

SODAN OIKEUSSÄÄNNÖT

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

Sodan oikeussäännöt

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

ISSN 0358-1489 (paino)
ISSN 2341-8230 (pdf)
ISBN 978-952-281-400-5
PDF ISBN 978-952-281-401-2
e-pub ISBN 978-952-281-402-9

Paino: Grano Oy, Jyväskylä
Sisuksen paperi: G-print 100g
Kansikartonki: Alcro design card 335g
Ulkoasu: Grano Oy, Joensuu

Sisällys

ESIPUHE	5
LUKIJALLE	7
YK:N PERUSKIRJA (SopS 1/1956)	8
Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan johdanto ja I, II, V–VII ja XVI luvut	8
GENEVEN SOPIMUKSET (SopS 7–8/1955)	13
Geneven I sopimus maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta 12 päivältä elokuuta 1949.....	13
Geneven II sopimus merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden aseman parantamisesta 12 päivältä elokuuta 1949.	27
Geneven III sopimus sotavankien kohtelusta 12 päivältä elokuuta 1949.....	37
Geneven IV sopimus siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana 12 päivältä elokuuta 1949.....	71
VUONNA 1949 TEHTYJEN GENEVEN YLEISSOPIMUSTEN LISÄPÖYTÄKIRJAT	102
Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (I pöytäkirja) (SopS 81–82/1980)	102
Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (II pöytäkirja) (SopS 81–82/1980)	137
Vuonna 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten I pöytäkirjan (lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta) I liitteen (henkilötietoja ja henkilöiden tunnistamista koskevat säännöt) muutokset (SopS 23/1994).....	141
Geneven vuoden 1949 yleissopimusten lisäpöytäkirja uuden tunnusmerkin käyttöönotosta (III pöytäkirja) (SopS 32–33/2009)	144
VUODEN 1949 JA 2005 LISÄPÖYTÄKIRJOJEN MUKAISET TUNNUSMERKIT: PUNAINEN RISTI, PUNAINEN PUOLIKUU SEKÄ PUNAINEN KRISTALLI	147
HAAGIN TOISESSA RAUHANKONFERENSSISSA TEHTYJÄ JA SIELLÄ 18 PÄIVÄNÄ LOKAKUUTA 1907 ALLEKIRJOITETTUA KANSAINVÄLISIÄ SOPIMUKSIA (SopS 11/1924)	148
IV. Yleissopimus joka koskee maasodan lakeja ja tapoja.	148
V. Yleissopimus joka koskee puolueettomien valtojen ja henkilöiden oikeuksia ja velvollisuuksia maasodassa.	154
VI. Yleissopimus joka koskee vihollisten kauppalaivojen kohtelua vihollisuuksien alkaessa	156
VII. Yleissopimus joka koskee kauppa-alusten sotalaivoiksi muuttamista.....	157
VIII. Yleissopimus joka koskee vedenalaisten itsestään laukeavain kosketusmiinojen laskemista....	158
IX. Yleissopimus joka koskee merisotavoimien toimittamaa pommittamista sodan aikana	160
X. Yleissopimus joka koskee Genève yleissopimuksen periaatteiden soveltamista merisotaan..	161
XI. Yleissopimus joka koskee erinäisiä valtausoikeuden harjoittamisen rajoituksia merisodassa.	164
XII. Yleissopimus joka koskee puolueettomien valtojen oikeuksia ja velvollisuuksia merisodassa..	166
YLEISSOPIMUS LAPSEN OIKEUKSISTA	170
Yleissopimuksen johdanto ja 38 artikla (SopS 59-60/1991)	170
Lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin (SopS 30–31/2002).....	171

ERÄITÄ TAVANOMAISIA ASEITA KOSKEVA YLEISSOPIMUS JA PÖYTÄKIRJAT175

Pöytäkirja havaitsemattomista sirpaleista (I pöytäkirja) (SopS 64/1983).....	179
Muutettu pöytäkirja miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden käyttöä koskevista kielloista tai rajoituksista (II pöytäkirja sellaisena kuin se on muutettu 3 päivänä toukokuuta 1996) (SopS 91/1998).....	179
Pöytäkirja polttoaseiden käyttöä koskevista kielloista tai rajoituksista (III Pöytäkirja) (SopS 64/1983).....	187
Pöytäkirja sokeuttavista laseraseista (IV pöytäkirja) (SopS 52/1998)	187
Pöytäkirja sodan räjähtämättömistä jäänteistä (V Pöytäkirja) (SopS 84–85/2006).....	188

MUUT ASEET JA TAISTELUMENETELMÄT194

Tukehduttavien, myrkyllisten tai muiden samankaltaisten kaasujen sekä bakteriologisten keinojen käytön kieltä sodassa koskeva pöytäkirja, tehty Genevessä 17 päivänä kesäkuuta 1925 (SopS 23/1929).....	194
Yleissopimus bakteriologisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltämiseksi ja niiden hävittämiseksi (SopS 14–15/1975).....	194
Kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskeva yleissopimus sekä Suomen lainsäädäntöä koskevat muutokset (SopS 17–19/1997).....	197
Yleissopimus jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä (Ottawan sopimus) (SopS 12–13/2012).....	204
Asekauppasopimus (SopS 32–33/2014)	211

KULTTUURIOMAISUUS JA YMPÄRISTÖNSUOJELU.....218

Kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskeva yleissopimus, täytäntöönpanosäännöt ja kulttuuriomaisuuden poiskuljetusta koskeva I pöytäkirja (Haagin kulttuurisopimus) (SopS 92–93/1994)	218
Haagin kulttuurisopimuksen II pöytäkirja (SopS 151–152/2004).....	231
Yleissopimus ympäristönmuuttamismenetelmien sotilaallisen tai muun vihamielisen käytön kieltämisestä (ENMOD-sopimus) (SopS 60/1978).....	239

KANSAINVÄLISIÄ RIKOKSIA JA SEURAAMUSJÄRJESTELMÄÄ KOSKEVIA

SOPIMUKSIA242

Yleissopimus joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi (SopS 4–5/1960).....	242
Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön I–III ja VII luvut (SopS 55–58/2002) ..	244
Kampalan tarkistuskonferenssissa hyväksytyt perussäännön muutokset (Kansallinen voimaansaattaminen kesken toukokuussa 2015, ks. HE 289/2014).....	255
Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus (SopS 59–60/1989).....	259

LIITE

MUITA SODAN OIKEUSSÄÄNTÖJEN KANNALTA KESKEISIÄ SOPIMUKSIA, ASIAKIRJOJA SEKÄ KANSALLISIA SÄÄDÖKSIÄ266

ESIPUHE

Ihmiskunnan historia on paitsi väkivallan myös sen rajoittamiseen tähtävien toimien historiaa. Sodan oikeussääntöjen eli kansainvälisen humanitaarisen oikeuden jatkuva, usein räikeä rikkominen välittyy kuitenkin uutisista ympäri maailmaa. Tilanne korostaa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden täytäntöönpanon tärkeyttä: on tehtävä enemmän, jotta kansainvälisen humanitaarisen oikeuden lupaus taisteluiden ulkopuolella olevien ihmisryhmien suojelusta sekä sodankäyntimenetelmien ja -tapojen rajoittamisesta lunastettaisiin.

Sodan oikeussäännöt muodostuvat sekä sopimusverkostosta että tapaoikeudesta. Kokonaisuuden ytimessä ovat Geneven sopimukset vuodelta 1949 ja niiden lisäpöytäkirjat. Tähän julkaisuun on aiempien painosten tavoin kerätty Geneven sopimusten lisäksi myös muut kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja siihen läheisesti liittyvien oikeudenaalojen kannalta merkitykselliset sopimukset, joihin Suomi on sitoutunut. Viimeksi kuluneiden vajaan 20 vuoden aikana on syntynyt paljon uutta humanitaarisen oikeuden sääntelyä.

Suomi on osallistunut aktiivisesti humanitaarisen oikeuden kehittämistä koskeviin prosesseihin. Nostan esiin muutaman keskeisen teeman, joita Suomi omalta osaltaan on edistänyt paremman suojelun takaamiseksi, kansainvälisen sääntelyn kehittämiseksi ja samalla kansainvälisen humanitaarisen oikeuden lujittamiseksi.

Yhtenä uusimmista askelista on asekauppasopimuksen (the Arms Trade Treaty, ATT) kansainvälinen voimaantulo jouluaattona 2014. Suomi oli yksi asekauppasopimuksen seitsemästä aloitteentekijästä vuonna 2006. Työskentelimme pitkäjänteisesti sopimuksen aikaansaamiseksi. On myös muistettava, että valtioiden lisäksi kansalaisyhteiskunta vaikutti vahvasti sopimuksen syntymiseen. Sopimuksella säännellään laillista asekauppaa ja pyritään estämään laitonta asekauppaa. ATT:n merkityksestä ja kansainvälisen yhteisön sitoutumisesta sen periaatteisiin kertoo, että sopimus saatiin voimaan poikkeuksellisen nopeasti. Tavanomaisten aseiden kauppaa ja muita siirtoja säännellään nyt sitovalla sopimuksella kansainvälisellä tasolla, ja pyrkimyksenä on päästä kohti vastuullisempaa ja läpinäkyvämpää kansainvälistä asekauppaa.

Asekauppasopimus sisältää muun muassa vahvat ihmisoikeuskirjaukset, joiden tavoitteena on siviiliväestön suojeleminen. Sopimus sisältää esimerkiksi ehdottomat aseiden siirtokiellot ja siirtojen harkinnanvaraiset kriteerit. Kohdemaassa vallitseva tilanne ja muun muassa sukupuollittunut väkivalta tai sen uhka tulee ottaa huomioon asevientä harkittaessa.

Tavoitteena on saada ATT:sta mahdollisimman kattava sopimus, johon myös suurten aseiden tuottajamaiden toivotaan liittyvän. Tällöin ATT omalta osaltaan parhaiten vahvistaa globaalia toimintaa rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisessä. Kun asekaupassa on säännöt ja aseiden laiton saatavuus vähenee, paranevat edellytykset hillitä muun muassa

valtioiden sisäisiä aseellisia selkkauksia ja muuta väkivaltaa.

Haluun myös kiinnittää huomiota YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan 1325, jonka aiheena on ”Naiset, rauha ja turvallisuus”. Tänä vuonna tulee kuluneeksi 15 vuotta siitä, kun päätöslauselma hyväksyttiin 31.10.2000. YK:n peruskirjan periaatteisiin ja tavoitteisiin tukeutuen päätöslauselman päätavoitteina on vahvistaa naisten roolia ja päätösvaltaa konfliktien ehkäisyssä, ratkaisemisessa ja rauhanrakentamisessa sekä lisätä merkittävästi naisten ja tyttöjen suojelua ja ihmisoikeuksien toteutumista sekä turvallisuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

Vaikka kansainvälinen aktiivisuus päätöslauselman 1325 edistämiseksi on lisääntynyt, tavoitteiden toteuttaminen käytännössä vaatii edelleen lisää työtä. Päätöslauselman tehokas täytäntöönpano vaatii panostuksia muun muassa siihen, että lisätään naisten osallistumista konfliktien ennaltaehkäisyyn, rauhanprosesseihin, kriisinhallintaan, virallisiin rauhanneuvotteluihin ja muuhun päätöksentekoon. On kuitenkin merkittävää, että huomiota on tähän mennessä kiinnitetty muun muassa seksuaaliseen väkivaltaan konflikteissa ja sen ennaltaehkäisyyn, suojelukysymyksiin ja rankaisemattomuuden kulttuurin poistamiseen.

Suomen liittyminen jalkaväkimiinat kieltävään Ottawan sopimukseen tammikuussa vuonna 2012 oli osoitus sitoutumisestamme kansainvälisen humanitaarisen oikeuden toimeenpanoon. Jalkaväkimiinavarastojen tuhoamisen yhteydessä kansallista puolustuksesta on huolehdittu korvaamalla jalkaväkimiinat puolustusvoimien suunnitelmien mukaisesti. Jalkaväkimiinat aiheuttavat humanitaarista kärsimystä kauan aseellisten selkkausten päätyttyä ja estävät kestävä kehityksen. Suomi edistää Ottawan sopimuksen humanitaarisia tavoitteita tukemalla muun muassa miinanraivausta ja jalkaväkimiinojen uhriksi joutuneita siviilejä.

Rankaisemattomuuden vähentäminen kaikkein vakavimmista kansainvälisistä rikoksista kuten sotarikoksista, on yksi Suomen ulkopoliittikan painopisteistä. Näistä rikoksista syyttäminen on ensisijaisesti valtioiden vastuulla. Kansainvälisellä rikostuomioistuimella (ICC) on kuitenkin keskeinen rooli silloin, kun kansalliset syyttämistoimet eivät eri syistä ole mahdollisia. Suomi on kuulunut alusta lähtien ICC:n aktiivisten tukijoiden joukkoon. Uhrien oikeuksien tehokkaan toteutumisen edistäminen on tärkeä osatekijä rankaisemattomuuden vähentämisessä. Suomi on toiminut aktiivisesti uhrien aseman huomioimiseksi entistä paremmin. Suomi on myös yksi ICC:n uhrirahaston (Trust Fund for Victims) pitkäaikaisimmista ja suurimmista tukijaista.

Huomionarvoista on myös, että Kampalan tarkistuskonferenssissa Ugandassa vuonna 2010 sovittiin Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussääntöön sisällytettävästä hyökkäysrikok-

sen määritelmästä ja toimivallan käytön ehdoista sekä sotarikoksia koskevista muutoksista (tiettyjen aseiden käytön kuuluminen ICC:n toimivaltaan myös valtionsisäisissä aseellisissa selkkauksissa). Hyökkäysrikosta koskevan toimivallan käytön alkamisajankohdasta päätetään erikseen aikaisintaan vuonna 2017, ja toimivallan käytön alkaminen edellyttää vähintään 30 valtion ratifioineen Kampalassa sovitut perussäännön muutokset. Suomi haluaa osaltaan edistää muutosten voimaantuloa. Suomesa annettiin joulukuussa 2014 hallituksen esitys

Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussääntöön Kampalan tarkistuskonferenssissa tehtyjen muutosten hyväksymisestä.

Lopuksi haluan vielä korostaa tiedon saatavuuden ja sen levittämisen merkitystä: Jotta sodan oikeussääntöjä noudatettaisiin, niistä täytyy myös olla saatavilla tietoa. Tiedotusvelvollisuus perustuu myös moniin kansainvälisiin velvoitteisiin. Tämän julkaisun tavoitteena on osaltaan parantaa tietoisuutta kansainvälisestä humanitaarisesta oikeudesta.

Erkki Tuomioja

Ulkoasiainministeri

LUKIJALLE

Sodan oikeussäännöt -asiakirjakokoelmaan on koottu Suomea sitovat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sekä siihen läheisesti liittyvien oikeudenaalojen keskeisten sopimusten suomenkieliset tekstit. Varsinaisen humanitaarisen oikeuden ulkopuolisia keskeisiä kansainvälisen oikeuden osa-alueita ovat muun muassa voimankäyttöä koskeva Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja sekä aseriisuntaa ja -valvontaa, ihmisoikeuksia ja kansainvälistä rikosoikeutta koskevat kansainväliset sopimukset. Asiakirjakokoelman edellinen painos julkaistiin vuonna 1997. Julkaisun ulkopuolelle on rajattu humanitaarinen tapaoikeus, jota koskevan ulkoministeriön julkaisun uusi painos ilmestyy niin ikään vuoden 2015 aikana. Sodan oikeussäännöt -asiakirjakokoelma on valmisteltu yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin ja puolustushallinnon kanssa.

Julkaisun alkuun on valittu otteita Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjasta. Peruskirjassa kielletään lähtökohtaisesti voimankäyttö toista valtiota vastaan. Voimankäyttö on sallittua vain puolustauduttaessa aseellista hyökkäystä vastaan tai turvallisuusneuvoston päätöksen perusteella. Kansainvälistä humanitaarista oikeutta sovelletaan kuitenkin kaikissa aseellisen selkkauksen tilanteissa riippumatta siitä, mikä niiden alkusyy on. Geneven sopimukset ja niiden lisäpöytäkirjat muodostavat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden keskeisen perustan ja sopimusten merkitystä on korostettu sijoittamalla ne heti kirjan alkuun. Kirjaan on otettu edellisen painoksen tavoin Geneven sopimukset ja lisäpöytäkirjat kokonaisuudessaan, mukaan lukien uusin III lisäpöytäkirja uuden tunnusmerkin, punaisen kristallin, käyttönotosta. Haagissa vuonna 1907 allekirjoitetuista sopimuksista on otettu mukaan keskeisimmät edelleen voimassa olevat sopimukset.

Asevalvonnan ja aseistariisunnan alalla uusia Suomea velvoittavia kansainvälisiä sopimuksia ovat jalkaväkimiinat kieltävä Ottawan sopimus sekä kansainvälinen asekauppasopimus. Eräitä tavanomaisia aseita koskevan yleissopimuksen (CCW-sopimus) soveltamisalaa laajennettiin vuonna 2004 koskemaan myös valtiosisäisiä aseellisia selkkauksia. Lisäksi CCW-sopimukseen on vuonna 2006 liitetty pöytäkirja sodan räjähtämättömistä jäänteistä, joka asettaa muun muassa velvollisuuden vihollisuuksien päätyttyä avustaa taisteluiden yhteydessä käytettyjen, taistelukentille jääneiden ammusten ja räjähteiden raivaamisessa. Myös kulttuuriomaisuuden suojelua aseellisissa selkkauksissa on 2000-luvulla vah-

vistettu. Vuonna 2004 Suomen hyväksymä Haagin kulttuurisopimuksen II pöytäkirja tehostaa kulttuuriomaisuuden suojelua koskevien kansainvälisten sääntöjen täytäntöönpanoa.

Julkaisuun on otettu tällä kertaa mukaan myös kansainvälisiä rikoksia ja seuraamusjärjestelmää koskevia sopimuksia. Vuonna 1998 allekirjoitetun Rooman perussäännön nojalla vuonna 2002 toimintansa aloittanut Kansainvälinen rikostuomioistuin edustaa merkittävää edistysaskelta rankaisemattomuuden kitkemisessä mahdollistamalla tehokkaamman puuttumisen vakaviin humanitaarisen oikeuden loukkauksiin. Julkaisussa on otettu huomioon Kampalan tarkistuskonferenssissa Rooman perussääntöön tehdyt muutokset. Näiden muutosten kansallista hyväksymistä koskeva hallituksen esitys on julkaisun painohetkellä vielä eduskunnan käsiteltävänä.

Kokoelman lopussa olevaan liitteeseen on listattu muita sodan oikeussääntöjen kannalta keskeisiä sopimuksia, asiakirjoja ja kansallisia säädöksiä, joita ei ole painettu tähän julkaisuun. Tekstit on löydettävissä tietoverkosta liitteessä mainituista osoitteista. Liite on jaettu valtiosopimuksiin, muihin asiakirjoihin ja Suomen kansalliseen lainsäädäntöön. Valtiosopimusten osalta liitteeseen on koottu muun muassa ihmisoikeussopimuksia, jotka ovat merkityksellisiä myös aseellisten selkkausten aikana. Lisäksi 1800-luvulta peräisin olevat Haagin julistus ihmisruumissa laajentuvien luotien kiellosta, Pietarin julistus räjähtävien luotien kiellosta ja Pariisin selityskirja merioikeudesta aseellisen selkkauksen aikana ovat paitsi historiallisesti mielenkiintoisia, myös valtiosopimuksina edelleen kansainvälisoikeudellisesti sitovia. Näistä vuonna 1856 tehty Pariisiin selityskirja on vanhin yhä voimassa oleva monenkeskinen humanitaarista oikeutta koskeva valtiosopimus.

Muiden asiakirjojen listaan on lisäksi koottu muun muassa epävirallisia säännöstöjä ja oikeudellisesti sitomattomia asiakirjoja kuten kansainvälistä kybersodankäyntiä koskeva Tallinnan manuaali sekä Montreux'n asiakirja aseelliseen selkkaukseen osallistuvien yksityisten turvallisuus- ja puolustusalan yritysten toimintaan liittyvistä valtioiden velvoitteista ja hyvistä käytännöistä. Kansallisen lainsäädännön osalta liitteessä viitataan muun muassa väestönsuojelua koskevaan lainsäädäntöön sekä rikoslain kansainvälisiä rikoksia koskeviin säännöksiin.

YK:N PERUSKIRJA (SopS 1/1956)

Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan johdanto ja I, II, V–VII ja XVI luvut

Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan voimaansaattamisesta. SopS 1/1956

Sitten kun eduskunta on 17 päivänä kesäkuuta 1947 antanut suostumuksensa Suomen liittymiseen Yhdistyneiden Kansakuntien jäseneksi ja kun Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on 14 päivänä joulukuuta 1955 turvallisuusneuvoston suosituksesta päättänyt hyväksyä Suomen Yhdistyneiden Kansakuntien jäseneksi, säädetään ulkoasiainministerin esittelystä, että Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirja tulee voimaan Suomen kohdalta tästä päivästä lukien.

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 1956.

Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan eräiden muutosten voimaansaattamisesta. SopS 69/1965

Sitten kun Yhdistyneiden Kansakuntien kahdeksastoista yleiskokous on päätöslauselmallaan 17 päivänä joulukuuta 1963 hyväksynyt Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan (SopS 1/56) 23, 27 ja 61 artiklan muutokset ja eduskunta on antanut suostumuksensa niiden ratifiointiin, tasavallan presidentti on ratifioinut ne tammikuun 8 päivänä 1956 ja Suomen ratifioimiskirja on talletettu tammikuun 18 päivänä 1965 Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan sekä muutokset ovat peruskirjan 108 artiklan mukaan tulleet voimaan 31 päivänä elokuuta 1965, säädetään ulkoasiainministerin esittelystä, että sanotut muutokset ovat voimassa niin kuin niistä on sovittu.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1965.

Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirja

Me Yhdistyneiden Kansakuntien kansat, vakaana tahtonamme

pelastaa tulevat sukupolvet sodan vitsaukselta, joka jo kahdesti nykypolven eläessä on tuottanut ihmiskunnalle sanomattomia kärsimyksiä,

uudelleen vakuuttaa uskovamme ihmisen perusoikeuksiin, ihmisyyksilön arvoon ja merkitykseen, miesten ja naisten sekä kansakuntien, suurten ja pienten, yhtäläisiin oikeuksiin,

luoda olosuhteet, joiden vallitessa oikeudenmukaisuutta sekä kunnioitusta sopimuksista ja muista kansainvälisen oikeuden lähteistä johtuvia velvoituksia kohtaan voidaan pitää yllä,

edistää sosiaalista kehitystä ja parempien elämisen ehtojen aikaansaamista vapaammassa oloissa, sekä tässä tarkoituksessa

osoittaa suvaitsevaisuutta ja elää keskenämme rauhassa hyvinä naapureina,

yhdistää voimamme kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi,

omaksua periaatteita ja luoda menettelytapoja, jotka takaavat sen, ettei asevoimaa käytetä muutoin kuin yhteiseksi eduksi, sekä

käyttää hyväksi kansainvälisiä toimielimiä kaikkien kansojen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi,

olemme päättäneet yhdistää ponnistuksemme näiden päämäärien toteuttamiseksi.

Tässä tarkoituksessa ovat hallituksemme San Franciscon kaupunkiin kokoontuneiden edustajiensa välityksellä, jotka ovat esittäneet oikeiksi ja asianmukaiseen muotoon laadituiksi todetut valtakirjansa, sopineet tästä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjasta ja perustavat täten kansainvälisen järjestön, jonka nimenä on oleva Yhdistyneet Kansakunnat.

I Luku

Päämäärät ja periaatteet

1 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien päämäärät ovat:

- ylläpitää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta ja siinä tarkoituksessa ryhtyä tehokkaisiin yhteisiin toimenpiteisiin rauhaa vaarantavan uhan poistamiseksi ja sen syntymisen ehkäisemiseksi sekä hyökkäystoimien tai muiden rauhanrikkomisten tukahduttamiseksi sekä rauhanomaisin keinoin sopusoinnussa oikeudenmukaisuuden ja kansainvälisen oikeuden kanssa sovittaa tai selvittää kansainväliset riidat ja tilanteet, jotka saattavat johtaa rauhan rikkoutumiseen;
- kehittää kansakuntien välillä ystävällisiä suhteita, jotka perustuvat kansojen yhtäläisten oikeuksien ja niiden itsemääräämisoikeuden periaatteen kunnioittamiseen, sekä ryhtyä muihin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin maailmanrauhan luojittamiseksi;
- aikaansaada kansainvälistä yhteistyötä kansainvälisiä, taloudellisia, sosiaalisia, sivistyksellisiä tai humanitaarisia kysymyksiä ratkaistaessa samoin kuin kaikille rotuun, sukupuoleen, kieleen tai uskontoon katsomatta kuuluvien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista kehitettäessä ja edistettäessä; sekä
- toimia keskuksena, joka yhdenmukaistaa kansakuntien toimenpiteet näiden yhteisten päämäärien saavuttamiseksi.

2 artikla

Järjestön ja sen jäsenten on, pyrkiessään 1 artiklassa esitettyihin päämääriin, toimittava seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- Järjestö perustuu kaikkien jäsentensä täysivaltaisen tasa-arvoisuuden periaatteeseen.
- Kaikkien jäsenten on, jotta niille jokaiselle voitaisiin turvata jäsenyydestä johtuvat oikeudet ja edut, vilpittömästi täytettävä tämän peruskirjan mukaan itsekullekin kuuluvat velvoitukset.

3. Kaikkien jäsenten on selvitettävä kansainväliset riitansa rauhanomaisin keinoin siten, ettei kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta eikä oikeudenmukaisuutta vaaranneta.
4. Kaikkien jäsenten on pidätyttävä kansainvälisissä suhteissaan väkivallalla uhkaamisesta tai sen käyttämisestä minkään valtion alueellista koskemattomuutta tai poliittista riippumattomuutta vastaan tai menettelemästä muulla tavalla, joka on ristiriidassa Yhdistyneiden Kansakuntien päämäärien kanssa.
5. Kaikkien jäsenten on kaikin tavoin autettava Yhdistyneitä Kansakuntia jokaisessa toimenpiteessä, johon järjestö ryhtyy tämän peruskirjan mukaisesti, sekä pidätyttävä antamasta apua millegään valtiolle, jota vastaan Yhdistyneet Kansakunnat ryhtyy ehkäisy- tai pakkotoimenpiteisiin.
6. Järjestön on huolehdittava siitä, että valtiot, jotka eivät ole Yhdistyneiden Kansakuntien jäseniä, toimivat näiden periaatteiden mukaisesti, mikäli se on tarpeen kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.
7. Mikään tämän peruskirjan määräys ei oikeuta Yhdistyneitä Kansakuntia puuttumaan asioihin, jotka olennaisesti kuuluvat jonkin valtion sisäiseen toimivaltaan, eikä velvoita jäseniä alistamaan tällaisia asioita tämän peruskirjan mukaan selvitettäväksi. Tämä periaate ei kuitenkaan saa estää VII luvussa edellytetyjen pakkotoimenpiteiden soveltamista.

II Luku

Jäsenyys

3 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien alkuperäisiä jäseniä ovat ne valtiot, jotka osallistuttuaan yhdistyneiden kansakuntien kansainvälistä järjestöä koskevaan San Franciscon konferenssiin tai sitä ennen allekirjoitettuaan yhdistyneiden kansakuntien 1 päivänä tammikuuta 1942 päivätyn julistuksen, allekirjoittavat tämän peruskirjan sekä ratifioivat sen 110 artiklan mukaisesti.

4 artikla

1. Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenyys on avoin kaikille muille rauhaa rakastaville valtioille, jotka hyväksyvät tämän peruskirjan sisältämät velvoitukset ja jotka järjestön harkinnan mukaan pysyvät ja ovat halukkaat täyttämään ne.
2. Tällaisen valtion Yhdistyneiden Kansakuntien jäseneksi ottamisesta päättää yleiskokous turvallisuusneuvoston suosituksesta.

5 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien jäseneltä, jota vastaan turvallisuusneuvosto on ryhtynyt ehkäisy- tai pakkotoimenpiteisiin, voi yleiskokous turvallisuusneuvoston suosituksesta pidättää jäsenyyden suomat oikeudet ja edut. Turvallisuusneuvosto voi palauttaa näiden oikeuksien ja etujen nautinnan.

6 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenen, joka on jatkuvasti loukannut tämän peruskirjan sisältämiä periaatteita, voi yleiskokous erottaa järjestöstä turvallisuusneuvoston suosituksesta.

V Luku

Turvallisuusneuvosto

Kokoonpano

23 artikla

1. Turvallisuusneuvoston muodostaa viisitoista Yhdistyneiden Kansakuntien jäsentä. Kiinan tasavalta, Ranska, Sosialististen Neuvostotasavaltain Liitto, Ison Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistynyt Kuningaskunta sekä Amerikan Yhdysvallat ovat turvallisuusneuvoston pysyviä jäseniä. Yleiskokous valitsee kymmenen muuta Yhdistyneiden Kansakuntien jäsentä turvallisuusneuvoston vaihtuviksi jäseniksi, jolloin sen on ensi sijassa kiinnitettävä erityistä huomiota Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenten osuuteen kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisessä ja järjestön muiden päämäärien edistämiseksi sekä myös tasapuoliseen maantieteelliseen jakautumiseen.
2. Turvallisuusneuvoston vaihtuvat jäsenet valitaan kaksivuotiskaudeksi. Ensimmäisessä vaihtuvien jäsenten vaalissa, sen jälkeen kun turvallisuusneuvoston jäsenmäärä on lisätty yhdestätoista viiteentoista, kaksi neljästä lisäystä jäsenestä on valittava yhdeksi vuodeksi.
3. Turvallisuusneuvoston kullakin jäsenellä on neuvostossa yksi edustaja.

Tehtävät ja valtuudet

24 artikla

1. Taatakseen järjestön nopean ja tehokkaan toiminnan Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenet jättävät turvallisuusneuvostolle ensisijaisen vastuun kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisestä sekä tunnustavat, että turvallisuusneuvosto täyttäessään tästä vastuusta johtuvia velvollisuuksiaan toimii niiden nimessä.
2. Näitä velvollisuuksia täyttäessään turvallisuusneuvoston on toimittava Yhdistyneiden Kansakuntien päämäärien ja periaatteiden mukaisesti. Turvallisuusneuvostolle näiden velvollisuuksien täyttämiseksi myönnetty erityiset valtuudet on määritelty luvuissa VI, VII, VIII ja XII.
3. Turvallisuusneuvosto esittää yleiskokouksen tarkastettavaksi vuosi- ja, tarpeen vaatiessa, erityiskertomuksia.

25 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenet sitoutuvat hyväksymään ja täyttämään turvallisuusneuvoston päätökset tämän peruskirjan mukaisesti.

26 artikla

Edistääkseen kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden aikaansaamista ja ylläpitämistä käyttäen mahdollisimman vähän maailman ihmisvoimia ja taloudellisia voimavaroja turvallisuusneuvoston tulee laatia 47 artiklassa mainitun sotilaallisen esikuntavaliokunnan avustamana varustelujen säännöstelemistä tarkoittavan järjestelmän aikaansaamista koskevia suunnitelmia Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenille esitettäväksi.

Äänestys

27 artikla

1. Turvallisuusneuvoston kullakin jäsenellä on yksi ääni.
2. Turvallisuusneuvoston päätökset menettelyjärjestystä koskevissa kysymyksissä on tehtävä vähintään yhdeksän jäsenen myöntävällä äänellä.
3. Kaikissa muissa asioissa turvallisuusneuvoston päätökset on tehtävä vähintään yhdeksän jäsenen myöntävällä äänellä, jolloin pysyvien jäsenten äänen on sisällyttävä näihin; kuitenkin edellytetään, että VI luvun ja 52 artiklan 3 momentin mukaan tehtävissä päätöksissä on riidassa asianosaisena olevan pidätyttävä äänestämästä.

Menettelyjärjestys

28 artikla

1. Turvallisuusneuvoston on järjestäydyttävä siten, että se voi jatkuvasti toimia. Turvallisuusneuvoston kunkin jäsenen on sen vuoksi oltava pysyvästi edustettuna järjestön toimipaikassa.
2. Turvallisuusneuvosto pitää määräaikaista kokouksia, joissa kullakin jäsenellä voi, mikäli se niin haluaa, olla edustajana hallituksensa jäsen tai joku muu, erikseen nimetty edustaja.
3. Turvallisuusneuvosto voi kokoontua muuallakin kuin järjestön toimipaikassa, mikäli se katsoo toimintansa siten helpottuvan.

29 artikla

Turvallisuusneuvosto voi perustaa sellaisia apuelimiä, joita se pitää tarpeellisina tehtäviensä suorittamiseksi.

30 artikla

Turvallisuusneuvosto laatii oman työjärjestyksensä ja määrää siinä myös puheenjohtajansa valitsemistavan.

31 artikla

Kukin Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen, joka ei ole turvallisuusneuvoston jäsen, voi kaikissa turvallisuusneuvoston esille tulevissa kysymyksissä ottaa osaa keskusteluun ilman äänioikeutta, milloin neuvosto harkitsee asian nimenomaan koskevan tämän jäsenen etuja.

32 artikla

Kukin Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen, joka ei ole turvallisuusneuvoston jäsen, tai jokainen valtio, joka ei ole Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen, on kutsuttava, jos se on asianosaisena turvallisuusneuvostossa käsiteltävänä olevassa riidassa, osallistumaan ilman äänioikeutta riitaa koskevan keskusteluun. Turvallisuusneuvosto määrää asianmukaisiksi katsomansa ehdot sellaisen valtion osallistumiselle, joka ei ole Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen.

VI Luku

Riitojen rauhanomainen selvittely

33 artikla

1. Jokaisessa riidassa, jonka jatkuminen on omiaan vaarantamaan kansainvälisen rauhan ja turvalli-

suuden ylläpitämistä, on asianosaisten ensi sijassa pyrittävä ratkaisuun käyttämällä neuvotteluja, tutkimusmenettelyä, välitystä, sovintomenettelyä, välitysoikeudellista tai tuomioistuimenmenettelyä, alueellisten elinten tai sopimusten apua taikka muita rauhanomaisia keinoja oman valintansa mukaan.

2. Turvallisuusneuvoston on kehoitettava, milloin se katsoo sen tarpeelliseksi, asianosaisia selvittämään riitansa tällaisin keinoin.

34 artikla

Turvallisuusneuvosto voi ryhtyä tutkimaan jokaista riitaa tai jokaista tilannetta, joka saattaa johtaa kansainvälisiin erimielisyyksiin tai synnyttää riidan, todetakseen onko riidan tai tilanteen jatkuminen omiaan vaarantamaan kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistä.

35 artikla

1. Kukin Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen voi kiinnittää turvallisuusneuvoston tai yleiskokouksen huomiota jokaiseen 34 artiklassa mainitun luonteeseen riitaan tai tilanteeseen.
2. Valtio, joka ei ole Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen, voi kiinnittää turvallisuusneuvoston tai yleiskokouksen huomiota jokaiseen riitaan, jossa se on asianosaisena, jos se etukäteen hyväksyy tämän peruskirjan sisältämät velvoitukset riidan rauhanomaiseen selvittelyyn.
3. Yleiskokouksen toiminta asioissa, joihin sen huomiota on kiinnitetty tämän artiklan mukaisesti, on 11 ja 12 artiklan määräysten alainen.

36 artikla

1. Turvallisuusneuvosto saattaa 33 artiklassa mainitun luonteisen riidan tai samanluonteisen tilanteen joka vaiheessa suositella tarkoituksenmukaisia menettelytapoja tai keinoja sovittelua varten.
2. Turvallisuusneuvoston on harkittava kaikkia niitä menettelytapoja riidan ratkaisemiseksi, joista asianosaiset ovat jo sopineet.
3. Esittäessään tämän artiklan nojalla suosituksia turvallisuusneuvoston on myös otettava huomioon, että asianosaisten on yleensä siirrettävä oikeudelliset riidat Kansainväliseen tuomioistuimeen sen perussäännön määräysten mukaisesti.

37 artikla

1. Jos asianosaiset 33 artiklassa mainitun luonteisessa riidassa eivät onnistu selvittämään sitä sanotussa artiklassa osoitetuin keinoin, niiden on siirrettävä se turvallisuusneuvostoon.
2. Jos turvallisuusneuvosto katsoo, että riidan jatkuminen tosiasiallisesti on omiaan vaarantamaan kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistä, se ratkaisee, onko sen meneteltävä 36 artiklan mukaisesti vai suositeltava sellaisia selvittelyn ehtoja, joita se pitää asianmukaisina.

38 artikla

Mikäli 33-37 artikloissa ei toisin säädetä, turvallisuusneuvosto voi, jos jonkin riidan kaikki asianosaiset sitä pyytävät, esittää niille suosituksia riidan rauhanomaiseksi selvittelyksi.

VII Luku

Toimenpiteet rauhaa uhattaessa tai rikottaessa taikka hyökkäystekojen sattuessa

39 artikla

Turvallisuusneuvoston on todettava rauhan rikkoutumisen uhan, rauhan rikkomisen tai hyökkäyksen olemassaolo ja sen on esitettävä suosituksia tai tehtävä päätös siitä, mihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä 41 ja 42 artiklan mukaisesti kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi.

40 artikla

Estääkseen tilanteen pahenemisen turvallisuusneuvosto voi, ennenkuin se esittää suosituksia tai päättää 39 artiklassa edellytetyistä toimenpiteistä, kehoittaa asianosaisia mukautumaan sellaisiin väliaikaisiin toimenpiteisiin, joita se pitää tarpeellisina tai toivottavina. Nämä väliaikaiset toimenpiteet eivät saa vaikuttaa asianosaisten oikeuksiin, vaatimuksiin tai asemaan. Mikäli tällaisiin väliaikaisiin määräyksiin ei mukauduta, turvallisuusneuvoston on asianmukaisesti kiinnitettävä siihen huomiota.

41 artikla

Turvallisuusneuvosto voi päättää, mihin sellaisiin toimenpiteisiin, jotka eivät sisällä asevoiman käyttöä, on ryhdyttävä sen päätösten tehostamiseksi, ja se saattaa antaa Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenille kehoituksen soveltaa näitä toimenpiteitä. Niihin saattaa sisältyä taloudellisten suhteiden sekä rautatie-, meri-, ilma-, posti-, lennätin-, radio- ja muiden yhteyksien täydellinen tai osittainen keskeyttäminen sekä diplomaattisten suhteiden katkaiseminen.

42 artikla

Jos turvallisuusneuvosto katsoo, että 41 artiklassa edellytetyt toimenpiteet olisivat riittämättömiä, tai jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi, se voi ryhtyä sellaiseen toimintaan ilma-, meri- tai maasotavoimien avulla, jota se pitää tarpeellisena kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi. Sellaiseen toimintaan voi sisältyä mielenosoituksia, saartoja tai muita Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenten ilma-, meri- tai maasotavoimien suorittamia toimia.

43 artikla

1. Osallistuakseen kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen sitoutuvat kaikki Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenet asettamaan turvallisuusneuvoston käytettäväksi sen kehoituksesta ja erityisen sopimuksen tai erityisten sopimusten mukaisesti asevoimia, apua ja helpotuksia, kauttakulkuoikeus niihin luettuna, jotka ovat tarpeen kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.
2. Tällaisen sopimuksen tai tällaisten sopimusten on määriteltävä asevoimien lukumäärä ja lajit, niiden valmiusaste ja yleinen sijaintipaikka sekä annettavan avun ja helpotusten luonne.
3. Sopimuksesta tai sopimuksista on ryhdyttävä neuvottelemaan niin pian kuin mahdollista tur-

vallisuusneuvoston aloitteesta. Ne solmitaan turvallisuusneuvoston ja eri jäsenten tai turvallisuusneuvoston ja jäsenryhmien kesken, ja ne on kunkin allekirjoittajavaltion ratifioitava valtiosääntönsä mukaisessa järjestyksessä.

44 artikla

Kun turvallisuusneuvosto on päättänyt ryhtyä voimakeinoihin, sen on, ennenkuin se kehoittaa jäsentä, joka ei ole neuvostossa edustettuna, varaamaan asevoimia niiden velvoitusten täyttämiseksi, joihin se 43 artiklan mukaisesti on sitoutunut, kutsuttava mainittu jäsen, jos tämä itse niin haluaa, osallistumaan turvallisuusneuvoston päätöksiin, jotka koskevat tämän jäsenen asevoimaosuuden käyttöä.

45 artikla

Jotta Yhdistyneet Kansakunnat voisi ryhtyä kiireellisiin sotilaallisiin toimenpiteisiin, jäsenten on pidettävä tietty määrä ilmapvoimiensa aina valmiina yhteisiä kansainvälisiä pakkotoimenpiteitä varten. Näiden yksikköjen vahvuuden ja valmiusasteen sekä niiden yhteistoimintasuunnitelmat vahvistaa 43 artiklassa mainitun erityissopimuksen tai sopimusten puitteissa turvallisuusneuvosto sotilaallisen esikuntavaliokunnan avustamana.

46 artikla

Asevoimien käyttösuunnitelmat laatii turvallisuusneuvosto sotilaallisen esikuntavaliokunnan avustamana.

47 artikla

1. On perustettava sotilaallinen esikuntavaliokunta neuvomaan ja auttamaan turvallisuusneuvostoa kaikissa kysymyksissä, jotka koskevat neuvoston sotilaallisia tehtäviä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisessä sen määräysvaltaan asetettujen joukkojen käyttämistä ja johtoa, aseistusten säännöstelyä sekä mahdollista aseistariisumista.
2. Sotilaalliseen esikuntavaliokuntaan kuuluvat turvallisuusneuvoston vakinaisten jäsenten esikuntapäälliköt tai heidän edustajansa. Valiokunta kutsuu siihen jokaisen Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenen, joka ei ole pysyvästi edustettuna valiokunnassa, kun valiokunnan tehtävien tehokas täyttäminen vaatii tämän jäsenen osallistumista sen työhön.
3. Sotilaallinen esikuntavaliokunta on turvallisuusneuvoston alaisena vastuussa kaikkien turvallisuusneuvoston käyttöön asetettujen asevoimien strategisesta johtamisesta. Näiden voimien päällikkyyttä koskevat kysymykset järjestetään myöhemmin.
4. Sotilaallinen esikuntavaliokunta voi turvallisuusneuvoston valtuuttamana ja neuvoteltuaan asianomaisten alueellisten elinten kanssa perustaa alueellisia alavaliokuntia.

48 artikla

1. Kaikki Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenet tai jotkin niistä, sen mukaan kuin turvallisuusneuvosto määrää, suorittavat turvallisuusneuvoston päätösten täytäntöönpanemiseksi tarpeelliset toimenpiteet kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

2. Tällaiset päätökset on Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenten pantava täytäntöön välittömästi ja toiminnallaan niissä kysymykseen tulevissa kansainvälisissä elimissä, joissa ne ovat jäseninä.

49 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenten on oltava yhteistoiminnassa antaakseen toisilleen keskinäistä apua turvallisuusneuvoston päättämiä toimenpiteitä täytäntöön pantaessa.

50 artikla

Jos turvallisuusneuvosto ryhtyy jotakin valtiota vastaan ehkäiseviin tai pakkotoimenpiteisiin, on jokaisella muulla valtiolla, olkoon se Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen tai ei, joka näiden toimenpiteiden täytäntöönpanon johdosta joutuu erityisiin taloudellisiin vaikeuksiin, oikeus kääntyä turvallisuusneuvoston puoleen näiden vaikeuksien ratkaisemiseksi.

51 artikla

Jos jokin Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen joutuu aseellisen hyökkäyksen kohteeksi, ei mikään tämän peruskirjan säännös saa rajoittaa sen luonnollista oikeutta erilliseen tai yhteiseen puolustautumiseen, kunnes turvallisuusneuvosto on ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Ne toimenpiteet, joihin jäsenet ovat ryhtyneet käyttäessään tätä puolustautumisoikeutta, on heti ilmoitettava turvallisuusneu-

vostolle, eivätkä ne saa millään tavoin vaikuttaa turvallisuusneuvoston tämän peruskirjan mukaiseen oikeuteen ja velvollisuuteen ryhtyä kulloinkin niihin toimenpiteisiin, joita se pitää tarpeellisina kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi.

XVI Luku (102 ja 103 artiklat)

Erinäisiä määräyksiä

102 artikla

1. Jokainen sopimus ja kansainvälinen välipuhe, jonka jokin Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen tekee tämän peruskirjan tultua voimaan, on niin pian kuin mahdollista kirjattava sihteeristössä ja sen toimesta julkaistava.
2. Sellaisen sopimuksen tai kansainväliseen välipuheeseen, jota ei ole kirjattu tämän artiklan 1 momentin määräysten mukaisesti, kuuluva sopimuspuoli ei voi vedota mainittuun sopimukseen tai välipuheeseen missään Yhdistyneiden Kansakuntien elimessä.

103 artikla

Jos Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenten tähän peruskirjaan ja johonkin muuhun kansainväliseen sopimukseen perustuvat veloitukset ovat ristiriidassa keskenään, on tämän peruskirjan veloituksilla etusija.

GENEVEN SOPIMUKSET (SopS 7–8/1955)

Laki maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta, merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden aseman parantamisesta, sotavankien kohtelusta sekä siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana tehtyjen Genèven sopimusten sisältämien eräiden säännöksen hyväksymisestä. SopS 7/1955

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta, merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden aseman parantamisesta, sotavankien kohtelusta sekä siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Genèven sopimusten säännökset ja määräykset olkoot, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa, niinkuin niistä on sovittu.

Mainittujen säännösten ja määräysten täytäntöön panemiseksi tarvittavat tarkemmat määräykset annetaan asetuksella.

Helsingissä 21 päivänä tammikuuta 1955.

Asetus maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta, merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden aseman parantamisesta, sotavankien kohtelusta sekä siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana tehtyjen Genèven sopimusten voimaansaattamisesta. (SopS 8/1955)

Sitten kun Suomi on 21 päivänä tammikuuta 1955 ratifioinut maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta, merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden aseman parantamisesta, sotavankien kohtelusta sekä siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyt sopimukset ja ratifioimiskirja on talletettu 22 päivänä helmikuuta 1955, säädetään ulkoasiainministerin esittelystä, että mainitut sopimukset ovat voimassa niinkuin niistä on sovittu.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 1955.

Geneven I sopimus maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta 12 päivältä elokuuta 1949.

Allekirjoittaneet niiden hallitusten täysivaltaiset edustajat, jotka ovat olleet edustettuina Genèvessä 21 päivästä huhtikuuta 12 päivään elokuuta 1949 kokouksessa, maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta Genèvessä 27 päivänä heinäkuuta 1929 tehdyn sopimuksen tarkistamista varten kutsutussa diplomaattisessa konferenssissa, ovat sopineet seuraavasti:

I luku

Yleiset määräykset

1 artikla

Sopimuksen noudattaminen

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan tätä sopimusta ja saattamaan sen noudatetuksi kaikissa olosuhteissa.

2 artikla

Sopimuksen soveltaminen

Tätä sopimusta on, mikäli kysymys ei ole rauhan aikana voimaan tulevista määräyksistä, sovellettava, kun julistetaan sota tai syntyy muu aseellinen selkkkaus kahden tai useamman Korkean sopimuspuolen välillä, vaikka joku niistä ei olekaan tunnustanut sotatilaa.

Sopimusta on niinkään sovellettava, kun jonkin Korkean sopimuspuolen alue tai osa siitä on vallattuna, vaikka valtaus ei kohtaakaan sotilaallista vastarintaa.

Jos selkkaukseen joutunut valta ei ole osallinen tähän sopimukseen, pysyvät sopimukseen osalliset vallat kuitenkin keskinäisissä suhteissa sidottuina siihen. Lisäksi ne ovat siihen sidottu sanottuun valtaan nähden, jos tämä hyväksyy sopimuksen määräykset ja soveltaa niitä.

3 artikla

Kansainvälistä luonnetta vailla olevat selkkaukset

Kun jonkin Korkean sopimuspuolen alueella syntyy aseellinen selkkkaus, jolla ei ole kansainvälistä luonnetta, kukin selkkaukseen osallisista on velvollinen noudattamaan ainakin seuraavia määräyksiä:

- 1) Henkilöitä, jotka eivät suoranaisesti ota osaa vihollisuuksiin, heihin lukien aseellisiin voimiin kuuluvat, jotka ovat laskeneet aseensa, sekä ne, jotka ovat joutuneet taistelukyvyttömiksi sairauden, haavoittumisen, pidättämisen tai muun syyn johdosta, on kaikissa olosuhteissa kohdeltava inhimillisesti tekemällä mitään epäsuomeata erottelua rodun, värin, uskonnon tai uskomuksen, sukupuolen, syntyperän tai omaisuuden tai muun niihin verrattavan tunnusmerkin perusteella.

Sen takia ovat ja pysyvät, aikaan ja paikkaan katsomatta, mainittujen henkilöiden suhteen kiellettyinä:

- a) henkeen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvat loukkaukset, erittäinkin murha kaikissa muodoissaan, silpominen, julmuutta osoittava pitelemine ja kidutus;
 - b) panttivangiksi ottaminen;
 - c) henkilökohtaisen arvon loukkaukset, erittäinkin nöyryyttävät ja alentavat kohtelut;
 - d) tuomiot, joita ei ole antanut sellainen tuomioistuim, jonka toimintaan liittyvät sivistyskansojen välttämättömiksi tunnustamat oikeudelliset taakeet, ja teloitukset, jotka pannaan täytäntöön sellaisen tuomioistuimen edeltävältä ratkaisulta.
- 2) Haavoittuneet ja sairaat on kerättävä ja niitä on hoidettava.

Puolueeton ihmisystävällinen järjestö, sellainen kuin Punaisen Ristin kansainvälinen komitea, saa tarjota palveluksiaan selkkauksen osapuolille.

Selkkauksen osapuolet tekevät toisalta voitavansa saattaakseen erikoissopimuksin voimaan tämän sopimuksen muut määräykset joko kokonaan tai osittain.

Edellä olevien määräysten soveltamisella ei ole vaikutusta selkkauksen osapuolten oikeudelliseen asemaan.

4 artikla

Soveltaminen puolueettomien valtain taholta

Puolueettomien valtain on vastaavasti sovellettava tämän sopimuksen määräyksiä haavoittuneisiin ja sairaisiin sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäseniin, jotka kuuluvat selkkauksen osapuolten aseellisiin voimiin ja on vastaanotettu tai eristetty sanottujen valtain alueille, niin myös kuolina tavattuihin.

5 artikla

Soveltamisajan pituus

Suojeltuihin henkilöihin, jotka ovat joutuneet vastapuolen valtaan, tätä sopimusta on sovellettava heidän lopulliseen kotiuttamiseensa saakka.

6 artikla

Erikoissopimukset

Lukuun ottamatta sopimuksia, jotka on nimenomaan edellytetty 10, 15, 23, 28, 31, 36, 37 ja 52 artiklassa, Korkeat sopimuspuolet saavat tehdä muita erikoissopimuksia kaikista kysymyksistä, jotka niiden mielestä soveltuvat erikseen järjesteltäviksi. Erikoissopimuksella ei voida loukata haavoittuneille ja sairaille sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenille tämän sopimuksen mukaan kuuluvaa asemaa eikä supistaa siinä heille suotua oikeuksia.

Haavoittuneet ja sairaat sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenet pysyvät sanotuista erikoissopimuksista johtuviin etuihin osallisina niin kauan kuin tätä sopimusta on heihin sovellettava, mikäli mainituissa tai lisäksi tehdyissä sopimuksissa ei ole nimenomaan toisin määrätty tai jokin selkkauksen osapuoli heidän suhteensa ryhdy edullisempiin toimenpiteisiin.

7 artikla

Oikeuksien luovuttamattomuus

Haavoittuneet ja sairaat sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenet eivät missään tapauksessa voi osittainkaan luopua niistä oikeuksista, jotka heille on turvattu tässä sopimuksessa tai edellisessä artiklassa tarkoitettua erikoissopimuksessa, mikäli sellainen on tehty.

8 artikla

Suojelijavallat

Tätä sopimusta on sovellettava niiden suojelijavaltain yhteisin toimin ja huolehtiessa valvonnasta, joiden tehtävänä on varjella selkkauksen osapuolten etuja. Sitä varten voivat suojelijavallat diplomaattiseen tai konsulinvirkakuntaansa kuuluvien henkilöiden lisäksi määrätä valtuutettuja kansalaistensa tai muiden puolueettomien valtain kansalaisten

joukosta. Näiden valtuutettujen tulee olla sen vallan hyväksymiä, jonka valtapiirissä he suorittavat tehtävänsä.

Selkkauksen osapuolten on mahdollisimman suuressa määrin helpotettava suojelijavaltain edustajien ja valtuutettujen tehtävän täyttämistä.

Suojelijavallan edustajat ja valtuutetut eivät missään tapauksessa saa mennä heille tästä sopimuksesta johtuvaa tehtävää ulommaksi; heidän on varsinkin otettava huomioon, mitä sen vallan turvallisuus, jonka valtapiirissä he suorittavat tehtävänsä, ehdottoman välttämättä vaatii. Ainoastaan pakottavien sotilaallisten syiden vaatiessa voidaan heidän toimintaansa poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti rajoittaa.

9 artikla

Punaisen Ristin kansainvälisen komitean toiminta

Tämän sopimuksen määräykset eivät estä sitä ihmisystävällistä toimintaa, johon Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tai muu puolueeton ihmisystävällinen järjestö selkkauksen osapuolten siihen suostuessa ryhtyy suojellakseen haavoittuneita ja sairaita sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäseniä ja antaakseen heille apuaan.

10 artikla

Suojelijavallan sijaiset

Korkeat sopimuspuolet saavat milloin tahansa sopia, että tämän sopimuksen mukaan suojelijavallalle kuuluvat tehtävät uskotaan kansainväliselle järjestölle, joka pystyy täysin takaamaan niiden puolueettoman ja tehokkaan täyttämisen.

Jos haavoittuneet ja sairaat tai lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenet syystä tai toisesta eivät saa tai eivät enää saa etua suojelijavallan tai 1 kappaleen mukaisesti sen tehtävien suorittajaksi määrätyn järjestön toiminnasta, on pidättäjävalta velvollinen pyytämään puolueetonta valtiota tai sanotonlaista järjestöä ottamaan huolehtiakseen tehtävistä, jotka tämän sopimuksen mukaan kuuluvat selkkauksen osapuolten määräämälle suojelijavallalle.

Ellei suojelua voida täten turvata, on pidättäjävalta velvollinen pyytämään ihmisystävällistä kansainvälistä järjestöä, kuten Punaisen Ristin kansainvälistä komiteaa, ottamaan huolehtiakseen tämän sopimuksen mukaan suojelijavalloille kuuluvista tehtävistä tai vastaanottamaan, tässä artiklassa määrätyn edellytyksin, sellaisen järjestön tarjoamat palvelukset.

Jokaisen puolueettoman vallan tai jokaisen järjestön, joka on edellä mainitussa tarkoituksessa vastaanottanut asianomaisen vallan pyynnön tai itse tarjonnut palveluksiaan, tulee toiminnassaan olla tietoinen vastuustaan sitä selkkauksen osapuolta kohtaan, josta riippuvaisia tämän sopimuksen suojelamat henkilöt ovat, ja sen tulee esittää riittävät takeet pystyväisyydestään kysymyksessä olevaan tehtävään ja sen tasapuoliseen täyttämiseen.

Edellä olevista määräyksistä ei voida poiketa sellaisten valtojen keskeisin erikoissopimuksin, joista toisen neuvotteluvapaus on, vaikkapa vain ohimevästi, toista valtaa tai sen liittolaista kohtaan rajoitettu sotatapahtumien johdosta, varsinkin milloin sen alue tai olennainen osa siitä on vallattu.

Tässä sopimuksessa oleva maininta suojelijaval-
lasta tarkoittaa myös järjestöjä, jotka tässä artiklassa
tarkoitettussa merkityksessä astuvat sen sijaan.

11 artikla

Sovittelumenettely

Erimielisyyden selvittämiseksi tarjoavat suojeli-
javallat hyviä palveluksiaan aina kun ne katsovat
sen tarkoituksenmukaiseksi suojeltujen henkilöi-
den edun kannalta, erittäinkin milloin selkkauksen
osapuolet ovat erimielisiä tämän sopimuksen sovel-
tamisesta ja tulkinnasta.

Tässä tarkoituksessa kukin suojelijavalloista voi,
selkkauksen osapuolen pyynnöstä tai omasta aloit-
teestaan, ehdottaa osapuolille heidän edustajiensa
ja erityisesti niiden viranomaisten kokousta, joille
huolenpito haavoittuneista ja sairaista sekä lää-
kintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenistä
kuuluu, kokouspaikan saattaessa olla puolueetto-
mallakin, soveliaasti valitulla alueella. Selkkauksen
osapuolet ovat velvolliset ottamaan varteen niille
tässä kohden tehdyt ehdotukset. Suojelijavallat
voivat selkkauksen osapuolen suostumuksin tar-
vittaessa ehdottaa puolueettomaan valtaan kuulu-
van tai Punaisen Ristin kansainvälisen komitean
valtuuttaman henkilön kutsumista ottamaan osaa
kokoukseen.

II luku

Haavoittuneista ja sairaista

12 artikla

Suojelu, kohtelu ja hoito

Aseellisissa voimissa palvelevia ja muita seuraavas-
sa artiklassa mainittuja henkilöitä, jotka ovat haa-
voittuneita tai sairaita, on pidettävä loukkaamatto-
mina ja suojeltava kaikissa olosuhteissa.

Heitä on sen selkkauksen osapuolen, jonka val-
lassa he ovat, kohdeltava ja hoidettava inhimillisesti
tekemättä mitään epäsuopeata erottelua sukupuol-
len, rodun, kansallisuuden, uskonnon, poliittisten
mielipiteiden tai muun niihin verrattavan tunnus-
merkin perusteella. Ovat jyrkästi kielletyt kaikki
heidän henkeensä tai henkilöönsä kohdistuvat
loukkaukset ja, muiden muassa, heidän surmaami-
sensa ja sukupuuttoon hävittämisensä, heidän ali-
stamisensa kidutukseen, heihin kohdistuvien biolo-
gisten kokeiden suorittaminen, heidän jättämisensä
vakain tuumin lääkinnöllisettä avutta tai hoidotta
tai heidän saattamisensa alttiiksi varta vasten luo-
duille tartunnan vaaroille.

Vain pakottavista lääkinnöllisistä syistä voidaan
jollekulle antaa hoidon saamisen järjestyksessä etu-
sija.

Naisia on kohdeltava kaikella heidän sukupuol-
lensa mukaisella huomaavaisuudella.

Selkkauksen osapuolen, joka joutuu jättämään haa-
voittuneita tai sairaita vastapuolelleen, on heidän
mukanaan jätettävä, mikäli sotilaalliset vaatimukset
sen sallivat, osa lääkintähenkilökuntaansa ja -varus-
teitaan heidän hoitonsa avustamiseksi.

13 artikla

Suojellut henkilöt

Tätä sopimusta on sovellettava haavoittuneisiin ja
sairaisiin, jotka kuuluvat johonkin seuraavista ryh-
mistä:

- 1) selkkauksen osapuolen aseellisissa joukoissa pal-
velevat sekä ne, jotka palvelevat sanottujen aseel-
listen voimien osana olevissa miliisijoukoissa tai
vapaaehtoisjoukoissa;
- 2) henkilöt, jotka palvelevat muissa jollekin selk-
kauksen osapuolista kuuluvissa ja oman alueen-
sa, vaikka se olisi vallattukin, ulko- tai sisäpuolella
toimivissa miliisi- tai vapaaehtoisjoukoissa, järjes-
tetyjen vastarintaliikkeiden joukot niihin luettui-
na, mikäli nämä miliisi- ja vapaaehtoisjoukot, sa-
notut vastarintaliikkeet mukaan lukien, täyttävät
seuraavat ehdot:
 - a) niillä on johtajana alaisistaan vastuussa oleva hen-
kilö;
 - b) niillä on määrätty ja välimatkan päästä erotetta-
vissa oleva tunnusmerkki;
 - c) ne kantavat aseitaan avoimesti;
 - d) ne mukautuvat sotatoimissaan sodan lakeihin ja
tapoihin.
- 3) sellaisissa säännöllisissä aseellisissa voimissa pal-
velevat, jotka osoittavat kuuliaisuutta hallituksel-
le tai vallanpitäjälle, jota pidättäjävalta ei ole tun-
nustanut;
- 4) aseellisia voimia seuraavat ja niihin suoranai-
sesti kuulumattomat henkilöt, kuten sotilaslen-
tokoneiden miehistöön luettavat siviilihenkilöt,
sotakirjeenvaihtajat, tarvikkeiden hankkijat, työ-
yksiköissä tai aseellisten voimien hyvinvoinnista
huolehtivissa palveluskunnissa palvelevat, edel-
lyttäen että he ovat saaneet siihen luvan niiltä
aseellisilta voimilta, joita he seuraavat;
- 5) ne, jotka palvelevat kauppalaivaston miehistöissä,
heihin lukien laivanpäälliköt, luotsit ja oppilaat, ja
selkkauksen osapuolten siviililentokoneiden mie-
histöt, elleivät puheena olevat henkilöt saa osak-
seen edullisempaa kohtelua muiden kansainvä-
lisen oikeuden määräysten perusteella;
- 6) valtaamattoman alueen väestö, joka vihollisen lä-
heystyessä tarttuu omasta aloitteestaan aseisiin tais-
tellakseen maahan tunkeutuvia joukkoja vastaan
ja ennättämättä järjestäytyä säännöllisiksi aseel-
lisiksi joukoiksi, edellyttäen että aseiden kanta-
minen tapahtuu avoimesti sekä noudattaen so-
dan lakeja ja tapoja.

14 artikla

Asema

Huomioon ottaen edellisen artiklan määräykset
ovat sodankävijän haavoittuneet ja sairaat, jotka
ovat joutuneet vastapuolen valtaan, sotavankeja ja
heihin on sovellettava sotavankeja koskevia kan-
sainvälisen oikeuden sääntöjä.

15 artikla

Haavoittuneiden etsiminen. Evakuointi

Jokaisena ajankohtana ja erittäinkin taisteluskoske-
tuksen jälkeen on selkkauksen osapuolten viivy-
tyksettä ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimen-
piteisiin haavoittuneiden ja sairaiden etsimiseksi ja
kokoamiseksi, heidän suojelemisekseen ryöstännäl-
tä ja pahoinpitelyltä sekä tarpeellisen hoidon tur-

vaamiseksi heille, niin myös kuolleiden etsimiseksi ja heidän ruumiittensa ryöstämisen ehkäisemiseksi.

Aina milloin olosuhteet sen sallivat, on sovitettava aselevosta, tulen keskeyttämisestä tai paikallisista järjestelyistä, jotta taistelukentälle jääneet haavoittuneet voitaisiin korjata pois, vaihtaa tai kuljettaa. Niinkään voivat selkkauksen osapuolet tehdä keskinäisiä paikallisia sopimuksia evakuoidakseen tai vaihtakseen haavoittuneet ja sairaat vyöhykkeeltä, joka on piiritetty tai jonka yhteydet on katkaistu, sekä turvatakseen lääkintä- ja uskonnolliselle henkilökunnalle ynnä lääkintävarusteille kauttakulun sanotulle vyöhykkeelle.

16 artikla

Tietojen luetteloiminen ja edelleen toimittaminen
Selkkauksen osapuolten on mahdollisimman lyhyessä ajassa merkittävä luetteloon kaikki sellaiset seikat, jotka ovat omiaan yksilöimään sen valtaaan joutuneet vastapuolen haavoittuneet, sairaat ja kuolleet. Näiden tietojen tulee mikäli mahdollista sisältää:

- a) maininta vallasta, josta he ovat riippuvaisia;
- b) matrikkeli-(kantakortti-)numero;
- c) sukunimi;
- d) etunimi tai -nimet;
- e) syntymäaika;
- f) muut tiedot, jotka näkyvät henkilökortista tai tuntolevystä;
- g) vangiksi joutumisen tai kuoleman aika ja paikka;
- h) haavoja, sairautta tai kuoleman syytä koskevat tiedot.

Edellä mainitut tiedot on mahdollisimman lyhyessä ajassa toimitettava Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 sotavankien kohtelusta tehdyn sopimuksen 122 artiklassa tarkoitetulle tiedonantotoimistolle, jonka on suojeluvallan ja sotavankien keskustoimiston välityksellä toimitettava ne edelleen sille vallalle, josta sanotut henkilöt ovat riippuvaisia.

Selkkauksen osapuolten on laadittava ja edellisessä kappaleessa mainituin tavoin toisilleen toimitettava kuolintodistukset tai asianmukaisesti oikeiksi vahvistetut kuolleiden luettelot. Niiden on niinkään kerättävä ja sanotun toimiston välityksellä toisilleen toimitettava kaksinkertaisten tuntolevyjen toiset puoliskot, testamentit ja muut asiakirjat, jotka ovat tärkeitä kuolleiden perheelle, rahamäärät sekä yleensä kaikki kuolleilta tavatut esineet, joilla on sisäistä tai tunnearvoa. Nämä esineet samoin kuin ne, joiden haltijaa ei ole voitu selvittää, on lähetettävä sinetöidyissä paketeissa liitteinään ilmoitus kaikista kuolleen haltijan henkilöllisyyden selvittämiseksi tarpeellisista seikoista sekä täydellinen luettelo paketin sisällöstä.

17 artikla

Kuolleita koskevia määräyksiä

Selkkauksen osapuolten on pidettävä huolta siitä, että ennen kuolleiden hautaamista tai polttamista, mikä on toimitettava yksilöllisesti sikäli kuin olosuhteet sen suinkin sallivat, suoritetaan huolellinen ja mikäli mahdollista lääkinnöllinen ruumiiden tarkastus kuoleman toteamiseksi, henkilöllisyyden selvittämiseksi sekä näitä seikkoja koskevan kertomuksen varalta. Kaksinkertaisen tuntolevyn puolis-

ko sekä itse tuntolevy, jos kysymys on yksinkertaisesta levystä, on jätettävä ruumiiseen.

Ruumiit voidaan polttaa vain pakottavien terveydellisten syiden niin vaatiessa taikka kuolleen henkilön uskonnosta johtuvista syistä. Milloin polttaminen tapahtuu, on seikkaperäinen maininta, joka käsittää myös polttamisen syyn, tehtävä siitä kuolintodistukseen tai oikeaksi vahvistettuun kuolleiden luetteloon.

Selkkauksen osapuolten on lisäksi huolehdittava siitä, että kuolleet saavat kunniallisen hautauksen, mikäli mahdollista heidän uskonnonsa mukaisin menoin, että heidän hautojaan kunnioitetaan ja ne järjestetään kuolleiden kansallisuuden mukaan toistensa yhteyteen sekä että hautoja pidetään asianmukaisessa kunnossa ja siten merkittyinä, että ne voidaan aina löytää. Tätä varten ja vihollisuuksien alkaessa niiden on virallisesti järjestettävä hautavirasto silmällä pitäen ruumiiden mahdollista kaivamista maasta, vainajien henkilöllisyyden selvittämisen turvaamista hautapaikan sijainnista riippumatta sekä ruumiiden mahdollista palauttamista kotimaahan. Nämä määräykset soveltuvat myös tuhkaan, jota hautaviraston on säilytettävä kunnes kotimaa on ilmoittanut niistä viimeisistä toimenpiteistä, joihin se haluaa tässä kohden ryhtyä.

Niin pian kuin olosuhteet sallivat ja viimeistään vihollisuuksien päättyessä näiden hautavirastojen on 16 artiklan toisessa kappaleessa mainitun tiedonantotoimiston välityksellä vaihdettava keskenään luetteloita, jotka osoittavat hautojen tarkan sijainnin ja miten ne on merkitty sekä sisältävät niihin haudattuja kuolleita koskevia tietoja.

18 artikla

Väestön osuus

Sotilasviranomainen voi vedota asujainten ihmisystävyyteen kehoittaakseen näitä hänen valvontansa alaisina vapaaehtoisesti keräämään ja hoitamaan haavoittuneita ja sairaita, jolloin hän myöntää niille, jotka ovat noudattaneet vetoomusta, heidän tarvitsemansa suojelun ja helpotukset. Jos alue joutuu tai jälleen joutuu vastapuolen valvontaan, tämän on pidettävä suojelu ja helpotukset voimassa näihin henkilöihin nähden.

Sotilasviranomaisen on oikeutettava asujaimet ja avustusyhdistykset, sellaisillakin alueilla, joihin on tunkeuduttu tai jotka on vallattu, omasta aloitteestaan keräämään ja hoitamaan haavoittuneita tai sairaita mihin kansallisuuteen nämä kuulunevatkin. Siviiliväestön on pidettävä haavoittuneita ja sairaita loukkaamattomina sekä erittäinkin oltava tekemättä heitä kohtaan minkäänlaista väkivaltaa.

Ketään ei saa milloinkaan ahdistaa tai tuomita sen johdosta, että hän on antanut apuaan haavoittuneille tai sairaille.

Tämän artiklan määräykset eivät vapauta valtaajavaltaa sille kuuluvista velvoituksista haavoittuneiden ja sairaiden lääkinnälliseen ja moraaliseen huoltoon.

III luku

Lääkintämuodostelmista ja -laitoksista

19 artikla

Suojelu

Lääkintähuollon kiinteisiin laitoksiin ja liikkuviin lääkitämuodostelmiin ei saa missään olosuhteissa kohdistaa hyökkäystä, vaan selkkauksen osapuolten tulee niitä jokaisena ajankohtana pitää loukkaamattomina ja suojella. Jos ne joutuvat vastapuolen käsiin, niiden on saatava jatkaa toimintaansa mikäli tämä valta ei itse turvaa näissä laitoksissa ja muodostelmissa olevien haavoittuneiden ja sairaiden tarpeellista hoitoa.

Asianomaisten viranomaisten on huolehdittava siitä, että edellä mainitut lääkitälaitokset ja -muodostelmat mahdollisuuden mukaan sijoitetaan sillä tavoin, että sotilaallisiin kohteisiin ehkä kohdistetut hyökkäykset eivät saata näitä lääkitälaitoksia ja -muodostelmia vaaraan.

20 artikla

Sairaala-alusten suojele

Sairaala-aluksiin, joilla on oikeus Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoituneiden aseman parantamisesta tehdyn sopimuksen mukaiseen suojaan, ei saa kohdistaa hyökkäystä maalta käsin.

21 artikla

Laitosten ja muodostelmien suojan lakkaaminen

Lääkintähuollon kiinteiden laitosten ja liikkuvien lääkitämuodostelmien osaksi tuleva suoja saattaa lakata vain, jos niitä on käytetty, ihmisystävällisesti tehtävästään poikkeavasti, vihollista vahingoittaviin toimiin. Kuitenkin lakkaa suoja vasta sitten kun on annettu varoitus asettamalla jokaisessa soveltuvassa tapauksessa kohtuullinen määräaika ja se on jätetty varteen ottamatta.

22 artikla

Seikat, joiden johdosta suoja ei lakkaa

Sellaisina tekoina, joiden johdosta lääkitämuodostelmain tai -laitosten osaksi 19 artiklan mukaan tuleva suoja menetettäisiin, ei ole pidettävä:

- 1) että muodostelman tai laitoksen henkilökunta on aseistettu ja käyttää aseitaan puolustaakseen itseään taikka haavoittuneita tai sairaita;
- 2) että muodostelmaa tai laitosta, aseistettujen sairaanhoitajien puuttuessa, suojaa vartiomiestistö tai saattue;
- 3) että näistä muodostelmista ja laitoksista tavataan haavoittuneilta ja sairailta otettuja käsiaseita ja ampumatarvikkeita, joita ei ole vielä luovutettu asianomaiselle viranomaiselle;
- 4) että muodostelmassa tai laitoksessa on eläinlääkintähenkilökuntaa tai -varusteita kuulumatta siihen olennaisena osana;
- 5) että muodostelmien ja laitosten tai niiden henkilökunnan ihmisystävällinen toiminta on ulotettu siviilihaavoittuneisiin tai -sairaisiin.

23 artikla

Lääkitävyöhykkeet ja -paikkakunnat

Rauhan ajasta alkaen voivat Korkeat sopimuspuolet ja vihollisuuksien alettua selkkauksen osapuolet perustaa alueilleen ja, tarpeen vaatiessa, vallatuille alueille lääkitävyöhykkeitä ja -paikkakuntia siten järjestettyinä, että niillä voidaan saattaa sodan seurauksilta suojaan haavoittuneet ja sairaat sekä henkilökunta, jonka tehtäviin kuuluu näiden vyöhykkeiden ja paikkakuntien järjestäminen ja hallinto sekä niihin koottujen henkilöiden hoito.

Selkkauksen alkaessa tai kestäessä asianomaiset osapuolet voivat tehdä keskenään sopimuksia perustamiensa vyöhykkeiden ja paikkakuntien tunnustamisesta. Siinä tarkoituksessa ne voivat saattaa voimaan tähän sopimukseen liitetyn sopimusluonnoksen määräykset tekemällä niihin mahdollisesti tarpeellisiksi havaitsemiaan muutoksia.

Suojelijavaltoja ja Punaisen Ristin kansainvälistä komiteaa kehoitetaan tarjoamaan hyviä palveluksiaan näiden lääkitävyöhykkeiden ja -paikkakuntien perustamiseksi ja tunnustamiseksi.

IV luku

Henkilökunnasta

24 artikla

Vakinaisen henkilökunnan suojele

Lääkitähenkilökuntaa, jonka yksinomaisena tehtävänä on haavoittuneiden ja sairaiden etsiminen, kerääminen, kuljettaminen tai hoitaminen taikka tautien ehkäiseminen, henkilökuntaa, jonka yksinomaisena tehtävänä on lääkitämuodostelmien ja -laitosten hallinto sekä aseellisten voimien kenttä-pappeja on pidettävä loukkaamattomina ja suojeltava kaikissa olosuhteissa.

25 artikla

Tilapäisen henkilökunnan suojele

Sotilaita, jotka on erityisesti koulutettu käytettäväksi tarvittaessa sairaanhoitajina tai apulaispäärintantajina etsittäessä, kerättäessä, kuljettaessa tai hoidettaessa haavoittuneita tai sairaita, on niinkään pidettävä loukkaamattomina ja suojeltava, jos he suorittavat näitä tehtäviä joutuessaan kosketukseen vihollisen kanssa tai sen valtaan.

26 artikla.

Avustusyhdistysten henkilökunta.

Punaisen Ristin kansallisten yhdistysten sekä muiden vapaaehtoisten avustusyhdistysten, jotka ovat maansa hallituksen tunnustamia ja laillistamia, henkilökunnat ovat, mikäli niitä käytetään samanlaisiin tehtäviin kuin 24 artiklassa tarkoitettua henkilökuntaa, edellyttäen että näiden yhdistysten henkilökunnat ovat sotalakien ja sotilaallisten ohjesääntöjen alaiset.

Niiden yhdistysten nimet, jotka joku Korkeista sopimuspuolista on oikeuttanut sen vastuulla antamaan apua armeijainsa säännölliselle lääkitähuololle, sopimuspuolen on ilmoitettava toiselle joko rauhan aikana taikka vihollisuuksien alkaessa tai kestäessä, joka tapauksessa kuitenkin ennen kuin yhdistyksen antaman avun tehokas hyväksikäyttö on alkanut.

27 artikla

Puolueettomien maiden yhdistykset

Puolueettoman maan tunnustama yhdistys voi tarjota henkilökuntansa tai lääkintämuodostelmiensa apua selkkauksen osapuolelle ainoastaan maansa hallituksen suostumuksin ja selkkauksen asianomaisen osapuolen luvalla. Tämä henkilökunta ja nämä muodostelmat on asetettava tämän selkkaukseen osallisen vallan valvontaan.

Puolueettoman maan hallituksen on ilmoitettava suostumuksestaan sen valtion vastapuolelle, joka vastaanottaa avun. Selkkauksen osapuoli, joka on vastaanottanut avun, on velvollinen ennen tämän käyttämistä ilmoittamaan siitä vastapuolelleen.

Missään olosuhteissa ei tätä apua ole pidettävä sekaantumisenä selkkaukseen.

Sen henkilökunnan jäsenet, jota ensimmäisessä kapaleessa tarkoitetaan, on asianmukaisesti varustettava 40 artiklassa tarkoitetuilla henkilökorteilla ennen kuin he jättävät sen puolueettoman maan, johon he kuuluvat.

28 artikla

Henkilökunnan pidättäminen

Henkilökuntaa, joka on mainittu 24 ja 26 artiklassa, ei saa, jos se on joutunut vastapuolen valtaan, pidättää muutoin kuin mikäli sotavankien terveydentila, hengelliset tarpeet ja lukumäärä sitä vaativat.

Siten pidätettyjä henkilökunnan jäseniä ei katsota sotavangeiksi. Kuitenkin he saavat hyväkseen ainakin kaikki ne edut, jotka johtuvat Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 sotavankien kohtelusta tehdyn sopimuksen määräyksistä. Heidän on, pidättäjävallan sotalakien ja sotilaallisten ohjesääntöjen puitteissa, sen asianomaisten virastojen määräämisen vallan alaisina ja sopusoinnussa sen kanssa, mikä heidän toimensa tunnolliseen täyttämiseen kuuluu, jatkettava lääkinnöllistä ja hengellistä toimintaansa sotavankien, ensisijaisesti niiden hyväksi, jotka kuuluvat samoihin aseisiin voimiin kuin he itsekin. Lääkinnöllisen tai hengellisen tehtävänsä suorittamista varten he lisäksi saavat osakseen seuraavat edut:

- a) He ovat oikeutetut säännöllisin väliajoin käymään sotavankien luona, jotka ovat työkuunnissa tai leirin ulkopuolella olevissa sairaaloissa. Pidättäjävallan on tätä varten annettava heidän käytettävikseen tarpeelliset kulkuneuvot.
- b) Jokaisessa leirissä korkeimman arvoluokan vanhin sotilaslääkäri on leirin sotilasviranomaisille vastuussa kaikesta, mikä koskee pidätetyn henkilökunnan toimintaa. Tässä tarkoituksessa selkkauksen osapuolet vihollisuuksien alkaessa sopivat heidän lääkintähenkilökuntainsa arvoasteiden keskinäisestä vastaavuudesta, 26 artiklassa tarkoitettujen yhdistysten henkilökunta mukaan luettuna. Kaikissa heidän tehtävänsä kuuluvissa kysymyksissä tämä lääkäri sekä kenttäpapi saavat kääntyä suoraan leirin asianomaisten viranomaisten puoleen. Näiden on myönnettävä heille kaikki tarpeelliset helpotukset näitä kysymyksiä koskevan kirjeenvaihdon suhteen.
- c) Vaikka pidätetty henkilökunta onkin oleskeluleirinsä sisäisen kurin alainen, sitä ei voida pakottaa lääkinnölliselle tai uskonnolliselle tehtävälleen vieraaseen työhön.

Vihollisuuksien kestäessä selkkauksen osapuolten on sovittava pidätetyn henkilökunnan mahdollisesta vaihtamisesta ja vahvistettava siinä noudatettava menettely.

Mikään edellä olevista määräyksistä ei vapauta pidättäjävaltaa velvoituksista, mitkä sillä lääkinnöllisessä ja hengellisessä suhteessa on sotavangeja kohtaan.

29 artikla

Tilapäisen henkilökunnan asema

Henkilökunta, joka on mainittu 25 artiklassa, on vihollisen valtaan jouduttuaan katsottava sotavangeiksi, mutta sitä on käytettävä lääkintätehtäviin sikäli kuin tarvetta siihen ilmaantuu.

30 artikla

Lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan palauttaminen

Henkilökunnan jäsenet, joiden pidättäminen 28 artiklan nojalla ei ole välttämätöntä, on palautettava selkkauksen osapuolelle, johon he kuuluvat, niin pian kuin tie on avoinna heidän palauttamiselleen ja sotilaalliset vaatimukset sen sallivat.

Heitä ei ole palauttamista odotettaessa katsottava sotavangeiksi. Kuitenkin he saavat hyväkseen ainakin kaikki ne edut, jotka johtuvat Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 sotavankien kohtelusta tehdyn sopimuksen määräyksistä. Heidän on jatkettava tehtäviensä täyttämistä vastapuolen johdon alaisina ja on heitä ensi sijassa käytettävä hoitamaan sen selkkaukseen osallisen vallan haavoittuneita ja sairaita, johon he itsekin kuuluvat.

Lähtiessään he vievät mukanaan irtaimen tavarain, henkilökohtaiset käyttöesineet, arvoesineet ja kojeet, mikäli ne ovat heidän omiaan.

31 artikla

Palautettavan henkilökunnan valinta

Valittaessa henkilökuntaa, jonka palauttamista 30 artiklassa edellytetään, ei huomiota ole kiinnitettävä henkilöiden rotuun, uskontoon tai poliittisiin mielipiteisiin, vaan ensisijaisesti heidän pidättämisenä ajanlunnumukaiseen järjestykseen sekä heidän terveydentilaansa.

Vihollisuuksien alkaessa selkkauksen osapuolet voivat erikoissopimuksin vahvistaa pidätettävän henkilökunnan prosenttiluvun vankien lukumäärän suhteen sekä sen jakautumisen leireittäin.

32 artikla

Puolueettomien maiden henkilökunnan palauttaminen

Henkilöitä, jotka on mainittu 27 artiklassa ja jotka ovat joutuneet vastapuolen valtaan, ei voida pidättää.

Jollei toisin ole sovittu, heillä on oikeus palata maahansa tai, ellei se ole mahdollista, sen selkkaukseen osallisen vallan alueelle, jonka palveluksessa he olivat, niin pian kuin tie on avoinna heidän palaamiselleen ja sotilaalliset vaatimukset sen sallivat.

Palauttamista odottaessaan heidän on jatkettava tehtäviensä täyttämistä vastapuolen johdon alaisina; heidät on ensi kädessä määrättävä hoitamaan sen selkkaukseen osallisen vallan haavoittuneita ja sairaita, jonka palveluksessa he olivat.

Lähtiessään he vievät mukanaan irtaimen tavar-
ran, henkilökohtaiset käyttöesineet, arvoesineet, ko-
jeet ja aseet sekä, mikäli mahdollista, heille kuuluvat
kulkuneuvot.

Selkkauksen osapuolet turvaavat tälle henkilö-
kunnalle sen ollessa niiden vallassa samanlaiset
elatus- ja asumisedut sekä samanlaiset määrärahat
ja palkan kuin niiden armeijan vastaavalle henki-
lökunnalle. Ravinnon tulee joka tapauksessa olla
riittävää määrän, laadun ja vaihtelun puolesta niin
että se takaa asianomaisille terveydentilan säännöl-
lisen tasapainon.

V luku

Rakennuksista ja varusteista

33 artikla

Rakennukset ja varastot

Armeijain liikkuvien lääkintämuodostelmien va-
rusteet, kun ne ovat joutuneet vastapuolen valtaan,
on jätettävä haavoittuneiden ja sairaiden tarpeisiin
käytettäväksi.

Aseellisten voimien kiinteiden lääkintälaitosten
rakennukset, varusteet ja varastot pysyvät sotala-
kien alaisina, mutta niitä ei saa käyttää tarkoituk-
sestaan poikkeavasti niin kauan kuin niitä tarvitaan
haavoittuneita ja sairaita varten. Kuitenkin voivat
taistelevien armeijain päälliköt pakottavan sotilaal-
lisen tarpeen vaatiessa, käyttää niitä hyväkseen,
edellyttäen että ensin on ryhdytty tarpeellisiin toi-
miin niissä hoitoa saaneiden sairaiden ja haavoit-
tuneiden hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Varusteita ja varastoja, joita tässä artiklassa tar-
koitetaan, ei saa tahallisesti tuhota.

34 artikla

Avustusyhdistysten omaisuus

Tämän sopimuksen etuihin osallisten avustusyhd-
distysten irtainta ja kiinteätä omaisuutta on pidet-
tävä yksityisenä omaisuutena.

Sodan lakien ja tapojen sodankävijöille tunnusta-
maa oikeutta pakko-ottoon ei saa käyttää muutoin
kuin pakottavan tarpeen vaatiessa ja ainoastaan
kun ensin on turvattu huolenpito haavoittuneista
ja sairaista.

VI luku

Lääkintäkuljetuksista

35 artikla

Suojelu

Haavoittuneiden ja sairaiden sekä lääkintävarusteiden
kuljetuksia on pidettävä loukkaamattomina ja
suojeltava samoin kuin liikkuvia lääkintämuodos-
telmia.

Milloin sellaiset kuljetukset tai kulkuneuvot jou-
tuvat vastapuolen käsiin, ne on katsottava sotala-
kien alaisiksi ehdoin että se selkkauksen osapuoli,
joka on ne vallannut, ottaa joka tapauksessa huoleh-
tiaukseen niissä olevista haavoittuneista ja sairaista.

Siviilihenkilökunta ja kaikki pakko-otolla saa-
dut kuljetusvälineet ovat kansainvälisen oikeuden
yleisten sääntöjen alaiset.

36 artikla

Lääkintäilma-alukset

Lääkintäilma-aluksiin, toisin sanoen ilma-aluksiin,
joita käytetään yksinomaan haavoittuneiden ja sai-
raiden siirtämiseen taikka lääkintähenkilökunnan ja
-varusteiden kuljetukseen, ei saa kohdistaa hyökkä-
ystä, vaan sodankävijäin on pidettävä niitä loukkaa-
mattomina niiden suorittaessa lentoja korkeuksissa,
aikoina ja reiteillä, joista kaikki asianomaiset sodan-
kävijät ovat keskenään erityisesti sopineet.

Niiden on kansallisten värien ohella näkyvästi
kannettava 38 artiklassa tarkoitettua tunnusmerk-
kiä ala-, ylä- ja sivupinnoillaan. Ne on varustettava
jokaisella muulla merkillä tai tuntemisvälineellä,
joka on vahvistettu sodankävijäin tekemässä sopi-
muksessa joko vihollisuuksien alkaessa tai niiden
kestäessä.

Jollei toisin ole sovittu, on lentäminen vihollis-
alueen tai vihollisen valtaaman alueen yli kielletty.

Lääkintäilma-alusten on noudatettava jokaista
laskeutumiskehoitusta. Siten määrätyn laskeutumi-
sen tapahduttua ilma-alus ja siinä olevat saavat jat-
kaa lentoaan sitten kun ehkä on toimitettu tarkastus.

Siinä tapauksessa, että vihollisalueelle tai vihol-
lisen valtaamalle alueelle on jouduttu laskeutu-
maan tahattomasti, haavoittuneet ja sairaat sekä
ilma-aluksen miehistö ovat sotavankeja. Lääkintä-
henkilökuntaa on kohdeltava 24 ja seuraavien arti-
klain mukaisesti.

37 artikla

Lentäminen puolueettoman alueen yli. Maihin siir- retyt haavoittuneet ja sairaat

Selkkauksen osapuolten lääkintäilma-alukset voi-
vat, huomioon ottaen mitä toisessa kappaleessa sa-
notaan, lentää puolueettomain valtain alueen yli ja
laskeutua siellä maahan tai veteen pakkotilanteen-
sa tai poiketakseen sinne. Niiden on etukäteen puo-
lueettomille valloille ilmoitettava kulustaan näiden
alueen kautta sekä noudatettava jokaista kehoitus-
ta laskeutua maahan tai veteen. Ne ovat suojassa
hyökkäyksiltä vain lentäessään korkeuksissa, aikoi-
na ja reiteillä, joista asianomaisten selkkauksen osa-
puolten ja puolueettomain valtain kesken on erityi-
sesti sovittu.

Puolueettomat vallat voivat kuitenkin asettaa
ehtoja ja rajoituksia niiden lääkintäilma-alusten
noudatettaviksi, jotka aikovat lentää niiden alueen
yli tai laskeutua siellä maihin. Täten ehkä määrät-
tyjä ehtoja ja rajoituksia on sovellettava yhtäläisesti
kaikkiin selkkauksen osapuoliin.

Paikallisen viranomaisen suostumuksella lää-
kintäilma-aluksesta puolueettomalle alueelle mai-
hin siirrettyjä haavoittuneita ja sairaita on, jollei
puolueettoman vallan ja selkkauksen osapuolten
kesken ole toisin sovittu, puolueettoman vallan säi-
lytettävä, milloin kansainvälinen oikeus niin vaatii,
siten etteivät he voi uudelleen ottaa osaa sotatoi-
miin. Heidän majoittamisestaan ja eristämisestään
aiheutuvat kustannukset on sen vallan kärsittävä,
josta haavoittuneet ja sairaat ovat riippuvaisia.

VII luku

Tunnusmerkistä

38 artikla

Sopimusmerkki

Kunniotituksen osoittamiseksi Sveitsille pidetään armeijain lääkintähuollon tunnuksena ja merkkinä liittovaltion värit keskenään vaihtamalla muodostettua heraldista merkkiä, valkeapohjoista punaista ristiä.

Kuitenkin on niiden maiden osalta, jotka jo nykyisin käyttävät punaisen ristin sijasta tunnusmerkkinä punaista puolikuuta taikka punaista leijonaa ja aurinkoa valkoisella pohjalla, nämä tunnukset niinkään hyväksyttävä tätä sopimusta vastaaviksi.

39 artikla

Merkin käyttö

Asianomaisen sotilaspäällystön valvonnan alaisena merkki on pantava näkyviin lippuihin, käsivarsinauhoihin ja kaikkiin lääkintähuollon varusteisiin.

40 artikla

Lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan henkilöisyydestä

Niiden, jotka kuuluvat 24 artiklassa sekä 26 ja 27 artiklassa tarkoitettuun henkilökuntaan, tulee vammassa käsivarressaan kantaa sotilasviranomaisen antamaa ja leimaamaa vedenkestävää käsivarsinauhaa, jossa on tunnusmerkki.

Tähän henkilökuntaan kuuluvien tulee niin ikään kantaa, paitsi

16 artiklassa tarkoitettua tuntolevyä, erityistä henkilökorttia, johon tunnusmerkki on pantu. Henkilökortin tulee olla vedenkestävä ja mittasuhteiltaan sellainen että se mahtuu taskuun. Sen tulee olla laadittu kansalliskielellä ja sisältää maininta ainakin asianomaisen henkilön suku- ja etunimistä, syntymäajasta, arvosta ja matrikkeli-(kantakortti-)numerosta, ja siitä tulee ilmetä, minkä aseman perusteella hänellä on oikeus tämän sopimuksen mukaiseen suojaan. Kortissa tulee olla sen haltijan valokuva sekä lisäksi joko hänen allekirjoituksensa tai hänen sormenjälkensä tai molemmat. Siihen tulee olla lyötynä sotilasviranomaisen koholeima.

Henkilökortin tulee olla yhtäläinen kunkin armeijan keskuudessa ja mikäli mahdollista samankaltainen Korkeitten sopimuspuolten armeijoissa. Selkkauksen osapuolet voivat käyttää esikuvana tähän sopimukseen esimerkkinä liitettyä mallia. Niiden on vihollisuuksien alkaessa toisilleen ilmoitettava käyttämänsä malli. Kukin henkilökortti on mikäli mahdollista, laadittava ainakin kahtena kappaleena, joista kotimaavalta säilyttää yhtä.

Missään tapauksessa alkoon edellä mainittuun henkilökuntaan kuuluvilta riistettäkö hänen virkamerkkejään tai henkilökorttiaan taikka oikeutta käsivarsinauhan kantamiseen. Katoamisen tapahtuessa hänellä on oikeus saada kaksoiskappale kortista ja sijaisarvomerkki.

41 artikla

Tilapäisen henkilökunnan henkilöisyydestä

Niiden, jotka kuuluvat 25 artiklassa mainittuun

henkilökuntaan, on ainoastaan lääkintätehtäviä suorittaessaan, kannettava käsivarsinauhaa, jossa tunnusmerkki on keskellä pienoiskoossa ja jonka sotilasviranomaisen on antanut ja leimannut.

Henkilöllisyyspapereissa, joita tähän henkilökuntaan kuuluvat kantavat, tulee olla mainittuna haltijan saama lääkintäkoulutus, hänen tehtäviensä tilapäislaatu sekä hänellä oleva oikeus käsivarsinauhan kantamiseen.

42 artikla

Muodostelmien ja laitosten merkitseminen

Tämän sopimuksen mukaisen tunnuslipun saakoot nostaa ainoastaan sellaiset lääkintämuodostelmat ja -laitokset, jotka siinä määrätään pidettäväksi loukaamattomina, ja vain sotilasviranomaisen suostumuksin.

Liikkuvissa muodostelmissa ja kiinteissä laitoksissa voidaan sen rinnalla panna näkyviin sen selkkauksen osallisen vallan kansallinen lippu, jonka alainen muodostelma tai laitos on.

Kuitenkin saavat vihollisen valtaan joutuneet muodostelmat nostaa vain sopimuslipun.

Selkkauksen osapuolet ryhtyvät, mikäli sotilaalliset vaatimukset sen sallivat, tarpeellisiin toimenpiteisiin tehdäkseen vihollisen maa-, ilma- ja merivoimille selvästi näkyviksi lääkintämuodostelmien ja -laitosten tunnusmerkit ja siten poistaakseen jokaisen hyökkäystoiminnan mahdollisuuden.

43 artikla

Puolueettomien muodostelmien merkitseminen

Puolueettomien maiden lääkintämuodostelmat, jotka 27 artiklassa mainituin edellytyksin ovat saaneet oikeuden tarjota palveluksiaan sodankävijälle, tulee sopimuslipun rinnalla nostaa tämän sodankävijän kansallinen lippu, jos tämä käyttää sille 42 artiklan mukaan tarjoutuvaa mahdollisuutta.

Ellei asianomainen sotilasviranomaisen toisin määrää, ne voivat kaikissa oloissa nostaa oman kansallisen lippunsa vastapuolen valtaan jouduttuaankin.

44 artikla

Merkin käytön rajoituksia. Poikkeuksia

Valkeapohjaisen punaisen ristin merkkiä sekä sanoja "Punainen Risti" ja "Genèven Risti" ei saa, mikäli kysymys ei ole tämän artiklan seuraavissa kappaleissa mainituista poikkeuksista, rauhan tai sodan aikana käyttää muutoin kuin osoittamaan ja suojaamaan lääkintämuodostelmia ja -laitoksia, henkilökuntaa ja varusteita, joita tämä sopimus ja muut kansainväliset saman alan sopimukset suojaavat. Sama koskee 38 artiklan toisessa kappaleessa tarkoitettuja tunnusmerkkejä, mikäli kysymys on niistä käytävistä maista. Punaisen Ristin kansalliset yhdistykset ja muut 26 artiklassa tarkoitettujen yhdistykset saavat ainoastaan tämän kappaleen määräysten puitteissa käyttää tämän sopimuksen mukaiseen suojaan oikeuttavaa tunnusmerkkiä.

Lisäksi saavat Punaisen Ristin, (Punaisen Puolikuun, Punaisen Leijonan ja Auringon) kansalliset yhdistykset rauhan aikana kansallisen lainsäädännön mukaisesti käyttää Punaisen Ristin nimeä ja tunnusmerkkiä muun toimintansa yhteydessä, joka on sopusoinnussa Punaisen Ristin kansainvälisissä

kokouksissa vahvistettujen periaatteiden kanssa. Milloin tällainen toiminta jatkuu sodan aikana, merkin käytön tulee tapahtua sellaisissa olosuhteissa, ettei voida katsoa sen tarkoittavan suoda tämän sopimuksen mukaista suojaa; merkki on oleva suhteellisen pienikokoinen eikä sitä saa panna käsivarsinluhaan tai ulkokattoon.

Punaisen Ristin kansainvälisillä järjestöillä ja niiden asianmukaisesti laillistetulla henkilökunnalla on oikeus aina käyttää valkeapohjaista punaisen ristin merkkiä.

Poikkeuksellisesti, kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja jonkin Punaisen Ristin (Punaisen Puolikuun, Punaisen Leijonan ja Auringon) kansallisen yhdistyksen nimenomaisin suostumuksin sopimusmerkkiä saadaan käyttää rauhan aikana niiden kulkuneuvojen merkitsemiseen, joita käytetään sairaskuljetukseen taikka sellaisten apuasemien paikan osoittamiseen, jotka ovat varatut yksinomaan haavoittuneiden tai sairaiden maksutonta hoitoa varten.

VIII luku

Sopimuksen täytäntöönpano

45 artikla

Täytäntöönpanon yksityiskohdat ja ennalta arvaamattomat tapaukset

Kunkin selkkauksen osallisen vallan on ylipäällikkönsä välityksellä pidettävä huolta edellä olevien artiklain täytäntöönpanon yksityiskohdista sekä ennalta arvaamattomien tapausten järjestämisestä tämän sopimuksen yleisten periaatteiden mukaisesti.

46 artikla

Kostotoimenpiteiden kielto

Tämän sopimuksen suojelemaan haavoittuneisiin, sairaisiin, henkilökuntiin, rakennuksiin tai varusteisiin kohdistetut kostotoimenpiteet ovat kielletyt.

47 artikla

Sopimuksen levittäminen

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat asianomaisissa maissaan levittämään mahdollisimman laajalti, sekä rauhan että sodan aikana, tämän sopimuksen tekstiä ja erittäinkin liittämään sen opiskelun sotilas- ja, mikäli mahdollista, siviilikoulutuksen ohjelmiin, niin että sen periaatteet tulisivat koko väestön, varsinkin taistelevien aseellisten voimien, lääkintähenkilökunnan ja kenttäpappien tuntemiksi.

48 artikla

Käännökset

Korkeitten sopimuspuolten on ilmoitettava toisilleen Sveitsin liittoneuvoston ja vihollisuuksien aikana suojelijavaltain välityksellä tämän sopimuksen viralliset käännökset sekä sen soveltamiseksi antamansa lait ja määräykset.

IX luku

Väärinkäytösten ja rikosten rankaiseminen

49 artikla

Rangaistusseuraamukset. I. Yleistä

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntötoimiin teon luonnetta vastaavien rangaistusseuraamusten säätämiseksi henkilöille, jotka tekevät tai käskivät toisen tekemään jonkin sellaisen törkeän rikoksen tätä sopimusta vastaan kuin seuraavassa artiklassa määritellään.

Jokainen sopimuspuoli on velvollinen etsiskelemään henkilöitä, joita syytetään siitä, että he ovat tehneet tai käskeneet toisen tekemään jonkin sanotunlaisista törkeistä rikoksista, ja sen on saatettava heidät omien tuomioistuintensa tutkittaviksi, mikä heidän kansallisuutensa lieneekin. Se voi myöskin, jos se niin mieluummin tahtoo, sen omaan lainsäädäntöön sisältyvien määräysten mukaisesti luovuttaa heidät tuomittaviksi toiselle asianomaiselle sopimuspuolelle, mikäli tällä sopimuspuolella on esitettävänä riittävän raskauttavia seikkoja syytettyä vastaan.

Kunkin sopimuspuolen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin saadakseen lakkaamaan muut tämän sopimuksen vastaiset teot kuin ne, joita seuraavassa artiklassa olevan määritelmän mukaisesti on pidettävä törkeinä.

Syytetyt saavat joka tapauksessa osakseen sellaiset oikeudenkäynnin ja vapaan puolustuksen takeet, jotka eivät ole vähäisempiä kuin ne, joita tarkoitetaan Genevessä 12 päivänä elokuuta 1949 sotavankien kohtelusta tehdyn sopimuksen 105 ja seuraavissa artikloissa.

50 artikla

II. Törkeät rikokset

Edellisessä artiklassa tarkoitettuja törkeitä rikoksia ovat ne, joihin sisältyy jokin seuraavista teoista, sikäli kuin se kohdistuu tällä sopimuksella suojeltuun henkilöön tai omaisuuteen: tahallinen surmaaminen, kidutus tai epäinhimillinen kohtelu, biologiset kokeilut siihen luettuina, tahallinen suuren kärsimyksen aiheuttaminen tai törkeä ruumiilliseen koskemattomuuteen tai terveyteen kohdistuva loukkaus, omaisuuden hävittäminen ja anastaminen, joka ei ole sotilaallisen välttämättömyyden kannalta perusteltu ja on toteutettu suuressa mittakaavassa laitomasti ja mielivaltaisesti.

51 artikla

III. Sopimuspuolten vastuu

Mikään Korkeista sopimuspuolista ei voi vapauttaa itseään tai toista sopimuspuolta vastuusta, johon se tai toinen sopimuspuoli on joutunut edellisessä artiklassa tarkoitettujen rikosten johdosta.

52 artikla

Tutkintamenettely

Selkkauksen osapuolen pyynnöstä on asianomaisten osapuolten määräämällä tavalla toimitettava tutkinta kaikista väitetyistä tämän sopimuksen loukkauksista.

Jos tutkinnassa noudatettavasta menettelystä ei päästä yksimielisyyteen, osapuolten on yhteisesti

valittava välimies, joka ratkaisee, mitä menettelyä on noudatettava.

Sitten kun loukkaus on todettu, selkkauksen osapuolten on tehtävä siitä loppu ja tukahdutettava se mahdollisimman pikaisesti.

53 artikla

Merkin väärinkäyttö

Tunnuksen tai nimityksen "Punainen Risti" tai "Genèven Risti" sekä jokaisen niitä jäljittelevän merkin tai nimityksen käyttö on oleva aina ja riippumatta siitä, mikä on käytön tarkoitus tai minä ajankohtana siihen on ryhdytty, kielletty yksityisiltä sekä, yhteisöiltä ja liikkeiltä, niin hyvin julkis- kuin yksityisoikeudellisilta, mikäli niillä ei ole siihen oikeutta tämän sopimuksen nojalla.

Sen arvonannon johdosta, mikä on osoitettu Sveitsille omaksumalla liittovaltion värit päinvastaiseen järjestykseen asetettuina, ja ottaen huomioon sekaannuksen, mikä saattaa syntyä Sveitsin vaakunan ja tämän sopimuksen mukaisen erottavan tunnusmerkin välillä, Sveitsin valaliiton vaakunan ja jokaisen sitä jäljittelevän merkin käyttö tavara- tai kauppa-merkkinä tai sellaisen merkin osana, joko kaupallisten rehelliisyysvaatimusten vastaisesti taikka tavalla, joka on omiaan loukkaamaan sveitsiläisten kansallistunnetta, on oleva aina kielletty yksityisiltä, yhteisöiltä ja liikkeiltä.

Kuitenkin voivat Korkeat sopimuspuolet, jotka eivät ole olleet osallisia Genèvessä 27 päivänä heinäkuuta 1929 tehtyyn sopimukseen, myöntää ensimmäisessä artiklassa tarkoitettujen tunnusten, nimitysten ja merkkien aikaisemmille käyttäjille tämän sopimuksen voimaantulosta laskettavan kolmen vuoden määräajan sellaisesta käytöstä luopumiseksi, jolloin on edellytettävä, että tämän ajan kuluessa käyttö ei saa sodan aikana ilmetä siten kuin tarkoitettaisiin sen kautta suoda tämän sopimuksen mukainen suoja.

Tämän artiklan ensimmäisessä kappaleessa lausuttu kielto soveltuu niinkään, aikaisempien käyttäjien saavuttamiin oikeuksiin vaikuttamatta, 38 artiklan toisessa kappaleessa tarkoitettuihin tunnuksiin ja nimityksiin.

54 artikla

Väärinkäytösten ehkäiseminen

Korkeitten sopimuspuolten, joiden lainsäädäntö on tällä hetkellä riittämätön, on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta 53 artiklassa tarkoitettut väärinkäytökset voitaisiin jokaisena ajankohtana ehkäistä ja tukahduttaa.

Loppumääräyksiä

55 artikla

Kielet

Tämä sopimus on laadittu ranskaksi ja englanniksi. Molemmat kielet ovat yhtä todistusvoimaiset.

Sveitsin liittoneuvosto laadituttaa sopimuksesta viralliset käännökset venäjän- ja espanjankielille.

56 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä sopimus, jonka päivämäärä on tämä päivä, voidaan 12 päivään helmikuuta 1950 menses-

sä allekirjoittaa niiden valtojen nimessä, jotka olivat edustettuina Genèvessä 21 päivänä huhtikuuta 1949 avatussa konferenssissa, samoin kuin myös sanotussa konferenssissa edustamatta olleiden valtojen nimissä, mikäli ne ovat osallisia maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta vuosina 1864, 1906 ja 1929 tehtyihin Genèven sopimuksiin.

57 artikla

Ratifiointi

Tämä sopimus on ratifioitava niin pian kuin mahdollista ja ratifioimiskirjat talletettava Berniin.

Kunkin ratifioimiskirjan tallettamisesta laaditaan pöytäkirja, josta Sveitsin liittoneuvosto toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen kaikille valloille, joiden nimissä sopimus on allekirjoitettu tai yhtymisilmoitus annettu.

58 artikla

Voimaantulo

Tämä sopimus tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun vähintään kaksi ratifioimiskirjaa on talletettu.

Sen jälkeen sopimus tulee kunkin Korkean sopimuspuolen osalta voimaan kuuden kuukauden kuluttua sen ratifioimiskirjan tallettamisesta.

59 artikla

Suhde aikaisempiin sopimuksiin

Tämä sopimus korvaa Korkeitten sopimuspuolten välisissä suhteissa 22 päivänä elokuuta 1864, 6 päivänä heinäkuuta 1906 ja 27 päivänä heinäkuuta 1929 tehdyt sopimukset.

60 artikla

Sopimukseen yhtyminen

Tähän sopimukseen voi sen voimaantulopäivän jälkeen yhtyä jokainen valta, jonka nimessä sitä ei ole allekirjoitettu.

61 artikla

Yhtymisilmoitukset

Yhtymiset on kirjallisesti ilmoitettava Sveitsin liittoneuvostolle ja ne tulevat voimaan kuuden kuukauden kuluttua niiden vastaanottamisesta.

Sveitsin liittoneuvoston on tiedoitettava yhtymisestä kaikille valloille, joiden nimissä sopimus on allekirjoitettu tai yhtymisilmoitus tehty.

62 artikla

Välitön voimaantulo

Tilanteet, joita tarkoitetaan 2 ja 3 artiklassa, saattavat välittömästi voimaan ratifioimiset ja yhtymiset, joita koskevan tallettamisen tai ilmoituksen selkkauksen osapuoli on tehnyt ennen vihollisuuksien tai valtauksen alkamista tai sen jälkeen. Selkkauksen osapuolilta saapuneista ratifioimisista ja yhtymisistä on Sveitsin liittoneuvoston tiedoitettava kaikkein nopeinta tietä käyttäen.

63 artikla

Irtisanominen

Kukin Korkeista sopimuspuolista saattaa irtisanoa tämän sopimuksen.

Irtisanominen on kirjallisesti ilmoitettava Sveitsin liittoneuvostolle. Tämän on tiedoitettava irtisanomisesta kaikkien Korkeitten sopimuspuolten hallituksille.

Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua sen ilmoittamisesta Sveitsin liittoneuvostolle. Kuitenkaan ei irtisanomisella, josta on tehty ilmoitus irtisanovan vallan ollessa osallisena selkkaukseen, ole mitään vaikutusta niin kauan kuin rauhaa ei ole tehty eikä missään tapauksessa niin kauan kuin tämän sopimuksen suojelemien henkilöiden vapauttamista ja kotiuttamista koskevat toimenpiteet ovat loppuun suorittamatta.

Irtisanominen on voimassa ainoastaan irtisanovan vallan suhteen. Sillä ei ole mitään vaikutusta velvoituksiin, joiden täyttämiseen selkkauksen osapuolet ovat sidotut kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden nojalla sellaisina kuin ne ilmenevät sivistyskansojen kesken muodostuneesta käytännöstä, inhimillisyyden laeista ja julkisen omantunnon vaatimuksista.

64 artikla

Rekisteröiminen Yhdistyneissä Kansakunnissa

Sveitsin liittoneuvosto rekisteröittää tämän sopimuksen Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä. Niinikään Sveitsin liittoneuvosto ilmoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle kaikista sen vastaanottamista ratifioimisista, yhtymisistä ja irtisanomisista, jotka koskevat tätä sopimusta.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, talletettuaan kukin valtuutuksensa, ovat merkinneet allekirjoituksensa tähän sopimukseen.

Tehty Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 ranskan- ja englanninkielillä. Alkuperäinen kappale on talletettava Sveitsin valaliiton arkistoon. Sveitsin liittoneuvosto lähettää oikeaksi todistetun jäljennöksen sopimuksesta kullekin allekirjoittajavaltiolle sekä niille valtioille, jotka myöhemmin yhtyvät sopimukseen.

LIITE I Luonnos sopimukseksi lääkintävyöhykkeistä ja -paikkakunnista

1 artikla

Lääkintävyöhykkeet on tarkoin varattava niille henkilöille, joita tarkoitetaan Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta tehdyn sopimuksen 23 artiklassa, sekä henkilökunnalle, jonka tehtävänä on näiden vyöhykkeiden ja paikkakuntien järjestäminen ja hallinto ynnä hoidon antaminen niihin kootuille henkilöille.

Kuitenkin on henkilöillä, joilla on pysyväinen asuinpaikka näiden vyöhykkeiden piirissä, oikeus oleskella siellä.

2 artikla

Henkilöt, jotka mistä syystä tahansa ovat lääkintävyöhykkeellä, eivät saa vyöhykkeen sisä- tai ulkopuolellakaan ryhtyä mihinkään työhön, joka on suoranaissessa yhteydessä sotatoimiin tai sotatarviketuotantoon.

3 artikla

Lääkintävyöhykkeen perustanut valta on velvollinen ryhtymään kaikkiin soveliaisiin toimenpiteisiin estääkseen pääsyt sinne kaikilta henkilöiltä, joilla ei ole oikeutta tulla sinne tai olla siellä.

4 artikla

Lääkintävyöhykkeiden tulee olla seuraavien ehtojen mukaisia:

- a) ne saavat muodostaa vain vähäisen osan sen valtion valvonnassa olevasta alueesta, joka on ne perustanut;
- b) niiden asukasmäärän tulee olla vähäinen verrattuna siihen kuinka monta henkilöä sinne voidaan sijoittaa;
- c) niiden tulee sijaita kaukana eikä niissä saa olla mitään sotilaallista kohdetta tai tärkeätä teollisuustai hallintolaitosta;
- d) niitä ei saa sijoittaa seutuihin, joilla kaiken todennäköisyyden mukaan saattaa olla merkitystä sotatoimien suorittamiselle.

5 artikla

Lääkintävyöhykkeet ovat seuraavien velvoitusten alaiset:

- a) liikenneyhteyksiä ja kulkuvälineitä, joita sellaisilla vyöhykkeillä saattaa olla, ei saa käyttää sotilashenkilöiden tai sotatarvikkeiden siirtoon tai näiden pelkkään kauttakulkuunkaan;
- d) niitä ei missään tapauksessa saa puolustaa sotilaallisesti.

6 artikla

Lääkintävyöhykkeet on merkittävä käyttämällä punaisia ristejä (punaisia puolikuuta, punaisia leijonia ja aurinkoja) valkopohjalla sekä vyöhykkeen ympärysrajoilla että rakennuksissa.

Öisin ne voidaan merkitä myös soveliaain valaistuslaittein.

7 artikla

Kunakin vallan on rauhan aikana tai vihollisuuksien alkaessa annettava kaikille Korkeille sopimuspuolille tiedoksi luettelo niistä lääkintävyöhykkeistä, jotka on perustettu sen valvonnassa olevalle alueelle. Sen on ilmoitettava jokaisesta uudesta vyöhykkeestä, joka on perustettu selkkauksen aikana.

Niin pian kuin vastapuoli on saanut mainitunlaisen ilmoituksen, vyöhyke on katsottava asianmukaisessa järjestyksessä perustetuksi.

Jos vastapuoli kuitenkin on sitä mieltä, että jotakin tässä sopimuksessa määrättyä ehtoa ei ilmeisesti ole täytetty, se voi kieltäytyä tunnustamasta vyöhykettä ilmoittamalla kieltäytymisestään sille osapuolelle, jonka alainen vyöhyke on, tai jättää tunnustuksensa 8 artiklassa mainitun tarkastuksen järjestämisestä riippuvaksi.

8 artikla

Jokainen valta, joka on tunnustanut yhden tai useampia vastapuolen perustamia lääkintävyöhykkeitä, on oikeutettu pyytämään, että yksi tai useimmat erikoiskomissiot tarkastavat, täyttävätkö vyöhykkeet tässä sopimuksessa mainitut ehdot ja velvoitukset.

Tätä varten on erikoiskomissioiden jäsenillä oleva joka hetki vapaa pääsy eri vyöhykkeille ja he voivat viipyä niissä pysyväisestikin. Heille on suotava kaikki helpotukset, jotta he voisivat suorittaa tarkastustehtävänsä.

9 artikla

Siinä tapauksessa, että erikoiskomissiot toteaisivat seikkoja, jotka näyttävät tämän sopimuksen määräysten vastaisilta, niiden on viipymättä siitä ilmoitettava sille vallalle, jonka alainen vyöhyke on, ja asetettava tälle viiden päivän määräaika oikaisun aikaansaamista varten; niiden on myös asiasta tiedoitettava sille vallalle, joka on tunnustanut vyöhykkeen.

Jos tämän määräajan päättyessä se valta, jonka alainen vyöhyke on, ei ole menetellyt sille annetun ilmoituksen mukaisesti, vastapuoli voi selittää vapautuneensa tästä sopimuksesta sanotun vyöhykkeen suhteen.

10 artikla

Valta, joka on perustanut yhden tai useampia lääkintävyöhykkeitä tai -paikkakuntia, sekä sen vastapuoli, jolle niiden olemassaolosta on ilmoitettu nimittävät tai antavat puolueettomien valtain nimittää henkilöt, jotka voidaan valita 8 ja 9 artiklassa mainittujen erikoiskomissioiden jäseniksi.

11 artikla

Lääkintävyöhykkeisiin ei saa missään olosuhteissa kohdistaa hyökkäystä, vaan selkkauksen osapuolten on niitä aina suojeltava ja pidettävä loukkamattomina.

12 artikla

Kun jokin alue on vallattu, siellä olevia lääkintävyöhykkeitä on jatkuvasti pidettävä loukkaamattomina ja käytettävä tarkoitukseensa.

Valtaajavalta voi kuitenkin muuttaa niiden käyttötarkoitusta ehdolla, että kaikkiin toimenpiteisiin on ryhdytty niihin koottujen henkilöiden turvallisuuden takaamiseksi.

13 artikla

Tätä sopimusta on sovellettava myös paikkakuntiin, jotka asianomaiset vallat ovat määränneet palvelemaan samaa tarkoitusta kuin lääkintävyöhykkeet.

LIITE II Henkilökortti armeijan lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenille

Etupuoli

(Tähän kohtaan merkitään kortin antanut maa ja sotilasviranomainen)

HENKILÖKORTTI

armeijan lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenille.

Sukunimi

Etunimet

Syntymäaika

Arvo

Matrikkeli-(kantakortti)-numero

Tämän kortin haltija on suojattu Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta tehdyn sopimuksen mukaan seuraavassa asemassaan:

.....

Kortin antamispäivä: Kortin numero:

.....

Kääntöpuoli

Haltijan valokuva

Nimikirjoitus tai sormenjäljet tai molemmat

Vartalo	Silmät	Hiukset
---------	--------	---------

Muita henkilötuntomerkkejä:

.....

.....

.....

Annexe II

Recto

(Place réservée à l'indication du pays et de l'autorité militaire qui délivrent la présente carte)

CARTE D'IDENTITÉ

pour les membres du personnel sanitaire et religieux attachés aux armées

Nom

Prénoms

Date de naissance

Grade

Numéro matricule

Le titulaire de la présente carte est protégé par la Convention de Genève pour l'amélioration du sort des blessés et des malades dans les forces armées en campagne du 12 août 1949, en qualité de

.....

Date de l'établissement de la carte Numéro de la carte

.....

Verso

Photographie du porteur

Signature ou empreintes digitales ou les deux

Taille	Yeux	Cheveux
--------	------	---------

Autres éléments éventuels d'identification:

.....

.....

.....

Geneven II sopimus merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden aseman parantamisesta 12 päivältä elokuuta 1949.

Allekirjoittaneet niiden hallitusten täysivaltaiset edustajat, jotka ovat olleet edustettuina Genèvessä 21 päivästä huhtikuuta 12 päivään elokuuta 1949 kokouksessa, vuonna 1906 tehdyn Genèven sopimuksen periaatteiden soveltamisesta merisotaan 18 päivänä lokakuuta 1907 tehdyn Haagin X sopimuksen tarkistamista varten kutsutussa diplomaattisessa konferenssissa, ovat sopineet seuraavasti:

I luku

Yleiset määräykset

1 artikla

Sopimuksen noudattaminen

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan tätä sopimusta ja saattamaan sen noudatetuksi kaikissa olosuhteissa.

2 artikla

Sopimuksen soveltaminen

Tätä sopimusta on, mikäli kysymys ei ole rauhan aikana voimaan tulevista määräyksistä, sovellettava, kun julistetaan sota tai syntyy muu aseellinen selkkkaus kahden tai useamman Korkean sopimuspuolen välillä, vaikka joku niistä ei olekaan tunnustanut sotatilaa.

Sopimusta on niinkään sovellettava, kun jonkin Korkean sopimuspuolen alue tai osa siitä on valuttuna, vaikka valtaus ei kohtaakaan sotilaallista vastarintaa.

Jos selkkkauksen joutunut valta ei ole osallinen tähän sopimukseen, pysyvät sopimukseen osalliset vallat kuitenkin sidottuina siihen. Lisäksi ne ovat siihen sidottu sanottuun valtaan nähden, jos tämä hyväksyy sopimuksen määräykset ja soveltaa niitä.

3 artikla

Kansainvälistä luonnetta vailla olevat selkkaukset

Kun jonkin Korkean sopimuspuolen alueella syntyy aseellinen selkkkaus, jolla ei ole kansainvälistä luonnetta, kukin selkkaukseen osallisista on velvolinen noudattamaan ainakin seuraavia määräyksiä:

1) Henkilöitä, jotka eivät suoranaisesti ota osaa vihollisuuksiin, heihin lukien aseellisiin voimiin kuuluvat, jotka ovat laskeneet aseensa, sekä ne, jotka ovat joutuneet taistelukyvyttömiksi sairauden, haavoittumisen, pidättämisen tai muun syyn johdosta, on kaikissa olosuhteissa kohdeltava inhimillisesti tekemättä mitään epäsuopeata erotte-lua rodun, värin, uskonnon tai uskomuksen, sukupuolen tai syntyperän tai omaisuuden tai muun niihin verrattavan tunnusmerkin perusteella.

Sen takia ovat ja pysyvät, aikaan ja paikkaan katsomatta, mainittujen henkilöiden suhteen kiellettyinä:

a) henkeen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvat loukkaukset, erittäinkin kaikissa muodoissaan, silpominen, julmuutta osoittava piteleminen ja kidutus;

b) panttivangiksi ottaminen;

c) henkilökohtaisen arvon loukkaukset, erittäinkin nöyryyttävät ja alentavat kohtelut;

d) tuomiot, joita ei ole antanut sellainen tuomioistu-in, jonka toimintaan liittyvät sivistyskansojen välttämättömiksi tunnustamat oikeudelliset ta-keet, ja teloitukset, jotka pannaan täytäntöön sel-laisen tuomioistuimen edeltävältä ratkaisulta.

2) Haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkoutuneet on kerättävä ja niitä on hoidettava.

Puolueeton ihmisystävällinen järjestö, sellainen kuin Punaisen Ristin kansainvälinen komitea, saa tarjota palveluksiaan selkkauksen osapuolille.

Selkkauksen osapuolet tekevät toisaalta voitavansa saattaakseen erikoissopimuksin voimaan tämän sopimuksen muut määräykset joko kokonaan tai osittain.

Edellä olevien määräysten soveltamisella ei ole vaikutusta selkkauksen osapuolten oikeudelliseen asemaan.

4 artikla

Soveltamisala

Milloin sotatoimia käydään selkkauksen osapuolten maa- ja merivoimien välillä, tämän sopimuk-sen määräyksiä on sovellettava ainoastaan aluksis-sa oleviin sotavoimiin.

Aluksista maihin nousseet sotavoimat joutuvat välittömästi Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta tehdyn sopimuksen määräysten alaisiksi.

5 artikla

Soveltaminen puolueettomien valtain taholta

Puolueettomien valtain on vastaavasti sovellettava tämän sopimuksen määräyksiä haavoittuneisiin, sairaisiin ja haaksirikkoutuneisiin sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäseniin, jotka kuulu-vat selkkauksen osapuolten aseellisiin voimiin ja on vastaanotettu tai eristetty sanottujen valtain alueel-le, niin myös kuolleina tavattuihin.

6 artikla

Erikoissopimukset

Lukuun ottamatta sopimuksia, jotka on nimen-omaan edellytetty 10, 18, 31, 38, 39, 40, 43 ja 53 arti-klassa, Korkeat sopimuspuolet saavat tehdä muita erikoissopimuksia kaikista kysymyksistä, jotka niiden mielestä soveltuvat erikseen järjesteltäviksi. Erikoissopimuksella ei voida loukata haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden sekä lääkin-tä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenille tämän sopimuksen mukaan kuuluvaa asemaa eikä supis-taa siinä heille suotuja oikeuksia.

Haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkoutuneet sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenet pysyvät sanotuista erikoissopimuksista johtuviin etuihin osallisina niin kauan kuin tätä sopimusta on heihin sovellettava, mikäli mainituissa tai lisäksi tehdyissä sopimuksissa ei ole nimenomaan toisin määrätty tai jokin selkkauksen osapuoli heidän suhteensa ryhdy edullisempiin toimenpiteisiin.

7 artikla

Oikeuksien luovuttamattomuus

Haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkoutuneet sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenet eivät missään tapauksessa voi osittainkaan luopua niistä oikeuksista, jotka heille on turvattu tässä sopimuksessa tai edellisessä artiklassa tarkoitetussa erikoissopimuksessa, mikäli sellainen on tehty.

8 artikla

Suojelijavallat

Tätä sopimusta on sovellettava niiden suojelijavaltain yhteisin toimin ja huolehtiessa valvonnasta, joiden tehtävänä on varjella selkkauksen osapuolten etuja. Sitä varten voivat suojelijavallat diplomaattiseen tai konsulivirkakuntaansa kuuluvien henkilöiden lisäksi määrätä valtuutettuja kansalaistensa tai muitten puolueettomien valtain kansalaisten joukosta. Näiden valtuutettujen tulee olla sen vallan hyväksymiä, jonka valtapäirissä he suorittavat tehtävänsä.

Selkkauksen osapuolten on mahdollisimman suuressa määrin helpotettava suojelijavaltain edustajien ja valtuutettujen tehtävän täyttämistä.

Suojelijavallan edustajat ja valtuutetut eivät missään tapauksessa saa mennä heille tästä sopimuksesta johtuvaa tehtävää ulommaksi; heidän on varsinkin otettava huomioon, mitä sen vallan turvallisuus, jonka valtapäirissä he suorittavat tehtävänsä, ehdottoman välttämättömästi vaatii. Ainoastaan pakottavien sotilaallisten syiden vaatiessa voidaan heidän toimintaansa poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti rajoittaa.

9 artikla

Punaisen Ristin kansainvälisen komitean toiminta

Tämän sopimuksen määräykset eivät estä sitä ihmisystävällistä toimintaa, johon Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tai muu puolueeton ihmisystävällinen järjestö selkkauksen osapuolten siihen suostuessa ryhtyy suojellakseen haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkoutuneita sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäseniä ja antaakseen heille apuaan.

10 artikla

Suojelijavallan sijaiset

Korkeat sopimuspuolet saavat milloin tahansa sopia, että tämän sopimuksen mukaan suojelijavallalle kuuluvat tehtävät uskotaan kansainväliselle järjestölle, joka pystyy täysin takaamaan niiden puolueettoman ja tehokkaan täyttämisen.

Jos haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkoutuneet tai lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenet syystä tai toisesta eivät saa tai eivät enää saa etua suojelijavallan tai 1 kappaleen mukaan sen tehtävien suorittajaksi määrätyn järjestön toiminnasta, on pidättäjävältä velvollinen pyytämään puolueettonta valtiota tai sanotunlaista järjestöä ottamaan huolehtiakseen tehtävistä, jotka tämän sopimuksen mukaan kuuluvat selkkauksen osapuolten määräämälle suojelijavallalle.

Ellei suojelua voida täten turvata, on pidättäjävältä velvollinen pyytämään ihmisystävällistä kansainvälistä järjestöä, kuten Punaisen Ristin kansainvälistä komiteaa, ottamaan huolehtiakseen

tämän sopimuksen mukaan suojelijavalloille kuuluvista tehtävistä tai vastaanottamaan, tässä artiklassa määrätyn edellytyksin, sellaisen järjestön tarjoamat palvelukset.

Jokaisen puolueettoman vallan tai jokaisen järjestön, joka on edellä mainitussa tarkoituksessa vastaanottanut asianomaisen vallan pyynnön tai itse tarjonnut palveluksiaan, tulee toiminnassaan olla tietoinen vastuustaan sitä selkkauksen osapuolta kohtaan, josta riippuvaisia tämän sopimuksen suojelamat henkilöt ovat, ja sen tulee esittää riittävät takeet pystyvyydestään kysymyksessä olevaan tehtävään ja sen tasapuoliseen täyttämiseen.

Edellä olevista määräyksistä ei voida poiketa sellaisten valtojen keskeisin erikoissopimuksin, joista toisen neuvotteluvapaus on, vaikkapa vain ohimenevästi, toista valtaa tai sen liittolaista kohtaan rajoitettu sotatapahtumien johdosta, varsinkin milloin sen alue tai olennainen osa siitä on vallattu.

Tässä sopimuksessa oleva maininta suojelijavallasta tarkoittaa myös järjestöjä, jotka tässä artiklassa tarkoitetussa merkityksessä astuvat sen sijaan.

11 artikla

Sovittelumenettely

Erimielisyyden selvittämiseksi tarjoavat suojelijavallat hyviä palveluksiaan aina kun ne katsovat sen tarkoituksenmukaiseksi suojeltujen henkilöiden edun kannalta, erittäinkin milloin selkkauksen osapuolet ovat erimielisiä tämän sopimuksen soveltamisesta ja tulkinnasta.

Tässä tarkoituksessa kukin suojelijavalloista voi, selkkauksen osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan, ehdottaa osapuolille heidän edustajiensa ja erityisesti niiden viranomaisten kokousta, joille huolenpito haavoittuneista, sairaista ja haaksirikkoutuneista sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenistä kuuluu, kokouspaikan saattaessa olla puolueettomallakin, soveliaasti valitulla alueella. Selkkauksen osapuolet ovat velvolliset ottamaan varteen niille tässä kohden tehdyt ehdotukset. Suojelijavallat voivat selkkauksen osapuolen suostumuksin tarvittaessa ehdottaa puolueettomaan valtaan kuuluvan tai Punaisen Ristin kansainvälisen komitean valtuuttaman henkilön kutsumista ottamaan osaa kokoukseen.

II luku

Haavoittuneista, sairaista ja haaksirikkoutuneista

12 artikla

Suojelu, kohtelu ja hoito

Aseellisissa voimissa palvelevia ja muita seuraavassa artiklassa mainittuja henkilöitä, jotka ovat merellä ja ovat haavoittuneita, sairaita tai haaksirikkoutuneita, on pidettävä loukkaamattomina ja suojeltava kaikissa olosuhteissa ottaen huomioon, että haaksirikolla tarkoitetaan jokaista haaksirikkoo, millaisissa olosuhteissa se lieneekin tapahtunut, siihen lukien ilma-alueksen paikallinen mereen laskeutuminen tai heittäytyminen ilma-alueksesta.

Heitä on sen selkkauksen osapuolen, jonka vallassa he ovat, kohdeltava ja hoidettava inhimillisesti tekemättä mitään epäsuopeata erottelua sukupuuo-

len, rodun, kansallisuuden, uskonnon, poliittisten mielipiteiden tai muun niihin verrattavan tunnusmerkin perusteella. Ovat jyrkästi kielletyt kaikki heidän henkeensä tai henkilöönsä kohdistuvat loukkaukset ja, muiden muassa, heidän surmaamisensa ja sukupuuttoon hävittämisensä, heidän alistamisensa kidutukseen, heihin kohdistuvien biologisten kokeiden suorittaminen, heidän jättämisensä vakain tuumin lääkinnöllisellä avulla tai hoidotta tai heidän saattamisensa alttiiksi varta vasten luoduille tartunnan vaaroille.

Vain pakottavista lääkinnöllisistä syistä voidaan jollekulle antaa hoidon saamisen järjestyksessä etusija.

Naisia on kohdeltava kaikella heidän sukupuolensa mukaisella huomaavaisuudella.

13 artikla

Suojellut henkilöt

Tätä sopimusta on sovellettava merellä oleviin haaksirikkoutuneisiin, haavoittuneisiin ja sairaisiin, jotka kuuluvat johonkin seuraavista ryhmistä:

- 1) selkkauksen osapuolten aseellisissa voimissa palvelevat sekä ne, jotka palvelevat sanottujen aseellisten voimien osana olevissa miliisijoukoissa tai vapaaehtoisjoukoissa;
- 2) henkilöt, jotka palvelevat muissa jollekin selkkauksen osapuolille kuuluuissa ja oman alueensa, vaikka se olisi vallattukin, ulko- tai sisäpuolella toimivissa miliisi- tai vapaaehtoisjoukoissa, järjestettyjen vastarintaliikkeiden joukot niihin luettuihin, mikäli nämä miliisi- ja vapaaehtoisjoukot, sanottu vastarintaliikkeet mukaan lukien, täyttävät seuraavat ehdot:
 - a) niillä on johtajana alaisistaan vastuussa oleva henkilö;
 - b) niillä on määrätty ja välimatkan päästä erotettavissa oleva tunnusmerkki;
 - c) ne kantavat aseitaan avoimesti;
 - d) ne mukautuvat sotatoimissaan sodan lakeihin ja tapoihin.
- 3) sellaisissa säännöllisissä aseellisissa voimissa palvelevat, jotka osoittavat kuuliaisuutta hallitukselle tai vallanpitäjälle, jota pidättäjävalta ei ole tunnustanut;
- 4) aseellisia voimia seuraavat ja niihin suoranaisesti kuulumattomat henkilöt, kuten sotilaslentokoneiden miehistöön kuuluvat siviilihenkilöt, sotakirjeenvaihtajat, tarvikkeiden hankkijat, työyksiköissä tai aseellisten voimien hyvinvoinnista huolehtivissa palveluskunnissa palvelevat, edellyttäen, että he ovat saaneet siihen luvan niiltä aseellisilta voimilta, joita he seuraavat;
- 5) ne, jotka palvelevat kauppalaivaston miehistössä, heihin lukien laivanpäälliköt, luotsit ja oppilaat, ja selkkauksen osapuolten siviililentokoneiden miehistöt, elleivät puheena olevat henkilöt saa osakseen edullisempaa kohtelua muiden kansainvälisen oikeuden määräysten perusteella;
- 6) valtaamattoman alueen väestö, joka vihollisen lähestyessä tarttuu omasta aloitteestaan aseisiin taistellakseen maahan tunkeutuvia joukkoja vastaan ja ennättämättä järjestäytyä säännöllisiksi aseellisiksi joukoiksi, edellyttäen että aseiden kantaminen tapahtuu avoimesti sekä noudattaen sodan lakeja ja tapoja.

14 artikla

Sodankävijälle luovuttaminen

Jokainen sodankävijän sotalaiva voi vaatia luovutettaviksi haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkoutuneet, jotka ovat sotilaallisissa taikka avustusyhdistysten tai yksityisten sairaala-aluksissa taikka myös kauppa-, purje- tai muissa aluksissa niiden kansallisuudesta riippumatta, mikäli haavoittuneiden tai sairaiden tila sallii luovuttamisen ja sotalaivalla on käytettävänään laitteet heidän tarpeellisen hoitonsa turvaamiseksi.

15 artikla

Puolueettoman sota-aluksen huostaan otetut haavoittuneet

Jos haavoittuneita, sairaita tai haaksirikkoutuneita on otettu puolueettoman sotalaivan tai puolueettoman ilmasota-aluksen huostaan, on, mikäli kansainvälinen oikeus niin vaatii, pidettävä huolta siitä, etteivät he voi uudelleen ottaa osaa sotatoimiin.

16 artikla

Vastapuolen valtaan joutuneet haavoittuneet

Huomioon ottaen 12 artiklan määräykset ovat sodankävijän haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkoutuneet, jotka ovat joutuneet vastapuolen valtaan, sotavankeja ja heihin on sovellettava sotavankeja koskevia kansainvälisen oikeuden sääntöjä. Haluttuunottajan asiana on olosuhteiden mukaan päättää, pitääkö se heidät huostassaan vai lähettääkö se heidät johonkin maansa tai puolueettoman maan tai ehkäpä vastapuolen satamaan. Viimeksi mainitussa tapauksessa eivät sotavangit, jotka siten ovat palautetut maahansa, saa olla palveluksessa sodan aikana.

17 artikla

Puolueettomassa satamassa maihin siirretyt haavoittuneet

Paikallisen viranomaisen suostumuksella puolueettomassa satamassa maihin siirrettyjä haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkoutuneita on, jollei puolueettoman vallan ja selkkauksen osapuolten kesken ole toisin sovittu, puolueettoman vallan säilytettävä, milloin kansainvälinen oikeus niin vaatii, siten etteivät he voi uudelleen ottaa osaa sotatoimiin.

Sairaalaolosta ja eristämisestä aiheutuvat kustannukset on sen vallan kärsittävä, josta haavoittuneet, sairaat tai haaksirikkoutuneet ovat riippuvaisia.

18 artikla

Taistelun uhrien etsiminen

Jokaisen taistelun jälkeen on selkkauksen osapuolten viivytyksettä ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin haaksirikkoutuneiden, haavoittuneiden ja sairaiden etsimiseksi ja kokoamiseksi, heidän suojelemiseksi ryöstännältä ja pahoinpitelyltä sekä tarpeellisen hoidon turvaamiseksi heille, niin myös kuolleiden etsimiseksi ja heidän ruumiittensa ryöstämisen ehkäisemiseksi.

Aina milloin olosuhteet sen sallivat, selkkauksen osapuolten on tehtävä paikallisia sopimuksia haavoittuneiden tai sairaiden evakuoimisesta meritse vyöhykkeeltä, joka on piirretty tai jonka yhteydet on katkaistu, sekä turvatakseen lääkintä- ja uskon-

nolliselle henkilökunnalle ynnä lääkintävarusteille kauttakulun sanotulle vyöhykkeelle.

19 artikla

Tietojen luetteloiminen ja edelleen toimittaminen
Selkkauksen osapuolten on mahdollisimman lyhyessä ajassa merkittävä luetteloon kaikki sellaiset seikat, jotka ovat omiaan yksilöimään kaikki sen valtaan joutuneet vastapuolen haaksirikkoutuneet, haavoittuneet, sairaat ja kuolleet. Näiden tietojen tulee mikäli mahdollista sisältää:

- a) maininta vallasta, josta he ovat riippuvaisia;
- b) matrikkeli-(kantakortti-)numero;
- c) sukunimi;
- d) etunimi tai -nimet;
- e) syntymäaika;
- f) muut tiedot, jotka näkyvät henkilökortista tai tuntuolevystä;
- g) vangiksi joutumisen tai kuoleman aika ja paikka;
- h) haavoja, sairautta tai kuoleman syytä koskevat tiedot.

Edellä mainitut tiedot on mahdollisimman lyhyessä ajassa toimitettava Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 sotavankien kohtelusta tehdyn sopimuksen 122 artiklassa tarkoitetulle tiedonantotoimistolle, jonka on suojelijavallan ja sotavankien keskustoimiston välityksellä toimitettava ne edelleen sille vallalle, josta sanotut henkilöt ovat riippuvaisia.

Selkkauksen osapuolten on laadittava ja edellisessä kappaleessa mainittu tavoin toisilleen toimitettava kuolintodistukset tai asianmukaisesti oikeiksi vahvistetut kuolleiden luettelot. Niiden on niinkään kerättävä ja sanotun toimiston välityksellä toisilleen toimitettava kaksinkertaisten tuntuolevjen toiset puoliskot tai itse tuntuolevyt, jos kysymys on yksikertaisista levyistä, testamentit ja muut asiakirjat, jotka ovat tärkeitä kuolleiden perheelle, rahamäärät sekä yleensä kaikki kuolleilta tavatut esineet, joilla on sisäistä tai tunnearvoa. Nämä esineet samoin kuin ne, joiden haltijaa ei ole voitu selvittää on lähetettävä sinetöidyissä paketeissa liitteinään ilmoitus kaikista kuolleen haltijan henkilöllisyyden selvittämiseksi tarpeellisista seikoista sekä täydellinen luettelo paketin sisällöstä.

20 artikla

Kuolleita koskevia määräyksiä

Selkkauksen osapuolten on pidettävä huolta siitä, että ennen kuolleiden hautaamista mereen, mikä on tapahtuva yksilöllisesti sikäli kuin olosuhteet sen suinkin sallivat, suoritetaan huolellinen ja mikäli mahdollista lääkinnöllinen ruumiiden tarkastus kuoleman toteamiseksi, henkilöllisyyden selvittämiseksi sekä näitä seikkoja koskevan kertomuksen varalta. Jos on käytetty kaksinkertaista tuntuolevyä, sen toinen puolisko on jätettävä ruumiiseen.

Jos kuolleita on siirretty maihin, on niiden suhteen sovellettava Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta tehdyn sopimuksen määräyksiä.

21 artikla

Vetoaminen puolueettomiin aluksiin

Selkkauksen osapuolet voivat vedota puolueettomien kauppa-, purje- ja muiden alusten päälliköiden ihmisystävyyteen, jotta he ottaisivat aluksiinsa ja hoitaisivat haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkoutuneita sekä korjaisivat kuolleita.

Kaikenlaatuiset alukset, jotka ovat noudattaneet vetoamusta, samoin kuin ne, jotka omasta aloitteestaan ovat keränneet haavoittuneita, sairaita tai haaksirikkoutuneita, saavat osakseen erikoissuojelua ja helpotuksia avustustehtävänsä täyttämistä varten.

Missään tapauksessa ei niitä saa sellaisen kuljetuksen johdosta pidättää; mutta ne eivät, ellei niille ole muuta luvattu, vapaudu pidättämisestä, joka johtuu niiden tekemistä puolueettomuuden loukkauksista.

III luku

Sairaala-aluksista

22 artikla

Ilmoitus sotilaallisista sairaala-aluksista ja niiden suojele

Sotilaalliset sairaala-alukset, toisin sanoen alukset, jotka vallat ovat rakentaneet ja varustaneet erikokoisesti ja yksinomaan haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden auttamiseksi, hoitamiseksi ja kuljettamiseksi, ei saa missään olosuhteissa ahdistaa hyökkäyksellä tai vallata, vaan niitä on jokaisena ajankohtana pidettävä loukkaamattomina ja suojeltava, edellyttäen että niiden nimet ja tunto-merkit on tiedoitettu selkkauksen osapuolille kymmenen päivää ennen niiden käyttämistä.

Ilmoituksessa on tuntuomerkkeinä mainittava vetomäärä bruttorekisteritonneissa, pituus keulasta perään sekä mastojen ja savupiippujen lukumäärä.

23 artikla

Rannalla olevien lääkintälaitosten suojele

Rannalla oleviin lääkintälaitoksiin, joilla on oikeus Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta tehdyn sopimuksen mukaiseen suojaan, ei saa mereltä käsin kohdistaa hyökkäystä tai pommitusta.

24 artikla

Avustusyhdistysten ja yksityisten sairaala-alukset I. Selkkaukseen osalliseen valtaan kuuluvain

Sairaala-aluksia, joita Punaisen Ristin kansalliset yhdistykset, virallisesti tunnustetut avustusyhdistykset tai yksityiset käyttävät, on suojeltava samalla tavoin kuin sotilaallisia sairaala-aluksia ja ne ovat turvatut valtaamiselta, jos se selkkauksen osapuoli, josta ne ovat riippuvaisia, on antanut niille virallisen tehtävän ja sikäli kuin 22 artiklan määräyksiä ilmoituksen tekemisestä on noudatettu.

Näiden alusten mukana tulee olla asianomaisen viranomaisen antama todistus siitä, että aluksen varustaminen ja lähtö ovat tapahtuneet todistuksen antajan sitä valvoessa.

25 artikla

II. Puolueettomaan maahan kuuluvain

Punaisen Ristin kansallisten yhdistysten, virallisesti tunnustettujen avustusyhdistysten tai yksityisten, jotka kuuluvat puolueettomaan maahan, käyttämiä sairaala-alkuksia on suojeltava samalla tavoin kuin sotilaallisia sairaala-alkuksia ja ne ovat turvatut pidättämiseltä, jos ne ovat asettuneet jonkin selkkaukseen osallisen vallan johdon alaisiksi saatuaan siihen suostumuksen maansa hallitukselta sekä luvan sanotulta selkkauksen osapuolelta ja sikäli kuin 22 artiklan määräyksiä ilmoituksen tekemisestä on noudatettu.

26 artikla

Vetomäärä

Suojelusta, jota 22, 24 ja 25 artiklassa tarkoitetaan, pääsevät osallisiksi sairaala-alkukset niiden vetomäärästä riippumatta samoin kuin niiden pelastusveneet, missä ne liikkunevatkin. Mahdollisimman suuren mukavuuden ja turvallisuuden takaamiseksi selkkauksen osapuolelta kuitenkin tekevät voitavansa, jotta haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikoutuneiden kuljettamiseksi pitkien välimatkojen päähän ja avomerellä käytettäisiin ainoastaan sairaala-alkuksia, joiden vetomäärä on enemmän kuin 2,000 bruttotonna.

27 artikla

Rannikkopelastusalkukset

Aluksia, joita valtio tai virallisesti tunnustetut avustusyhdistykset käyttävät rannikkopelastustoimintaan, on niinkään samoin edellytyksin kuin 22 ja 24 artiklassa on sanottu, pidettävä loukkaamattomina ja suojeltava, mikäli sotatoimien vaatimukset sen sallivat.

Samoin on mikäli mahdollista suhtauduttava kiinteisiin rannikkolaitteisiin, joita yksinomaan sanotut alkukset käyttävät ihmisystävällistä tehtäväänsä varten.

28 artikla

Laivojen sairassuojain suojele

Jos sotalaivassa sattuu taistelu, sairassuojain on pidettävä loukkaamattomina ja säästettävä niin paljon kuin mahdollista. Nämä sairassuojat ja niiden varusteet pysyvät sotalakien alaisina, mutta niitä ei ole käytettävä tarkoituksestaan poikkeavasti niin kauan kuin niitä tarvitaan haavoittuneita ja sairaita varten. Kuitenkin voi päällikkö, jonka valtaan ne ovat joutuneet, pakottaa sotilaallisen tarpeen vaatiessa käyttää niitä hyväkseen, edellyttäen että ensin on ryhdytty tarpeellisiin toimiin niissä hoidettavina olleiden sairaiden ja haavoittuneiden asianmukaisen hoidon turvaamiseksi.

29 artikla

Sairaala-alus vallatussa satamassa

Vihollisen valtaan joutuvassa satamassa oleva sairaala-alus on oikeutettu poistumaan sieltä.

30 artikla

Sairaala-alusten käyttö

Alusten, jotka on mainittu 22, 24, 25 ja 27 artiklassa, on annettava apua ja avustusta haavoittuneille, sairaille ja haaksirikoutuneille kansallisuudesta riippumatta.

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat olemaan käyttämättä näitä aluksia mihinkään sotilaalliseen tarkoitukseen.

Nämä alukset eivät saa millään tavoin häiritä taistelevain puolten liikkeitä.

Taistelujen aikana ja jälkeen ne toimivat omalla vastuullaan.

31 artikla

Valvonta- ja tarkastusoikeus

Selkkauksen osapuolilla on oikeus valvoa ja tarkastaa 22, 24, 25 ja 27 artiklassa mainittuja aluksia. Ne voivat kieltää avustuksen näiltä aluksilta, kärkeä ne poistumaan, määrätä niille tietyn kulkusuunnan, säännöstellä niiden radiolennättimen ja muiden tiedoitusvälineiden käyttöä, vieläpä pidättää ne enintään seitsemän päivän ajaksi pysähtymiskäskystä lukien, jos olosuhteiden vakavuus sitä vaatii.

Ne voivat väliaikaisesti asettaa alukseen toimitsijan, jonka yksinomaista tehtävänä on niiden käsien täytäntöönpanon turvaaminen, jotka on annettu ensimmäisen kappaleen määräysten nojalla.

Selkkauksen osapuolten on, mikäli mahdollista, merkittävä sairaala-alusten laivapäiväkirjaan, sairaala-alkuksen päällikön ymmärtämällä kielellä, niille antamansa käskyt.

Selkkauksen osapuolelta voivat joko yksipuolisesti tai erikoissopimuksen nojalla sijoittaa sairaala-alkuksiinsa puolueettomia huomioitsijoita toteamaan, että tämän sopimuksen määräyksiä on tarkoin noudatettu.

32 artikla

Viipyminen puolueettomassa satamassa

Aluksia, jotka on mainittu 22, 24, 25 ja 27 artiklassa, ei ole rinnastettava sotalaivoihin, mitä tulee niiden viipymiseen puolueettomassa satamassa.

33 artikla

Muunnetut kauppa-alkukset

Sairaala-alkuksiksi muunnettuja kauppa-alkuksia ei koko sinä aikana, minkä vihollisuudet kestävät, saa asettaa muuhun tarkoitukseen käytettäväksi.

34 artikla

Suojan lakkaaminen

Sairaala-alusten ja laivoissa olevien sairassuojain osaksi tuleva suoja saattaa lakata vain, jos niitä on käytetty, ihmisystävällisestä tehtävästään poikkeavasti, vihollista vahingoittaviin toimiin. Kuitenkin lakkaa suoja vasta sitten kun on annettu varoitus asettamalla jokaisessa soveltuvassa tapauksessa kohtuullinen määräaika ja sellainen varoitus on jätetty varteen ottamatta.

Erittäinkin eivät sairaala-alkukset saa radiolennättimellä tai muulla tiedoitusvälineellä tapahtuvia lähetyksiä varten pitää hallussaan salakielijärjestelmää tai sitä käyttä.

35 artikla

Seikat, joiden johdosta suoja ei lakkaa

Sellaisina tekoina, joiden johdosta sairaala-alusten tai laivoissa olevien sairassuojain osaksi tuleva suoja menetettäisiin, ei ole pidettävä:

1) että näiden alusten tai sairassuojain henkilökunta on aseistettu ja käyttää aseitaan järjestyksen pi-

tämiseksi taikka puolustaakseen itseään tai haavoittuneita tai sairaita;

- 2) että aluksessa on laitteita, jotka ovat tarkoitettut yksinomaan turvaamaan mernkulkua tai tiedotusten lähettämistä;
- 3) että sairaala-aluksista tai laivojen sairassuojista tavataan haavoittuneilta, sairailta ja haaksirikkoutuneilta otettuja käsiaseita ja ampumatarvikkeita, joita ei ole vielä luovutettu asianomaiselle viranomaiselle;
- 4) että sairaala-aluksissa tai laivojen sairassuojissa tapahtuva tai miehistöjen suorittama ihmisystävällinen toiminta ulotetaan haavoittuneisiin, sairaisiin tai haaksirikkoutuneisiin siviilihenkilöihin;
- 5) että sairaala-alukset kuljettavat yksinomaan lääkintätehtäviä tarkoitetuina varusteita tai henkilökuntaa yli säännönmukaisen tarpeensa.

IV luku

Henkilökunnasta

36 artikla

Sairaala-alusten henkilökunnan suojeleminen

Sairaala-alusten uskonnollista, lääkintä- ja sairaanhoitohenkilökuntaa ja niiden miehistöä on pidettävä loukkaamattomana ja suojelettavana; heitä ei voida pidättää heidän ollessaan näiden alusten palveluksessa, olkooppa aluksessa haavoittuneita ja sairaita tai ei.

37 artikla

Muiden alusten lääkintä- ja uskonnollinen henkilökunta

Uskonnollista, lääkintä- ja sairaanhoitohenkilökuntaa, jonka tehtävänä on 12 ja 13 artiklassa mainittujen henkilöiden lääkinöllinen ja hengellinen huolto, on vihollisen valtaan jouduttuaan pidettävä loukkaamattomana ja suojelettavana; se saa jatkaa tehtäviään niin kauan kuin tämä on tarpeen haavoittuneiden ja sairaiden hoitamiseksi. Sen jälkeen on se palautettava niin pian kuin sitä vallassaan pitävä ylipäällikkö katsoo tämän mahdolliseksi. Henkilökuntaan kuuluvat saavat aluksesta lähtiessään viedä mukanaan henkilökohtaisen omaisuutensa.

Jos kuitenkin osoittautuisi välttämättömäksi pidättää osa sanotusta henkilökunnasta sotavankien lääkinnällisiä tai hengellisiä tarpeita varten, on ryhdyttävä kaikkiin toimenpiteisiin sen päästämiseksi maihin mahdollisimman pikaisesti.

Maihin siirtyessään pidätetty henkilökunta joutuu Genevessä 12 päivänä elokuuta 1949 maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta tehdyn sopimuksen määräysten alaiseksi.

V luku

Lääkintäkuljetuksista

38 artikla

Lääkintävarusteita kuljettavat alukset

Alukset, jotka on rahdattu lääkintäkuljetusta varten, ovat oikeutettut kuljettamaan varusteita, jotka on yksinomaan tarkoitettu aseellisten voimien haavoittuneiden ja sairaiden hoitoon tai sairauksien ehkäise-

miseen, edellyttäen että niiden matkaa koskevista yksityiskohdista on tiedoitettu vastapuolena olevalle vallalle ja tämä on ne hyväksynyt. Vastapuolena olevalla vallalla pysyy oikeus sanottujen alusten pysäyttämiseen, mutta sillä ei ole oikeutta niitä vallata tai takavarikoida kuljetettavia varusteita.

Selkkauksen osapuolten siihen suostuessa voidaan näihin aluksiin asettaa puolueettomia huomiointisijoita valvomaan kuljetettavia varusteita. Tätä varten on annettava vapaasti katsastaa varusteita.

39 artikla

Lääkintäilma-alukset

Lääkintäilma-aluksiin, toisin sanoen ilma-aluksiin, joita käytetään yksinomaan haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden siirtämiseen taikka lääkintähenkilökunnan ja varusteiden kuljetukseen, ei saa kohdistaa hyökkäystä, vaan sodankävijäin on pidettävä niitä loukkaamattomina niiden suorittaessa lentoja korkeuksissa, aikoina ja reiteillä, joista kaikki asianomaiset sodankävijät ovat keskenään erityisesti sopineet.

Niiden on kansallisten värien ohella näkyvästi kannettava 41 artiklassa tarkoitettua tunnusmerkkiä ala-, ylä- ja sivupinnoillaan. Ne on varustettava jokaisella muulla merkillä tai tuntemisvälineellä, joka on vahvistettu sodankävijäin tekemässä sopimuksessa joko vihollisuuksien alkaessa tai niiden kestäessä.

Jollei toisin ole sovittu, on lentäminen vihollisalueen tai vihollisen valtaaman alueen yli kielletty.

Lääkintäilma-alusten on noudatettava jokaista kehoitusta laskeutua maahan tai veteen. Siten määrätyn laskeutumisen tapahduttua ilma-alus ja siinä olevat saavat jatkaa lentoaan sitten kun ehkä on toimitettu tarkastus.

Siinä tapauksessa, että vihollisalueelle tai vihollisen valtaamalle alueelle on jouduttu laskeutumaan tahattomasti, haavoittuneet, sairaita ja haaksirikkoutuneet sekä ilma-aluksen miehistö ovat sotavankeja. Lääkintähenkilökuntaa on kohdeltava 36 ja 37 artiklan mukaisesti.

40 artikla

Lentäminen puolueettoman alueen yli. Maihin siirretyt haavoittuneet

Selkkauksen osapuolten lääkintäilmaalukset voivat, huomioon ottaen mitä toisessa kappaleessa sanotaan, lentää puolueettomien valtainten alueen yli ja laskeutua siellä maahan tai veteen pakkotilanteessa tai poiketukseen sinne. Niiden on etukäteen puolueettomille valloille ilmoitettava kulustaan näiden alueen kautta sekä noudatettava jokaista kehoitusta laskeutua maahan tai veteen. Ne ovat suojassa hyökkäyksiltä vain lentäessään korkeuksissa, aikoina ja reiteillä, joista asianomaisten selkkauksen osapuolten ja puolueettomien valtainten kesken on erityisesti sovittu.

Puolueettomat vallat voivat kuitenkin asettaa ehtoja ja rajoituksia niiden lääkintäilma-alusten noudatettaviksi, jotka aikovat lentää niiden alueen yli tai laskeutua siellä maihin. Täten ehkä määrättyjä ehtoja ja rajoituksia on sovellettava yhtäläisesti kaikkiin selkkauksen osapuoliin.

Paikallisen viranomaisen suostumuksella lääkintäilma-aluksesta puolueettomalle alueelle maihin

siirrettyjä haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkoutuneita on, jollei puolueettoman vallan ja selkkauksen osapuolten kesken ole toisin sovittu, puolueettoman vallan säilytettävä, milloin kansainvälinen oikeus niin vaatii, siten etteivät he voi uudelleen ottaa osaa sotatoimiin. Heidän sairaalassaolostaan tai eristämistään aiheutuvat kustannukset on sen vallan kärsittävä, joista haavoittuneet, sairaat tai haaksirikkoutuneet ovat riippuvaisia.

VI luku

Tunnusmerkistä

41 artikla

Merkin käyttö

Asianomaisen sotilasviranomaisen valvonnan alaisena on valkeapohjainen punaisen ristin merkki pantava näkyviin lippuihin, käsivarsinauhoihin ja kaikkiin lääkintähuollon varusteisiin.

Kuitenkin on niiden maiden osalta, jotka jo nykyisin käyttävät punaisen ristin sijasta tunnusmerkkinä punaista puolikuuta taikka punaista leijonaa ja aurinkoa valkoisella pohjalla, nämä tunnukset niinikään hyväksyttävä tätä sopimusta vastaaviksi.

42 artikla

Lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan henkilöisyysohjeet

Niiden, jotka kuuluvat 36 ja 27 artiklassa tarkoitettuun henkilökuntaan, tulee vasemmassa käsivarsessaan kantaa sotilasviranomaisen antamaa ja leimaamaa vedenkestävää käsivarsinauhaa, jossa on tunnusmerkki.

Tähän henkilökuntaan kuuluvien tulee niinikään kantaa, paitsi 19 artiklassa tarkoitettua tuntolevyä, erityistä henkilökorttia, johon tunnusmerkki on pantu. Henkilökortin tulee olla vedenkestävä ja mittasuhteiltaan sellainen, että se mahtuu taskuun. Sen tulee olla laadittu kansalliskielellä ja sisältää maininta ainakin asianomaisen henkilön suku- ja etunimistä, syntymäajasta, arvosta ja matrikkelinumerosta, ja siitä tulee ilmetä, minkä aseman perusteella hänellä on oikeus tämän sopimuksen mukaiseen suojaan. Kortissa tulee olla sen haltijan valokuva sekä lisäksi joko hänen allekirjoituksensa tai hänen sormenjälkensä taikka molemmat. Siihen tulee olla lyötynä sotilasviranomaisen koholeima.

Henkilökortin tulee olla yhtäläinen kunkin armeijan keskuudessa ja mikäli mahdollista samankaltainen Korkeitten sopimuspuolten armeijoissa. Selkkauksen osapuolet voivat käyttää esikuvana tähän sopimukseen esimerkkinä liitettyä mallia. Niiden on vihollisuuksien alkaessa toisilleen ilmoitettava käyttämänsä malli. Kukin henkilökortti on mikäli mahdollista laadittava ainakin kahtena kappaleena, joista kotimaavalta säilyttää yhtä.

Missään tapauksessa älköön edellä mainittuun henkilökuntaan kuuluvilta riistettävä hänen virkamerkkejään tai henkilökorttiaan taikka oikeutta käsivarsinauhan kantamiseen. Katoamisen tapahtuessa hänellä on oikeus saada kaksoiskappale kortista ja sijaisarvomerkkit.

43 artikla

Sairaala-alusten merkitseminen

Alusten, jotka on mainittu 22, 24, 25 ja 27 artiklassa, on merkittävä itsensä seuraavasti:

- a) niiden kaikkien ulkopintain tulee olla valkoisia;
- b) yksi tai useampia mahdollisimman suuria tummanpunaisia ristejä on maalattava rungon molemmille puolille sekä vaakasuorassa tasossa oleviin pintoihin niin että ne ovat mahdollisimman selvästi näkyviä sekä ilmasta että mereltä katsoen.

Kaikkien sairaala-alusten on niiden tuntemista varten nostettava kansallinen lippunsa sekä lisäksi, jos kysymys on puolueettoman maan aluksesta, sen selkkauksen osallisen vallan lippu, jonka johdon alaisiksi ne ovat asettuneet. Valkoisen punaristilipun tulee liehua isossa mastossa niin ylhäällä kuin mahdollista.

Sairaala-alusten pelastusveneet, rannikkopelastusveneet ja kaikki lääkintähuollon käytössä olevat pienet alukset on maalattava valkoisiksi ja niissä tulee olla selvästi näkyvät tummanpunaiset ristit. Niihin on yleensä sovellettava, mitä edellä on sanottu sairaala-alusten merkitsemistavoista.

Edellä mainittujen alusten, jotka tahtovat öiseen aikaan tai huonon näkyvyyden vallitessa varmistautua niille kuuluvasta suojasta, tulee sen selkkauksen osallisen vallan suostumuksella, jonka vallassa ne ovat, ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin tehdäkseen maalauksensa ja erottavat tunnukset riittävän näkyviksi.

Sairaala-alusten, jotka vihollinen on 31 artiklan nojalla toistaiseksi pidättänyt, tulee laskea alas sen selkkauksen osallisen vallan lippu, jonka palveluksessa ne ovat tai jonka johdon alaisiksi ne ovat asettuneet.

Rannikkopelastusveneet, jos ne valtaajavallan suostumuksella jatkavat toimintaansa vallatusta asemasta käsin, voidaan oikeuttaa edelleen liputtamaan kansallisilla väreillä punaristilipun rinnalla, milloin ne ovat asemapaikkansa ulkopuolella, ehdoin kuitenkin että siitä edeltäkään ilmoitetaan kaikille asianomaisille selkkauksen osapuolille.

Kaikki tämän artiklan punaristitunnusta koskevat määräykset soveltuvat niinikään muihin 41 artiklassa mainittuihin tunnuksiin.

Selkkausten osapuolten on kaikkina ajankohtina tehtävä voitavansa sopimusten aikaansaamiseksi nykyaikaisempiin niiden käytettävissä oleviin menetelmiin turvautumisesta tässä artiklassa tarkoitettujen alusten tuntemisen helpottamiseksi.

44 artikla

Merkkien käytön rajoitus

Tunnusmerkkejä, joita 43 artiklassa tarkoitetaan, ei voida rauhan eikä sodan aikana käyttää muutoin kuin siinä mainittujen alusten merkitsemiseen ja suojaamiseen paitsi sellaisissa tapauksissa, joita ehkä edellytetään toisessa kansainvälisessä sopimuksessa tai kaikkien asianomaisten selkkauksen osapuolten tekemässä sopimuksessa.

45 artikla

Väärinkäytösten ehkäiseminen

Korkeitten sopimuspuolten, joiden lainsäädäntö on tällä hetkellä riittämätön, on ryhdyttävä tarpeelli-

siin toimenpiteisiin, jotta kaikki 43 artiklassa tar-
koitettujen erottavien tunnusmerkkien väärinkäy-
tökset voitaisiin jokaisena ajankohtana ehkäistä ja
tukahduttaa.

VII luku

Sopimuksen täytäntöönpano

46 artikla

Täytäntöönpanon yksityiskohdat ja ennalta arvaamattomat tapaukset

Kunkin selkkauksen osallisen vallan on ylipäällik-
könsä välityksellä pidettävä huolta edellä olevain
artiklain täytäntöönpanon yksityiskohdista sekä en-
nalta arvaamattomien tapausten järjestämisestä tä-
män sopimuksen yleisten periaatteiden mukaisesti.

47 artikla

Kostotoimenpiteiden kieltö

Tämän sopimuksen suojeleminen haavoittuneisiin,
sairaisiin, haaksiriikkoutuneisiin, henkilökuntiin,
aluksiin tai varusteisiin kohdistetut kostotoimenpi-
teet ovat kielletty.

48 artikla

Sopimuksen levittäminen

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat asianomaisis-
sa maissaan levittämään mahdollisimman laajalti,
sekä rauhan että sodan aikana, tämän sopimuksen
tekstiä ja erittäinkin liittämään sen opiskelun soti-
las- ja, mikäli mahdollista, siviilikoulutuksen ohjel-
miin niin että sen periaatteet tulisivat koko väestön,
varsinkin taistelevien aseellisten voimien, lääkintä-
henkilökunnan ja kenttäpappien tuntemiksi.

49 artikla

Käännökset. Soveltamislait

Korkeitten sopimuspuolten on ilmoitettava toisil-
leen Sveitsin liittoneuvoston ja vihollisuuksien aika-
na suojelijavaltain välityksellä tämän sopimuksen
viralliset käännökset sekä sen soveltamiseksi
antamansa lait ja määräykset.

VIII luku

Väärinkäytösten ja rikosten rankaiseminen

50 artikla

Rangaistusseuraamukset. I. Meistä

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat ryhtymään kaik-
kiin tarpeellisiin lainsäädäntötoimiin teon luonnet-
ta vastaavien rangaistusseuraamusten säätämiseksi
henkilöille, jotka tekevät tai käskvät toisen teke-
mään jonkin sellaisen törkeän rikoksen tätä sopi-
musta vastaan kuin seuraavassa artiklassa määri-
tellään.

Jokainen sopimuspuoli on velvollinen etsiskele-
mään henkilöitä, joita syytetään siitä, että he ovat
tehneet tai käskeneet toisen tekemään jonkin sano-
tunlaisista törkeistä rikoksista, ja sen on saatettava
heidät omien tuomioistuintensa tutkittaviksi, mikä
heidän kansallisuutensa lieneekin. Se voi myöskin,
jos se niin mieluummin tahtoo, sen omaan lainsääd-
äntöön sisältyvien määräysten mukaisesti luo-
vuttaa heidät tuomittaviksi toiselle asianomaiselle

sopimuspuolelle, mikäli tällä sopimuspuolella on
esitettävänä riittävän raskauttavia seikkoja syytet-
tyä vastaan.

Kunkin sopimuspuolen on ryhdyttävä tarpeelli-
siin toimenpiteisiin saadakseen lakkaamaan muut
tämän sopimuksen vastaiset teot kuin ne, joita seu-
raavassa artiklassa olevan määritelmän mukaisesti
on pidettävä törkeinä.

Syytetyt saavat joka tapauksessa osakseen sel-
laiset oikeudenkäynnin ja vapaan puolustuksen
takeet, jotka eivät ole vähäisempiä kuin ne, joita
tarkoitetaan Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949
sotavankien kohtelusta tehdyn sopimuksen 105 ja
seuraavissa artikloissa.

51 artikla

II. Törkeät rikokset

Edellisessä artiklassa tarkoitettuja törkeitä rikoksia
ovat ne, joihin sisältyy jokin seuraavista teoista, si-
käli kuin se kohdistuu tällä sopimuksella suojeltuun
henkilöön tai omaisuuteen: tahallinen surmaami-
nen, kidutus tai epäinhimillinen kohtelu, biologiset
kokeilut siihen luettuina, tahallinen suuren kärsi-
myksen aiheuttaminen tai törkeä ruumiilliseen kos-
kemattomuuteen tai terveyteen kohdistuva loukka-
us, omaisuuden hävittäminen ja anastaminen, joka
ei ole sotilaallisen välttämättömyyden kannalta pe-
rusteltu ja on toteutettu suuressa mittakaavassa lait-
tomasti ja mielivaltaisesti.

52 artikla

III. Sopimuspuolten vastuu

Mikään Korkeista sopimuspuolista ei voi vapauttaa
itseään tai toista sopimuspuolta vastuusta, johon se
tai toinen sopimuspuoli on joutunut edellisessä ar-
tiklassa tarkoitettujen rikosten johdosta.

53 artikla

Tutkintamenettely

Selkkauksen osapuolen pyynnöstä on asianomai-
sen osapuolten määräämällä tavalla toimitetta-
va tutkinta kaikista väitetyistä tämän sopimuksen
loukkauksista.

Jos tutkinnassa noudatettavasta menettelystä ei
päästä yksimielisyyteen, osapuolten on yhteisesti
valittava välimies, joka ratkaisee mitä menettelyä
on noudatettava.

Sitten kun loukkaus on todettu, selkkauksen osa-
puolten on tehtävä siitä loppu ja tukahdutettava se
mahdollisimman pikaisesti.

Loppumääräyksiä

54 artikla

Kielet

Tämä sopimus on laadittu ranskaksi ja englanniksi.
Molemmat kielet ovat yhtä todistusvoimaiset.
Sveitsin liittoneuvosto laadituttaa sopimuksesta vi-
ralliset käännökset venäjän- ja espanjankielille.

55 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä sopimus, jonka päivämääränä on tämä päi-
vä, voidaan 12 päivänä helmikuuta 1950 menses-
sä allekirjoittaa niiden valtojen nimissä, jotka olivat
edustettuina Genèvessä 21 päivänä huhtikuuta 1949

avatussa konferenssissa, samoin kuin myös sanotussa konferenssissa edustamatta olleiden valtojen nimissä, mikäli ne ovat osallisia 18 päivänä lokakuuta 1907 tehtyyn Haagin X. sopimukseen vuonna 1906 tehdyn Genèven sopimuksen periaatteiden soveltamisesta merisotaan taikka Genèven sopimukseen vuosilta 1864, 1906 tai 1929 maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta.

56 artikla **Ratifiointi**

Tämä sopimus on ratifioitava niin pian kuin mahdollista ja ratifioimiskirjat talletettava Berniin.

Kunkin ratifioimiskirjan tallettamisesta laaditaan pöytäkirja, josta Sveitsin liittoneuvosto toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen kaikille niille valloille, joiden nimissä sopimus on allekirjoitettu tai yhtymisilmoitus annettu.

57 artikla **Voimaantulo**

Tämä sopimus tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun vähintään kaksi ratifioimiskirjaa on talletettu.

Sen jälkeen sopimus tulee kunkin Korkean sopimuspuolen osalta voimaan kuuden kuukauden kuluttua sen ratifioimiskirjan tallettamisesta.

58 artikla **Suhde vuoden 1907 sopimukseen**

Tämä sopimus korvaa, Korkeitten sopimuspuolten välisissä suhteissa, 18 päivänä lokakuuta 1907 tehdyn Haagin X. sopimuksen vuonna 1906 tehdyn Genèven sopimuksen periaatteiden soveltamisesta merisotaan.

59 artikla **Sopimukseen yhtyminen**

Tähän sopimukseen voi sen voimaantulopäivän jälkeen yhtyä jokainen valta, jonka nimessä sitä ei ole allekirjoitettu.

60 artikla **Yhtymisilmoitukset**

Yhtymiset on kirjallisesti ilmoitettava Sveitsin liittoneuvostolle ja ne tulevat voimaan kuuden kuukauden kuluttua niiden vastaanottamisesta.

Sveitsin liittoneuvoston on tiedoitettava yhtymisestä kaikille valloille, joiden nimissä sopimus on allekirjoitettu tai yhtymisilmoitus tehty.

61 artikla **Välitön voimaantulo**

Tilanteet, joita tarkoitetaan 2 ja 3 artiklassa, saattavat välittömästi voimaan ratifioimiset ja yhtymiset, joita koskevan tallettamisen tai ilmoituksen selkkauksen osapuoli on tehnyt ennen vihollisuuksien tai valtauksen alkamista tai sen jälkeen. Selkkauksen osapuolilta saapuneista ratifioimisista ja yhtymisistä on Sveitsin liittoneuvoston tiedoitettava kaikkien nopeinta tietä käyttäen.

62 artikla **Irtisanominen**

Kukin Korkeista sopimuspuolista saattaa irtisanoa tämän sopimuksen.

Irtisanominen on kirjallisesti ilmoitettava Sveitsin liittoneuvostolle. Tämän on tiedoitettava irtisanomisesta kaikkien Korkeitten sopimuspuolten hallituksille.

Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua sen ilmoittamisesta Sveitsin liittoneuvostolle. Kuitenkaan ei irtisanomisella, josta on tehty ilmoitus irtisanovan vallan ollessa osallisena selkkaukseen, ole mitään vaikutusta niin kauan kuin rauhaa ei ole tehty eikä missään tapauksessa niin kauan kuin tämän sopimuksen suojelemien henkilöiden vapauttamista ja kotiuttamista koskevat toimenpiteet ovat loppuun suorittamatta.

Irtisanominen on voimassa ainoastaan irtisanovan vallan suhteen. Sillä ei ole mitään vaikutusta velvoituksiin, joiden täyttämiseen selkkauksen osapuolet ovat sidotut kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden nojalla sellaisina kuin ne ilmenevät sivistyskansojen kesken muodostuneesta käytännöstä, inhimillisyyden laeista ja julkisen omantunnon vaatimuksista.

63 artikla **Rekisteröiminen Yhdistyneissä kansakunnissa**

Sveitsin liittoneuvosto rekisteröittää tämän sopimuksen Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä. Niinikään Sveitsin liittoneuvosto ilmoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle kaikista sen vastaanottamista ratifioimisista, yhtymisistä ja irtisanomisista, jotka koskevat tätä sopimusta.

Tämä vakuudeksi allekirjoittaneet, talletettuaan kukin valtuuksensa, ovat merkinneet allekirjoituksensa tähän sopimukseen.

Tehty Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 ranskan- ja englanninkielillä. Alkuperäinen kappale on talletettava Sveitsin valaliiton arkistoon. Sveitsin liittoneuvosto lähettää oikeaksi todistetun jäljennöksen sopimuksesta kullekin allekirjoittajavaltiolle sekä niille valtioille, jotka myöhemmin yhtyvät sopimukseen.

LIITE Henkilökortti merisotavoimain lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenille

Etupuoli

(Tähän kohtaan merkitään kortin antanut maa ja sotilasviranomainen)

HENKILÖKORTTI

merisotavoimain lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenille

Sukunimi

Etunimet

Syntymäaika

Arvo

Matrikkeli-(kantakortti-)numero

Tämän kortin haltija on suojattu Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden ja haaksirikkoituneiden aseman parantamisesta tehdyn sopimuksen mukaan seuraavassa asemassaan:

.....

Kortin antamispäivä: Kortin numero:

.....

Kääntöpuoli

Haltijan valokuva Nimikirjoitus tai sormenjäljet tai molemmat

Kortin antaneen sotilasviranomaisen koholeima

Vartalo	Silmät	Hiukset
---------	--------	---------

Muita henkilötuntomerkkejä:

.....

.....

.....

Annexe

Recto

(Place réservée à l'indication du pays et de l'autorité militaire qui délivrent la présente carte)

CARTE D'IDENTITÉ

pour les membres du personnel sanitaire et religieux attachés aux forces armées sur mer

Nom

Prénoms

Date de naissance

Grade

Numéro matricule

Le titulaire de la présente carte est protégé par la Convention de Genève pour l'amélioration du sort des blessés, des malades et des naufragés des forces armées sur mer du 12 août 1949, en qualité de

.....

Date de l'établissement de la carte Numéro de la carte

.....

Verso

Photographie du porteur Signature ou empreintes digitales ou les deux

Timbre sec de l'autorité militaire délivrant la carte

Taille	Yeux	Cheveux
--------	------	---------

Autres éléments éventuels d'identification:

.....

.....

.....

Geneven III sopimus sotavankien kohtelusta 12 päivältä elokuuta 1949.

Allekirjoittaneet niiden hallitusten täysivaltaiset valtuutetut, jotka ovat olleet edustettuina Genèvessä 21 päivästä huhtikuuta 12 päivään elokuuta 1949 kokoontuneessa, sotavankien kohtelusta Genèvessä 27 päivänä heinäkuuta 1929 tehdyn sopimuksen tarkistamista varten kutsutussa diplomaattisessa konferenssissa ovat sopineet seuraavasti:

I osa

Yleiset määräykset

1 artikla

Sopimuksen noudattaminen

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan tätä sopimusta ja saattamaan sen noudatetuksi kaikissa olosuhteissa.

2 artikla

Sopimuksen soveltaminen

Tätä sopimusta on, mikäli kysymys ei ole rauhan aikana voimaan tulevista määräyksistä, sovellettava, kun julistetaan sota tai syntyy muu aseellinen selkkkaus kahden tai useamman Korkean sopimuspuolen välillä, vaikka jokin niistä ei olisikaan tunnustanut sotatilaa.

Sopimusta on niinkään sovellettava, kun jonkin sopimuspuolen alue tai osa siitä on vallattuna, vaikka valtaus ei kohtaakaan sotilaallista vastarintaa.

Jos selkkaukseen joutunut valta ei ole osallinen tähän sopimukseen, pysyvät sopimukseen osalliset vallat kuitenkin keskinäisissä suhteissa sidottuina siihen. Lisäksi ne ovat siihen sidotut sanottuun valtaan nähden, jos tämä hyväksyy sopimuksen määräykset ja soveltaa niitä.

3 artikla

Kansainvälistä luonnetta vailla olevat selkkaukset

Kun jonkin Korkean sopimuspuolen alueella syntyy aseellinen selkkkaus, jolla ei ole kansainvälistä luonnetta, kukin selkkaukseen osallisista on velvollinen noudattamaan ainakin seuraavia määräyksiä:

- 1) Henkilöitä, jotka eivät suoranaisesti ota osaa vihollisuuksiin, heihin lukien aseellisiin voimiin kuuluvat, jotka ovat laskeneet aseensa, sekä ne, jotka ovat joutuneet taistelukyvyttömiksi sairauden, haavoittumisen, pidättämisen tai muun syyn johdosta, on kaikissa olosuhteissa kohdeltava inhimillisesti tekemättä mitään epäsuopeata erottelea rodun, värin, uskonnon tai uskomuksen, sukupuolen, syntyperän tai omaisuuden tai muun niihin verrattavan tunnusmerkin perusteella.

Sen takia ovat ja pysyvät, aikaan ja paikkaan katsomatta, mainittujen henkilöiden suhteen kiellettyinä:

- a) henkeen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvat loukkaukset, erittäinkin murha kaikissa muodoissaan, silpominen, julmuutta osoitava pitelemine ja kidutus;
- b) panttivangiksi ottaminen;
- c) henkilökohtaisen arvon loukkaukset, erittäinkin nöyryyttävät ja alentavat kohtelut;

- d) tuomiot, joita ei ole antanut sellainen tuomioistuin, jonka toimintaan liittyvät sivistyskansojen välttämättömiksi tunnustamat oikeudelliset taaket, ja teloitukset, jotka pannaan täytäntöön sellaisen tuomioistuimen edeltävältä ratkaisulta.

- 2) Haavoittuneet ja sairaat on kerättävä ja niitä on hoidettava.

Puolueeton ihmisystävällinen järjestö, sellainen kuin Punaisen Ristin kansainvälinen komitea, saa tarjota palveluksiaan selkkauksen osapuolille.

Selkkauksen osapuolet tekevät toisalta voitavansa saattaakseen erikoissopimuksin voimaan tämän sopimuksen muut määräykset joko kokonaan tai osittain.

Edellä olevien määräysten soveltamisella ei ole vaikutusta selkkauksen osapuolten oikeudelliseen asemaan.

4 artikla

Sotavangit

A. Sotavankeja tämän sopimuksen tarkoittamassa merkityksessä ovat henkilöt, jotka johonkin seuraavista ryhmistä kuuluvina ovat joutuneet vihollisen valtaan:

- 1) selkkauksen osapuolen aseellisissa voimissa palvelevat sekä ne, jotka palvelevat sanottujen aseellisten voimien osana olevissa miliisijoukoissa tai vapaaehtoisjoukoissa;

- 2) henkilöt, jotka palvelevat muissa jollekin selkkauksen osapuolista kuuluvissa ja oman alueensa, vaikka se olisi vallattukin, ulko- tai sisäpuolella toimivissa miliisi- tai vapaaehtoisjoukoissa, järjestettyjen vastarintaliikkeiden joukot niihin luettuihin, mikäli nämä miliisi- ja vapaaehtoisjoukot, sanottu vastarintaliikkeet mukaan lukien, täyttävät seuraavat ehdot:

- a) niillä on johtajana alaisistaan vastuussa oleva henkilö;
- b) niillä on määrätty ja välimatkan päästä erotettava tunnusmerkki;
- c) ne kantavat aseitaan avoimesti;
- d) ne mukautuvat sotatoimissaan sodan lakeihin ja tapoihin;

- 3) sellaisissa säännöllisissä aseellisissa voimissa palvelevat, jotka osoittavat kuuliaisuutta hallitukselle tai vallanpitäjälle, jota pidättäjävalta ei ole tunnustanut;

- 4) aseellisia voimia seuraavat ja niihin suoranaisesti kuulumattomat henkilöt, kuten sotilaslentokoneiden miehistöön luettavat siviilihenkilöt, sotakirjeenvaihtajat, tarvikkeiden hankkijat, työyksiköissä tai aseellisten joukkojen hyvinvoinnista huolehtivissa palveluskunnissa palvelevat, edellyttäen että he ovat saaneet siihen luvan niiltä aseellisilta voimilta, joita he seuraavat ja jotka puolestaan ovat velvolliset antamaan heille todistukseksi siitä liitteessä olevan mallin mukaisen henkilökortin;

- 5) ne, jotka palvelevat kauppalaivaston miehistöissä, heihin lukien laivanpäälliköt, luotsit ja oppilaat, ja selkkauksen osapuolten siviililentokoneiden miehistöt, elleivät puheena olevat henkilöt saa osakseen edullisempaa kohtelua muiden kansainvälisen oikeuden määräysten perusteella;

- 6) valtaamattoman alueen väestö, joka vihollisen lähestyessä tarttuu omasta aloitteestaan aseisiin tais-

tellakseen maahan tunkeutuvia joukkoja vastaan ja ennättämättä järjestäytyä säännöllisiksi aseelliseksi voimiksi, edellyttäen että aseiden kantaminen tapahtuu avoimesti sekä noudattaen sodan lakeja ja tapoja.

B. Tämän sopimuksen mukaan sotavangeille tulevasta kohtelusta pääsevät niinkään osallisiksi:

- 1) vallatun alueen aseellisiin voimiin kuuluvat tai kuuluneet henkilöt, jos valtaajalta tämän kuuluneen perusteella, vaikka se olisikin heidät alussa vapauttanut niin kauan kuin vihollisuudet jatkuvat vallatun alueen ulkopuolella, pitää välttämättömänä ryhtyä heidän eristämiseensä, erittäinkin milloin nämä henkilöt ovat tehneet tuloksettomaksi jääneen yrityksen liittyäkseen jälleen niihin joukkoihin, joihin he ovat kuuluneet ja jotka ovat taistelemassa, tai milloin he ovat jättäneet noudattamatta eristämistä tarkoittavan kehoituksen;
 - 2) johonkin tässä artiklassa lueteltuun ryhmään kuuluvat henkilöt, jotka puolueettomat tai ei-sotaikäyvät vallat ovat ottaneet alueelleen ja jotka nämä ovat velvolliset eristämään kansainvälisen oikeuden nojalla, estettä kuitenkin olematta siihen, että he saavat osakseen suopeampaa kohtelua, jota vallat katsoisivat hyväksi heille suoda, sekä niiden määräysten jäädessä lukuun ottamatta, jotka sisältyvät 8, 10 ja 15 artiklaan, 30 artiklan viidenteen kohtaan, 58-67 artikloihin, 92 ja 126 artiklaan sekä, milloin diplomaattiset suhteet ovat olemassa, toisaalta selkkauksen osapuolten ja toisaalta asianomaisen puolueettoman tai ei-sotaikäyvän vallan välillä, niihin artikloihin, jotka koskevat suojelijavaltaa. Milloin sellaiset diplomaattiset suhteet ovat olemassa, selkkauksen osapuolet, joista riippuvaisia nämä henkilöt ovat, saavat heitä kohtaan käyttää tässä sopimuksessa suojelijavalloille uskottuja toimivaltuuksia, niiden valtuuksien sen johdosta supistumatta, joita nämä vallat säännönmukaisesti käyttävät diplomatian tai konsulitoimen alalla vallitsevan käytännön tai siinä noudatettavien sopimusten perusteella.
- C. Tämän artiklan estämättä on sovellettava, mitä tämän sopimuksen 33 artiklassa tarkoitettuihin lääkinnöllisen ja uskonnollisen henkilökunnan säännöissä määrätään.

5 artikla

Soveltamisen alkaminen ja päättyminen

Tätä sopimusta on sovellettava 4 artiklassa tarkoitettuihin henkilöihin niin pian kuin he ovat joutuneet vihollisen valtaan ja siihen saakka, kun heidät on lopullisesti vapautettu tai kotiutettu.

Jos on epäilystä siitä, kuuluuko henkilö, joka on suorittanut sodankäyntiteon tai joutunut vihollisen käsiin, johonkin 4 artiklassa lueteltuun ryhmään, sellainen henkilö saa osakseen tämän sopimuksen mukaisen suojelun odottaessaan, että asianomainen tuomioistuin on määrännyt hänen asemansa.

6 artikla

Erikoissopimukset

Lukuun ottamatta sopimuksia, jotka on nimenomaan edellytetty 10, 23, 28, 33, 60, 65, 66, 67, 72, 73, 75, 109, 110, 118, 119, 122 ja 132 artiklassa, Korkeat osapuolet saavat tehdä muita erikoissopimuk-

sia kaikista kysymyksistä, jotka niiden mielestä soveltuvat erikseen järjesteltäviksi. Erikoissopimuksella ei voida loukata vangeille tämän sopimuksen mukaan kuuluvaa asemaa eikä supistaa siinä heille suotuja oikeuksia.

Sotavangit pysyvät sanotuista erikoissopimuksista johtuviin etuihin osallisina niin kauan kuin tätä sopimusta on heihin sovellettava, mikäli mainituissa tai lisäksi tehdyissä sopimuksissa ei ole nimenomaan toisin määrätty tai jokin selkkauksen osapuoli heidän suhteensa ryhdy edullisempiin toimenpiteisiin.

7 artikla

Oikeuksien luovuttamattomuus

Sotavangit eivät missään tapauksessa voi osittainkaan luopua niistä oikeuksista, jotka heille on turvattu tässä sopimuksessa tai edellisessä artiklassa tarkoitettussa erikoissopimuksessa, mikäli sellainen on tehty.

8 artikla

Suojelijavallat

Tätä sopimusta on sovellettava niiden suojelijavaltain yhteisin toimin ja huolehtiessa valvonnasta, joiden tehtävänä on varjella selkkauksen osapuolten etuja. Sitä varten voivat suojelijavallat diplomaattiseen tai konsulivirkakuntaan kuuluvien henkilöiden lisäksi määrätä valtuutettuja kansalaistensa tai muiden puolueettomien valtain kansalaisten joukosta. Näiden valtuutettujen tulee olla sen vallan hyväksymiä, jonka valtiopiirissä he suorittavat tehtävänsä.

Selkkauksen osapuolten on mahdollisimman suuressa määrin helpotettava suojelijavaltain edustajien ja valtuutettujen tehtävän täyttämistä.

Suojelijavallan edustajat ja valtuutetut eivät missään tapauksessa saa mennä heille tästä sopimuksesta johtuvaa tehtävää ulommaksi; heidän on varsinkin otettava huomioon, mitä sen vallan turvallisuus, jonka valtiopiirissä he suorittavat tehtävänsä, ehdottoman välttämättömästi vaatii.

9 artikla

Punaisen Ristin kansainvälisen komitean toiminta

Tämän sopimuksen määräykset eivät estä sitä ihmisystävällistä toimintaa, johon Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tai muu puolueeton ihmisystävällinen järjestö selkkauksen asianomaisten osapuolten siihen suostuessa ryhtyy suojellakseen sotavankjeja ja antaakseen heille apuaan.

10 artikla

Suojelijavaltain sijaiset

Korkeat sopimuspuolet saavat milloin tahansa sopia, että tämän sopimuksen mukaan suojelijavallalle kuuluvat tehtävät uskotaan kansainväliselle järjestölle, joka pystyy täysin takaamaan niiden puolueettoman ja tehokkaan täyttämisen.

Jos sotavangit syystä tai toisesta eivät saa tai eivät enää saa etua suojelijavallan tai 1 kappaleen mukaisesti sen tehtävien suorittajaksi määrätyn järjestön toiminnasta, on pidättäjävalta velvollinen pyytämään puolueetonta valtiota tai sanotunlaista järjestöä ottamaan huolehtiakseen tehtävistä, jotka tämän sopimuksen mukaan kuuluvat selkkauksen osapuolten määräämälle suojelijavallalle.

Ellei suojelua voida täten turvata, on pidättäjävalta velvollinen pyytämään ihmisystävällistä kansainvälistä järjestöä, kuten Punaisen Ristin kansainvälistä komiteaa, ottamaan huolehtiakseen tämän sopimuksen mukaan suojelijavalloille kuuluvista ihmisystävällisistä tehtävistä tai vastaanottamaan, tässä artiklassa määrätyn edellytyksin, sellaisen järjestön tarjoamat palvelukset.

Jokaisen puolueettoman vallan tai jokaisen järjestön, joka on edellämainitussa tarkoituksessa vastaanottanut asianomaisen vallan pyynnön tai itse tarjonnut palveluksiaan, tulee toiminnassaan olla tietoinen vastuustaan sitä selkkauksen osapuolta kohtaan, josta riippuvaisia tämän sopimuksen suojelema henkilöt ovat, ja sen tulee esittää riittävät taakeet pystyvyydestään kysymyksessä olevaan tehtävään ja sen tasapuoliseen täyttämiseen.

Edellä olevista määräyksistä ei voida poiketa sellaisten valtojen keskeisin erikoissopimuksin, joista toisen neuvotteluvapaus on, vaikkapa vain ohimenevästi, toista valtaa tai sen liittolaisia kohtaan rajoitettu sotatapahtumien johdosta, varsinkin milloin sen alue tai olennainen osa siitä on vallattu.

Tässä sopimuksessa oleva maininta suojelijavalta tarkoittaa myös järjestöjä, jotka tässä artiklassa tarkoitettussa merkityksessä astuvat sen sijaan.

11 artikla **Sovittelumenettely**

Erimielisyyden selvittämiseksi tarjoavat suojelijavallat hyviä palveluksiaan aina, kun katsovat sen tarkoituksenmukaiseksi suojeltujen henkilöiden edun kannalta, erittäinkin milloin selkkauksen osapuolet ovat erimielisiä tämän sopimuksen soveltamisesta ja tulkinnasta.

Tässä tarkoituksessa kukin suojelijavalloista voi, selkkauksen osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan, ehdottaa osapuolille heidän edustajiensa ja erityisesti niiden viranomaisten kokousta, joille huolenpito sotavangeista kuuluu, kokouspaikan saattaessa olla puolueettomallakin, soveliaasti valitulla alueella. Selkkauksen osapuolet ovat velvolliset ottamaan varteen niille tässä kohden tehdyt ehdotukset. Suojelijavallat voivat selkkauksen osapuolen suostumuksin tarvittaessa ehdottaa puolueettomaan valtaan kuuluvan tai Punaisen Ristin kansainvälisen komitean valtuuttaman henkilön kutsumista ottamaan osaa kokoukseen.

II osa

Sotavankien yleinen suojeleminen

12 artikla

Vastuu sotavankien kohtelusta

Sotavangit ovat vihollisvallan, mutta eivät niiden yksilöiden tai joukko-osastojen vallassa, jotka ovat ottaneet heidät vangeiksi. Siitä henkilökohtaisesta vastuusta riippumatta, joka on saattanut syntyä, pidättäjävalta on vastuussa sotavangeille osoitetusta kohtelusta.

Pidättäjävalta saa luovuttaa sotavangin ainoastaan vallalle, joka on osallinen tähän sopimukseen, ja vain milloin pidättäjävalta on vakuuttautunut, että kysymyksessä oleva valta on halukas ja kykenevä soveltamaan tätä sopimusta. Kun sotavankeja on

siten luovutettu, vastuu tämän sopimuksen soveltamisesta on sillä vallalla, joka on suostunut heidät vastaanottamaan, koko sen ajan, minkä he ovat sen huostaan uskottuina.

Kuitenkin on, jos tämä valta jättää jossakin tärkeässä kohden noudattamatta sopimuksen määräyksiä, sotavangit luovuttanut valta velvollinen, suojelijavallan ilmoituksesta, ryhtymään tehokkaisiin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi tai pyytämään sotavankien palauttamista sille. Tällaista pyyntöä on noudatettava.

13 artikla

Vankien inhimillinen kohtelu

Sotavankeja on jokaisena ajankohtana kohdeltava inhimillisesti. Mitkään laittomat teot tai laiminlyönnit suojelijavallan puolelta, josta aiheutuu sen vallassa olevan sotavangin kuolema tai joka saattaa vakavaan vaaraan hänen terveytensä, eivät ole sallitut ja pidetään sellaista tekoa tai laiminlyöntiä tämän sopimuksen törkeänä rikkomisena. Erityisesti on kielletty vangin alistaminen hänen ruumiinsa silpomiseen taikka lääkinnölliseen tai tieteelliseen kokeeseen, minkä laatuiseen tahansa, ellei se ole asianomaisen vangin lääkinnöllisen hoidon kannalta oikeutettu ja ole hänen etunsa mukaista.

Sotavankeja on niinkään aina suojeltava varsinkin kaikilta väkivallan teoilta tai uhkauksilta sekä solvauksilta ja julkiselta uteliaisuudelta.

Kostotoimenpiteet heidän suhteensa ovat kiellettyt.

14 artikla

Vankien henkilöllisyyden kunnioittaminen

Sotavangeilla on kaikissa olosuhteissa oikeus vaatia, että heidän henkilöllisyytään ja kunniaansa pidetään loukkaamattomana.

Naisia on kohdeltava kaikella heidän sukupuolensa mukaisella huomaavaisuudella ja heidän tulee joka tapauksessa saada osakseen yhtä suopeaa kohtelua kuin osoitetaan miehille.

Sotavangit säilyttävät täydellisesti heidän oikeuskelpoisuutensa sellaisena kuin se heillä oli vangeiksi joutuessaan. Pidättäjävalta ei voi rajoittaa siitä johtuvien oikeuksien käyttöä alueellaan tai sen ulkopuolella muutoin kuin mikäli vankeus sitä vaatii.

15 artikla

Vankien elatus

Sotavankeja hallussaan pitävä valta on velvollinen antamaan heille maksuttoman elatuksen sekä, niinkään maksuttomasti, heidän terveydentilansa vaatiman lääkehoitoon.

16 artikla

Kohtelun tasapuolisuus

Mikäli muuta ei johdu niistä tämän sopimuksen määräyksistä, jotka koskevat arvoasemaa ja sukupuolta, sekä lukuun ottamatta sitä etuoikeutettua kohtelua, jota sotavangeille osoitetaan heidän terveydentilansa, ikänsä tai ammattitaitonsa vuoksi, pidättäjävalta on velvollinen kohtelemaan kaikkia sotavankeja samalla tavoin tekemättä mitään epäsuopeaa erottelua rodun, kansallisuuden, uskonnon, valtiollisten mielipiteiden tai muun niihin verrattavan tunnusmerkin perusteella.

III osa

Vankeus. I alaosasto. Vankeuden alkaminen

17 artikla

Sotavangin kuulustelu

Kukin sotavanki, on, kun häneltä kysytään näitä seikkoja, ainoastaan velvollinen ilmoittamaan nimensä, etunimensä ja arvonsa, syntymäaikansa sekä matrikkeli-(kantakortti)-numeronsa. Viimeksi mainitun numeron puuttuessa on vastaavat tiedot annettava.

Jos edellisessä kappaleessa mainittua sääntöä tullaan rikotaan, voidaan kysymyksessä olevan vangin kohdalta supistaa niitä etuja, mitkä on myönnetty sotavangeille, joilla on hänen arvonsa tai asemansa.

Kukin selkkauksen osapuoli on velvollinen toimittamaan jokaiselle sen tuomiovallan alaiselle henkilölle, joka saattaa joutua sotavangiksi, henkilökortin, joka osoittaa hänen nimensä, etunimensä ja arvonsa sekä syntymäaikansa ja jossa on mainittu hänen matrikkelinumeronsa tai annettu sitä vastaavat tiedot. Tähän henkilökorttiin voidaan sitäpaitsi ottaa nimikirjoitus tai sormenjäljet taikka molemmat sekä muita merkintöjä, joita selkkauksen osapuolet haluavat niihin lisättäviksi ja jotka koskevat niiden aseellisiin voimiin kuuluvia henkilöitä. Sen tulee mikäli mahdollista olla kooltaan 6.5 * 10 cm ja laadittu kahtena kappaleena. Sotavangin on vaadittaessa esitettävä tämä henkilökortti, mutta sitä ei saa missään tapauksessa ottaa häneltä pois.

Sotavankeihin ei saa kohdistaa minkäänlaista ruumiillista tai henkistä kidutusta tai mitään pakkoa tietojen saamiseksi häneltä, millaisista tiedoista lieneekin kysymys. Sotavankeja, jotka kieltäytyvät vastaamasta, ei saa uhata eikä loukata eikä heitä myöskään saa alistaa minkäänlaiseen epämieluisen tai haitalliseen kohteluun.

Sotavangit, jotka ruumiillisen tai henkisen tilansa vuoksi ovat kykenemättömiä tekemään selkoa henkilöllisyydestään, annetaan terveydenhoitoviranomaisten huostaan. Näiden sotavankien henkilöllisyys todetaan käyttämällä kaikkia mahdollisesti tarjoutuvia keinoja, edellisen kappaleen määräyksiä kuitenkin lukuun ottamatta.

Sotavankien kuulustelu on toimitettava kielellä, jota he ymmärtävät.

18 artikla

Sotavangin omaisuus

Kaikki henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettut esineet - lukuun ottamatta aseita, hevosia sekä sotilaallisia varusteita ja asiakirjoja - on jätettävä sotavankien haltuun, samoin kuin myös heidän metalliset kypäränsä, kaasunaamarinsa ja kaikki muut esineet, jotka on heille annettu heidän henkilökohtaista suojelustaan varten. Niinkään on heidän haltuunsa jätettävä esineet, joita käytetään pukeutumisen- tai ravitsemistarkoituksiin, vieläpä siinä tapauksessa, että ne kuuluvat heidän säännönmukaisiin varusesineisiinsä.

Sotavangeilta ei minään hetkenä saa puuttua asiakirjaa, joka osoittaa heidän henkilöllisyytensä. Pidättäjävältä toimittaa sellaisen niille, joilla ei asiakirjaa ennestään ole.

Arvo- ja kansallisuusmerkkejä, kunniamerkkejä sekä esineitä, joilla on ensisijaisesti henkilökohtainen tai tunnearvo, älköön sotavangeilta otettako pois.

Rahaeriä, joita sotavangeilla on hallussaan, älköön heiltä otettako pois muutoin kuin upseerin määräyksestä ja vasta sitten kuin erityiseen rekisteriin on merkitty näiden erien määrä ja niiden haltijan tuntomerkit sekä tälle on annettu yksityiskohtainen kuitti, jossa on selvästi mainittu kysymyksessä olevan kuitin antajan nimi, arvo ja joukko-osasto. Erät, jotka ovat pidättäjävallan rahaa tai jotka on vangin pyynnöstä muunnettu sellaiseksi rahaksi, merkitään vangin hyväksi tiliin sen mukaan kuin 64 artiklassa sanotaan.

Pidättäjävallalla ei ole oikeutta ottaa sotavangilta pois arvoesineitä muutoin kuin turvallisuussyiden vaatiessa. Tässä tapauksessa on menettely samanlainen kuin otettaessa pois rahaeriä.

Nämä esineet samoin kuin ne vangilta otetut rahaerät, jotka ovat muuta kuin pidättäjävallan rahalajia ja joiden haltija ei ole pyytänyt niiden muuntamista, on pidättäjävallan toimesta säilytettävä sekä alkuperäisessä muodossaan palautettava vangille, kun vankeus päättyy.

19 artikla

Vankien evakuointi

Sotavangit on mahdollisimman pian heidän vangiksi joutumisestaan evakuoitava leireihin, jotka ovat kyllin kaukana taisteluvyöhykkeeltä ja siten turvasa vaaralta.

Toistaiseksikaan älköön vaaravyöhykkeellä pidettävä muita kuin sellaisia sotavankeja, jotka haavoittumisen tai sairauden johdosta joutuisivat alttiiksi suuremmalle vaaran uhalle evakuoituina kuin paikalle jääneinä.

Sotavankeja älköön tarpeettomasti pantako vaaralle alttiiksi heidän odottaessaan evakuoimistaan taistelualueelta.

20 artikla

Evakuoinnin toteuttamistapa

Sotavangin evakuointi on aina toimitettava inhimillisesti ja vastaavasti samanlaisin ehdoin, jotka pidättäjävallan joukot saavat hyväkseen niiden sijoituspaikkaa vaihdettaessa.

Pidättäjävältä toimittaa evakuoitaville sotavangeille juomavettä ja riittävästi ravintoa sekä huolehtii tarpeellisesta vaatuksesta ja lääkärinhoidosta; se ryhtyy kaikkiin asianmukaisiin varokeinoihin varmistaakseen heidän turvallisuutensa evakuoinnin aikana ja se laatii mahdollisimman pikaisesti evakuoitujen sotavankien luettelon.

Jos sotavankien on evakuoinnin aikana kuljettava kauttakulkuleirin kautta, heidän oleskelunsa näissä leireissä on olevali mahdollisimman lyhyt.

III osa. Vankeus

II alaosasto. Sotavankien eristäminen (internoiminen)

I luku

Yleistä

21 artikla

Liikkumisvapauden rajoittaminen

Pidättäjävältä voi määrätä sotavangit eristettäväksi (internoitaviksi). Se voi panna niille velvoituksen olla poistumatta tiettyä sen leirin rajaviivaa ulomaksi, missä he ovat eristettyinä, tai, jos tämä leiri on aidattu, olla menemättä aitauksen ulkopuolelle. Mikäli muuta ei johdu tämän sopimuksen rikosoikeudellisia tai kurinpidollisia seuraamuksia koskevista määräyksistä, näitä vankeja ei saa pitää suljetussa paikassa, ellei sellainen toimenpide osoitautu tarpeelliseksi heidän terveytensä suojaamiseksi; tällainen tila ei missään tapauksessa saa jatkua kauemmin kuin ovat voimassa ne olosuhteet, jotka ovat tehneet sen tarpeelliseksi.

Sotavangit voidaan päästää osittaiseen tai täydelliseen vapauteen kunniasanaa tai sitoumusta vastaan, mikäli sen vallan lait, josta he ovat riippuvaisia, sen sallivat. Tähän toimenpiteeseen on ryhdyttävä erittäinkin milloin se on omansa vaikuttamaan vankien terveydentilaa edistävasti. Ketään vankia ei voida pakottaa hyväksymään vapauteen päästämistä kunniasanaa tai sitoumusta vastaan.

Vihollisuuksien alkamisen jälkeen kukin selkkauksen osapuoli on velvollinen tiedoittamaan vastapuolelle ne lait ja ohjesäännöt, joissa on niiden kansalaisiin nähden määrätty, onko sallittua tai kiellettyä hyväksyä vapauteen päästäminen kunniasanaa tai sitoumusta vastaan. Sotavangit, jotka siten tiedoitettujen lakien tai ohjesääntöjen mukaan on päästetty vapauteen kunniasanaa tai sitoumusta vastaan, on katsottava kunniansa kautta velvoittautuneen sekä sitä valtaa kohtaan, josta he ovat riippuvaisia, että sitä kohtaan, joka on ottanut heidät vangeiksi, tunnollisesti täyttämään antamansa lupauksen. Sellaisissa tapauksissa se valta, josta he ovat riippuvaisia, on velvollinen olemaan heiltä vaatimatta tai vastaanottamatta mitään annetun kunniasanan tai sitoumuksen vastaisia palveluksia.

22 artikla

Paikat ja olosuhteet

Sotavangit voidaan eristää vain sellaisiin huoneisiin, jotka sijaitsevat mannermaalla ja joissa on täydet takeet terveydenhoidosta ja terveyden säilymisestä; mikäli erityisissä tapauksissa ei ole meneteltävä muutoin sen johdosta, että vankien oma etu sitä vaatii, ei eristettyjen sijoittaminen rangais-
tuslaitoksiin ole sallittu.

Sotavangit, jotka on eristetty epäterveellisiin tai sellaisiin seutuihin, joiden ilmasto on heille vahingollinen, on mahdollisimman pikaisesti siirrettävä heille edullisempaan ilmastoon.

Pidättäjävallan on ryhmitettävä sotavangit leireihin tai leirien osastoihin ottaen huomioon heidän kansallisuutensa, kielensä ja tottumuksensa, kuitenkin niin ettei vankeja suostumuksetaan eroteta

toisista niihin aseistettuihin joukkoihin kuuluvista sotavangeista, joissa he vangeiksi joutuessaan palvelivat.

23 artikla

Vankien turvallisuus

Ketään sotavankia älköön minään hetkenä lähetetäkö seutuun tai pidätettävä seudussa, jossa hän voi joutua taisteluvyöhykkeen tulen alaiseksi, älköönkään myöskään käytettävä saattamaan läsnäolollaan sotatoimilta suojatuksi tiettyjä kohteita tai paikkakuntia.

Sotavangeilla tulee olla suoja pommituksia ja muita sodan vaaroja vastaan samalla tavoin kuin paikallisella siviiliväestöllä; lukuun ottamatta niitä heistä, jotka osallistuvat heidän majapaikkojensa suojelemiseen sanotuilta vaaroilta he saavat heti kun hälytys on annettu mennä sanottuihin suojiin niin nopeasti kuin mahdollista. Kaikkia muita suojaamistoimia, joihin ryhdytään väestön hyväksi, on sovellettava myös heihin.

Pidättäjävallat antavat toisilleen suojelijavaltain välityksellä tarkoituksenmukaisia tietoja sotavankileirien maantieteellisestä sijainnista.

Aina milloin sotilaallisest näkökohdista sen sallivat, sotavankileirit on päivällä merkittävä kirjaimin PG tai PW sillä tavoin sijoitettuna että ne voidaan selvästi erottaa korkealta ilmasta; kuitenkin voivat asianomaiset vallat sopia muusta merkitsemistavasta. Ainoastaan sotavankileirit saadaan sanotuin tavoin merkitä.

24 artikla

Pysyväiset kauttakulkuleirit

Pysyväiset kauttakulku- tai valikointileirit on järjestettävä samaan tapaan kuin edellä tässä alaosastossa on määrätty, ja sotavangit saavat niissä osakseen samanlaisen kohtelun kuin muissa leireissä.

II luku

Sotavankien majoitus, ravitseminen ja vaatetus

25 artikla

Majoitus

Sotavangeilla tulee olla samanlaiset majoitusolot kuin samalle paikkakunnalle sijoitetuilla pidättäjävallan joukko-osastoilla. Näitä oloja järjestettäessä on otettava huomioon vankien tavat ja tottumukset eivätkä ne missään tapauksessa saa olla heidän terveydelleen haitallisia.

Edelläolevia määräyksiä on sovellettava erittäinkin sotavankien yhteisiin makuupaikkoihin, niin hyvin kokonaispinta-alaan ja ilmatilan vähimmäismäärään nähden kuin sisustuksen ja makuutilojen suhteen, peitteet lukuun ottaen.

Huoneet, jotka on tarkoitettu sotavankien sekä yksityiseen että yhteiseen käyttöön, on pidettävä täysin suojattuina kosteudelta, riittävästi lämmitettyinä ja valaistuin, erittäinkin yön tulon ja valojen sammuttamisen välisenä aikana. Kaikkiin varotomiin on ryhdyttävä tulenvaaraa vastaan.

Kaikkissa leireissä, joihin on sijoitettu naisvankeja samaan aikaan kuin miehiä, on heille varattava erilliset yhteismakuupaikat.

26 artikla

Ravitseminen

Päivittäisen perusannoksen tulee olla määrän, laadun ja vaihtelevaisuuden puolesta riittävä pitämään vangit hyvässä terveydentilassa sekä estämään painon häviön tai ravinnonpuutteesta johtuvat häiriöt. On myös kiinnitettävä huomiota siihen ruokajärjestykseen, johon vangit ovat tottuneet.

Pidättäjävallan on toimitettava työtä tekeville sotavangeille lisäravintoa, joka on tarpeen sen työn täyttämiseksi, johon heitä käytetään.

Sotavangeille on toimitettava riittävästi juomavettä. Tupakan käyttö on sallittu.

Sotavankien tulee mahdollisuuden mukaan päästä mukaan valmistamaan jokapäiväistä ruokaansa; sitä varten heitä saadaan pitää työssä keittiöissä. Heille on lisäksi annettava välineitä, joilla he voivat itse valmistaa lisäravintoa käytettävissään olevista aineista.

Soveliaat huoneet on varattava yhteisiksi ruokasaleiksi.

Kaikki ravintoon kohdistuvat kollektiiviset kurinpitotoimenpiteet ovat kielletty.

27 artikla

Vaatus

Pidättäjävallan on ottaa huomioon sen seudun ilmaston, jossa sotavangit ovat, toimitettava näille riittävästi vaatteita, alusvaatteita ja kenkiä. Vihollisarmeijain sotilaspukuja, jotka pidättäjältä on ottanut saaliiksi, on käytettävä sotavankien pukemiseen, mikäli ne ovat maan ilmastoon soveltuvia. Näiden tarvikkeiden säännöllisesti vaihtamisesta toisiin ja korjaamisesta on pidättäjävallan huolehdittava. Lisäksi on työtä tekevien sotavankien saatava sovelias työpuku aina milloin työn laatu sitä vaatii.

28 artikla

Kanttiinit

Kaikkiin leireihin on pystytettävä kanttiineja, joissa sotavangit voivat hankkia itselleen ruokatavaroita, käyttöesineitä, saippuaa ja tupakkaa hintoihin, jotka eivät missään tapauksessa saa olla paikalliskaupassa käyviä korkeampia.

Kanttiinien tulot on käytettävä sotavankien hyväksi; erityinen rahasto on tätä varten perustettava. Luottamusmiehellä on oikeus osallistua kanttiinin hallintoon ja sanotun rahaston hoitoon.

Kun leiri lakkautetaan, rahaston ylijäämä (saatavasaldo) on luovutettava ihmisystävälliselle kansainväliselle järjestölle käytettäväksi sotavankien hyväksi, joilla on sama kansallisuus kuin niillä, jotka ovat osallistuneet rahaston kartuttamiseen. Yleisen kotiuttamisen tapahtuessa nämä tulot jäävät pidättäjävallalle, jollei asianomaisten valtojen välillä toisin sovita.

III luku

Terveyden- ja lääkärinhoito

29 artikla

Terveydenhoito

Pidättäjältä on velvollinen ryhtymään kaikkiin terveydenhoidollisiin toimenpiteisiin turvatakseen leirien puhtauden ja terveellisuuden sekä ehkäistäkseen kulkutaudit.

Sotavankien käytettävänä tulee päivin ja öin olla terveydenhoitosääntöjen mukaiset ja pysyväisesti puhtaina pidetyt laitteet. Leireissä, joissa on naisvangeja, on näille varattava erilliset laitteet.

Sen lisäksi ja lukuun ottamatta kylpyammeita ja suihkuja, joilla leirit on varustettava, sotavangeille on toimitettava riittävästi vettä ja saippuaa jokapäiväistä ruumiin puhtaanapitoa ja linavaatteiden pesua varten; tätä varten tarpeelliset laitteet, mukavuudet ja aika on annettava heille.

30 artikla

Lääkärinhoito

Jokaisessa leirissä on oleva asianmukainen sairausuoja, jossa sotavangit saavat tarvitsemaansa hoitoa sekä soveliaan ruokavaliion mukaista ravintoa. Eristysosastoja on tarvittaessa järjestettävä tarttuvaan tautiin sairastuneille sekä mielisairaille.

Sotavangit, joita on kohdannut vakava sairaus tai joiden tila vaatii erikoishoitoa tai kirurgista käsitteilyä tai hoitoa sairaalassa, on otettava vastaan jokaisessa sotilaallisessa tai siviililuontoisessa heidän hoitamiseensa pystyvässä lääkintämuodostelmassa, vaikka heidän kotiuttamisensa olisi odotettavissa lähitulevaisuudessa. Erikoishelpotuksia on suotava invalidien, erityisesti sokeiden hoidon suhteen sekä heidän ennalleen saattamiseen kotiuttamista odotettaessa.

Sotavankien hoitoon on ensi sijassa käytettävä sen vallan lääkintähenkilökuntaa, josta he ovat riippuvaisia, ja mikäli mahdollista henkilöitä, joilla on sama kansallisuus kuin hoidettavilla.

Sotavangeja älköön estettäkö tarkastusta varten kääntymästä lääkintöviranomaisten puoleen. Pidättäjävallan viranomaisten on pyynnöstä annettava jokaiselle hoitoa saaneelle vangille virallinen todistus, joka osoittaa heidän vammojensa tai sairautensa laadun sekä hoidon kestämisajan ja hoidotavat. Todistuksen kaksoiskappale on lähetettävä sotavankien keskuustoimistolle.

Hoitokustannuksista, siihen lukien sellaisten laitteiden hankkimisesta johtuvat, jotka ovat tarpeen sotavankien pitämiseksi hyvässä terveydentilassa, erittäinkin hammas- ja muut proteesit sekä silmälasit, vastaa pidättäjältä.

31 artikla

Lääkärintarkastukset

Sotavankien suhteen on lääkärintarkastuksia toimitettava vähintään kerran kuukaudessa. Ne käsittävät jokaisen vangin painon tarkastuksen ja rekisteröinnin. Niiden tarkoituksena on erityisesti yleisen terveyden- ja ravitsemustilan sekä puhtauden tarkastus samoin kuin tarttuvien tautien, varsinkin tuberkuloosin, malarian ja sukupuolitautien selville saaminen. Sitä varten on käytettävä mahdollisimman tehokkaita tarjona olevia menetelmiä, esimerkiksi määräämäänsä radiografiaa pienoissilmisarjain tuberkuloosin toteamiseksi sen alkuvaiheessa.

32 artikla

Lääkinnöllisiä toimia harjoittavat vangit

Sotavangit, jotka eivät ole palvelleet aseellisten joukkojensa lääkintähenkilökunnassa, mutta jotka ovat lääkäreitä, hammaslääkäreitä, sairaanhoitajia tai -hoitajattaria, pidättäjältä voi määrätä harjoittamaan lääkinnöllisiä toimiaan sellaisten sotavankien

hyväksi, jotka ovat riippuvaisia samasta vallasta kuin he itse. Tässä tapauksessa he jatkuvasti pysyvät sotavankeina, mutta heitä on kuitenkin kohdeltava samalla tavoin kuin lääkintähenkilökunnan vastaavia jäseniä, jotka pidättäjävältä on pidättänyt. Heidät on vapautettava kaikesta muusta työstä, joka 49 artiklan mukaan saatettaisiin heille määrätä.

IV luku

Sotavankeja avustamaan pidätetyt lääkintähenkilökunnan jäsenet sekä sotapapit

33 artikla

Pidätetyn henkilökunnan oikeudet ja etuoikeudet
Niitä lääkintähenkilökunnan jäseniä ja sotapappeja, jotka pidättäjävältä on pidättänyt vallassaan sotavankien avustamiseksi, ei pidetä sotavankeina. Kuitenkin he saavat osakseen kaikki ne edut ja kaikeksen sen suojan, mistä määrätään tässä sopimuksessa, niin myös kaikki ne helpotukset, jotka ovat tarpeen, jotta he voisivat antaa lääkinnöllistä hoitoa ja hengellistä apua sotavangeille.

Heidän on jatkettava lääkinnöllisten ja hengellisten toimiensa harjoittamista sotavankien hyväksi, ensi sijassa niiden, jotka kuuluvat niihin aseellisiin voimiin, joiden alaisia hekin ovat, huomioon ottaen että sen tulee tapahtua pidättäjävallan sotilaallisten lakien ja ohjesääntöjen puitteissa, sen asianomaisten elinten valvonnassa sekä heidän ammattiinsa kuuluvaa tunnollisuutta noudattaen. He saavat lisäksi lääkinnöllistä tai hengellistä tehtävänsä suorittaessaan osakseen seuraavat helpotukset:

- Heillä on oikeus käydä säännöllisin väliajoin tapaamassa sotavankeja työkunnissa tai sairaaloissa leirin ulkopuolella. Pidättäjävältä asettaa tätä varten heidän käytettäväkseen tarpeelliset kulkuvälineet.
- Jokaisessa leirissä korkeimman arvoasteen vanhin sotilaslääkäri on vastuussa leirin sotilasviranomaisille kaikesta, mikä koskee pidätetyn lääkintähenkilökunnan toimintaa. Tätä varten on selkkauksen osapuolten vihollisuuksien lakatesa sovittava, mitkä arvoasteet vastaavat toisiaan lääkintähenkilökuntien osalta, näihin lukien niiden yhdistysten lisähenkilökunnat, joita tarkoitetaan maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyn sopimuksen 26 artiklassa. Kaikkien tehtävänsä kuuluvien kysymysten osalta sanottu lääkäri samoin kuin sotapapit saavat kääntyä suoraan leirin asianomaisten viranomaisten puoleen. Näiden on suotava heille kaikki helpotukset mainittuja kysymyksiä koskevan kirjeenvaihdon suhteen.
- Pidätettyä henkilöä, vaikka se onkin oleskelleirinsä sisäisen kurinpidon alainen, ei saa pakottaa mihinkään sen lääkinnölliselle tai hengelliselle tehtävälle vieraaseen työhön.

Vihollisuuksien aikana on selkkauksen osapuolten sovittava pidätetyn henkilökunnan mahdollisesta vapauttamisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä.

Mikään edellä olevista määräyksistä ei vapauta pidättäjävältä niistä velvoituksista, mitkä sillä on sotavankien suhteen lääkinnöllisellä ja hengellisellä alalla.

V luku

Uskonto, henkiset ja ruumiilliset harrastukset

34 artikla

Uskonto

Sotavangit saavat kaikessa laajuudessa harjoittaa uskontoaan, siihen luettuna myös osallistuminen heidän uskonmenoihinsa, edellyttäen, että ne ovat yleisten, pidättäjäviranomaisten antamien järjestysohjeiden mukaiset.

Sovelliaita huoneita on varattava uskonmenoja varten.

35 artikla

Pidätetyt sotapapit

Sotapapeilla, jotka joutuvat vihollisvallan käsiin ja jäävät tai pidätetään avustamaan sotavankeja, on oikeus antaa heille apua pappeina ja vapaasti harjoittaa tointaan uskontokuntansa jäsenten keskuudessa sopuoinnussa näiden uskonnollisen käsityksen kanssa. Heidät on jaettava eri leirien ja työkontien kesken, joissa on samoihin aseellisiin voimiin kuuluvia, samaa kieltä puhuvia tai samaa uskontoa harjoittavia sotavankeja. Heidän on saatava hyväkseen tarpeelliset helpotukset ja erityisesti käytettäväkseen 33 artiklassa tarkoitettu kulkuvälineet käytäköseen tapaamassa leirin ulkopuolella olevia sotavankeja. Heillä on papintoimensa suhteen vapaus, kirjeiden tarkastuksesta johtuvien rajoituksin, olla kirjeenvaihdossa pidätysmaan uskonnollisten viranomaisten sekä kansainvälisten uskonnollisten järjestöjen kanssa. Kirjeet ja kortit, jotka he tässä tarkoituksessa lähettävät, luetaan 71 artiklassa tarkoitettuna osuuden lisäyksiä.

36 artikla

Sotavangit, jotka ovat uskontokunnan pappeja

Sotavangit, jotka ovat uskontokunnan pappeja, mutta jotka eivät ole olleet sotapappeina omassa armeijassaan, ovat oikeutetut, minkä niminen heidän uskontokuntansa lieneekin, vapaasti harjoittamaan papintoitaan uskontokuntansa jäsenen keskuudessa. Tässä suhteessa heitä kohdellaan samoin kuin pidättäjävallan pidättämiä sotapappeja. Heitä ei saa pakottaa mihinkään työhön.

37 artikla

Sotavangit, joilta puuttuu uskontokuntansa pappi

Milloin sotavangeilla ei ole käytettävänä pidätetyn sotapapin tai sellaisen sotavangin apua, joka on heidän uskontokuntansa pappi, on asianomaisten vankien pyynnöstä määrättävä tätä tehtävää täyttämään pappi, jolla on sama tai samankaltainen uskontunnustus kuin heillä, tai, sellaisen puuttuessa, pystyvä maallikko, milloin se on mahdollista uskontunnustuksen kannalta. Tämä määrääminen, joka on pidättäjävallan hyväksyttävä, on toimitettava asianomaisten sotavankien yhteisin suostumuksin ja, mikäli se on tarpeen, samaa uskontunnustusta olevan paikallisen uskonnollisen viranomaisen hyväksymisin. Siten määrätyn henkilön on noudatettava kaikkia pidättäjävallan antamia järjestys- ja turvallisuusmääräyksiä.

38 artikla

Virkistys, opinnot, urheilu

Pidättäjävältä edistää sotavankien älyllisiä, kasvatuksellisia, virkistystä tarkoittavia ja urheilullisia harrastuksia, ottaen tällöin huomioon mihin kukin vanki tuntee enimmäin mieltymystä; se ryhtyy kaikkiin tarpeellisiin toimiin niiden toteuttamisen hyväksi antaen heidän käytettävikkseen soveliaita huoneita ja tarpeelliset varusteet.

Sotavangeilla tulee olla tilaisuus antautua ruumiin harjoituksiin siihen lukien urheilu ja leikit, sekä oleskella ulkoilmassa. Tätä varten on riittävästi varattava vapaita kenttiä kaikissa leireissä.

VI luku

Kuri

39 artikla

Hallinto, tervehtiminen

Jokainen sotavankileiri on asetettava pidättäjävallan säännöllisiin sotovoimiin kuuluvan, vastuunalaisen upseerin välittömään käskyvalttaan. Tällä upseerilla tulee olla tämän sopimuksen teksti, hänen tulee valvoa, että hänen alaisena henkilökunta tuntee sen määräykset ja hän on, hallituksensa valvonnan alaisena, vastuussa sen soveltamisesta.

Sotavangit, upseereja lukuunottamatta, ovat velvolliset tervehtimään kaikkia pidättäjävallan upseereja sekä muutoinkin tekemään näille ne ulkonaiset kunnioituksen osoitukset, jotka ovat edellytetyt heidän oman armeijansa ohjesäännöissä.

Sotavankiupseerit eivät ole velvolliset tervehtimään muita kuin arvoltaan heitä ylempiä pidättäjävallan upseereja; kuitenkin he ovat tervehtimisvelvollisia leirin komentajaa kohtaan tämän arvosta riippumatta.

40 artikla

Arvo- ja kunniamerkit

Arvo- ja kansallisuusmerkkien sekä kunniamerkkien kantaminen on sallittu.

41 artikla

Tämän sopimuksen sekä sotavankeja koskevien järjestyssääntöjen ja määräysten nähtäville paneminen

Jokaisessa leirissä on tämän sopimuksen ja sen liitteiden sekä 6 artiklassa tarkoitettujen erikoissopimusten teksti sotavankien kielellä laadittuna pantava nähtäville sellaisiin paikkoihin, joissa kaikki sotavangit voivat niihin perehtyä. Ne on pyynnöstä tiedoitettava sotavangeille, joiden on mahdotonta tutustua nähtäville pantuun tekstiin.

Kaikenlaiset järjestysohjeet, määräykset, tiedotukset ja julisteet, jotka koskevat sotavankien käyttäytymistä on annettava heille tiedoksi kielellä, jota he ymmärtävät; ne on pantava nähtäville sillä tavoin kuin edellä on sanottu ja kappaleita niistä on annettava luottamusmiehelle. Kaikki sotavankeihin henkilökohtaisesti kohdistuvat määräykset ja käskyt on niinkään annettava kielellä, jota he ymmärtävät.

42 artikla

Aseiden käyttö

Aseiden käyttö sotavankeja, erityisesti niitä kohtaan, jotka pakenevat tai yrittävät paeta, on äärim-

mäinen keino, jota tulee edeltää asianhaarojen mukainen kehoitus.

VII luku

Sotavankien arvoasteet

43 artikla

Arvoasteiden tiedoittaminen

Vihollisuuksien alkaessa selkkauksen osapuolet tiedoittavat toisilleen kaikkien tämän sopimuksen 4 artiklassa mainittujen henkilöiden arvonimet ja -asteet, jotta turvattaisiin samanvertainen kohtelu sellaisille sotavangeille, joilla on vastaavanlainen sotilasarvo; jos arvonimiä ja -asteita perustetaan jälkeempään, on ne samalla tavoin tiedoitettava.

Pidättäjävältä tunnustaa sotavankien saamat arvonylennykset, jotka se valta, josta he ovat riippuvaisia, on asianomaisessa järjestyksessä antanut tiedoksi.

44 artikla

Upseerien kohtelu

Upseereita ja heihin verrattavia sotavankeja on kohdeltava osoittamalla asianmukaista huomiota heidän sotilasarvolleen ja iälleen.

Upseerileirien palvelun turvaamiseksi on sotavankeina olevia samojen armeijain sotilaita, jotka mikäli mahdollista ovat samaa kieltä puhuvia, määrättävä niihin riittävän lukuisasti ottaen huomioon upseerien ja heihin verrattavien arvoaste; heitä ei voida pakottaa mihinkään muuhun työhön.

Upseerien itsensä toimesta tapahtuvaa jokapäiväisen ruokajärjestyksen valvomista on kaikin tavoin suosittava.

45 artikla

Muiden vankien kohtelu

Muita sotavankeja kuin upseereita ja heihin verrattavia on kohdeltava osoittamalla asianmukaista huomiota heidän sotilasarvolleen ja iälleen.

Sotavankien itsensä toimesta tapahtuvaa jokapäiväisen ruokajärjestyksen valvomista on kaikin tavoin suosittava.

VIII luku

Sotavankien siirtäminen heidän saavuttuaan leiriin

46 artikla

Ehdot

Pidättäjävallan on, päättäessään sotavankien siirtämisestä, otettava lukuun vankien itsensä edut, erittäinkin silmällä pitäen sitä, ettei heidän kotiuttamisensa vaikeutuisi.

Sotavankien siirtäminen on aina toimitettava inhimillisesti ja sellaisin ehdoin, jotka vastaavat ainakin niitä, jotka pidättäjävallan joukot saavat hyväkseen niiden sijoituspaikkaa vaihdettaessa. Huomiota on aina kiinnitettävä niihin ilmastollisiin oloihin, joihin sotavangit ovat tottuneet, eivätkä ne olosuhteet, joissa siirtäminen toimitetaan, saa missään tapauksessa olla haitalliset heidän terveydelleen.

Pidättäjävallan on toimitettava sotavangeille heidän siirtämisensä aikana juomavettä ja ravintoa

niin että se riittää pitämään heidän terveydentilansa hyvänä, niin myös vaatteita, asumuksia ja tarpeellista lääkärinhoitoa. Sen on ryhdyttävä kaikkiin asianmukaisiin varovaisuustoimiin huolehtiakseen, erittäinkin kun on kysymys meri- tai ilmatkasta, heidän turvallisuudestaan siirron aikana ja sen on ennen heidän lähtöään laadittava luettelo siirretyistä sotavangeista.

47 artikla

Asianhaarat, jotka estävät siirtämisen

Sairaita tai haavoittuneita sotavankeja ei ole siirrettävä niin kauan kuin heidän parantumisensa saataisi vaarantua matkan johdosta, ellei heidän turvallisuutensa ehdottoman välttämättömästi vaadi siirtämistä.

Jos rintama lähestyy leiriä, leirissä olevat vangit saadaan siirtää vain, jos se saattaa tapahtua turvallisuusvaatimusten mukaisissa oloissa tai jos he joutuisivat suurempaan vaaranuhkaan jäädessään paikoilleen kuin tullessaan siirretyiksi.

48 artikla

Menettely

Siirtämisen tapahtuessa on sotavangeille virallisesti ilmoitettava heidän lähdestään ja uudesta postiosoitteestaan; tämä ilmoitus on annettava kyllin ajoissa, jotta he voisivat suorittaa toimet matkatavarain mukaan ottamiseksi ja antaa asiasta tiedon perheelleen.

Heillä on oikeus ottaa mukaansa henkilökohtaiset käyttösineensä, kirjeenvaihtonsa sekä heidän osoitteellaan saapuneet paketit; mikäli siirtämiseen liittyvät olosuhteet sitä vaativat, voidaan näiden esineiden paino rajoittaa siihen, mitä vanki voi sopia vasti kantaa, mutta missään tapauksessa ei sallittu paino saa ylittää kahtakymmentäviittä kiloa.

Kirjeenvaihto ja paketit, jotka ovat osoitetut heidän entiseen leiriinsä, on viipymättä toimitettava edelleen heille. Leirin komentajan on yhteisymmärryksessä luottamusmiehen kanssa, ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin turvatakseen sen, että sotavankien yhteiset tavarat ja ne heidän matkatavaransa, joita he tämän artiklan toisen kappaleen nojalla määrätyn rajoituksen johdosta eivät voi kuljettua mukanaan, saadaan siirretyiksi.

Pidättäjävallan on vastattava siirroista aiheutuneista kustannuksista.

III osa

Vankeus. III alaosasto. Sotavankien työnteke

49 artikla

Yleistä

Pidättäjävallalta saa käyttää työhön sotavankeja, jotka ovat siihen kykeneviä ottaen huomioon heidän ikänsä, sukupuolensa, arvonsa sekä ruumiillisen kykynsä, erittäinkin pitääkseen heidän ruumiillisen ja moraalisen terveydentilansa hyvänä.

Sotavankeina olevia alipuseereita ei saa pakottaa muuhun kuin valvontatyöhön. Ne, joita ei tähän pakoiteta, saavat pyytää muuta työtä, joka soveltuu heille ja jota heille mahdollisuuden mukaan toimitetaan.

Jos upseerit ja heihin verrattavat pyytävät heille soveltuva työtä, sitä on heille mahdollisuuden mukaan toimitettava. Heitä ei missään tapauksessa voida pakottaa työhön.

50 artikla

Sallitut työt

Lukuun ottamatta töitä, joilla on yhteyttä heidän leirinsä hallintoon, kuntoon panemiseen tai kunnossa pitämiseen, sotavankeja ei saa pakottaa muihin kuin joihinkin seuraavista ryhmistä kuuluviin töihin:

- maanviljelys;
- tuotanto-, alkuotuotanto- ja käsityöteollisuudet, lukuun ottamatta metallurgista, mekaanista ja kemiallista teollisuutta sekä sotilaallisuontoisia tai sotilaallisia tarkoituksia palvelevia julkisia töitä ja rakennustöitä;
- sellaisten varastojen kuljetus ja hoito, joilla ei ole sotilaallista luonnetta tai tarkoitusta;
- kauppa, taide ja käsityö;
- kotitalous;
- julkiset työt, joilla ei ole sotilaallista luonnetta tai tarkoitusta.

Jos edellä olevia määräyksiä loukataan, sotavangeilla on oikeus käyttää valitusoikeuttaan 78 artiklan mukaisesti.

51 artikla

Työolot

Sotavangeille on järjestettävä soveliaat työolot, erittäinkin mitä tulee asumukseen, ravintoon, pukeutumiseen ja työvälineisiin; nämä työolot eivät saa olla niitä huonompia, jotka on varattu pidättäjävallan omille kansalaisille heitä samanlaisiin töihin käytettäessä; ilmastolliset olot on niinkään otettava huomioon.

Pidättäjävallan, joka käyttää hyväkseen sotavankien työtä, on pidettävä huolta siitä, että niillä paikkakunnilla, missä vangit työskentelevät, sovelletaan kansallisia lakeja työn suojelusta sekä erittäinkin työntekijäin turvallisuutta koskevia sääntöjä ja asetuksia.

Sotavankien tulee saada harjaannusta ja heidät on varustettava heidän tekemäänsä työhön soveltuvin suojavälinein, jotka ovat samanlaisia kuin pidättäjävallan kansalaisille annetut. Sen estämättä, mitä 52 artiklassa sanotaan, sotavangit voidaan pakottaa sietämään säännönmukaisia siviilityön vaaroja.

Missään tapauksessa ei työoloja saa tehdä ankarammiksi kurinpitotoimin.

52 artikla

Vaaralliset ja nöyryyttävät työt

Sotavankeja ei saa muutoin kuin vapaaehtoisina käyttää epäterveellisiin tai vaarallisiin töihin.

Ketään sotavankia ei saa määrätä työhön, jota voidaan pitää nöyryyttävänä pidättäjävallan oman armeijan jäsenelle.

Miinojen ja muiden senkaltaisten laitteiden poistamista on pidettävä vaarallisena työnä.

53 artikla

Työn kestämissaika

Sotavankien työn päivittäinen kestämissaika, siihen lukien matka työpaikkaan ja paluu sieltä, ei saa olla

liallinen eikä se missään tapauksessa saa olla pitempi kuin paikkakunnalla samanlaista työtä suorittaviin siviilityöntekijöihin nähden, jotka ovat pidättäjävallan kansalaisia, on myönnetty luvalliseksi.

Sotavangeille on keskellä päivän työtään annettava vähintään tunnin lepo; tämä lepo on oleva yhtä pitkä kuin pidättäjävallan työntekijän saama, jos se näiden osalta on sanottua aikaa pitempi. Heille on niinkään joka viikko myönnettävä kahdenkymmenneljän perättäisen tunnin lepo ensi sijassa sunnuntaisin tai heidän kotimaassaan vietettyinä lepopäivinä. Lisäksi on jokainen yhden vuoden työtä tehnyt vanki saapa kahdeksan perättäistä päivää kestävän levon, jolta ajalta hänen työpalkkansa on maksettava.

Jos käytetään muita työmenetelmiä, kuten kapaletyötä, ne eivät saa liiallisesti pitkittää työn kestämistä.

54 artikla

Työpalkka. Tapaturmat ja työstä johtuvat sairaudet
Sotavangeille tuleva työpalkka vahvistetaan tämän sopimuksen 62 artiklassa olevien määräysten mukaisesti.

Sotavankien, joita on kohdannut työtapaturma tai jotka ovat sairastuneet työn kestäessä tai sen johdosta, on saatava kaikki heidän tilansa vaatima hoito. Pidättäjävallan on lisäksi annettava heille lääkärintodistus, jonka perusteella he voivat saattaa voimaan oikeutensa sitä valtaa kohtaan, josta he ovat riippuvaisia, ja sen on lähetettävä todistuksesta toinen kappale 123 artiklassa tarkoitetulle sotavankien tiedonantotoimistolle.

55 artikla

Lääkärintarkastus

Sotavankien kelpoisuutta työhön on valvottava määräajoin, ainakin kerran vuodessa toimitettavin lääkärintarkastuksin. Näissä tarkastuksissa on erityisesti kiinnitettävä huomiota sotavangeilta vaadittujen töiden laatuun.

Jos sotavanki katsoo olevansa kykenemätön tekemään työtä, hänellä on oikeus ilmoittautua leirin lääkintöviranomaisille. Lääkit saavat suositella sellaisten vankien vapauttamista työstä, jotka heidän mielestään ovat siihen kykenemättömiä.

56 artikla

Työkalut

Työkunnissa noudatettava järjestys on oleva samanlainen kuin sotavankileireissä.

Jokainen työkunta pysyy jatkuvasti sotavankileirin valvonnan alaisena ja siitä hallinnollisesti riippuvaisena. Sotilasviranomaiset ja leirin komentaja ovat hallituksensa valvonnan alaisina vastuussa siitä, että tämän sopimuksen määräyksiä noudatetaan työkunnassa.

Leirin komentaja pitää päivän tasalla olevaa lueteloa hänen leiristään riippuvaisista työkunnista ja antaa sen tiedoksi pidättäjävallan valtuutetuille sekä Punaisen Ristin kansainväliselle komitealle tai muille sotavankien avustamisesta huolehtiville järjestöille, jotka käyvät leirissä.

57 artikla

Yksityishenkilöille työtä suorittavat vangit

Yksityishenkilöille työtä suorittavat sotavangit, vaikka ensiksi mainitut ovatkin ottaneet vastatakseen heidän valvonnastaan ja suojelemisestaan, ovat oikeutetut saamaan ainakin yhtä hyvän kohtelun kuin tässä sopimuksessa on määrätty; pidättäjävalta, sotilasviranomaiset ja sen leirin komentaja, johon vangit kuuluvat, ovat täydellisesti vastuussa sotavankien elatuksesta, hoidosta, kohtelusta ja näille sotavangeille suoritettavasta työpalkasta.

Näillä sotavangeilla on oikeus pysyä yhteydessä sen leirin luottamusmiehiin, josta he ovat riippuvaisia.

III osa

Vankeus. IV alaosto. Sotavankien rahat

58 artikla

Käteisvarat

Vihollisuuksien alkaessa ja odottaessaan asiasta suojelijavallan kanssa tehtävää sopimusta pidättäjävalta voi vahvistaa sen enimmäismäärän rahaa, jonka sotavangit saavat käteisvaroina tai muussa vastaavassa muodossa pitää hallussaan. Heillä laillisesti hallussaan ollut ylimäärä, joka on otettu heiltä pois tai pidätetty, on, samoin kuin jokainen heidän tekemänsä rahatalletus, merkittävä heidän tililleen eikä sitä saa heidän suostumuksettaan muuntaa muuksi rahalajiksi.

Milloin sotavangit on oikeutettu käteismaksusta tekemään ostoksia tai vastaanottamaan palveluksia leirin ulkopuolella, nämä maksut on joko vankien itsensä tai leirin hallinnon suoritettava ja on viimeksi mainitun merkittävä suoritukset velaksi asianomaisen sotavangin tiliin. Pidättäjävalta antaa asiasta tarpeelliset määräykset.

59 artikla

Vangeilta otetut rahat

Ne erät pidättäjävallan rahaa, jotka 18 artiklan määräysten mukaisesti on otettu sotavangeilta heidän vangeiksi joutuessaan, on tämän alaoston 64 artiklassa olevien määräysten mukaisesti merkittävä kunkin tiliin hänen saatavakseen.

Niinkään on tähän tiliin saatavaksi merkittävä ne erät pidättäjävallan rahaa, jotka on saatu sotavangeilta samana hetkenä otettujen rahaerien muuttamisesta muuhun rahalajiin.

60 artikla

Palkan ennakot

Pidättäjävalta suorittaa kaikille sotavangeille kuusikausittain palkan ennakkkoa, jonka määrä vahvistetaan muutamalla sanotun vallan rahaksi seuraavat rahamäärät:

- I ryhmä: Sotilasarvoltaan kersanttia alemmat vangit: kahdeksan Sveitsin frangia;
- II ryhmä: kersantit ja muut alipuseerit tai vastaavanarvoiset vangit: kaksitoista Sveitsin frangia;
- III ryhmä: upseerit kapteenin arvoon saakka tai vastaavanarvoiset vangit: viisikymmentä Sveitsin frangia;

- IV ryhmä: majurit, everstiluutnantit, everstit tai vastaavanarvoiset vangit: kuusikymmentä Sveitsin frangia;
- V ryhmä: kenraalit tai vastaavanarvoiset vangit: seitsemänkymmentäviisi Sveitsin frangia.

Asianomaiset selkkauksen osapuolet voivat kuitenkin erikoissopimuksin muuttaa edellä lueteltuihin eri ryhmiin kuuluville sotavangeille tulevaa palkan ennakon määrää.

Sitä paitsi, jos edellä ensimmäisessä kappaleessa mainitut määrät ovat liian korkeita verrattuna pidättäjävallan oman armeijansa jäsenille maksamiin palkkoihin tai jos niistä muun syyn vuoksi aiheutuisi vakava häiriötä tälle vallalle, tämän on, odottaessaan mainittujen määrien muutosta koskevan erikoissopimuksen tekemistä sen vallan kanssa, josta sotavangit ovat riippuvaisia, meneteltävä seuraavasti:

- a) sen on jatkuvasti merkittävä sotavankien tilityhin saatavaksi ensimmäisessä kappaleessa mainitut määrät,
- b) se saattaa kohtuullisina pidettäviin rahaeriin rajoittaa ne palkan ennakkoista nostettavat määrät, jotka se asettaa sotavankien käytettäväksi; kuitenkin eivät nämä rahaerät I ryhmän vankien osalta saa milloinkaan olla pidättäjävallan oman armeijansa jäsenille maksamia alhaisemmat.

Sellaisen rajoituksen syyt on viipymättä tiedoitettava suojelijavallalle.

61 artikla

Palkan lisä

Pidättäjävallan on otettava vastaan palkan lisänä jaettavaksi rahälähteykset, jotka se valta, josta sotavangit ovat riippuvaisia, toimituttaa näille ehdoin, että saman suuruinen määrä on maksettava kullekin saman ryhmän vangille, että rahaeriä saavat kaikki tämän ryhmän vangit, jotka ovat tästä vallasta riippuvaisia, ja että rahaerät 64 artiklan määräysten mukaisesti mahdollisimman pian merkitään saatavaksi kunkin vangin henkilökohtaiselle tilille. Nämä palkan lisät eivät vapauta pidättäjävallasta mistään sille tämän sopimuksen mukaan kuuluvista velvoituksista.

62 artikla

Työpalkka

Sotavangeille on välittömästi pidättäjävallan viranomaisten toimesta suoritettava kohtuullinen työpalkka, jonka määrän nämä viranomaiset vahvistavat, mutta joka ei saa milloinkaan olla neljättäosaa Sveitsin frangia alhaisempi kokonaisuudessaan työpäivältä. Pidättäjävallalta saattaa vahvistamansa päiväpalkat tiedoksi sotavangeille, sekä, asianomaisen suojelijavallan välityksellä, sille vallalle, josta he ovat riippuvaisia.

Pidättäjävallan viranomaisten on niinkään suoritettava työpalkkaa sotavangeille, jotka on pysyväisesti määrätty tehtäviin tai käsityöhön, joilla on yhteyttä leirien hallintoon tai niiden sisäiseen järjestämiseen tai kunnossapitoon, sekä sotavangeille, jotka on veloitettu suorittamaan tovereittensa hyväksi hengellistä tai lääkinnöllistä toimintaa.

Luottamusmiehen, hänen apulaistensa, ja, milloin sellaisia on, hänen neuvonantajinsa palkka maksetaan kantiiniin tuloista kertyneestä rahastosta; sen määrän vahvistaa luottamusmies ja hyväksyy leirin komentaja. Jos sellaista rahastoa ei ole, suorittavat pidättäjävallan viranomaiset näille vangeille kohtuullisen työpalkan.

63 artikla

Rahavarain siirrot

Sotavangeilla on oikeus vastaanottaa heille henkilökohtaisesti tai yhteisesti osoitettuja rahälähteyksiä.

Jokaisella sotavangilla on oikeus määrätä seuraavan artiklan mukaan pidetyn tilinsä hänen hyväksyen osoittamasta määrästä (saatavasaldosta) niissä rajoissa, jotka pidättäjävallalta, joka suorittaa pyydytetyt maksut, vahvistaa. Mikäli estettä ei joudu pidättäjävallan tärkeiksi katsomista rahataloudellisista rajoituksista, sotavangit ovat oikeutetut suorittamaan maksuja ulkomailla. Tässä tapauksessa on etusija annettava sellaisille henkilöille suoritettaville maksuille, joista sotavangit ovat vastuussa.

Joka tapauksessa sotavankien tulee saada, mikäli se ottaa, josta he ovat riippuvaisia, siihen suostuu, suoritetuiksi maksuja omassa maassaan seuraavaa menettelyä noudattaen: pidättäjävallalta toimituttaa mainitulle vallalle, suojelijavallan välityksellä, ilmoituksen joka sisältää kaikki asianmukaiset tiedot maksun lähettäjältä ja saajasta sekä maksettavasta määrästä pidättäjävallan rahassa ilmaistuna; tämä ilmoitus on asianomaisen vangin allekirjoitettava ja leirin komentajan varmennettava. Pidättäjävallalta veloittaa sotavangin tiliä tällä määrällä; siten velaksi merkitty määrä on sen merkittävä saatavana sen vallan hyväksi, josta sotavangit ovat riippuvaisia.

Soveltaessaan edellä olevia määräyksiä pidättäjävallalta voi käyttää tämän sopimuksen V liitteessä olevan kaavan mukaista ilmoitustapaa.

64 artikla

Vangin tili

Pidättäjävallan on kunkin sotavangin kohdalta pidettävä tiliä, joka sisältää ainakin seuraavat merkinnät:

- 1) määrät, jotka ovat vangille tulevat tai hän on saanut nostaa palkan ennakkona, työpalkkana tai muulla perusteella; ne erät pidättäjävallan rahaa, jotka on otettu vangilta pois; vangilta otetut ja hänen pyynnöstään sanotun vallan rahaksi muutetut rahaerät;
- 2) ne rahaerät, jotka on annettu vangeille käteisvaroina tai muussa vastaavassa muodossa; hänen lukuunsa ja pyynnöstään suoritettavat maksut; edellisen artiklan kolmannen kappaleen mukaisesti siirretyt rahaerät.

65 artikla

Tilin hoito

Jokainen sotavangin tiliin viety asiakirja on oleva hänen itsensä tai hänen puolestaan toimivan luottamusmiehen varmentama joko nimikirjoituksin tai nimimerkein.

Sotavankien on jokaisena ajankohtana saatava kohtuulliset helpotukset katsastaakseen tiliä tai saadakseen siitä otteen; tiliä voivat niinkään tarkastaa suojelijavallan edustajat käydessään leirissä.

Sotavankeja leiristä toiseen siirrettäessä heidän henkilökohtainen tilinsä seuraa heitä. Milloin siirto tapahtuu pidättäjävallasta toiseen, seuraavat heitä sellaiset heidän rahaeränsä, jotka eivät ole pidättäjävallan rahalajia; heille on annettava todistus muista rahaeristä, jotka jäävät tilille heidän saatavanaan. Asianomaiset selkkauksen osapuolet voivat sopia siitä, että ne suojelijavallan välityksellä ja säännöllisin väliajoin saattavat toistensa tietoon supistelmat sotavankien tileistä.

66 artikla **Tilin selvitys**

Kun sotavangin vankeus päättyy vapauttamisen tai kotiuttamisen johdosta, on pidättäjävallan annettava hänelle asianomaisen upseerin allekirjoittama asiakirja, joka osoittaa, minkä suuruinen hänen saatavansa tilisaldon mukaan on vankeuden päättyessä. Toiselta puolen pidättäjävalta toimituttaa sille vallalle, josta sotavangit ovat riippuvaisia, suojelijavallan välityksellä luettelot, joissa on kaikki asiaan kuuluvat tiedot sellaisista sotavangeista, joiden vankeus on päättynyt kotiuttamisen, vapauttamisen, pakenemisen, kuoleman tai muun seikan johdosta, ja on näissä luetteloissa erittäinkin mainittava heidän tiliensä saatavasaldot. Kunkin näiden luetteloiden lehden tulee olla pidättäjävallan valtuuttaman edustajan oikeaksi vahvistama.

Asianomaiset valtat voivat erikoissopimuksin kokonaan tai osittain muuttaa edelläolevia tämän artiklan määräyksiä.

Se valta, josta sotavanki on riippuvainen, on vastuussa hänelle siitä, että se pitää huolta sen saatavasaldon suorittamisesta hänelle, joka on jäänyt pidättäjävallan velaksi vankeuden päättyessä.

67 artikla **Maksujen selvittely selkkauksen osapuolten kesken**

Sotavangeille 60 artiklan mukaisesti suoritettujen palkan ennakot katsottakoon sen vallan puolesta tehdyiksi, josta he ovat riippuvaisia; nämä palkan ennakot samoin kuin kaikki sanotun vallan 63 artiklan kolmannen kappaleen ja 68 artiklan nojalla tekemät suoritukset on vihollisuuksien päättyessä saatettava järjestelyn kohteeksi asianomaisten valtojen kesken.

68 artikla **Korvauspyynnöt**

Jokainen sotavangin korvauspyyntö, joka perustuu tapaturmaan tai muuhun työstä aiheutuvaan työkyvyttömyyteen, on suojelijavallan välityksellä saatettava tiedoksi sille vallalle, josta hän on riippuvainen. Pidättäjävallan on 54 artiklassa olevien määräysten mukaisesti, joka tapauksessa annettava sotavangille asiakirja, joka osoittaa vamman tai työkyvyttömyyden laadun, ne olosuhteet, joissa se on syntynyt, sekä tiedot hänen saamastaan lääkärin- tai sairaalahoidosta. Tämä asiakirja on pidättäjävallan asianomaisen upseerin allekirjoitettava ja lääkinnöllistä laatua olevat tiedot on lääkintäpalveluksessa olevan lääkärin todistettava oikeiksi.

Pidättäjävallan toimesta on niinkään sille vallalle, josta sotavangit ovat riippuvaisia, annettava tiedoksi jokainen vangin korvauspyyntö, joka koskee

häneltä 18 artiklan nojalla otettuja ja hänelle kotiuttamisen tapahtuessa palauttamatta jätettyjä henkilökohtaisia käyttöesineitä, rahaeriä ja arvoesineitä, samoin kuin jokainen sellainen korvauspyyntö, joka koskee vangin joko pidättäjävallan tai tämän palveluksessa olevan henkilön syyksi lukemaa menetystä. Siitä huolimatta on pidättäjävallalla omalla kustannuksellaan hankittava toiset esineet sellaisten henkilökohtaisten käyttöesineiden sijaan, jotka ovat vangille tarpeen hänen vankeutensa aikana. Joka tapauksessa on pidättäjävallan annettava vangille vastuunalaisen upseerin allekirjoittama asiakirja, joka sisältää kaikki asianmukaiset tiedot niistä syistä, joiden vuoksi näitä käyttöesineitä, rahaeriä ja arvoesineitä ei ole palautettu hänelle. Tämän asiakirjan kaksoiskappale on 123 artiklassa tarkoitettun sotavankien keskustoimiston välityksellä toimitettava sille vallalle, josta vanki on riippuvainen.

III osa

Vankeus. V alaosasto. Sotavankien suhteet ulkomaailmaan

69 artikla **Ilmoitus suoritetuista toimenpiteistä**

Niin pian kuin pidättäjävallan vallassa on sotavankeja, tämän on heille sekä suojelijavallan välityksellä sille vallalle, josta he ovat riippuvaisia, annettava tiedoksi ne toimenpiteensä, joihin se on ryhtynyt täyttääkseen tämän alaosaston määräykset; sen on myöskin tiedoitettava kaikista näiden toimenpiteiden muutoksista.

70 artikla **Vangiksijoutumiskortti**

Jokaiselle sotavangille on heti vangiksi jouduttuaan tai viimeistään viikon kuluttua hänen saapumisestaan leiriin, vaikka se olisikin kauttakulkuleiri, niin myös sairauden kohdatessa tai siirrettäessä vanki sairaalaan tai toiseen leiriin suotava tilaisuus lähettää sekä suoraan perheelleen että 123 artiklassa tarkoitettulle sotavankien keskustoimistolle kirjekortti, joka on mikäli mahdollista laadittu tämän sopimuksen liitteessä olevan mallin mukaan ja joka sisältää tiedon vankeudesta, vangin osoitteesta ja hänen terveydentilastaan. Sanotut kortit on toimitettava perille mahdollisimman joutuaisasti eikä niitä saa milään tapaan viivyttää.

71 artikla **Kirjeenvaihto**

Sotavangit ovat oikeutetut lähettämään ja vastaanottamaan kirjeitä ja kortteja. Jos pidättäjävalta katsoo tarpeelliseksi rajoittaa tätä kirjeenvaihtoa, sen on ainakin sallittava lähettää kuukausittain kaksi kirjettä ja neljä korttia, laadittuina mikäli mahdollista tähän sopimukseen liitettyjen mallien mukaan (70 artiklassa tarkoitettuja vangiksijoutumiskortteja sanottuihin lukuihin sisällyttämättä). Muita rajoituksia saadaan määrätä vain, jos pidättäjävallalla on täysi aihe pitää niitä myös vankien omaan etuun soveltuvina, ottaen huomioon ne vaikeudet, joita pidättäjävallalla on hankkiessaan riittävää määrää pystyviä kääntäjiä toimittamaan tarpeellisen tarkastuksen (sensuurin). Jos sotavangeille tulevaa

kirjeenvaihtoa on rajoitettava, siitä voi päättää vain se valta, josta he ovat riippuvaisia, pidättäjävallan mahdollisesti tehtyä siitä pyynnön. Nämä kirjeet ja kortit on kuljetettava mahdollisimman nopeakulkuisin välinein, joita pidättäjävallalla on käytettävissään; niitä ei voida viivästyttää tai pidättää kuriin perustuvien syin.

Sotavangit, jotka eivät ole pitkään aikaan saaneet uutisia perheeltään taikka joiden on mahdotonta niitä saada tai puolestaan heille antaa tavallista postinkuljetusta käyttäen, samoin kuin nekin, joita pitkät välimatkat eroittavat omaisistaan, ovat oikeutetut lähettämään sähkösanomia, joista menevät maksut on vietävä pidättäjävallan pitämään tiliin tai suoritettava heidän käytettävissään olevista rahoista. Niinkään saavat sotavangit sellaiset helpotukset hyväkseen kiireellisissä tapauksissa.

Yleensä on sotavankien kirjeenvaihto tapahtuva heidän äidinkielellään. Selkkauksen osapuolet voivat sallia muunkin kielisen kirjeenvaihdon.

Sotavankien postia sisältävät säkit on huolellisesti sinetöitävä, varustettava sellaisella päällekirjoituksella, joka selvästi osoittaa niiden sisällön, sekä osoitettava määräraikan postitoimistoihin.

72 artikla

Avustuslähetykset. I. Yleiset periaatteet

Sotavangit ovat oikeutetut vastaanottamaan postitse tai muulla tavoin henkilökohtaisia tai yhteisiä lähetyksiä, erittäinkin sellaisia, jotka sisältävät elintarvikkeita, vaatteita ja lääkkeitä sekä heidän uskonnon, opintojen tai vapaaehtien tarvetta tyydyttämään tarkoitettuja välineitä, niihin lukien kirjat, uskonnonharjoituksessa käytettävät esineet, tieteelliset apuneuvot, tutkintokaavat, soittovälineet sekä urheilutarpeet ja sotavankien opintojen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen tarvittavat välineet.

Näiden lähetyksen johdosta ei pidättäjävalta saata vapautua mistään tähän sopimukseen perustuvista velvollisuuksistaan.

Ainoat rajoitukset, jotka voidaan määrätä sovellettaviksi näihin lähetyksiin nähden, ovat ne, jotka suojelijavalta on ehdottanut sotavankien omaa etua silmällä pitäen tai, mitä tulee vain heille henkilökohtaisesti tarkoitettuihin lähetyksiin, ne, jotka perustuvat kuljetus- tai liikennevälineitä rasittavaan poikkeukselliseen tungokseen ja ovat Punaisen Ristin kansainvälisen komitean tai muun sotavankeja avustavan järjestön ehdottamia.

Henkilökohtaisia tai yhteisiä lähetyksiä koskevista toimitusehdoista on tarvittaessa tehtävä erikoissopimuksia asianomaisten valtojen kesken, joilla ei missään tapauksessa ole oikeutta viivästyttää lähetyksen jakelua sotavangeille. Elintarvike- ja vaatelähetykset eivät saa sisältää kirjoja; lääketarvikkeet on yleensä lähetettävä yhteispaketteina.

73 artikla

II. Yhteisavustukset

Elleivät asianomaiset valtat ole tehneet erikoissopimusta yhteisten avustuslähetyksen vastaanoton ja jakelun ehdoista, on sovellettava tähän sopimukseen liitettyä yhteisavustusten ohjesääntöä.

Edellä mainituilla erikoissopimuksilla ei missään tapauksessa voida rajoittaa luottamusmiehen

oikeutta ottaa sotavangeille tarkoitettuja yhteisiä avustuslähetyksiä haltuunsa, suorittaa niiden jakelua ja käyttää niitä vankien hyväksi.

Niillä ei myöskään voida rajoittaa sitä oikeutta valvoa lähetyksen jakelua vastaanottajille, mikä on suojelijavallan, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean tai minkä tahansa muun eristettyjä henkilöitä avustavan ja yhteislähetyksen perille toimitamisen tehtäväkseen ottaneen järjestön edustajilla.

74 artikla

III. Vapautus posti- ja kuljetusmaksuista

Kaikki sotavangeille tarkoitettujen avustuslähetykset ovat vapautetut kaikista maahantuonti-, tulli- ja muista maksuista.

Kirjeenvaihto sekä avustus- ja sallitut rahalähetykset, jotka on osoitettu sotavangeille tai joita nämä postitse lähettävät joko suoraan tai 122 artiklassa tarkoitettujen tiedonantotoimistojen ja 123 artiklassa tarkoitettujen sotavankien keskusostimiston välityksellä, ovat vapautetut kaikista postimaksuista lähettämisen- ja määräämässä sekä välillä olevissa maissa.

Kuljetuskustannuksista sellaisten sotavangeille tarkoitettujen avustuslähetyksen osalta, joita niiden painon vuoksi tai muusta syystä ei voida toimittaa heille postitse, vastaa pidättäjävalta kaikilla sen valvonnassa olevilla alueilla. Muut tähän sopimukseen osalliset valtat vastaavat kuljetuskustannuksista kuin alueellaan.

Niistä näiden lähetyksen kuljetuskustannuksista, jotka jäävät edellä määrättyjen maksuvapautusten ulkopuolelle, vastaa lähettäjä, mikäli asianomaiset valtat eivät ole erikseen toisin sopineet.

Korkeat sopimuspuolet tekevät voitavansa lennätinmaksujen alentamiseksi pienimpään mahdolliseen määräänsä sotavankien lähettämien ja heille osoitettujen sähkösanomien osalta.

75 artikla

Erikoiskuljetusvälineet

Siinä tapauksessa, että sotatoimet estävät asianomaisia valtoja täyttämästä niille kuuluvaa velvollisuutta turvata 70, 71, 72 ja 77 artiklassa tarkoitettujen lähetyksen kuljetus, asianomaiset suojelijavallat, Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tai mikä tahansa muu järjestö, jonka selkkauksen osapuolet ovat hyväksyneet, voivat ottaa huolehtiakseen näiden lähetyksen kuljettamisesta siihen soveltuvilla välineillä (rautatievaunuilla, moottoriajoneuvoilla, laivoilla tai lentokoneilla jne.). Tässä tarkoituksessa Korkeat sopimuspuolet tekevät voitavansa toimittaakseen niille näitä kuljetusvälineitä ja oikeuttaakseen näiden käyttämisen liikenteeseen, erittäinkin antamalla tarpeellinen turvakirja.

Näitä kuljetusvälineitä voidaan niin ikään käyttää kuljettamaan:

- kirjeitä, luetteloita ja kertomuksia, joita lähettävät toisilleen 123 artiklassa tarkoitettu keskus tiedonantotoimisto ja 122 artiklassa tarkoitettujen kansallisten toimistot;
- sotavankeja koskevia kirjeitä ja kertomuksia, joita suojelijavallat, Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tai mikä muu tahansa sotavankeja avustava järjestö lähettää omille edustajilleen tai selkkauksen osapuolille tai saa näiltä.

Edellä olevat määräykset eivät mitenkään rajoita jokaiselle selkkauksen osapuolelle kuuluvaa oikeutta järjestää, jos se niin mieluummin tahtoo, muita kuljetusvälineitä ja antaa turvakirjoja molemminpuolisesti sovituin ehdoin.

Mikäli erikseen ei ole toisin sovittu, vastaavat näiden kuljetusvälineiden käytöstä aiheutuvista kustannuksista suhteellisesti ne selkkauksen osapuolet, joiden kansalaisten hyväksi sanotut palvelukset tulevat.

76 artikla

Kirjeiden ja tavaroiden tarkastus

Sotavangeille osoitettujen tai heidän lähettämiensä kirjeiden tarkastus (sensuuri) on toimitettava mahdollisimman joutuisasti. Sen saavat toimittaa ainoastaan lähettäjä- ja saajavaltiot ja kumpikin vain kerran.

Sotavangeille tarkoitettujen tavaralähetysten tarkastusta älköön toimitettako sellaisissa olosuhteissa, joissa lähetysten sisältö saattaa turmeltua, ja se on, mikäli kysymys ei ole kirjoituksesta tai painotuotteesta, suoritettava vastaanottajan tai hänen asianmukaisesti valtuuttamansa toverin läsnäollessa. Henkilökohtaisten tai yhteisten lähetysten luovutusta sotavangeille älköön tarkastusvaikeuksien varjolla viivytettävä.

Selkkauksen osapuolten sotilaallista tai poliittista syistä julistama kirjeenvaihtokielto saattaa olla voimassa vain toistaiseksi ja kestää ainoastaan mahdollisimman lyhyen ajan.

77 artikla

Oikeudellisten asiakirjain laatiminen ja perille toimittaminen

Pidättäjävallat myöntävät kaikki helpotukset sotavangeille tarkoitettujen tai heidän antamiensa asiakirjojen, erityisesti valtakirjojen ja testamenttien perille toimittamiseen suojelijavallan tai 123 artiklassa tarkoitetun sotavankien keskustoimiston välityksellä.

Joka tapauksessa tulee sotavankien saada pidättäjävalloilta helpotuksia näiden asiakirjain laatimiseen; erittäinkin on sanottujen valtain annettava heille lupa neuvotella lakimiehen kanssa ja ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin heidän nimikirjoituksensa oikeaksi todistuttamiseksi.

III osa.

Vankeus. VI alaosasto. Sotavankien suhteet viranomaisiin

I luku

Sotavankien valitukset vankeusoloista

78 artikla

Valitukset ja anomukset

Sotavangeilla on oikeus tehdä viranomaisille, joiden vallassa he ovat, valituksia niiden vankeusolojen suhteen, joissa he joutuvat elämään.

Heillä on myös rajoitukseton oikeus kääntyä joka luottamusmiehen välityksellä tai, jos he pitävät sitä tarpeellisenä, suoraankin suojelijavaltain edustajien puoleen osoittaakseen näille ne kohdat, joiden osal-

ta heillä on tehtävänä valituksia vankeusoloista.

Näitä anomuksia ja valituksia ei ole rajoitettava eikä luettava 71 artiklassa mainittuun kirjeenvaihtoon sisältyväksi. Ne on toimitettava kiireellisesti. Niiden johdosta älköön määrättäkö mitään rangaistuksia, vaikka ne havaittaisiin aiheettomiksi.

Luottamusmiehet saavat suojelijavaltain edustajille lähettää määräajoin kertomuksia tilanteesta leireissä ja sotavankien tarpeista.

II luku

Sotavankien edustajat

79 artikla

Valinta

Kaikissa paikoissa, missä on sotavankeja, lukuun ottamatta niitä, joissa on upseereita, sotavangit valitsevat vapaasti ja salaisin äänestyksin, joka kuudes kuukausi sekä niinkään toimen joutuessa avoimeksi, luottamusmiehiä, joiden tehtävänä on edustaa heitä sotilasviranomaisten, suojelijavaltain, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ja jokaisen muun järjestön luona, joka avustaa vankeja. Nämä luottamusmiehet voidaan valita uudelleen.

Upseerien ja heihin verrattavien sotavankien leireissä sekä sekaluontoisissa leireissä korkeimman arvoasteen vanhin sotavankiupseeri on tunnustettava luottamusmieheksi. Upseerileireissä on hänen apunaan oleva yksi tai useampia upseerien valitsemia neuvonantajia; sekaluontoisissa leireissä on nämä avustajat muiden kuin upseerivankien valittava keskuudestaan.

Sotavankien työleireissä on samaa kansallisuutta olevat sotavankiupseerit asetettava täyttämään sotavangeille kuuluvia leirin hallintotehtäviä. Lisäksi voidaan nämä upseerit valita luottamusmiesten toimiin tämän artiklan ensimmäisen kappaleen määräysten mukaisesti. Siinä tapauksessa on luottamusmiehen avustajat valittava muiden kuin upseerivankien keskuudesta.

Jokaisen luottamusmieheksi valitun tulee saada pidättäjävallan hyväksyminen, ennenkuin hän voi ryhtyä toimeensa. Jos pidättäjävallalta kieltäytyy hyväksymästä vankitovereittensa valitsemaa sotavankia, sen on suojelijavallalle ilmoitettava kieltäytymisensä syyt.

Luottamusmiehellä tulee joka tapauksessa olla sama kansallisuus, kieli ja tottumukset kuin niillä vangeilla, joita hän edustaa. Niin muodoin sotavangeilla, jotka on kansallisuutensa, kielensä ja tottumustensa mukaan jaettu leirin eri osastoihin, on oleva jokaisen osaston kohdalta oma luottamusmiehensä tämän artiklan edellä olevien kappaleiden määräysten mukaisesti.

80 artikla

Tehtävät

Luottamusmiesten on edistettävä sotavankien ruumiillista ja henkistä hyvinvointia.

Jos sotavangit päättävät toteuttaa keskinäisen avustusjärjestelmän, kuuluu tällaisen järjestäminen erityisesti luottamusmiesten toimivaltaan niiden erikoistehtävien ohella, joita heille muissa tämän sopimuksen määräyksissä uskotaan.

Luottamusmiehet eivät ole pelkästään virkansa nojalla vastuussa sotavankien tekemistä rikkomuksista.

81 artikla Erikoisoikeudet

Luottamusmiehiä ei saa pakottaa muuhun työhön, jos heidän tehtävänsä täyttäminen sen johdosta vaikeutuisi.

Luottamusmiehet voivat sotavankien keskuudesta ottaa itselleen tarvitsemansa apulaiset. Heille on suotava kaikki aineelliset helpotukset ja erittäinkin tiettyjä liikkumisvapauksia, jotka ovat tarpeen heidän tehtävänsä täyttämiseksi (käynnit työkuntien luona, avustuslähetyksen vastaanotto jne.).

Luottamusmiehillä on oikeus käydä huoneissa, joihin on eristetty sotavankeja, ja näillä on oikeus vapaasti neuvotella luottamusmiestensä kanssa.

Niinikään on luottamusmiehille suotava kaikki helpotukset, mitä tulee posti- ja lennätinyhteyksiin pidättäjävallan viranomaisten, suojelijavaltain, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ja niiden valtuutettujen, lääkinöllisten sekakomiteain sekä sotavankeja avustavien järjestöjen kanssa. Työkuntien luottamusmiehillä on oleva samat helpotukset yhteyksiä varten pääleirin luottamusmieheen. Näitä yhteyksiä älköön rajoitettako älköönkä niitä luettako 71 artiklassa mainittuun osuuteen.

Ketään luottamusmiestä ei voida siirtää toisaalle varaamatta hänelle kohtuuden mukaan tarvitsemaansa aikaa seuraajansa perehdyttämiseksi viireillä oleviin asioihin.

Erottamisen tapahtuessa on sellaisen päätöksen perusteet tiedoitettava suojelijavallalle.

III luku

Rangaistukset ja kurinpidolliset seuraamukset. I. Yleiset määräykset

82 artikla Sovellettava lainsäädäntö

Sotavangit ovat niiden lakien, asetusten ja yleisten määräysten alaisia, joita noudatetaan pidättäjävallan sotavoimissa. Sellaisella vallalla on oikeus ryhtyä oikeudellisiin ja kurinpidollisiin toimenpiteisiin sellaisen sotavangin suhteen, joka on rikkonut näitä lakeja, asetuksia tai yleisiä määräyksiä. Kuitenkaan ei mikään tämän luvun säännösten vastainen syyte tai seuraamus ole sallittu.

Jos lait, asetukset tai yleiset määräykset selittävät rangaistaviksi sotavankien tekoja, vaikka samat teot pidättäjävallan sotavoimien jäsenten tekeminä jäävät rankaisematta, sellaiset teot saattavat aiheuttaa vain kurinpidollisen seuraamuksen.

83 artikla Valinta, kurinpidollisen ja oikeudellisen menetelyn välillä

Milloin kysymys on siitä, onko sotavangin tekemästä rikoksesta rangaistus määrättävä kurinpidollisessa tai oikeudellisessa menettelyssä, pidättäjävallalta huolehtii siitä, että asianomaiset viranomaiset noudattavat mitä suurinta lempeyttä kysymystä ratkaistessaan ja mahdollisuuden mukaan turvautuvat ennemmin kurinpidollisiin toimenpiteisiin kuin syytteen ajamiseen tuomioistuimessa.

84 artikla Tuomioistuimet

Ainoastaan sotatuomioistuimilla on valta sotavangin tuomitsemiseen, ellei pidättäjävallan lainsäädännössä nimenomaan oikeuteta siviilituomioistuimia tuomitsemaan tämän vallan aseellisissa voimissa palvelevaa henkilöä samanlaisesta rikoksesta, mistä sotavankia syytetään.

Missään tapauksessa ei sotavankia ole saatettava minkään sellaisen tuomioistuimen tutkittavaksi, joka ei riippumattomuuden ja puolueettomuuden suhteen tarjoa olennaisia, yleisesti tunnustettuja takeita ja jonka menettely ei erittäinkään turvaa 105 artiklassa tarkoitettuja oikeuksia ja keinoja puolustautumiseen.

85 artikla Ennen vangiksi joutumista tehdyt rikkomukset

Sotavangit, joita pidättäjävallan lainsäädännön nojalla syytetään ennen vangiksi joutumistaan tekemistään rikoksista, pysyvät, vaikka heidät tuomittaisiinkin, osallisina tästä sopimuksesta johtuvaan suojaan.

86 artikla "Non bis in idem"

Sotavankia voidaan rangaista vain kerran samasta teosta tai saman syytekohtan perusteella.

87 artikla Rangaistukset

Pidättäjävallan sotilasviranomaiset tai tuomioistuimet eivät voi määrätä sotavangille muita kuin sellaisia rangaistuksia, jotka voivat kohdata tämän vallan aseellisina voimina palvelevaa samanlaisesta teosta.

Rangaistusta määrätessään on pidättäjävallan tuomioistuinten ja viranomaisten mahdollisimman suuressa määrin otettava huomioon se seikka, ettei syytetty, koska hän ei ole pidättäjävallan kansalainen, ole sidottu siihen minkäänlaisin uskollisuusvelvoituksiin ja että hän on sen vallassa hänen omasta tahdostaan riippumattomien olosuhteiden johdosta. Niillä on oikeus vapaasti lieventää vangin syyksi väitetystä teosta seuraavaa rangaistusta eivätkä ne tällöin ole velvolliset soveltamaan tämän rangaistuksen vähintään määrää.

Kiellettyjä ovat kaikki yhteisrangaistukset yksilöllisistä teoista, kaikki ruumiinrangaistukset, kaikki sulkemiset huoneisiin, joihin päivänvalo ei pääse, sekä yleensä kaikenlaatuinen kidutus ja julmuus. Myöskään ei pidättäjävallalta saa keneltäkään sotavangilta riistää hänen arvoaan eikä estää häntä käyttämästä arvonmerkkejään.

88 artikla Rangaistusten täytäntöönpano

Sotavankeina olevia upseereja, aliupseereja tai sotilaita, jotka kärsivät kurinpidollista tai oikeuden määräämää rangaistusta, ei ole kohdeltava ankarammin kuin saadaan kohdella samaa rangaistusta kärsiviä pidättäjävallan aseellisissa voimissa palvelevia henkilöitä, joilla on vastaava sotilasarvo.

Naispuolisia sotavankeja ei saa tuomita ankarampaan rangaistukseen tai, heidän kärsiessään rangaistusta, kohdella ankarammin kuin pidättäjä-

vallan sotavoimiin kuuluvia naisia, joita on rangaistu samanlaisesta rikkomuksesta.

Missään tapauksessa ei naispuolisia sotavankeja ei saa tuomita ankarampaan rangaistukseen tai, heidän kärsiessään rangaistusta, kohdella ankarammin kuin pidättäjävallan sotavoimiin kuuluvaa mieshenkilöä, jota on rangaistu samanlaisesta rikkomuksesta.

Sotavankeja ei saa sen jälkeen, kun he ovat kärsineet heille kurinpidollista tai oikeudellista tietä määrätty rangaistukset, kohdella toisin kuin muitakaan vankeja.

III luku. Rangaistukset ja kurinpidolliset seuraamukset

II. Kurinpidolliset seuraamukset

89 artikla

Yleistä. I. Rangaistuksen luonne

Sotavankeihin sovellettavat kurinpitorangeistukset ovat:

- 1) sakko, joka ei saa nousta enempään kuin 50 prosenttiin 60 ja 62 artiklassa tarkoitetuista palkan ennakosta ja työpalkasta eikä näin laskettuna käsittää pitempää aikaa kuin kolmekymmentä päivää;
- 2) niiden erikoisetujen lakkauttaminen, jotka on myönnetty lisänä tämän sopimuksen mukaiseen kohteluun;
- 3) työtä vuorotta, enintään kaksi tuntia päivässä;
- 4)aresti.

Kuitenkaan ei 3) kohdassa mainittua rangaistusta saa soveltaa upseereihin.

Missään tapauksessa eivät kurinpitorangeistukset saa olla epäinhimillisiä, raakoja tai sotavankien terveydelle vahingollisia.

90 artikla

II. Rangaistusten pituus

Saman rangaistuksen pituus ei milloinkaan saa olla kolmeakymmentä päivää pitempi. Kun kysymys on kurinpitoriggokuksesta, on ennen asian käsittelyä tai rangaistuksen määräämistä tutkintavankeudessa kulunut aika vähennettävä määrätystä rangaistuksesta.

Edellä mainittua kolmenkymmenen päivän aikaa ei saa ylittää siinäkään tapauksessa, että vangin on silloin, kun hänen asiaansa käsitellään, kurinpidollisesti vastattava useista rikkomuksista, olkootpa nämä toisiinsa liittyviä tai eivät.

Kurinpitoasiassa annetun päätöksen ja sen täytäntönnäponon välillä ei saa kulua aikaa enemmän kuin kuukausi.

Kun sotavanki tuomitaan uuteen kurinpitorangeistukseen, tulee kunkin rangaistuksen täytäntönnäponon välillä kulua vähintään kolmen päivän aika, milloin jokin rangaistus käsittää kymmenen päivää tai enemmän.

91 artikla

Pakeneminen. I. Onnistunut pako

Sotavangin pakoa on seuraavissa tapauksissa pidettävä onnistuneena:

- 1) hän on saavuttanut sen vallan, josta hän on riippuvainen, tai tämän liittolaisvallan sotavoimat;

- 2) hän on jättänyt taakseen alueen, joka on pidättävällän tai tämän liittolaisvallan valtaan alistettu;
- 3) hän on saavuttanut pidättävällän alueveillä olevan laivan, joka kulkee sen vallan lipun suojassa, josta hän on riippuvainen, tai tämän liittolaisvallan lipuin, edellyttäen ettei sanottua laivaa ole alistettu pidättävällän valtaan.

Sotavankeja, jotka heidän pakonsa tämän artiklan mukaisessa merkityksessä onnistuttua joutuvat uudelleen vangeiksi, ei saa tuomita mihinkään rangaistukseen heidän aikaisemman pakonsa johdosta.

92 artikla

II. Onnistumaton pako

Sotavankia, joka on yrittänyt paeta ja joka on saatu kiinni ennen kuin hänen pakonsa on onnistunut 91 artiklan mukaisessa merkityksessä, ei saa tämän teon johdosta uusimistapauksessaan tuomita muuhun kuin kurinpitorangeistukseen.

Kiinni saatu vanki on niin pian kuin mahdollista luovutettava asianomaisille sotilasviranomaisille. Poiketen 88 artiklan neljännessä kappaleesta voidaan sotavangit, joita on rangaistu onnistumattoman paon johdosta, panna erikoisvalvonnan alaisiksi, ehdoin kuitenkin, ettei siten haitata heidän terveyttään, että heitä silloin pidetään sotavankien leirissä ja ettei siten kumota mitään tämän sopimuksen heille suomista takeista.

93 artikla

III. Liitännäisrikokset

Pakenemista tai pakenemisen yritystä, vaikka kysymys olisikin uusimisesta, ei ole pidettävä raskauttavana asianhaarana, kun sotavanki on saatettu tuomioistuimen tutkittavaksi paon tai pakoyrityksen aikana tekemästään rikoksesta.

Sen mukaisesti kuin on sanottu 83 artiklassa saatavat sotavankien tekemät rikokset, jotka on tehty ainoastaan heidän pakonsa helpottamiseksi ja jotka eivät ole sisältäneet minkäänlaista henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa, olkoonkin että teko kohdistuu julkiseen omaisuuteen tai käsittää varkauden hyötymistarkoituksesta, väärien asiakirjojen valmistamisen ja käytön tai siviilivaltien kantamisen, antaa aihetta ainoastaan kurinpitorangeistukseen. Sotavangit, jotka ovat paon tai pakoyrityksen suhteen olleet yhteistoiminnassa, voivat sen johdosta saada vain kurinpitorangeistuksen.

94 artikla

IV. Ilmoitus vangin kiinnisaamisesta

Jos paennut sotavanki on saatu kiinni, on siitä 122 artiklassa mainitussa järjestyksessä ilmoitettava sille vallalle, josta hän on riippuvainen, mikäli hänen paostaankin oli ilmoitettu.

95 artikla

Menettely. I. Tutkintavankeus

Kurinpitoriggokuksista syytettyjä sotavankeja ei saa päätöstä odotettaessa pitää tutkintavankeudessa, ellei samaa menettelyä noudateta pidättävällän aseellisissa voimissa palveleviin nähden samanlaisesta rikkomuksesta tai ellei sitä ole pidettävä tärkeänä järjestyksen ja kurin säilyttämiseksi leirissä.

Kaikkien sotavankien kohdalta on kurinpitöröikkomuksesta aiheutuvan tutkintavankeuden aika supistettava ehdottomaan vähimmäismäärään eikä se saa ylittää neljätoista päivää.

Tämän luvun 97 ja 98 artiklain määräyksiä on sovellettava sotavankeihin, jotka kurinpitöröikkomusten johdosta ovat tutkintavankeudessa.

96 artikla

II. Asianomaiset viranomaiset ja puolustautumis-oikeus

Teot, joilla on loukattu kuria, on tutkittava välittömästi.

Mikäli muuta ei johdu tuomioistuinten ja ylempien sotilasviranomaisten toimivallasta, saattaa kurinpitörangaistuksen määrätä vain upseeri, jossa leirin komentajana on kurinpitövaltuus, tai hänen sijaisenaan oleva vastuunalainen upseeri tai se, jolle hän on siirtänyt valtuutensa.

Missään tapauksessa ei näitä valtuuksia voida siirtää sotavangille eikä vanki saa käyttää sellaisia valtuuksia.

Ennen kurinpitörangaistuksen tuomitsemista on syytettynä olevalle sotavangille tarkoin ilmoitettava ne teot, joista häntä syytetään. Hänelle on varattava tilaisuus käyttäytymisensä selittämiseen ja puolustautumiseen. Hänellä on oikeus kuulustuttaa todistajia ja tarvittaessa turvautua kykenevän tulkin apuun. Päätös on ilmoitettava sotavangille ja luottamusmiehelle.

Leirin komentajan on pidettävä tuomituista kurinpitörangaistuksista luetteloa, jota suojelijavallan edustajien on saatava tarkastaa.

97 artikla

Rangaistusten täytäntöönpano. I. Huoneet

Sotavankeja älköön missään tapauksessa siirrettävä rangaistuslaitoksiin (vankiloihin, kuritushuoneisiin, pakkotyölaitoksiin jne.) kärsimään kurinpitörangaistusta.

Huoneiden, joissa sotavangit kärsivät kurinpitörangaistusta, tulee olla 25 artiklassa tarkoitettujen terveydenhoitovaatimusten mukaiset. Rangaistukseen tuomitulle sotavangille on tehtävä mahdolliseksi pitää itsensä puhtaana 29 artiklan määräysten mukaan.

Upseerit ja heihin verrattavat eivät saa olla pidätettyinä samoissa huoneissa kuin aliupseerit ja sotamiehet.

Naispuoliset sotavangit, jotka kärsivät kurinpitörangaistusta, on pidettävä erillään miehistä ja heidän välitön valvontansa on uskottava naishenkilöille.

98 artikla

II. Tärkeimmät takeet

Kurinpitörangaistuksen johdosta pidätettyinä olevat sotavangit saavat edelleen hyväksen tämän sopimuksen säännöksistä johtuvan turvan, mikäli ne eivät itse pidättämisen johdosta käy soveltumattomiksi. Kuitenkaan ei heitä missään tapauksessa voida erottaa 78 ja 126 artiklaan perustuvista eduista.

Kurinpitörangaistukseen tuomituilta sotavangeilta ei voida riistää heidän arvoonsa perustuvia etuoikeuksia.

Kurinpitörangaistukseen tuomituilla sotavangeilla tulee olla päivittäin tilaisuus ruumiinliikun-

toon ja ulkoilmassa oleskeluun vähintään kahden tunnin aikana.

Heillä on oikeus olla pyynnöstään läsnä päivittäisessä lääkärintarkastuksessa; heille on annettava terveydentilansa vaatimaa hoitoa ja heidät on tarvittaessa siirrettävä eristämispaikan sairassuojaan taikka sairaalaan.

Heillä on oikeus lukea ja kirjoittaa sekä lähettää ja vastaanottaa kirjeitä. Sitä vastoin voidaan paketit ja rahalähetykset jättää heille antamatta ennen kuin rangaistusaika on päättynyt; ne on tätä odotettaessa annettava luottamusmiehelle, joka luovuttaa paketeissa olevat pilaantuvat ruokatavarat sairassuojalle.

III luku. Rangaistukset ja kurinpidolliset seuraamukset

III. Oikeudenkäynnit

99 artikla

Pääsäännöt. I. Yleiset periaatteet

Ketään sotavankia ei voida syyttää tai tuomita teosta, jota ei ole nimenomaan kielletty sen tekemispäivänä voimassa olevassa pidättäjävallan lainsäädännössä tai kansainvälisessä oikeudessa.

Minkäänlaista henkistä tai ruumiillista painostusta ei saa kohdistaa sotavankiin hänen taivuttamiseksi tunnistamaan syyllisyytensä siihen tekoon, josta häntä syytetään.

Ketään sotavankia ei voida tuomita, ellei hänellä ole ollut tilaisuutta puolustautumiseen ja häntä ole avustanut kykenevä puolustaja.

100 artikla

II. Kuolemanrangaistus

Sotavangeille ja suojelijavalloille on mahdollisimman pian ilmoitettava, mistä rikoksista saattaa pidättäjävallan lainsäädännön mukaan seurata kuolemanrangaistus.

Myöhemmin ei mistään rikoksesta voida säätää seuraamukseksi kuolemanrangaistusta sen vallan suostumuksesta, josta vangit ovat riippuvaisia.

Vankia ei voida tuomita kuolemaan, ellei tuomioistuimen huomiota ole 87 artiklan toisen kappaleen mukaan erityisesti kiinnitetty siihen seikkaan, ettei syytetty, koska hän ei ole pidättäjävallan kansalainen, ole siihen sidottu minkäänlaisin uskollisuusvelvoituksiin ja että hän on sen vallassa hänen omasta tahdostaan riippumattomien olosuhteiden johdosta.

101 artikla

III. Kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoa koskeva määräaika

Kun sotavanki on tuomittu kuolemaan, ei tuomiota saa panna täytäntöön ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut siitä, kun 107 artiklassa tarkoitettu yksityiskohtainen tiedoitus on saapunut suojelijavallalle ilmoitetun osoitteen mukaan lähetettynä.

102 artikla

Menettely. I. Tuomion pätevyden edellytykset

Sotavanki voidaan katsoa pätevästi tuomituksi ai-noastaan, jos tuomion on antanut sama tuomioistu-in ja noudattaen samaa menettelyä kuin siinäkin

tapauksessa, että kysymys olisi ollut pidättäjävallan sotavoimiin kuuluvasta henkilöstä, ja edellyttäen lisäksi, että tämän luvun määräyksiä on noudatettu.

103 artikla

II. Tutkintavankeus (sen vähentäminen ja järjesty)

Jokainen sotavankeja koskeva oikeudellinen tutkimus on toimitettava niin joutuisasti kuin olosuhteet sen sallivat ja sillä tavoin että oikeudenkäynti tapahtuu mahdollisimman aikaisin. Ketään sotavankia ei saa pitää tutkintavankeudessa, ellei sellainen toimenpide ole sovellettavissa myös pidättäjävallan aseellisissa voimissa palveleviin samanlaisten rikkomusten johdosta tai ellei kansallisen turvallisuuden etu sitä vaadi. Tämä tutkintavankeus ei missään tapauksessa saa kestää kolmea kuukautta kauemmin.

Sotavangin tutkintavankeuden aika on vähennettävä sen vapausrangaistuksen ajasta, johon hänet tuomitaan; se on otettava lukuun rangaistusta määrättäessä.

Tutkintavankeutensa aikana sotavangit saavat edelleen hyväksen tämän luvun 97 ja 98 artiklassa johtuvan turvan.

104 artikla

III. Ilmoitus oikeudenkäynnistä

Joka kerran kun pidättäjävallalta on päättynyt nostaa syytteen sotavankia vastaan; sen on ilmoitettava siitä suojelijavallalle niin pian kuin mahdollista ja ainakin kolmea viikkoa ennen kuin syytetty ryhdytään oikeudessa käsittelemään. Tämä määräaika ei ala kuluu ennen kuin sanottu ilmoitus on saapunut suojelijavallalle lähetettynä sillä osoitteella, jonka se on etukäteen ilmoittanut pidättäjävallalle.

Tämän ilmoituksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

- 1) sotavangin nimi ja etunimet, hänen arvonsa, matrikeli-(kantakortti-) numeronsa, syntymäaikansa ja hänellä ehkä oleva ammattinsa;
- 2) eristämis- ja pidättämispaikka;
- 3) syytekohta tai -kohdat eriteltyinä (maininnoin syytteen perusteena olevista rangaistussäännöksistä);
- 4) asiaa käsittelevän tuomioistuimen nimi sekä ensimmäisen oikeudenistunnon paikka ja aika.

Sama ilmoitus on pidättäjävallan annettava sotavangin luottamusmiehelle.

Ellei silloin, kun syytetty olisi ryhdyttävä oikeudessa käsittelemään, selvitystä esitetä siitä, että suojelijavallalta, sotavanki ja asianomainen luottamusmiehet ovat saaneet edellä mainitun ilmoituksen vähintään kolme viikkoa ennen oikeuden istuntoa, on juttu, syytetty enemmälti käsittelemättä, lykättävä toiseen oikeuden istuntoon.

105 artikla

IV. Puolustautumisoikeudet ja -keinot

Sotavangilla on oikeus käyttää avustajanaan jotakin vankitoveriaan, saada oman valintansa mukaan puolustajakseen kykenevä asianajaja, haastattaa todistajia ja turvautua, jos hän katsoo sen tarpeelliseksi, pätevän tulkin apuun. Näistä oikeuksista on pidättäjävallan hyvässä ajoin ennen oikeuden istuntoa ilmoitettava hänelle.

Jos sotavanki ei ole valinnut puolustajaa, suojelijavallalta toimittaa sen hänelle; tätä varten on sanotulla vallalla oleva käytettävänä vähintään viikon aika. Suojelijavallan pyynnöstä on pidättäjävallan annettava sille luettelo henkilöistä, jotka ovat kykeneviä huolehtimaan puolustuksesta. Siinä tapauksessa, ettei sotavanki eikä suojelijavaltakaan ole valinnut puolustajaa, pidättäjävallan on määrättävä kykenevä asianajaja puolustamaan syytettyä.

Syytetyt puolustuksen valmistamiseen on puolustajalla oleva käytettävänä vähintään kahden viikon aika ennen ensimmäistä oikeuden istuntoa, ja on hänelle myös myönnettävä tarpeelliset helpotukset; erittäinkin tulee hänen saada vapaasti käydä syytetyt luona ja keskustella hänen kanssaan todistajain olematta saapuvilla. Hän voi keskustella kaikkien syytettyä puolustavien todistajien kanssa, sotavangit niihin luettuina. Nämä helpotukset ovat olevat hänen käytettävänä kunnes muutoksenhaku koskevat määräjät ovat päättyneet.

Syytettynä olevan sotavangin tulee saada hyvässä ajoin ennen ensimmäistä oikeuden istuntoa tiedokseen, sellaisella kielellä jota hän ymmärtää, syytekirja samoin kuin myös asiakirjat, jotka on yleensä annettava hänelle tiedoksi pidättäjävallan sotavoimiin nähden voimassa olevien lakien mukaisesti. Samanlainen tiedoksiantaminen on samoin edellytysin toimitettava hänen puolustajalleen.

Suojelijavallan edustajalla on oikeus olla läsnä oikeuden istunnossa paitsi milloin tämä poikkeuksellisesti on ollut pidettävä suljetuin ovien valtion turvallisuusedun vuoksi; tässä tapauksessa pidättäjävallalta ilmoittaa siitä suojelijavallalle.

106 artikla

V. Muutoksenhaku

Jokaisella sotavangilla on oikeus, samoin edellytyksin kuin pidättäjävallan aseellisissa voimissa palvelevilla tehdä valitus ja käyttää hyväkseen kaikkia muitakin muutoksenhakukeinoja ylintä oikeusastetta myöten sellaisen tuomion johdosta, joka on kohdistunut häneen. Hänelle on annettava täydellinen selko muutoksenhakuoikeuksistaan ja niiden käyttämisessä noudatettavista määräajoista.

107 artikla

VI. Tuomioiden tiedoksiantaminen

Jokainen sotavankiin kohdistunut tuomio on viipymättä saatettava suojelijavallan tietoon lyhykäisellä tiedoituksena, josta niinkään ilmenee, onko sotavangilla oikeus hakea muutosta valittamalla tai muulla tavoin. Tällainen tiedoksiantaminen on toimitettava myös asianomaiselle luottamusmiehelle. Niinkään on tuomiosta, ellei sitä ole julistettu hänen läsnä ollessaan, annettava tieto sotavangille sellaisella kielellä, jota hän ymmärtää. Sitä paitsi on pidättäjävallan viipymättä ilmoitettava suojelijavallalle, onko sotavanki päättänyt käyttää tai olla käyttämättä muutoksenhakuoikeuttaan.

Sen lisäksi, milloin tuomio on käynyt lopulliseksi ja, jos kysymys on kuolemanrangaistuksesta, milloin tuomio on julistettu ensimmäisessä oikeusasteessa, pidättäjävallan on niin pian kuin mahdollista osoitettava suojelijavallalle yksityiskohtainen tiedoitus, joka sisältää:

- 1) tuomion tarkan sanamuodon;

- 2) kertoelman valmistavasta tutkinnasta ja oikeudessa tapahtuneesta käsittelystä mainiten erityisesti, mitä syyte ja puolustus sisältävät;
- 3) ilmoituksen, kun sellaisesta tapauksesta on kysymys, siitä rangaistuslaitoksesta, jossa rangaistus on kärsittävä.

Edellä olevissa kappaleissa tarkoitettujen ilmoitukset on tehtävä suojelijavallalle sitä osoitetta käyttäen, jonka tämä on etukäteen saattanut pidättäjävallan tietoon.

108 artikla

Rangaistuksen täytäntöönpano. Vankilajärjestys
Rangaistukset, joihin sotavangit on tuomittu säännönmukaisesti ja täytäntöönpanokelpoisiksi tulleilla tuomioilla, on kärsittävä samoissa laitoksissa ja olosuhteissa kuin kysymyksen ollessa pidättäjävalan aseellisissa voimissa palvelevista. Näiden olosuhteiden tulee joka tapauksessa olla sopusoinnussa terveydenhoidon ja inhimillisyyden vaatimusten kanssa.

Naispuolinen sotavanki, joka joutuu kärsimään siten määrättyä rangaistusta, on sijoitettava erilliseen huoneeseen ja alistettava naishenkilöiden suoritamaan valvontaan.

Vapausrangaistukseen tuomittujen sotavangit saavat joka tapauksessa hyväkseen tämän sopimuksen 78 ja 126 artiklasta johtuvat edut. Lisäksi heillä on oikeus vastaanottaa ja lähettää kirjeitä ja kortteja, vastaanottaa ainakin yksi avustuspaketti kuukaudessa ja säännönmukaisesti saada ruumiinliikunta ulkoilmassa; heillä on oikeus saada terveydentilansa vaatimaa lääkärihoitoa sekä pyytämänsä hengellistä apua. Mikäli heille on määrättävä rangaistuksia, niiden tulee olla sopusoinnussa 87 artiklan kolmannen kappaleen määräysten kanssa.

IV osa. Vankeuden päättyminen.

I alaosasto. Välitön kotiuttaminen sekä puolueettoman maan hoitoon sijoittaminen

109 artikla

Yleistä

Selkkauksen osapuolet ovat velvolliset, mikäli tämän artiklan kolmannessa kappaleessa ei toisin määrätä, palauttamaan mihinsä vaikeasti sairaat ja vaikeasti haavoittuneet sotavangit, heidän lukumääräänsä ja arvoonsa katsomatta sekä pidettyään huolta heidän saamisestaan sellaiseen tilaan, että heidät voidaan kuljettaa, sen mukaan kuin seuraavan artiklan ensimmäisessä kappaleessa tarkemmin sanotaan.

Vihollisuuksien kestäessä selkkauksen osapuolet tekevät voitavansa, yhteistoimin asianomaisten puolueettomien valtain kanssa, sijoittaakseen seuraavan artiklan toisessa kappaleessa tarkoitettujen haavoittuneiden ja sairaat sotavangit puolueettoman maan hoitoon; ne voivat lisäksi tehdä sopimuksia kauan vankeudessa olleiden terveiden sotavankien välittömästi kotiuttamisesta tai eristämisestä puolueettomaan maahan.

Ketään haavoittunutta tai sairasta sotavankia, joka tämän artiklan ensimmäisen kappaleen mukaan olisi kotiutettavissa, ei saa vastoin hänen tahtoaan kotiuttaa vihollisuuksien jatkuessa.

110 artikla

Välitöntä kotiuttamista sekä hoitoon uskomista koskevat tapaukset

Välittömästi on kotiutettava:

- 1) parantumattomasti haavoittuneet ja sairaat, joiden henkinen tai ruumiillinen kunto näyttää huomattavasti alentuneen;
- 2) haavoittuneet ja sairaat, jotka lääkärin arvion mukaan eivät voi parantua vuoden kuluessa, joiden tila vaatii hoitoa ja joiden henkinen tai ruumiillinen kunto näyttää huomattavasti alentuneen;
- 3) parantuneet, haavoittuneet ja sairaat, joiden henkinen ja ruumiillinen kunto näyttää huomattavasti ja pysyväisesti alentuneen.

Puolueettoman maan hoitoon voidaan sijoittaa:

- 1) haavoittuneet ja sairaat, joiden parantuminen on odotettavissa haavoittumista tai sairauden alkamista lähinnä seuraavan vuoden kuluessa, jos puolueettomassa maassa saatavaan hoidon voidaan edellyttää varmistavan ja jouduttavan parantumista;
- 2) sotavangit, joiden henkinen tai ruumiillinen terveys lääkärin arvion mukaan joutuu vakavan uhan alaiseksi vankeuden edelleen jatkuessa, mutta jotka voisivat välttää tämän uhan puolueettoman maan hoitoon sijoittamisella.

Ehdot, jotka puolueettoman maan hoitoon sijoitettujen sotavankien tulee täyttää, jotta heidät voitaisiin kotiuttaa, samoin kuin heidän asemansa on vahvistettava asianomaisten valtain välisin sopimuksin. Yleensä on puolueettoman maan hoitoon sijoitettujen sotavangit vapautettava, jos he kuuluvat johonkin seuraavista ryhmistä:

- 1) ne, joiden terveydentila on huonontunut välittömästi kotiuttamisen edellytyksiä vastaavaksi;
- 2) ne, joiden henkinen tai ruumiillinen kunto pysyy hoidonkin jälkeen huomattavasti alentuneena.

Mikäli asianomaisten selkkauksen osapuolten kesken ei ole tehty erikoissopimuksia niiden työkyvyttömyys- ja sairaustapausten määrittämiseksi, jotka aiheuttavat välittömän kotiuttamisen tai puolueettoman maan hoitoon sijoittamisen, nämä tapaukset on vahvistettava niiden periaatteiden mukaisesti, jotka sisältyvät tähän sopimukseen liitettyihin välitöntä kotiuttamista ja puolueettoman maan hoitoon sijoittamista koskevaan mallisopimukseen sekä lääkinnöllisiä sekakomissioita koskevaan ohjesääntöön.

111 artikla

Puolueettomaan maahan eristäminen

Pidättäjävalta, se valta, josta sotavangit ovat riippuvaisia sekä molempien mainittujen valtain hyväksymä puolueeton valta tekevät voitavansa sellaisten sopimusten aikaansaamiseksi, joissa sallitaan sotavankien eristämisen sanotun puolueettoman maan alueelle vihollisuuksien lakkaamiseen saakka.

112 artikla

Lääkinnölliset sekakomissiot

Kun vihollisuudet ovat alkaneet, on lääkinnöllisiä sekakomiteoita asetettava tarkastamaan sairaita ja haavoittuneita sotavankia ja tekemään kaikkia asian vaatimia päätöksiä heidän suhteensa. Näi-

den komissioiden asettaminen, tehtävät ja toiminta määräytyy tämän sopimuksen liitteenä olevan ohjesäännön määräysten mukaan.

Kuitenkin voidaan sellaiset sotavangit, jotka pidättäjävallan lääkintöviranomaisten käsityksen mukaan ilmeisesti ovat vaikeasti haavoittuneita tai vaikeasti sairaita, kotiuttaa, vaikka lääkinnöllinen sekakomissio ole heitä tarkastanut.

113 artikla

Lääkinnöllisten sekakomissioiden tarkastettavat vangit

Paitsi pidättäjävallan lääkintöviranomaisten määräämät saavat myös seuraaviin ryhmiin kuuluvat haavoittuneet ja sairaat sotavangit ilmoittautua lääkinnöllisten sekakomissioiden tarkastettaviksi:

- 1) haavoittuneet ja sairaat, kun tarkastusta on ehdottanut heidän kansalaisuuttaan tai sellaisen selkkauksen osapuoliin kuuluvan vallan kansalaisuutta oleva lääkäri, joka on sen vallan liittolainen, josta he ovat riippuvaisia, edellyttäen että lääkäri harjoittaa tointaan leirissä;
- 2) haavoittuneet ja sairaat, jotka heidän luottamusmiehensä on ehdottanut;
- 3) haavoittuneet ja sairaat, kun tarkastusta on ehdottanut se valta, josta he ovat riippuvaisia, taikka tämän vallan tunnustama järjestö, joka avustaa vankeja.

Sotavangit, jotka eivät kuulu mihinkään edellä mainituista ryhmistä, saavat siitä huolimatta ilmoittautua lääkinnöllisten sekakomissioiden tarkastettaviksi, mutta heidän tarkastetaan vasta mainittuihin ryhmiin kuuluvien jälkeen.

Lääkinnöllisen sekakomission tarkastettavina olevien sotavankien kansalaisuutta oleva lääkäri sekä heidän luottamusmiehensä ovat oikeutetut olemaan läsnä tarkastuksessa.

114 artikla

Tapaturman uhreiksi joutuneet vangit

Sotavangit, joita on kohdannut tapaturma, vapaaehtoisesti itseään haavoittaneita siis lukuun ottamatta, pääsevät, mitä tulee kotiuttamiseen ja puolueettoman vallan hoitoon sijoittamiseen, osallisiksi tämän sopimuksen suomista eduista.

115 artikla

Rangaistusta kärsivät vangit

Ketään kurinpitorangaistukseen tuomittua sotavankia, joka täyttää kotiuttamisen tai puolueettoman maan hoitoon sijoittamisen ehdot, ei voida pidättää sen johdosta, ettei hän ole kärsinyt rangaistustaan.

Sotavangit, joita syytetään tai jotka on tuomittava oikeudessa ja jotka voitaisiin määrätä kotiutettaviksi tai puolueettomaan maahan sijoitettaviksi, saavat hyväkseen sanotut toimenpiteet ennen oikeudenkäynnin tai rangaistuksen täytäntöönpanon päättymistä, jos pidättäjävallalta siihen suostuu.

Selkkauksen osapuolet ilmoittavat toisilleen niiden nimet, jotka pidätetään, kunnes oikeudenkäynti tai rangaistuksen täytäntöönpano on päättynyt.

116 artikla

Kotiuttamiskustannukset

Sotavankien kotiuttamisesta tai heidän siirtämisestä

tään puolueettomaan maahan aiheutuvista kustannuksista vastaa se valta, josta nämä vangit ovat riippuvaisia, pidättäjävallan rajasta alkaen.

117 artikla

Kotiuttamisen jälkeinen toiminta

Ketään kotiutettua ei saa käyttää aktiiviseen sotapalveluun.

IV osa. Vankeuden päättymisen

II alaosasto. Sotavankien vapauttaminen ja kotiuttaminen vihollisuuksien päättyessä

118 artikla

Vapauttaminen ja kotiuttaminen

Sotavangit on viipymättä vapautettava ja kotiutettava aktiivisten vihollisuuksien päättyessä.

Jos tästä ei ole määräyksiä selkkauksen osapuolten vihollisuuksien lakkaamisen varalta tekemässä sopimuksessa taikka jos tällainen sopimus puuttuu, kukin pidättäjävallalta laatii itse ja viipymättä toteuttaa kotiuttamissuunnitelman, joka on edellisessä kappaleessa lausutun periaatteen mukainen.

Kummassakin tapauksessa on päätetyt toimenpiteet saatettava sotavankien tietoon.

Kotiuttamiskustannukset on joka tapauksessa jaoiteltava kohtuuden mukaisesti pidättäjävallan ja sen vallan välillä, josta vangit ovat riippuvaisia. Tässä jaoittelussa on seuraavia periaatteita noudatettava:

- a) milloin molemmat vallat rajoittuvat toisiinsa, on sen vallan, josta sotavangit ovat riippuvaisia, suoritettava kotiuttamiskustannukset pidättäjävallan rajasta alkaen;
- b) milloin sanotut vallat eivät rajoitu toisiinsa, pidättäjävallan on suoritettava sotavankien kuljettamiskustannukset alueellaan rajaansa tai siihen lastausatamaan saakka, joka on lähimpänä sitä valtaa, josta he ovat riippuvaisia. Mitä tulee jäljellä oleviin kotiuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin, asianomaiset vallat sopivat niiden kohtuullisesta jakamisesta keskenään. Sellaisen sopimuksen päättämisestä ei missään tapauksessa saa aiheutua vähintäkään viivästystä sotavankien kotiuttamisessa.

119 artikla

Menettelyn yksityiskohtia

Kotiuttamiset on toteutettava samanlaisissa olosuhteissa kuin tämän sopimuksen 46-48 artikloissa on määrätty sotavankien siirtoihin nähden sekä ottaen huomioon 118 artiklan ja jäljempänä olevat määräykset.

Kotiuttamisen tapahtuessa on sotavangeilta 18 artiklan määräysten mukaisesti otetut arvoesineet sekä ulkomaan rahaa olevat erät, joita ei ole muunnettu pidättäjävallan rahaksi, palautettava heille. Arvoesineet ja ulkomaan rahaa olevat erät, jotka syystä tai toisesta ovat jääneet sotavangeille palauttamatta heitä kotiutettaessa, on luovutettava 122 artiklassa tarkoitettun tiedonantotoimiston haltuun.

Sotavangit ovat oikeutetut viemään mukanaan henkilökohtaiset käyttöesineensä, kirjeenvaihtonsa sekä heidän osoitteellaan saapuneet paketit; näiden esineiden paino voidaan, jos kotiuttamisolosuhteet sitä vaativat, rajoittaa siihen, minkä vanki voi sopi-

vasti kantaa; joka tapauksessa on vangilla oikeus viedä mukanaan vähintään kaksikymmentäviisi kilo.

Muut kotiutetun sotavangin henkilökohtaiset käyttöesineet on pidättävällän säilytettävä; tämä toimituttaa ne heille niin pian kuin se on sen vallan kanssa, josta vanki on riippuvainen, tehnyt sopimuksen niistä ehdoista, joita on noudatettava heidän kuljettamisessaan sekä siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisessa.

Vangit, joihin on kohdistettu rikosasiaan ajettu syyte rikoslain mukaan rangaistavasta rikoksesta tai rikkomuksesta, voidaan pidättää oikeudenkäynnin ja sen tuloksesta riippuen, rangaistusajan päättymiseen saakka. Vastaavasti on asian laita niiden suhteen, jotka on tuomittu rikoslain mukaan rangaistavasta rikoksesta tai rikkomuksesta.

Selkkauksen osapuolet ilmoittavat toisilleen niiden vankien nimet, jotka pidätetään oikeudenkäynnin loppumiseen tai rangaistuksen täytäntöönpanon päättymiseen saakka.

Selkkauksen osapuolten on sovittava komissoiden asettamisesta etsimään tietymättömiin joutuneita sotavankia sekä huolehtimaan heidän mahdollisimman pikaisesta kotiuttamisestaan.

IV osa

Vankeuden päätyminen. III alaosasto. Sotavankien kuolema

120 artikla

Testamentit, kuolintodistukset, hautaus, ruumiinpolto

Sotavankien testamentit on laadittava siten, että ne vastaavat heidän kotimaansa lainsäädännön mukaisia pätevyysvaatimuksia, joiden saattamiseksi pidättävällän tietoon sanottu maa ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin. Sotavangin pyynnöstä ja joka tapauksessa hänen kuoltuaan on testamentti viivytystä syytä toimitettava suojelijavallalle ja oikeaksi todistettu jäljennös siitä keskustiedonantotoimistolle.

Kuolintodistukset, tähän sopimukseen liitetyn kaavan mukaan laadittuina, tai vastuunalaisen upseerin oikeaksi todistamat luettelot kaikista vankeudessa kuolleista sotavangeista on mahdollisimman nopeasti toimitettava 122 artiklan mukaisesti asetetulle sotavankien tiedonantotoimistolle. Näissä todistuksissa tai luetteloissa tulee mainita 17 artiklan kolmannessa kappaleessa luetellut henkilötiedot, kuolemantapauksen paikka ja aika, kuoleman syy, hautauspaikka ja -aika sekä kaikki tarpeelliset tiedot hautojen yksilöimiseksi.

Ennen hautaamista tai ruumiinpoltoa on toimitettava lääkinnöllinen ruumiintarkastus kuoleman toteamiseksi, kertomuksen laatimisen varalta ja, mikäli on tarpeen, vainajan henkilöllisyyden selvittämiseksi.

Pidättäjäviranomaisten on huolehdittava siitä, että vankeusaikanaan kuolleet sotavangit saavat kunniallisen hautauksen, mikäli mahdollista heidän uskontonsa mukaisin menoin, sekä että heidän hautojaan kunnioitetaan, pidetään asianmukaisessa kunnossa ja siten merkittyinä, että ne voidaan aina löytää. Mikäli se kulloinkin on mahdollista, on kuolleet sotavangit, jotka olivat samasta vallasta riippuvaisia, haudattava samaan paikkaan.

Kuolleet sotavangit on haudattava kukin erikseen, paitsi milloin ylivoimaisen esteen vuoksi yhteishautaus ei ole vältettävissä. Ruumiit voidaan polttaa vain pakottavien terveydellisten syiden niin vaatiessa taikka kuolleen henkilön uskonnosta johtuvista syistä taikka sen johdosta, että hän on ilmaissut sitä toivovansa. Milloin polttaminen tapahtuu, siitä ja sen perusteista on otettava maininta kuolintodistukseen.

Jotta haudat voitaisiin aina löytää, kaikki haudauksia ja hautoja koskevat tiedot on rekisteröitävä pidättävällän perustamassa hautavirastossa. Luettelot haudoista ja tiedot sotavangeista, jotka on haudattu hautausmaihin tai muualle, on toimitettava sille vallalle, josta sotavangit olivat riippuvaisia. Aluetta valvova valta, mikäli se on osallinen tähän sopimukseen, on velvollinen pitämään huolta näistä haudoista ja rekisteröimään kaikki jälkepäin tapahtuvat ruumiiden siirrot. Näitä määräyksiä on sovellettava myös tuhkaa, jota hautaviraston on säilytettävä, kunnes kotimaa on ilmoittanut niistä lopullisista toimenpiteistä, joihin se haluaa tässä kohden ryhtyä.

121 artikla

Erityisissä olosuhteissa kuolleet tai haavoittuneet sotavangit

Milloin sotavangin kuoleman tai vaikean ruumiinvamman on aiheuttanut vartiomies, toinen sotavanki tai jokin muu henkilö tai sellaista aiheuttamista on syytä epäillä, samoin kuin myös, milloin kuoleman syy on tuntematon, pidättävällän on välittömästi sellaisen tapahtuman jälkeen toimitettava virallinen tutkinta.

Tästä on viipymättä tiedoitettava suojelijavallalle. Todistajien, erittäinkin sotavankien lausumat on otettava talteen; kertomus, joka sisältää sanotut lausumat, on toimitettava mainitulle vallalle.

Jos tutkinta osoittaa yhden tai useita henkilöitä syyllisiksi, pidättävällän on ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin syytteen nostamiseksi siitä tai niitä vastaan, jotka ovat vastuussa.

V osa

Sotavankien hyväksi toimivat tiedonantotoimistot ja avustusyhdistykset

122 artikla

Kansalliset toimistot

Selkkauksen alkaessa ja kaikissa valtaustapauksissa on kunkin selkkauksen osapuolista perustettava virallinen sen vallassa olevien sotavankien tiedonantotoimisto; puolueettomien tai ei-sotaikävien valtain, jotka ovat ottaneet alueelleen 4 artiklassa mainittuihin ryhmiin kuuluvia henkilöitä, on meneteltävä samoin näiden henkilöiden suhteen. Asianomaisen vallan on huolehdittava siitä, että tiedonantotoimistolla on käytettävänä sen tehokkaan toiminnan kannalta tarpeelliset huoneet, välineet ja henkilökunta. Sillä on vapaus käyttää tähän tehtävään sotavankia ottaen huomioon tämän sopimuksen sotavankien työtä koskevassa alaosastossa olevat määräykset.

Kukin selkkauksen osapuolista on velvollinen mahdollisimman nopeasti antamaan toimistolle

tämän artiklan neljännessä, viidennessä ja kuudennessä kappaleessa mainitut tiedot kaikista 4 artiklassa tarkoitetuista ja sen valtaan joutuneista vihollishenkilöistä. Puolueettomien tai ei-sotaikäyväin valtain on meneteltävä samoin niiden sanottuihin ryhmiin kuuluvien henkilöiden suhteen, jotka se on ottanut alueelleen.

Toimiston on kiireellisesti mahdollisimman nopein keinoin toimitettava nämä tiedot edelleen asianomaisille valloille käyttäen toiselta puolen suojelijavaltojen ja toiselta puolen 123 artiklassa tarkoitettujen keskuustoimiston välitystä.

Näiden tietojen tulee olla sen laatuista, että asianomaiset perheet voidaan niiden avulla nopeasti perehdyttää asiaan. Huomioon ottaen mitä 17 artiklassa määrätään, näiden tietojen, mikäli ne ovat tiedonantotoimiston hallussa, tulee jokaisen sotavangin osalta sisältää suku- ja etunimet, arvo, matrikkeli-(kantakortti-)numero, syntymäpaikka ja -aika, maininta siitä vallasta, josta hän on riippuvainen, isän etunimi ja äidin tyttönimi, sen henkilön nimi, jolle tieto on annettava, sekä osoite, jota on käytettävä vangille osoitetussa kirjeenvaihdossa.

Tiedonantotoimiston on asianomaisilta eri virastoilta saatava tiedot muutoksista, vapautuksista, kotiuttamisista, pakenemisista, sairaalaan sijoittamisista sekä kuolemantapauksista, ja se toimittaa ne edelleen ylempänä kolmannessa kappaleessa mainittuihin tavoin.

Niinikään on toimitettava säännönmukaisesti ja mikäli mahdollista kerran viikossa tietoja sellaisen vangin tilasta, joka on vakavasti sairas tai haavoittunut.

Tiedonantotoimiston on myös vastattava kaikkiin kyselyihin, jotka koskevat sotavankeja, heihin lukien ne, jotka ovat kuoleet vankeusaikanaan; sen on ryhdyttävä tarpeellisiin tiedusteluihin sellaisten siltä pyydettyjen tietojen hankkimiseksi, jotka siltä puuttuvat.

Kaikki toimiston antamat kirjalliset tiedoitukset on vahvistettava allekirjoituksin tai sinetein.

Tiedonantotoimisto on lisäksi velvollinen kokoamaan ja asianomaisille valloille toimittamaan kaikki henkilökohtaiset arvoesineet niihin lukien muuta kuin pidättäjävallan rahaa olevat rahaerät ja lähiomaisten kannalta tärkeiksi katsottavat asiakirjat, kun sellaisia esineitä on jäänyt sotavangilta hänen päästessään kotiutetuksi tai vapaaksi tai hänen paetessaan tai kuollessaan. Toimiston on lähetettävä nämä esineet sinetöidyissä paketeissa; näihin paketteihin on liitettävä selitys, joka osoittaa tarkoin sen henkilön, jolle esineet kuuluivat, sekä täydellinen luettelo paketin sisällyksestä. Muut kysymyksessä olevien sotavankien henkilökohtaiset esineet on palautettava sen mukaan kuin asianomaisten selkkauksen osapuolten välillä sovitaan.

123 artikla **Keskuustoimisto**

Sotavankien keskuustiedonantotoimisto on perustettava puolueettomaan maahan. Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tekee, mikäli se pitää sitä tarpeellisenä, asianomaisille valloille esityksen sellaisen toimiston järjestämisestä.

Tämän toimiston tehtävänä on keskittää kaikki sotavankeja koskevat tiedot, jotka se saa virallista

tai yksityistä tietä; sen on mahdollisimman joutuisasti toimitettava ne edelleen vankien kotimaahan tai sille vallalle, josta nämä ovat riippuvaisia. Sen tulee saada selkkauksen osapuolilta kaikki kohtuulliset helpotukset tietojen perille toimittamista varten.

Korkeita sopimuspuolia ja erityisesti niitä, joiden hyväksi keskuustoimiston palvelukset koituvat, kehoitetaan antamaan toimistolle sen tarvitsemää rahallista avustusta.

Edellä olevia määräyksiä ei ole tulkittava niin, että niillä tarkoitettaisiin rajoittaa Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ja 125 artiklassa mainittujen avustusyhdistysten ihmisystävällistä toimintaa.

124 artikla **Vapautukset maksuista**

Kansallisilla tiedonantotoimistoilla ja keskuustiedonantotoimistolla tulee olla kaikinpuolinen postimaksuvapaus sekä 74 artiklassa tarkoitettu vapautukset; lisäksi tulee sen saada mahdollisimman laaja lennätinmaksuvapaus tai ainakin huomattavia maksujen alennuksia.

125 artikla **Avustusyhdistykset ja muut järjestöt**

Mikäli muuta ei johdu siitä, että pidättäjävallat katsovat välttämättömäksi ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin turvallisuutensa takaamiseksi tai muun hyväksyttävän tarpeen vaatiessa, sanotut vallat ovat velvolliset varaamaan parhaan vastaanoton uskonnollisille järjestöille, avustusyhdistyksille ja muille järjestöille, jotka tulevat avustamaan sotavankeja. Niiden on suotava näille sekä näiden asianmukaisesti valtuutetuille edustajille kaikki tarpeelliset helpotukset käyntien tekemiseksi sotavankien luona, avustusten tai kasvatus-, virkistys- ja uskonnollisiin tarkoituksiin soveltuvien välineiden, mitä alkuperää ne lienevätkin, jakamiseksi heille, taikka auttaakseen heitä vapaa-aikojensa järjestämiseen leirien sisäpuolella. Mainitunlaisia yhdistyksiä ja järjestöjä voidaan perustaa joko pidättäjävallan alueella tai toisessa maassa taikka voi niillä myös olla kansainvälinen luonne.

Pidättäjävallalta voi rajoittaa niiden yhdistysten ja järjestöjen lukua, joiden valtuutetuilla on oikeus harjoittaa toimintaansa sen alueella ja valvonnassa, kuitenkin ehdoin, ettei sellainen rajoittaminen estä antamasta tehokasta ja riittävää apua kaikille sotavangeille.

Punaisen Ristin kansainvälisen komitean erikoisasema tällä alalla on oleva aina tunnustettu ja kunnioitettu.

Kun avustusten tai edellä mainittuihin tarkoituksiin soveltuvien välineiden antaminen sotavangeille tapahtuu tai viimeistään lyhyen ajan kuluessa sen jälkeen on avustusyhdistykselle tai lähettäjäjärjestölle toimitettava jokaisesta lähetyksestä kuitti, jonka sotavankien luottamusien on allekirjoittanut. Samanaikaisesti on sotavankeja valvovien hallinnollisten viranomaisten annettava kuitit näistä lähetyksistä.

VI osa

Sopimuksen täytäntöönpano. I alaosasto. Yleisiä määräyksiä

126 artikla

Valvonta

Suojelijavaltain edustajilla tai valtuutetuilla on oikeus mennä kaikkiin paikkoihin, missä on sotavankeja, erittäinkin eristämisen-, pidätys- ja työpaikkoihin; heillä on oleva pääsy kaikkiin sotavankien käyttämiin huoneisiin. Heillä on myös oikeus käydä siirrettyjen sotavankien lähtö-, kauttakulku- ja saapumispaikoissa. Heillä on oikeus todistajien saapuilla olematta keskustella sotavankien ja erityisesti heidän luottamusmiehensä kanssa, tarpeen vaatiessa tulkin välityksellä.

Suojelijavaltain edustajien ja valtuutettujen vapaassa vallassa on valita ne paikat, joissa he haluavat käydä; näiden käyntien lukua ja pituutta ei saa rajoittaa. Käynnit voidaan kieltää vain pakottavan sotilaallisen välttämättömyyden niin vaatiessa ja ainoastaan poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti.

Pidättäjävältä sekä se valta, josta käyntien tarkoittamat sotavangit ovat riippuvaisia, voivat tarpeen vaatiessa sopia keskenään siitä, että näiden sotavankien kotimaan kansalaiset saavat ottaa osaa käynteihin.

Punaisen Ristin kansainvälisen komitean jäsenillä on samat etuoikeudet. Näiden valtuutettujen määrääminen edellyttää sen vallan suostumusta, jonka vallassa käyntien tarkoittamat sotavangit ovat.

127 artikla

Sopimuksen levittäminen

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat asianomaisissa maissansa levittämään mahdollisimman laajalti, sekä rauhan että sodan aikana tämän sopimuksen tekstiä ja erittäinkin liittämään sen opiskelun sotilas- ja mikäli mahdollista, siviilikoulutuksen ohjelmiin niin että sen periaatteet tulisivat kaikkien sen sotavoimain ja koko sen väestön tuntemiksi.

Sotilas- ja muilla viranomaisilla, jotka sodan aikana joutuvat olemaan vastuussa sotavangeista, tulee olla tämän sopimuksen teksti ja heidän tulee olla erityisesti perehdytettyjä sen määräyksiin.

128 artikla

Käännökset. Soveltamislaite

Korkeiden sopimuspuolten on ilmoitettava toisilleen Sveitsin liittoneuvoston ja vihollisuuksien aikana suojelijavaltain välityksellä tämän sopimuksen viralliset käännökset sekä sen soveltamiseksi antamansa lait ja ohjesäännöt.

129 artikla

Rangaistusseuraamukset. I. Yleistä

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntötoimiin teon luonnetta vastaavien rangaistusseuraamusten säätämiseksi henkilöille, jotka tekevät tai käskvät toisen tekemään jonkin sellaisen törkeän rikoksen tätä sopimusta vastaan kuin seuraavassa artiklassa määritellään.

Jokainen sopimuspuoli on velvollinen etsiskelemään henkilöitä, joita syytetään siitä, että he ovat

tehneet tai käskeneet toisen tekemään jonkin sanotunlaisista törkeistä rikoksista, ja sen on saatettava heidät omien tuomioistuintensa tutkittaviksi, mikä heidän kansallisuutensa lieneekin. Se voi myöskin, jos se niin mielummin tahtoo, sen omaan lainsäädäntöön sisältyvien määräysten mukaisesti luovuttaa heidät tuomittaviksi toiselle asianomaiselle sopimuspuolelle, mikäli tällä sopimuspuolella on esitettävänä riittävän raskauttavia seikkoja syytettyä vastaan.

Kunkin sopimuspuolen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin saadakseen lakkaamaan muut tämän sopimuksen vastaiset teot kuin ne, joita seuraavassa artiklassa olevan määritelmän mukaan on pidettävä törkeinä.

Syytetyt saavat joka tapauksessa osakseen sellaiset oikeudenkäynnin ja vapaan puolustuksen takeet, jotka eivät ole vähäisempiä kuin ne, joita 105 ja seuraavissa artikloissa tarkoitetaan.

130 artikla

II. Törkeät rikokset

Edellisessä artiklassa tarkoitettuja törkeitä rikoksia ovat ne, joihin sisältyy jokin seuraavista teoista, sikäli kuin se kohdistuu tällä sopimuksella suojeltuun henkilöön tai omaisuuteen: tahallinen surmaaminen, kidutus tai epäinhimillinen kohtelu, biologiset kokeilut siihen luettuina, tahallinen suuren kärsimyksen aiheuttaminen tai törkeä ruumiilliseen koskemattomuuteen tai terveyteen kohdistuva loukkaus, sotavangin pakottaminen palvelemaan vihollisvallan aseellisissa voimissa ja tahallinen teko, jolla sotavangilta riistetään oikeus tulla säännönmukaisesti ja puolueettomasti tuomituksi tämän sopimuksen määräyksiä noudattaen.

131 artikla

III. Sopimuspuolten vastuu

Mikään Korkein sopimuspuolista ei voi vapauttaa itseään tai toista sopimuspuolta vastuusta, johon se tai toinen sopimuspuoli on joutunut edellisessä artiklassa tarkoitettujen rikosten johdosta.

132 artikla

Tutkintamenettely

Selkkauksen osapuolen pyynnöstä on asianomaisen osapuolen määräämällä tavalla toimitettava tutkinta kaikista väitetyistä tämän sopimuksen loukkauksista.

Jos tutkinnassa noudatettavista menettelystä ei päästä yksimielisyyteen, osapuolten on yhteisesti valittava välimies, joka ratkaisee, mitä menettelyä on noudatettava.

Sitten kun loukkaus on todettu, selkkauksen osapuolten on tehtävä siitä loppu ja tukahdutettava se mahdollisimman pikaisesti.

VI osa

Sopimuksen täytäntöönpano. II alaosasto. Loppumääräyksiä

133 artikla

Kielet

Tämä sopimus on laadittu ranskaksi ja englanniksi. Molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.

Sveitsin liittoneuvosto laadituttaa sopimuksesta viralliset käännökset venäjän- ja espanjankielille.

134 artikla

Suhde vuoden 1929 sopimukseen

Tämä sopimus korvaa 27 päivänä heinäkuuta 1929 tehdyn sopimuksen Korkeiden sopimuspuolten välisissä suhteissa.

135 artikla

Suhde Haagin sopimukseen

Niiden valtojen välisissä suhteissa, joita sitoo Haagissa 29 päivänä heinäkuuta 1899 tai 18 päivänä lokakuuta 1907 tehty, maasodan lakeja ja tapoja koskeva sopimus ja jotka ovat osallisia nyt tehtyyn sopimukseen, viimeksi mainittu täydentää sanottujen Haagin sopimusten liitteenä olevan ohjesääntö II osastoa.

136 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä sopimus, jonka päivämäärä on tämä päivä, voidaan 12 päivään helmikuuta 1950 mennessä allekirjoittaa niiden valtojen nimissä, jotka olivat edustettuina Genèvessä 21 päivänä huhtikuuta 1949 avatussa konferenssissa, samoin kuin myös sanotussa konferenssissa edustamatta olleiden valtojen nimissä, mikäli ne ovat osallisia 27 päivänä heinäkuuta 1929 tehtyyn sopimukseen.

137 artikla

Ratifiointi

Tämä sopimus on ratifioitava niin pian kuin mahdollista ja ratifioimiskirjat talletettava Berniin.

Kunkin ratifioimiskirjan tallettamisesta laaditaan pöytäkirja, josta Sveitsin liittoneuvosto toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen kaikille niille valloille, joiden nimissä sopimus on allekirjoitettu tai yhtymisilmoitus annettu.

138 artikla

Voimaantulo

Tämä sopimus tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun vähintään kaksi ratifioimiskirjaa on talletettu.

Sen jälkeen sopimus tulee kunkin Korkean sopimuspuolen osalta voimaan kuuden kuukauden kuluttua sen ratifioimiskirjan tallettamisesta.

139 artikla

Sopimukseen yhtyminen

Tähän sopimukseen voi sen voimaantulopäivän jälkeen yhtyä jokainen valta, jonka nimessä sitä ei ole allekirjoitettu.

140 artikla

Yhtymisilmoitukset

Yhtymiset on kirjallisesti ilmoitettava Sveitsin liittoneuvostolle ja ne tulevat voimaan kuuden kuukauden kuluttua niiden vastaanottamisesta.

Sveitsin liittoneuvoston on tiedoitettava yhtymisistä kaikille valloille, joiden nimessä sopimus on allekirjoitettu tai yhtymisilmoitus tehty.

141 artikla

Välitön voimaantulo

Tilanteet, joita tarkoitetaan 2 ja 3 artiklassa, saattavat välittömästi voimaan ratifioimiset ja yhtymiset, joita koskevan tallettamisen tai ilmoituksen selkkauksen osapuoli on tehnyt ennen vihollisuuksien tai valtauksen alkamista tai sen jälkeen. Selkkauksen osapuolilta saapuneista ratifioimisista ja yhtymisistä on Sveitsin liittoneuvoston tiedoitettava kaikkien nopeinta tietä käyttäen.

142 artikla

Irtisanominen

Kukin Korkeista sopimuspuolista saattaa irtisanoa tämän sopimuksen.

Irtisanominen on kirjallisesti ilmoitettava Sveitsin liittoneuvostolle. Tämän on tiedoitettava irtisanomisesta kaikkien Korkeiden sopimuspuolten hallituksille.

Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua sen ilmoittamisesta Sveitsin liittoneuvostolle. Kuitenkaan ei irtisanomisella, josta on tehty ilmoitus irtisanovan vallan ollessa osallisena selkkaukseen, ole mitään vaikutusta niin kauan kuin rauhaa ei ole tehty eikä missään tapauksessa niin kauan kuin tämän sopimuksen suojelemien henkilöiden vapauttamista ja kotiuttamista koskevat toimenpiteet ovat loppuun suorittamatta.

Irtisanominen on voimassa ainoastaan irtisanovan vallan suhteen. Sillä ei ole mitään vaikutusta velvoituksiin, joiden täyttämiseen selkkauksen osapuolet ovat sidotut kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden nojalla sellaisina kuin ne ilmenevät sivistyskansojen kesken muodostuneesta käytännöstä, inhimillisyyden laeista ja julkisen omantunnon vaatimuksista.

143 artikla

Rekisteröiminen Yhdistyneissä Kansakunnissa

Sveitsin liittoneuvosto rekisteröittää tämän sopimuksen Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä. Niinikään Sveitsin liittoneuvosto ilmoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle kaikista sen vastaanottamista ratifioimisista, yhtymisistä ja irtisanomisista, jotka koskevat tätä sopimusta.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, talletettuaan kukin valtuutuksensa, ovat merkinneet nimikirjoituksensa tähän sopimukseen.

Tehty Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 ranskan- ja englanninkielillä. Alkuperäinen kappale on talletettava Sveitsin valaliiton arkistoon. Sveitsin liittoneuvosto lähettää oikeaksi todistetun jäljennöksen sopimuksesta kullekin allekirjoittajavaltiolle sekä niille valtioille, jotka myöhemmin yhtyvät sopimukseen.

LIITE I Mallisopimus haavoittuneiden ja sairaiden sotavankien välittömästä kotiuttamisesta ja puolueettoman maan hoitoon sijoittamisesta

(katso 110 artiklaa)

I. - Välitöntä kotiuttamista ja puolueettoman maan hoitoon sijoittamista koskevat periaatteet.

A. Välitön kotiuttaminen.

Välittömästi on kotiuttettava:

- 1) Kaikki sotavangit, jotka trauman seurauksena po-
tevat seuraavia vammoja: jäsenen menetyk-
saus, nivel- tai muu vamma, mikäli vamma käsi-
tää ainakin toisen käden tai jalan menettämisen tai
on toisen käden tai jalan menettämisen veroinen.

Varaamalla laajemman tulkinnan mahdollisuus on
seuraavia tapauksia pidettävä yhden käden tai jal-
lan menettämisen veroisina:

- a) käden tai kaikkien sormien menettäminen tai toi-
sen käden peukalon ja etusormen menettäminen;
jalan menettäminen tai toisen jalan kaikkien var-
paiden ja jalkaterän menettäminen;
- b) nivelen jäykkyys (ankylosis), luukudoksen men-
ettäminen, arpeutumisen aiheuttama kutistuminen,
joka poistaa toimintakyvyn yhdeltä suurista
nivelistä tai toisen käden kaikista sorminivelistä;
- c) pitkien luiden valenivel;
- d) epämuodostumat, jotka johtuvat luunmurtumasta
tai muusta vammasta ja jotka vakavasti haittaavat
toimintaa ja kuormituskykyä.
- 2) Kaikki haavoittuneet sotavangit, joiden tila on
muodostunut siinä määrin kroonilliseksi, että lää-
ketieteellisen ennusteen perusteella paraneminen
ei näytä hoidosta huolimatta olevan odotettavissa
haavoittumispäivää seuraavan vuoden kuluessa,
kuten esimerkiksi seuraavissa tapauksissa:
 - a) projektiili sydämessä, vaikka lääkinnöllinen se-
kakomissio ei voisisakaan tutkimushetkellä todeta
mitään vakavaa häiriötä;
 - b) metallisiru aivoissa tai keuhkoissa, vaikka lääkinnöllinen
sekakomissio ei voisisakaan tutkimushetkel-
lä todeta mitään paikallis- tai yleisreaktiota siitä;
 - c) luumätä, kun toipumista ei voi odottaa vuoden
kuluessa vahingoittumisesta ja joka näyttää toden-
näköisesti päätyvän nivelen jäykkyyteen (anky-
loosiin) tai muuhun huonontumiseen, joka on kä-
den tai jalan menettämisen veroinen;
 - d) perforoiva tai märkivä vamma isoissa nivelissä;
 - e) kallovamma, jossa luukudos puuttuu tai on muut-
tunut;
 - f) kasvojen vioittuminen tai palovamma, jossa on
kudospuutos ja toiminnallisia häiriöitä;
 - g) selkäydinvamma;
 - h) perifeeristen hermojen vioittuma, jonka seuraukset
ovat verrattavissa käden tai jalan menettämiseen, ja
joiden hoito vaatii enemmän kuin yhden vuoden
vahingoittumispäivästä lukien, esimerkiksi: har-
tia- tai lumbosaksaalisen punoksen vioittuminen,
medianus- tai iskiashermön vioittuminen, samoin
kombinoitu väärttinä- ja kyynärhermön vioittumi-
nen tai lateraalisen popliteahermön (N. peroneus
communis) ja medinaalisen popliteahermön (N.
tibialis) kombinoitu vioittuminen, jne. Erillinen
väärttinähermön (musculospiral), kyynärhermön,

lateraalisen ja medinaalisen popliteahermön vioit-
tuminen ei oikeuta kotiuttamista paitsi kontraktu-
ratapauksissa tai vakavan neurotroofisen häiriön
ollessa kyseessä;

- i) virtsaelinvioittumat, jotka tekevät ne toimintaky-
vyttömmiksi.
- 3) Kaikki sairaut sotavangit, joiden tila on muodostu-
nut siinä määrin kroonilliseksi, että lääketieteelli-
sen ennusteen mukaan paraneminen ei näytä hoi-
dosta huolimatta olevan odotettavissa sairauden
alkamisesta seuraavan vuoden kuluessa, kuten
esimerkiksi seuraavissa tapauksissa:
 - a) minkä tahansa elimen progredioiva tuberkuloosi,
jota lääketieteellisen ennusteen mukaisesti, ei
voida saattaa terveeksi tai ainakin huomattavasti
parantaa hoidolla puolueettomassa maassa;
 - b) nesteiden keuhkopussintulehdus;
 - c) vakavat ei-tuberkuloottiset parantumattomiksi
oletetut hengityselinten taudit, esim. vakava
keuhkojen laajentuminen siihen liittyvine keuh-
koputkien tulehduksineen tai ilman niitä; krooni-
nen astma *); krooninen keuhkoputkien tulehdus
(*) joka on kestänyt yli yhden vuoden vankeudes-
sa; keuhkoputkien laajentuma *); jne.
 - d) verenkiertoelinten vakavat krooniset sairaudet,
esim. läppäviat ja sydämen lihastulehdus *), jot-
ka ovat osoittaneet merkkejä verenkiertohäiriös-
tä vankeuden aikana, vaikka lääkinnöllinen seka-
komissio ei voi osoittaa tutkimushetkellä mitään
sellaisia merkkejä; sydänpussin ja verisuonten
sairaudet (Buergerin tauti, aneurysmat suurissa
verisuonissa); jne.
 - e) vakavat krooniset ruuansulatuselinten sairaudet,
esim. maha- tai pohjukaissuolihaava; vankeudes-
sa suoritettujen mahalaukkuleikkausten jälkitilat,
krooninen gastritis, suolitulehdus tai paksusuolen
tulehdus, jotka ovat kestäneet yli vuoden ja ovat
vakavasti vaikuttaneet yleistilaan; maksacirrosi;
krooniset sappirakkoviat *); jne.
 - f) vakavat krooniset virtsa- ja sukupuolielinten sai-
raudet, esim. krooniset munuaistaudit, jotka ai-
heuttavat huonokuntoisuutta; munuaisen poista-
minen munuaistuberkuloosin tähden; krooninen
munuaispikaritulehdus tai krooninen virtsarakko-
tulehdus; hydronephrosis tai pyonephrosis; vai-
keat krooniset gynekologiset tilat; normaali ras-
kaus tai obstetriset häiriöt, joita on mahdotonta
korjata puolueettomassa maassa; jne.
 - g) vaikeat krooniset keskus- ja perifeerisen hermoston
taudit, esim. kaikki ilmeiset psykoosit ja psy-
koneuroosit, sellaiset kuin vakava hysteria, va-
kava vankeuspsykoneurosis jne. asianmukaisesti
erikoislääkärin toteamana *); mikä tahansa epilepsia
asianmukaisesti leirilääkärin toteamana *); ai-
voverisuonten kalkkeutuminen; krooninen hermo-
tulehdus, joka on kestänyt yli yhden vuoden; jne.
 - h) vakava, krooninen neuro-vegetatiivisen systeemin
sairaus, jossa on huomattava henkisen tai ruumiil-
lisen kunnan huonontuminen, huomattava painon
vähentyminen ja yleinen astenia;
 - i) molempien silmien sokeus, tai yhden silmän so-
keus, jos toisen silmän näkö on laseilla korjattuna
kin vähemmän kuin 1; näkötarvituksen vähene-
minen, jossa on mahdotonta palauttaa sitä laseilla

- korjattunakaan tarkkuuteen 1/2 ainakin toisessa silmässä *), muut vakavat silmäsairaudet, esim. glaucoma; iritis; chorioiditis; trachoma; jne.
- k) kuulohäiriöt, kuten täydellinen, toispuolinen kuurous, jos toinen korva ei voi eroittaa tavallista puhetta yhden metrin matkalta *); jne.
- l) vakavat aineenvaihdunnan sairaudet, esim. sokeritauti, joka vaatii insuliinin käyttöä; jne. (Lääkinnöllisen sekakomission päätöksen on suuressa määrin perustuttava niihin merkintöihin, joita sotavankien kanssa samaa kansallisuutta olevat leirilääkärit ja kirurgit ovat tehneet, tai pidättäjävallan erikoislääkärien tutkimukseen.)
- m) vakavat sisäeritteisten rauhasien häiriöt, esim. thyreotoxicosis; hypothyreosis; Addisonin tauti; Simmendingin kakeksia, tetania; jne.
- n) vakavat ja krooniset vertamuodostavien elinten häiriöt;
- o) vakavat, krooniset myrkytystapaukset, esim. lyijymyrkytys, elohopeamyrkytys, morfinismi, kokainismi, alkoholismi, kaasumyrkytys tai sädevammat; jne.
- p) krooniset liikuntaelinten sairaudet, joissa on ilmeisiä toiminnallisia häiriöitä, esim. artritiformaus; primäärinen ja sekundäärinen progressiivinen polyarthritis; reumatismi, johon liittyy vakavia kliinisiä oireita; jne.
- q) vakavat krooniset ihosairaudet, jotka eivät asetu hoidosta;
- r) mikä tahansa pahanlaatuinen kasvain; jne.
- s) vakavat krooniset infektioaudit, jotka ovat puheamisestaan lähtien kestäneet yli vuoden ajan, esim. malaria, jossa on vakava elimellinen huonontuminen, ameeba tai basilliaarinen dysentertia, jossa on vakavia häiriöitä; tertiäärinen viskeeraalinen kuppatauti, joka on hoidolle resistentti; spitaali; jne.
- t) vakava avitaminosis tai vakava nälästä johtuva nääntyminen. (Lääkinnöllisen sekakomission päätöksen on suuressa määrin perustuttava niihin merkintöihin, joita sotavankien kanssa samaa kansallisuutta olevat leirilääkärit ja kirurgit ovat tehneet, tai pidättäjävallan erikoislääkärien tutkimukseen.)
- B. Puolueettoman maan hoitoon sijoittaminen.

Puolueettoman maan hoitoon sijoitettaviksi on esitettävä:

- 1) Kaikki haavoittuneet sotavangit, joiden paraneminen ei ole sotavankeudessa odotettavissa, mutta jotka saattavat tulla terveiksi tai joiden tila saattaa huomattavasti parantua, jos heidät sijoitetaan puolueettoman maan hoitoon;
- 2) sotavangit, joilla on tuberkuloosi, minkä laatuinen tahansa ja missä elimessä tahansa, ja joiden hoitaminen puolueettomassa maassa todennäköisesti aikaansaisi heidän tervehtymisensä tai heidän tilansa huomattavan parantumisen, lukuun ottamatta ensi asteen tuberkuloosia, joka on parantunut ennen vangiksi joutumista;
- 3) sellaisen taudin saaneet sotavangit, joka vaatii hengitys-, verenkierto-, ruuansulatuselinten, hermoston, aistin-, sukupuoli- ja virtsa-, iho-, liikunto, yms. elinten hoitoa, mikäli sellainen hoito ilmeisesti tuottaisi parempia tuloksia puolueettomassa maassa kuin vankeudessa;
- 4) sotavangit, joilta vankeudessa on, ei-tuberkuloottisen munuaissairauden vuoksi, poistettu mu-

- nuainen; paranemassa olevat tai piilevät luumätätapaukset; sokeritauti, joka ei vaadi insuliinin käyttöä; jne.
- 5) sotavangit, jotka ovat saaneet sodasta tai vankeudesta aiheutuneen neuroosin.

Jos vankeusneuroositapauksissa parantuminen ei ole seurannut kolmessa kuukaudessa puolueettoman maan hoitoon sijoittamisesta tai tämän ajan päätyttyä lopullinen parantuminen ei ilmeisesti ole lähellä, on kotiuttaminen toimitettava;

- 6) kaikki sotavangit, jotka ovat saaneet kroonisen myrkytyksen (kaasut, metallit, alkaloidit jne.) ja joiden osalta toiveet parantumisesta puolueettomassa maassa ovat erittäin suotuisat;
- 7) kaikki naispuoliset sotavangit, jotka ovat raskaina tai joilla on äiteinä huomassaan imetettäviä tai pieniä lapsia.

Puolueettoman maan hoitoon sijoittaminen ei saa koskea seuraavia tapauksia:

- 1) asianmukaisesti todettuja kroonillisia psykooseja;
- 2) elimellisiä tai toiminnallisia hermotauteja, joita on pidettävä parantumattomina;
- 3) tarttuvia tauteja sinä aikana kuin ne ovat tartunta-asteella, tuberkuloosia lukuun ottamatta.

II. - Yleensä huomioon otettavaa.

- 1) Edellä mainittuja ehtoja on yleensä tulkittava ja sovellettava niin laajassa mielessä kuin mahdollista.

Sodasta tai vankeudesta aiheutuneiden neuropaattisten tai psykopaattisten tilojen samoin kuin kaikenasteisten tuberkuloositapausten on erityisesti päästävä osalliseksi tästä vapaamielisestä tulkinasta. Sotavankeja, jotka ovat saaneet useita haavoja, joista mikään ei erillisenä oikeuttaisi kotiuttamiseen, on tutkittava samassa hengessä, ottaen huomioon haavojen lukumäärästä aiheutuva traumaattinen neuroosi.

- 2) Kaikki tapaukset, jotka kiistattomasti tuottavat oikeuden välittömään kotiuttamiseen (amputatio, täydellinen sokeus tai kuurous, avoin keuhkotuberkuloosi, mielenhäiriö, pahanlaatuinen kasvain jne.) on tutkittava sekä niistä aiheutuvat kotiuttamiset suoritettava niin pian kuin mahdollista leirin lääkärin tai pidättäjävallan asettamien sotilaslääkärikomissioiden toimesta.
- 3) Vammat ja sairaudet, jotka ovat sotaa aikaisempia eivätkä ole pahentuneet, sekä sodassa saadut vammat, jotka eivät ole estäneet ryhtymästä uudelleen sotapalvelukseen, eivät tuota oikeutta välittömään kotiuttamiseen.
- 4) Näitä määräyksiä on tulkittava ja sovellettava yhtäläisesti kaikissa selkkaukseen osallistuvissa valtioissa. Asianomaisten valtain ja viranomaisten on suotavaa lääkinnöllisille sekakomissioille kaikki niiden tehtävien täyttämiseen tarpeelliset helputukset.
- 5) Edellä I otsakkeen kohdalla mainitut esimerkit ovat vain tyypillisiä tapauksia. Niitä tapauksia, jotka eivät ole tarkoin näiden määräysten mukaisia, on arvosteltava sotavankien kohtelusta tehdyn sopimuksen 110 artiklassa olevien määräysten ja tähän mallisopimukseen sisältyvien periaatteiden hengessä.

LIITE II Lääkinnöllisiä sekakomissioita koskeva ohjesääntö

(katso 112 artiklaa)

1 artikla

Sopimuksen 112 artiklassa tarkoitetuissa lääkinnöllisissä sekakomissioissa on oleva kolme jäsentä, joista kahden tulee kuulua puolueettomaan maahan ja kolmas on pidättäjävallan määrättävä. Yksi puolueettomista jäsenistä on toimiva puheenjohtajana.

2 artikla

Puolueettomat kaksi jäsentä on Punaisen Ristin kansainvälisen komitean määrättävä pidättäjävallan pyynnöstä ja toimimalla yhteisymmärryksessä suojelijavallan kanssa. Heidän kotipaikkansa saatava olla heidän kotimaassaan tai muussa puolueettomassa maassa tai pidättäjävallan alueella.

3 artikla

Puolueettomien jäsenten on saatava toimiinsa asianomaisten selkkauksen osapuolten hyväksyminen, jonka nämä ilmoittavat Punaisen Ristin kansainväliselle komitealle ja suojelijavallalle. Tämän ilmoituksen tapahduttua jäsenet katsotaan pätevästi määrätyiksi.

4 artikla

Riittävä luku varajäseniä on myös määrättävä astumaan tarvittaessa varsinaisten jäsenten sijaan. Heidät on määrättävä samalla kuin varajäsenet tai ainakin niin pian kuin mahdollista.

5 artikla

Jos Punaisen Ristin kansainvälinen komitea ei jostakin syystä voi ryhtyä toimiin puolueettomien jäsenten määräämiseksi, on niihin ryhtyminen suojelijavallan asiana.

6 artikla

Mikäli mahdollista on molempien puolueettomien jäsenten oltava lääkäreitä ja toisen heistä kirurgi.

7 artikla

Puolueettomien jäsenten tulee olla täysin riippumattomia selkkauksen osapuolista, joiden on suotava kaikki helpotukset heidän velvollisuuksiensa täyttämiseksi.

8 artikla

Punaisen Ristin kansainvälisen komitean on antaessaan tämän ohjesäännön 2 ja 4 artiklassa tarkoitetut määräykset vahvistettava määräyksen saaneiden toimiehdot yhteisymmärryksessä pidättäjävallan kanssa.

9 artikla

Lääkinnöllisen sekakomitean on aloitettava työssä niin pian kuin mahdollista sen jälkeen kun puolueettomat jäsenet on hyväksytty ja joka tapauksessa kolmen kuukauden kuluessa sellaisesta hyväksymisestä.

10 artikla

Lääkinnöllisten sekakomiteain on tutkittava kaikki sotavankisopimuksen 113 artiklassa tarkoitetut vangit. Niiden on ehdotettava kotiuttamista, kotiuttamisen hylkäämistä tai asian lykkäämistä uuden tutkimuksen toimittamiseksi. Niiden päätöksensä on enemmistön mielipide.

11 artikla

Lääkinnöllisen sekakomitean päätöksistä kussakin asiassa on tarkastuskäyntiä seuraavan kuukauden kuluessa tiedoitettava pidättäjävallalle, suojelijavallalle sekä Punaisen Ristin kansainväliselle komitealle. Lääkinnöllisen sekakomitean on niinkään annettava kullekin tarkastetulle vangille tieto tehdystä päätöksestä ja sen on annettava sille, jonka kotiuttamista on ehdotettu, tähän sopimukseen liitetyn mallin mukainen todistus.

12 artikla

Pidättäjävalta on velvollinen panemaan täytäntöön lääkinnöllisten sekakomiteain päätökset kolmen kuukauden kuluessa siitä kun se on saanut vastaanottaa asianomaisten tiedoituksen sellaisista päätöksistä.

13 artikla

Ellei ketään puolueetonta lääkäriä ole siinä maassa, jossa lääkinnöllisten sekakomiteain toimintaa näyttää tarvittavan, ja jos jostakin syystä on mahdotonta määrätä toisessa maassa asuvia puolueettomia lääkäreitä, pidättäjävallan on, yhteisymmärryksessä suojelijavallan kanssa, asetettava lääkinnöllinen komissio, jonka on otettava täyttääkseen samat tehtävät kuin lääkinnöllinen sekakomitea, lukuun ottamatta kuitenkin mitä tämän ohjesäännön 1, 2, 3, 4, 5 ja 8 artiklassa määrätään.

14 artikla

Lääkinnöllisten komissioiden tulee toimia pysyvästi ja niiden on tarkastettava kukin leiri enintään kuuden kuukauden väliajoin.

LIITE III Yhteisavustusten ohjesääntö

(katso 73 artiklaa)

1 artikla

Luottamusmiehillä on oikeus jakaa yhteisavustuslähetykset, joista he ovat vastuussa, kaikille heidän leireihinsä hallinnollisesti kuuluville vangeille, niihin lukien ne, jotka ovat sairaaloissa taikka vankiloissa tai muissa rangaistuslaitoksissa.

2 artikla

Yhteisavustuslähetyksen jakelu on toimitettava lahjoittajien antamien ohjeiden sekä luottamusmiesten laatiman suunnitelman mukaisesti. Lääkeavustusten jakelu on kuitenkin ensi sijassa toimitettava yhteisymmärryksessä vanhempien lääkintäupseerien kanssa ja nämä voivat sairaaloissa ja sairassuojissa poiketa sanotuista ohjeista sikäli kuin heidän potilaittensa tarpeet sitä vaativat. Näissä puitteissa jakelun tulee aina tapahtua tasapuolisesti.

3 artikla

Vastaanotettujen tavarain laadun ja määrän toteamiseksi sekä niistä lahjoittajille annettavain yksityiskohtaisten selostusten laatimiseksi luottamusmiehillä ja heidän apulaisillaan on oikeus päästä heidän leiriensä lähellä oleviin avustuslähetyksen saapumispaikkoihin.

4 artikla

Luottamusmiehille on suotava kaikki tarpeelliset helpotukset, jotta he voisivat todeta, onko yhteisavustusten jakelu heidän leiriensä kaikissa ala- ja lisäosastoissa tapahtunut heidän ohjeittensa mukaisesti.

5 artikla

Luottamusmiehillä on oikeus täyttää tai antaa työkonttien luottamusmiehille tai sairaaloiden tai sairassuojien vanhemmille lääkintäupseereille täytettäväksi lomakkeita tai kyselykaavakkeita, jotka ovat tarkoitettut lahjoittajia varten ja koskevat yhteisavustuksia (jakelua, tarpeita, määriä jne.). Nämä lomakkeet ja kyselykaavakkeet on asianmukaisesti täytettyinä viivytyksettä toimitettava edelleen lahjoittajille.

6 artikla

Siinä tarkoituksessa, että yhteisavustusten säännöllinen jakelu sotavangeille varmistettaisiin heidän leireissään ja että voitaisiin tyydyttää tarpeet, jotka syntyvät uusien sotavankiryhmien saapumisesta, sotavankien luottamusmiehillä on oikeus muodostaa ja pitää tarpeellisia varastoja saapuneista yhteisavustuksista. Tätä varten heidän käytettävinsä pitää olla soveliaita varastosuojia; kukin varastosuoja on varustettava kahdella lukolla, joista toisen avaimet pitää hallussaan luottamusmies ja toisen leirin komentaja.

7 artikla

Milloin yhteislähetyksin on saatu vaatteita, kullakin sotavangilla on oikeus pitää itsellään vähintään yksi kokonainen vaatekerta. Jos vangeilla on useampia kuin yksi vaatekerta, luottamusmiehellä on valta ottaa pois liikavaatteet niiltä, joilla on suurin luku vaatekertoja, tai erityisiä vaatekappaleita, jotka eivät ole ainoita, mikäli sellainen toimenpide on välttämätön huonommin varustettujen vankien tarpeiden tyydyttämiseksi. Hän ei kuitenkaan saa ottaa pois toista alusvaatekertaa taikka toisia sukia tai kenkiä, ellei se ole ainoa keino tällaisten esineiden hankkimiseksi vangille, jolta ne kokonaan puuttuvat.

8 artikla

Korkeat sopimuspuolet ja erityisesti pidättäjävaltat ovat velvolliset, sikäli kuin suinkin on mahdollista eivätkä väestön elintarvikkeiden säännöstelystä johtuvat rajoitukset ole esteenä sallimaan ostosten teon alueellaan yhteisavustusten jakamiseksi sotavangeille. Niiden on vastaavasti helpotettava rahavarojen siirtoja sekä muiden teknillistä tai hallinnollista laatua olevien rahataloudellisten toimenpiteiden suorittamista, jotka koskevat sellaisia ostoksia.

9 artikla

Edellä olevien määräysten estämättä sotavangeilla säilyy oikeus vastaanottaa yhteisavustuksia ennen eristämisaikkaan saapumista tai heidän kuljetuksensa aikana. Niinikään pysyy suojelijavallan, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean sekä muun sellaisen ihmisystävällisen järjestön edustajilla, joka antaa apuaan sotavangeille ja on vastuussa avustuslähetyksen perille toimittamisesta, mahdollisuus varmistaa sellaisten lähetyksen jakelu niiden vastaanottajille kaikin soveliaiksi katsominen sa keinoin.

Liite IV Mallit henkilökortista, vangiksijoutumiskortista, kirjeenvaihtokortista ja – kirjeestä, kuolinilmoituksesta sekä kotiuttamistodistuksesta

A. Henkilökortti
(katso 4 artiklaa)

Tämä henkilökortti on annettava henkilöille, jotka seuraavat: n aseellisia voimia niihin suoranaisesti kuulumatta. Sitä on kortin saajan aina kannettava. Jos kortin haltija aloitteestaan esittää kortti pidättäjälle, hän on otettu sotavangiksi, hänen on omaista ranomaisille, jotta nämä voisivat todeta hänen henkilöillisytensä.		Sorrenjäljet (vapaaehtoinen) (Vasen etusormi) (Oikea etusormi)		Mahdollinen muu henkilötuntomerkki
(Kortin antaneen vi ranomaisen leima)	Vertityppi Uskonto			
Hiuksiset	Silmät	Paino	Pituus	
(Ilmoitus maasta ja sotilasviranomaisesta, jotka antavat tämän kortin)				
HENKILÖKORTTI				
ASEELLISIA VOIMIA SEURAAVALLE HENKILÖLLE				
Nimi				
Etunimet				
Syntymäaika ja -paikka				
Seuraa aseellisia voimia asemanaan niissä				
Kortin antamispäivä:			Haltijan allekirjoitus:	

Huomautuksia. — Tämä kortti olisi mieluummin laadittava kahden- tai kolmenkieliseksi yhden kielistä ollessa kansainvälisesti käytetty. Kortilla, joka taipuu katkoviivan kohdalla, on seuraavat todelliset suuruussuhteet: 13 × 10 cm.

B. Vangiksijoutumiskortti
(katso artiklaa 70)

1.
Etu-
sivu

<u>SOTAVANKIPOSTIA</u>	Maksuton
SOTAVANGIN VANGIKSIJOUTUMISKORTTI	
<p style="text-align: center;">TARKEA HUOMAUTUS:</p> <p>Tämä kortti on jokaisen sota- vangin täytettävä heti vangiksi jouduttuaan sekä joka kerran kun hänen osoitteensa on muuttunut sairaalaan tai toiseen leiriin siir- tämisen johdosta.</p> <p>Tämä kortti on riippumaton eri- koiskortista, jonka vanki on oikeu- tettu lähettämään perheelleen.</p>	<p>SOTAVANKIEN KESKUSTOIMISTO</p> <p>PUNAISEN RISTIN KANSAINVÄLINEN KOMITEA</p> <p style="text-align: right;"><u>GENÈVE</u> (SVEITSI)</p>

2.
Kääntö-
puoli

Kirjoittakaa selvästi ja isin kirjaimin	1. Valta, josta vanki on riippuvainen
2. Nimi	3. Etunimet (täydellisina)
4. Isän etunimi	5. Syntymäaika
6. Syntymäpaikka	7. Arvo
8. Matrikkelin (kantakortin) n:o	9. Perheen osoite
*10. Vangiksiottamispäivä: (tai Saapunut (leiristä n:o, sairaalasta jne.)	
*11. a) Hyvä terveys — b) Ei haavoittunut — c) Parantunut — d) Toipilas — e) Sairas — f) Lievästi haavoittunut — g) Vakavasti haavoittunut.	
12. Nykyinen osoitteeni: Vangin numero	
Leirin nimi	
13. Päiväys	14. Allekirjoitus
* Tarpeeton pyyhkikää — Älkää lisätkö mitään näihin ohjesanoihin — Katsokaa selityksiä kääntöpuolella.	

Huomautuksia. — Tämä lomake olisi laadittava kahden- tai kolmenkieliseksi, erittäinkin pitäisi yhden kielistä olla vangin äidinkieli ja yhden pidättäjävallan kieli. Todelliset mittasuhteet: 15 × 10,5 cm.

2. Kirje

**SOTAVANKIEN
KIRJEENVAIHTOA**

Maksuton

Kenelle

Määräpaikka

Katu

Maa

Maakunta tai lääni

Lähetettävä

Nimi ja etunimet

Syntymäaika ja -paikka

Vangin n:o

Lelrin nimi

Lähetettämässä

* * * * *

Huomautuksia. — Tämä lomake olisi laadittava kahden- tai kolmenkieleiseksi, erättäinkin pitäisi yhden kielistä olla vangin äidinkieli ja yhden pidättäjävallan kieli. Lomake tapuu katkoviivan kohdalla ja sen yllösä pujoetaan rakoön (merkitty tähtiviivalla), jolloin lomake on kirjoketelon näköinen. Kääntöpuoli, joka on viivoitettu samalla tavoin kuin edellä olevan kortin kääntöpuoli (*katso litettä IV C I*), on varattu vangin kirjeenvaihtoa varten ja voi sisältää noin 250 sanaa. Aukaistun lomakkeen todelliset mittasuhteet: 29 X 15 cm.

D. Ilmoitus kuolemasta
(katso 120 artiklaa)

(Asianomaisen vi- ranomaisen nimi)	ILMOITUS KUOLEMASTA	
	Valta, josta sotavanki oli riippuvainen	
Nimi ja etunimet		
Isän etunimi		
Syntymäpaikka ja -aika		
Kuolinpaikka ja -aika		
Arvo ja matrikkelin (kantakortin) n:o henkilöllisyyslevyssä olevat merkinnät)		
Perheen osoite		
Missä ja milloin otettu vangiksi?		
Kuoleman syy ja olosuhteet sen sattuessa		
Hautaamispaikka		
Onko hauta merkitty ja voiko perhe sen myöhemmin löytää?		
Säilyttääkö pidättäjältä perutavaroita vai onko ne lähetetty yhdessä tämän ilmoituksen kanssa?		
Jos ne on lähetetty, kenen tai minkä välityksellä?		
Voiko henkilö, joka hoiti vainajaa hä- nen sairautensa tai viimeisten het- kiensä aikana (lääkäri, sairaanhoitaja, pappi, vankitoveri) antaa tässä tai liitteessä tietoja kuolemaa tai hau- tausta koskevista seikoista?		
(Päiväys, asianomaisen viranomaisen sinetti ja allekirjoitus)	(Kahden todistajan allekirjoitus ja osoite)	

Huomautuksia. — Tämä lomake olisi laadittava kahden- tai kolmenkieliseksi, erittäinkin tulisi yhden kielistä olla vangin äidinkieli ja yhden pidättäjävallan kieli. Lomakkeen todelliset mitat: 21 x 30 cm.

KOTIUTTAMISTODISTUS.

Päiväys:
Leiri:
Sairaala:
Nimi:
Etunimet:
Syntymäaika:
Arvo:
Matrikkelin n:o:
Vangin n:o:
Haavoittumissairaus:
Komission päätös:

Lääkinnöllisen sekakomission
puheenjohtaja:

A = välitön kotiuttaminen
B = puolueettoman maan hoitoon sijoittaminen
C = uusintatarkastus seuraavan komission toimesta

Liite V

Sotavankien omaan maahansa lähettämiä maksuja koskevat ohjeet

(katso 63 artiklaa)

1) Ilmoituksessa, joka mainitaan 63 artiklan 3 kappaleessa, on seuraavat tiedot:

a) maksun lähittäneen vangin 17 artiklassa tarkoitettu matrikkeli-(kantakortti)-numero, arvo, sukunimi ja etunimet;

b) kotimaassa olevan maksunsaajan nimi ja osoite;

c) suoritettava rahamäärä ilmaistuna pidättäjävallan rahassa.

2) Tämän ilmoituksen allekirjoittaa sotavanki. Ellei hän osaa kirjoittaa, panee hän siihen todistajan oikeaksi vahvistaman nimimerkin. Luottamusmies varmentaa niinkään ilmoituksen.

3) Leirin komentaja liittää tähän ilmoitukseen todistuksen siitä, että asianomaisen sotavangin saatavsaldo ei ole maksettavaa määrää pienempi.

4) Nämä ilmoitukset voidaan tehdä luetteloiden muodossa. Luetteloiden jokainen lehti on luottamusmiehen varmennettava ja leirin komentajan todistettava oikeaksi.

Geneven IV sopimus siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana 12 päivältä elokuuta 1949.

Allekirjoittaneet niiden hallitusten täysivaltaiset valtuutetut, jotka ovat olleet edustettuina Genèvessä 21 päivästä huhtikuuta 12 päivään elokuuta 1949 kokoontuneessa, siviilihenkilöiden suojelemista sodan aikana koskevan sopimuksen laatimista varten kutsutussa diplomaattisessa konferenssissa, ovat sopineet seuraavasti:

I osa

Yleiset määräykset

1 artikla

Sopimuksen noudattaminen

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan tätä sopimusta ja saattamaan sen noudatetuksi kaikissa olosuhteissa.

2 artikla

Sopimuksen soveltaminen

Tätä sopimusta on, mikäli kysymys ei ole rauhan aikana voimaan tulevasta määräyksistä, sovellettava, kun julistetaan sota tai syntyy muu aseellinen selkkkaus kahden tai useamman Korkean sopimuspuolen välillä, vaikka jokin niistä ei olekaan tunnustanut sotatilaa.

Sopimusta on niinkään sovellettava, kun jonkin sopimuspuolen alue tai osa siitä on vallattuna, vaikka ei kohtaakaan sotilaallista vastarintaa.

Jos selkkaukseen joutunut valta ei ole osallinen tähän sopimukseen, pysyvät sopimuksen osalliset vallat kuitenkin keskinäisissä suhteissaan sidottuina siihen. Lisäksi ne ovat siihen sidottu sanottuun valtaan nähden, jos tämä hyväksyy sopimuksen määräykset ja soveltaa niitä.

3 artikla

Kansainvälistä luonnetta vailla olevat selkkaukset

Kun jonkin Korkean sopimuspuolen alueella syntyy aseellinen selkkkaus, jolla ei ole kansainvälistä luonnetta, kukin selkkaukseen osallisista on velvollinen noudattamaan ainakin seuraavia määräyksiä:

- 1) Henkilöitä, jotka eivät suoranaisesti ota osaa vihollisuuksiin, heihin lukien aseellisiin voimiin kuuluvat, jotka ovat laskeneet aseensa, sekä ne, jotka ovat joutuneet taistelukyvyttömiksi sairauden, haavoittumisen, pidättämisen tai muun syyn johdosta, on kaikissa olosuhteissa kohdeltava inhimillisesti tekemättä mitään epäsuopeaa erottelea rodun, värin, uskonnon tai uskomuksen, sukupuolen, syntyperän tai omaisuuden tai muun niihin verrattavan tunnusmerkin perusteella.

Sen takia ovat ja pysyvät, aikaan ja paikkaan katsomatta, mainittujen henkilöiden suhteen kiellettyinä:

- a) henkeen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvat loukkaukset, erittäinkin murha kaikissa muodoissa, silpominen, julmuutta osoittavat piteleminen ja kidutus;
- b) panttivangiksi ottaminen;

- c) henkilökohtaisen arvon loukkaukset, erittäinkin nöyryyttävät ja alentavat kohtelut;

- d) tuomiot, joita ei ole antanut sellainen tuomioistuimien, jonka toimintaan liittyvät sivistyskansojen välttämättömiksi tunnustamat oikeudelliset taakeet, ja teloitukset, jotka pannaan täytäntöön sellaisen tuomioistuimen edeltävältä ratkaisulta.

- 2) Haavoittuneet ja sairaat on kerättävä ja niitä on hoidettava.

Puolueeton ihmisystävällinen järjestö, sellainen kuin Punaisen Ristin kansainvälinen komitea, saa tarjota palveluksiaan selkkauksen osapuolille.

Selkkauksen osapuolet tekevät toisaalta voitavansa saattaakseen erikoissopimuksin voimaan tämän sopimuksen muut määräykset joko kokonaan tai osittain.

Edellä olevien määräysten soveltamisella ei ole vaikutusta selkkauksen osapuolten oikeudelliseen asemaan.

4 artikla

Suojeltujen henkilöiden määritelmä

Sopimuksen suojelemia ovat henkilöt, jotka, minä ajankohtana ja millä tavoin tahansa, selkkauksen tai valtauksen sattuessa ovat sellaisen selkkauksen osapuolen tai valtaajan vallinnassa, jonka kansalaisia he eivät ole.

Sellaisen valtion kansalaiset, joka ei ole sopimukseen sidottu, eivät ole sen suojelemia. Puolueettoman valtion kansalaisia, jotka ovat sotaikäyvän valtion alueella, sekä myötäsotaikäyvän valtion kansalaisia ei pidetä suojeltuina niin kauan kuin valtiolla, jonka kansalaisia he ovat, on säännönmukainen diplomaattinen edustus siinä valtiossa, jonka vallassa he ovat.

II osan määräyksillä on kuitenkin laajempi soveltamisala niin kuin 13 artiklassa määritellään.

Henkilöitä, joita suojellaan sen mukaan kuin on määrätty maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta Genèvessä 12 päivältä elokuuta 1949 tai merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden aseman parantamisesta Genèvessä 12 päivältä elokuuta 1949 taikka sotavankien käsittelystä Genèvessä 12 päivältä elokuuta 1949 tehdyssä sopimuksessa, ei pidetä suojeltuina henkilöinä siinä mielessä kuin tässä sopimuksessa tarkoitetaan.

5 artikla

Poikkeuksia

Jos selkkauksen osapuolella on pätevää aihetta epäillä, että tietty, tämän sopimuksen suojelema henkilö ryhtyy valtion turvallisuutta vaarantavaan toimintaan, tai jos on selvitetty hänen itse teossa siihen ryhtyneen, sellainen henkilö ei voi vedota tässä sopimuksessa suotuihin oikeuksiin ja etuuksiin, mikäli ne, jos olisivat voimassa hänen hyväkseen, saattaisivat vaarantaa valtion turvallisuutta.

Jos tämän sopimuksen suojelema henkilö on vallatulla alueella pidätetty vakoilijana tai tuhoalaistyön tekijänä tai sen vuoksi, että häntä yksilöllisesti pätevin syin epäillään ryhtymisestä valtaajan turvallisuutta vaarantavaan toimintaan, sellaiselta henkilöltä voidaan, mikäli sotilaallinen turvallisuus

sitä ehdottomasti vaatii, evätä tässä sopimuksessa suodut kanssakäymisoikeudet.

Kaikkina näissä tapauksissa on edellisissä kappaleissa tarkoitettuja henkilöitä kuitenkin kohdeltava inhimillisesti eikä heiltä syytettyinä saa riistää tällä sopimuksella turvattua oikeutta tasapuoliseen ja säännönmukaiseen oikeudenkäyntiin. Myös on kaikki suojelluille henkilöille kuuluvat, tässä sopimuksessa tarkoitettavat oikeudet palautettava heille mahdollisimman aikaisena ajankohtana ottaen asianhaarojen mukaan huomioon valtion tai valtaajan turvallisuus.

6 artikla

Soveltamisen alkaminen ja lakkaaminen

Tätä sopimusta on sovellettava jokaisen 2 artiklassa tarkoitettujen selkkauksen tai valtauksen alusta.

Selkkauksen osapuolten alueella sopimuksen soveltaminen lakkaa sotatoimien yleensä päätyttyä.

Vallatulla alueella tämän sopimuksen soveltaminen lakkaa vuoden kuluttua sotatoimien yleisestä päättymisestä; kuitenkin on valtaajavaltio valtauksen ajaksi sidottu - mikäli tämä valta suorittaa hallitustoimia kysymyksessä olevalla alueella - tämän sopimuksen seuraavien artiklain määräyksiin: 1-12, 27, 29-34, 47, 49, 51, 52, 53, 59, 61-77 ja 143.

Suojellut henkilöt, jotka vapautetaan tai kotiutetaan taikka asetuvat alueelle jälleen asumaan sanottujen määräaikain päätyttyä, saavat sillä välin osakseen tässä sopimuksessa suodut edut.

7 artikla

Erikoissopimukset

Lukuun otetamatta sopimuksia, jotka on nimennetty 11, 14, 15, 17, 36, 108, 109, 132, 133 ja 149 artiklassa, Korkeat sopimuspuolet saavat tehdä muita erikoissopimuksia kaikista kysymyksistä, jotka niiden mielestä soveltuvat erikseen järjestettäviksi. Erikoissopimuksella ei voida loukata suojelluille henkilöille tämän sopimuksen mukaisesti kuuluvaa asemaa eikä supistaa siinä heille suotuja oikeuksia.

Suojellut henkilöt saavat osakseen sanottuista erikoissopimuksista johtuvat edut niin kauan kuin tätä sopimusta on heihin sovellettava, mikäli mainituissa tai lisäksi tehdyissä sopimuksissa ei ole nimennetty toisin määrätty tai jokin selkkauksen osapuoli heidän suhteensa ryhdy edullisempiin toimenpiteisiin.

8 artikla

Oikeuksien luovuttamattomuus

Suojellut henkilöt eivät missään tapauksessa voi osittainkaan luopua oikeuksista, jotka heille on turvattu tässä sopimuksessa tai edellisessä artiklassa tarkoitettussa erikoissopimuksessa, mikäli sellainen on tehty.

9 artikla

Suojelijavallat

Tätä sopimusta on sovellettava niiden suojelijavaltain yhteisin toimin ja huolehtiessa valvonnasta, joiden tehtävänä on varjella selkkauksen osapuolten etuja. Sitä varten voivat suojelijavallat diplomaattiseen tai konsulivirkakuntaansa kuuluvien henkilöiden lisäksi määrätä valtuutettuja kansalaisten-

sa tai muiden puolueettomien valtain kansalaisten joukosta. Näiden valtuutettujen tulee olla sen vallan hyväksymiä, jonka valtiopiirissä he suorittavat tehtävänsä.

Selkkauksen osapuolten on mahdollisimman suuressa määrin helpotettava suojelijavaltain edustajien ja valtuutettujen tehtävän täyttämistä.

Suojelijavallan edustajat ja valtuutetut eivät missään tapauksessa saa mennä heille tästä sopimuksesta johtuvaa tehtävää ulommaksi; heidän on varsinkin otettava huomioon, mitä sen vallan turvallisuus, jonka valtiopiirissä he suorittavat tehtävänsä, ehdottoman välttämättömästi vaatii.

10 artikla

Punaisen Ristin kansainvälisen komitean toiminta

Tämän sopimuksen määräykset eivät estä sitä ihmisystävällistä toimintaa, johon Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tai muu puolueeton ihmisystävällinen järjestö selkkauksen asianomaisten osapuolten siihen suostuessa ryhtyy suojellakseen siviilihenkilöitä ja antaakseen heille apuaan.

11 artikla

Suojelijavaltain sijaiset

Korkeat sopimuspuolet saavat milloin tahansa sopia, että tämän sopimuksen mukaan suojelijavallalle kuuluvat tehtävät uskotaan järjestölle, joka pystyy ne täysin puolueettomasti ja tehokkaasti täyttämään.

Jos suojellut henkilöt syystä tai toisesta eivät saa tai eivät enää saa etua suojelijavallan tai 1 kappaleen mukaisesti sen tehtävien suorittajaksi määrätyn järjestön toiminnasta, on heitä vallinnassaan pitävä valta velvollinen pyytämään puolueetonta valtiota tai sanotunlaista järjestöä ottamaan huolehtiakseen tehtävistä, jotka tämän sopimuksen mukaan kuuluvat selkkauksen osapuolten määrämälle suojelijavallalle.

Ellei suojelua voida täten turvata, on suojeltuja henkilöitä vallinnassaan pitävä valta velvollinen pyytämään ihmisystävällistä kansainvälistä järjestöä, kuten Punaisen Ristin kansainvälistä komiteaa, ottamaan huolehtiakseen tämän sopimuksen mukaan suojelijavalloille kuuluvista ihmisystävällisistä tehtävistä tai vastaanottamaan, mikäli tämän artiklan määräyksistä ei muuta johdu, sellaisen järjestön tarjoamat palvelukset.

Jokaisen puolueettoman vallan ja jokaisen järjestön, joka on edellä mainitussa tarkoituksessa vastaanottanut asianomaisten vallan pyynnön tai itse tarjonnut palveluksiaan, tulee toiminnassaan olla tietoinen vastuustaan sitä selkkauksen osapuolta kohtaan, josta riippuvaisia tämän sopimuksen suojelumat henkilöt ovat ja sen tulee esittää riittävät takeet pystyvyydestään kysymyksessä olevaan tehtävään ja sen tasapuoliseen täyttämiseen.

Edellä olevista määräyksistä ei voida poiketa sellaisten valtojen keskeisin erikoissopimuksin, joista toisen neuvotteluvapaus on, vaikkapa vain ohimenevästi, toista valtaa tai sen liittolaisia kohtaan rajoitettu sotatapahtumien johdosta, varsinkin milloin sen alue tai olennainen osa siitä on vallattu.

Tässä sopimuksessa oleva maininta suojelijavallasta tarkoittaa myös järjestöjä, jotka tässä artiklassa tarkoitettussa merkityksessä astuvat sen sijaan.

Tämän artiklan määräykset ulottuvat vastaavasti tapauksiin, joissa puolueettoman valtion kansalaiset ovat vallatulla tai sellaisen sotaikäyvä valtion alueella, jossa heidän kotivaltioltaan ei ole säännönmukaista diplomaattista edustusta.

12 artikla **Sovittelumenettely**

Erimielisyyden selvittämiseksi tarjoavat suojelijavallat hyviä palveluksiaan aina kun ne katsovat sen tarkoituksenmukaiseksi suojeltujen henkilöiden edun kannalta, erittäinkin milloin selkkauksen osapuolet ovat erimielisiä tämän sopimuksen soveltamisesta ja tulkinnaista.

Tässä tarkoituksessa kukin suojelijavalloista voi selkkauksen osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan, ehdottaa osapuolille heidän edustajiensa ja erityisesti niiden viranomaisten kokousta, jolle huolenpito suojeltavista henkilöistä kuuluu, kokouspaikan saattaessa olla puolueettomallakin, soveliaasti valitulla alueella. Selkkauksen osapuolet ovat velvolliset ottamaan vastaan niille tässä kohden tehdyt ehdotukset. Suojelijavallat voivat selkkauksen osapuolten valtuutuksin tarvittaessa ehdottaa puolueettomaan voimaan kuuluvan tai Punaisen Ristin kansainvälisen komitean valtuuttaman henkilön kutsumista ottamaan osaa kokoukseen.

II osa

Väestön yleinen suojelu eräiltä sodan seurauksilta

13 artikla **II osan soveltamisala**

Tämän osan määräyksissä tarkoitetaan selkkauksen joutuneiden maiden väestöjä kokonaisuudessaan, sallimatta minkään epäsuopean erottelun tekemistä erittäinkään rodun, kansallisuuden, uskonnon tai poliittisten mielipiteiden perusteella, ja niillä pyritään lieventämään sodan synnyttämiä kärsimyksiä.

14 artikla **Lääkintö- ja turvallisuustarkoituksiin varatut vyöhykkeet ja paikkakunnat**

Rauhan ajasta alkaen voivat Korkeat sopimuspuolet ja vihollisuuksien alettua selkkauksen osapuolet perustaa alueilleen ja, tarpeen vaatiessa, vallatuille alueille lääkintö- ja turvallisuustarkoituksiin varattuja vyöhykkeitä ja paikkakuntia siten järjestettyinä, että niillä voidaan saattaa sodan seurauksilta suojaan haavoittuneet sekä sairaat, kivulloiset ja iäkäävät henkilöt, viisitoista vuotta nuoremmat lapset, raskaudentilassa olevat naiset ja seitsemää vuotta nuorempien lasten äidit.

Selkkauksen alkaessa tai kestäessä asianomaiset osapuolet voivat tehdä keskenään sopimuksia perustamiensa vyöhykkeiden ja paikkakuntien tunnustamisesta. Siinä tarkoituksessa ne voivat saattaa voimaan tähän sopimukseen liitetyn sopimusluonnoksen määräykset tekemällä niihin mahdollisesti tarpeelliseksi havaitsemaiaan muutoksia.

Suojelijavaltoja ja Punaisen Ristin kansainvälistä komiteaa kehoitetaan tarjoamaan hyviä palveluksiaan näiden lääkintö- ja turvallisuustarkoituksiin varattujen vyöhykkeiden ja paikkakuntien perustamiseksi ja tunnustamiseksi.

15 artikla **Puolueettomat vyöhykkeet**

Jokainen selkkauksen osapuoli voi joko välittömästi tai jonkin puolueettoman valtion tai ihmisystävällisen järjestön välityksellä ehdottaa vastapuolelle perustettavaksi sellaisille paikkakunnille, joilla käydään taistelua, puolueettomiksi katsottavia vyöhykkeitä seuraavien henkilöiden suojelemiseksi, mitään erottelua heidän välillään tekemättä, taisteluiden aiheuttamilta vaaroilta, nimittäin:

- a) haavoittuneiden ja sairaiden, kuulukootpa he taistelijoihin tai eivät;
- b) siviilihenkilöiden, jotka eivät osallistu vihollisuuksiin eivätkä ryhdy mihinkään sotilaallisuontoiseen työhön oleskellessaan näillä vyöhykkeillä.

Niin pian kuin selkkauksen osapuolet ovat päässeet yksimielisiksi sanotunlaisen puolueettomaksi katsottavan vyöhykkeen maantieteellisestä asemasta, hallinnosta, muonittamisesta ja valvonnasta, on tehtävä kirjallinen sopimus, joka on selkkauksen osapuolten allekirjoitettava. Tässä sopimuksessa määrätään vyöhykkeen puolueettomana pitämisen alkukohtia ja kestämisaika.

16 artikla **Haavoittuneet ja sairaat. I. Yleinen suojelu**

Haavoittuneet ja sairaat samoin kuin myös kivulloiset henkilöt ja raskaudentilassa olevat naiset saavat osakseen erikoista suojelua ja huolenpitoa.

Mikäli sotilaalliset näkökohdat sen sallivat, kukin selkkauksen osapuolista helpottaa toimenpiteitä kaatuneitten ja haavoittuneiden etsimiseksi, haaksirikkoutuneiden ja muiden vakavaan vaaraan joutuneiden auttamiseksi, niin myös heidän suojelemiseen ryöstännältä ja pahoinpitelyltä.

17 artikla **II. Evakuoiminen**

Selkkauksen osapuolet pyrkivät voitavansa mukaan tekemään keskenään paikallisia sopimuksia evakuidakseen haavoittuneet, sairaat, kivulloiset henkilöt, vanhukset, lapset ja lapsensynnyttäjät vyöhykkeeltä, joka on piiritetty tai jonka yhteydet on katkaistu sekä turvatakseen kaikkien uskonto-kuntien papeille sekä lääkintähenkilökunnalle ja lääkintävälaineistölle kauttakulun sanotulle vyöhykkeelle.

18 artikla **III. Sairaaloiden suojelu**

Siviilisairaaloihin, jotka on järjestetty haavoittuneiden, sairaiden, kivulloisten henkilöiden ja lapsensynnyttäjien hoitamiseksi, ei missään olosuhteissa saa kohdistaa hyökkäystä; selkkauksen osapuolet pitävät loukkaamattomina ja suojelevat niitä jokaisena ajankohtana.

Selkkaukseen osallisten valtioiden tulee antaa kaikille siviilisairaaloille kirjallinen todistus, joka osoittaa, että niillä on siviilisairaalan luonne ja ettei niiden hallinnassa olevia rakennuksia käytetä tarkoituksiin, jotka 19 artiklan mukaisesti tekevät ne suojoittomiksi.

Mikäli valtio on antanut siihen luvan, siviilisairaalat varustetaan tunnusmerkillä, jota tarkoitetaan maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sai-

raiden aseman parantamisesta Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyn sopimuksen 38 artiklassa.

Selkkauksen osapuolet ryhtyvät, mikäli sotilaalliset vaatimukset sallivat, tarpeellisiin toimenpiteisiin tehdäkseen vihollisen maa-, ilma- ja merivoimille selvästi näkyviksi siviilisairaaloiden erottavat tunnusmerkit ja siten poistaakseen jokaisen hyökkäystoiminnan mahdollisuuden.

Katsoen niihin vaaroihin, joita sairaaloille voi koitua sotilaallisten hyökkäyskohteiden läheisyydestä, on suositeltavaa pitää huolta siitä, että ne sijoitetaan sellaisista kohteista niin kauaksi kuin mahdollista.

19 artikla

IV. Sairaaloiden suojan lakkaaminen

Suoja, johon siviilisairaalat ovat oikeutettuja, voi lakata vain, jos niitä on käytetty, ihmisystävällisestä tehtävästään poikkeavasti, vihollista vahingoittaviin toimiin. Kuitenkin lakkaa suoja vasta sitten, kun on annettu varoitus asettamalla jokaisessa soveltuvassa tapauksessa kohtuullinen määräaika ja sellainen varoitus on jätetty varteen ottamatta.

Vahingoittavana toimena ei ole pidettävä sitä, että haavoittuneita tai sairaita sotilaita hoidetaan näissä sairaaloissa tai että niistä tavataan tällaisilta sotilailta otettuja käsiaseita tai ampumatarvikkeita, joita ei ole vielä luovutettu asianomaiselle viranomaiselle.

20 artikla

V. Sairaaloiden henkilökunta

Siviilisairaaloiden toiminnassa ja hallinnossa säännönmukaisesti ja yksinomaisesti palvelemaan määrättyä henkilökuntaa, tähän lukien myös ne, joiden asiana on huolehtia haavoittuneiden ja sairaiden siviilihenkilöiden sekä kivulloisten henkilöiden ja lapsensyntyäjien etsimisestä, muutosta, kuljettamisesta ja hoitamisesta, on kunnioitettava ja suojeltava.

Vallatuilla alueilla ja sotatoimivyöhykkeillä sanottu henkilökunta käyttää tuntovälineenään henkilökorttia, joka osoittaa kortin haltijan aseman ja jossa on hänen valokuvansa ynnä vastuunalaisen viranomaisen koholeima, sekä niinikään, palveluksessa ollessaan, leimattu, vedenkestävää käsivarsinauhaa, jota kannetaan vasemman käsivarressa. Tämän käsivarsinauhan antaa valtio ja siinä pitää olla maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyn sopimuksen 38 artiklassa tarkoitettu tunnusmerkki.

Muuta siviilisairaaloiden toiminnassa ja hallinnossa palvelemaan määrättyä henkilökuntaa on kunnioitettava ja suojeltava ja siihen kuuluvalla on oikeus palveluksen aikana kantaa edellä tarkoitettua käsivarsinauhaa tässä artiklassa mainituin ehdoin. Hänen henkilökorttinsa osoittaa ne tehtävät, jotka hänelle on uskottu.

Jokaisen siviilisairaalan johdon on joka hetki pidettävä asianomaisten kansallisten ja valtaajaviranomaisten saatavissa päivän tasalla olevaa henkilökuntansa luetteloa.

21 artikla

VI. Maa- ja merikuljetukset

Haavoittuneiden ja sairaiden siviilihenkilöiden sekä kivulloisten henkilöiden ja lapsensyntyä-

jien kuljetuksia, jotka suoritetaan maalla kulku-
neuvo- ja sairaalajunasaattuein tai merellä sellaisiin kuljetuksiin tarkoitettuun laivoon, on pidettävä loukkaamattomina ja suojeltava samalla tavoin kuin 18 artiklassa tarkoitettuja sairaaloita ja ne käyttävät asianomaisen valtion suostumuksella merkinään nostettua lippua, jossa on maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyn sopimuksen 38 artiklassa tarkoitettu tunnusmerkki.

22 artikla

VII. Ilmakuljetukset

Ilma-aluksiin, joita käytetään yksinomaan haavoittuneiden ja sairaiden siviilihenkilöiden, kivulloisten henkilöiden ja lapsensyntyäjien taikka lääkintähenkilökunnan ja lääkintätarvikkeiden kuljetukseen, ei saa kohdistaa hyökkäystä, vaan niitä on pidettävä loukkaamattomina, milloin ne lentävät korkeuksissa, aikoina ja reiteillä, joista on erikseen sovittu kaikkien selkkauksen osapuolten yhteisesti tekemässä sopimuksessa.

Ne voivat käyttää merkinään maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyn sopimuksen 38 artiklassa tarkoitettua erottavaa tunnusmerkkiä.

Mikäli toisin ei ole sovittu, on lentäminen vihollisalueen tai vihollisen valtaaman alueen yli kielletty. Näiden ilma-alusten on noudatettava jokaista laskeutumiskehoitusta. Siten määrätyn laskeutumisen tapahduttua ilma-alus ja siinä olevat saavat jatkaa lentoaan sitten, kun ehkä on toimitettu tarkastus.

23 artikla

Lääkkeiden, elintarvikkeiden ja vaatteiden lähettäminen

Kunkin Korkean sopimuspuolen on myönnettävä vapaa kauttakulku kaikille lääkkeiden ja lääkintätarvikkeiden samoin kuin jumalanpalvelukseen tarpeellisten esineiden lähetyksille, mikäli ne on tarkoitettu yksinomaan toisen sopimuspuolen, olkoonkin vihollismaan, siviiliväestölle. Niinikään on kukin sopimuspuoli velvollinen sallimaan vapaan kauttakulun kaikille välttämättömien elintarvikkeiden, vaatteiden ja vahvistavien lääkkeiden lähetyksille, mikäli ne on tarkoitettu viittätoista vuotta nuoremille lapsille, raskaudentilassa oleville naisille tai lapsensyntyäjille.

Sopimuspuolen velvollisuus sallia edellisessä artiklassa mainittujen lähetysten vapaa kauttakulku on voimassa edellytyksellä, ettei ole aihetta olettaa tällä sopimuspuolella olevan mitään pätevää syytä pelkoon:

- a) että nämä lähetykset joutuvat muualle kuin määräraikkaansa, tai
- b) että valvonta saattaa olla tehoton, tai
- c) että vihollinen voi saada niistä ilmeistä etua sotaponnistuksilleen tai taloudelleen käyttämällä lähetyksiä korvaamaan tarvikkeita, jotka sen olisi täytynyt muuten hankkia tai tuottaa, tai päästämällä sellaisia aineita, tuotteita tai palveluksia vapautumaan, jotka muuten olisi ollut varattava sanotunlaisten tarvikkeiden valmistukseen.

Valta, joka antaa luvan tämän artiklan ensimmäisessä kappaleessa mainittujen lähetysten kauttakulkuun, voi panna luvan ehdoksi, että jakelu saajille toimitetaan suojeluvaltain itse paikalla suorittaman valvonnan alaisena.

Nämä lähetykset on kuljetettava edelleen mahdollisimman nopeasti, ja valtiolla, joka antaa luvan niiden vapaaseen kauttakulkuun, on oikeus määrätä ne teknilliset ehdot, joiden varassa lupa annetaan.

24 artikla

Lastenhuoltotoimenpiteitä

Selkkauksen osapuolten on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotteivät viittätoista vuotta nuoremmat lapset, jotka sodan johdosta ovat tulleet orvoiksi tai joutuneet erilleen perheestään, jäisi huollotta ja jotta kaikissa oloissa heidän elatustaan, uskonnonharjoitustaan ja kasvatustaan helpotettaisiin. Kasvatus on mikäli mahdollista uskottava henkilöille, joilla on sama sivistysperinne.

Selkkauksen osapuolten on helpotettava näiden lapsien ottamista puolueettomaan maahan selkkauksen ajaksi saadessaan siihen suostumuksen suojelijavaltoilta, mikäli sellainen on, ja edellyttäen että niillä on varmuus siitä, ettei ensimmäisessä kappaleessa lausuttuja periaatteita loukata.

Sitä paitsi ne tulevat voitavansa mukaan ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta kahtatoista vuotta nuorempien lasten henkilöllisyys voitaisiin todeta niiden kannettavan henkilölaatan avulla tai muulla tavoin.

25 artikla

Perheutiset

Jokainen henkilö, joka on selkkauksen osapuolen alueella tai sen valtaamalla alueella, on oikeutettu antamaan perheensä jäsenille, missä nämä lienevätkin, henkilökohtaista luonnetta olevia tietoja sekä vastaanottamaan sellaisia. Tämä kirjeenvaihto on kuljetettava edelleen joutuisasti ja aiheettomatta viivytyksettä.

Jos olosuhteiden pakosta perheen jäsenten kirjeenvaihto tavallista postinkuljetustietä on käynyt vaikeaksi tai mahdottomaksi, asianomaisten selkkauksen osapuolten on käännyttävä puolueettoman välittäjän, kuten 140 artiklassa tarkoitettun keskus-tiedonantotoimiston puoleen, päättääkseen yhdessä sen kanssa keinoista, joilla turvataan niille kuuluvien velvollisuuksien täyttäminen parhaalla mahdollisella tavalla, varsinkin yhteistoimin Punaisen Ristin (Punaisen Puolikuun, Punaisen Leijonan ja Auringon) kansallisten yhdistysten kanssa.

Jos selkkauksen osapuolet katsovat tarpeelliseksi rajoittaa perheen jäsenten kirjeenvaihtoa, ne voivat enintään pakottaa käyttämään vakiinnutettuja (standardisoituja) kaavoja, joissa on kaksikymmentäviisi vapaasti valittua sanaa, ja rajoittaa niiden lähettämisen yhteen kappaleeseen kuukaudessa.

26 artikla

Sodan hajoittamat perheet

Kukin selkkauksen osapuoli on velvollinen helpottamaan etsiskelyjä, joihin sodan hajoittamain perheiden jäsenet ryhtyvät palauttaakseen yhteyden toisiinsa ja mikäli mahdollista tavatakseen toisensa. Varsinkin on niiden suhtauduttava suojeasti täl-

laiseen tehtävään omistautuvien järjestöjen toimintaan edellyttäen, että viimeksi mainitut ovat niiden hyväksymiä ja mukautuvat turvallisuustoimenpiteisiin, joihin ne ryhtyvät.

III osa

Suojeltujen henkilöiden asema ja kohtelu.

I alaosasto

Selkkauksen osapuolten alueita ja vallattuja alueita yhteisesti koskevia määräyksiä

27 artikla

Kohtelu. I. Yleistä

Suojelluilla henkilöillä on kaikissa olosuhteissa oikeus vaatia, että heidän henkilöään, kunniaansa, perheoikeuksiaan, uskonnollisia vakaumuksiaan ja uskonnonharjoitustaan, tottumuksiaan ja tapojaan kunnioitetaan ja pidetään arvossa. Heitä on jokaisena ajankohtana kohdeltava inhimillisesti ja suojeltava varsinkin kaikilta väkivallan teoilta tai uhkauksilta sekä solvauksilta ja julkiselta uteliaisuudelta.

Naiset ovat erityisesti suojatut kaikilta heidän kunniansa loukkauksilta ja varsinkin raiskaukselta, prostitutioon pakottamiselta ja kaikilta heidän siveytensä loukkauksilta.

Mikäli terveydentilaa, ikää ja sukupuolta koskevista määräyksistä ei muuta johdu, selkkauksen osapuolen on kohdeltava kaikkia sen vallassa olevia suojeltuja henkilöitä samanlaista huomaavaisuutta osoittaen ja tekemättä mitään epäsuopeata erottelua varsinkaan rodun, uskonnon ja poliittisten mieltipiteiden perusteella.

Selkkauksen osapuolet voivat kuitenkin suojeltujen henkilöiden suhteen ryhtyä sodasta aiheutuviin valvonta- ja turvallisuustoimenpiteisiin.

28 artikla

II. Vaaravyöhykkeet

Ketään suojeltua henkilöä älköön käytettäväksi saatamaan läsnäolollaan sotatoimilta suojatuksi tiettyjä kohteita tai paikkakuntia.

29 artikla

III. Vastuu

Selkkauksen osapuoli, jonka vallinnassa on suojeltuja henkilöitä, on vastuussa edustajiensa heille osoittamasta kohtelusta. Henkilökohtainen vastuu, joka on saattanut syntyä, pysyy sen estämättä voimassa.

30 artikla

Suojelijavaltojen ja avustusjärjestöjen puoleen kääntyminen

Suojelluille henkilöille on suotava kaikki helpotukset kääntymiseksi suojelijavaltojen, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ja Punaisen Ristin (Punaisen Puolikuun, Punaisen Leijonan ja Auringon) kansallisen yhdistyksen puoleen siinä maassa, missä he oleskelevat, sekä jokaisen heitä avustavan järjestön puoleen.

Näille eri järjestöille on viranomaisten myönnettävä kaikki helpotukset niissä rajoissa, jotka johtuvat sotilaallisista välttämättömyyksistä ja turvallisuusvaatimuksista.

Paitsi niitä 143 artiklassa tarkoitettuja käyntejä, joita suojelijavaltain ja Punaisen Ristin kansainvälisen komitean edustajat tekevät, suojeltuja henkilöitä vallinnassa pitävän vallan sekä valtaajavallan on helpotettava mahdollisuuden mukaan käyntejä, joita tahtovat suojeltujen luo tehdä muiden järjestöjen edustajat, joiden tarkoituksiin kuuluu antaa sanotuille henkilöille hengellistä tai aineellista apua.

31 artikla

Pakon kieltäminen

Mitään ruumiillista tai henkistä pakkoa älköön käy-tettäkö suojeltuja henkilöitä kohtaan varsinkaan tie-tojen saamiseksi heiltä tai kolmannelta.

32 artikla

Ruumiinräakkäyksen, kiduttamisen yms. kieltäminen

Korkeat sopimuspuolet kieltävät nimenomaan toisiltaan kaikki toimenpiteet, jotka ovat oman-sa aiheuttamaan ruumiillisia kärsimyksiä heidän vallinnassaan oleville suojelluille henkilöille tai aikaansaamaan heidän häviämisenensä sukupuuttoon. Tämä kielto käsittää ei ainoastaan tahallisen surmaamisen, kiduttamisen, ruumiinrangaistukset, silpomiset ja lääkinnölliset tai tieteelliset kokeet, jotka eivät ole suojellun henkilön lääkinnöllisen hoidon kannalta välttämättömiä, vaan myös kaikki muut raakamaiset teot, olkoop ta niiden suorittajat siviilivirkakuntaan kuuluvia tai sotilaita.

33 artikla

Yksilöllinen vastuu, yhteisrangaistukset, kostotoimenpiteet, ryöstäntä

Ketään suojeltua henkilöä älköön rangaistako rikkomuksesta, jota hän ei ole henkilökohtaisesti tehnyt. Yhteisrangaistukset samoin kuin kaikki pelotus- tai terroritoimenpiteet ovat kielletyt.

Ryöstäntä on kielletty.

Suojeltuihin henkilöihin tai heidän omaisuuteen-sa kohdistuvat kostotoimenpiteet ovat kielletyt.

34 artikla

Panttivangit

Panttivankien ottaminen on kielletty.

III osa. Suojeltujen henkilöiden asema ja kohtelu

II alaosto. Selkkauksen osapuolen alueella olevat ulkomaalaiset

35 artikla

Oikeus alueelta poistumiseen

Jokaisella suojellulla henkilöllä, joka tahtoo poistua alueelta selkkauksen alkaessa tai kestäessä, on oikeus niin tehdä, mikäli hänen lähtönsä ei ole vastoin valtion kansallisia etuja. Hänen poistumispyyntönsä on käsiteltävä säännönmukaista menettelyä noudattaen ja päätös on annettava mahdollisimman pikaisesti. Saatuaan poistumisluvan hän voi varata itselleen matkaa varten tarpeelliset rahat ja ottaa mukaansa kohtuullisen määrän henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja esineitä.

Henkilöillä, joilta poistumislupa on evätty, on oikeus vaatia, että pitävät tuomioistuimien tai hallinto-

kollegio, jonka heitä vallinnassaan pitävä valta on tätä tarkoitusta varten perustanut, ottaa epäävän päätöksen mahdollisimman lyhyen ajan kuluessa uudelleen käsiteltäväksi.

Jos suojelijavallan edustajat sitä pyytävät, heidän on, mikäli turvallisuusnäkökohdat eivät ole esteenä eivätkä asianomaiset sitä vastusta, saatava tieto syistä, joiden vuoksi poistumispyyntöön ei ole jonkin tai joidenkin sellaisen pyynnön tehneiden kohdalta suostuttu, ja mahdollisimman joutuisasti kaikkien niiden henkilöiden nimistä, joiden pyyntö on evätty.

36 artikla

Kotiuttamismenettely

Maasta poistumisen, joka perustuu edellisessä artiklassa mainittuun lupaan, tulee tapahtua turvallisuuden, terveydenhoidon, puhtauden ja ravitsemisen kannalta tyydyttävissä olosuhteissa. Kustannukset, jotka syntyvät sen jälkeen, kun suojeltua henkilöä vallinnassaan pitävän vallan alueelta on poistuttu, ovat määräämään tai, mikäli ne aiheutuvat oleskelusta puolueettomassa maassa, sen vallan korvattavat, jonka kansalaisten hyväksi ne ovat syntyneet. Näitä muuttoja koskevat käytännölliset yksityiskohdat järjestetään tarvittaessa asianomaisten valtojen keskinäisillä erikoissopimuksin.

Mitä edellä on sanottu, ei ole esteenä niiden erikoissopimusten soveltamiseen, joita selkkauksen osapuolet ehkä ovat keskenään tehneet vihollisen haltuun joutuneiden kansalaistensa vaihtamiseksi ja kotiuttamiseksi.

37 artikla

Vangitut henkilöt

Suojeltuja henkilöitä, jotka ovat tutkintavankeudessa tai kärsimässä vapausrangaistusta, on heidän pidättämisenensä aikana käsiteltävä inhimillisesti.

He saavat heti vapauduttuaan pyytää lupaa maasta poistumiseen sen mukaan kuin edellisissä artikloissa on sanottu.

38 artikla

Kotiuttamatta olevat henkilöt. I. Yleistä

Niitä erikoistoimenpiteitä lukuunottamatta, joihin voidaan ryhtyä tämän sopimuksen, erittäinkin sen 27 ja 41 artiklan nojalla, suojeltujen henkilöiden asema määräytyy periaatteellisesti niiden säännösten mukaan, jotka koskevat ulkomaalaisten kohtelua rauhan aikana. Joka tapauksessa on heille suotava seuraavat oikeudet:

- 1) heillä on oleva oikeus vastaanottaa heille osoitetut yksityiset ja kollektiiviset avustukset;
- 2) heidän tulee saada, mikäli heidän terveydentilansa sitä vaatii, lääkärin- ja sairaala-hoitoa samassa määrin- kuin asianomaisten valtion kansalaisten;
- 3) heillä on oleva oikeus harjoittaa uskontoaan ja saada henkistä apua uskontokuntansa papeilta;
- 4) jos he asuvat sodasta aiheutuviin vaaroihin nähden erityisen uhanalaisella paikkakunnalla, heillä on oleva paikan muuttamisen yhtäläinen oikeus kuin asianomaisten valtion kansalaisilla;
- 5) viittätoista vuotta nuorempien lasten, raskauden-tilassa olevien naisten ja seitsemää vuotta nuorempien lasten äitien tulee saada osakseen etuoikeutettua kohtelua samassa laajuudessa kuin asianomaisten valtion kansalaisten.

39 artikla

II. Toimeentulokeinot

Suojelluille henkilöille, jotka selkkauksen johdosta ovat menettäneet tuloa tuottavan toimensa, on varattava tilaisuus palkallisen työn saantiin ja heillä on tässä kohden oleva, mikäli turvallisuusnäkökohdista ja 40 artiklasta ei muuta johdu, samat edut kuin sen vallan kansalaisilla, jonka alueella he ovat.

Jos selkkauksen osapuoli alistaa suojellun henkilön sellaiseen valvontaan, joka estää häntä pitämästä huolta toimeentulostaan, ja varsinkin milloin tämä henkilö ei turvallisuusyistä voi saada itselleen palkattua työtä kohtuullisin ehdoin, mainitun osapuolen on annettava avustusta hänen ja niiden henkilöiden tarpeisiin, jotka ovat hänen huollettavinaan.

Suojellut henkilöt saavat joka tapauksessa vastaanottaa avustuseriä kotimaastaan, suojelijavallalta ja 30 artiklassa mainituilta hyväntekeväisyysyhdistyksiltä.

40 artikla

III. Työnteko

Suojeltuja henkilöitä ei voida pakottaa työhön laajemmalti kuin sen selkkauksen osapuolen kansalaisia, jonka alueella he ovat.

Jos suojellut henkilöt ovat vihollismaan kansalaisia, heitä ei voida pakottaa muihin kuin sellaisiin töihin, jotka säännönmukaisesti ovat tarpeellisia ihmisten ravitsemisen, majoituksen, vaatetuksen, kuljetuksen ja terveyden turvaamiseksi ja jotka eivät ole suoranaudessa yhteydessä sotatoimien suorittamiseen.

Edellisissä kappaleissa mainituissa tapauksissa työhön pakotettujen suojeltujen henkilöiden tulee saada osakseen samat työehdot ja sama määrä suojelua kuin oleskelumaan kansalaisiin kuuluvat työntekijät erittäinkin mitä tulee palkkaan, työajan pituuteen, varusteisiin, ennakkovalmennukseen sekä työtapaturmien ja ammattitautien korvaamiseen.

Jos edellä olevia määräyksiä loukataan, suojeltujen henkilöiden on sallittava käyttää heille 30 artiklan mukaan kuuluvaa valitusoikeutta.

41 artikla

IV. Pakolliseen oleskelupaikkaan määrääminen. Eristäminen

Jos pidättäjävalta ei katso muita tässä sopimuksessa mainittuja valvontatoimenpiteitä riittäviksi, ovat ankarimpia valvontatoimenpiteitä, joihin se saattaa turvautua, pakolliseen oleskelupaikkaan määrääminen tai eristäminen (internoiminen) 42 ja 43 artiklan mukaisesti.

Soveltaessaan 39 artiklan toisen kappaleen määräyksiä henkilöihin, jotka on pakotettu luopumaan vakinaisesta asuinpaikastaan päätöksen nojalla, jossa heidät määrätään ottamaan toisella paikkakunnalla pakollinen oleskelupaikka, pidättäjävalta on velvollinen niin tarkoin kuin mahdollista noudattamaan eristettyjen henkilöiden kohtelua koskevia sääntöjä (tämän sopimuksen III osa IV alaosasto).

42 artikla

V. Eristämisen tai pakolliseen oleskelupaikkaan määräämisen perusteet

Vapaaehtoinen eristäminen.

Suojeltujen henkilöiden eristämisestä tai pakolliseen oleskelupaikkaan määräämisestä ei voida tehdä päätöstä, ellei pidättäjävallan turvallisuus sitä ehdottoman välttämättömästi vaadi.

Jos jokin henkilö suojelijavallan edustajien välityksellä pyytää, että hänet vapaaehtoisesti eristettäisiin, ja hänen oma asemansa tekee sen välttämättömäksi, pidättäjävalta on velvollinen ryhtymään sen mukaisiin toimenpiteisiin.

43 artikla

VI. Menettely

Jokaisella suojellulla henkilöllä, joka on eristetty tai määrätty pakolliseen oleskelupaikkaan, on oikeus vaatia, että pätevä tuomioistuin tai hallintokollegio, jonka pidättäjävalta on tarkoitusta varten perustanut, ottaa häntä koskevan päätöksen mahdollisimman lyhyen ajan kuluessa uudelleen käsiteltäväksi. Jos päätös eristämisestä tai pakolliseen oleskelupaikkaan määräämisestä pysytetään voimassa, tuomioistuimen tai hallintokollegion on otettava määräajoin ja ainakin kahdesti vuodessa sanotun henkilön asia tarkastettavakseen, jotta alkuperäistä päätöstä voitaisiin muuttaa hänen edukseen, mikäli olosuhteet sen sallivat.

Elleivät asianomaiset suojellut henkilöt sitä vastusta, pidättäjävallan tulee saattaa niin joutuisasti kuin mahdollista suojelijavallan tietoon niiden suojeltujen henkilöiden nimet, jotka on eristetty tai määrätty pakolliseen oleskelupaikkaan, sekä niiden nimet, jotka on vapautettu eristämisestä tai pakollisesta oleskelupaikasta. Vastaavin varauksin on ensimmäisessä kappaleessa mainittujen tuomioistuimen ja hallintokollegioiden päätöksistään annettava niin joutuisasti kuin mahdollista tieto suojelijavallalle.

44 artikla

VII. Pakolaiset

Ryhtyessään tässä sopimuksessa tarkoitettuihin valvontatoimenpiteisiin, pidättäjävalta ei saa käsitellä pakolaisia, jotka tosiasiallisesti eivät saa osakseen suojelua miltään hallitukselta, vihollisiin kuuluvina ulkomaalaisina yksistään sen perusteella, että he oikeudellisesti (de jure) ovat vihollisvaltion kansalaisia.

45 artikla

VIII. Toiselle vallalle luovuttaminen

Suojeltuja henkilöitä alkoon luovutettako vallalle, joka ei ole osallinen tähän sopimukseen.

Tämä määräys ei estä suojeltujen henkilöiden kotiuttamista tai heidän palaamistaan asuinmaahansa vihollisuuksien päätyttyä.

Suojeltuja henkilöitä ei heitä vallinnassaan pitävä valta saa luovuttaa sopimukseen osalliselle vallalle, ennenkuin ensiksi mainittu valta on vakuuttanut, että kysymyksessä oleva sopimukseen osallinen valta on halukas ja kykenevä soveltamaan tätä sopimusta. Kun suojeltuja henkilöitä on siten luovutettu, vastuu tämän sopimuksen soveltamisesta on sillä vallalla, joka on suostunut heidät vastaanottamaan, koko sen ajan, minkä he ovat sen huostaan uskottuina. Kuitenkin on, jos tämä valta jättää josakin tärkeässä kohden noudattamatta sopimuksen määräyksiä, suojellut henkilöt luovuttanut valta vel-

vollinen, suojelijavallan ilmoituksesta, ryhtymään tehokkaisiin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi tai pyytämään suojeltujen henkilöiden palauttamista sille. Tällaista pyyntöä on noudatettava.

Suojeltua henkilö ei saada missään tapauksessa luovuttaa maahan, jossa hän saattaa pelätä joutuvansa vainotuksi poliittisten tai uskonnollisten mielipiteittensä takia.

Tämän artiklan määräykset eivät estä ennen vihollisuuksien alkamista tehtyjen, rikoksen tekijään luovuttamista koskevien sopimusten nojalla luovuttamasta suojeltuja henkilöitä, joita syytetään yleisistä rikoslakia vastaan tehdyistä rikoksista.

46 artikla

Rajoittavien toimenpiteiden lakkaaminen

Suojeltuihin henkilöihin kohdistuvat rajoittavat toimenpiteet, mikäli niitä ei ole aikaisemmin peruutettu, on kumottava niin pian kuin mahdollista vihollisuuksien päätyttyä.

Heidän omaisuuttaan koskevat rajoittavat toimenpiteet lakkautetaan niin pian kuin mahdollista vihollisuuksien päätyttyä heitä vallinnassaan pitävän vallan lainsäädännön mukaisesti.

III osa

Suojeltujen henkilöiden asema ja kohtelu.

III alaosasto. Vallatut alueet

47 artikla

Oikeuksien loukkaamattomuus

Suojellut henkilöt, jotka ovat vallatulla alueella eivät missään tapauksessa tai millään tavoin menettä tämän sopimuksen heille suomia etuja sen johdosta, että valtauksen seurauksena jokin muutos on kohdannut kysymyksessä olevan alueen valtiollisia laitoksia tai hallitusta, tai sen johdosta, että vallatun alueen viranomaiset ja valtaajavalta ovat siitä keskenään sopineet, tai siitä syystä, että viimeksi mainittu on yhdistänyt vallatun alueen kokonaan tai osaksi omaan alueeseensa.

48 artikla

Erityisiä kotiuttamistapauksia

Suojellut henkilöt, jotka eivät ole sen vallan kansalaisia, jonka alue on vallattuna, saavat 35 artiklassa mainituin edellytyksin käyttää hyväkseen maastapoistumisoikeutta, ja sitä koskevat päätökset on tehtävä menettelyssä, jonka valtaajavalta sanotun artiklan mukaisesti järjestää.

49 artikla

Karkoittamiset, siirtämiset, evakuoimiset

Suojeltujen henkilöiden pakolliset joukko- tai erillis-siirrot sekä karkoittamiset vallatulta alueelta valtaaja- tai muun vallan alueelle, olipa se vallattu tai ei, ovat kiellettyt, niiden aiheesta riippumatta.

Valtaajavalta voi kuitenkin ryhtyä tietyn vallatun paikkakunnan täydelliseen tai osittaiseen evakuoimiseen, jos väestön turvallisuus tai pakottavat sotilaalliset syyt sitä vaativat. Evakuointi ei saa johtaa suojeltujen henkilöiden siirtämiseen vallatun alueen ulkopuolelle, paitsi milloin on asiallisesti mahdotonta välttää sellaista siirtoa. Siten evakuoitu väestö on palautettava kotiseudulleen niin pian

kuin vihollisuudet kysymyksessä olevan alueen piirissä ovat lakanneet.

Näitä siirtoja ja evakuoimisia suorittaessaan valtaajavallan on, niin pitkälti kuin on mahdollista, meneteltävä niin, että suojellut henkilöt sijoitetaan sopiviin asumuksiin, että siirrot toimitetaan terveyden, turvallisuuden ja ravitsemisen suhteen tyydyttävällä tavalla ja että saman perheen jäseniä ei eroteta toisistaan.

Suojelijavallalle on siirroista ja evakuoimisista ilmoitettava niin pian kuin ne ovat tapahtuneet.

Valtaajavalta ei ole oikeutettu pidättämään suojeltuja henkilöitä paikkakunnalla, joka on sodan vaaroihin nähden erikoisen uhanalaisessa asemassa, paitsi milloin väestön turvallisuus tai pakottavat sotilaalliset syyt sitä vaativat.

Valtaajavalta ei saa valtaamalleen alueelle karkoittaa tai siirtää osaa omasta siviiliväestöstään.

50 artikla

Lapset

Valtaajavallan on, valtion ja paikallisten viranomaisten avulla, helpotettava lasten hoito- ja kasvatustilojen asianmukaista toimintaa.

Sen on ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin helpottaakseen lasten henkilöllisyyden toteamista ja heidän sukulaisuussuhteittensa selvittämistä. Sillä ei ole oikeutta missään tapauksessa muuttaa heidän henkilöllistä asemaansa eikä merkitä heitä alaistensa muodostelmien tai järjestöjen luetteloihin.

Jos paikallisten laitosten toiminta on puutteellista, valtaajavallan tulee ryhtyä toimenpiteisiin turvatakseen orpojen ja sodan johdosta vanhemmistaan eroon joutuneiden lasten toimeentulon ja kasvatuksen, mikäli mahdollista sellaisten henkilöiden avulla, joilla on sama kansallisuus, kieli ja uskonto kuin sanotuilla lapsilla, ja edellyttäen, ettei ole läheistä omaista tai myöskään ystävää, joka voisi asiasta huolehtia.

Eriytinen sen toimiston jaosto, joka on perustettu 136 artiklassa olevien määräysten mukaisesti, on saapa tehtäväkseen ryhtyä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin sellaisten lasten henkilöllisyyden selvittämiseksi, joiden kohdalta siitä ei ole varmuutta. Tiedot, joita on olemassa niiden isästä ja äidistä tai muista lähiomaisista, on aina merkittävää muistiin.

Valtaajavalta ei saa panna esteitä niiden toimenpiteiden soveltamiselle, jotka ennen valtausta käytäntöön otettuina, tarkoittavat etusijan antamista viittätoista vuotta nuoremmille lapsille, raskauden aikana oleville naisille ja seitsemää vuotta nuorempien lasten äideille ravinnon, lääkärinhoidon ja sodan seurauksilta suojelemisen suhteen.

51 artikla

Sotilasluetteloihin ottaminen. Työ

Valtaajavalta ei saa pakottaa suojeltuja henkilöitä palvelemaan aseellisissa voimissaan tai apujoukoissaan. Kaikenlainen vapaaehtoista palvelukseen astumista tarkoittava painostus tai propaganda on kielletty.

Valtaajavalta ei saa pakottaa suojeltuja henkilöitä työhön, elleivät nämä ole kahdeksantoista vuotta täyttäneitä; kysymykseen saattaa kuitenkin tulla vain työ, joka on välttämätön valta-armeijan

tarpeita tai julkisen edun vaatimia tehtäviä varten taikka vallatun maan väestön ravitsemisen, majoittamisen, vaatteettamisen, kuljettamisen tai terveyden kannalta. Suojeltuja henkilöitä älköön pakotettako mihinkään sellaiseen työhön, jonka johdosta he joutuisivat osallistumaan sotatoimiin. Valtaajavalta ei saa pakottaa suojeltuja henkilöitä varmistamaan väkivoimin niiden huoneistojen turvallisuutta, joissa he suorittavat pakkotyötä.

Työtä voidaan suorittaa vain sen alueen rajojen sisäpuolella, jossa kysymyksessä olevat henkilöt oleskelevat. Kutakin sellaista henkilöä on, mikäli mahdollista, pidettävä vakinaisella työpaikkakunnallaan. Työstä on maksettava kohtuullinen palkka, joka on oikeassa suhteessa työntekijöiden ruumiillisiin ja henkisiin kykyihin. Vallatussa maassa voimassa olevaa lainsäädäntöä, joka koskee työehto- ja suojelutoimenpiteitä, on, varsinkin mitä tulee palkkaan, työajan pituuteen, varusteisiin, ennakkovalmennukseen sekä työtapaturmien ja ammattitautien korvaamiseen, sovellettava suojeltuihin henkilöihin heidän ollessaan tässä artiklassa tarkoitetuissa töissä.

Työmääräysten antaminen ei missään tapauksessa saa johtaa siihen, että työntekijät joutuvat palvelemaan sotilaallisissa tai puolisosilaallisissa järjestöissä.

52 artikla

Työntekijäin suojelu

Minkäänlaisin sopimuksin, välipuhein tai järjestelyin ei voida supistaa kullekin työntekijälle, olipa hän vapaaehtoinen tai ei taikka oleskelkoonpa hän missä tahansa, kuuluvaa oikeutta kääntyä suojelevan vallan edustajien puoleen sen väliintulon pyytämiseksi.

Kaikki sellaiset toimenpiteet, joilla tarkoitetaan aikaansaada työttömyyttä tai vähentää vallatun alueen työntekijäin mahdollisuuksia työntekoon, heidän taivuttamiseksiin tekemään työtä valtaajavallan hyväksi, ovat kielletyt.

53 artikla

Kielletyt tuhoamiset

Valtaajavalta ei saa tuhota irtainta tai kiinteätä omaisuutta, joka kuuluu yksityisille henkilöille yksilöllisesti tai yhteisesti tai valtiolle tai julkisoikeudellisille yhteisöille tai sosiaalisille tai osuustoiminnallisille järjestöille, paitsi milloin sotatoimet ovat tehneet tuhoamisen ehdottoman välttämättömäksi.

54 artikla

Tuomarit ja muut virkamiehet

Valtaajavalta ei saa muuttaa vallatun alueen virkamiesten tai tuomarien asemaa tai kohdistaa heihin sen johdosta, että ovat omantunnon syistä kieltäytyneet hoitamasta virkaansa tai tointansa, pakotteita tai mitään väkivaltaa tai minkäänlaisia heidän asettamistaan muita huonompaan asemaan tarkoittavia toimenpiteitä.

Viimeksi mainittu kielto ei estä soveltamasta 51 artiklan toista kappaletta. Se jättää koskemattomaksi valtaajalle kuuluvan vallan poistaa julkisten virkain tai tointen haltijat toimistaan.

55 artikla

Elintarvike- ja lääkintähuolto

Valtaajavalta on, niin pitkälti kuin sen käytettävissä olevat varat suinkin sallivat, velvollinen varustamaan väestön elintarvikkeilla ja lääkeaineilla; sen velvollisuutena on erittäinkin tuoda maahan elin-, lääkintä- ja muita välttämättömiä tarvikkeita, milloin vallatun alueen omat varat ovat riittämättömät.

Valtaajavalta ei saa pakkotilauksin ottaa vallatulla alueella olevia elin- tai lääkintätarvikkeita tai muita tavaroita muuhun tarkoitukseen kuin valtausarmeijan ja -hallinnon tarpeisiin; sen on otettava huomioon siviiliväestön tarpeet. Mikäli muissa kansainvälisissä sopimuksessa ei toisin määrätä, sen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin, jotta kustakin pakkotilauksesta annettaisiin sen oikeata arvoa vastaava korvaus.

Suojelijavallat voivat joka hetki vapaasti tarkastaa vallatun alueen elin- ja lääkintävarastojen tilan, mikäli ohimenevät rajoitukset eivät käy välttämättömiksi pakollisen sotilaallisen välttämättömyyden johdosta.

56 artikla

Terveystenhoito

Valtaajavalta on velvollinen kaikin käytettävissä olevin keinoin sekä yhteistoiminnassa kansallisten ja paikallisten viranomaisten kanssa turvaamaan ja voimassa pitämään lääkintö- ja sairaanhoitolaitokset ja -asemat samoin kuin terveyden ja julkisen terveydenhoidon vallatulla alueella, erittäinkin ottamalla käytäntöön ja soveltamalla tarttuvien tautien ja kulkutautien leviämisen vastustamiseksi tarpeellisia estämistoimenpiteitä. Kaikkiin eri luokkiin kuuluvalla lääkintöhenkilökunnalla on oikeus täyttää tehtävänsä.

Jos uusia sairaaloita perustetaan vallatulle alueelle eivätkä valtauksen kohteena olevan valtion asianomaiset elimet enää toimi, valtaajaviranomaisten on tarvittaessa meneteltävä 18 artiklassa mainituin tavoin niiden tunnustamiseksi. Vastaavissa olosuhteissa valtaajaviranomaisten on niinkään meneteltävä 20 ja 21 artiklassa mainituin tavoin sairaaloiden ja kulkuneuvojen henkilökunnan tunnustamiseksi.

Ottaessaan suoritettavikseen terveyttä ja terveydenhoitoa koskevia toimenpiteitä sekä pannessaan niitä täytäntöön valtaajavalta ottaa huomioon vallatun alueen väestön moraaliset ja eettilliset vaatimukset.

57 artikla

Sairaaloiden pakko-otto

Siviilisairaloita valtaajavalta voi ottaa pakko-otoin käyttöönsä vain toistaiseksi ja ainoastaan välttämättömän tarpeen vaatiessa, antaakseen niissä hoitoa haavoittuneille ja sairaille sotilaille, sekä ehdoin että soveliaisiin toimenpiteisiin ryhdytään sairaalaan otettujen henkilöiden hoitamiseksi ja käsittelemiseksi ja siviiliväestön sairaalatarpeiden tyydyttämiseksi.

Siviilisairaalan tarvikkeisiin ja varastoihin ei pakko-ottoa voida kohdistaa, mikäli on välttämättömyyden varata ne siviiliväestön tarpeisiin.

58 artikla

Hengellinen apu

Valtaajavallan on sallittava pappien antaa hengellistä apua uskontokuntiansa jäsenille.

Sen on myös vastaanotettava uskonnollisiin tarpeisiin välttämättömiä kirjoja ja esineitä sekä helpotettava niiden jakelua vallatulla alueella.

59 artikla

Avustustoimet

I. Yhteisavustukset

Milloin vallatun alueen väestöllä tai sen osalla ei ole riittävästi elintarvikkeita, valtaajavallan on hyväksyttävä tätä väestöä tarkoittavat avustustoimet sekä helpotettava niitä kaikin käytettävissä olevin varoin.

Nämä avustustoimet, joihin voivat ryhtyä joko valtiot tai puolueeton ihmisystävällinen järjestö, kuten Punaisen Ristin kansainvälinen komitea, käsittelevät erittäinkin elintarvikkeiden, lääkeaineiden ja vaatteiden lähettämisen.

Kaikkien sopimusvaltioiden on annettava lupa näiden lähetysten vapaaseen kauttakulkuun ja huolehdittava niiden suojelemisesta.

Valta, joka on suonut vapaan kauttakulun selkäuksessa sen vastapuolena olevan vallan alueelle kuljetettaville lähetyksille, on kuitenkin oikeutettu tarkastamaan lähetykset, säännöstelemään niiden kauttakulun määrättyjen aikataulujen ja reittien mukaan sekä saamaan suojelijavallalta riittävän vakuutuksen siitä, että lähetykset tullaan käyttämään niitä tarvitsevan väestön avustamiseksi eikä valtaajavallan hyväksi.

60 artikla

II. Valtaajavallan velvollisuudet

Avustuslähetykset eivät missään suhteessa vapauta valtaajavaltaa sille 55, 56 ja 59 artiklassa säädetystä vastuusta. Se ei millään tavoin saa ohjata avustuslähetystä käytettäväksi niille määrätystä tarkoituksesta poikkeavasti, paitsi milloin pakottava välttämättömyys vaatii niin menettelemään vallatun alueen väestön eduksi ja suojelijavalta siihen suostuu.

61 artikla

III. Jakelu

Edellisissä artikloissa mainittujen avustuslähetysten jakelu on toimitettava yhteistoimin suojelijavallan kanssa ja sen valvonnassa. Tämä tehtävä voidaan myös valtaaja- ja suojelijavallan keskeisin sopimuksin, uskoa puolueettomalle valtiolle, Punaisen Ristin kansainväliselle komitealle tai muulle puolueettomalle, ihmisystävälliselle järjestölle.

Näistä avustuslähetyksistä ei vallatulla alueella saa kantaa mitään veroja tai maksuja, mikäli niiden kantaminen ei ole välttämätöntä alueen talouden hyväksi. Valtaajavallan on helpotettava näiden lähetysten joutuisaa jakelua.

Kaikki sopimuspuolet tekevät voitavansa näiden vallatulle alueelle menevien lähetysten ilmaisen kauttakulun ja kuljetuksen sallimiseksi.

62 artikla

IV. Henkilökohtaiset avustukset

Mikäli pakottavat turvallisuusnäkökohdat eivät muuta vaadi, vallatulla alueella olevat suojellut

henkilöt ovat oikeutetut vastaanottamaan heille osoitetut henkilökohtaiset avustuslähetykset.

63 artikla

Punaisen Ristin kansalliset yhdistykset ja muut avustusjärjestöt

Mikäli valtaajavallan turvallisuutta koskevat pakottavat näkökohdat eivät vaadi muunlaisiin ohimeneviin ja poikkeuksellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä, on noudatettava seuraavaa:

- a) Punaisen Ristin (Punaisen Puolikuun, Punaisen Leijonan ja Auringon) tunnustetut kansalliset yhdistykset ovat oikeutetut harjoittamaan toimintaansa Punaisen Ristin periaatteiden mukaisesti sellaisina kuin ne on määritelty Punaisen Ristin kansainvälisissä konferensseissa. Muilla avustusyhdistyksillä pitää olla oikeus harjoittaa ihmisystävällistä toimintaansa samanlaisin edellytyksin;
- b) valtaaja ei saa vaatia näiden yhdistysten henkilökunnan ja rakenteen suhteen tehtäväksi mitään muutosta, joka saattaisi olla haitaksi mainitun toiminnan harjoittamiselle.

Samoja periaatteita on sovellettava ei-sotilaallista luonnetta olevien, jo perustettujen tai vastedes perustettavien erikoisjärjestöjen toimintaan ja henkilökuntaan, milloin järjestön tarkoituksena on siviiliväestön ehtojen turvaamiseksi huolehtia tärkeimmistä yleistä hyötyä edistävästä tehtävästä, avustusten jakelusta sekä pelastustoiminnan järjestelystä.

64 artikla

Rikoslainsäädäntö. I. Yleistä

Vallatun alueen rikoslainsäädäntö pysyy voimassa sellaisiin poikkeuksiin, että valtaajavalta voi kumota sen tai keskeyttää sen soveltamisen mikäli se olisi uhkana tämän vallan turvallisuudelle tai esteenä tämän sopimuksen soveltamiselle. Mikäli ei muuta johdu tästä poikkeuksesta sekä tarpeesta turvata tehokas oikeushallinto, vallatun alueen tuomioistuimet jatkavat toimintaansa kaikkien sanotussa lainsäädännössä tarkoitettujen rikosten suhteen.

Valtaajavalta voi kuitenkin antaa vallatun alueen väestön noudatettaviksi määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä, jotta se voisi täyttää tästä sopimuksesta sille johtuvat velvollisuudet turvata alueen säännöllisen hallinnon ja varmistaa toiselta puolen valtaajavallan ja toiselta puolen valtausarmeijan ja -hallinnon jäsenten ja omaisuuden sekä niiden käyttämien laitosten ja kulkureittien turvallisuuden.

65 artikla

II. Julkaiseminen

Valtaajavallan antamat rangaistussäännökset eivät tule voimaan ennen kuin ne on julkaistu ja saatettu väestön tietoon tämän kielellä. Niillä ei voi olla taannehtivaa vaikutusta.

66 artikla

III. Asianomaiset tuomioistuimet

Valtaajavalta voi, kun kysymys on rikoksesta sellaista määräystä vastaan, jonka se on 64 artiklan toisen kappaleen nojalla antanut, määrätä syytetyt tuomittaviksi sotatuomioistuimissaan, joilla ei ole poliittista luonnetta ja jotka ovat säännönmukaisesti kokoonpannut, edellyttäen että ne pitävät istunton-

sa vallatussa maassa. Muutoksenhakutuomioistuinten pitää etukädessä olla vallatussa maassa.

67 artikla

IV. Sovellettavat säännökset

Tuomioistuimet saavat soveltaa vain sellaisia määräyksiä, jotka olivat sovellettavissa ennen rikoksen tekemistä ja jotka ovat sopusoinnussa yleisten oikeusperiaatteiden kanssa, erittäinkin mitä tulee periaatteeseen rangaistuksen suhteellisuudesta rikokseen nähden. Niiden tulee ottaa huomioon se seikka, ettei syytetty ole valtaajavallan kansalainen.

68 artikla

V. Rangaistukset. Kuolemanrangaistus

Milloin suojeltu henkilö tekee rikoksen yksinomaan vahingoittaakseen valtaajavaltaa eikä rikos kohdistu valtausarmeijan tai -hallinnon jäsenten henkeen tai ruumiilliseen koskemattomuuteen tai aiheuta vakavaa yleistä vaaraa tai vakavasti loukkaa valtausarmeijan tai -hallinnon omaisuutta tai niiden käyttämiä laitoksia, sellaista henkilöä voidaan rangaista eristämällä tai tavallisella vankeudella huomioon ottaen, että tämän eristämisen tai vankeuden tulee olla oikeassa suhteessa tehtyyn rikokseen. Sellaisista rikoksista ei suojelluille henkilöille myöskään voida määrätä muuta vapauden riistämisen käsitteävää seuraamusta kuin eristäminen tai vankeus. Tuomioistuimet, joita tarkoitetaan tämän sopimuksen 66 artiklassa, voivat vapaasti muuntaa vankeusrangaistuksen yhtä pitkän ajan kestäväksi eristämisseuraamukseksi.

Valtaajavallan 64 ja 65 artiklan mukaisesti antamissa rangaistussäännöksissä ei suojelluille henkilöille voida säätää kuolemanrangaistusta seuraamukseksi muista heidän syykseen jäävistä rikoksista kuin vakoilusta, törkeistä tuholaiasteoista, jotka on kohdistettu valtaajavallan sotilaallisiin laitteisiin, tai tahallista rikoksista, jotka ovat aiheuttaneet yhden tai usean henkilön kuoleman, ja ainoastaan edellytyksellä, että vallatulla alueella ennen valtausta voimassa olleessa lainsäädännössä on sellaisista teoista ollut säädettyä seuraamukseksi kuolemanrangaistus.

Suojeltua henkilöä ei voida tuomita kuolemaan, ellei tuomioistuimen huomiota ole erityisesti kiinnitetty siihen seikkaan, ettei syytetty, koska hän ei ole valtaajavallan kansalainen, ole tätä kohtaan sidottu mihinkään uskollisuusvelvoitukseen.

Missään tapauksessa ei suojeltua henkilöä, joka rikoksen tehdessään on kahdeksaatoista vuotta nuorempi, voida tuomita kuolemaan.

69 artikla

VI. Tutkintavankeusajan vähentäminen

Tutkintavankeuden aika on aina vähennettävä siitä vankeusrangaistuksesta, johon suojeltu henkilö on syytettyä tuomittu.

70 artikla

VII. Ennen valtausta tehdyt rikokset

Suojeltuja henkilöitä ei valtaajavalta voi pidättää, syyttää tai tuomita ennen valtausta tai valtauksen ohimenevästi keskeytyneenä ollessa tehdyistä teoista tai silloin esitetystä mielipiteistä, paitsi milloin kysymys on sodan lakien ja tapojen rikkomisesta.

Valtaajavallan kansalaisia, jotka ennen selkkauksen alkamista olivat hakeneet turvaa vallatulta alueelta, ei voida pidättää, syyttää tai tuomita eikä myöskään karkoittaa vallatun alueen ulkopuolelle muista kuin vihollisuuksien alkamisen jälkeen tehdyistä rikoksista taikka sellaisista ennen vihollisuuksien alkamista yleistä rikoslakia vastaan tehdyistä rikoksista, joiden johdosta vallatun alueen oikeuden mukaan rikoksentehtäjä olisi voitu rauhan aikana luovuttaa toiselle valtiolle.

71 artikla

Rikosasiain oikeudenkäynti. I. Yleistä

Valtaajavallan asianomaiset tuomioistuimet eivät voi julistaa mitään tuomiota, ellei sitä ole edeltänyt säännönmukainen oikeudenkäynti.

Jokaiselle valtaajavallan toimesta syytteeseen pannulle henkilölle on viipymättä, kirjallisesti ja hänen ymmärtämällään kielellä, annettava tiedoksi häntä koskevat syytekohtat; hänen asiansa on tutkittava mahdollisimman joutuisasti. Suojelijavallalle on ilmoitettava jokaisesta valtaajavallan suojeltua henkilö vastaan ajamasta syytteestä, milloin syyte tarkoittaa rikosta, josta voi seurata kuolemanrangaistus taikka vankeutta kaksi vuotta tai enemmän; sanottu valta on oikeutettu milloin tahansa saamaan selon oikeudenkäynnin tilasta. Suojelijavallalla on lisäksi oikeus pyynnöstään saada tieto kaikesta siitä, mikä koskee näitä oikeudenkäyntejä ja muitakin syytteitä, joita valtaajavallan toimesta on pantu viereille suojeltuja henkilöitä vastaan.

Tämän artiklan toisessa kappaleessa tarkoitettu ilmoitus suojelijavallalle on toimitettava välittömästi, ja sen tulee joka tapauksessa saapua suojelijavallalle kolmea viikkoa ennen ensimmäistä oikeudenistuntoa. Jos silloin, kun asian käsittelyyn olisi ryhdyttävä, selvitystä ei ole siitä, että tämän artiklan määräyksiä on kaikissa kohdin noudatettu, juttu on jätettävä käsiteltäväksi ottamatta. Ilmoituksessa on mainittava erittäinkin seuraavat seikat:

- a) syytetyn henkilöllisyys;
- b) asuinpaikka tai pidättämispaikka;
- c) syytekohta tai -kohdat eriteltyinä (maininnoin syytteen perusteena olevista rangaistussäännöksistä);
- d) asiaa käsittelevän tuomioistuimen nimi;
- e) ensimmäisen oikeudenistunnon paikka ja aika.

72 artikla

II. Oikeus puolustukseen

Jokaisella syytetyllä on oikeus esittää puolustukseensa nähden tarpeellisia todisteita ja erittäinkin haastattaa todistajia. Hänellä on oikeus käyttää avustajanaan kykenevää puolustajaa oman valintansa mukaan; puolustaja saa vapaasti tehdä käyntejä syytetyn luokse ja hänelle on suotava puolustuksen valmistelemiseksi tarpeelliset helpotukset.

Jos syytetty ei ole valinnut puolustajaa, on suojelijavallan hankittava se hänelle. Milloin syyte tarkoittaa törkeää rikosta eikä suojelijavaltaa ole, valtaajavallan tulee, mikäli syytetty siihen suostuu, hankkia hänelle puolustaja.

Jokaista syytettyä tulee, jollei hän tästä edusta vapaaehtoisesti luovu, olla avustamassa tulkki sekä valmistavan tutkinnan että oikeudenkäynnin aikana. Hän voi milloin tahansa jäävätä tulkin ja vaatia hänen sijaansa toisen.

73 artikla

III. Muutoksenhakuoikeus

Jokaisella tuomitulla on oikeus käyttää tuomioistuimen soveltaman lainsäädännön mukaisia muutoksenhakukeinoja. Hänelle on annettava täydellinen selko oikeuksistaan muutoksenhakuun sekä tällöin noudatettavista määräajoista.

Tässä alaosastossa tarkoitettua rikosasiain oikeudenkäyntimenettelyä on vastaavasti noudatettava muutoksenhakuvaiheessa. Jos tuomioistuimen soveltama lainsäädäntö ei edellytä muutoksenhaun mahdollisuutta, tuomitulla on oikeus hakea tuomioon muutosta valtaajavallan asianomaiselta viranomaiselta.

74 artikla

IV. Suojelijavallan antama apu

Suojelijavallan edustajilla on oikeus olla läsnä jokaisen tuomioistuimen istunnossa sen käsitellessä suojellun henkilön tuomitsemista tarkoitettavaa asiaa, paitsi milloin käsittelyn on, valtaajavallan turvallisuusedun tähden, poikkeuksellisesti tapahduttava suljetuin ovin; tämä tiedoittaa silloin siitä suojelijavallalle. Ilmoitus käsittelyn alkamisen ajasta ja paikasta on lähetettävä suojelijavallalle.

Kaikki annetut tuomiot, joissa määrätään kuolemanrangaistus tai vankeutta kaksi vuotta tai enemmän, on, tuomion perusteet mainiten, mahdollisimman joutuisasti annettava tiedoksi suojelijavallalle; niissä on oleva maininta 71 artiklan mukaisesti toimitetusta ilmoituksesta ja, milloin on tuomittu vapausrangaistukseen, paikasta, missä rangaistus on kärsittävä. Muut tuomiot on merkittävä oikeuden pöytäkirjaan ja suojelijavallan edustajilla on oikeus tarkastaa sitä. Kun on tuomittu kuolemaan tai vapausrangaistukseen kahdeksi vuodeksi tai pitemmäksi ajaksi, muutoksenhakuajat eivät ala kuluu ennen kuin suojelijavalta on saanut tiedon tuomiosta.

75 artikla

V. Kuolemantuomio

Kuolemaan tuomituilta henkilöiltä ei missään tapauksessa voida riistää oikeutta armon anomiseen.

Mitään kuolemantuomiota älköön pantako täytäntöön ennen kuin vähintään kuusi kuukautta on kulunut siitä, kuin suojelijavalta on saanut tiedon lopullisesta tuomiosta, jolla kuolemantuomio on vahvistettu, tai päätöksestä, jolla armonanomus on hylätty.

Tätä kuuden kuukauden aikaa voidaan lyhentää tietyissä yksittäistapauksissa, milloin vakavaa ja välitöntä vaaraa sisältävistä seikoista ilmenee, että valtaajavalta tai sen aselliset voimat ovat järjestetyn uhan alaisina; edellyttäen aina, että suojelijavallalle on annettu ilmoitus tästä määräaikaisten lyhentämisestä ja että sillä on ollut tilaisuus kohtuullisen ajan kuluessa tehdä asianomaisille valtaajaviranomaisille esityksiä näiden kuolemantuomioiden johdosta.

76 artikla

Pidätettyjen käsittely

Syytteenalaisten suojeltujen henkilöiden tulee olla pidätettyinä vallatussa maassa ja jos heidät tuomitaan, kärsiä rangaistuksensa siellä. Heidät on, mikäli mahdollista, pidettävä erillään muista pidätetyistä ja heihin on sovellettava sellaista ravinto- ja

terveydenhoitojärjestystä, joka on riittävä pysyttämään heidän terveydentilansa hyvänä ja vastaa ainakin sitä, mikä on voimassa vallatun alueen rangaistuslaitoksissa.

He saavat terveydentilansa vaatimaa lääkärin hoitoa.

He ovat myös oikeutetut saamaan pyytämäänsä hengellistä apua.

Naiset on sijoitettava erillisiin huoneisiin ja heidän välitön valvontansa on uskottava naishenkilöille.

Asianmukaista huomiota on kiinnitettävä erityiseen alaikäisille soveltuvaan kohteluun.

Pidätettyinä olevilla suojelluilla henkilöillä on oikeus vastaanottaa käyntejä, joita suojelijavallan tai Punaisen Ristin kansainvälisen komitean valtuutetut tekevät 143 artiklan määräysten mukaisesti.

Lisäksi heillä on oikeus saada ainakin yksi avustuspaketti kuukaudessa.

77 artikla

Pidätettyjen luovuttaminen valtauksen päättyessä

Syytettyinä olleet tai vallatun alueen tuomioistuimen tuomitsemat suojellut henkilöt on valtauksen päättyessä heitä koskevina asiakirjoineen luovutettava vapautuneen alueen viranomaisille.

78 artikla

Eristäminen ja pakollinen oleskelupaikka. Valitusoikeus

Jos valtaajavalta pakottavien turvallisuussyiden vuoksi katsoo välttämättömäksi ryhtyä varmuustoimenpiteisiin suojeltujen henkilöiden suhteen, se voi enintään määrätä heidät pakolliseen oleskelupaikkaan tai eristettäviksi.

Pakolliseen oleskelupaikkaan määräämistä tai eristämistä koskevat päätökset on tehtävä noudattamalla säännönmukaista menettelyä, jonka valtaajavalta tämän sopimuksen määräysten mukaisesti vahvistaa. Menettelyyn tulee sisältyä asianomaisille kuuluva valitusoikeus. Valitukset on ratkaistava mahdollisimman lyhyessä ajassa. Jos ratkaisu pysytetään, se on, mikäli mahdollista joka kuudes kuukausi, alistettava sanotun vallan asettaman pätevän lautakunnan tarkastettavaksi.

Suojellut henkilöt, jotka on määrätty pakolliseen oleskelupaikkaan ja joiden sen vuoksi on pakko luopua kohdistaan, saavat rajoituksitta hyväksen tämän sopimuksen 39 artiklan määräyksistä johtuvia etuja.

III osa

Suojeltujen henkilöiden asema ja kohtelu. IV alaosasto. Eristettyjen (internoitujen) henkilöiden käsittelyä koskevia sääntöjä

I luku

Yleisiä määräyksiä

79 artikla

Eristämistapaukset ja sovellettavat määräykset

Suojeltuja henkilöitä eivät selkkauksen osapuolet voi eristää (internoida) muutoin kuin 41, 42, 43, 68 ja 78 artiklan määräysten mukaisesti.

80 artikla

Oikeuskelpoisuus

Eristetyt henkilöt säilyttävät täydellisesti oikeuskelpoisuutensa ja käyttävät siitä johtuvia oikeuksia sikäli kuin se ei ole soveltumatonta heidän asemaansa.

81 artikla

Elatus

Selkkauksen osapuolet ovat määrätessään suojeltuja henkilöitä eristetyiksi velvolliset antamaan heille maksuttoman elatuksen ja samaten heidän terveydentilansa vaatiman lääkärinhoidon.

Näiden kustannusten korvaamiseksi ei saa tehdä mitään vähennyksiä eristetyille henkilöille kuuluvista määrärahoista, palkoista ja saamisista.

Pidättäjältä on velvollinen huolehtimaan niiden toimeentulosta, jotka ovat sanotuista henkilöistä riippuvaisia ja joilla ei ole riittäviä varoja toimeentuloonsa tai kykyä itse hankkia elatustaan.

82 artikla

Eristettyjen henkilöiden ryhmät

Pidättäjävallan on ryhmiteltävä eristetyt henkilöt sikäli kuin on mahdollista heidän kansallisuutensa, kielensä ja tottumustensa mukaan. Eristettyinä olevia saman maan kansalaisia ei ole erotettava toisistaan vain kielen erilaisuuden vuoksi.

Saman perheen jäsenet ja erityisesti vanhemmat ja lapset on koko sen ajan, minkä heidän eristämisenä kestää, pidettävä samaan eristämipaikkaan sijoitettuna, paitsi niissä tapauksissa, joissa työn-teen vaatimukset, terveydelliset syyt tai tämän alaosaston IX luvun määräysten soveltaminen tekee tilapäisen erillään olon välttämättömäksi. Eristetyt saavat pyytää, että heidän lapsensa, jotka ovat jääneet vapauteen ja vaille vanhempiensa valvontaa, eristetään yhdessä heidän kanssaan.

Eristettyinä olevat saman perheen jäsenet on, mikäli suinkin mahdollista, sijoitettava samoihin asumuksiin sekä niin, etteivät he joudu asumaan yhdessä muiden eristettyjen kanssa; heille on myös suotava tarpeelliset helpotukset perhe-elämän viettämiseksi.

II luku

Eristämipaikat

83 artikla

Eristämipaikkojen sijainti ja leirien merkitsemisen

Pidättäjältä ei saa sijoittaa eristämipaikkoja sellaisiin seutuihin, jotka ovat erityisesti alttiina sodan vaaroille.

Pidättäjältä antaa suojelijavaltain välityksellä vihollisvalloille kaikki asianmukaiset tiedot eristämipaikkojen maantieteellisestä asemasta.

Aina milloin sotilaalliset näkökohdat sen sallivat, eristysleirit on merkittävä kirjaimin IC siten asetettuna, että ne voidaan päivällä helposti erottaa ylhäältä ilmasta; kuitenkin voivat asianomaiset valtiot sopia muusta merkitsemistavasta. Mitään muuta paikkaa kuin eristysleiriä ei ole siten merkittävä.

84 artikla

Erilläänpito

Eristetyt henkilöt on majoitukseen ja hallintoon nähden pidettävä erillään sotavangeista ja henkilöistä, joilta on muusta syystä riistetty vapaus.

85 artikla

Majoitus, terveydenhoito

Pidättäjältä on velvollinen ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin ja mahdollisiin toimenpiteisiin suojeltujen henkilöiden sijoittamiseksi eristämisen alkamasta lukien, sellaisiin rakennuksiin ja majapaikkoihin, joissa on täydet takeet terveydenhoidosta ja terveyden säilymisestä ja joissa saadaan tehokasta suojaa ilmaston kovuutta ja sodan seurauksia vastaan. Missään tapauksessa ei pysyviä eristämipaikkoja ole asetettava epäterveellisiin tai sellaisiin seutuihin, joiden ilmasto on vahingollinen eristetyille. Aina milloin suojeltuja henkilöitä on väliaikaisesti eristetty epäterveellisiin tai sellaisiin seutuihin, joiden ilmasto on vahingollinen terveydelle, heidät on niin pian kuin olosuhteet sallivat siirrettävä soveliaampaan eristämipaikkaan.

Huoneet on pidettävä täysin suojattuina kosteudelta, riittävästi lämmitettyinä ja valaistuina, erittäinkin yön tulon ja valojen sammuttamisen välisenä aikana. Makuupaikkojen tulee olla riittävän tilavia ja hyvin tuuletettuja, eristetyillä on oleva käytettävinnään soveliaat makuuvaatteet ja riittävän monia vuodepeitteitä, ottaen huomioon ilmasto sekä eristettyjen ikä, sukupuoli ja terveys.

Eristetyillä on oleva päivin ja öin käytettävinnään asianmukaisia vaatimuksia vastaavat ja pysyvästi puhtaina pidetyt mukavuuksilaitteet. Heille on toimitettava riittävästi vettä ja saippuaa jokapäiväistä ruumiin puhtaanapitoa ja liinavaatteiden pesua varten; tätä varten tarpeelliset laitteet ja mukavuudet on annettava heille; lisäksi on heidän käytettävinnään oleva laitteet suihkua ja ammekylpyä varten. Tarpeellinen aika on annettava käytettäväksi heidän peseytymistään ja vaatteiden pesua varten.

Joka kerran kun on välttämätöntä menetellä poikkeuksellisenä ja väliaikaisena toimenpiteenä niin, että eristettyjä naisia sijoitetaan muutoin kuin perhekuntaan kuuluvina samaan eristämipaikkaan kuin miehiä, heille on ehdottomasti annettava erilliset makuupaikat ja mukavuuksilaitteet.

86 artikla

Uskonnonharjoitukseen varatut huoneet

Pidättäjävallan on annettava eristettyjen henkilöiden käytettäväksi uskontunnuksesta riippumatta heidän uskonnonharjoitukseensa soveltuvia huoneita.

87 artikla

Kanttiinit

Jollei eristettyjen käytettävänä ole muita vastaavanlaisia mukavuuksia, on pystytettävä kanttiineja kaikkiin eristämipaikkoihin, jotta heillä olisi tilaisuus hankkia itselleen hintoihin, jotka eivät missään tapauksessa saa olla paikalliskaupassa käyppiä korkeampia, ruokatavaroita ja käyttöesineitä, saippuaa ja tupakkaa niihin luettuina, voidakseen siten lisätä henkilökohtaista hyvinvointiaan ja mukavuuttaan.

Kanttiinien tulot on luovutettava erityisen avustusrahaston haltuun saatavaksi tältä. Sellainen rahasto on perustettava jokaiseen eristämipaikkaan

ja sitä on hoidettava asianomaisessa eristämispai-
kassa olevien eristettyjen henkilöiden hyväksi.
Eristettyjen henkilöiden 102 artiklassa tarkoitettu
komitealla on oikeus pitää silmällä kanttiinien hal-
lintoa ja tämän rahaston hoitoa.

Kun eristämispaikan käyttö lakkautetaan, avus-
tusrahaston ylijäämä (saatavasaldo) siirretään
toisen eristämispaikan avustusrahastoon käytet-
täväksi samaa kansallisuutta olevien eristettyjen
henkilöiden hyväksi tai, jos sellaista eristämispai-
kaa ei ole, keskusavustusrahastoon, jota hoidetaan
kaikkien pidättäjävallan vallintaan jäävien eristet-
tyjen henkilöiden hyväksi. Yleisen vapautuksen ta-
pahtuessa nämä tulot jäävät pidättäjävallalle, jollei
asianomaisten valtojen välillä toisin sovita.

88 artikla

Pommisuoja. Suojatoimenpiteet

Kaikkiin eristämispaikkoihin, jotka ovat alttiina il-
mapommituksille tai muille sodan vaaroille, on
järjestettävä suojia, jotka ovat sopivia ja riittävän
lukuisia tarpeellisen turvan saamiseksi. Hälytyk-
sen sattuessa eristetyt saavat niihin kiirehtiä niin
nopeasti kuin mahdollista, lukuunottamatta niitä
heistä, jotka osallistuvat heidän majapaikkojen-
sa suojelemiseen tällaisilta vaaroilta. Jokaista suo-
jatoimenpidettä, johon ryhdytään väestön hyväksi,
on sovellettava myös heihin.

Eristämispaikoissa on ryhdyttävä riittäviin varo-
vaisuustoimenpiteisiin tulenvaaraa vastaan.

III luku

Ravinto ja vaatetus

89 artikla

Ravinto

Eristettyjen henkilöiden päivittäisen ravintoannok-
sen tulee olla määrän, laadun ja vaihtelevaisuuden
puolesta riittävä turvaamaan hyvän terveydentilan
ja estämään ravinnonpuutteesta johtuvat häiriöt; on
myös kiinnitettävä huomiota siihen ruokajärjestyk-
seen, johon eristetyt henkilöt ovat tottuneet.

Eristetyille henkilöille on lisäksi annettava vä-
lineitä, joilla he voivat itse valmistaa lisäravintoa
käytettävissään olevista aineista.

Heille on toimitettava riittävästi juomavettä. Tu-
pakan käyttö on oleva sallittu.

Työntekijäin on saatava lisäannoksia, jotka ovat
suhteessa heidän tekemänsä työn laatuun.

Raskauden tilassa olevien ja imettävien naisten
sekä viittätoista vuotta nuorempien lasten on saa-
tava lisäravintoa, joka on suhteessa heidän fysiolo-
gisiin tarpeisiinsa.

90 artikla

Vaatetus

Eristetyille henkilöille on suotava kaikki hel-
potukset vaatteiden, kenkien ja vaihdettavien alusvaattei-
den hankkimiseen silloin, kun heidät pidätetään, ja
tarpeen vaatiessa myöhemminkin. Jos eristetyillä ei
ole ilmastoon nähden riittäviä vaatteita eivätkä he
voi itse niitä hankkia, pidättäjävallan on toimitetta-
va niitä heille ilmaiseksi.

Pidättäjävallan eristetyille henkilöille toimittamat
vaatteet tai heidän vaatteisiinsa pannut ulkopuoli-

set merkit eivät saa olla luonteeltaan häpäiseviä tai
omiaan saattamaan heitä naurunalaisiksi.

Työntekijöiden on aina milloin työn laatu niin
vaatii saatava työpuke, siihen lukien myös soveliaat
suojavaatteet.

IV luku

Terveyden- ja lääkärinhoito

91 artikla

Lääkärinhoito

Jokaisessa eristämispaiassa on oleva asianmu-
kainen sairassuoja, joka on kykenevän lääkärin
johdon alaisena. Sairassuojassa eristetyt henkilöt
saavat tarvitsemaansa hoitoa sekä soveliaan ruo-
kavalion mukaista ravintoa. Erityisosa-
jastoja on järjestettävä tarttuvaan tautiin sairastuneille sekä
mielisairaille.

Lapsensynnyttäjät ja sellaiset eristetyt henkilöt,
jotka ovat sairastuneet vaikeaan tautiin tai joiden
tila vaatii erikoishoitoa, kirurgisen leikkauksen tai
sairaalaan sijoittamisen, on otettava jokaiseen lai-
tokseen, jossa pystytään heitä hoitamaan, ja niissä
on heille annettava sellaista hoitoa, joka ei ole väes-
tölle yleensä annettua hoitoa huonompaa.

Eristettyjen henkilöiden lääkärinhoidosta huo-
lehtii etukäessä heidän kansalaisuuttaan oleva
lääkintöhenkilökunta.

Eristettyjä henkilöitä älköön estettäkö tarkas-
tusta varten kääntymästä lääkintöviranomaisten
puoleen. Pidättäjävallan lääkintöviranomaisten on
pyynnöstä annettava jokaiselle eristetyille henkilö-
lle, jota ne ovat hoitaneet, virallinen todistus, joka
osoittaa heidän sairautensa tai vammojensa laadun
sekä hoidon kestämisajan ja hoitotavat. Todistuksen
kaksoiskappale on lähetettävä 140 artiklassa tarkoi-
tetulle keskustoimistolle.

Hoito, siihen lukien kaikki sellaiset hankitut lait-
teet, jotka ovat tarpeen eristettyjen henkilöiden pitä-
miseksi hyvässä terveydentilassa, erittäinkin ham-
mas- ja muut proteesit sekä silmälasit, on annettava
eristetyille henkilöille maksuttomasti.

92 artikla

Lääkärintarkastukset

Eristettyjen henkilöiden suhteen on lääkärintarkas-
tuksia toimitettava vähintään kerran kuukaudessa.
Niiden tarkoituksena on erityisesti yleisen tervey-
den- ja ravitsemustilan sekä puhtauden tarkastus sa-
moin kuin tarttuvien tautien, varsinkin tuberkuloosin,
sukupuolitautilien ja malarian selville saaminen.
Niiden yhteydessä on erityisesti tarkkailtava kunkin
eristetyin henkilön painoa ja toimitettava, vähintään
kerran vuodessa, radioskooppinen tutkiminen.

V luku

Uskonto, henkiset ja ruumiilliset harras- tukset

93 artikla

Uskonto

Eristetyt henkilöt saavat kaikessa laajuudessa har-
joittaa uskontoaan, siihen lukien myös osallistumi-
nen heidän uskonmenoihinsa, edellyttäen, että ne

ovat yleisten, pidättäväviranomaisten antamien järjestysohjeiden mukaisia.

Eristettyinä olevilla papeilla on oikeus täysin määrin harjoittaa papintointiaan uskontokuntansa jäsenten keskuudessa. Tässä tarkoituksessa pidättäjävallan on huolehdittava siitä, että heidät sijoitetaan tasasuhtaisesti eri eristyspaikkoihin, joissa on samaa kieltä puhuvia ja samaan uskontoon kuuluvia eristettyjä henkilöitä. Jos heidän lukunsa ei ole riittävä, sanotun vallan tulee suoda heille, muun muassa antamalla käytettäväksi kulkuvälineitä, tarpeelliset helpotukset siirtymistä varten eristämisaikasta toiseen, ja heillä on oikeus käydä sairaaloissa olevien eristettyjen henkilöiden luona. Papeilla on papintoimensa suhteen vapaus olla kirjeenvaihdossa pidätysmaan uskonnollisten viranomaisten sekä mikäli mahdollista, heidän uskontunnustustaan olevien kansainvälisten uskonnollisten järjestöjen kanssa. Tätä kirjeenvaihtoa ei lueta 107 artiklassa mainittuun osuuteen, mutta se on 112 artiklan määräysten alainen.

Milloin eristetyillä henkilöillä ei ole käytettävään uskontokuntansa pappien apua tai jos näiden luku on riittämätön, samaa uskontunnustusta oleva paikallinen uskonnollinen viranomaislainen voi pidättäjävallan suostumuksella määrätä papintehdävään papin, jolla on sama uskonto kuin eristetyillä henkilöillä, tai, jos se ei ole mahdollista uskontunnustuksen kannalta, lähiuskonnokunnan papin tai pystyvän maallikon. Viimeksi mainitun tulee saada osakseen sitä tointa seuraavat edut, johon hän on ryhtynyt. Siten määrättyjen henkilöiden on noudatettava kaikkia pidättäjävallan antamia järjestys- ja turvallisuusmääräyksiä.

94 artikla

Virkistys, opinnot, urheilu

Pidättäjävalta edistää eristettyjen henkilöiden älyllisiä, kasvatuksellisia, virkistystä tarkoittavia ja urheilullisia harrastuksia, jättäen kuitenkin heille vapauden osallistua tai olla osallistumatta niihin. Se ryhtyy kaikkiin käytännössä mahdollisiin toimiin niiden toteuttamisen hyväksi ja erityisesti asettaa heidän käytettävikseen soveltavia huoneita.

Kaikki käytännössä mahdolliset helpotukset on suotava eristetyille, jotta he voisivat jatkaa opintojaan ja aloittaa uusia. Lasten ja nuorukaisten opetus on oleva turvattu; heidän tulee saada käydä koulua joko pidättämisaikassa tai sen ulkopuolella.

Eristetyillä tulee olla tilaisuus antautua ruumiin harjoituksiin sekä ottaa osaa urheiluun ja ulkoilmaleikkeihin. Tätä varten on riittävästi varattava vapaita kenttiä kaikissa eristämisaikoissa. Erikoiskentät on varattava lapsille ja nuorisolle.

95 artikla

Työnteko

Pidättäjävalta ei saa käyttää eristettyjä henkilöitä työntekijöinä muutoin kuin heidän itsensä niin halutessa. Joka tapauksessa on kielletty: työ, jonka määrääminen eristämättömänä olevalle suojellulle henkilölle sotisi tämän sopimuksen 40 tai 51 artiklaa vastaan, sekä käyttäminen alentavaa tai nöyryyttävää laatua oleviin töihin.

Sitten kun työ on kestänyt kuusi viikkoa, eristetyt henkilöt saavat luopua työstä milloin tahansa

ilmoitettuaan siitä etukäteen kahdeksan päivää aikaisemmin.

Näiden määräysten estämättä pidättäjävallalla on oikeus pakottaa eristettyinä olevat lääkärit, hammaslääkärit ja muut lääkintähenkilökuntaan kuuluvat harjoittamaan tointa yhdessä heidän kanssaan eristettyjen henkilöiden hyväksi; käyttää eristettyjä henkilöitä eristämisaikan hallintoa ja kunnossapitoa koskeviin töihin; antaa näille henkilöille keittiö- ja muita kotitaloustöitä; sekä käyttää heitä töihin heidän suojelemisekseen lentopommituksia ja muita sodasta johtuvia vaaroja vastaan. Kuitenkaan ei ketään eristettyä henkilöä saa pakottaa suorittamaan töitä, joihin he lääkäri- ja virkailijain käsityksen mukaan ovat ruumiillisesti kykenemättömiä.

Pidättäjävalta on täydellisesti vastuussa kaikista työehdoista, lääkärinhoidosta, palkanmaksusta sekä työtapaturmien korvaamisesta ja ammattitaudeista. Työehtojen sekä työtapaturmista ja ammattitaudeista maksettavien korvausten tulee olla kansallisen lainsäädännön ja vallitsevan tavan mukaisia; ne eivät missään tapauksessa saa olla epäedullisempia tai alaisempia verrattuina siihen, mitä samalla paikkakunnalla samanlaisen työn suhteen noudatetaan. Palkat määrätään kohtuuden mukaan sopimuksella, joka tehdään pidättäjävallan ja eristettyjen henkilöiden sekä tarpeen tullen muiden työnantajien kuin pidättäjävallan välillä, ottaen huomioon pidättäjävallan velvollisuus ilmaiseksi huolehtia eristetyt henkilön toimeentulosta ja antaa tälle hänen terveydentilansa vaatimaa lääkärinhoitoa. Eristettyjen henkilöiden, joita käytetään pysyväisesti kolmannessa kappaleessa tarkoitettuihin töihin, tulee saada pidättäjävallalta kohtuullinen palkka; työehdot sekä työtapaturmista ja ammattitaudeista maksettavat korvaukset eivät saa olla epäedullisempia tai alaisempia verrattuina siihen, mitä samalla paikkakunnalla samanlaisen työn suhteen noudatetaan.

96 artikla

Työkunnat

Jokainen työkunta pysyy eristämisaikan osana ja alaisuudessa. Pidättäjävallan asianomaiset viranomaiset sekä eristämisaikan päällikkö ovat vastuussa siitä, että tämän sopimuksen määräyksiä noudatetaan työkunnissa. Päällikön on pidettävä päivän tasalla olevaa luetteloa alaisistaan työkunnista ja annettava tiedoksi suojelijavallan, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ja muiden ihmisyhteisöjen järjestöjen valtuutetuille, jotka käyvät katsastamassa eristämisaikaa.

VI luku

Henkilökohtainen omaisuus ja rahavarat

97 artikla

Arvopaperit ja henkilökohtaiset käyttöesineet

Eristetyt henkilöt ovat oikeutetut pitämään itselleen henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja esineitä. Rahat, shekkejä arvopapereita jne., yhtä vähän kuin heidän hallussaan olevia arvoesineitä ei voida ottaa heiltä pois muutoin kuin noudattamalla määrättyä menettelyä. Heille on annettava niistä yksityiskohtainen kuitti.

Rahamäärät on merkittävä kunkin eristetyn henkilön tiliin hänen hyväkseen niinkuin 98 artiklassa sanotaan; niitä ei voida muuntaa toiseksi rahalajiksi, ellei sen alueen lainsäädäntö, missä kysymyksessä oleva henkilö on eristettyä, sitä vaadi tai ellei sanottu henkilö on eristettyä, sitä vaadi tai ellei sanottu henkilö siihen suostu.

Esineitä, joilla on pääasiallisesti henkilökohtaista tai tunnearvoa, ei voida ottaa heiltä pois.

Eristettyä olevan naisen ruumiintarkastuksen saa toimittaa vain naishenkilö.

Kun eristetyn henkilöt vapautetaan tai kotiutetaan, he saavat 98 artiklan mukaisesti pidetyn tilin heidän hyväkseen osoittaman ylijäämän rahana samoin kuin myös kaikki esineet, rahamäärät, shekit, arvopaperit jne., jotka on otettu heiltä pois eristämisaikana, niitä esineitä ja arvoja kuitenkin lukuun ottamatta, jotka pidättäjävältä voimassa olevan lainsäädäntönsä mukaan saa jättää huostaansa. Milloin eristetyille henkilölle kuuluva esine pidetään tämän lainsäädännön nojalla, asianomaiselle on annettava siitä yksityiskohtainen kuitti.

Eristettyjen henkilöiden hallussa olevia perheasiakirjoja ja henkilöllisyystodistuksia ei voida ottaa heiltä pois muutoin kuin kuittia vastaan. Hetkeksikään ei eristettyjä henkilöitä saa jättää ilman henkilöllisyystodistuksia. Jollei heillä sellaisia ole, heidän on saatava pidättäväviranomaisilta näiden laatimat erityiset asiakirjat, jotka käyvät heidän henkilöllisyystodistuksistaan eristämisen päättymiseen saakka.

Eristetyillä henkilöillä on oikeus pitää mukanaan tietty määrä rahaa, joko käteisrahana tai ostokuponkien muodossa, jotta he voisivat tehdä ostoksia.

98 artikla

Rahavarat ja henkilökohtaiset tilit

Rahakien eristettyjen henkilöiden tulee saada säännöllisesti määrärahoja voidakseen ostaa tavaroita ja valmisteita sellaisia kuin tupakka, ruumiinhoitovälineitä jne. Nämä määrärahat saattavat olla luotteriä tai ostokuponkeja.

Lisäksi eristetyn henkilöt saavat vastaanottaa avustuksia siltä vallalta, jonka kansalaisia he ovat, suojelijavalloilta, jokaiselta järjestöltä, joka antaa heille apuaan, tai perheiltään samoin kuin, pidättäjävallan lainsäädännön mukaisesti, tulot omaisuudesta. Niiden avustusten määrät, jotka se valta, jota kohtaan eristetyn henkilöt ovat velvolliset kuuliaisuuteen, antaa, ovat samat kutakin eristettyjen ryhmää kohden (kivulloiset, sairaat, raskaudentilassa olevat naiset jne.), eikä tämä valta saa niiden suuruutta vahvistaa taikka pidättäjävältä avustuksia jakaa tekemällä avustettavien välillä sellaisia erotteluja, jotka tämän sopimuksen 27 artiklassa ovat kielletyt.

Pidättäjävallan on pidettava jokaisen eristetyn henkilön kohdalta säännöllistä tiliä, johon hänen hyväkseen merkitään tässä artiklassa mainitut avustukset, hänen ansaitsemansa palkat, hänelle tulleet rahalahetykset samoin kuin sellaiset rahäärät, jotka on otettu häneltä pois ja ovat käytettävissä sillä alueella voimassa olevan lainsäädännön mukaan, missä eristetty henkilö on. Hänelle on myönnettävä kaikki asianomaisella alueella voimassa olevaan lainsäädäntöön sopeutuvat helpotukset avustusten lähettämiseksi perheelleen tai hänestä

taloudellisesti riippuvaisille henkilöille. Hän saa ottaa tililtään henkilökohtaisiin menoihin tarvittavia eria pidättäjävallan määräämissä rajoissa. Hänelle on aina myönnettävä kohtuullisia helpotuksia tietojen ja otteiden saamiseen tilistä. Tämä tili on pyynnöstä annettava tiedoksi pidättäjävallalle ja se seuraa eristettyä henkilöä häntä siirrettäessä.

VII luku

Hallinto ja kuri

99 artikla

Leirien hallinto. Sopimuksen ja ohjesääntöjen nähtävillä paneminen

Jokainen eristämispaiikka asetetaan vastuunalaisen upseerin tai virkamiehen käskyvaltaan, ja on sellaiseen tehtävään määrätty henkilö valittava pidättäjävallan säännöllisiin sotavoimiin tai säännöllisen siviilihallinnon virkakuntaan kuuluvista. Eristämispaiikan komentajana olevalla upseerilla tai virkamiehellä tulee olla tämän sopimuksen teksti laadittuna kielellä, joka on hänen maansa virallinen tai toinen virallinen kieli, ja hän on vastuussa sopimuksen soveltamisesta. Valvontahenkilöstö on perehdytettävä tämän sopimuksen määräyksiin ja sen soveltamista tarkoitaviin hallinnollisiin ohjeisiin.

Tämän sopimuksen teksti sekä tämän sopimuksen mukaisesti tehtyjen erikoissopimusten tekstit on pantava eristämispaiikassa nähtävillä laadittuna kielellä, jota eristetyn henkilöt ymmärtävät, tai on tekstien oltava eristettyjen henkilöiden komitean hallussa.

Määräykset, käskyt, tiedoitukset ja ilmoitukset, minkä laatuista ne lienevätkin, on annettava tiedoksi eristetyille henkilöille ja pantava eristämispaiikassa nähtävillä laadittuna kielellä, jota he ymmärtävät.

Kaikki määräykset ja käskyt, jotka kohdistuvat henkilökohtaisesti johonkin tai joihinkin eristetyistä henkilöistä, on niinkään annettava sellaisella kielellä, jota he ymmärtävät.

100 artikla

Yleinen kuri

Kurin tulee eristämispaiikoissa olla inhimillisiin periaatteisiin sopeutuvaa eikä siihen saa milloinkaan kuulua määräyksiä, joilla eristetyn henkilöt pakotetaan kestämään terveydelle vaarallisia ruumiillisia ponnistuksia tai sietämään ruumiillista tai henkistä laatua olevia ilkimielisiä kujeita. Tatuoiminen ja merkkien painaminen ruumiiseen henkilöllisyyden osoittamiseksi ovat kielletyt.

Erityisesti ovat kielletyt pitkät seisottamiset ja nimenhuudot, rangaistuksen luontoiset ruumiinharjoitukset, sotilaalliset taistelu- ja muut harjoitukset sekä ravinnon supistukset.

101 artikla

Valitukset ja anomukset

Eristetyillä henkilöillä on oikeus tehdä viranomaisille, joiden vallassa he ovat, anomuksia niiden eristämisolojen suhteen, joissa he joutuvat elämään.

Heillä on myös rajoitetton oikeus kääntyä joko eristettyjen henkilöiden komitean välityk-

sellä tai, jos pitävät sitä tarpeellisena, suoraankin suojelijavallan edustajien puoleen osoittaakseen näille ne kohdat, joiden osalta heillä on tehtävänä valituksia eristämisoista.

Nämä anomukset ja valitukset on toimitettava perille kiireellisesti ja niitä muuttamatta. Vaikka viimeksi mainitut olisi havaittu aiheettomiksi, alkoon niiden johdosta määrättäkö mitään rangaistusta.

Eristettyjen henkilöiden komitea saa suojelijavallan edustajille lähettää määräajoin kertomuksia tilanteesta eristämisaikoina ja eristettyjen henkilöiden tarpeista.

102 artikla

Eristettyjen henkilöiden komitea. I. Jäsenten valitseminen

Kussakin eristämisaikassa eristetyt henkilöt valitsevat vapaasti, joka kuudes kuukausi ja salaisin äänestyksin, jäsenet komiteaan, jonka tehtävänä on edustaa heitä pidättäjävallan viranomaisten, suojelijavaltain, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ja jokaisen muun järjestön luona, joka avustaa heitä. Tämän komitean jäsenet voidaan valita uudelleen.

Siten valitut eristetyt henkilöt ryhtyvät tehtäviinsä niin pian kuin pidättäjävallan viranomainen on hyväksynyt vaalin. Jos jäsenen vaalia ei hyväksytty tai hänet erotetaan, on perusteista annettava tieto asianomaisille suojelijavalloille.

103 artikla

II. Tehtävät

Eristettyjen henkilöiden komiteain on edistettävä eristettyjen ruumiillista ja henkistä hyvinvointia.

Jos eristetyt henkilöt päättävät toteuttaa keskuudessaan keskinäisen avustajajärjestelmän, kuuluu tällaisen järjestämisen erityisesti komiteain toimivaltaan niiden erikoistehtävien ohella, joita niille muissa tämän sopimuksen määräyksissä uskotaan.

104 artikla

III. Erikoisoikeudet

Eristettyjen henkilöiden komiteain jäseniä alkoon pakotettako muuhun työhön, jos heidän tehtäviensä täyttäminen siitä vaikeutuu.

Komiteain jäsenet saavat eristettyjen joukosta ottaa itselleen tarpeelliset apulaiset. Heille on suotava kaikki aineelliset helpotukset ja erittäinkin tiettyjä liikkumisvapauksia, jotka ovat tarpeen heidän tehtävänsä täyttämiseksi (käynnit työ kuntien luona, tavaroiden vastaanotto jne.).

Niinikään on komiteain jäsenille suotava kaikki helpotukset, mitä tulee posti- ja lennätinyhteyksiin pidättäjävallan viranomaisten, suojelijavaltain, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ja niiden valtuutettujen samoin kuin eristettyjä henkilöitä avustavien järjestöjen kanssa. Työkunnissa olevilla jäsenillä on oleva samat helpotukset yhteyksiä varten pääeristämisaikain komiteaan. Näitä yhteyksiä alkoon rajoitettako alkoonk näitä luettako 107 artiklassa mainittuun osuuteen.

Ketään komitean jäsentä ei voida siirtää toisaalle varaamatta hänelle kohtuuden mukaan tarvitsemaansa aikaa seuraajansa perehdyttämiseksi viireillä oleviin asioihin.

VIII luku

Suhteet ulkomaailmaan

105 artikla

Tiedoitus toimenpiteistä

Asetettuaan suojeltuja henkilöitä eristetyiksi pidättäjävaltain on annettava tämän sopimuksen määräysten täytäntöönpanoa tarkoittavat toimenpiteensä tiedoksi heille, sille vallalle, jonka kansalaisia sanotut henkilöt ovat, sekä suojelijavallalle. Pidättäjävaltain on niinikään näille tiedoitettava sanottuihin toimenpiteisiin tehdyistä muutoksista.

106 artikla

Eristämiskirjekortti

Jokaiselle eristetylle henkilölle on varattava, hänen eristämisen alkua tai viimeistään viikon kuluessa eristämisaikkaan saapumisesta sekä myös hänen sairastuessaan tai joutuessaan siirrettyksi joko toiseen eristämisaikkaan tai sairaalaan, tilaisuus lähettää suoraan perheelleen samoin kuin 140 artiklassa tarkoitettulle keskustoimistolle eristämiskortti, laadittuna mikäli mahdollista tähän sopimukseen liitetyn mallin mukaisesti, ja saa hän kortissa tiedottaa eristämisen, osoitteestaan sekä terveydentilastaan. Sanotut kortit on toimitettava edelleen mahdollisimman joutuisasti eikä niitä saa millään tavoin viivyttää.

107 artikla

Kirjeenvaihto

Eristetyillä henkilöillä on oikeus lähettää ja vastaanottaa kirjeitä ja kortteja. Jos pidättäjävallalta katsoo tarpeelliseksi rajoittaa niiden kirjeiden ja korttien lukumäärää, joita kukin eristetyistä saa lähettää, tätä lukumäärää ei voida määrätä pienemmäksi kuin kaksi kirjettä ja neljä korttia kuukautta kohden, mikäli mahdollista tähän sopimukseen liitettyjen mallien mukaan laadittuina. Jos on tehtävä rajoituksia kirjeenvaihtoon, joka on osoitettu eristetyille henkilöille, voi vain se valta, jonka kansalaisia nämä ovat, antaa siitä määräyksen, pidättäjävallan ehkä tehtyä esityksen. Nämä kirjeet ja kortit on kuljetettava kohtuullisen ajan kuluessa; niitä alkoon viivyttävä tai pidättävä kurinpitosyistä.

Eristetyt henkilöt, jotka eivät ole pitkään aikaan saaneet tietoja omaisiltaan, taikka joiden on mahdollista saada tai puolestaan heille antaa tavalista postinkuljetusta käyttäen, samoin kuin nekin, joita pitkät välimatkat erottavat omaisistaan, ovat oikeutetut lähettämään sähkösanomia suorittamalla niistä lennätintarkojen mukaiset maksut käytettävissään olevalla rahalla. Samanlaisen edun saavat eristetyt henkilöt myös tunnetusti kiireellisissä tapauksissa.

Yleensä tapahtuu eristettyjen henkilöiden kirjeenvaihto heidän äidinkielellään. Selkkauksen osapuolet voivat oikeuttaa käyttämään kirjeenvaihdossa muita kieliä.

108 artikla

Avustajalähetys. I. Yleiset periaatteet

Eristetyt henkilöt ovat oikeutetut vastaanottamaan postitse tai muulla tavoin henkilökohtaisia tai yhteisiä lähetysiä, erittäinkin sellaisia, jotka sisältävät

elintarvikkeita, vaatteita ja lääkkeitä sekä heidän uskonnon, opintojen tai vapaahetkien tarvettaan tyydyttämään tarkoitettuja kirjoja ja esineitä. Näiden lähetysten johdosta ei pidättäjävalta saata vapautua mistään tähän sopimukseen perustuvista velvollisuuksistaan.

Jos sotilaallisten syiden vuoksi käy välttämättömäksi rajoittaa näiden lähetysten määrää, on siitä asianmukaisella tavalla ilmoitettava suojelijavallalle, Punaisen Ristin kansainväliselle komitealle sekä jokaiselle muullekin eristettyjä henkilöitä avustavalle järjestölle, joka on ottanut tehtäväkseen näiden lähetysten edelleen toimittamisen.

Henkilökohtaisia tai yhteisiä lähetyskiä koskevista toimitusehdoista on tarvittaessa tehtävä erikoissopimuksia asianomaisten valtojen kesken, joilla ei missään tapauksessa ole oikeutta viivyttää avustuskuljetusten luovutusta eristetyille henkilöille. Elintarvike- ja vaatelahetykset eivät saa sisältää kirjoja. Lääketarvikkeet on yleensä lähetettävä yhteispaketteina.

109 artikla

II. Yhteisavustukset

Ellevät selkkauksen osapuolet ole tehneet erikoissopimusta yhteisten avustuskuljetusten vastaanoton ja jakelun ehdoista, on sovellettava tähän sopimukseen liitettyä yhteisavustusten ohjesääntöä.

Edellä mainituilla erikoissopimuksilla ei missään tapauksessa voida rajoittaa eristettyjen henkilöiden komiteain oikeutta ottaa haltuunsa eristetyille tarkoitettuja yhteisiä avustuskuljetuksia, suorittaa niiden jakelu ja käyttää niitä vastaanottajien hyväksi. Niillä ei myöskään voida rajoittaa sitä oikeutta valvoa lähetysten jakelua vastaanottajille, mikä on suojelijavallan, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean tai minkä tahansa muun eristettyjä henkilöitä avustavan ja yhteislähetysten perille toimittamisen tehtäväkseen ottaneen järjestön edustajille.

110 artikla

III. Vapautus posti- ja kuljetusmaksuista

Kaikki eristetyille henkilöille osoitetut avustuskuljetukset ovat vapautetut kaikista maahantuonti-, tulli- ja muista maksuista.

Kaikki lähetykset, postitse kuljetettavat avustuspaketit sekä rahalahetykset mukaan luettuina, jotka on toisesta maasta osoitettu eristetyille henkilöille tai joita nämä postitse lähettävät joko suoraan tai 136 artiklassa tarkoitettujen tiedonantotoimistojen ja 140 artiklassa tarkoitettujen keskustiedonantotoimiston välityksellä, ovat vapautetut kaikista postimaksuista lähettämisen- ja määräämässä sekä välillä olevissa maissa. Tässä tarkoituksessa erittäinkin ne vapautukset maksuista, joista on leireissä tai siviilivankiloissa pidettyjen, viholliskansallisuutta olevien siviilhenkilöiden hyväksi määrätty maailmanpostisopimuksessa vuodelta 1947 ja maailmanpostiliiton liitesopimuksissa, on ulotettava muihin eristettyihin henkilöihin, joita suojellaan tämän sopimuksen mukaisesti. Maat, jotka eivät ole osallisia mainittuihin sopimuksiin, ovat velvolliset myöntämään vapautuksen maksuista samanlaisissa olosuhteissa.

Kuljetuskustannuksista sellaisten eristetyille henkilöille tarkoitettujen avustuskuljetusten osalta, joita niiden painon vuoksi tai muusta syystä ei voida toimittaa heille postitse, vastaa pidättäjävalta kaikilla

sen valvonnassa olevilla alueilla. Muut tähän sopimukseen osalliset valtat vastaavat kuljetuskustannuksista kukin alueellaan.

Niistä näiden lähetysten kuljetuskustannuksista, jotka eivät sisälly edellisten kappaleiden määräykseen, vastaa lähettäjä.

Korkeat sopimuspuolet tekevät voitavansa lentätinmaksujen alentamiseksi pienimpään mahdolliseen määräänsä eristettyjen henkilöiden lähettämien ja heille osoitettujen sähkösanomien osalta.

111 artikla

Erikoiskuljetusvälineet

Siinä tapauksessa, että sotatoimet estävät asianomaisia valtoja täyttämästä niille kuuluvaa velvollisuutta turvata 106, 107, 108 ja 113 artiklassa tarkoitettujen lähetysten kuljetus, voivat asianomaiset suojelijavallat, Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tai mikä tahansa muu järjestö, jonka selkkauksen osapuolet ovat hyväksyneet, ottaa huolehtiakseen näiden lähetysten kuljettamisesta siihen soveltuvilla välineillä (rautatievaunuilla, moottoriajoneuvoilla, laivoilla tai lentokoneilla jne.). Tässä tarkoituksessa Korkeat sopimuspuolet tekevät voitavansa toimitukseen niille näitä kuljetusvälineitä ja oikeuttaakseen näiden käyttämisen liikenteeseen, erittäinkin antamalla tarpeelliset turvakirjat.

Näitä kuljetusvälineitä voidaan niinkään käyttää kuljettamaan:

- a) kirjeitä, luetteloita ja kertomuksia, joita lähettävät toisilleen 140 artiklassa mainittu keskustiedonantotoimisto ja 136 artiklassa tarkoitettujen kansalliset toimistot;
- b) eristettyjä henkilöitä koskevia kirjeitä ja kertomuksia, joita suojelijavallat, Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tai mikä tahansa muu eristettyjä henkilöitä avustava järjestö lähettää omille edustajilleen tai selkkauksen osapuolille tai saa näiltä.

Edellä olevat määräykset eivät mitenkään rajoita jokaiselle selkkauksen osapuolelle kuuluvaa oikeutta järjestää, jos se niin mieluummin tahtoo, muita kuljetusvälineitä ja antaa turvakirjoja molemminpuolisesti sovitun ehdon.

Näiden kuljetusvälineiden käytöstä aiheutuviin kustannuksista vastaavat suhteellisesti lähetysten tärkeyden mukaan ne selkkauksen osapuolet, joiden kansalaisten hyväksi sanotut palvelukset tulevat.

112 artikla

Kirjeiden ja tavaroiden tarkastus

Eristetyille henkilöille osoitettujen tai heidän lähettämiensä kirjeiden tarkastus (sensuuri) on toimitettava mahdollisimman joutuisasti.

Eristetyille henkilöille tarkoitettujen tavaralahetyksien tarkastusta älköön toimitettako sellaisissa olosuhteissa, joissa lähetysten sisältö saattaa turmeltua. Tarkastus on suoritettava vastaanottajan tai hänen valtuuttamansa toverin ollessa saapuville. Henkilökohtaisten tai yhteisten lähetysten luovutusta eristetyille henkilöille älköön tarkastusvaikeuksien varjolla viivytettävä.

Selkkauksen osapuolten sotilaallisista tai poliittisista syistä julistama kirjeenvaihtokielto saattaa

olla voimassa vain toistaiseksi ja kestää ainoastaan mahdollisimman lyhyen ajan.

113 artikla

Oikeudellisten asiakirjain laatiminen ja perille toimittaminen

Pidättäjävallat myöntävät kaikki kohtuulliset helpotukset jälkisaädösten, valtakirjojen tai muiden eristetyille henkilöille tarkoitettujen tai heidän antamiensa asiakirjojen perille toimittamiseen suojelijavallan tai 140 artiklassa tarkoitettun keskustuomistont välityksellä tai muulla asianmukaisella tavalla.

Joka tapauksessa tulee eristettyjen henkilöiden saada pidättäjävallalta helpotuksia näiden asiakirjojen laatimiseen ja oikeaksi todistamiseen asianmu- kaisin laillisin muotoin; erittäinkin on heille annettava lupa neuvotella lakimiehen kanssa.

114 artikla

Omaisuu den hoito

Pidättäjävallan on suotava eristetyille henkilöil- le kaikki eristämisen ehtoihin ja voimassa olevaan lainsäädäntöön soveltuvat helpotukset, jotta he voi- sivat hoitaa omaisuuttaan. Tässä tarkoituksessa se voi oikeuttaa heidät poistumaan eristämispai- kasta, milloin kysymys on kiireellisestä tapauksesta ja olo- suhteet sen muutoin sallivat.

115 artikla

Oikeudenkäyntiä koskevat helpotukset

Aina milloin eristetty henkilö on asianosaise- na jossakin tuomioistuimessa vireillä olevassa oi- keudenkäynnissä, pidättäjävallalta on velvollinen asianomaisen henkilön pyynnöstä ilmoittamaan tuomioistuimelle hänen pidättämisestään ja lain rajoissa huolehtimaan siitä, ettei mitään toimenpi- teitä laiminlyödä hänen estämisekseen joutumasta eristämisenä vuoksi kärsimään jotakin vahinkoa, sikäli kuin on kysymys hänen oikeudenkäyntinsä valmistelusta ja jutun käsittelystä tai jonkin sellai- sen tuomion täytäntöönpanosta, jonka tuomiois- tuin on antanut.

116 artikla

Vieraskäynnit

Jokaisella eristetyllä henkilöllä on oikeus säännöllis- in väliajoin ja niin usein kuin mahdollista vastaan- ottaa vieraskäyntejä, varsinkin lähiomaisten teke- miä.

Eristetyn henkilön on, mikäli mahdollista, sallit- tava käydä kotonaan kiireellisissä tapauksissa, erit- täinkin milloin sukulainen on kuollut tai vakavasti sairaana.

IX luku

Rangaistukset ja kurinpidolliset seura- mukset

117 artikla

Yleisiä määräyksiä. Sovellettava lainsäädäntö

Eristettyihin henkilöihin, jotka eristämisaikana syyllistyvät rikkomuksiin, on, mikäli tämän luvun määräyksistä ei muuta johdu, edelleen sovelletta- va sen alueen lainsäädäntöä, missä he ovat pidä- tettyinä.

Jos lait, asetukset tai yleiset määräykset selittävät rangaistaviksi eristettyjen henkilöiden tekoja, vaika samat teot muiden henkilöiden tekeminä jäävät rankaisematta, sellaiset teot saattavat aiheuttaa vain kurinpidollisen seuraamuksen.

Eristettyä henkilöä ei voida samasta teosta tai sa- man syytekohtan perusteella rangaista useammin kuin kerran.

118 artikla

Rangaistukset

Rangaistusta määrätessään tuomioistuimet ja viran- omaiset ottavat siinä laajuudessa kuin on mahdol- lista huomioon sen seikan, ettei syytetty ole pidät- täjävallan kansalainen. Ne voivat vapaasti lieventää siitä rikoksesta säädettyä rangaistusta, josta eristetty henkilö on syytettynä, eivätkä ole tällöin velvolliset soveltamaan tämän rangaistuksen vähintä määrää.

Kiellettyjä ovat vangittujen sulkemiset sellaisiin paikkoihin, joihin päivänvalo ei pääse, sekä yleensä julmuudet, minkä laatuista ne lienevätkin.

Eristettyjä henkilöitä alköön sen jälkeen, kuin he ovat kärsineet kurinpidollisesti tai tuomioistuimes- sa heille määrätty rangaistukset, kohdeltako toisin kuin muita eristettyjä.

Aika, minkä eristetty henkilö on ollut tutkinta- vankeudessa, on vähennettävä jokaisesta vapaus- rangaistuksesta, joka hänelle on kurinpidollisesti tai tuomioistuimessa määrätty.

Eristettyjen henkilöiden komiteoille on annettava tieto kaikista sanottuihin henkilöihin kohdistetuista oikeudenkäynneistä sekä niiden tuloksista. Komiteat toimivat heidän edustajinaan.

119 artikla

Kurinpitörangaistukset

Eristettyihin henkilöihin sovellettavat kurinpitöran- gaistukset ovat:

- 1) sakko, joka ei saa nousta enempään kuin 50 prosenttiin 95 artiklassa tarkoitettusta palkasta eikä näin laskettuna käsitellä pitempää aikaa kuin kolmekymmentä päivää;
- 2) niiden erikoisetujen lakkauttaminen, jotka on myönnetty lisänä tämän sopimuksen mukaiseen kohteluun;
- 3) työtä vuorotta, jonka päivittäinen pituus saa olla enintään kaksi tuntia ja jonka tulee olla yhteydes- sä eristämispai- kkan kunnossapitöön;
- 4) aresti.

Kurinpitörangaistukset eivät missään tapauksessa saa olla epäinhimillisiä, raakoja tai eristettyjen hen- kilöiden terveydelle vahingollisia. Huomiota on kiinnitettävä eristettyjen ikään, sukupuoleen ja ter- veydentilaan.

Samana rangaistuksen pituus ei missään tapauk- sessa saa olla kolmekymmentä perättäistä päivää pitempi, ei siinäkään tapauksessa, että eristetyn henkilön silloin, kun hänen asiaansa käsitellään, on vastattava kurinpidollisesti useista rikkomuksista, olkootpa nämä toisiinsa liittyviä tai eivät.

120 artikla

Pakeneminen

Eristettyjä henkilöitä, jotka ovat paenneet tai yrit- täneet paeta, ei kiinni jouduttuaan saa tästä teosta,

vaikka se sisältäisi rikkomuksen uusimisen, tuomita muuhun kuin kurinpitorangeaistukseen.

Poiketen siitä, mitä on sanottu 118 artiklan kolmannessa kappaleessa, voidaan eristetyt henkilöt, joita on rangaistu pakenemisesta tai pakenemisen yrityksestä, asettaa erityiseen valvontaan, kuitenkin ehdoin, ettei siten aiheuteta haittaa heidän terveydelleen, että valvonta tapahtuu jossakin eristämispai- kassa ja ettei siihen sisälly minkään tässä sopimuk- sessa suodun oikeusturvatakeen lakkauttamista.

Eristettyjä henkilöitä, jotka ovat pakenemista tai pakenemisen yritystä avustaneet, ei sen johdosta saa tuomita muuhun kuin kurinpitorangeaistuk- seen.

121 artikla

Liitännäisrikokset

Pakenemista tai pakenemisen yritystä, vaikka kysy- mys olisi uusimisesta, ei ole pidettävä raskauttava- na asianhaarana, kun eristetty henkilö on saatettu tuomioistuimen tutkittavaksi paon aikana tekemis- tään rikoksista.

Selkkauksen osapuolten on pidettävä huolta siitä, että asianomaiset viranomaiset noudattavat suopeutta harkitessaan kysymystä, onko eristetyn henkilön tekemästä rikoksesta määrättävä rangais- tus kurinpidollisesti vai tuomioistuimessa, erittäin- kin mitä tulee tekoihin, jotka liittävät pakenemiseen tai pakenemisen yritykseen.

122 artikla

Tutkinta. Tutkintavankeus

Teot, joilla on loukattu kuria, on tutkittava välitö- mästi. Tämä koskee erittäinkin pakenemista ja pa- kenemisen yritystä, ja eristetty henkilö on kiinni jou- duttuaan niin pian kuin mahdollista luovutettava asianomaisille viranomaisille.

Kaikkien eristettyjen henkilöiden kohdalta on tutkintavankeus, kysymyksen ollessa kurin rik- komisesta, supistettava ehdottomaan vähimmäis- määrään, eikä se saa kestää neljätoista päivää kauemmin. Siihen kulunut aika on joka tapauksessa vähennettävä tuomittavasta vapausrangaistuksesta.

Kurin rikkomisesta tutkintavankeudessa pidet- tyihin eristettyihin henkilöihin on sovellettava, mitä 124 ja 125 artiklassa määrätään.

123 artikla

Asianomaiset viranomaiset ja menettely

Kurinpitorangeaistuksia voi määrätä vain eristämispai- kan komentaja taikka vastuunalainen upseeri tai virkamies, joka on hänen sijaisenaan tai jolle hän on siirtänyt kurinpitovaltansa. Tuomioistuinten ja ylempien viranomaisten toimivaltaa ei tämä sään- nös kuitenkaan rajoita.

Ennen kurinpitorangeaistuksen tuomitsemista on syytettynä olevalle eristetylle henkilölle tarkoin ilmoitettava ne teot, joista häntä syytetään. Hänellä on oikeus selittää käyttäytymistään, puolustautua, kuulustuttaa todistajia ja saada tarvittaessa apua kykenevältä tulkilta. Päätös on annettava syytetyn ja eristettyjen henkilöiden komitean jäsenen läsnä ollessa.

Kurinpitoasiassa annetun päätöksen ja sen täyt- täntöönpanon välillä ei saa kulua aikaa enemmän kuin kuukausi.

Kun eristetty henkilö tuomitaan uuteen kurin- pitorangeaistukseen, tulee kunkin rangaistuksen täytäntöönpanon välillä kulua vähintään kolmen päivän aika, milloin jokin rangaistus käsittää kym- menen päivää tai enemmän.

Eristämispaikan komentajan on pidettävä tuomi- tuista kurinpitorangeaistuksista luetteloa, jota suoje- lijavallan edustajien on saatava tarkastaa.

124 artikla

Huoneet kurinpitorangeaistuksen kärsimiseksi

Eristettyjä henkilöitä älköön missään tapauksessa siirrettäkö rangaistuslaitoksiin (vankiloihin, kuri- tushuoneisiin, pakkotyölaitoksiin jne.) kärsimään kurinpitorangeaistusta.

Huoneiden, joissa eristetyt henkilöt kärsivät kurinpitorangeaistusta, tulee olla terveydenhoitovaa- timusten mukaisia, ja erittäinkin pitää niissä olla riittävät vuodetarpeet; rangaistusta kärsiville on varattava mahdollisuus pitää itsensä puhtaina.

Eristettyinä olevat naiset, jotka kärsivät kurinpi- torangaistusta, on pidettävä omissa huoneissaan erillään miehistä ja heidän välitön valvontansa on uskottava naishenkilöille.

125 artikla

Tärkeimmät takeet

Kurinpitorangeaistukseen tuomituilla eristetyillä henkilöillä tulee olla päivittäin tilaisuus ruumiinlii- kuntoon ja ulkoilmassa oleskeluun vähintään kah- den tunnin aikana.

Heillä on oikeus pyynnöstään olla läsnä päivit- täisessä lääkärintarkastuksessa; heille on annettava terveydentilansa vaatimaa hoitoa ja heidät on tar- vittaessa siirrettävä eristämispaikan sairaasuojaan taikka sairaalaan.

Heillä on oikeus lukea ja kirjoittaa sekä lähettää ja vastaanottaa kirjeitä. Sitävastoin voidaan paketit ja rahalähetykset jättää heille antamatta ennen kuin rangaistusaika on päättynyt; ne on tätä odotettaessa annettava eristettyjen henkilöiden komitean huos- taan, ja tämä luovuttaa paketissa olevat pilaantuvat ruokatavarat sairaasuojalle.

Ketään kurinpidollisesti rangaistua eristettyä henkilöä ei voida erottaa 107 ja 143 artiklaan perus- tuvista eduista.

126 artikla

Oikeudenkäynteihin sovellettavat säännöt

Mitä 71-76 artikloissa määrätään, on vastaavasti sovellettava eristettyihin henkilöihin kohdistettui- hin oikeudenkäynteihin heidän ollessaan pidettä- jävallan kansallisella alueella.

X luku

Eristettyjen henkilöiden siirrot

127 artikla

Ehdot

Eristettyjen henkilöiden siirrot on aina toimitetta- va inhimillisesti. Ne on yleensä suoritettava käyttä- mällä rautateitä tai muita kulkuvälineitä ja sellaisin ehdoin, jotka vastaavat ainakin niitä, jotka pidät- täjävallan joukot saavat hyväkseen niiden sijoitus- paikkaa vaihdettaessa. Jos siirrot on poikkeukselli-

sesti tehtävä jalkaisin, ei niihin voida ryhtyä, ellei eristettyjen henkilöiden ruumiillinen tila sitä salli eivätkä ne missään tapauksessa saa tuottaa heille liiallista rasitusta.

Pidättäjävalta toimittaa eristetyille henkilöille heidän siirtonsa aikana juomavettä ja ravintoa niin että se määränsä, laatunsa ja vaihtelevaisuutensa puolesta riittää pitämään heidän terveydentilansa hyvänä, sekä edelleen vaatteita, sopivia suojia ja tarpeellista lääkärinhoitoa. Se ryhtyy kaikkiin asianmukaisiin varokeinoihin varmistaakseen heidän turvallisuutensa siirron aikana ja laatii ennen lähtöä täydellisen luettelon ja siirrettäviksi joutuvista eristetyistä henkilöistä.

Eristettyinä olevat sairaat, haavoittuneet ja kivulloset henkilöt samoin kuin lapsensynnyttäjät on jätettävä siirtämättä niin kauan kuin matka saataisi vahingoittaa heidän terveyttään, paitsi milloin heidän turvallisuutensa välttämättömästi vaatii siirtämistä.

Jos rintama lähestyy eristämipaikkaa, älköön siellä olevia eristettyjä henkilöitä siirrettäkö, ellei sitä voida toteuttaa riittävän turvallisissa olosuhteissa tai elleivät he paikoilleen jäädessään joutuisi alttiiksi suuremmalle vaaralle kuin siirron tapahtuessa.

Pidättäjävallan on, tehdessään päätöksen eristettyjen henkilöiden siirtämisestä, kiinnitettävä huomiota heidän etuihinsa erittäinkin siinä mielessä, ettei vaikeuteta heidän kotiuttamistaan tai palamistaan kotipaikkaan.

128 artikla

Menettely

Siirtoon ryhdyttäessä on eristetyille henkilöille virallisesti tiedoitettava heidän lähdöstään ja uudesta postiosoitteestaan; tämä tieto on heille toimitettava kyllin ajoissa, jotta he voisivat valmistaa matkatavaransa ja ilmoittaa asiasta perheelleen.

Heillä on oikeus viedä mukanaan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja esineitä, kirjeenvaihtonsa ja heidän osoitteellaan saapuneet paketit; näiden matkatavaroiden painoa voidaan vähentää, jos kuljetusolosuhteet sitä vaativat, ei kuitenkaan missään tapauksessa kahtakymmentäviittä kiloa pienemmäksi eristettyä henkilöä kohden.

Kirjeenvaihto ja paketit, jotka ovat saapuneet heidän entisen eristämipaikkansa osoitteella, on viivytystä lähetettävä edelleen heille.

Eristämipaikan komentajan on, yhteistoimin eristettyjen henkilöiden komitean kanssa, ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin eristettyjen henkilöiden yhteisen omaisuuden ja sellaisten heidän matkatavaroiensa siirtämiseksi, joita he tämän artiklan toisen kappaleen nojalla määrätyn rajoituksen johdosta eivät voi ottaa mukaansa.

XI luku

Kuolema

129 artikla

Testamentit. Kuolintodistukset

Eristetyt henkilöt saavat jättää testamenttinsa vastuunalaisen viranomaisen huostaan tämän toimesta säilytettäväksi. Kun eristetty henkilö kuolee, on sel-

lainen testamentti kiireellisesti toimitettava hänen osoittamalleen henkilölle.

Kunkin eristetyn henkilön kuolema on lääkärin todettava, ja laadittava todistus, joka osoittaa kuoleman syyä ja ne olosuhteet, joissa se on tapahtunut.

Virallinen, asianomaisessa järjestyksessä rekisteröity kuolintodistus on laadittava eristämipaikan alueella voimassa olevien säännösten mukaisesti ja oikeaksi todistettu jäljennös siitä viipymättä lähetettävä suojelijavallalle sekä 140 artiklassa tarkoitetulle keskustuimistolle.

130 artikla

Hautaaminen. Ruumiin polttaminen

Pidättäjäviranomaisten on huolehdittava siitä, että eristämisaikanaan kuolleet henkilöt saavat kunniallisen hautauksen, mikäli mahdollista heidän uskontonsa mukaisin menoin, sekä että heidän hautojaan kunnioitetaan, pidetään asianmukaisessa kunnossa ja siten merkittyinä, että ne voidaan aina löytää.

Kuolleet eristetyn henkilöt on haudattava kukin erikseen, paitsi milloin ylivoimaisen esteen vuoksi yhteishautaus ei ole vältettävissä. Ruumiit voidaan polttaa vain pakotettujen terveydellisten syiden niin vaatiessa taikka kuolleen henkilön uskonnon perusteella tai sen johdosta, että hän on ilmaissut sitä toivovansa. Milloin polttaminen tapahtuu, siitä ja sen perusteista on otettava maininta eristetyn henkilön kuolintodistukseen. Tuhka on pidättäjäviranomaisten toimesta huolellisesti säilytettävä ja luovutettava mahdollisimman pian lähiomaisille, jos he sitä pyytävät.

Niin pian kuin olosuhteet sen sallivat ja viimeistään vihollisuuksien päättyessä pidättäjävallan on 136 artiklassa tarkoitettujen tiedonantotoimistojen välityksellä luovutettava luettelo kuolleiden eristettyjen henkilöiden haudoista niille valloille, joista sanotut henkilöt olivat riippuvaisia. Näissä luetteloissa on oleva maininta kaikista niistä seikoista, jotka ovat tarpeen kuolleiden eristettyjen henkilöiden henkilöllisyyden toteamista ja heidän hautojensa paikan tarkkaa määräämistä varten.

131 artikla

Erityisissä olosuhteissa haavoittuneet tai kuolleet eristetyn henkilöt

Milloin eristetyn henkilön kuoleman tai vaikean ruumiinvamman on aiheuttanut vartiomies, toinen eristetty henkilö tai jokin muu henkilö tai sellaista aiheuttamista on syytä epäillä, samoin kuin myös, milloin kuoleman syy on tuntematon, pidättäjävallan on välittömästi sellaisen tapahtuman jälkeen toimitettava virallinen tutkinta.

Tästä on viipymättä tiedoitettava suojelijavallalle. Jokaisen todistajan kertomus on otettava talteen; niistä on laadittava pöytäkirja, joka on annettava sanotulle vallalle tiedoksi.

Jos tutkinta osoittaa yhden tai useita henkilöitä syyllisiksi, pidättäjävallan on ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin syytteen nostamiseksi sitä tai niitä vastaan jotka ovat vastuussa.

XII luku

Vapauttaminen, kotiuttaminen ja puolueettoman maan hoitoon sijoittaminen

132 artikla

Vihollisuuksien tai valtauksen aikana

Pidättäjävallan on päästettävä jokainen eristetty henkilö vapaaksi, niin pian kuin eristämiseen johdaneita syitä ei ole enää olemassa.

Selkkauksen osapuolten on lisäksi voitavana mukaan pyrittävä tekemään vihollisuuksien aikana sopimuksia eristettyjen henkilöiden erityisten ryhmien vapauttamisesta, kotiuttamisesta, kotiipaikkaan palauttamisesta tai puolueettoman maan hoitoon sijoittamisesta, varsinkin mitä tulee lapsiin, raskauden tilassa oleviin naisiin, äiteihin, joilla on rintalapsia tai pieniä lapsia, haavoittuneisiin ja sairaisiin sekä sellaisiin henkilöihin, joiden eristäminen on kestänyt kauan.

133 artikla

Vihollisuuksien päätyttyä

Eristäminen on lakkautettava mahdollisimman pian vihollisuuksien päätyttyä.

Selkkauksen osapuolen alueella olevat eristetyt henkilöt, joita vastaan on pantu vireille rikosoikeudellinen syyte sellaisista rikoksista, joita ei voida sovittaa pelkällä kurinpitörangaistuksella, voidaan kuitenkin pitää oikeudenkäynnin ja sen tuloksesta riippuen, rangaistusajan päättymiseen saakka. Sama koskee niitä, jotka on aikaisemmin tuomittu vapausrangaistukseen.

Pidättäjävallan ja asianomaisten valtojen välisen sopimuksin on vihollisuuksien tai alueen valtauksen päätyttyä asetettava komissioita etsimään toisistaan erilleen joutuneita eristettyjä henkilöitä.

134 artikla

Kotiuttaminen ja palaaminen viimeiseen asuinpaikkaan

Korkeiden sopimuspuolten on vihollisuuksien tai valtauksen päättyessä pyrittävä tekemään voitavansa turvatakseen kaikkien eristettyjen henkilöiden paluun viimeiseen asuinpaikkaansa taikka helpottaakseen heidän kotiuttamistaan.

135 artikla

Kustannukset

Pidättäjävallan on vastattava kustannuksista, jotka syntyvät vapautuneiden eristettyjen henkilöiden palaamisesta heillä eristämisen alkaessa oleisiin asuinpaikkoihinsa tai, jos pidättäminen on tapahtunut heidän ollessaan matkalla tai avoimella merellä, niistä kustannuksista, jotka ovat tarpeen heidän matkansa saattamiseksi loppuun tai palaamiseksi lähtöpaikkaan.

Jos pidättäjävallalta epäää oikeuden alueellaan oleskelemiseen sellaiselta vapautuneelta eristetyltä henkilöltä, jolla aikaisemmin oli ollut siellä säännönmukainen asuinpaikkansa, sen on maksettava kustannukset hänen kotiuttamisestaan. Jos eristetty henkilö kuitenkin mieluummin haluaa palata maahansa omalla vastuullaan tai totellakseen hallitusta, jota kohtaan hän on velvollinen kuuliaisuuteen, pidättäjävallan ei tarvitse kustantaa matkaa alueensa rajaa edemmäksi. Pidättäjävallan ei tar-

vitse maksaa kotiuttamiskuluja sellaisen eristetyn henkilön osalta, joka on eristetty hänen omasta pyynnöstään.

Jos eristetyt henkilöt on siirretty 45 artiklan mukaisesti, sopivat siirron toimittanut ja vastaanottava valta siitä kustannusosuudesta, mistä kumpaisenkin on vastattava.

Edellä olevien määräysten estämättä on noudatettava niitä erikoissopimuksia, joita selkkauksen osapuolet ehkä ovat keskenään tehneet vihollisen valtaan joutuneiden kansalaistensa vaihdosta ja kotiuttamisesta.

III osa

Suojeltujen henkilöiden asema ja kohtelu

V alaosto

Tiedonantotoimistot ja keskustuomisto

136 artikla

Kansalliset toimistot

Selkkauksen alkaessa ja kaikissa valtaustapauksissa on kunkin selkkauksen osapuolista perustettava virallinen tiedonantotoimisto, jonka tehtävänä on vastaanottaa ja edelleen toimittaa sen vallinnassa olevia suojeltuja henkilöitä koskevia tiedoituksia.

Kunkin selkkauksen osapuolista on mahdollisimman lyhyessä ajassa annettava mainitulle toimistolle tiedoitus toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt enemmän kuin kaksi viikkoa pidätettyinä olleiden ja pakolliseen oleskelupaikkaan tai eristetyiksi määrättyjen suojeltujen henkilöiden suhteen. Lisäksi sen on annettava eri hallintoelimilleen tehtäväksi toimittaa mainituille toimistoille tiedoituksia kaikista näiden suojeltujen henkilöiden tilaa koskevista muutoksista, kuten siirroista, vapautuksista, kotiuttamisista, pakenemisistä, sairaaloihin joutumisista, syntymisistä ja kuolemantapauksista.

137 artikla

Tiedoitusten edelleen toimittaminen

Jokaisen kansallisen tiedonantotoimiston on välittömästi, mahdollisimman nopein keinoin sekä käyttäen toiselta puolen suojelijavaltojen ja toiselta puolen 140 artiklassa tarkoitettujen keskustuomiston välitystä, toimitettava suojeltuja henkilöitä koskevat tiedoitukset edelleen niille valloille, joiden kansalaisia mainitut henkilöt ovat, taikka niille valloille, joiden alueella heillä oli asuinpaikkansa. Toimistojen on niinkään vastattava kaikkiin kyselyihin, joita niille tehdään suojeltujen henkilöiden suhteen.

Tiedonantotoimistojen on toimitettava perille suojeltua henkilöä koskevat tiedoitukset, paitsi siinä tapauksessa, että niiden perille toimittaminen saattaisi haitata asianomaista henkilöä tai hänen perhettänsä. Tässäkään tapauksessa ei voida pidättyä antamasta tietoja keskustuomistolle, joka saatuaan selon olosuhteista ryhtyy 140 artiklassa tarkoitettuihin tarpeellisiin varotoimiin.

Kaikki toimistojen antamat kirjalliset tiedoitukset on varmistettava allekirjoituksella tai sinetillä.

138 artikla

Tiedoitusten toimittamista koskevia yksityiskohtia

Kansallisen tiedonantotoimiston vastaanottamien ja sen edelleen toimittamien tiedoitusten tulee olla sen laatuista, että niiden avulla voidaan tarkoin todeta suojellun henkilön henkilöllisyys ja opastaa hänen perhettään. Niiden tulee kuitenkin henkilön kohdalta sisältää ainakin sukunimi, etunimet, syntymäpaikka ja tarkka syntymäaika, kansallisuus, viimeinen asuinpaikka, erikoistuntomerkit, isän etunimi ja äidin alkuperäinen sukunimi, sen toimenpiteen päivämäärä, paikka ja laatu, johon kysymyksessä olevan henkilön suhteen on ryhdytty, osoite, jolla kirjeet voidaan hänelle lähettää sekä sen henkilön nimi ja osoite, jolle tiedoitus on tarkoitettu.

Niinikään on vakavasti sairaiden ja haavoittuneiden eristettyjen henkilöiden tilasta toimitettava tietoja säännöllisesti ja mikäli mahdollista joka viikko.

139 artikla

Henkilökohtaisten esineiden toimittaminen asianomaisille

Kansallinen tiedonantotoimisto on lisäksi velvollinen kokoamaan kaikki henkilökohtaiset arvoesineet, jotka ovat jääneet 136 artiklassa tarkoitetuilta suojelluilta henkilöiltä, erittäinkin silloin, kun heidät on kotiutettu tai vapautettu tai kun he ovat paenneet tai kuolleet, ja toimittamaan ne asianomaisille joko suoraan tai tarvittaessa keskustoimiston välityksellä. Nämä esineet on lähetettävä toimiston sinetöidyllä paketeissa, ja tulee niihin liittyä ilmoitus, joka tarkoin osoittaa niiden henkilöllisyyden, joille esineet kuuluivat, sekä täydellinen luettelo paketin sisällöstä. Kaikkien tällaisten arvoesineiden vastaanottamisesta ja lähettämisestä on tehtävä tarkat merkinnät luetteloihin.

140 artikla

Keskustiedonantotoimisto

Keskustiedonantotoimisto suojelija, varsinkin eristettyjä henkilöitä varten on perustettava puolueetotomaan maahan. Punaisen Ristin kansainvälinen komitea ehdottaa asianomaisille valloille, mikäli se pitää sitä tarpeellisena, järjestettäväksi tällaisen toimiston, joka voi olla sama kuin se, jota tarkoitetaan sotavankien kohtelusta Genèvessä elokuun 12 päivänä 1949 tehdyn sopimuksen 123 artiklassa.

Tämän toimiston tehtävänä on keskittää kaikki sen laatuiset tiedot, joita tarkoitetaan 136 artiklassa, tulkootpa ne sille virallista tai yksityistä tietä; sen on toimitettava ne edelleen asianomaisen henkilön kotimaihin maahan, paitsi siinä tapauksessa, että perille toimittaminen saattaisi vahingoittaa sitä, jota tiedot koskevat, tai hänen perhettään. Sen tulee saada selkauksen osapuolilta kaikki kohtuulliset helpotukset tietojen perille toimittamista varten.

Korkeita sopimuspuolia ja erityisesti niitä, joiden kansalaisten hyväksi keskustustoimiston palvelukset koituvat, kehoitetaan antamaan toimistolle sen tarvitsemää rahallista avustusta.

Edellä olevia määräyksiä ei ole tulkittava niin, että niillä tarkoitettaisiin rajoittaa Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ja 142 artiklassa mainittujen avustusyhdistyksen ihmisystävällistä toimintaa.

141 artikla

Vapautukset maksuista

Kansallisilla tiedonantotoimistoilla ja keskustiedonantotoimistolla tulee olla kaikinpuolinen postimaksuvapaus sekä 110 artiklassa tarkoitettut vapautukset; lisäksi tulee sen saada mahdollisimman laaja lennätinmaksuvapaus tai ainakin huomattavia maksujen alennuksia.

IV osa

Sopimuksen täytäntöönpano

I alaosa

Yleisiä määräyksiä

142 artikla

Avustusyhdistyksien ja muut järjestöt

Mikäli muuta ei johdu siitä, että suojeltuja henkilöitä vallinnassa pitävät valtat katsovat välttämättömiksi ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin turvallisuutensa takaamiseksi tai muun hyväksyttävän tarpeen vaatiessa, sanottu valtat ovat velvolliset varamaan parhaan vastaanoton uskonnollisille järjestöille, avustusyhdistyksille ja muille järjestöille, jotka tulevat avustamaan suojeltuja henkilöitä. Niiden on suotava näille sekä näiden asianmukaisesti valtuutetuille edustajille kaikki tarpeelliset helpotukset käyntien tekemiseksi suojeltujen henkilöiden luona, avustusten tai kasvatus-, virkistys- ja uskonnollisiin tarkoituksiin soveltuvien välineiden, mitä alkuperää ne lienevätkin, jakamiseksi heille, taikka auttaakseen heitä vapaa-aikojensa järjestämiseen eristämipaikkojen sisäpuolella. Mainitunlaisia yhdistyksiä ja järjestöjä voidaan perustaa joko suojeltuja henkilöitä vallinnassa pitävän vallan alueella tai toisessa maassa taikka voi niillä myös olla kansainvälinen luonne.

Suojeltuja henkilöitä vallinnassa pitävä valta voi rajoittaa niiden yhdistysten ja järjestöjen lukua, joiden valtuutetuilla on oikeus harjoittaa toimintaansa sen alueella ja valvonnassa, kuitenkin ehdoin, ettei sellainen rajoittaminen estä antamasta tehokasta ja riittävää apua kaikille suojelluille henkilöille.

Punaisen Ristin kansainvälisen komitean erikoisasema tällä alalla on oleva aina tunnustettu ja kunnioitettu.

143 artikla

Valvonta

Suojelijavaltain edustajille tai valtuutetuilla on oikeus mennä kaikkiin paikkoihin, missä on suojeltuja henkilöitä, erittäinkin eristämisen, pidätys- ja työpaikkoihin.

Heillä on oleva pääsy kaikkiin suojeltujen henkilöiden käyttämiin huoneisiin ja heidän tulee saada keskustella näiden kanssa todistajien saapuvilla olematta, tarpeen vaatiessa tulkin välityksellä.

Nämä käynnit voidaan kieltää vain pakottavan sotilaallisen välttämättömyyden niin vaatiessa ja ainoastaan poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti. Käyntien lukua ja pituutta ei saa rajoittaa.

Suojelijavaltain edustajien ja valtuutettujen vaapassa vallassa on valita ne paikat, joissa he haluavat käydä. Suojeltuja henkilöitä vallinnassa

pitävä valta tai valtaajavalta sekä suojelijavalta ja, tarpeen vaatiessa, se valta, josta ne henkilöt, joiden luona käydään, ovat kotoisin, voivat sopia keskenään siitä, että eristettyjen henkilöiden kotimaan kansalaiset saavat ottaa osaa käynteihin.

Punaisen Ristin kansainvälisen komitean valtuutetuilla on samat etuoikeudet. Näiden valtuutettujen määrääminen edellyttää sen vallan suostumusta, jonka hallitusvallan alaisia ne alueet ovat, joilla heidän on harjoitettava toimintaansa.

144 artikla

Sopimuksen levittäminen

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat asianomaisissa maissaan levittämään mahdollisimman laajalti, sekä rauhan että sodan aikana, tämän sopimuksen tekstiä ja erittäinkin liittämään sen opiskelun sotilas- ja, mikäli mahdollista, siviilikoulutuksen ohjelmiin niin että sen periaatteet tulisivat koko väestön tuntemiksi.

Siviili-, sotilas-, poliisi- ja muilla viranomaisilla, jotka sodan aikana joutuvat olemaan vastuussa suojelluista henkilöistä, tulee olla tämän sopimuksen teksti ja heidän tulee olla erityisesti perehdyttyjä sen määräyksiin.

145 artikla

Käännökset. Soveltamislait

Korkeiden sopimuspuolten on tiedoitettava toisilleen Sveitsin liittoneuvoston ja vihollisuuksien aikana suojelijavaltain välityksellä tämän sopimuksen viralliset käännökset sekä sen soveltamiseksi antamansa lait ja ohjesäännöt.

146 artikla

Rangaistusseuraamukset. I. Yleistä

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntötoimiin teon luonnetta vastaavien rangaistusseuraamusten säätämiseksi henkilöille, jotka tekevät tai käskävät toisen tekemään jonkin sellaisen törkeän rikoksen tätä sopimusta vastaan kuin seuraavassa artiklassa määritellään.

Jokainen sopimuspuoli on velvollinen etsiskelemään henkilöitä, joita syytetään siitä, että he ovat tehneet tai käskeneet toisen tekemään jonkin sanotunlaisista törkeistä rikoksista, ja sen on saatettava heidät omien tuomioistuintensa tutkittaviksi, mikä heidän kansallisuutensa lieneekin. Se voi myöskin, jos se niin mieluummin tahtoo, se omaan lainsäädäntöön sisältyvien säännösten mukaisesti luovuttaa heidät tuomittaviksi toiselle asianomaiselle sopimuspuolelle, mikäli tällä sopimuspuolella on esitettävänä riittävän raskauttavia seikkoja syytetäviä vastaan.

Kunkin sopimuspuolen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin saadakseen lakkaamaan muut tämän sopimuksen vastaiset teot kuin ne, joita seuraavassa artiklassa olevan määritelmän mukaan on pidettävä törkeinä.

Syytetyt saavat joka tapauksessa osakseen sellaiset oikeudenkäynnit ja vapaan puolustuksen takeet, jotka eivät ole vähäisempiä kuin ne, joita sotavankien kohtelusta Genèvessä elokuun 12 päivänä 1949 tehdyn sopimuksen 105 ja seuraavissa artikloissa tarkoitetaan.

147 artikla

II. Törkeät rikokset

Edellisessä artiklassa tarkoitettuja törkeitä rikoksia ovat ne, joihin sisältyy jokin seuraavista teoista, mikäli kuin se kohdistuu tällä sopimuksella suojeltuun henkilöön tai omaisuuteen: tahallinen surmaaminen, kidutus tai epäinhimillinen kohtelu, biologiset kokeilut siihen luettuina, tahallinen suuren kärsimyksen aiheuttaminen tai törkeä ruumiilliseen koskemattomuuteen tai terveyteen kohdistuva loukkaus, laitton karkoittaminen tai siirto, laitton pidättäminen, suojellun henkilön pakottaminen palvelemaan vihollisvallan aseellisissa voimissa, tahallinen teko, jolla suojellulta henkilöltä riistetään oikeus tulla säännönmukaisesti ja puolueettomasti tuomituksi tämän sopimuksen määräyksiä noudattaen, panttivankien ottaminen, omaisuuden hävittäminen ja anastaminen, joka ei ole sotilaallisen välttämättömyyden kannalta perusteltu ja on toteutettu suuressa mittakaavassa laittomasti ja mielivaltaisesti.

148 artikla

III. Sopimuspuolen vastuu

Mikään Korkeista sopimuspuolista ei voi vapauttaa itseään tai toista sopimuspuolta vastuusta, johon se tai toinen sopimuspuoli on joutunut edellisessä artiklassa tarkoitettujen rikosten johdosta.

149 artikla

Tutkintamenettely

Selkkauksen osapuolen pyynnöstä on asianomaisen osapuolten määräämällä tavalla toimitettava tutkinta kaikista väitetyistä tämän sopimuksen loukkauksista.

Jos tutkinnassa noudatettavasta menettelystä ei päästä yksimielisyyteen, osapuolten on yhteisesti valittava välimies, joka ratkaisee, mitä menettelyä on noudatettava.

Sitten kun loukkaus on todettu, selkkauksen osapuolten on tehtävä siitä loppu ja rangaistava syyllisiä mahdollisimman pikaisesti.

IV osa.

Sopimuksen täytäntöönpano

II alaosasto

Loppumääräyksiä

150 artikla.

Kielet.

Tämä sopimus on laadittu ranskaksi ja englanniksi. Molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset. Sveitsin liittoneuvosto laadituttaa sopimuksesta viralliset käännökset venäjän- ja espanjankielille.

151 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä sopimus, jonka päivämääränä on tämä päivä, voidaan 12 päivään helmikuuta 1950 mennessä allekirjoittaa niiden valtojen nimissä, jotka olivat edustettuina Genèvessä 21 päivänä huhtikuuta 1949 avatussa konferenssissa.

152 artikla

Ratifiointi

Tämä sopimus on ratifioitava niin pian kuin mahdollista ja ratifioimiskirjat talletettava Berniin.

Kunkin ratifioimiskirjan tallettamisesta laaditaan pöytäkirja, josta Sveitsin liittoneuvosto toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen kaikille niille valloille, joiden nimissä sopimus on allekirjoitettu tai yhtymisilmoitus annettu.

153 artikla

Voimaantulo

Tämä sopimus tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun vähintään kaksi ratifioimiskirjaa on talletettu.

Sen jälkeen sopimus tulee kunkin Korkean sopimuspuolen osalta voimaan kuuden kuukauden kuluttua sen ratifioimiskirjan tallettamisesta.

154 artikla

Suhde Haagin sopimukseen

Niiden valtojen välisissä suhteissa, joita sitoo Haagissa 29 päivänä heinäkuuta 1899 tai 18 päivänä lokakuuta 1907 tehty, maasodan lakeja ja tapoja koskeva sopimus ja jotka ovat osallisia nyt tehtyyn sopimukseen, viimeksi mainittu täydentää sanottujen Haagin sopimusten liitteenä olevan ohjesäännön II ja III osastoa.

155 artikla

Sopimukseen yhtyminen

Tähän sopimukseen voi sen voimaantulopäivän jälkeen yhtyä jokainen valta, jonka nimessä sitä ei ole allekirjoitettu.

156 artikla

Yhtymisilmoitukset

Yhtymiset on kirjallisesti ilmoitettava Sveitsin liittoneuvostolle ja ne tulevat voimaan kuuden kuukauden kuluttua niiden vastaanottamisesta.

Sveitsin liittoneuvoston on tiedoitettava yhtymisistä kaikille valloille, joiden nimissä sopimus on allekirjoitettu tai yhtymisilmoitus tehty.

157 artikla

Välitön voimaantulo

Tilanteet, joita tarkoitetaan 2 ja 3 artiklassa, saattavat välittömästi voimaan ratifioimiset ja yhtymiset, joita koskevan tallettamisen tai ilmoituksen selkkauksen osapuoli on tehnyt ennen vihollisuuksien tai valtauksen alkamista tai sen jälkeen. Selkkauksen osapuolilta saapuneista ratifioimisista ja yhtymisistä on Sveitsin liittoneuvoston tiedoitettava kaikkein nopeinta tietä käyttäen.

158 artikla

Irtisanominen

Kukin Korkeista sopimuspuolista saattaa irtisanoa tämän sopimuksen.

Irtisanominen on kirjallisesti ilmoitettava Sveitsin liittoneuvostolle, jonka on tiedoitettava ilmoituksesta kaikkien Korkeiden sopimuspuolten hallituksille.

Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua sen ilmoittamisesta Sveitsin liittoneuvostolle. Kuitenkaan ei irtisanomisella, josta on tehty ilmoitus irtisanovan vallan ollessa osallisena selkkaukseen, ole mitään vaikutusta niin kauan kuin rauhaa ei ole tehty eikä missään tapauksessa niin kauan kuin tämän sopimuksen suojelemien henkilöiden vapauttamista, kotiuttamista ja sijoittamista koskevat toimenpiteet ovat loppuun suorittamatta.

Irtisanominen on voimassa ainoastaan irtisanovan vallan suhteen. Sillä ei ole mitään vaikutusta velvoituksiin, joiden täyttämiseen selkkauksen osapuolet ovat sidotut kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden nojalla sellaisina kuin ne ilmenevät sivistyskansojen kesken muodostuneesta käytännöstä, inhimillisyyden laeista ja julkisen omantunnon vaatimuksista.

159 artikla

Rekisteröiminen Yhdistyneissä Kansakunnissa

Sveitsin liittoneuvosto rekisteröittää tämän sopimuksen Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä. Niinikään Sveitsin liittoneuvosto ilmoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle kaikista sen vastaanottamista ratifioimisista, yhtymisistä ja irtisanomisista, jotka koskevat tätä sopimusta.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, talletettuaan kukin valtuutuksensa, ovat merkinneet nimikirjoituksensa tähän sopimukseen.

Tehty Genèveä 12 päivänä elokuuta 1949 ranskan- ja englanninkielillä. Alkuperäinen kappale on talletettava Sveitsin valaliiton arkistoon. Sveitsin liittoneuvosto lähettää oikeaksi todistetun jäljennöksen sopimuksesta kullekin allekirjoittajavaltiolle sekä niille valtioille, jotka myöhemmin yhtyvät sopimukseen.

LIITE I Luonnos sopimukseksi lääkintä- ja turvallisuustarkoituksiin varatuista vyöhykkeistä ja paikkakunnista

1 artikla

Lääkintä- ja turvallisuustarkoituksiin perustetut vyöhykkeet ja paikkakunnat on tarkoin varattava henkilöille, joita tarkoitetaan Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta tehdyn sopimuksen 23 artiklassa ja Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana tehdyn sopimuksen 15 artiklassa, sekä henkilökunnalle, jonka tehtävänä on näiden vyöhykkeiden ja paikkakuntien järjestäminen ja hallinto ynnä hoidon antaminen niihin kootuille henkilöille.

Kuitenkin on henkilöillä, joilla on pysyväinen asuinpaikka näiden vyöhykkeiden piirissä, oikeus oleskella siellä.

2 artikla

Henkilöt, jotka mistä syystä tahansa ovat lääkintä- ja turvallisuusvyöhykkeellä, eivät saa vyöhykkeen sisä- tai ulkopuolellakaan ryhtyä mihinkään työhön, joka on suoranaisesti yhteydessä sotatoimiin tai sotatarviketuotantoon.

3 artikla

Lääkintä- ja turvallisuusvyöhykkeen perustanut valta on velvollinen ryhtymään kaikkiin soveliaisiin toimenpiteisiin estääkseen pääsyn sinne kaikilta henkilöiltä, joilla ei ole oikeutta tulla sinne tai olla siellä.

4 artikla

Lääkintä- ja turvallisuusvyöhykkeiden tulee olla seuraavien ehtojen mukaisia:

- a) ne saavat muodostaa vain vähäisen osan sen vallan valvonnassa olevasta alueesta, joka on ne perustanut;
- b) niiden tulee olla harvaan asuttuja siihen nähden, millaisen väestön ne voisivat ottaa vastaan;
- c) niiden tulee sijaita kaukana eikä niissä saa olla mitään sotilaallista kohdetta tai tärkeätä teollisuustai hallintolaitosta;
- d) niitä ei saa sijoittaa seutuihin, joilla kaiken todennäköisyyden mukaan saattaa olla merkitystä sotatoimien suorittamiselle.

5 artikla

Lääkintä- ja turvallisuusvyöhykkeet ovat seuraavien velvoitusten alaiset:

- a) liikenneyhteyksiä ja kulkuvälineitä, joita sellaisilla vyöhykkeillä saattaa olla, ei saa käyttää sotilashenkilöiden tai sotatarvikkeiden siirtoon tai niiden pelkkään kauttakulkuunkaan;
- b) niitä ei missään tapauksessa saa puolustaa sotilaallisesti.

6 artikla

Lääkintä- ja turvallisuusvyöhykkeet on merkittävä käyttämällä vinoja punaisia nauhoja valkopohjalla sekä vyöhykkeen ympärysrajoilla että rakennuksissa.

Yksinomaan haavoittuneille ja sairaille varatut vyöhykkeet voidaan merkitä käyttämällä punaisia ristejä (punaista puolikuuta, punaisia leijonia ja aurinkoja) valkopohjalla.

Öisin ne voidaan merkitä myös soveliaisiin valaistuslaittein.

7 artikla

Kunakin vallan on rauhan aikana tai vihollisuuksien alkaessa annettava kaikille Korkeille sopimuspuolille tiedoksi luettelo niistä lääkintä- ja turvallisuusvyöhykkeistä, jotka on perustettu se valvonnassa olevalle alueelle. Sen on ilmoitettava jokaisesta uudesta vyöhykkeestä, joka on perustettu selkkauksen aikana.

Niin pian kuin vastapuoli on saanut mainitunlaisen ilmoituksen, vyöhyke on katsottava asianmukaisessa järjestyksessä perustetuksi.

Jos vastapuoli kuitenkin on sitä mieltä, että jokin tässä sopimuksessa määrätty ehto ei ilmeisestikään ole täytetty, se voi kieltäytyä tunnustamasta vyöhykettä ilmoittamalla kieltäytymisestään sille osapuolelle, jonka alainen vyöhyke on, tai jättää tunnustuksensa 8 artiklassa mainitun tarkastuksen järjestämisestä riippuvaksi.

8 artikla

Jokainen valta, joka on tunnustanut yhden tai useampia vastapuolen perustamia lääkintä- ja turvallisuusvyöhykkeitä, on oikeutettu pyytämään, että yksi tai useammat erikoiskomissiot tarkastavat, täyttävätkö vyöhykkeet tässä sopimuksessa mainitut ehdot ja velvoitukset.

Tätä varten on erikoiskomissioiden jäsenillä oleva joka hetki vapaa pääsy eri vyöhykkeille ja he voivat viipyä niissä pysyväisestikin. Heille on suotava kaikki helpotukset, jotta he voisivat suorittaa tarkastustehtävänsä.

9 artikla

Siinä tapauksessa, että erikoiskomissiot toteaisivat seikkoja, jotka näyttävät tämän sopimuksen määräysten vastaisilta, niiden on viipymättä siitä ilmoitettava sille vallalle, jonka alainen vyöhyke on, ja asetettava tälle enintään viiden päivän määräaika oikaisun aikaansaamista varten; niiden on myös asiasta tiedoitettava sille vallalle, joka on tunnustanut vyöhykkeen.

Jos tämän määräajan päättyessä se valta, jonka alainen vyöhyke on, ei ole menetellyt sille annetun ilmoituksen mukaisesti, vastapuoli voi selittää vapautuneensa tästä sopimuksessa sanotun vyöhykkeen suhteen.

10 artikla

Valta, joka on perustanut yhden tai useampia lääkintä- ja turvallisuusvyöhykkeitä, sekä sen vastapuoli, jolle niiden olemassaolosta on ilmoitettu, nimittävät tai antavat suojelijavaltain tai muiden puolueettomien valtain nimittää henkilöt, jotka voidaan valita 8 ja 9 artiklassa mainittujen erikoiskomissioiden jäseniksi.

11 artikla

Lääkintä- ja turvallisuusvyöhykkeisiin ei saa missään olosuhteissa kohdistaa hyökkäystä, vaan selkkauksen osapuolten on niitä aina suojeltava ja pidettävä loukkaamattomina.

12 artikla

Kun jokin alue on vallattu, siellä olevia lääkintä- ja turvallisuusvyöhykkeitä on jatkuvasti pidettävä loukkaamattomina ja käytettävä tarkoitukseensa.

Valtaajavalta voi kuitenkin muuttaa niiden käyttö-tarkoitusta ehdolla, että kaikkiin toimenpiteisiin on ryhdytty niihin koottujen henkilöiden turvallisuuden takaamiseksi.

13 artikla

Tätä sopimusta on sovellettava myös paikkakuntiin, jotka asianomaiset vallat ovat määränneet palvelemaan samaa tarkoitusta kuin lääkintä- ja turvallisuusvyöhykkeet.

LIITE II Luonnos yhteisavustusten ohjesäännöksi

1 artikla

Eristettyjen henkilöiden komiteoilla on oikeus jakaa yhteiset avustuslähetykset, joista niiden on vastattava, kaikille eristetyille, jotka hallinnollisesti kuuluvat niiden eristämipaikkaan tai ovat sairaaloissa taikka vankiloissa tai muissa rangaistuslaitoksissa.

2 artikla

Yhteisten avustuslähetysten jakelu on toimitettava lahjoittajien antamien ohjeiden sekä eristettyjen henkilöiden komiteain vahvistaman suunnitelman mukaisesti. Lääkeavustusten jakelu on kuitenkin ensi sijassa toimitettava yhteisymmärryksessä päällikkölääkärin kanssa ja nämä voivat sairaaloissa ja sairaussuojissa poiketa mainituista ohjeista sikäli kuin heidän potilaitensa tarpeet sitä vaativat. Näissä puitteissa jakelun tulee aina tapahtua tasapuolisesti.

3 artikla

Saapuneiden tavarain laadun ja määrän toteamiseksi sekä niistä lahjoittajille annettavain yksityiskoh- taisten selostusten laatimiseksi eristettyjen henkilöiden komiteoilla on oikeus päästä rautatieasemille ja muihin eristämipaikan lähellä oleviin avustuslähe- tysten saapumispaikkoihin.

4 artikla

Eristettyjen henkilöiden komiteoille on suotava kaikki tarpeelliset helpotukset, jotta ne voisivat to- deta, onko yhteisavustusten jakelu kaikissa heidän eristämipaikkansa ala- ja lisäosastoissa tapahtunut heidän ohjeittensa mukaisesti.

5 artikla

Eristettyjen henkilöiden komiteoilla on oikeus täyt- tää tai antaa komiteain jäsenille työkunnissa tai päällikkölääkäreille sairaussuojissa ja sairaaloissa täytettäväksi lomakkeita tai kyselykaavakkeita, jot- ka ovat tarkoitettut lahjoittajia varten ja koskevat yh-

teisavustuksia (jakelua, tarpeita, määriä jne.). Nämä lomakkeet ja kyselykaavakkeet on asianmukaisesti täytettyinä toimitettava lahjoittajille viivytyksettä.

6 artikla

Siinä tarkoituksessa, että yhteisavustusten säännöl- linen jakelu eristetyille henkilöille varmistettaisiin heidän eristämipaikoissaan ja että voitaisiin tyy- dyttää tarpeet, jotka syntyvät uusien eristettävi- en henkilöiden ryhmäin saapumisesta, eristettyjen henkilöiden komiteoilla on oikeus muodostaa ja pi- tää tarpeellisia varastoja saapuneista yhteisavustuk- sista. Tätä varten heidän käytettävinaan pitää olla soveliaita varastosuojia; kukin varastosuoja on va- rustettu kahdella lukolla, joista toisen avaimet pi- tää hallussaan eristettyjen henkilöiden komitea ja toisen eristämipaikan komentaja.

7 artikla

Korkeat sopimuspuolet ja erityisesti pidättäjävallat ovat velvolliset, sikäli kuin suinkin on mahdollis- ta eivätkä väestön elintarvikkeiden säännöstelystä johtuvat rajoitukset ole esteenä, sallimaan ostosten teon alueellaan yhteisavustusten jakamiseksi eris- tetyille henkilöille. Niiden on vastaavasti helpotet- tava rahavarojen siirtoja sekä muiden teknillistä tai hallinnollista laatua olevien rahataloudellisten toi- menpiteiden suorittamista, jotka koskevat sellaisia ostoksia.

8 artikla

Edellä olevien määräysten estämättä eristetyillä henkilöillä säilyy oikeus vastaanottaa yhteisavus- tuksia ennen eristämipaikkaan saapumista tai hei- dän kuljetuksensa aikana. Niinikään pysyy suojeli- javallan, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean sekä muun sellaisen ihmisystävällisen järjestön edustajilla, joka antaa apuaan eristetyille henkilöil- le ja on vastuussa avustuslähetyksen perille toimit- tamisesta, mahdollisuus varmistaa sellaisten lähe- tysten jakelu niiden vastaanottajille kaikin muin soveliaiksi katsominsa keinoin.

LIITE III Mallit eristämiskirjekortista, kirjeestä ja kirjeenvaihtokortista

I. Eristämiskirjekortti.

1. Etusivu	Eristettyjen siviilihenkilöiden postia		Maksuton
	POSTIKORTTI		
	Huomatkaa	SUOJELTUIJEN HENKILÖIDEN TIEDONANTOKESKUKSELLE	
	<p>Tämä kortti on jokaisen eristetyn henkilön täytettävä niin pian kuin hänet on eristetty ja joka kerran kun hänen osoitteensa on muuttunut sen johdosta, että hänet on siirretty toiseen eristämispaikkaan tai sairaalaan.</p> <p>Tämä kortti on riippumaton siitä erikoiskortista, jonka eristetty henkilö on oikeutettu lähettämään perheelleen.</p>	Punaisen Ristin Kansainvälinen Komitea	

2. Kääntö- puoli	Kirjoitettava selvästi ja isoin kirjaimin — 1. Kansallisuus		
	2. Nimi	3. Etunimet (täydellisinä)	4. Isän etunimi
		
	5. Syntymäaika	6. Syntymäpaikka	
	7. Ammatti		
	8. Osoite ennen eristämistä		
	9. Perheen osoite		
		
	*10. Eristetty (milloin): tai Saapunut (mistä; sairaalasta jne.)		
	*11. Terveystila		
12. Nykyinen osoite			
13. Päiväys		14. Allekirjoitus	
*Pyyhkikää pois tarpeeton — Älkää tehkö lisämerkintöjä — Katsokaa selityksiä kääntöpuolella.			

(Eristämiskortin mittasuhteet: 10 × 15 cm.)

II. Kirje.

Eristettyjen siviilihenkilöiden postia

Maksuton

Kenelle

Katu ja numero

Määräpaikka (*isoin kirjaimin*)

Maakunta tai lääni

Maa (*isoin kirjaimin*)

Lähettilä:
Suku- ja etunimet
Syntymäaika ja -paikka
Eristämisspaikan osoite

(Kirjeen mittasuhteet: 29 × 15 cm.)

III. Kirjeenvaihtokortti.

1. Etusivu	Eristettyjen siviilihenkilöiden postia	Maksuton
	POSTIKORTTI	
	Lähettäjä:	Kenelle
	Täydellinen nimi	Katu ja numero
	Syntymäpaikka- ja aika	Maa (isoin kirjaimin)
	Eristämisosoite	Maakunta ja lääni
		Määräpaikka (isoin kirjaimin)
2. Kääntö- puoli		Päiväys
	
	(Kirjoittakaa ainoastaan riveille ja hyvin selvästi.)	

(Kirjeenvaihtokortin mittasuhteet: 10×15 cm.)

VUONNA 1949 TEHTYJEN GENEVEN YLEISSOPIMUSTEN LISÄPÖYTÄKIRJAT

Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (I pöytäkirja) (SopS 81–82/1980)

Laki kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyn, vuonna 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä. SopS 81/1980

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta Genevessä 8 päivänä kesäkuuta 1977 tehdyn, 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjan määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

2 §.

Tarkempia säännöksiä lisäpöytäkirjan määräysten soveltamisesta ja viranomaisille kuuluvista velvollisuuksista annetaan tarvittaessa asetuksella.

Naantalissa 4 päivänä heinäkuuta 1980.

Asetus kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehtyjen, vuoden 1949 Geneven yleissopimuksen lisäpöytäkirjojen voimaansaattamisesta. SopS 82/1980

Ulkoasiainministerin esittelystä säädetään:

1 §.

Genevessä 8 päivänä kesäkuuta 1977 tehty, 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjat kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (I pöytäkirja) ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (II pöytäkirja), joista edellisen eräät määräykset on hyväksytty 4 päivänä heinäkuuta 1980 annetulla lailla, jotka tasavallan presidentti on ratifioinut 4 päivänä heinäkuuta 1980 ja joita koskevat ratifioimiskirjat on talletettu Sveitsin liittohallituksen huostaan 7 päivänä elokuuta 1980, tulevat voimaan 7 päivänä helmikuuta 1981 niin kuin siitä on sovittu, ottaen kuitenkin huomioon I pöytäkirjan osalta 2 §:ssä mainitun varauksen.

2 §.

Ratifioinnin yhteydessä Suomi on tehnyt I pöytäkirjaan seuraavan varauksen:

Viitaten 75 artiklan 4 kappaleen i kohtaan Suomi tekee varauksen siitä, että Suomen oikeuden mu-

kaan tuomio voidaan julistaa salaiseksi, milloin sen julkisuus voisi loukata siveellisyyttä tai saattaa valtion ulkoisen turvallisuuden vaaraan.

3 §.

Ratifioimiskirjan tallettamisen yhteydessä Suomi on antanut seuraavat I pöytäkirjaa koskevat selitykset:

Viitaten pöytäkirjan 75 ja 85 artiklaan Suomen hallitus esittää käsityksensä, että 72 artiklan mukaisesti 75 artiklan soveltamisalaan tulee tulkita kuuluvaksi myös tätä artiklaa soveltavan osapuolen kansalaiset sekä puolueettomien valtioiden ja muiden sellaisten valtioiden kansalaiset, jotka eivät ole selkkauksen osapuolina ja että 85 artiklan määräyksiä tulee tulkita siten, että niitä sovelletaan puolueettomien tai muiden sellaisten valtioiden kansalaisiin, jotka eivät ole kiistan osapuolina, samalla tavalla kuin niitä sovelletaan kyseisen artiklan 2 kappaleessa mainittuihin kansalaisiin.

Viitaten pöytäkirjan 75 artiklan 4 kappaleen h kohtaan Suomen hallitus haluaa selventää, että Suomen lain mukaan tuomiota ei saa pitää lopullisena ennen kuin kaikkiin erityisiin laillisiin keinoihin ryhtymiselle asetettu määräaika on mennyt umpeen.

Viitaten pöytäkirjan 90 artiklan 2 kappaleeseen Suomen hallitus ilmoittaa, että Suomi tunnustaa ipso facto ja ilman erityistä sopimusta Päteväksi jokaiseen toiseen saman velvoitteen hyväksyvään korkeaan sopimuspuoleen nähden Kansainvälisen tutkimuskomission toimivallan.

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 1980.

Asetus kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehtyjen, vuoden 1949 Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjojen voimaansaattamisesta annetun asetuksen muuttamisesta. SopS 5/1987

Ulkoasiainministerin esittelystä

kumotaan kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehtyjen, vuoden 1949 Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjojen voimaansaattamisesta 19 päivänä joulukuuta 1980 annetun asetuksen (1101/80, SopS:82/1980) 2 § ja muutetaan 1 § näin kuuluvaksi:

1 §

Genevessä 8 päivänä kesäkuuta 1977 tehty, 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjat kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (I pöytäkirja) ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (II pöytäkirja), joista edellisen eräät määräykset on hyväksytty 4

päivänä heinäkuuta 1980 annetulla lailla, jotka tasavallan presidentti on ratifioinut 4 päivänä heinäkuuta 1980 ja joita koskevat ratifioimiskirjat on talletettu Sveitsin liittohallituksen huostaan 7 päivänä elokuuta 1980, tulevat voimaan 7 päivänä helmikuuta 1981 niin kuin siitä on sovittu.

Tämä asetus tulee voimaan 16 päivänä helmikuuta 1987.

Helsingissä 23 päivänä tammikuuta 1987

Sisältö

JOHDANTO

I OSA

YLEISET MÄÄRÄYKSET

- 1 artikla Yleiset periaatteet ja soveltamisala
- 2 artikla Määritelmät
- 3 artikla Soveltamisen alkaminen ja päättymisen
- 4 artikla Selkkauksen osapuolten oikeudellinen asema
- 5 artikla Suojeluvaltioiden ja niiden sijaisten määrittäminen
- 6 artikla Koulutettu henkilöstö
- 7 artikla Kokoukset

II OSA

HAAVOITTUNEET, SAIRAAT JA HAAKSIRIKKOUTUNEET

I OSASTO

YLEINEN SUOJELU

- 8 artikla Sanasto
- 9 artikla Soveltamisala
- 10 artikla Suojelu ja hoito
- 11 artikla Henkilöiden suojelu
- 12 artikla Lääkintäyksiköiden suojelu
- 13 artikla Siviililääkintäyksiköiden suojelun lakkaaminen
- 14 artikla Siviililääkintäyksiköihin kohdistuvan pakko-oton rajoitukset
- 15 artikla Siviililuontoisen lääkintä- ja hengellisen henkilöstön suojeleminen
- 16 artikla Lääkintätehtävien yleinen suojelu
- 17 artikla Siviiliväestön ja avustusjärjestöjen asema
- 18 artikla Tunnistaminen
- 19 artikla Puolueettomat ja muut selkkauksen ulkopuoliset valtiot
- 20 artikla Kostotoimenpiteiden kieltäminen

II OSASTO

LÄÄKINTÄKULJETUKSET

- 21 artikla Lääkintäajoneuvot
- 22 artikla Sairaala-aluekset ja rannikkopelastusaluekset
- 23 artikla Muut lääkintäaluekset
- 24 artikla Lääkintäilma-alusten suojelu
- 25 artikla Lääkintäilma-aluekset alueilla, jotka eivät ole vastakkaisen osapuolen hallinnassa
- 26 artikla Lääkintäilma-aluekset kosketus- tai vastavilla alueilla
- 27 artikla Lääkintäilma-aluekset vastakkaisen osapuolen hallinnassa olevilla alueilla
- 28 artikla Lääkintäilma-aluekset toimintarajoitukset
- 29 artikla Lääkintäilma-alueista ilmoittaminen ja sopiminen
- 30 artikla Lääkintäilma-alusten laskeutuminen ja tarkastus
- 31 artikla Puolueettomat tai muuten selkkauksen ulkopuolella olevat valtiot

III OSASTO

KADONNEET JA KUOLLEET HENKILÖT

- 32 artikla Yleinen periaate
- 33 artikla Kadonneet henkilöt
- 34 artikla Kuolleiden henkilöiden jäännökset

III OSA

SODANKÄYNTIMENETELMÄT TAISTELIJOIDEN JA SOTAVANKIEN ASEMA

I OSASTO

SODANKÄYNTIMENETELMÄT

- 35 artikla Perussäännöt
- 36 artikla Uudet aseet
- 37 artikla Petollisuuden kieltäminen
- 38 artikla Kansainväliset tunnusmerkit
- 39 artikla Kansalliset tunnuksot
- 40 artikla Hengen säästäminen
- 41 artikla Taistelukyvyttömän (hors de combat) vihollisen suojeleminen
- 42 artikla Ilma-aluksissa olevat henkilöt

II OSASTO

TAISTELIJOIDEN JA SOTAVANKIEN ASEMA

- 43 artikla Asevoimat
- 44 artikla Taistelijat ja sotavangit
- 45 artikla Vihollisuuksiin osallistuneiden henkilöiden suojeleminen
- 46 artikla Vakoojat
- 47 artikla Palkkasoturit

IV OSA

SIVIILIVÄESTÖ

I OSASTO

YLEINEN SUOJELU VIHOLLISUUKSIEN VAIKUTUKSIA VASTAAN

- I luku - Perussääntö ja soveltamisala
- 48 artikla Perussääntö
- 49 artikla Aseellisen toiminnan määrittely ja soveltamisala
- II luku - Siviiliväestö ja siviilihenkilöt
- 50 artikla Siviiliväestön ja -henkilöiden määrittely
- 51 artikla Siviiliväestön suojeleminen
- III luku - Siviilikohteet
- 52 artikla Siviilikohteiden yleinen suojelu
- 53 artikla Kulttuurikohteiden ja uskonnonharjoituspaikkojen suojeleminen
- 54 artikla Siviiliväestölle elintärkeiden kohteiden suojeleminen
- 55 artikla Luonnollisen ympäristön suojeleminen
- 56 artikla Vaarana olevia voimia sisältävien laitosten ja rakennelmien suojeleminen
- IV luku - Varotoimenpiteet
- 57 artikla Varotoimenpiteet aseellisen toiminnan yhteydessä
- 58 artikla Varotoimenpiteet aseellisen toiminnan vaikutusten vähentämiseksi
- V luku - Erityistä suojelua nauttivat paikkakunnat ja alueet
- 59 artikla Puolustamattomat paikkakunnat
- 60 artikla Demilitarisoidut alueet
- VI luku - Väestönsuojelu
- 61 artikla Määritelmät ja soveltamisala
- 62 artikla Yleinen suojelu
- 63 artikla Väestönsuojelu miehityksillä alueilla
- 64 artikla Puolueettomien tai muutoin selkkauksen ulkopuolella olevien valtioiden siviililuontoiset väestönsuojeluorganisaatiot ja kansainväliset koordinoitijärjestöt
- 65 artikla Suojelun lakkaaminen

66 artikla Tunnistaminen
67 artikla Väestönsuojeluorganisaation palveluksessa olevat asevoimien jäsenet ja sotilasyksiköt

II OSASTO SIVIILIVÄESTÖLLE TOIMITETTAVA APU

68 artikla Soveltamisala
69 artikla Perustarpeet miehityksellä alueilla
70 artikla Avustustoimet
71 artikla Avustustoimintaan osallistuva henkilöstö

III OSASTO SELKKAUKSEN OSAPUOLEN VALLASSA OLEVIA HENKILÖIDEN KOHTELU

I luku - Soveltamisala sekä henkilöiden ja kohteiden suojeleminen
72 artikla Soveltamisala
73 artikla Pakolaiset ja valtiottomat henkilöt
74 artikla Perheiden yhdistäminen
75 artikla Perustakeet

II luku - Toimenpiteet naisten ja lasten hyväksi
76 artikla Naisten suojeleminen
77 artikla Lasten suojeleminen
78 artikla Lasten evakuointi
III luku - Lehtimiehet
79 artikla Toimenpiteet lehtimiesten suojelemiseksi

V OSA YLEISSOPIMUSTEN JA TÄMÄN PÖYTÄKIRJAN TÄYTÄNTÖÖNPANO

**I OSASTO
YLEISMÄÄRÄYKSET**
80 artikla Täytäntöönpanotoimenpiteet
81 artikla Punaisen Ristin ja muiden humanitaaristen järjestöjen toiminta
82 artikla Asevoimien oikeudelliset neuvonantajat
83 artikla Tunnetuksi tekeminen
84 artikla Soveltamista koskevat määräykset

II OSASTO YLEISSOPIMUSTEN JA TÄMÄN PÖYTÄKIRJAN RIKKOMISEN ESTÄMINEN

85 artikla Tämän pöytäkirjan rikkomisen estäminen
86 artikla Laiminlyönnit
87 artikla Päällystön velvollisuudet
88 artikla Keskinäinen avunanto rikosasioissa
89 artikla Yhteistyö
90 artikla Kansainvälinen tutkimuskomissio
91 artikla Vastuu

**VI OSA
LOPPUMÄÄRÄYKSET**
92 artikla Allekirjoittaminen
93 artikla Ratifiointi
94 artikla Liittyminen
95 artikla Voimaantulo
96 artikla Sopimusten väliset suhteet tämän pöytäkirjan tultua voimaan
97 artikla Muutokset
98 artikla I liitteen tarkistaminen
99 artikla Irtisanominen
100 artikla Tiedotukset
101 artikla Rekisteröinti
102 artikla Todistusvoimaiset tekstit

I LIITE HENKILÖTIETOJA JA HENKILÖIDEN TUNNISTAMISTA KOSKEVAT SÄÄNNÖT

I luku - Henkilökortit
1 artikla Pysyvä siviiliväestöön kuuluvalle lääkintä- ja hengelliselle henkilöstölle tarkoitettu hen-

kilökortti
2 artikla Väliaikaiselle siviiliväestöön kuuluvalle lääkintä- ja hengelliselle henkilöstölle tarkoitettu henkilökortti

II luku - Tunnusmerkki
3 artikla Muoto ja laatu
4 artikla Käyttö
III luku - Tunnusmerkinanto
5 artikla Vapaaehtoinen käyttö
6 artikla Valomerkki
7 artikla Radiosignaali
8 artikla Elektroninen tunnistaminen

IV luku - Yhteydet
9 artikla Radioyhteydet
10 artikla Kansainvälisten koodien käyttö
11 artikla Muut yhteydet
12 artikla Lentosuunnitelmat
13 artikla Lääkintäilma-alusten lentoon puuttumisessa noudatettavat merkit ja menettelytavat

V luku - Väestönsuojelu
14 artikla Henkilökortti
15 artikla Väestönsuojelun kansainvälinen tunnus
VI luku - Vaarana olevia voimia sisältävät laitokset ja rakennelmat
16 artikla Kansainvälinen erityismerkki
II LIITE Vaarallisissa ammattitehtävissä toimivien lehtimiesten henkilökortti

Elokuun 12 päivänä 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten LISÄPÖYTÄKIRJA kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (I pöytäkirja)

JOHDANTO

Korkeat sopimuspuolet, julistaen hartaan toivomuksensa nähdä rauhan vallitsevan kansojen keskuudessa, muistaen, että Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaan jokainen valtio on kansainvälisissä suhteissaan velvollinen pidättymään väkivallalla uhkaamisesta ja sen käyttämisestä minkään valtion riippumattomuutta, alueellista koskemattomuutta tai poliittista riippumattomuutta vastaan tai menettelemästä muulla tavalla, joka on ristiriidassa Yhdistyneiden Kansakuntien päämäärien kanssa, uskoen kuitenkin olevan tarpeen vahvistaa ja kehittää määräyksiä aseellisten selkkausten uhrien suojelemiseksi ja täydentää niiden soveltamisen lujuuttamiseksi tarkoitettuja toimenpiteitä, ilmaisten vakaumuksensa, ettei minkään tämän pöytäkirjan tai 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten määräysten saa tulkita laillistavan tai oikeuttavan hyökkäystä tai muuta Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan kanssa ristiriidassa olevaa väkivallan käyttöä, vahvistaen edelleen, että 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan määräyksiä on sovellettava kokonaisuudessaan kaikissa olosuhteissa kaikkiin henkilöihin, jotka nauttivat näiden asiakirjojen mukaista suojelemaa, ilman aseellisen selkkauksen luonteeseen tai alkuperään tahi selkkauksen osapuolten todellisiin tai oletettuihin päämääriin perustuvaa epäsuopeaa erottelua,

ovat sopineet seuraavasta:

I OSA

YLEISET MÄÄRÄYKSET

1 artikla

Yleiset periaatteet ja soveltamisala

1. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat kunnioittamaan tätä pöytäkirjaa ja varmistamaan sen kunnioituksen kaikissa olosuhteissa.
2. Tapauksissa, joita tämä pöytäkirja tai muut kansainväliset sopimukset eivät kata, siviilihenkilöt ja taistelijat ovat vakiintuneeseen tapaan, humanisuuteen ja julkisen omantunnon vaatimuksiin perustuvan kansainvälisen oikeuden periaatteiden suojelun ja ylivallan alaisina.
3. Tätä pöytäkirjaa, joka täydentää Genevessä 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjä sodan uhrin suojelemista koskevia yleissopimuksia, sovelletaan näiden yleissopimusten yhteisessä 2 artiklassa mainituissa tilanteissa.
4. Edellisessä kappaleessa mainittuihin tilanteisiin kuuluvat myös selkkaukset, joissa kansat taistelevat siirtomaaherruutta ja vieraan vallan miehitystä ja rotusyrjintää harjoittavia hallitusjärjestelmiä vastaan toteuttaen itsemääräämisoikeuttaan, joka on vahvistettu Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa ja julistuksessa kansainvälisen oikeuden periaatteista, jotka koskevat ystävällisiä suhteita ja yhteistoimintaa valtioiden välillä. Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisesti.

2 artikla

Määritelmät

Tässä pöytäkirjassa

- a) ”ensimmäinen yleissopimus”, ”toinen yleissopimus”, ”kolmas yleissopimus” ja ”neljäs yleissopimus” tarkoittavat tässä järjestyksessä 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyä Geneven sopimusta maastavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta, 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyä Geneven sopimusta merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoituneiden aseman parantamisesta, 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyä Geneven sopimusta sotavankien kohtelusta ja 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyä Geneven sopimusta siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana. Sanonta ”yleissopimukset” tarkoittaa 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyä neljää Geneven yleissopimusta sodan uhrin suojelemisesta;
- b) ”aseellisissa selkkauksessa sovellettavat kansainvälisen oikeuden säännöt” tarkoittavat aseellisissa selkkauksessa sovellettavia, sellaisiin kansainvälisiin sopimuksiin sisältyviä sääntöjä, joiden sopimuspuolia selkkauksen osapuolet ovat, sekä yleisesti hyväksytyjä aseellisiin selkkauksiin sovellettavia kansainvälisen oikeuden sääntöjä ja periaatteita;
- c) ”suojeluvaltio” tarkoittaa puolueetonta valtiota tai muuta valtiota, joka ei ole selkkauksen osapuoli ja jonka selkkauksen osapuoli on nimennyt ja vastapuoli hyväksynyt ja joka on luvannut hoitaa yleissopimuksissa sekä tässä pöytäkirjassa suojeluvaltiolle määrätty tehtävät;

d) ”sijainen” tarkoittaa järjestöä, joka 5 artiklan mukaisesti toimii suojeluvaltion tilalla.

3 artikla

Soveltamisen alkaminen ja päättyminen

Vaikuttamatta niihin määräyksiin, joita sovelletaan kaikkina ajankohtina:

- a) yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan määräyksiä sovelletaan tämän pöytäkirjan 1 artiklassa mainitun tilanteen alusta lukien;
- b) yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan soveltaminen lakkaa selkkauksen osapuolten alueella sotatoimien yleisesti päättyessä ja miehitettyjen alueiden osalta miehityksen päättyessä. Kummassakin tapauksessa poikkeuksen muodostavat henkilöt, jotka lopullisesti vapautetaan, kotiutetaan tai uudelleen sijoitetaan myöhemmin. Nämä henkilöt nauttivat kaikkia yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan asianomaisten määräysten mukaista suojaa kunnes heidät on lopullisesti vapautettu, kotiutettu tai uudelleen sijoitettu.

4 artikla

Selkkauksen osapuolten oikeudellinen asema

Yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan soveltaminen sekä niissä edellytetyjen sopimusten tekeminen eivät vaikuta selkkauksen osapuolten oikeudelliseen asemaan. Alueen miehitys tai yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan soveltaminen eivät vaikuta kyseisen alueen oikeudelliseen asemaan.

5 artikla

Suojeluvaltioiden ja niiden sijaisten määrääminen

1. Selkkauksen osapuolten velvollisuus on selkkauksen alusta lukien varmistaa sopimusten ja tämän pöytäkirjan valvonta ja täytäntöönpano soveltamalla suojeluvaltiojärjestelmää mukaan lukien muun muassa suojeluvaltioiden nimeäminen ja hyväksyminen seuraavien kappaleiden mukaisesti. Suojeluvaltioiden velvollisuus on valvoa selkkauksen osapuolten etuja.
2. Edellä 1 artiklassa mainitun tilanteen synnyttyä selkkauksen kunkin osapuolen tulee viipymättä nimetä suojeluvaltio yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan soveltamiseksi sekä, niinikään viipymättä ja samaa tarkoitusta varten, sallia selkkauksen vastapuolen nimeämän hyväksymänsä suojeluvaltion toiminta.
3. Jollei suojeluvaltiota 1 artiklassa mainitun tilanteen alussa ole nimetty tai hyväksytty, tulee Punaisen Ristin kansainvälisen komitean, vaikuttamatta minkään muun puolueettoman kansainvälisen humanitaarisen järjestön oikeuteen tehdä samoin, tarjota selkkauksen osapuolille hyviä palvelujaan tarkoituksena saada nimetyksi viipymättä osapuolten hyväksymä suojeluvaltio. Näin tehdessään se voi muun muassa pyytää kutakin selkkauksen osapuolta antamaan luettelon ainakin viidestä valtiosta, jotka asianomainen osapuoli katsoo hyväksyttäväksi toimimaan suojeluvaltionaan vastapuoleen nähden ja pyytää kutakin vastapuolta antamaan luettelon ainakin viidestä valtiosta, jotka tämä hyväksyisi ensimmäisen osapuolen suojeluvaltioiksi. Nämä luettelot on toimitettava komitealle kahden viikon kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Komitean tulee vertailla niitä ja hankkia jonkin molem-

pien osapuolten luetteloissa esiintyvän valtion suostumus.

4. Jos edellä olevasta huolimatta mitään suojeluvaltiota ei ole, selkkauksen osapuolten on viipymättä hyväksyttävä Punaisen Ristin kansainvälisen komitean tai muun puolueettomuuden ja tehokkuuden takeet tarjoavan järjestön tarjous toimia sijaisena sen jälkeen kun sanottujen osapuolten kanssa asiasta on neuvoteltu ja ottaen huomioon näiden neuvottelujen tulos. Tällaisen sijaisen toiminta edellyttää selkkauksen osapuolten suostumusta, ja selkkauksen osapuolten tulee tehdä voitavansa helpottaakseen sijaisen toimintaa sen suorittaessa yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan mukaisia tehtäviä.
5. Tämän pöytäkirjan 4 artiklan mukaisesti suojeluvaltioiden nimeäminen ja hyväksyminen yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan soveltamiseksi ei vaikuta selkkauksen osapuolien tai minkään alueen, mukaan lukien miehitetty alueet, oikeudelliseen asemaan.
6. Diplomaattisten suhteiden ylläpitäminen selkkauksen osapuolten välillä tai osapuolen ja sen kansalaisten etujen valvomisen uskominen kolmannelle valtiolle diplomaattisuhteita koskevien kansainvälisen oikeuden sääntöjen mukaisesti ei muodosta estettä suojeluvallion nimeämiselle sopimusten ja tämän pöytäkirjan soveltamista varten.
7. Jokainen tämän pöytäkirjan myöhempi viittaa suojeluvallioon tarkoittaa myös sijaista.

6 artikla

Koulutettu henkilöstö

1. Korkeat sopimuspuolet pyrkivät myös rauhan aikana kansallisten Punaisen Ristin (Punaisen Puolikuun, Punaisen Leijonan ja Auringon) yhdistysten avulla kouluttamaan pätevää henkilöstöä helpottamaan sopimusten ja tämän pöytäkirjan soveltamista ja erityisesti suojeluvaltioiden toimintaa.
2. Tällaisen henkilöstön hankkiminen ja kouluttaminen ovat maan sisäisen lainkäyttövallan alaisia.
3. Punaisen Ristin kansainvälisen komitean on pidettävä korkeiden sopimuspuolien saatavana täten koulutetusta henkilöstöstä luettelo, jonka korkeat sopimuspuolet ovat laatineet ja edelleen sille toimittaneet tätä tarkoitusta varten.
4. Tällaisen henkilöstön palvelusehdot kansallisen alueen ulkopuolella määräytyvät kysymyksessä olevien sopimuspuolten välillä tehtyjen erityissopimusten perusteella.

7 artikla

Kokoukset

Tämän pöytäkirjan tallettaja kutsuu koolle korkeiden sopimuspuolten kokouksen yhden tai useamman sopimuspuolen pyynnöstä ja sopimuspuolten enemmistön hyväksytyä sen käsittelemään sopimusten ja pöytäkirjan soveltamiseen liittyviä yleisiä ongelmia.

II OSA

HAAVOITTUNEET, SAIRAAT JA HAAKSIRIKKOUTUNEET

I osasto

YLEINEN SUOJELU

8 artikla

Sanasto

Tässä pöytäkirjassa

- a) "haavoittuneet ja sairaat" tarkoittavat siviili- tai sotilashenkilöitä, jotka vammän, sairauden tai muun ruumiillisen tai henkisen häiriön tai kyvyttömyyden johdosta ovat lääkintäavun tai hoidon tarpeessa eivätkä osallistu vihollisuuksiin. Näillä tarkoitetaan myös synnyttäviä äitejä, vastasyntyneitä ja muita henkilöitä, jotka tarvitsevat välitöntä lääkintäapua tai hoitoa, kuten heikkokuntoisia henkilöitä tai odottavia äitejä, ja jotka eivät osallistu vihollisuuksiin;
- b) "haaksirikkoutuneet" tarkoittaa siviili- tai sotilashenkilöitä, jotka ovat merihädässä tai muuten veden varassa heille itselleen tai heitä kuljetaneelle alukselle tai ilma-alukselle tapahtuneen onnettomuuden johdosta ja jotka eivät osallistu vihollisuuksiin. Näiden henkilöiden katsotaan pelastustoimien aikana edelleen olevan haaksirikkooisia, kunnes he saavat yleissopimusten tai tämän pöytäkirjan mukaisesti toisen oikeusaseman, edellyttäen että he tänä aikana eivät osallistu vihollisuuksiin;
- c) "lääkintähenkilöstö" tarkoittaa niitä henkilöitä, jotka selkkauksen osapuoli on määrännyt yksinomaan e kohdassa lueteltuihin lääkintä tarkoitukseen tai lääkintäyksiköiden hallintotehtäviin tai lääkintäkulkuneuvojen käyttö- tai hallintotehtäviin. Tällaiset tehtävät voivat olla joko pysyviä tai tilapäisiä. Sanonta käsittää:
 - i) selkkauksen osapuolen lääkintähenkilöstön, niin hyvin sotilas- kuin siviilijohdon alaisen, mukaan lukien ensimmäisessä ja toisessa yleissopimuksessa tarkoitettu henkilöstö sekä väestönsuojeluorganisaatioon määrätty henkilöstö;
 - ii) kansallisiin Punaisen Ristin (Punaisen Puolikuun, Punaisen Leijonan ja Auringon) yhdistyksiin tai muihin vapaaehtoisin, sopimuksen osapuolen virallisesti tunnustamiin ja valtuuttamiin avustajajärjestöihin kuuluvan lääkintähenkilöstön;
 - iii) tämän pöytäkirjan 9 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettujen lääkintäyksikköjen ja -kulkuneuvojen lääkintähenkilöstön;
 - d) "hengellinen henkilöstö" tarkoittaa sotilas- tai siviilihenkilöitä, kuten sotilaspappeja, jotka toimivat yksinomaan pappena ja kuuluvat:
 - i) selkkauksen osapuolen asevoimiin;
 - ii) selkkauksen osapuolen lääkintäyksikköihin tai -kulkuneuvoihin;
 - iii) tämän pöytäkirjan 9 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettuihin lääkintäyksikköihin tai -kulkuneuvoihin; tai
 - iv) selkkauksen osapuolten väestönsuojeluorganisaatioon.

Hengellisen henkilöstön kuulumisen edellä mainituihin yksikköihin voi olla pysyvää tai tilapäistä, ja k kohdan määräyksiä noudatetaan heidän kohdallaan soveltuvin osin;

- e) "lääkintäyksikkö" tarkoittaa sotilas- tai siviililaitoksia tai muita yksiköitä, jotka on perustettu lääkintätarkoituksiin kuten haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoisten etsintää, kokoamista, kuljettamista, tutkintaa tai hoitoa varten, ensiapu mukaan lukien, tai sairauksien ehkäisemiseksi. Sannonta kattaa esimerkiksi sairaalat ja vastaavat laitokset, veripalvelukeskukset, ennaltaehkäisevän terveydenhuollon keskuskeskukset tai laitokset, lääkintävarikot ja lääkintäyksikköihin kuuluvat lääke- ja sairaanhoitotarvikkeet. Lääkintäyksiköt voivat olla kiinteitä tai liikkuvia, pysyviä tai tilapäisiä;
- f) "lääkintäkuljetus" tarkoittaa haavoittuneiden, sairaiden, haaksirikkoisten, lääkintähenkilöstön, hengellisen henkilöstön, lääkintätarvikkeiden ja -varusteiden kuljetusta maitse, meritse tai ilmateitse yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan suojeluksen alaisuudessa;
- g) "lääkintäkulkuneuvo" tarkoittaa pysyvää tai tilapäistä sotilas- tai siviilikulkuneuvoa, jota käytetään yksinomaan lääkintäkuljetuksiin selkkauksen osapuolen toimivaltaisen viranomaisen valvonnan alaisuudessa;
- h) "lääkintäajoneuvo" tarkoittaa maitse liikkuvaa lääkintäkulkuneuvoa;
- i) "lääkintäalus" tarkoittaa vesitse liikkuvaa lääkintäkulkuneuvoa;
- j) "lääkintäilma-alus" tarkoittaa ilmateitse liikkuvaa lääkintäkulkuneuvoa;
- k) "pysyvä lääkintähenkilöstö", "pysyvät lääkintäyksiköt" ja "pysyvät lääkintäkulkuneuvot" tarkoittavat yksinomaan lääkintätarkoituksiin määräämättömäksi ajaksi varattua henkilöstöä, yksiköitä; ja kulkuneuvoja. "Tilapäinen lääkintähenkilöstö", "tilapäinen lääkintäyksikkö" ja "tilapäinen lääkintäkulkuneuvo" tarkoittavat rajoitetuksi ajaksi toiminnan kokonaiskestoajasta yksinomaan lääkintätarkoituksiin määrättyä henkilöstöä, yksiköitä ja kulkuneuvoja. Ilman nimenomaista mainintaa "lääkintähenkilöstö", "lääkintäyksiköt" ja "lääkintäkulkuneuvot" tarkoittavat sekä pysyvää että tilapäistä. henkilöstöä, yksiköitä ja kulkuneuvoja;
- l) "tunnusmerkki" tarkoittaa selvästi näkyvää punaisen ristin, punaisen puolikuun tai punaisen leijonan ja auringon merkkiä valkoisella pohjalla, kun sitä käytetään lääkintäyksiköiden ja -kulkuneuvojen tai lääkintä- ja hengellisen henkilöstön, tarvikkeiden tai varusteiden suojelemiseksi;
- m) "tunnusmerkinanto" tarkoittaa lääkintäyksikön tai -kulkuneuvon tunnistamiseksi tämän pöytäkirjan I liitteen III luvussa täsmennettyä merkinantoa.

9 artikla

Soveltamisala

1. Tätä osaa, jonka määräysten on tarkoitus parantaa haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoisten asemaa, sovelletaan kaikkiin henkilöihin, jotka ovat joutuneet 1 artiklassa tarkoitettuun tilanteeseen tekemättä minkäänlaisia epäsuopeaa erotte- luja rodun, ihonvärin, sukupuolen, kielen, uskon-

non tai uskon, poliittisen tai muun mielipiteen, kansallisen tai yhteiskunnallisen alkuperän, omaisuuden, syntyperän tai muun aseman tai muun vastaavan syyn perusteella.

2. Ensimmäisen yleissopimuksen 27 ja 32 artiklan asianomaisia määräyksiä sovelletaan pysyviin lääkintäyksikköihin ja -kulkuneuvoihin (lukuunottamatta sairaalalaivoja, joihin sovelletaan toisen yleissopimuksen 25 artiklan määräyksiä) sekä niiden henkilöstöön, jotka selkkauksen osapuolen käyttöön on humanitaarisiin tarkoituksiin asettanut:
 - a) puolueeton valtio tai muu asianomaisen selkkauksen ulkopuolella oleva valtio;
 - b) tällaisen valtion tunnustama ja valtuuttama avustajajärjestö;
 - c) puolueeton kansainvälinen humanitaarinen järjestö.

10 artikla

Suojelu ja hoito

1. Kaikkia haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkoisia on riippumatta siitä, kummalle puolelle he kuuluvat, kunnioitettava ja suojeltava.
2. Heitä on kaikissa olosuhteissa kohdeltava inhimillisesti ja heille on mahdollisimman laajasti ja mahdollisimman pian annettava heidän tilansa edellyttämä lääkintähoito ja huomio. Mitään erottelua ei saa tehdä heidän välillään muilla kuin lääketieteellisillä perusteilla.

11 artikla

Henkilöiden suojeleminen

1. Edellä 1 artiklassa tarkoitettujen tilanteiden johdosta vastakkaisen osapuolen valtaan joutuneiden tai internoitujen, pidätettyjen tai muuton vapautensa menettäneiden henkilöiden ruumiillisista tai henkistä terveyttä tai koskemattomuutta ei saa vaarantaa oikeudettomalla teolla tai laiminlyönnillä. Tämän mukaisesti tässä artiklassa tarkoitettuja henkilöitä ei saa alistaa lääketieteellisiin toimenpiteisiin, joita heidän terveydentilansa ei edellytä ja jotka eivät vastaa asianomaisen osapuolen soveltamia yleisiä sairaanhoitoperiaatteita, joita sovellettaisiin vastaavissa lääketieteellisissä olosuhteissa, hoitoa-antavan osapuolen omiin täyttä vapautta nauttiviin kansalaisiin.
2. Erityisesti on kielletty suorittamasta kyseisille henkilöille edes heidän suostumuksellaan:
 - a) silpomista;
 - b) lääketieteellisiä tai muita tieteellisiä kokeita;
 - c) kudoksen- ja elinten poistoa niiden siirtoa varten, jollei tämä ole 1 kappaleessa tarkoitettujen edellytysten mukaan oikeutettua.
3. Edellä olevan 2 kappaleen c kohdan määräyksistä voidaan poiketa vain kysymyksen ollessa verenvuotuksesta verensiirtoa varten tai ihon luovuttamisesta ihonsiirtoa varten edellyttäen, että nämä luovutetaan vapaaehtoisesti ilman, minkäänlaisia pakotetta tai houkutusta ja silloinkin vain hoidollisiin tarkoituksiin olosuhteissa, jotka vastaavat yleisesti hyväksytyjä lääketieteellisiä normeja ja valvontaa, joka on tarkoitettu sekä luovuttajan että vastaanottajan eduksi.
4. Jokainen tahallinen teko tai laiminlyönti, joka vakavasti vaarantaa henkilön ruumiillisista tai henkis-

tä terveyttä tai koskemattomuutta hänen ollessaan muun kuin sen osapuolen vallassa, josta hän on riippuvainen, ja joka joko rikkoo 1 ja 2 kappaleen kieltoja vastaan tai ei noudata 3 kappaleen määräyksiä, muodostaa törkeän rikoksen tätä pöytäkirjaa vastaan.

5. Edellä 1 kappaleessa tarkoitetuilla henkilöillä on oikeus kieltäytyä kirurgisista toimenpiteistä. Sellaisen kieltäytymisen tapahtuessa on lääkintähenkilöstön pyrittävä saamaan siitä potilaan allekirjoittama tai hyväksymä kirjallinen todistus.
6. Jokaisen selkkauksen osapuolen on kirjattava sairaskertomukseen jokainen verensiirto tai ihonsiirtoa varten tehty veren- tai ihonluovutus, milloin luovuttaja on 1 artiklassa tarkoitettu henkilö ja luovutus tapahtuu asianomaisen osapuolen vastuulla. Lisäksi jokaisen selkkauksen osapuolen on pyrittävä kirjaamaan jokainen 1 artiklassa tarkoitettujen tilanteiden johdosta internoiduille, pidätetyille tai muuten vapautensa menettäneille henkilöille tehty lääkintätoimenpide. Tämä kirjanpito on pidettävä suojelijavaltion saatavilla tarkastusta varten.

12 artikla

Lääkintäyksiköiden suojeleminen

1. Lääkintäyksiköitä on kaikissa olosuhteissa kunnioitettava ja suojeltava eivätkä ne saa joutua aseellisen toiminnan kohteeksi.
2. Edellä olevan 1 kappaleen määräyksiä sovelletaan siviililääkintäyksiköihin edellyttäen, että ne:
 - a) kuuluvat jollekin selkkauksen osapuolista;
 - b) ovat selkkauksen osapuolen toimivaltaisen viranomaisen tunnustamia tai valtuuttamia, tai että ne
 - c) ovat tämän pöytäkirjan 9 artiklan 2 kappaleen tai ensimmäisen yleissopimuksen 27 artiklan mukaisesti hyväksytyjä.
3. Selkkauksen osapuolia kehoitetaan ilmoittamaan toisilleen, missä niiden pysyvät lääkintäyksiköt sijaitsevat. Tällaisen ilmoituksen puuttuminen ei vapauta ketään selkkauksen osapuolista velvollisuudesta noudattaa 1 kappaleen määräyksiä.
4. Lääkintäyksiköitä ei missään tapauksessa saa käyttää sotilaskohteiden suojelemiseksi aseellisella toiminnalla. Milloin suinkin mahdollista, on selkkauksen osapuolten varmistettava lääkintäyksiköiden sijoittaminen siten, ettei aseellinen toiminta sotilaskohteita vastaan vaaranna lääkintäyksiköiden turvallisuutta.

13 artikla

Siviililääkintäyksiköiden suojeleminen lakkaaminen

1. Suojelu, johon siviililääkintäyksiköt ovat oikeutettuja, lakkaa ainoastaan, jos niitä humanitaarisen toimintansa ohella käytetään vihollista vahingoittavaan toimintaan. Suojelua ei kuitenkaan saa lopettaa, ennen kuin asiasta on annettu varoitus ja, mikäli soveliaista, kohtuullinen määräaika asetettu ja varoitus on jäänyt noudattamatta.
2. Seuraavien seikkojen ei katsota olevan vihollista vahingoittavia:
 - a) että yksikön henkilöstö on varustettu kevyillä henkilökohtaisilla aseilla itsensä ja hoidossaan olevien haavoittuneiden ja sairaiden puolustamista varten;

- b) että lääkintäyksikköä suojelee vartiojoukko, vartiomiehet tai vartiosuojue;
- c) että lääkintäyksiköstä löytyy sairailta ja haavoittuneilta otettuja käsiaseita ja ampumatarvikkeita, joita ei vielä ole luovutettu asianomaiselle viranomaiselle;
- d) että asevoimiin kuuluvia tai muita taisteluun osallistuvia on lääkintäyksikössä sairaanhoidollisista syistä.

14 artikla

Siviililääkintäyksiköihin kohdistuvan pakko-oton rajoitukset

1. Miehitettävältä alueelta siviiliväestön lääkintätarpeet jatkuvasti tyydytetään.
2. Tästä syystä miehitettävä alue ei saa vaatia luovutettavaksi siviililääkintäyksiköitä, niiden laitteistoa, varusteita tai henkilöstön palveluja niiden ollessa vielä välttämättömiä lääkintäpalvelusten antamiseksi siviiliväestölle sekä hoitoon jo otettujen haavoittuneiden ja sairaiden hoidon jatkamiseksi.
3. Edellyttäen, että 2 kappaleen yleissääntöä jatkuvasti noudatetaan, miehitettävä alue voi vaatia käyttöönsä sanottuja voimavaroja varusteineen ottaen huomioon seuraavat erityisehdot:
 - a) ne ovat välttämättömiä miehitettävältä alueelta siviiliväestön tai sotavankeihin kuuluvien haavoittuneiden tai sairaiden tarpeelliseen ja välittömään hoitoon;
 - b) pakko-otto jatkuu vain yllä mainitun tarpeen ajan; ja
 - c) välittömiin toimenpiteisiin ryhdytään siviiliväestön ja sellaisten hoidossa olevien haavoittuneiden ja sairaiden, joiden asemaan pakko-otto vaikuttaa, lääkintätarpeiden jatkuvan tyydyttämisen varmistamiseksi.

15 artikla

Siviililuontoisen lääkintä- ja hengellisen henkilöstön suojeleminen

1. Siviililääkintähenkilöstöä on kunnioitettava ja suojeltava.
2. Tarvittaessa on siviililääkintähenkilöstölle annettava kaikki saatavana oleva apu alueella, jolla siviililääkintäpalvelut keskeytyvät taistelutoiminnan johdosta.
3. Miehitettävältä alueelta siviililääkintähenkilöstölle miehitetyillä alueilla kaikki mahdollinen apu, jotta he voisivat parhaansa mukaan jatkaa humanitaarista toimintaansa. Miehitettävä alue ei saa vaatia tältä henkilöstöltä, että se tehtäviään suorittaessaan antaisi kenellekään henkilölle etuoikeuden hoitoon muilla kuin lääketieteellisillä perusteilla. Lääkintähenkilöstöä ei saa pakottaa tehtäviin, jotka ovat ristiriidassa heidän humanitaarisen toimintansa kanssa.
4. Siviililääkintähenkilöstö on päästettävä kaikkiin paikkoihin, joissa sen palvelut ovat välttämättömiä, ottaen huomioon asianomaisen selkkauksen osapuolen tarpeelliseksi katsomat valvonta- ja turvallisuustoimenpiteet.
5. Siviililuontoista hengellistä henkilöstöä on kunnioitettava ja suojeltava. Yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan lääkintähenkilöstön tunnistamista ja suojeleminen koskevia määräyksiä sovelletaan yhtäläisesti myös näihin henkilöihin.

16 artikla

Lääkintätehtävien yleinen suojele

1. Ketään henkilöä ei saa missään olosuhteissa rangaista lääkitäetiikan mukaisen lääkitätehtävien suorittamisesta riippumatta henkilöstä, jonka hyväksi ne koituvat.
2. Lääkinnällisiä toimenpiteitä suorittavia henkilöitä ei saa pakottaa toimimaan lääkitäetiikan sääntöjen tai muiden haavoittuneiden ja sairaiden hyväksi laadittujen lääketieteellisten sääntöjen taikka yleissopimusten tai tämän pöytäkirjan määräysten vastaisesti tai pidättymään näiden sääntöjen ja määräysten edellyttämästä toimenpiteestä tai työskentelystä.
3. Ketään lääkitätoimintaan osallistuvaa henkilöä ei saa pakottaa antamaan tietoja hoidossaan olevista tai olleista haavoittuneista tai sairaista selkkauksen vastakkaiselle osapuolelle sen enempää kuin omalle osapuolelleenkaan, paitsi milloin viimeksimainitun osapuolen lait sitä edellyttävät, jos hän katsoo näiden tietojen voivan osoittautua potilaille tai heidän perheilleen vahingolliseksi. Säännöksiä tarttuvien tautien pakollisesta ilmoittamisesta on kuitenkin noudatettava.

17 artikla

Siviiliväestön ja avustusjärjestöjen asema

1. Siviiliväestön on kunnioitettava haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkooisia, myös vastapuoleen kuuluvia, eikä se saa ryhtyä väkivaltaisuuksiin heitä vastaan. Siviiliväestöllä ja avustusjärjestöillä kuten kansallisilla Punaisen Ristin (Punaisen Puolikuun, Punaisen Leijonan ja Auringon) yhdistyksillä on oikeus myös omasta aloitteestaan koota ja hoitaa haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkooisia myös valloitetuilla tai miehityksillä alueilla. Ketään ei saa vahingoittaa, panna syytteeseen, tuomita tai rangaista tällaisten humanitaaristen tekojen johdosta.
2. Selkkauksen osapuolet voivat pyytää siviiliväestöä tai 1 kappaleessa tarkoitettuja avustusjärjestöjä kokoamaan ja hoitamaan haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkooisia sekä etsimään kuolleita ja ilmoittamaan, mistä he ovat löydettävissä. Selkkauksen osapuolten on sekä suojeltava tätä vetoomusta noudattavia että annettava heille tarvittava apu. Jos vastakkainen osapuoli valtaa tai takaisinvaltaa alueen, on senkin annettava sama suojele ja apu niin kauan kuin niitä tarvitaan.

18 artikla

Tunnistaminen

1. Jokaisen selkkauksen osapuolista tulee pyrkiä varmistamaan, että lääkitä- ja hengellinen henkilöstö sekä lääkitäyksiköt ja -kulkuneuvot ovat tunnistettavissa.
2. Jokaisen selkkauksen osapuolista tulee pyrkiä myös ottamaan käytäntöön ja toteuttamaan menetelmiä ja keinoja, joiden avulla tunnusmerkkiä ja tunnusmerkinantoa käyttävät lääkitäyksiköt ja -kulkuneuvot voidaan tunnistaa.
3. Miehityksillä alueilla sekä alueilla, joilla taistelu on käynnissä tai saattaa alkaa, siviililuontoisen lääkitä- ja hengellisen henkilöstön tulisi olla tunnistettavissa tunnusmerkistä ja heidän asemansa todistavasta henkilökortista.

4. Asianomaisen viranomaisen luvalla lääkitäyksiköt ja -kulkuneuvot on varustettava tunnusmerkillä. Tämän pöytäkirjan 22 artiklassa tarkoitettujen alukset ja ilma-alukset merkitään toisen yleissopimuksen määräysten mukaisesti.
5. Tunnusmerkin lisäksi selkkauksen osapuolet voivat tämän pöytäkirjan I liitteen III luvun mukaisesti käyttää tunnusmerkinantoa lääkitäyksiköiden ja -kulkuneuvojen tunnistamiseksi. Poikkeuksellisesti, mainitussa luvussa tarkoitetuissa erikoistapauksissa, lääkitäkulkuneuvot voivat käyttää tunnusmerkinantoa näyttämättä tunnusmerkkiä.
6. Tämän artiklan 1 - 5 kappaleen määräyksiä sovelletaan tämän pöytäkirjan I liitteen I III luvun mukaisesti. Liitteen III luvussa yksinomaan lääkitäyksiköiden ja -kulkuneuvojen käyttöön tarkoitettua tunnusmerkinantoa ei saa käyttää mihinkään muuhun kuin mainitussa luvussa määriteltujen lääkitäyksiköiden ja -kulkuneuvojen tunnistamiseen lukuunottamatta mainitussa luvussa tarkoitettuja poikkeustapauksia.
7. Tämä artikla ei oikeuta käyttämään tunnusmerkkiä rauhan aikana laajemmin kuin mitä ensimmäisen yleissopimuksen 44 artiklassa määrätään.
8. Yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan määräyksiä tunnusmerkin käytöstä ja valvonnasta sekä sen väärinkäytön ehkäisemisestä ja estämisestä sovelletaan myös tunnusmerkinantoon.

19 artikla

Puolueettomat ja muut selkkauksen ulkopuoliset valtiot

Puolueettomien ja muiden selkkauksen ulkopuolisten valtioiden on noudatettava soveltuvin osin tämän pöytäkirjan määräyksiä sellaisiin tämän osan tarkoittamiin suojeltaviin henkilöihin nähden, jotka saattavat tulla vastaanotetuiksi tai internoiduiksi niiden alueella, samoin kuin mahdollisesti löytämiinsä selkkauksen osapuolten kuolleisiin nähden.

20 artikla

Kostotoimenpiteiden kieltäminen

Kostotoimenpiteet tämän osan perusteella suojeltavia henkilöitä ja kohteita vastaan on kielletty.

II OSA

HAAVOITTUNEET, SAIRAAT JA HAAKSIRIKKOUTUNEET

II osasto

LÄÄKINTÄKULJETUKSET

21 artikla

Lääkitäajoneuvot

Lääkitäajoneuvoja on kunnioitettava ja suojeltava samalla tavoin kuin liikkuvia lääkitäyksiköitä yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan perusteella.

22 artikla

Sairaala-alukset ja rannikkopelastus-alukset

1. Yleissopimusten määräyksiä, jotka koskevat a) toisen yleissopimuksen 22, 24, 25 ja 27 artiklassa tarkoitettuja aluksia,

- b) niihin kuuluvia pelastusveneitä ja pienaluksia,
 c) niiden henkilökuntaa ja miehistöä;
 d) aluksissa olevia haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkoisia, sovelletaan myös näiden alusten ja veneiden kuljettaessa haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkoisia siviilihenkilöitä, jotka eivät kuulu mihinkään toisen yleissopimuksen 13 artiklassa tarkoitettuihin haavoittuneisiin, sairaita ja haaksirikkoisia siviilihenkilöitä ei kuitenkaan tule luovuttaa millekään muulle selkkauksen osapuolelle kuin heidän omalleen eikä heitä saa vangita merellä. Jos he joutuvat jonkun muun selkkauksen osapuolen kuin omansa valtaan heihin sovelletaan neljännen yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan määräyksiä.
2. Yleissopimuksissa määrätty toisen yleissopimuksen 25 artiklassa tarkoitettujen aluksien suojeleminen koskee myös sairaalalaivoja, jotka humanitaarisiin tarkoituksiin on selkkauksen osapuolen käyttöön antanut:
- a) puolueeton tai muu selkkauksen ulkopuolinen valtio; tai
 b) puolueeton kansainvälinen humanitaarinen järjestö, edellyttäen, että kummassakin tapauksessa mainitun artiklan määräyksiä noudatetaan.
3. Toisen yleissopimuksen 27 artiklassa mainittuja aluksia on suojeltava, vaikka sanotussa artiklassa tarkoitettua ilmoitusta ei olisikaan tehty. Selkkauksen osapuolia kehoitetaan kuitenkin ilmoittamaan toisilleen kaikki sellaiset näitä aluksia koskevat yksityiskohdat, jotka helpottavat niiden tunnistamista ja toteamista.

23 artikla

Muut lääkintäalukset

1. Muita kuin tämän pöytäkirjan 22 artiklassa ja toisen yleissopimuksen 38 artiklassa tarkoitettuja lääkintäaluksia on sekä merellä että muilla vesillä kunnioitettava ja suojeltava samalla tavoin kuin liikkuvia lääkintäyksiköitä tämän pöytäkirjan ja yleissopimusten perusteella. Koska suojeleminen voi olla tehokasta vain, kun ne voidaan tunnistaa ja todeta lääkintäaluksiksi, on alukset varustettava tunnusmerkillä ja niiden on mahdollisimman tarkoin noudatettava toisen yleissopimuksen 43 artiklan 2 kappaleen määräyksiä.
2. Edellä 1 kappaleessa mainitut alukset ovat sodan oikeussääntöjen alaisia. Jokainen pinnalla liikkuva sota-alus, joka välittömästi pystyy pakotteilla tehostamaan käskyään, voi käskellä niitä pysähtymään, väistämään tai kulkemaan määrättyyn suuntaan ja alusten on toteltava käskyä. Aluksia ei millään muulla tavalla saa estää täyttämästä lääkintätehtäväänsä niin kauan kuin niissä olevat haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkaiset tarvitsevat hoitoa.
3. Edellä 1 kappaleessa tarkoitettu suojeleminen lakkaa vasta kuin toisen yleissopimuksen 34 ja 35 artiklan ehdot on täytetty. Selvä kieltäytyminen totelemasta 2 kappaleen mukaisesti annettua käskyä on toisen yleissopimuksen 34 artiklan mukainen vihollista vahingoittava toimi.
4. Selkkauksen osapuolet voivat ilmoittaa vastapuolelle mahdollisimman ajoissa lääkintäaluksen nimen, tyypin, arvioitun lähtöajan, reitin, arvioitun nopeuden, varsinkin vetoisuudeltaan yli 2000 bruttorekisteritonniin alusten osalta, ja ne voivat

- antaa mahdollisia muita tietoja, jotka helpottavat aluksen tunnistamista ja toteamista. Vastapuolen tulee tunnustaa saamansa tiedot vastaanotetuiksi.
5. Toisen yleissopimuksen 37 artiklan määräyksiä on sovellettava tällaisten alusten lääkintä- ja hengelliseen henkilöstöön.
6. Toisen yleissopimuksen määräyksiä on sovellettava lääkintäaluksissa oleviin kyseisen yleissopimuksen 13 artiklassa ja tämän pöytäkirjan 14 artiklassa tarkoitettuihin haavoittuneisiin, sairaita ja haaksirikkoihin. Haavoittuneita, sairaita tai haaksirikkoisia siviilihenkilöitä, jotka eivät kuulu mihinkään toisen yleissopimuksen 13 artiklassa tarkoitettuun ryhmään, ei saa merellä pakottaa antautumaan muulle kuin omalle osapuolelle tai poistaa aluksesta. Jos he joutuvat muun kuin oman osapuolensa valtaan, heihin on sovellettava neljännen yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan määräyksiä.

24 artikla

Lääkintäilma-alusten suojeleminen

Lääkintäilma-aluksia on kunnioitettava ja suojeltava tämän osan määräysten mukaisesti.

25 artikla

Lääkintäilma-alukset alueilla, jotka eivät ole vastakkaisen osapuolen hallinnassa

Ystävällismielisten joukkojen hallinnassa olevilla maa-alueilla ja niiden yläpuolella sekä merialueilla, jotka eivät ole vastakkaisen osapuolen hallinnassa, ja niiden yläpuolella lääkintäilma-alusten kunnioittaminen ja suojeleminen eivät ole riippuvaisia mistään vastakkaisen osapuolen kanssa tehdystä sopimuksesta. Turvallisuuden vuoksi sanotuilla alueilla lääkintäilma-aluksia käyttävä osapuoli voi kuitenkin ilmoittaa asiasta vastakkaiselle osapuolelle 29 artiklan mukaisesti, varsinkin ilma-alusten lentäessä vastakkaisen osapuolen maassa sijaitsevien ilmorjunta-asejärjestelmien kantaman sisäpuolella.

26 artikla

Lääkintäilma-alukset kosketus- tai vastaavilla alueilla

1. Ystävällismielisten joukkojen hallinnassa olevilla kosketusalueilla ja niiden yläpuolella sekä alueilla, jotka eivät ole selvästi kenenkään hallinnassa, ja niiden yläpuolella lääkintäilma-alusten suojeleminen voi olla tehokasta vain, milloin selkkauksen osapuolten asianomaiset sotilasviranomaiset ovat etukäteen siitä sopineet 29 artiklan mukaisesti. Vaikka lääkintäilma-alukset tällaisen sopimuksen puuttuessa lentävät omalla vastuullaan, on niitä kunnioitettava, milloin ne on todettu lääkintäilma-aluksiksi.
2. "Kosketusalue" tarkoittaa maa-aluetta, jolla vastapuolten etumaiset joukot ovat taistelukosketuksessa toisiinsa, varsinkin joukkojen ollessa suoran pinta-ammunnan kohteena.

27 artikla

Lääkintäilma-alukset vastakkaisen osapuolen hallinnassa olevilla alueilla

1. Selkkauksen osapuolen lääkintäilma-alukset nauttivat jatkuvasti suojelemaa lentäessään maa- tai merialueiden yläpuolella, jotka ovat vastakkaisen

- osapuolen hallinnassa, edellyttäen että tällaisiin lentoihin on etukäteen saatu vastakkaisen osapuolen asianomaisen viranomaisen suostumus.
2. Lääkintäilma-aluksen, joka lentää vastakkaisen osapuolen fyysisessä hallinnassa olevan alueen yläpuolella joko ilman 1 kappaleessa tarkoitettua suostumusta tahi suunnistusvirheen tai lennon turvallisuuteen vaikuttavan hätätilan johdosta sen määräyksistä poiketen, tulee tehdä kaikki voitavansa tullakseen tunnistetuksi ja ilmoitettakseen vastakkaiselle osapuolelle olosuhteista. Heti kun lääkitäilma-alus on tunnistettu, vastakkaisen osapuolen tulee tehdä kohtuullisuuden rajoissa voitavansa antaakseen ilma-alukselle määräyksen laskeutua maahan tai veteen 30 artiklan 1 kappaleen mukaisesti tai ryhtyäköseen muihin toimenpiteisiin omien etujensa valvomiseksi ja kummasakin tapauksessa annettava ilma-alukselle aikaa noudattaa käskyä ennen kuin ryhtyy aseelliseen toimintaan sitä vastaan.

28 artikla

Lääkintäilma-aluksen toimintarajoitukset

1. Selkkauksen osapuolilla ei ole oikeutta käyttää lääkitäilma-alkuksiaan sotilaallisen edun saamiseksi vastakkaiselle osapuolelle nähden. Lääkitäilma-alkuksen mukanaoloa ei saa käyttää keinona sotilaallisten kohteiden turvaamiseksi aseelliselta toiminnalta.
2. Lääkitäilma-alkuksia ei saa käyttää tiedustelutietojen keräämiseen tai välittämiseen, eikä niissä saa kuljettaa tähän tarkoitukseen käytettäviä varusteita. Ne eivät saa kuljettaa muita kuin 8 artiklan f kohdassa määritellyjä henkilöitä tai tavaraa. Ilma-aluksessa olevien henkilöiden henkilökohtaisen irtaimiston ja yksinomaan suunnistuksen, viestityksen tai tunnistamisen helpottamiseksi tarkoitettujen varusteiden kuljettamista ilma-aluksessa ei katsota kielletyksi.
3. Lääkitäilma-alkuksissa ei saa kuljettaa aseita, lukuunottamatta haavoittuneilta, sairailta ja haaksirikkoisilta otettuja käsiaseita ja niiden ampumatarvikkeita, joita ei ole vielä luovutettu asianomaiselle toimielimelle, ja kevyitä henkilökohtaisia aseita, jotka voivat olla tarpeellisia, jotta lääkitäihenkilöstö voi puolustaa itseänsä ja hoidossaan olevia haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkoisia.
4. Edellä 26 ja 27 artiklassa tarkoitetuilla lennoilla lääkitäilma-alkuksia ei saa käyttää haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoisten etsintään, ellei siitä ole etukäteen vastakkaisen osapuolen kanssa sovittu.

29 artikla

Lääkitäilma-alkuksista ilmoittaminen ja sopiminen

1. Tämän pöytäkirjan 25 artiklan mukaisissa ilmoituksissa sekä 26 tai 27 artiklan, 28 artiklan 4 kappaleen tahi 31 artiklan mukaisissa etukäteissuostumusta koskevissa pyynnöissä on mainittava lääkitäilma-alkusten lukumäärä, niiden lentosuunnitelmat ja tunnistamismerkki, ja niiden katsotaan merkitsevän, että jokainen lento suoritetaan 28 artiklan mukaisesti.
2. Osapuolen joka saa 25 artiklan mukaisen ilmoituksen, tulee välittömästi tunnustaa se vastaanotetuksi.

3. Osapuolen, joka vastaanottaa 26 tai 27 artiklan, 28 artiklan 4 kappaleen tai 31 artiklan mukaisen pyynnön etukäteissuostumuksesta, tulee ilmoittaa mahdollisimman pian pyynnön esittäneelle osapuolelle
 - a) että pyyntöön on suostuttu;
 - b) että pyyntöön ei ole suostuttu; tai
 - c) kohtuullisen vaihtoehdon pyynnölle. Se voi myös ehdottaa kieltoa tai rajoitusta muiden lentojen osalta kyseisenä aikana. Jos pyynnön esittänyt osapuoli suostuu vaihtoehtoisin ehdotuksiin, tulee sen ilmoittaa toiselle osapuolelle suostumuksensa.
4. Osapuolten tulee ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin varmistaakseen, että ilmoitukset ja sopimukset voidaan tehdä viivytyksettä.
5. Osapuolten tulee myös ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin saattaakseen ilmoitusten ja sopimusten sisällön tiedoksi viipymättä asianomaisille sotilasyksiköille ja antaa näille ohjeet kyseisten lääkitäilma-alkusten tunnistamisesta.

30 artikla

Lääkitäilma-alkusten laskeutuminen ja tarkastus

1. Selkkauksen vastakkaisen osapuolen hallinnassa olevan alueen yläpuolella tai sellaisen alueen yläpuolella, joka ei ole selvästi kenenkään hallinnassa, lentävälle lääkitäilma-alukselle voidaan antaa määräys laskeutua maahan tai veteen tapauksesta riippuen, ja se voidaan tarkastaa seuraavien kappaleiden mukaisesti. Lääkitäilma-alkuksen on toteutettava tällaista määräystä.
2. Jos tällainen ilma-alus käskystä tai muusta syyistä laskeutuu maahan tai veteen, voidaan se tarkastaa ainoastaan 3 ja 4 kappaleessa tarkoitettujen seikkojen toteamiseksi. Tarkastus on aloitettava viipymättä ja suoritettava nopeasti. Tarkastuksen suorittava osapuoli ei saa vaatia haavoittuneiden ja sairaiden poistamista ilma-alukselta, ellei tämä tarkastuksen kannalta ole välttämätöntä. Kyseisen osapuolen on joka tapauksessa varmistettava, ettei tarkastus tai ilma-alukselta poistaminen vaikuta haitallisesti haavoittuneiden tai sairaiden tilaan.
3. Jos tarkastuksessa ilmenee, että ilma-alus
 - a) on 8 artiklan j kohdassa tarkoitettu lääkitäilma-alus;
 - b) ei riko 28 artiklassa määrättyjä ehtoja;
 - c) eikä ole lentänyt ilman etukäteissuostumusta tai sen vastaisesti, milloin suostumus on vaadittu, ilma-alus ja siinä olevat vastakkaiselle osapuolelle tai puolueettomalle tai muutoin selkkauksen ulkopuoliselle valtiolle kuuluvat henkilöt tulee oikeuttaa jatkamaan lentoa.
4. Jos tarkastuksesta ilmenee, että ilma-alus
 - a) ei ole 8 artiklan j kohdassa tarkoitettu lääkitäilma-alus
 - b) rikkoo 28 artiklassa asetettuja ehtoja, tai
 - c) on lentänyt ilman etukäteissuostumusta tai sen vastaisesti, milloin suostumus on vaadittu, ilma-alus voidaan ottaa haltuun. Siinä olevia henkilöitä tulee kohdella yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan asianmukaisen määräyksen mukaisesti. Haltuunotettua ilma-alusta, joka on määrätty pysyväksi lääkitäilma-aluksiksi, voidaan käyttää sen jälkeen vain lääkitäilma-alkusena.

31 artikla

Puolueettomat tai muuten selkkauksen ulkopuolella olevat valtiot

1. Lääkintäilma-alukset eivät saa lentää puolueettoman tai muuten selkkauksen ulkopuolella olevan valtion alueen yli tai laskeutua sinne ilman etukäteissuostumusta. Jos etukäteissuostumus on saatu, on lääkintäilma-alusta kunnioitettava koko lennon ajan, mukaan lukien välilaskut näiden valtioiden alueella. Niiden on kuitenkin toteuttava laskeutumismääräystä maahan tai veteen tapauksesta riippuen.
2. Jos lääkintäilma-alus etukäteissuostumuksen puuttuessa tai sen vastaisesti lentää puolueettoman valtion tai muutoin selkkauksen ulkopuolisen valtion alueen yli joko suunnistusvirheen johdosta tai lennon turvallisuuteen vaikuttavan hätätilanteen johdosta, on sen tehtävä kaikki voitavansa ilmoittaakseen tapahtumasta ja tullaakseenn tunnistetuksi. Heti kun lääkintäilma-alus on tunnistettu, on kyseisen valtion tehtävä kohtuullisuuden rajoissa kaikki voitavansa antaakseen ilma-alukselle määräyksen laskeutua maahan tai veteen 30 artiklan 1 kappaleen mukaisesti tai ryhtyäkseen muihin toimenpiteisiin omien etujensa valvomiseksi, ja kummassakin tapauksessa annettava ilma-alukselle aikaa noudattaa käskyä ennen kuin ryhtyy aseelliseen toimintaan sitä vastaan.
3. Jos lääkintäilma-alus joko sopimuksesta tai 2 kappaleessa mainituista olosuhteista johtuen laskeutuu puolueettoman tai muutoin selkkauksen ulkopuolella olevan valtion alueella maahan tai veteen joko käskystä tai muista syistä, on ilma-alus tarkastettava, jotta voitaisiin todeta, että se on todella lääkintäilma-alus. Tarkastus on aloitettava viipymättä ja suoritettava nopeasti. Tarkastajaosapuoli ei saa vaatia ilma-aluksen käyttäjäosapuolen haavoittuneiden ja sairaiden poistamista ilma-aluksesta, ellei tämä tarkastuksen kannalta ole välttämätöntä. Tarkastajaosapuolen on joka tapauksessa varmistettava, ettei haavoittuneiden ja sairaiden tila tarkastuksen tai ilma-aluksesta poistamisen johdosta huonone. Jos tarkastuksesta ilmenee, että ilma-alus todella on lääkintäilma-alus, sille ja siinä oleville henkilöille, lukuunottamatta sellaisia henkilöitä, jotka kansainvälisen oikeuden aseellisiin selkkauksiin sovellettavien sääntöjen mukaan on pidätettävä, on annettava lupa jatkaa lentoa sekä sitä varten kohtuullista apua. Mikäli tarkastuksesta ilmenee, ettei kone ole lääkintäilma-alus, se tulee ottaa haltuun ja siinä olevia henkilöitä tulee kohdella 4 kappaleen mukaisesti.
4. Lääkintäilma-aluksesta puolueettoman tai muutoin selkkauksen ulkopuolisen valtion alueella olevien paikallisten viranomaisten luvalla muutoin kuin tilapäisesti poistetut haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkoiset pidätetään, jollei asianomaisen valtion ja selkkauksen osapuolten välillä ole toisin sovittu, kyseisen puolueettoman tai muutoin selkkauksen ulkopuolisen valtion toimesta kansainvälisen oikeuden aseellisiin selkkauksiin sovellettavien säännösten vaatimista, etteivät he voi uudelleen ottaa osaa vihollisuuksiin. Sairaalahoidosta ja internoimisesta johtuvista kuluista vastaa valtio, johon kyseiset henkilöt kuuluvat.
5. Puolueettomien ja muutoin selkkauksen ulkopuo-

listen valtioiden on sovellettava lääkintäilma-alusten kulkua ja laskeutumista alueellaan koskevia rajoituksia ja ehtoja yhtäläisesti kaikkiin selkkauksen osapuoliin.

II OSA

HAAVOITTUNEET, SAIRAAT JA HAAKSIRIKKOUTUNEET

III osasto

KADONNEET JA KUOLLEET HENKILÖT

32 artikla

Yleinen periaate

Tätä osastoa täytäntöönpannaessa korkeat sopimuspuolet, selkkauksen osapuolet ja yleissopimuksissa sekä tässä pöytäkirjassa mainitut kansainväliset humanitaariset järjestöt pitävät ensisijaisesti mielessä perheiden oikeuden tietää sukulaistensa kohtalosta.

33 artikla

Kadonneet henkilöt

1. Heti tilanteen salliessa ja viimeistään aktiivisten vihollisuuksien loppuessa kunkin selkkauksen osapuolen on ryhdyttävä etsimään henkilöitä, jotka vastakkainen osapuoli on ilmoittanut kadonneiksi. Vastakkaisen osapuolen on annettava näistä henkilöistä kaikki tiedot, jotka saattavat helpottaa etsintää.
2. Edellisessä kappaleessa tarkoitettujen tietojen keräämisen helpottamiseksi kunkin selkkauksen osapuolen tulee niiden henkilöiden osalta, jotka eivät yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan nojalla saa suosiollisempaa kohtelua:
 - a) kirjata neljännen yleissopimuksen 138 artiklassa mainitut tiedot yli kaksi viikkoa pidätettyinä tai vangittuina olleista tai muutoin vihollisuuksien tai miehityksen johdosta säilöön otetuista tahi vankeudessa kuolleista henkilöistä;
 - b) mahdollisimman täydellisesti helpottaa ja tarvittaessa suorittaa näitä henkilöitä koskevien tietojen etsintää ja kirjaamista, jos he vihollisuuksien tai miehityksen johdosta ovat kuolleet muissa olosuhteissa.
3. Edellä olevan 1 kappaleen mukaiset tiedot kadonneiksi ilmoitetuista henkilöistä sekä tällaisia tietoja koskevat pyynnöt toimitetaan joko suoraan tai suojelijavaltion tai Punaisen Ristin kansainvälisen komitean henkilötiedustelukeskukseen tai kansallisten Punaisen Ristin (Punaisen Puolikuun, Punaisen Leijonan ja Auringon) yhdistysten välityksellä. Milloin tietoja ei toimiteta Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ja sen henkilötiedustelukeskukseen kautta, jokaisen selkkauksen osapuolen tulee varmistaa, että tiedot toimitetaan myös henkilötiedustelukeskukseen.
4. Selkkauksen osapuolten tulee pyrkiä järjestämään työryhmille tilaisuus etsiä, tunnistaa ja koota kuolleita taistelualueilta, tarvittaessa siten, että vastapuolen henkilöstö seuraa ryhmiä niiden suorittaessa tehtäviään vastapuolen hallinnassa olevilla alueilla. Näihin ryhmiin kuuluvaa henkilöstöä on kunnioitettava ja suojeltava heidän toimiessaan yksinomaan näissä tehtävissä.

34 artikla

Kuolleiden henkilöiden jäännökset

- Miehitykseen liittyvistä syistä tai miehityksestä tai vihollisuuksista johtuvassa vankeudessa kuolleiden henkilöiden jäännöksiä sekä sellaisten henkilöiden jäännöksiä, jotka eivät ole olleet sen maan kansalaisia, missä he ovat kuolleet vihollisuuksien takia, on kunnioitettava. Samoin kaikkien tällaisten henkilöiden hautapaikkoja on kunnioitettava, niistä on huolehdittava ja ne on merkittävä neljännen yleissopimuksen 130 artiklan määräysten mukaisesti, jolleivät näiden henkilöiden jäännökset ja hautapaikat yleissopimusten tai tämän pöytäkirjan perusteella saa suosiollisempaa kohtelua.
- Heti kun olosuhteet ja selkkauksen osapuolten väliset suhteet sallivat, korkeiden sopimuspuolten, joiden alueella sijaitsee hautoja tai mahdollisesti muita paikkoja, joissa on vihollisuuksien johdosta tai miehityksen tai vankeuden aikana kuolleiden henkilöiden jäännöksiä, tulee tehdä sopimuksia, joiden tarkoituksena on:
 - helpottaa kuolleiden henkilöiden sukulaisten ja virallisten hautojenluettelomiselinten edustajien pääsyä hautapaikoille ja säännellä pääsyyn liittyviä käytännön järjestelyjä;
 - suojella ja ylläpitää näitä hautapaikkoja pysyvästi;
 - helpottaa kuolleiden henkilöiden jäännöksiä sekä heidän henkilökohtaisen omaisuutensa palauttamista kotimaahan asianomaisen valtion tai, jollei tämä valtio kiellä, omaisten pyynnöstä.
- Edellä olevan 2 kappaleen b ja c kohdassa tarkoitettujen sopimuksen puuttuessa ja milloin kysymyksessä olevien kuolleiden kotimaa ei ole halukas kustantamaan ja järjestämään hautojen hoitoa, korkea sopimuspuoli, jonka alueella haudat sijaitsevat, voi tarjoutua helpottamaan kuolleiden henkilöiden jäännöksiä siirtämistä kotimaahan. Milloin tällaista tarjousta ei ole hyväksytty, korkea sopimuspuoli voi viiden vuoden kuluttua tarjouspäivästä ja ilmoitettuaan siitä asianmukaisesti kotimaahan noudattaa omaa hautausmaita ja hautoja koskevaa lainsäädäntönsä.
- Korkea sopimuspuoli, jonka alueella tässä artiklassa mainitut haudat sijaitsevat, saa kaivaa jäännökset esiin haudasta vain:
 - 2 kappaleen c kohdan ja 3 kappaleen mukaisesti tai
 - milloin esiin kaivaminen on ehdottoman välttämätöntä yleisen edun vuoksi mukaan lukien lääketieteelliset tai tutkimusyyt, jolloin korkean sopimuspuolen on aina kunnioitettava jäännöksiä ja ilmoitettava kuolleiden henkilöiden kotimaalle aikomuksestaan kaivaa ne esiin samoin kuin tarkat tiedot aiotusta uudesta hautauspaikasta.

III OSA

SODANKÄYNTIMENETELMÄT, TAISTELIJOIDEN JA SOTAVANKIEN ASEMA

I osasto

SODANKÄYNTIMENETELMÄT

35 artikla

Perussäännöt

- Selkkauksen osapuolten oikeus valita sodankäyntimenetelmät ei missään aseellisessa selkkauksessa ole rajoittamaton.
- Liiallisen vammaan tai tarpeetonta kärsimystä aiheuttavien aseiden, projektiilien ja sodankäyntimenetelmien ja -aineiden käyttö on kielletty.
- Sellaisten sodankäyntimenetelmien käyttö on kielletty, jotka on tarkoitettu aiheuttamaan tai joiden voidaan odottaa aiheuttavan laajaa, pitkäaikaista ja vakavaa vahinkoa luonnolliselle ympäristölle.

36 artikla

Uudet aseet

Tutkiessaan, kehittäessään, hankkiessaan tai ottaessaan käyttöön uusia aseita tai sodankäyntimenetelmiä on kukin korkea sopimuspuoli velvollinen tutkimaan, olisiko niiden käyttö joissakin tai kaikissa olosuhteissa tämän pöytäkirjan tai muun kansainvälisen oikeuden asianomaista sopimuspuolta koskevan säännön mukaan kielletty.

37 artikla

Petollisuuden kieltäminen

- Vastakkaisen osapuolen tappaminen, haavoittaminen tai vangitseminen petollisin keinoin on kielletty. Vastapuolen luottamusta herättävät teot, jotka saavat hänet uskoinaan, että häneen sovelletaan tai hän on velvollinen soveltamaan aseellisissa selkkauksissa noudatettavia kansainvälisen oikeuden sääntöjä, tarkoituksenaan pettää tämä luottamus, katsotaan petollisuudeksi. Seuraavat teot ovat esimerkkejä petollisuudesta:
 - olla aikovinaan neuvotella käyttäen aselepoa tai antautumista tarkoittavaa lippua;
 - teeskennellä taistelukyvyttömyyttä haavoittumisen tai sairauden johdosta;
 - tekeytyä siviilihenkilöksi, jolla ei ole taistelijan asemaa; ja
 - teeskennellä kuuluvansa suojelua nauttivaan ryhmään käyttämällä Yhdistyneiden Kansakuntien, puolueettoman tai muutoin selkkauksen ulkopuolisen valtion merkkiä, tunnusta tai virkapukua.
- Sotajuonet eivät ole kiellettyjä. Tällaiset juonet ovat tekoja, jotka on tarkoitettu vastapuolen harhauttamiseksi tai saamaan se toimimaan varomattomasti, mutta eivät ole minkään aseellisissa selkkauksissa sovellettavan kansainvälisen oikeuden säännön vastaisia eivätkä petollisia, koska ne eivät herätä vastapuolen luottamusta kansainvälisen oikeuden antamaan suojaan. Seuraavat ovat esimerkkejä tällaisista sotajuonista: naamioinnin, valekohteiden ja harhautusoperaatioiden käyttö sekä harhauttavien tietojen antaminen.

38 artikla

Kansainväliset tunnusmerkit

1. Punaisen Ristin, Punaisen Puolikuun tai Punaisen Leijonan ja Auringon tunnusmerkin tai muun yleissopimuksissa tai tässä pöytäkirjassa tarkoitettun tunnuksen, merkin tai merkinannon asiaankuulumaton käyttö on kielletty. Myös muiden kansainvälisesti tunnustettujen, aseellisissa selkkauksissa käytettävien suojelevien tunnusten, merkien tai merkinantojen mukaan lukien aselepoa tarkoittavan lipun tai kulttuuriomaisuutta suojelevan tunnuksen väärinkäyttö on kielletty.
2. Yhdistyneiden Kansakuntien tunnusmerkin käyttö on kielletty ilman tämän järjestön lupaa.

39 artikla

Kansalliset tunnukset

1. Aseellisissa selkkauksissa on kiellettyä käyttää puolueettoman tai muutoin selkkauksen ulkopuolisen valtion lippua tai sotilaallisia tunnuksia, arvomerkkejä tai virkapukua.
2. Vastapuolen lipun tai sotilaallisten tunnusten, arvomerkkien tai virkapuvun käyttö on kielletty hyökkäyksessä tai sotilaallisten toimenpiteiden peittämiseksi, edistämiseksi, suojaamiseksi tai estämiseksi.
3. Mikään tämän artiklan tai 37 artiklan 1 kappaleen d kohdan määräys ei vaikuta jo olemassa oleviin ja yleisesti tunnustettuihin kansainvälisen oikeuden vakoiluun tai lippujen käyttöä aseellisissa selkkauksissa merellä koskeviin säännöksiin.

40 artikla

Hengen säästäminen

On kiellettyä määrätä, ettei ketään saa jättää eloon, uhata vastapuolta tällaisella määräyksellä tai ylläpitää vihollisuuksia tältä pohjalta.

41 artikla

Taistelukyvyttömän (hors de combat) vihollisen suojeleminen

1. Taistelukyvyttömäksi tunnustettuun henkilöön tai henkilöön, joka olosuhteiden johdosta tulisi tunnustaa taistelukyvyttömäksi (hors de combat), ei saa kohdistaa väkivaltaa.
2. Henkilö on taistelukyvyttömän (hors de combat), jos:
 - a) hän on vastapuolen vallassa;
 - b) hän selvästi osoittaa aikovansa antautua; tai
 - c) hän on tajuton tai muuten haavoittumisen tai sairauden heikentämä ja sen vuoksi puolustuskyvyttömän; edellyttäen kaikissa tapauksissa, ettei hän osallistu vihollisuuksiin eikä yritä paeta.
3. Milloin henkilöt, joilla sotavankeina on oikeus suojeeluun, ovat epätavallisissa taistelusuhteissa joutuneet vastapuolen valtaan, mikä estää evakuoimasta heitä kolmannen yleissopimuksen III osan I alaosaston mukaisesti, heidät on vapautettava ja kaikkiin varotoimenpiteisiin on ryhdyttävä heidän turvallisuutensa varmistamiseksi.

42 artikla

Ilma-aluksissa olevat henkilöt

1. Kehenkään henkilöön, joka hädässä olevasta ilma-aluksessa hyppää laskuvarjolla, ei saa laskun aikana kohdistaa aseellista toimintaa.

2. Hädässä olevasta ilma-aluksesta laskuvarjolla hypänneelle henkilölle hänen tullessaan maahan vastakkaisen osapuolen hallinnassa olevalla alueella on annettava tilaisuus antautua ennen kuin häneen kohdistetaan aseellista toimintaa, jollei ole ilmeistä, että hän ryhtyy vihollisuuksiin.
3. Ilmateitse kuljetettavat joukot eivät nauti tässä artiklassa tarkoitettua suojeletta.

III OSA

SODANKÄYNTIMENETELMÄT, TAISTELIJOIDEN JA SOTAVANKIEN ASEMA

II osasto

TAISTELIJOIDEN JA SOTAVANKIEN ASEMA

43 artikla

Asevoimat

1. Selkkauksen osapuolen asevoimiin kuuluvat kaikki järjestäytyneet asevoimat, yhtymät ja yksiköt, jotka ovat alustensa joukkojen toimista kyseessä olevalle osapuolelle vastuussa olevan johdon alaisia, vaikka tätä osapuolta edustaisi hallitus tai viranomainen, jota vastapuoli ei ole tunnustanut. Tällaisten asevoimien on oltava sisäisen kurinpitäjärjestelmän alaisia, joka muun muassa velvoittaa noudattamaan aseellisissa selkkauksissa sovellettavan kansainvälisen oikeuden säännöksiä.
2. Selkkauksen osapuolen asevoimiin kuuluvat henkilöt (lukuun ottamatta kolmannen yleissopimuksen 33 artiklassa tarkoitettua lääkintähenkilöstöä ja sotilaspappeja) ovat taistelijoita, mikä tarkoittaa, että heillä on oikeus suoraan osallistua vihollisuuksiin.
3. Milloin selkkauksen osapuoli sisällyttää asevoimiinsa puolisolitaallisen tai aseistetun järjestyksen ylläpitoon tarkoitetun järjestön, sen on ilmoitettava asiasta selkkauksen muille osapuolille.

44 artikla

Taistelijat ja sotavangit

1. Jokainen 43 artiklassa tarkoitettu taistelija, joka joutuu vastapuolen valtaan, on sotavangi.
2. Vaikka kaikki taistelijat ovat velvollisia noudattamaan aseellisissa selkkauksissa sovellettavan kansainvälisen oikeuden sääntöjä, näiden sääntöjen rikkominen ei mitätöi heidän oikeuttaan olla taistelijoita tai, jos he joutuvat vastapuolen valtaan, heidän oikeuttaan olla sotavankeja, ellei 3 ja 4 kappaleen määräyksistä muuta johdu.
3. Siviiliväestön suojelemisen edistämiseksi vihollisuuksien vaikutuksilta taistelijoiden on selvästi erotuttava siviiliväestöstä osallistuessaan aseelliseen toimintaan tai sitä valmisteleviin sotilaallisiin toimintoihin. Ottaen kuitenkin huomioon, että aseellisissa selkkauksissa on tilanteita, joissa vihollisuuksien laadun johdosta taistelija ei voi täten erottautua, hänet katsotaan edelleen taistelijaksi edellyttäen, että hän näissä tilanteissa kantaa aseitaan avoimesti:
 - a) sotilaallisen toiminnan aikana, ja

- b) sellaisena aikana, jolloin hän on vastapuolen näkyvässä ollessaan suorittamassa sotilaallista ryhmittymistä ennen aseellista toimintaa, johon hänen määrä osallistua.

Toimenpiteitä, jotka ovat tämän kappaleen mukaisia, ei katsota petollisiksi 37 artiklan 1 kappaleen c kohdassa tarkoitettussa merkityksessä.

4. Taistelija, joka joutuu vastapuolen valtaan eikä täytä 3 kappaleen toisen virkkeen vaatimuksia, menettää oikeutensa olla sotavanki, mutta hänelle on kuitenkin annettava joka suhteessa sama suojele kuin kolmannen yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan mukaan myönnetään sotavangille. Tähän kuuluu kolmannen yleissopimuksen mukaan sotavangeille myönnettävää suojelela vastaava suojele sellaisessa tapauksessa, jossa asianomainen henkilö tutkitaan ja tuomitaan rangaistukseen hänen tekemänsä rikollisen teon johdosta.
5. Taistelija, joka muulloin kuin suorittaessaan aseellista toimintaa tai sitä edeltäviä sotilaallisia toimenpiteitä joutuu vastapuolen valtaan, ei menetä oikeuttaan tulla katsotuksi taistelijaksi ja sotavangiksi toimiensa perusteella.
6. Tämä artikla ei vaikuta kenenkään oikeuteen olla sotavanki kolmannen yleissopimuksen 4 artiklan perusteella.
7. Tämän artiklan tarkoituksena ei ole muuttaa valtioiden yleisesti hyväksytyä käytäntöä, jonka mukaan selkkauksen osapuolen säännöllisiin ja sotilaspukevia käyttäviin aseistettuihin yksiköihin määrätty taistelijat käyttävät sotilaspukevia.
8. Ensimmäisen ja toisen yleissopimuksen 13 artiklassa tarkoitettujen henkilöryhmien lisäksi kaikki selkkauksen osapuolten asevoimiin kuuluvat henkilöt, kuten heidät tämän pöytäkirjan 43 artiklassa määrittäen, nauttivat näiden yleissopimusten mukaista suojelela haavoittuneina tai sairaina ollessaan tahi toisen yleissopimuksen mukaan ollessaan haaksirikkoutuneina merellä tai muilla vesillä.

45 artikla

Vihollisuuksiin osallistuneiden henkilöiden suojeleminen

1. Vihollisuuksiin osallistuvaa henkilöä, joka joutuu vastapuolen valtaan, pidetään sotavankina, ja hän nauttii sen takia kolmannen yleissopimuksen mukaista suojelela, jos hän vaatii sotavangin asemaa tai hän ilmeisesti on oikeutettu sotavangin asemaan tahi jos selkkauksen osapuoli, josta hän on riippuvainen, vaatii hänelle sotavangin asemaa ilmoittamalla siitä pidättäjävaltiolle tai suojelela- valtiolle. Milloin jonkun henkilön osalta syntyy epäilystä siitä, onko hänet katsottava sotavangiksi, säilyttää hän sotavangin aseman ja nauttii kolmannen yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan mukaan yleissopimuksen, kunnes hänen asemansa on asianmukaisessa tuomioistuimessa ratkaistu.
2. Jo vastapuolen valtaan joutunut henkilö ei ole sotavankina ja hän joutuu tämän osapuolen taholta tuomittavaksi vihollisuuksista johtuneesta rikollisesta teosta, hänellä on oikeus vaatia sotavangin asemaa tuomioistuimessa ja saada asia ratkaistuksi. Tapauksessa noudatettavan menettelyn salliessa hänen oikeusasemansa on ratkaistava ennen rikollisen teon johdosta käytävää oikeuden-

käyntiä. Suojelela valtion edustajilla on oikeus olla läsnä asiaa käsiteltäessä, paitsi sellaisessa poikkeustapauksessa, jolloin käsitteley tapahtuu valtion turvallisuutta koskevan edun takia suljetuin ovin. Tällaisessa tapauksessa pidättäjävaltion on ilmoitettava asiasta suojelela valtiolle.

3. Vihollisuuksiin osallistunut henkilö, jolla ei ole oikeutta sotavangin asemaan ja joka ei nautti suosiollisempaa kohtelua neljännen yleissopimuksen nojalla, nauttii joka tapauksessa tämän pöytäkirjan 75 artiklan mukaista suojelela. Miehitetyillä alueella oleva tällainen henkilö, jollei häntä katsota vakoojaksi, nauttii myös neljännen yleissopimuksen mukaista yhteydenpito-oikeutta saman yleissopimuksen 5 artiklan tätä estämättä.

46 artikla

Vakoojat

1. Yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan määräysten estämättä selkkauksen osapuolen asevoimiin kuuluvalla henkilöllä, joka vakoillessaan joutuu vastapuolen valtaan, ei ole oikeutta sotavangin asemaan, ja häntä voidaan kohdella vakoojana.
2. Selkkauksen osapuolen asevoimiin kuuluvan henkilön, joka vastapuolen hallinnassa olevalla alueella kerää tai yrittää kerätä tietoja, ei katsota vakoilevan, jos hän tietoja kerätessään käyttää asevoimiensa sotilaspukevia.
3. Selkkauksen osapuolen asevoimiin kuuluvan henkilön, joka vakoinaisesti asuu vastapuolen miehittämällä alueella ja joka sille osapuolelle, josta hän on riippuvainen, kerää tai yrittää tällä alueella kerätä tietoja sotilaallisiin tarkoituksiin, ei katsota vakoilevan, ellei hän toimi harhauttamalla tai tahallisesti toimintaansa salaten. Lisäksi tällainen miehitetyn alueen asukas ei menetä oikeuttaan olla sotavanki, eikä häntä saa kohdella vakoojana, ellei häntä vangita vakoillessaan.
4. Selkkauksen osapuolen asevoimiin kuuluva henkilö, joka ei ole vastapuolen miehittämän alueen asukas, mutta joka on tällä alueella harjoittanut vakoilua, ei menetä oikeuttaan sotavangin asemaan, eikä häntä saa kohdella vakoojana, ellei häntä vangita ennen kuin hän on palannut asevoimiin, joihin hän kuuluu.

47 artikla

Palkkasoturit

1. Palkkasoturilla ei ole oikeutta taistelijan tai sotavangin asemaan.
2. Palkkasoturiksi katsotaan henkilö, joka:
- a) on erityisesti värvätty paikalta tai ulkomailta taistelemaan aseellisessa selkkauksessa;
- b) tosiasiaassa osallistuu varsinaisiin vihollisuuksiin;
- c) osallistuu vihollisuuksiin pääasiassa henkilökohtaisen hyödyn vuoksi ja jolle selkkauksen osapuoli tai sen edustaja on luvannut huomattavasti korkeamman palkkion kuin mitä vastaavassa asemassa ja tehtävässä olevalle asianomaisen osapuolen asevoimissa palvelevalle henkilölle maksetaan tai on luvattu maksaa;
- d) ei ole selkkauksen osapuolen kansalainen eikä vakoinaisesti asu selkkauksen osapuolen hallinnassa olevalla alueella;
- e) ei kuulu selkkauksen osapuolen asevoimiin; ja
- f) ei ole selkkauksen ulkopuolisen valtion viralliseen tehtävään lähettämä asevoimien edustaja.

IV OSA

SIVIILIVÄESTÖ

I osasto

YLEINEN SUOJELU VIHOLLISUUKSIEN VAIKUTUKSIA VASTAAN

I LUKU

Perussääntö ja soveltamisala

48 artikla

Perussääntö

Siviiliväestön ja siviilikohteiden kunnioituksen ja suojelun takaamiseksi selkkauksen osapuolten on aina tehtävä ero siviiliväestön ja taistelijoiden sekä siviilikohteiden ja sotilaskohteiden välillä ja suunnattava sotatoimensa vain sotilaskohteisiin.

49 artikla

Aseellisen toiminnan määritelmä ja soveltamisala

1. "Aseellinen toiminta" tarkoittaa väkivallan käyttöä vastapuolta vastaan hyökkäyksessä tai puolustuksessa.
2. Tämän pöytäkirjan aseellista toimintaa koskevat määräykset tarkoittavat kaikkea aseellista toimintaa millä tahansa alueella mukaan lukien selkkauksen osapuolelle kuuluva kansallinen alue, joka on vastapuolen hallinnassa.
3. Tämän osaston määräyksiä sovelletaan kaikkeen maalla, merellä tai ilmassa tapahtuvaan sodankäyntiin, joka saattaa vaikuttaa siviiliväestöön, yksittäisiin siviilihenkilöihin tai siviilikohteisiin maalla. Lisäksi niitä sovelletaan kaikkiin merellä tai ilmassa maahan kohdistuviin hyökkäyksiin, mutta ne eivät muutoin vaikuta kansainvälisen oikeuden meri- tai ilmasotaa koskeviin sääntöihin.
4. Tämän osaston määräykset on laadittu täydennykseksi inhimillistä suojelua koskeviin määräyksiin, jotka sisältyvät neljänteen yleissopimukseen ja erityisesti sen II osaan, ja muihin korkeita sopimuspuolia sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin samoin kuin muihin kansainvälisen oikeuden sääntöihin, jotka koskevat siviilihenkilöiden ja siviilikohteiden suojelua vihollisuuksien vaikutuksilta maalla, merellä tai ilmassa.

II LUKU

Siviiliväestö ja siviilihenkilöt

50 artikla

Siviiliväestön ja -henkilöiden määritelmä

1. Siviilihenkilöksi katsotaan jokainen, joka ei kuulu kolmannen yleissopimuksen 4 artiklan A kappaleen 1, 2, 3 ja 6 kohdassa tai tämän pöytäkirjan 43 artiklassa tarkoitettuihin henkilöryhmiin. Jos jonkun henkilön kohdalla on epäilystä siitä, onko hän siviilihenkilö, on hänet katsottava siviilihenkilöksi.
2. Siviiliväestöön kuuluvat kaikki siviilihenkilöt.
3. Siviiliväestön joukossa olevien muiden kuin siviilihenkilöiden läsnäolo ei muuta väestön asemaa siviiliväestönä.

51 artikla

Siviiliväestön suojeleminen

1. Siviiliväestö ja yksittäiset siviilihenkilöt nauttavat yleistä suojelua sotatoimien aiheuttamilta vaaroilta. Tämän suojelun toteuttamiseksi on noudatettava kaikissa olosuhteissa seuraavia sääntöjä, jotka täydentävät muita sovellettavia kansainvälisen oikeuden sääntöjä.
2. Siviiliväestö sellaisenaan ja siihen kuuluvat siviilihenkilöt eivät saa joutua aseellisen toiminnan kohteeksi. VäkivaltaisuuDET tai niillä uhkaaminen päätarkoituksena levittää kauhua siviiliväestön keskuudessa on kielletty.
3. Siviilihenkilöt nauttavat tämän osaston mukaista suojelua, paitsi suoranaisesti osallistuessaan vihollisuuksiin.
4. Umpimähkäinen aseellinen toiminta on kiellettyä. Umpimähkäistä aseellista toimintaa on:
 - a) aseellinen toiminta, jota ei ole suunnattu määrättyyn sotilaskohteeseen;
 - b) aseellinen toiminta, jossa käytettäviä taistelumenetelmiä ei voi suunnata määrättyyn sotilaskohteeseen; tai
 - c) aseellinen toiminta, jossa käytettävien taistelumenetelmien vaikutuksia ei voi tämän pöytäkirjan vaatimusten mukaisesti rajoittaa; ja joka tämän johdosta jokaisessa sellaisessa tapauksessa vaikuttaa sotilas- ja siviilikohteisiin erittelemättä.
5. Muun muassa seuraavanlainen aseellinen toiminta katsotaan umpimähkäiseksi:
 - a) millä tahansa menetelmällä tai välineellä suoritettu pommihyökkäys, jossa pidetään yhtenä ainoana sotilaskohteena useaa selvästi erillistä ja toisistaan erottuvaa sotilaskohdetta kaupungissa, kylässä tai muulla alueella, jossa on vastaava siviilihenkilöiden ja siviilikohteiden keskittymä; ja
 - b) aseellinen toiminta, joka kohtuuttomassa määrin saattaa aiheuttaa ihmishengen menetyksiä tai haavoittumisia siviiliväestön keskuudessa, vahinkoa siviilikohteille tai molempia verrattuna odotettavissa olevaan todelliseen ja välittömään sotilaalliseen hyötyyn.
6. Aseellinen toiminta siviiliväestöä tai siviilihenkilöitä vastaan kostotoimenpiteenä on kiellettyä.
7. Siviiliväestön tai siviilihenkilöiden läsnäoloa tai kulkua ei saa käyttää joidenkin kohtien tai alueiden turvaamiseksi sotatoimilta ja erityisesti sotilaskohteiden suojelemiseksi aseelliselta toiminnalta tai sotatoimien suojaamiseksi, edistämiseksi tai estämiseksi. Selkkauksen osapuolet eivät saa ohjata siviiliväestön tai siviilihenkilöiden kulkua yrittääkseen suojata sotilaskohteita aseelliselta toiminnalta tai suojellakseen sotatoimiaan.
8. Näiden kieltojen rikkominen ei vapauta selkkauksen osapuolia heidän oikeudellisista velvollisuuksistaan siviiliväestöä ja siviilihenkilöitä kohtaan, mukaan luettuna velvollisuus ryhtyä 57 artiklan mukaisiin varotoimenpiteisiin.

III LUKU

Siviilikohteet

52 artikla

Siviilikohteiden yleinen suojelu

1. Siviilikohteet eivät saa joutua aseellisen toiminnan tai kustotoimenpiteiden kohteiksi. Siviilikohotteita ovat kaikki kohteet, jotka eivät ole 2 kappaleessa tarkoitettuja sotilaskohotteita.
2. Aseellinen toiminta on tarkoin rajoitettava sotilaskohotteisiin. Sotilaskohotteita ovat sellaiset kohteet, joiden luonne, sijainti, tarkoitus tai käyttö muodostavat tärkeän osan sotilaallisesta toiminnasta ja joiden täydellinen tai osittainen tuhoaminen, haltuunotto tai vaarattomaksi saattaminen merkitsee kulloinkin vallitsevissa olosuhteissa ratkaisevaa sotilaallista hyötyä.
3. Milloin on epäilystä, käytetäänkö jotakin yleensä siviilitarkoituksiin käytettävää kohdetta, kuten taloa tai muuta asuntoa taikka koulua sotilaallisen toiminnan tukemiseksi, on se katsottava siviilikohteeksi.

53 artikla

Kulttuurikohteiden ja uskonnonharjoituspaikkojen suojeleminen

Vaikuttamatta Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehdyn kulttuurimaisuuden suojelemista aseellisessa selkkauksessa koskevan yleissopimuksen tai muiden asiaa käsittelevien kansainvälisten asiakirjojen määräyksiin on kiellettyä:

- a) kohdistaa vihollistomia kansojen kulttuuri- tai henkisen perinnön muodostavaan historialliseen muistomerkkiin, taideteokseen tai uskonnonharjoituspaikkaan; ja
- b) käyttää tällaista kohdetta sotilaallisen toiminnan tukemiseksi; ja
- c) kohdistaa kustotoimenpiteitä tällaisiin kohteisiin.

54 artikla

Siviiliväestölle elintärkeiden kohteiden suojeleminen

1. Siviiliväestön nälkään näännyttäminen sodankäyntimenetelmänä on kielletty.
2. Siviiliväestön eloonjäämisen kannalta välttämättömien kohteiden, kuten elintarvikkeiden, niiden tuotantoon käytettävien viljelysaluiden, viljan, karjan, juomavesilaitosten ja -varojen ja keinokastelulaitosten hävittäminen, poistaminen tai käytökelvottomaksi saattaminen sekä näihin kohdistettu aseellinen toiminta elannon epäämiseksi siviiliväestöltä tai vastapuolelta on kielletty, tarkoituksesta riippumatta, olipa se siviiliväestön saattaminen nälkäkuolemaan, sen pakottaminen muuttamaan tai mikä muu tahansa.
3. Edellä 2 kappaleessa mainitut kiellot eivät koske sellaisia sanotussa kappaleessa tarkoitettuja kohteita, joita vastapuoli käyttää:
 - a) yksinomaan asevoimiensa jäsenten elannoksi; tai
 - b) jollei elannoksi, kuitenkin edellyttäen, että tällaisiin kohteisiin suunnattu toiminta ei saa jättää siviiliväestöä niin vähäisen ruoan ja juoman varaan, että se jää näkemään nälkää tai joutuu muuttamaan.

4. Tällaiset kohteet eivät saa joutua kustotoimenpiteiden kohteeksi.
5. Ottaen huomioon selkkauksen osapuolten elintärkeän tarpeen puolustaa kansallista aluettaan hyökkäykseltä, voidaan 2 kappaleen kielloista poiketa selkkauksen osapuolen toimiessa sellaisella hallinnassa olevalla alueella, milloin poikkeaminen kielloista on ehdottoman sotilaallisen välttämättömyyden sanelema.

55 artikla

Luonnollisen ympäristön suojeleminen

1. Sodankäynnissä on katsottava, ettei luonnolliselle ympäristölle aiheuteta laajaa, pitkäaikaista ja vakavaa vahinkoa. Tämä suojelu sisältää myös kielon käyttää sodankäyntimenetelmiä, joiden tarkoituksena tai oletettavana seurauksena on mainittu vahinko luonnolliselle ympäristölle ja siten vaara väestön terveydelle tai eloonjäämiselle.
2. Aseellinen toiminta luonnollista ympäristöä vastaan kustotoimenpiteenä on kielletty.

56 artikla

Vaarana olevia voimia sisältävien laitosten ja rakennelmien suojeleminen

1. Vaarana olevia voimia sisältäviin laitoksiin ja rakennelmiin kuten patoihin, valleihin ja ydinkäyttöisiin sähkövoimalaitoksiin ei saa kohdistaa aseellista toimintaa, vaikka ne olisivat sotilaskohotteita, jos tämä toiminta aiheuttaisi voimien purkauksen ja sen seurauksena olisi suuria tappioita siviiliväestön keskuudessa. Tällaisten laitosten tai rakennelmien läheisyydessä sijaitsevat muut sotilaskohotteet eivät saa joutua aseellisen toiminnan kohteeksi, jos tästä toiminnasta aiheutuisi vaarana olevien voimien purkaus ja sen seurauksena olisi suuria tappioita siviiliväestön keskuudessa.
2. Edellä 1 kappaleessa tarkoitettu erityinen suojele lakkaa:
 - a) padon tai vallin osalta vain, jos sitä käytetään muuhun kuin sen tavanomaiseen tarkoitukseen ja säännöllisesti, huomattavassa määrin ja suoranaisesti tukemaan sotatoimia ja jos aseellinen toiminta on ainoa käytettävissä oleva tapa lopettaa tämä tuki;
 - b) ydinkäyttöisen sähkövoimalaitoksen osalta vain, jos se säännöllisesti, huomattavassa määrin ja suoranaisesti jakaa sähköä sotatoimien tueksi ja jos aseellinen toiminta on ainoa käytettävissä oleva tapa lopettaa tämä tuki;
 - c) kyseisten laitosten tai rakennelmien läheisyydessä sijaitsevien muiden sotilaskohotteiden osalta vain jos niitä käytetään säännöllisesti ja huomattavassa määrin sotatoimien välittömäksi tueksi ja jos aseellinen toiminta on ainoa käytettävissä oleva tapa lopettaa tämä tuki.
3. Kaikissa tapauksissa siviiliväestö ja siviilihenkilöt nauttivat jatkuvasti kaikkea kansainvälisen oikeuden mukaista suojelua mukaan lukien 57 artiklan edellyttämät varotoimenpiteet. Jos jonkin 1 kappaleessa tarkoitettujen laitoksen tai rakennelman tai sotilaskohotteen suojele lakkaa ja se joutuu aseellisen toiminnan kohteeksi, on kaikkiin käytännön varotoimenpiteisiin ryhdyttävä vaarana olevin voimien purkauksen estämiseksi.

4. Edellä 1 kappaleessa tarkoitettut laitokset, rakennelmat tai sotilaalliset kohteet eivät saa joutua kostotoimenpiteiden kohteeksi.
5. Selkkauksen osapuolten on vältettävä sotilaskohteiden sijoittamista 1 kappaleessa tarkoitettujen laitosten tai rakennelmien läheisyyteen. Rakenteet, jotka on pystytetty yksinomaan suojelukohdeiden puolustamiseksi aseelliselta toiminnalta, ovat sallittuja. Ne eivät saa joutua itse aseellisen toiminnan kohteeksi, edellyttäen ettei niitä käytetä vihollisuuksiin muutoin kuin suojelukohdeiden välttämättömäksi puolustamiseksi aseelliselta toiminnalta ja että niiden aseistus on rajoitettu aseisiin, jotka riittävät vain suojelukohdeita vastaan suunnatun aseellisen toiminnan torjumiseen.
6. Korkeita sopimuspuolia ja selkkauksen osapuolia kehoitetaan tekemään keskenään sopimuksia, joiden tarkoituksena on antaa lisäsuojaa vaarana olevia voimia sisältäville kohteille.
7. Tämän artiklan perusteella suojeltavien kohteiden tunnistamisen helpottamiseksi selkkauksen osapuolet voivat merkitä ne erityisellä merkillä, jonka muodostaa kolme riviin asetettua kirkkaan oranssin väristä ympyrää tämän pöytäkirjan I liitteen 16 artiklan mukaisesti. Sellaisen merkinnän puuttuminen ei millään tavoin vapauta ketään osapuolta tämän artiklan mukaisista velvollisuuksistaan.

IV LUKU

Varotoimenpiteet

57 artikla

Varotoimenpiteet aseellisen toiminnan yhteydessä

1. Sotatoimien aikana on siviiliväestöä, siviilihenkilöitä ja siviilikohteita aina pyrittävä suojelemaan.
2. Aseellisen toiminnan osalta on ryhdyttävä seuraaviin varotoimenpiteisiin:
 - a) aseellisen toiminnan suunnittelijoiden tai siitä päättävien on:
 - i) tehtävä voitavansa varmistuakseen siitä, että aseellisen toiminnan kohteeksi ei joudu siviiliväestöä, siviilikohteita eikä erityistä suojelua nauttivia kohteita vaan, että kohteet ovat 52 artiklan 2 kappaleen mukaan sotilaskohteita ja että aseellinen toiminta niitä vastaan ei ole tämän pöytäkirjan mukaan kielletty;
 - ii) ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin varotoimenpiteisiin aseellisen toiminnan menetelmiä ja keinoja valittaessa tarkoituksena välttää tai ainakin saada mahdollisimman vähäiseksi sattumanvaraiset ihmishengen menetykset ja haavoittumiset siviiliväestön keskuudessa sekä vahingot siviiliväestön keskuudessa sekä vahingot siviilikohteille;
 - iii) pidättäydyttävä aloittamasta aseellista toimintaa, jonka voidaan olettaa aiheuttavan sattumanvaraisia ihmishengen menetyksiä tai haavoittumisia siviiliväestön keskuudessa, vahinkoa siviilikohteille taikka useita tällaisia seurauksia kohtuuttomassa määrin verrattuna odotettavissa olevaan todelliseen ja välittömään sotilaalliseen hyötyyn;
 - b) aseellinen toiminta on peruutettava tai keskeytettävä, jos ilmenee, että kohde ei ole sotilaskohde tai se nauttii erityistä suojelua tai että on oletettavissa, että aseellinen toiminta aiheuttaisi sattumanva-

- raisia ihmishengen menetyksiä tai haavoittumisia siviiliväestön keskuudessa, vahinkoja siviilikohteille taikka useita tällaisia seurauksia kohtuuttomassa määrin verrattuna odotettavissa olevaan todelliseen ja välittömään sotilaalliseen hyötyyn;
- c) aseellisesta toiminnasta, joka saattaa vaikuttaa siviiliväestöön, on annettava tehokas varoitus etukäteen, jollei tämä olosuhteiden johdosta ole mahdotonta.
3. Milloin on olemassa valinnanvara usean sotilaskohteen välillä saman sotilaallisen hyödyn saavuttamiseksi, on näistä valittava se, joka oletettavasti vaarantaa vähiten siviiliväestöä ja siviilikohteita.
4. Suorittaessaan sotatoimia merellä tai ilmassa selkkauksen jokaisen osapuolen on niiden oikeuksien ja velvollisuuksien mukaisesti, jotka oletettavissa selkkauksessa noudatettavan kansainvälisen oikeuden säännöt määräävät, ryhdyttävä kaikkiin kohtuullisiin varotoimenpiteisiin, jotta hengenmenetyksiltä siviiliväestön keskuudessa ja siviilikohteiden vaurioilta välttyttäisiin.
5. Minkään tämän artiklan määräyksen ei saa katsoa oikeuttavan aseelliseen toimintaan siviiliväestöä, siviilihenkilöitä tai siviilikohteita vastaan.

58 artikla

Varotoimenpiteet aseellisen toiminnan vaikutusten vähentämiseksi

Selkkauksen osapuolet pyrkivät mahdollisimman suurena määrin:

- a) neljännen yleissopimuksen 49 artiklaan vaikuttamatta poistamaan vallassaan olevan siviiliväestön, siviilihenkilöt ja siviilikohteet sotilaskohteiden läheisyydestä;
- b) välttämään sotilaskohteiden sijoittamista taajamien läheisyyteen;
- c) ryhtymään muihin tarvittaviin varotoimenpiteisiin vallassaan olevan siviiliväestön, siviilihenkilöiden ja siviilikohteiden suojelemiseksi sotilaallisen toiminnan aiheuttamilta vaaroilta.

V LUKU

Erityistä suojelua nauttivat paikkakunnat ja alueet

59 artikla

Puolustamattomat paikkakunnat

1. Selkkauksen osapuolet eivät saa millään keinolla ryhtyä aseelliseen toimintaan puolustamattomia paikkakuntia vastaan.
2. Selkkauksen osapuolten asianomaiset Viranomaiset voivat julistaa puolustamattomaksi jokaisen paikkakunnan, joka sijaitsee alueella tai alueen läheisyydessä, jossa asevoimat ovat kosketuksessa toistensa kanssa, ja joka on avoinna vastapuolen miehitykselle. Paikkakunnan on täytettävä seuraavat ehdot:
 - a) kaikki taistelijat, liikuteltavat aseet tal muut liikuteltavat sotilasvarusteet täytyy olla evakuoitu;
 - b) kiinteitä sotilaslaitteita tai -laitoksia ei saa käyttää vihollisuuksiin;
 - c) viranomaiset ja väestö eivät saa osallistua mihinkään vihollisuuksiin; ja
 - d) mihinkään sotatoimia tukeviin toimenpiteisiin ei saa ryhtyä.

3. Yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan nojalla erityistä suojelua nauttivien henkilöiden sekä pelkästään yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi jätettyjen poliisivoimien läsnäolo tällaisella paikkakunnalla ei ole 2 kappaleessa asetettujen ehtojen vastaista.
4. Edellä olevan 2 kappaleen perusteella tehty julistus osoitetaan vastapuolelle, ja siinä tulee määritellä ja kuvata mahdollisimman tarkoin puolustamattoman paikkakunnan rajat. Selkkauksen osapuolen, jolle julistus osoitetaan, on lähetettävä siitä vastaanottotunnustus ja kohdeltava paikkakuntaa puolustamattomana, jollei ilmene, ettei 2 kappaleen ehtoja ole tosiasiaa täytetty, jolloin sen on heti ilmoitettava asiasta julistuksen tehneelle osapuolelle. Vaikka 2 kappaleen ehtoja ei olisi täytetty, nauttii kyseinen paikkakunta edelleen tämän pöytäkirjan muiden määräysten ja aseellisessa selkkauksessa sovellettavan kansainvälisen oikeuden muiden sääntöjen edellyttämää suojelua.
5. Selkkauksen osapuolet voivat sopia puolustamattomien paikkakuntien perustamisesta, vaikka nämä eivät täyttäisikään 2 kappaleen ehtoja. Sopimuksessa on mahdollisimman tarkoin määriteltävä ja kuvattava puolustamattoman paikkakunnan rajat. Tarvittaessa voidaan määrätä myös valvontamenettely.
6. Selkkauksen osapuolen, jonka valvonnassa sopimuksessa tarkoitettu paikkakunta on, tulee mahdollisuuksien mukaan merkitä se toisen osapuolen kanssa sovittavilla merkeillä sijoittaen ne selvästi näkyviin paikkoihin varsinkin alueen rajoille ja päteille.
7. Paikkakunta menettää asemansa puolustamattomana paikkakuntana, kun se ei enää täytä 2 kappaleen tai 5 kappaleessa mainitun sopimuksen ehtoja. Siinä tapauksessa paikkakunta nauttii kuitenkin edelleen tämän pöytäkirjan muiden määräysten ja kansainvälisen oikeuden aseellisissa selkkauksissa sovellettavien muiden sääntöjen edellyttämää suojelua.

60 artikla

Demilitarisoidut alueet

1. Selkkauksen osapuolet eivät saa ulottaa sotilaalista toimintaansa alueille, joille he sopimuksella ovat myöntäneet demilitarisoidun alueen aseman, jos sotatoimien ulottaminen näille alueille olisi sopimuksen vastaista.
2. Sopimuksen on oltava nimenomainen. Se voidaan tehdä kirjallisesti tai suullisesti joko suoraan taikka suojelijavaltion tai puolueettoman humanitaarisen järjestön välityksellä, ja se voi käsittää molemminpuoliset ja yhtäpitävät julistukset. Sopimus voidaan tehdä joko rauhan aikana tai vihollisuuksien puhjettua, ja sen tulee määritellä ja kuvata mahdollisimman tarkoin demilitarisoidun alueen rajat sekä tarvittaessa määrätä valvontamenettely.
3. Tällainen sopimus voidaan yleensä tehdä jokaisesta alueesta, joka täyttää seuraavat ehdot:
 - a) kaikki taistelijat, liikuteltavat aseet tai muut liikuteltavat sotilasvarusteet täytyy olla evakuoitu;
 - b) kiinteitä sotilaslaitteita tai -laitoksia ei saa käyttää vihollisuuksiin;

- c) viranomaiset ja väestö eivät saa osallistua mihinkään vihollisuuksiin; ja
- d) mitään sotilaalliseen toimintaan liittyvää toimintaa ei saa jatkaa.

Selkkauksen osapuolet sopivat d kohdan tulkinnasta ja demilitarisoidulle alueelle päästettävistä muista kuin 4 kappaleessa tarkoitetuista henkilöistä.

4. Yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan perusteella erityistä suojelua nauttivien henkilöiden sekä pelkästään yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi jätettyjen poliisivoimien läsnäolo demilitarisoidulla alueella ei ole 3 kappaleen ehtojen vastaista.
5. Selkkauksen osapuolen, jonka hallinnassa kyseinen alue on, tulee erottaa alue toisen osapuolen kanssa sovittavilla merkeillä mahdollisuuksien mukaan niin, että varsinkin vyöhykkeen rajalle ja päteille asetetut merkit ovat selvästi näkyvissä.
6. Jos taistelut leviävät demilitarisoidun alueen läheisyyteen ja jos selkkauksen osapuolet ovat siitä sopineet, ei kukaan saa käyttää vyöhykettä sota-toimiin liittyviin tarkoituksiin eikä yksipuolisesti peruuttaa sen asemaa demilitarisoituna vyöhykkeenä.
7. Jos jokin selkkauksen osapuolista oleellisesti rikkoo 3 tai 6 kappaleen määräyksiä vastaan, vastapuoli vapautuu sopimuksen velvoitteista, jonka mukaan alue on demilitarisoitu. Tässä tapauksessa alue menettää demilitarisoidun asemansa, mutta nauttii edelleen tämän pöytäkirjan muiden määräysten aseellisessa selkkauksessa sovellettavan kansainvälisen oikeuden muiden sääntöjen edellyttämää suojelua.

VI LUKU

Väestönsuojelu

61 artikla

Määritelmät ja soveltamisala

Tässä pöytäkirjassa:

- a) "väestönsuojelu" tarkoittaa joidenkin tai kaikkien alla lueteltujen humanitaaristen tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja sen auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välttämättömien edellytysten luominen eloonjäämiselle. Nämä tehtävät ovat:
 - i) hälytystoiminta;
 - ii) evakuointi;
 - iii) suojista huolehtiminen;
 - iv) pimennystoimienpiteiden hoito
 - v) pelastustoiminta;
 - vi) lääkintähuolto, mukaan lukien ensiapu ja hengellinen huolto;
 - vii) sammutustoiminta;
 - viii) vaarallisten alueiden tiedustelu ja merkitseminen;
 - ix) puhdistustoiminta ja vastaavat suojelutoimienpiteet;
 - x) tilapäismajoituksen järjestäminen ja tarvikkeiden jakelu;
 - xi) osallistuminen hätätilanteessa järjestyksen palauttamiseen ja ylläpitämiseen tuhoalueilla;

- xii) välttämättömien julkisten palvelujen kiireinen kuntoon saattaminen;
- xiii) surmansa saaneista huolehtiminen;
- xiv) avustaminen elintärkeiden kohteiden säilyttämiseksi;
- xv) edellä mainittujen tehtävien edellyttämät lisätoimenpiteet, mukaan lukien suunnittelu ja järjestely, muttei rajoittuen näihin;
- b) ”väestönsuojeluorganisaatio” tarkoittaa selkkauksen osapuolen toimivaltaisen viranomaisen valtuuttamaa tai asettamaa laitosta tai muuta yksikköä, joka hoitaa nimenomaan ja pelkästään a kohdassa tarkoitettuja tehtäviä;
- c) väestönsuojeluorganisaation ”henkilöstö” tarkoittaa selkkauksen osapuolen yksinomaan a kohdassa tarkoitettuja tehtäviä hoitamaan nimittämiä henkilöitä, mukaan lukien osapuolen yksinomaan kyseisen organisaation hallintotehtäviin nimeämät henkilöt;
- d) väestönsuojeluorganisaation ”materiaali” tarkoittaa varusteita, tarvikkeita ja kulkuneuvoja, joita kyseinen organisaatio käyttää a kohdassa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseen.

62 artikla

Yleinen suojele

1. Siviililuontoisia väestönsuojeluorganisaatioita ja niiden henkilöstöä on kunnioitettava ja suojeltava tämän pöytäkirjan ja erityisesti tämän osan määräysten mukaisesti. Niillä on oikeus suorittaa väestönsuojelutehtävänsä muuten paitsi ehdottoman sotilaallisen välttämättömyyden estäessä.
2. Edellä olevan 1 kappaleen määräykset koskevat myös siviilihenkilöitä, jotka eivät ole väestönsuojeluorganisaation jäseniä, mutta toimivat väestönsuojelutehtävissä asianomaisten viranomaisten kehotuksesta ja niiden valvonnan alaisena.
3. Väestönsuojelussa käytettävistä rakennuksista ja materiaalista ja siviiliväestölle tarkoitetuista suojusta määrätään 52 artiklassa. Väestönsuojelun käyttöön tarkoitettuja laitteita ja materiaalia ei saa hävittää tai käyttää muuhun tarkoitukseen paitsi sen osapuolen luvalla, jolle ne kuuluvat.

63 artikla

Väestönsuojelu miehityillä alueilla

1. Miehityillä alueilla viranomaisten tulee antaa siviililuontoiselle väestönsuojeluorganisaatiolle sen tehtävien suorittamisen edellyttämää apua. Organisaation henkilöstöä ei missään tapauksessa saa pakottaa toimintaan, joka vaikuttaisi sen varsinaisten tehtävien asianmukaiseen suorittamiseen. Miehittäjävaltio ei saa muuttaa organisaation rakennetta tai henkilöstöä millään tavalla, joka saattaisi vaarantaa sen tehtävien tehokkaan täytäntöönpanon. Tämän organisaation ei tarvitse antaa etusijaa miehittäjävaltion kansalaisille tai eduille.
2. Miehittäjävaltio ei saa velvoittaa, pakottaa tai taivuttaa siviililuontoista väestönsuojeluorganisaatiota toimimaan siviiliväestön etujen vastaisesti.
3. Miehittäjävaltio voi turvallisuussyistä riisua aseista väestönsuojeluhenkilöstön.
4. Miehittäjävaltio ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen tai pakko-ottaa väestönsuojeluorganisaatiolle kuuluvia tai sen käyttämiä rakennuksia tai materiaalia, jos tämä vahingoittaisi siviiliväestöä.

5. Edellyttäen että 4 kappaleen yleissääntöä jatkuvasti noudatetaan, miehittäjävaltio voi käyttää tai pakko-ottaa mainitut rakennukset tai materiaalin seuraavin erityisehdoin:

- a) rakennukset ja materiaali ovat välttämättömiä siviiliväestön muita tarpeita varten; ja
 - b) pakko-otto tai käyttö toteutetaan vain niin pitkäksi ajaksi kuin sellainen tarve jatkuu.
6. Miehittäjävaltio ei saa pakko-ottaa eikä käyttää siviiliväestölle tarkoitettuja tai sen tarvitsemia väestönsuojia.

64 artikla

Puolueettomien tai muutoin selkkauksen ulkopuolisten valtioiden siviililuontoiset väestönsuojeluorganisaatiot ja kansainväliset koordinoitijärjestöt

1. Tämän pöytäkirjan 62, 63, 65 ja 66 artiklan määräykset koskevat myös puolueettomien tai muutoin selkkauksen ulkopuolisten valtioiden siviililuontoisiin väestönsuojeluorganisaatioihin kuuluvaa henkilöstöä ja materiaalia, kyseisten valtioiden suorittaessa 61 artiklassa tarkoitettuja väestönsuojelutehtäviä selkkauksen osapuolen alueella kyseisen osapuolen luvalla ja sen valvonnan alaisena. Tällaisesta avunannosta on mahdollisimman pian ilmoitettava vastapuolelle. Tällaista toimintaa ei missään tapauksessa saa katsoa selkkauksen sekaantumiseksi. Toiminnassa on kuitenkin otettava asianmukaisesti huomioon selkkauksen osapuolten turvallisuutta koskevat edut.
2. Edellä 1 kappaleessa tarkoitettua avunantoa vastaanottavien selkkauksen osapuolien sekä sitä antavien korkeiden sopimuspuolten tulee tarvittaessa helpottaa näiden kansainvälisten väestönsuojelutoimien koordinoimista. Tällaisissa tapauksissa tämän luvun määräyksiä sovellettiin asianmukaisesti kansainvälisiin järjestöihin.
3. Miehityillä alueilla miehittäjävaltio voi kieltää puolueettomien tai muuten selkkauksen ulkopuolisten valtioiden siviililuontoisten väestönsuojeluorganisaatioiden ja kansainvälisten koordinoitijärjestöjen toiminnan tai sitä rajoittaa vain, jos se voi taata tarpeellisen väestönsuojelun omin voimin tai miehitysen valtion voimin.

65 artikla

Suojelun lakkaaminen

1. Siviililuontoisten väestönsuojeluorganisaatioiden, niiden henkilöstön, rakennuksien, suojiin ja materiaalin suojele ei lakkaa, elleivät nämä varsinaisten tehtäviensä ulkopuolella osallistu tai niitä käytetä vihollista vahingoittaviin toimiin. Suojele lakkaa kuitenkin vasta, kun varoitus on annettu ja milloin soveliaista myös kohtuullinen määräaika on asetettu, eikä tätä varoitusta ole noudatettu.
2. Seuraavia tekoja ei katsota vihollista vahingoittaviksi: a) väestönsuojelutehtäviä suoritetaan sotilasviranomaisten johdon tai valvonnan alaisena; b) väestönsuojeluhenkilöstö työskentelee yhteistoiminnassa sotilashenkilöstön kanssa väestönsuojelutehtävissä tai joitakin sotilashenkilöitä on mukana väestönsuojeluorganisaatiossa; c) väestönsuojelutoiminta koituu satunnaisesti myös sotilasuhrien hyväksi, varsinkin jos nämä ovat taistelukyvyttömiä (hors de combat).

3. Vihollista vahingoittavaksi ei myöskään katsota sitä, että väestönsuojeluhenkilöstö kantaa kevyitä henkilökohtaisia aseita järjestyksen ylläpitämiseksi tai itsepuolustukseksi. Kuitenkin alueella, jolla käydään tai saatetaan käydä maataisteluja, selkkauksen osapuolten on ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin näiden aseiden rajoittamiseksi käsiaseisiin kuten pistooleihin ja revolvereihin väestönsuojeluhenkilöstön erottamiseksi taistelijoista. Vaikka väestönsuojeluhenkilöstö kantaisikin muita kevyitä henkilökohtaisia aseita kyseisellä alueella, heitä on suojeltava ja kunnioitettava heti kun heidät on todettu väestönsuojeluhenkilöstöön kuuluviksi.
4. Väestönsuojeluorganisaation muodostaminen sotilaallisen mallin mukaan ja pakollinen palvelu nimissä eivät myöskään estä järjestöjä nauttimasta tämän luvun mukaista suojelua.

66 artikla

Tunnistaminen

1. Jokaisen selkkauksen osapuolen on pyrittävä varmistamaan, että sen väestönsuojeluorganisaatio, sen henkilöstö, rakennukset ja materiaali ovat tunnistettavissa niiden toimissa yksinomaan väestönsuojelutehtävissä. Siviiliväestön suojiin tulee olla samalla tavoin tunnistettavissa.
2. Jokainen selkkauksen osapuoli pyrkii myös hyväksymään ja toteuttamaan keinoja ja menetelmiä, joiden avulla väestönsuojat, väestönsuojeluhenkilöstö, -rakennukset ja -materiaali, jotka on merkitty väestönsuojelun kansainvälisellä tunnuksella, voidaan tunnistaa.
3. Miehitettyillä alueilla ja alueilla, joilla taisteluja käydään tai saatetaan käydä, väestönsuojelutehtävissä toimivat siviilihenkilöt tulee voida tunnistaa väestönsuojelun kansainvälisestä tunnuksesta ja henkilökortista, joka vahvistaa heidän asemansa.
4. Väestönsuojelun kansainvälinen tunnus väestönsuojeluorganisaation, sen henkilöstön, rakennuksien ja materiaalin sekä väestönsuojien suojelemiseksi on tasaviuvinen sininen kolmio oranssinvärillä pohjalla.
5. Tunnuksen lisäksi selkkauksen osapuolet voivat sopia väestönsuojelun tunnistamiseen käytettävistä erityisistä merkinnoista.
6. Tämän artiklan 1 - 4 kappaleen soveltamisesta määrätään tämän pöytäkirjan I liitteen V luvussa.
7. Rauhan aikana 4 kappaleessa tarkoitettua tunnusta voidaan asianomaisten kansallisten viranomaisten luvalla käyttää väestönsuojelun tunnistamiseen.
8. Korkeat sopimuspuolet ja selkkauksen osapuolet ryhtyvät tarvittaviin toimenpiteisiin väestönsuojelun kansainvälisen tunnuksen käytön valvomiseksi ja väärinkäytön ehkäisemiseksi.
9. Väestönsuojeluun kuuluvan lääkintä- ja hengellisen henkilöstön, lääkintäyksiköiden ja -kulkuneuvojen tunnistamisesta määrätään myös 18 artiklassa.

67 artikla

Väestönsuojeluorganisaation palveluksessa olevat asevoimien jäsenet ja sotilasyksiköt

1. Väestönsuojeluorganisaation palveluksessa olevia asevoimien jäseniä ja sotilasyksiköitä on kunnioitettava ja suojeltava edellyttäen, että:

- a) kyseinen henkilöstö ja sotilasyksiköt on määrätty pysyvästi ja yksinomaan 61 artiklassa tarkoitettujen tehtävien hoitoon;
- b) kyseinen henkilöstö, joka on määrätty tähän tarkoitukseen, ei selkkauksen aikana hoida mitään muita sotilaallisia tehtäviä;
- c) kyseinen henkilöstö on selvästi erotettavissa muusta sotilashenkilöstöstä siten, että siihen kuuluvilla on näkyvällä paikalla väestönsuojelun kansainvälinen tunnus sopivan suuruisena ja että heille annetaan tämän pöytäkirjan I liitteen V luvussa tarkoitettu henkilökortti, joka todistaa heidän asemansa;
- d) kyseisellä henkilöstöllä ja yksiköllä on vain kevyitä henkilökohtaisia aseita järjestyksen ylläpitämiseksi tai itsepuolustukseksi. Tässä tapauksessa sovelletaan 65 artiklan 3 kappaleen määräyksiä;
- e) kyseinen henkilöstö ei välittömästi osallistu vihollisuuksiin eikä myöskään väestönsuojelutehtäväänsä ulkopuolella suorita vastapuolelle vahingollista toimintaa eikä sitä käytetä tällaiseen toimintaan;
- f) kyseinen henkilöstö ja yksiköt toimivat väestönsuojelutehtävissä ainoastaan oman osapuolensa kansallisella alueella.

Edellä e kohdassa mainittujen ehtojen noudattamatta jättäminen on kielletty asevoimien jäseneltä, jonka kohdalta edellä a ja b kohdassa esitetyt ehdot ovat sitovia.

2. Väestönsuojeluorganisaation palveluksessa olevat asevoimien jäsenet ovat vastapuolen valtaan joutuessaan sotavankeja. Miehitettyillä alueella heitä voidaan käyttää tarvittaessa väestönsuojelutehtäviin, mutta vain kyseisellä alueella olevan siviiliväestön hyväksi edellyttäen kuitenkin, että työn ollessa vaarallista, he osallistuvat siihen vapaaehtoisina.
3. Väestönsuojeluorganisaation palvelukseen määrättyille sotilasyksiköille kuuluvat rakennukset sekä päävarustus tai -materiaali ja kulkuneuvot on selvästi merkittävä väestönsuojelun kansainvälisellä tunnuksella, jonka on oltava niin suuri kuin tilanne edellyttää.
4. Pysyvästi ja yksinomaan väestönsuojeluorganisaation käyttöön määrättyjen sotilasyksiköiden materiaali ja rakennukset ovat vastapuolen valtaan joutuessaan edelleen sodan oikeussääntöjen alaisia. Niitä ei saa käyttää muihin kuin väestönsuojelutarkoituksiin niin kauan kuin tällaista toimintaa tarvitaan, paitsi ehdottoman sotilaallisen välttämättömyyden sitä vaatiessa, jollei tarpeellisia järjestelyjä ole aikaisemmin tehty siviiliväestön suojelemiseksi.

IV OSA

SIVIILIVÄESTÖ

II osasto

SIVIILIVÄESTÖLLE TOIMITETTAVA APU

68 artikla

Soveltamisala

Tämän osaston määräykset koskevat siviiliväestöä, niin kuin se tässä pöytäkirjassa on määritelty, ja ne täydentävät neljännen yleissopimuksen 23, 55, 59, 60, 61 ja 62 artiklaa sekä soveltuvin osin sen muita määräyksiä.

69 artikla

Perustarpeet miehityksellä alueilla

1. Neljännen yleissopimuksen 55 artiklassa tarkoitettujen elintarvikkeita ja lääkintätarvikkeita koskevien velvoitteiden lisäksi miehittäjävaltion tulee kaikkien mahdollisuuksiensa puitteissa ja epäsuopeaa erottelua tekemättä turvata miehityksen alueen siviiliväestölle vaatteet, vuodevaatteet, majoitusvälineet ja muu elintärkeää huolto sekä uskonnonharjoituksessa tarvittava välineistö.
2. Miehityksen alueen siviiliväestölle toimitettavasta avusta määrätään neljännen yleissopimuksen 59, 60, 61, 62, 108, 109, 110 ja 111 artiklassa sekä tämän pöytäkirjan 71 artiklassa, ja nämä määräykset on pantava täytäntöön viipymättä.

70 artikla

Avustustoimet

1. Jos selkkauksen jonkin osapuolen hallinnassa olevalla muulla kuin miehityksellä alueella olevan siviiliväestön keskuudessa esiintyy puutetta 69 artiklassa tarkoitetuista tarvikkeista, tulee näihin toimenpiteisiin osallistuvien osapuolten välisin sopimuksin käynnistää humanitaariset, puolueettomat avustustoimenpiteet, jotka eivät kohdistu kehenkään epäsuopeaa erottelua. Tarjousta tällaisesta avunannosta ei katsota puuttumiseksi aseelliseen selkkaukseen eikä epäystävälliseksi teoksi. Avustuslähetyksiä jaettaessa on etusija annettava niille henkilöille kuten lapsille, odottaville äideille, synnyttävälle ja imettävälle äideille, joiden neljännen yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan mukaan tulee saada etuoikeutettu kohtelu tai jotka nauttivat erityis-suojelua.
2. Selkkauksen osapuolten ja korkeiden sopimuspuolten on sallittava kaikkien tämän osaston mukaisten avustuslähetyksen, tarvikkeiden ja henkilöstön nopea ja esteetön kulku ja sitä helpotettava, vaikka sellainen avunanto olisikin tarkoitettu vastapuolen siviiliväestölle.
3. Selkkauksen osapuolet ja korkeat sopimuspuolet, jotka sallivat avustuslähetyksen, tarvikkeiden ja henkilöstön kuljetuksen 2 kappaleen mukaisesti:
 - a) ovat oikeutettuja määräämään tekniset järjestelyt mukaan lukien tarkastukset, joita noudattaen sellaiset kuljetukset on sallittu;
 - b) voivat asettaa luvan ehdoksi, että apu toimitetaan suojelijavaltion paikallisen valvonnan alaisena;

- c) eivät millään tavoin saa ohjata avustuslähetyksiä muuhun kuin aiottuun kohteeseen tai viivyyttää niiden toimittamista, paitsi jos avustettavan siviiliväestön oma etu ehdottomasti sitä vaatii.
4. Selkkauksen osapuolten tulee suojella avustuslähetyksiä ja helpottaa niiden nopeaa jakelua.
 5. Selkkauksen osapuolten ja korkeiden sopimuspuolten tulee suosia ja helpottaa 1 kappaleessa tarkoitettujen avunantotoimien tehokasta kansainvälistä koordinaointia.

71 artikla

Avustustoimintaan osallistuva henkilöstö

1. Tarvittaessa avustushenkilöstö voi muodostaa osan avunannosta ja osallistua varsinkin avustuslähetyksen kuljetukseen ja jakeluun. Tällainen henkilöstön osallistuminen avustus toimintaan edellyttää sen osapuolen suostumusta, jonka alueella tehtävät suoritetaan.
2. Tätä henkilöstöä on kunnioitettava ja suojeltava.
3. Jokaisen apua vastaanottavan osapuolen tulee kaikin tavoin auttaa 1 kappaleessa mainittua avustushenkilöstöä toteuttamaan tehtävänsä. Vain pakottavien sotilaallisten syiden vaatiessa voidaan avustushenkilöstön toimintaa tai liikkumista tilapäisesti rajoittaa.
4. Avustushenkilöstö ei missään tapauksessa saa ylittää tämän pöytäkirjan sille myöntämiä valtuuksia. Erityisesti sen on otettava huomioon sen osapuolen turvallisuusvaatimukset, jonka alueella sen toimet suoritetaan. Näitä ehtoja noudattamatta jättävän henkilöstön tehtävä voidaan keskeyttää.

IV OSA

SIVIILIVÄESTÖ

III osasto

SELKKAUKSEN OSAPUOLEN VALLASSA OLEVIENTEN HENKILÖIDEN KOHTELU

I LUKU

Soveltamisala sekä henkilöiden ja kohteiden suojeleminen

72 artikla

Soveltamisala

Tämän osaston määräykset täydentävät neljännen yleissopimuksen ja varsinkin sen I ja III osan määräyksiä selkkauksen osapuolen vallassa olevien siviilihenkilöiden ja siviilikohteiden humanitaarisesta suojelusta samoin kuin muita sovellettavia kansainvälisen oikeuden sääntöjä perustavaa laatua olevien ihmisoikeuksien suojelemisesta kansainvälisissä aseellisissa selkkauksissa.

73 artikla

Pakolaiset ja valtiottomat henkilöt

Henkilöitä, jotka ennen vihollisuuksien alkamista on katsottu valtiottomiksi tai pakolaisiksi selkkauksen osapuolien hyväksymän kansainvälisen asiakirjan perusteella tahi vastaanottaja- tai oleskeluvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella, tulee

suojella kaikissa olosuhteissa ja ilman minkäänlaisia epäsuopeaa erottelua neljännen yleissopimuksen I ja III osan tarkoittamina henkilöinä.

74 artikla

Perheiden yhdistäminen

Korkeiden sopimuspuolten ja selkkauksen osapuolten tulee helpottaa kaikin mahdollisin tavoin aseellisen selkkauksen johdosta hajalle joutuneiden perheiden yhdistämistä ja rohkaista erityisesti tätä tehtävää suorittavien humanitaaristen järjestöjen työtä, joka tapahtuu yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan määräysten mukaisesti ja kunkin osapuolen turvallisuusmääräysten rajoissa.

75 artikla

Perustakeet

1. Sikäli kuin selkkauksen osapuolen vallassa olevia henkilöitä, jotka eivät nauti suosiollisempaa kohtelua yleissopimusten tai tämän pöytäkirjan määräysten perusteella, koskee tämän pöytäkirjan 1 artiklassa tarkoitettu tilanne, heitä on kaikissa olosuhteissa kohdeltava inhimillisesti ja he nauttivat vähintään tässä artiklassa määrättyä suojelua ilman epäsuopeaa erottelua rodun, ihonvärin, sukupuolen, kielen, uskonnon, uskon, poliittisen tai muun mielipiteen, kansallisen tai yhteiskunnallisen alkuperän, omaisuuden, syntyperän tai muun aseman tahi muun vastaavanlaisen syyn perusteella. Jokaisen osapuolen on kunnioitettava tällaisten henkilöiden persoonaa, kunniaa, vakauksia ja uskonnollisia tapoja.
2. Seuraavat teot ovat kiellettyjä aina ja kaikkialla riippumatta siitä suorittaako niitä siviili- vai sotilashenkilö:
 - a) ihmisen henkeen, terveyteen tahi ruumiilliseen tai henkiseen hyvinvointiin kohdistuva väkivalta, erityisesti:
 - i) murha;
 - ii) kaikenlainen kidutus, olipa se ruumiillista tai henkistä;
 - iii) ruumiillinen rangaistus; ja
 - iv) silpominen;
 - b) henkilökohtaisen arvokkuuden loukkaaminen, erityisesti nöyryyttävä ja alentava kohtelu, prosittuutioon pakottaminen ja kaikenlainen siveellisyteen kohdistuva väkivalta;
 - c) panttivangiksi ottaminen;
 - d) joukkorangaistukset; ja
 - e) jollakin edellä mainituista teoista uhkaaminen.
3. Henkilölle, joka aseelliseen selkkaukseen liittyvästä teosta pidätetään, vangitaan tai internoidaan, on heti ilmoitettava hänen ymmärtämällään kielellä, miksi toimenpiteisiin on ryhdytty. Lukuun ottamatta rikoksen johdosta tapahtuvia pidätyksiä tai vangitsemisiä, tällaiset henkilöt on vapautettava mahdollisimman pian ja viimeistään pidätyksen, vangitsemisen tai internoinnin aiheuttaneiden olosuhteiden päättyessä.
4. Tuomiota ei saa määrätä eikä rangaistusta panna täytäntöön henkilön osalta, joka on havaittu syylliseksi aseelliseen selkkaukseen liittyvään rikolliseen tekoon, ellei tuomiota ole antanut puolueeton ja vakinaisesti asetettu tuomioistuin kunnioittaneen laillisen oikeudenkäyntimenettelyn yleisesti

tunnustettuja periaatteita, joihin sisältyvät seuraavat ehdot:

- a) menettelyssä syytetylle on ilmoitettava viipymättä yksityiskohdat siitä teosta, josta häntä syytetään, ja syytetylle on järjestettävä sekä ennen oikeudenkäyntiä että sen aikana kaikki tarpeelliset oikeudet ja mahdollisuudet puolustukseen;
 - b) ketään ei saa tuomita rikollisesta teosta muutoin kuin henkilökohtaisen rikosvastuun perusteella;
 - c) ketään ei saa syyttää tai tuomita rikoksesta minkään sellaisen teon tai laiminlyönnin johdosta, joka ei ollut rangaistava sen kansallinen tai kansainvälisen lainsäädännön mukaan, jonka alainen tekijä sen suorittamisen aikana oli, eikä siitä saa määrätä ankarampaa rangaistusta kuin mikä oli voimassa sen tekohetkellä. Jos teon suorittamisen jälkeen laissa on määrätty lievempi rangaistus, rikoksenteikijän tulee päästä tästä osalliseksi;
 - d) jokainen rangaistavasta teosta syytetty oletetaan syyttömäksi, kunnes hänen syyllisyytensä on toteen näytetty;
 - e) jokaisella rangaistavasta teosta syytetyllä on oikeus olla henkilökohtaisesti läsnä oikeudenkäynnissään;
 - f) ketään ei saa pakottaa todistamaan itseään vastaan tai tunnustamaan syyllisyyttään;
 - g) rikollisesta teosta syytetyllä on oikeus kuulustella tai antaa kuulustella häntä vastaan esiintyviä todistajia ja saada hänen puolestaan esiintyvät todistajat kutsutuiksi ja kuulusteltaviksi samoin ehdoin kuin häntä vastaan esiintyvät todistajat;
 - h) sama osapuoli ei saa panna syytteeseen tai rangaista ketään rikoksesta, josta lopullinen tämän henkilön vapauttava tai tuomitseva päätös on aikaisemmin saman lain ja oikeudenkäyntijärjestyksen mukaan annettu;
 - i) rikoksesta syytetyllä henkilöllä on oikeus siihen, että tuomio annetaan julkisesti; ja
 - j) tuomitulle henkilölle on ilmoitettava tuomiota määrättäessä, mitkä hänen valitus- ja muut muutoksenhakuoikeutensa ovat, ja minkä määräajan kuluessa niitä on käytettävä.
5. Naiset, jotka ovat menettäneet vapautensa selkkaukseen liittyvistä syistä, on majoitettava erikseen miehistä. Heidän välittömänä valvojanaan on oltava nainen. Kuitenkin tapauksissa, joissa perheet ovat pidätettyinä, vangittuina tai internoituina, heidät on milloin mahdollista majoitettava perheyksikkönä.
 6. Aseelliseen selkkaukseen liittyvistä syistä pidätettyjen, vangittujen tai internoitujen henkilöiden on saatava nauttia lopulliseen vapauttamiseensa, kotiuttamiseensa tai uudelleen sijoittamiseensa saakka tämän artiklan mukaista suojelua, vaikka aseellinen selkkaus olisi jo päättynyt.
 7. Sotarikoksista tai rikoksista ihmiskuntaa vastaan syytettyjen henkilöiden syytteeseenpanoa tai oikeudenkäyntiä koskevien epäilysten välttämiseksi noudatetaan seuraavia periaatteita:
 - a) tällaisista rikoksista syytettyjen henkilöiden syytteeseenpanon ja oikeudenkäynnin tulee tapahtua kansainvälisen oikeuden soveltuvien sääntöjen mukaisesti; ja
 - b) henkilöt, jotka eivät yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan perusteella nauti suosiollisempaa

kohtelua, saavat tämän artiklan mukaisen kohtelun riippumatta siitä, ovatko rikokset, joista heitä syytetään, törkeitä rikoksia yleissopimuksia tai tätä pöytäkirjaa vastaan.

8. Minkään tämän artiklan määräyksen ei saa tulkita rajoittavan tai loukkaavan mitään muuta suosiolisempaa määräystä, joka sovellettavan kansainvälisen oikeuden säännön mukaan antaa 1 kappaleessa tarkoitettulle henkilölle laajemman suojelun.

II LUKU

Toimenpiteet naisten ja lasten hyväksi

76 artikla

Naisten suojeleminen

1. Naisia on erityisesti kunnioitettava ja heitä on suojeltava varsinkin väkisinmakaamiselta, prostituution pakottamiselta ja muilta siveellisyyteen kohdistuvilta väkivallalta.
2. Aseelliseen selkkaukseen liittyvistä syistä pidätettyjen, vangittujen tai internoitujen raskaana olevien naisten ja pienten lasten äitien tapaukset on käsiteltävä ehdottomalla etuoikeudella.
3. Mikäli suinkin mahdollista, selkkauksen osapuolten on vältettävä kuolemantuomion langettamista raskaana oleville naisille ja pienten lasten äideille aseelliseen selkkaukseen liittyvän rikoksen johdosta. Kuolemantuomiota ei saa panna täytäntöön tällaisten naisten kohdalla.

77 artikla

Lasten suojeleminen

1. Lapsia on erityisesti kunnioitettava ja suojeltava kaikkea siveellisyyteen kohdistuvaa väkivaltaa vastaan. Selkkauksen osapuolten on annettava heille sitä hoitoa ja apua, jota he tarvitsevat ikänsä tai muiden syiden perusteella.
2. Selkkauksen osapuolten on tehtävä voitavansa, jotta alle viisitoistavuotiaat lapset eivät joutuisi välittömästi osallistumaan vihollisuuksiin, ja erityisesti vältettävä ottamasta heitä asevoimiinsa. Määrätessään asevoimiinsa viisitoista mutta ei kahdeksaatoista vuotta täyttäneitä, selkkauksen osapuolten tulee pyrkiä antamaan etusija heistä vanhimmille.
3. Jos alle viisitoistavuotiaat lapset poikkeustapauksessa ja 2 kappaleen määräyksistä huolimatta osallistuvat varsinaisiin vihollisuuksiin ja joutuvat vastapuolen valtaan, he nauttavat edelleen tässä artiklassa tarkoitettua erityissuojelua riippumatta siitä, katsotaanko heidät sotavangeiksi.
4. Jos lapsia pidätetään, vangitaan tai internoidaan aseelliseen selkkaukseen liittyvästä syystä, heidät on majoitettava erikseen aikuisista paitsi tilanteissa, joissa perheet 75 artiklan 5 kappaleen mukaisesti majoitetaan perheyksikköinä.
5. Aseelliseen selkkaukseen liittyvästä rikoksesta määrättyä kuolemantuomiota ei saa panna täytäntöön, jos rikoksentehtyjä tekohetkellä ei ollut täyttäneet kahdeksaatoista vuotta.

78 artikla

Lasten evakuointi

1. Mikään selkkauksen osapuoli ei omia kansalaisyhteisönsä lukuun ottamatta saa järjestää lasten evakuointia vieraaseen maahan muutoin kuin tilapäisesti pakottavista syistä lasten terveydentilan tai sairaanhoidon tai, lukuun ottamatta miehittettyjä alueita, heidän turvallisuutensa sitä vaatiessa.

kuointia vieraaseen maahan muutoin kuin tilapäisesti pakottavista syistä lasten terveydentilan tai sairaanhoidon tai, lukuun ottamatta miehittettyjä alueita, heidän turvallisuutensa sitä vaatiessa. Milloin vanhemmat tai holhooja voidaan tavoittaa, on heiltä saatava kirjallinen suostumus tällaiseen evakuointiin. Kun vanhempia tai holhoojaa ei tavoiteta, on kirjallinen suostumus evakuointiin saatava henkilöiltä, jotka lain tai käytännön mukaan ovat ensisijaisesti vastuussa lasten huollosta. Evakuointi tapahtuu suojelijavaltion valvonnan alaisena ja kaikkien kasvatustaan mukaana lukien evakuoinnin toimittavan osapuolen, vastaanottavan osapuolen ja sen osapuolen, jonka kansalaisia lapset ovat, suostumuksella. Jokaisessa tapauksessa kaikkien selkkauksen osapuolten on ryhdyttävä kaikkiin käytettävissä oleviin varoimenpiteisiin, jottei evakuointi joutuisi vaaralle alttiiksi.

2. Milloin lapsia 1 kappaleen mukaisesti evakuoitetaan, on heidän kasvatustaan mukaana lukien vanhempien toivoma uskonnollinen ja siveellinen kasvatus jatkettava mahdollisimman vähin keskeytyksin.
3. Helpottaakseen tämän artiklan mukaisesti evakuoitujen lasten palauttamista perheeseensä ja kotimaahansa evakuoinnin toimittavan sopimuspuolen viranomaisten ja tarvittaessa vastaanottajamaan viranomaisten on täytettävä jokaisesta lapsesta valokuvalla varustettu kortti, joka on lähetettävä Punaisen Ristin kansainvälisen komitean henkilötiedustelukeskukseen. Jokaiseen korttiin on, milloin mahdollista ja milloin siitä ei lapselle ole vaaraa tai vahinkoa, merkittävä seuraavat tiedot:

- a) lapsen sukunimi (tai sukunimet);
- b) lapsen etunimi (tai etunimet);
- c) lapsen sukupuoli;
- d) syntymäaika ja -paikka (tai jollei se ole tiedossa, lapsen arvioitu ikä);
- e) isän koko nimi;
- f) äidin koko nimi ja tyttönimi;
- g) lapsen lähin sukulainen;
- h) lapsen kansalaisuus;
- i) lapsen äidinkieli ja muut kielet, joita hän puhuu;
- j) lapsen perheen osoite;
- k) lapsen mahdollinen henkilötunnus tai -numero;
- l) lapsen terveydentila;
- m) lapsen veriryhmä;
- n) mahdolliset erityistuntemerkit;
- o) lapsen löytöaika ja -paikka;
- p) lapsen maastapoistumisaika ja -paikka
- q) lapsen mahdollinen uskonto;
- r) lapsen osoite vastaanottajamaassa,
- s) jos lapsi kuolee ennen kotiuttamista, kuolinaika, -paikka ja -olosuhteet sekä paikka, minne hänet on haudattu.

III LUKU

Lehtimiehet

79 artikla

Toimenpiteet lehtimiesten suojelemiseksi

1. Vaarallisissa ammattitehtävissä aseellisen selkkauksen piiriin kuuluvalla alueella toimivat lehtimiehet katsotaan 50 artiklan 1 kappaleen mukaisiksi siviilihenkilöiksi.

2. Tässä ominaisuudessa he nauttivat yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan mukaista suojelua edellyttäen, että he eivät osallistu mihinkään siviiliasemaansa haitallisesti vaikuttavaan toimintaan, ja sen estämättä, mitä kolmannen yleissopimuksen 4 artiklan A kappaleen 4 kohdassa määrätään asevoimiin akreditoituista sotakirjeenvaihtajista.
3. He voivat saada tämän pöytäkirjan II liitteessä olevan mallin mukaisen henkilökortin. Tämän kortin antaa valtio, jonka kansalainen lehtimies on tai jonka alueella hän asuu tai jossa hänet palkannut uutisväline sijaitsee, ja sen on todistettava hänen lehtimiesasemansa.

V OSA

YLEISSOPIMUSTEN JA TÄMÄN PÖYTÄKIRJAN TÄYTÄNTÖÖNPANO

I osasto

YLEISMÄÄRÄYKSET

80 artikla

Täytäntöönpanotoimenpiteet

1. Korkeiden sopimuspuolten ja selkkauksen osapuolten viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan mukaisten velvoitteiden täytäntöönpanemiseksi.
2. Korkeiden sopimuspuolten ja selkkauksen osapuolten on annettava määräykset ja ohjeet yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan noudattamisen varmistamiseksi ja valvottava niiden täytäntöönpanoa.

81 artikla

Punaisen Ristin ja muiden humanitaaristen järjestöjen toiminta

1. Selkkauksen osapuolten on myönnettävä Punaisen Ristin kansainväliselle komitealle kaikki vallassaan olevat helpotukset, jotta se voisi suorittaa yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan sille uskomat humanitaariset tehtävät selkkausten uhrien suojelemisen ja auttamisen takaamiseksi. Selkkauksen osapuolten suostumuksella Punaisen Ristin kansainvälinen komitea voi suorittaa myös muuta humanitaarista toimintaa näiden uhrien hyväksi.
2. Selkkauksen osapuolten on myönnettävä kansallisille Punaisen Ristin (Punaisen Puolikuun ja Punaisen Leijonan ja Auringon) yhdistyksille tarpeelliset toimintaedellytykset, jotta ne voisivat suorittaa humanitaarista työtään selkkauksen uhrien hyväksi yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan määräysten sekä Punaisen Ristin perusperiaatteiden mukaisesti, sellaisina kuin nämä Punaisen Ristin kansainvälisissä konferensseissa on hyväksytty.
3. Korkeiden sopimuspuolten ja selkkauksen osapuolten on helpotettava kaikin mahdollisin tavoin sitä avustustoimintaa, jota Punaisen Ristin (Punaisen Puolikuun ja Punaisen Leijonan ja Auringon) yhdistykset sekä Punaisen Ristin yhdistysten liitto suorittavat selkkausten uhrien hyväksi yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan määräysten perusteella sekä Punainen Ristin perusperiaatteiden

mukaisesti sellaisina kuin nämä Punaisen Ristin kansainvälisissä konferensseissa on hyväksytty.

4. Korkeiden sopimuspuolten ja selkkauksen osapuolten on pyrittävä mahdollisuuksiensa mukaan järjestämään 2 ja 3 kappaleessa tarkoitettuja helpotuksia myös muille yleissopimuksissa tai tässä pöytäkirjassa mainituille humanitaarisille järjestöille, jotka ovat selkkauksen osapuolten asianmukaisesti valtuuttamia ja jotka toimivat yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan määräysten mukaisesti.

82 artikla

Asevoimien oikeudelliset neuvonantajat

Korkeiden sopimuspuolten on varmistettava aina samoin kuin selkkauksen osapuolten selkkauksen aikana, että heillä tarvittaessa on käytettävänä oikeudellisia neuvonantajia, jotka voivat antaa neuvoja asianmukaisen tason sotilasjohdolle yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan soveltamisesta ja asevoimille annettavista, näitä asioita koskevista ohjeista.

83 artikla

Tunnetuksitekeminen

1. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat sekä rauhan että aseellisen selkkauksen aikana tekemään omista maissaan yleissopimuksia ja tätä pöytäkirjaa mahdollisimman laajasti tunnetuksi sekä erityisesti sisällyttämään ne asevoimiensa koulutusohjelmaan, sekä edistämään niihin perehtymistä myös siviiliväestön keskuudessa, niin että asiakirjat tulevat tunnetuiksi sekä asevoimien että siviiliväestön keskuudessa.
2. Sotilas- ja siviiliviranomaisten, jotka aseellisen selkkauksen aikana ottavat vastuun yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan soveltamisesta, on oltava täysin perehtyneitä niiden sisältöön.

84 artikla

Soveltamista koskevat määräykset

Korkeiden sopimuspuolten on toimitettava mahdollisimman pian tallettajan tai tarvittaessa suojeluvalltion välityksellä toisilleen tämän pöytäkirjan viralliset käännökset sekä ilmoituksen sen soveltamisen varmistamiseksi annetuista laeista ja säännöksistä.

V OSA

YLEISSOPIMUSTEN JA TÄMÄN PÖYTÄKIRJAN TÄYTÄNTÖÖNPANO

II osasto

YLEISSOPIMUSTEN JA TÄMÄN PÖYTÄKIRJAN RIKKOMISEN ESTÄMINEN

85 artikla

Tämän pöytäkirjan rikkomisen estäminen

1. Rikkomusten ja törkeiden rikosten estämistä koskevia yleissopimusten määräyksiä sovelletaan tämän osaston määräyksillä täydennettynä myös rikkomuksiin ja törkeisiin rikoksiin tätä pöytäkirjaa vastaan.
2. Yleissopimuksissa törkeiksi rikoksiksi katsotut rikokset ovat myös törkeitä rikoksia tätä pöytäkirjaa

vastaan, jos ne on tehty tämän pöytäkirjan 44, 45 ja 73 artiklan mukaisesti suojelua nauttivia, vastapuolen vallassa olevia henkilöitä vastaan, tämän pöytäkirjan mukaista suojelua nauttivia vastapuolen haavoittuneita, sairaita tai haaksirikkoutuneita vastaan tai vastapuolen hallinnassa olevaa, tämän pöytäkirjan mukaista suojelua nauttivaa lääkintä- tai hengellistä henkilöstöä, lääkintäyksikköä tai lääkintäkulkuneuvoja vastaan.

3. Tämän pöytäkirjan 11 artiklassa määriteltyjen törkeiden rikosten lisäksi seuraavat teot on katsottava törkeiksi rikoksiksi tätä pöytäkirjaa vastaan, milloin ne ovat tahallisia, tämän pöytäkirjan asianomaisten määräysten vastaisia ja ovat tuottaneet kuoleman tai vakavan vamman ruumiille tai terveydelle:
 - a) siviiliväestöön tai yksityiseen siviilihenkilöön kohdistettu aseellinen toiminta;
 - b) umpimähkäinen siviiliväestöön ja -kohteisiin vaikuttava aseellinen toiminta tietäen sen aiheuttavan kohtuuttomia ihmishengen menetyksiä ja haavoittumisia siviiliväestön keskuudessa tai vahinkoa siviilikohteille, niin kuin 57 artiklan 2 kappaleen a kohdan alakohdassa iii määritellään;
 - c) aseellinen toiminta vaarana olevia voimia sisältävää laitosta tai rakennelmaa vastaan tietäen hyökkäyksen aiheuttavan kohtuuttomia ihmishengen menetyksiä ja haavoittumisia siviiliväestön keskuudessa tai vahinkoa siviilikohteille, niin kuin 57 artiklan 2 kappaleen a kohdan alakohdassa iii määritellään;
 - d) aseellinen toiminta puolustamatonta paikkakuntaa vastaan tai demilitarisoidulle alueelle;
 - e) aseellinen toiminta rikoksilöä vastaan, tietoisena siitä, että hän on taistelukyvytön (hors de combat);
 - f) Punaisen Ristin, Punaisen Puolikuun tai Punaisen Leijonan ja Auringon tunnusmerkin tai muun yleissopimuksissa tai tässä pöytäkirjassa tunnusnettujen suojelevan merkin petollinen 37 artiklan vastainen käyttö.
4. Edellisissä kappaleissa sekä yleissopimuksissa määriteltyjen törkeiden rikosten lisäksi seuraavat teot katsotaan törkeiksi rikoksiksi tätä pöytäkirjaa vastaan, milloin ne ovat tahallisia ja yleissopimusten tai tämän pöytäkirjan vastaisia:
 - a) miehittäjävaltion toimittama oman siviiliväestönsä osan siirtäminen miehittämälleen alueelle tai miehitetyn alueen väestön tai väestönsä osan siirtäminen miehitetyn alueen rajojen sisäpuolelle tai alueen ulkopuolelle neljännen yleissopimuksen 49 artiklan määräysten vastaisesti;
 - b) oikeudeton viivytys sotavankien tai siviilihenkilöiden kotiuttamisessa;
 - c) rotuerotteluun perustuvan epäinhimillisen tai alentavan käytännön harjoittaminen, mukaan lukien rotusyrjintään perustuva henkilökohtaisen arvokkuuden loukkaus,
 - d) aseellinen toiminta selvästi tunnistettuja historiallisia muistomerkkejä, taideteoksia tai uskonnonharjoituspaikkoja vastaan, jotka muodostavat kansojen sivistyksellisen tai henkisen perinnön ja joille erityisjärjestelyin esimerkiksi toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen puitteissa on myönnetty erityinen suojelu, toiminnan aiheuttaessa niille huomattavia vaurioita, vaikka ei ole mitään todistetta siitä, että vastapuoli olisi rikkonut 53 artiklan b kohdan määräyksiä vastaan, eivätkä kyseiset

historialliset muistomerkit, taideteokset ja uskonnonharjoituspaikat ole sotilaskohteiden välittömässä läheisyydessä;

- e) oikeuden kieltäminen puolueettomaan ja säännömukaiseen oikeudenkäyntiin yleissopimusten perusteella suojeltavalta tai tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettulta henkilöltä.
5. Vaikuttamatta yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan soveltamiseen, näissä asiakirjoissa tarkoitettut törkeät rikokset katsotaan sotarikoksiksi.

86 artikla

Laiminlyönnit

1. Korkeiden sopimuspuolten ja selkkauksen osapuolten tulee ehkäistä törkeät rikokset ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin estääkseen muut rikkomukset yleissopimuksia tai tätä pöytäkirjaa vastaan, jotka johtuvat toimintavelvollisuuden laiminlyönneistä.
2. Se seikka, että alainen on rikkonut yleissopimuksia tai tätä pöytäkirjaa vastaan, ei vapauta hänen esimiehään tapauksesta riippuen joko rikosoikeudellisesta tai kurinpidollisesta vastuusta tai rangaistuksesta, jos he tiesivät tai heidän olisi saamiensa tietojen perusteella pitänyt vallitsevissa olosuhteissa voida päätellä, että alainen teki tai aikoi tehdä sellaisen rikkomuksen, eivätkä ryhtyneet kaikkiin vallassaan oleviin toimenpiteisiin rikkomuksen ehkäisemiseksi tai estämiseksi.

87 artikla

Päällystön velvollisuudet

1. Korkeiden sopimuspuolten on velvoitettava sotilaspäällystönsä ehkäisemään ja tarvittaessa lopettamaan yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan vastaiset rikkomukset alaistensa asevoimien jäsenten ja muiden johdossaan olevien henkilöiden keskuudessa ja ilmoittamaan rikkomuksista asianomaisille viranomaisille.
2. Rikkomusten ehkäisemiseksi ja lopettamiseksi korkeiden sopimuspuolten ja selkkauksen osapuolten on velvoitettava kunkin päällystöön kuuluvan henkilön vastuutonsa mukaisesti varmistamaan, että hänen alaisensa asevoimien jäsenet ovat tietoisia yleissopimuksista ja tästä pöytäkirjasta johtuvista velvollisuuksistaan.
3. Korkeiden sopimuspuolten ja selkkauksen osapuolten on velvoitettava päällystöön kuuluvat henkilöt, jotka toteavat alaistensa tai muiden johdossaan olevien henkilöiden aikovan tehdä tai tehneen rikkomuksen yleissopimuksia tai tätä pöytäkirjaa vastaan, ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin rikkomusten estämiseksi ja tarvittaessa aloittamaan kurinpidolliset tai rikosoikeudelliset toimenpiteet rikkojia vastaan.

88 artikla

Keskinäinen avunanto rikosasioissa

1. Korkeiden sopimuspuolten on myönnettävä apua toisilleen kaikkiin mahdollisiin tavoin yleissopimuksia tai tätä pöytäkirjaa vastaan tehtyjen törkeiden rikosten johdosta suoritettavan rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä.
2. Yleissopimuksissa ja tämän pöytäkirjan 85 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettut oikeudet ja velvoitteet huomioon ottaen ja olosuhteiden salliessa kor-

keiden sopimuspuolten on toimittava yhteistyössä rikoksentehtävien luovuttamista koskevista asioista. Niiden on harkittava asianmukaisesti sen valtion luovutuspyyntöä, jonka alueella esitetty rikos on tapahtunut.

3. Kaikissa tapauksissa on sovellettava sen korkean sopimuspuolen lakia, jolle luovutuspyyntö on esitetty. Edellisten kappaleiden määräykset eivät kuitenkaan vaikuta mihinkään muihin kahdenkeskeisiin tai monenkeskeisiin olemassaoleviin tai myöhemmin tehtäviin, keskinäistä avunantoa kaikissa tai joissakin rikosasioissa koskeviin sopimuksiin.

89 artikla Yhteistyö

Tilanteissa, jolloin yleissopimusten tai tämän pöytäkirjan määräyksiä on vakavasti rikottu, korkeat sopimuspuolet sitoutuvat toimimaan joko yhteisesti tai jokainen erikseen yhteistyössä Yhdistyneiden Kansakuntien kanssa ja Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisesti.

90 artikla Kansainvälinen tutkimuskomissio

1. a) Perustetaan Kansainvälinen tutkimuskomissio (jäljempänä ”komissio”), johon kuuluu viisitoista moraaliltaan korkeatasoista ja tunnetusti puolueetonta jäsentä.
- b) Kun vähintään kaksikymmentä korkeata sopimuspuolta ovat hyväksyneet komission 2 kappaleen mukaisen toimivallan, tallettaja kutsuu koolle ensimmäisen kerran ja sen jälkeen joka viides vuosi näiden korkeiden sopimuspuolten edustajat valitsemaan komission jäsenet. Kokouksessa edustajat valitsevat komission jäsenet salaisella äänestyksellä ehdokasluettelosta, johon jokainen kyseisistä korkeista sopimuspuolista voi nimetä yhden ehdokkaan.
- c) Komission jäsenet toimivat henkilökohtaisessa ominaisuudessa ja suorittavat tehtäviään seuraavassa kokouksessa pidettäviin vaaleihin saakka.
- d) Vaaleissa korkeat sopimuspuolet varmistavat, että komissioon valittavat henkilöt yksilöinä täyttävät vaaditut ominaisuudet ja että komissio kokonaisuutena edustaa tasapuolista maantieteellistä ja kautumista.
- e) Jos komissiossa vapautuu tilapäisesti paikka, komissio hoitaa sen täyttämisen itse ottaen asianmukaisesti huomioon edellisten kohtien määräykset.
- f) Tallettaja järjestää komissiolle sen tehtävien edellyttämät hallinnolliset palvelut. 1407 N:o 82
2. a) Korkeat sopimuspuolet voivat tämän pöytäkirjan allekirjoitessaan, ratifioidessaan tai siihen liittyessään tai milloin tahansa sen jälkeen selittää tunnustavansa ipso facto ja ilman erityistä sopimusta päteviksi jokaiseen toiseen saman velvoituksen hyväksyvään korkeaan sopimuspuoleen nähden komission toimivallan tutkia kyseisen toisen sopimuspuolen esittämiä väitteitä tämän artiklan mukaisesti.
- b) Edellä mainitut selitykset talletetaan tallettajan huostaan, joka toimittaa niistä jäljennökset korkeille sopimuspuolille.
- c) Komission toimivaltaan kuuluu

- i) tutkia tosiasioita, joiden väitetään olevan yleissopimuksissa ja tässä pöytäkirjassa määriteltyjä törkeitä rikoksia tai muita vakavia loukkauksia yleissopimuksia tai tätä pöytäkirjaa vastaan;
- ii) hyvien palvelujensa kautta helpottaa kunnioittavan asenteen palauttamista yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan määräyksiä kohtaan.
- d) Muissa tapauksissa komissio panee alulle tutkimuksen selkkauksen osapuolen pyynnöstä vain toisen osapuolen tai osapuolten suostumuksella.
- e) Tämän kappaleen edelliset määräykset huomioon ottaen ensimmäisen yleissopimuksen 52 artiklan, toisen yleissopimuksen 53 artiklan, kolmannen yleissopimuksen 132 artiklan ja neljännen yleissopimuksen 149 artiklan määräyksiä sovelletaan edelleen väitettyihin loukkauksiin yleissopimuksia vastaan ja ulotetaan koskemaan myös väitettyjä loukkauksia tätä pöytäkirjaa vastaan.
3. a) Jolleivät asiaan osallistuvat sopimuspuolet keskenään toisin sovi, kaikki tutkimukset suorittaa erityisjaosto, johon kuuluu seitsemän seuraavasti nimitettyä jäsentä:
 - i) viisi komission jäsentä, jotka komission puheenjohtaja nimittää tasapuolisen maantieteellisen ja kautumisen pohjalta neuvoteltuaan selkkauksen osapuolten kanssa ja jotka eivät ole minkään selkkauksen osapuolen kansalaisia;
 - ii) kaksi ad hoc-jäsentä, jotka eivät ole minkään selkkauksen osapuolen kansalaisia ja joista kumpikin puoli nimittää yhden.
- b) Saatuaan tutkimuspyynnön, komission puheenjohtaja asettaa kohtuullisen määräajan jaoston muodostamiseksi. Mikäli ad hoc-jäseniä ei määrääjän kuluessa ole nimitetty, puheenjohtaja nimittää välittömästi niin monta puuttuvaa jäsentä komission jäsenten keskuudesta kuin jaoston jäsenmäärän täydentämiseksi tarvitaan.
4. a) Edellä 3 kappaleen mukaisesti tutkimusta varten asetettu jaosto pyytää selkkauksen osapuolia avustamaan sitä ja esittämään todisteita. Jaosto voi myös hankkia muita tarpeelliseksi katsomiaan todisteita ja voi tehdä tutkimuksen tilanteesta paikalla.
- b) Todistusaineisto kokonaisuudessaan on ilmaista osapuolille, joilla on oikeus esittää selityksensä siitä komissiolle.
- c) Jokaisella osapuolella on oikeus kiistää todisteet.
5. a) Komissio esittää osapuolille raportin jaoston tutkimustuloksista ja tarpeelliseksi katsomansa suosituksen.
- b) Mikäli jaosto ei pysty kokoamaan riittäviä todisteita tosiasioihin perustuvien ja puolueettomien päätelmien tekemiseksi, komissio ilmoittaa syyn siihen.
- c) Komissio ei julkista päätelmiään, elleivät kaikki selkkauksen osapuolet sitä pyydä.
6. Komissio laatii omat sääntönsä, mukaan lukien komission ja erityisjaoston puheenjohtajuutta koskevat säännöt. Näiden sääntöjen on varmistettava, että komission puheenjohtajan tehtäviä aina hoidetaan ja että tutkimusten aikana puheenjohtajana on henkilö, joka ei ole selkkauksen osapuolen kansalainen.
7. Komission hallinnolliset kulut katetaan 2 kappaleessa tarkoitettujen selityksen antaneiden korkeiden sopimuspuolten suorittamalla maksuilla ja va-

paaheitoilla suorituksilla. Tutkimusta pyytävän selkkauksen osapuolen tai osapuolten on suoritettava etukäteen varat erityisjaoston kulujen peittämiseksi, ja ne on korvattava viiteenkymmeneen prosenttiin saakka jaoston kokonaiskuluista sen osapuolen tai osapuolten toimesta, joita vastaan väitteet on esitetty. Kun jaostolle esitetään vastasyttöksiä, molempien osapuolten on suoritettava viisikymmentä prosenttia tarvittavista varoista.

91 artikla

Vastuu

Selkkauksen osapuoli, joka rikkoo yleissopimusten tai tämän pöytäkirjan määräyksiä, on velvollinen tapauksen niin vaatiessa suorittamaan korvauksen. Se on vastuussa asevoimiinsa kuuluvien henkilöiden kaikista teoista.

VI OSA

LOPPUMÄÄRÄYKSET

92 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä pöytäkirja avataan allekirjoittamista varten yleissopimusten osapuolille kuuden kuukauden kuluttua päätöksiäkirjan allekirjoittamisesta, ja se on avoinna kahdentoista kuukauden ajan.

93 artikla

Ratifiointi

Tämä pöytäkirja on ratifioitava mahdollisimman pian. Ratifiointikirjat talletetaan yleissopimusten tallettajan, Sveitsin liittoneuvoston huostaan.

94 artikla

Liittyminen

Tämä pöytäkirja on avoinna liittymistä varten yleissopimusten jokaiselle osapuolelle, joka ei ole sitä allekirjoittanut. Liittymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.

95 artikla

Voimaantulo

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun kaksi ratifiointia liittymiskirjaa on talletettu.
2. Jokaisen yleissopimuksen osapuolen osalta, joka sitä myöhemmin ratifioi tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen, se tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä kun asianomainen sopimuspuoli on tallettanut ratifiointi- tai liittymiskirjansa.

96 artikla

Sopimusten väliset suhteet tämän pöytäkirjan tultua voimaan

1. Milloin yleissopimusten osapuolek ovat myös tämän pöytäkirjan sopimuspuolia, yleissopimuksia sovelletaan tällä pöytäkirjalla täydennetyssä muodossa.
2. Milloin tämä pöytäkirja ei sido jotakin selkkauksen osapuolista, se on jatkuvasti sitova pöytäkirjan sopimuspuolien osalta niiden keskinäisissä suhteissa. Pöytäkirja on niiden osalta sitova lisäksi osapuoleen nähden, jota se ei sido, jos jälkimmäinen hyväksyy sen määräykset ja niitä soveltaa.

3. Korkeata sopimuspuolta vastaan 1 artiklan 4 kapaleessa tarkoitettussa aseellisessa selkkauksessa asettunutta kansaa edustava viranomainen voi tallettajalle osoitetulla yksipuolisella selityksellä sitoutua soveltamaan yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan määräyksiä. Tallettajan vastaanotettua selityksen, sillä on seuraava vaikutus selkkaukseen:

- a) yleissopimukset ja tämä pöytäkirja tulevat välittömästi voimaan sanotun viranomaisen osalta selkkauksen osapuolena;
- b) sanottu viranomainen omaksuu samat oikeudet ja velvollisuudet kuin yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan korkeat sopimuspuolet; ja
- c) yleissopimukset ja tämä pöytäkirja sitovat yhtälailla kaikkia selkkauksen osapuolia.

97 artikla

Muutokset

1. Jokainen korkea sopimuspuoli voi ehdottaa muutoksia tähän pöytäkirjaan. Muutosehdotuksen teksti on toimitettava tallettajalle, joka neuvoteltuaan kaikkien korkeiden sopimuspuolten ja Punaisen Ristin kansainvälisen komitean kanssa päättää, tulisiko konferenssi kutsua koolle käsittelemään ehdotettua muutosta.
2. Tallettajan on kutsuttava konferenssiin kaikki korkeat sopimuspuolet ja yleissopimusten sopimuspuolet riippumatta siitä, ovatko ne allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

98 artikla

I liitteen tarkistaminen

1. Viimeistään neljän vuoden kuluttua tämän pöytäkirjan voimaantulosta ja sen jälkeen vähintään neljän vuoden väliajoin Punaisen Ristin kansainvälisen komitean tulee neuvotella korkeiden sopimuspuolten kanssa tämän pöytäkirjan liitteestä, ja se voi tarpeelliseksi katsoessaan ehdottaa pidettäväksi teknillisten asiantuntijain kokouksen tarkoituksena I liitteen tarkistaminen ja siihen toivottavien muutosten ehdottaminen. Jollei kuuden kuukauden kuluessa kokousehdotuksen tiedottamisesta korkeille sopimuspuolille yksi kolmasosa niistä ilmoita vastustavansa kokousta, Punaisen Ristin kansainvälinen komitea kutsuu koolle kokouksen, johon kutsutaan myös tarkkailijoita sopivista kansainvälisistä järjestöistä. Punaisen Ristin kansainvälinen komitea kutsuu myös koolle tällaisen kokouksen aina, kun yksi kolmasosa korkeista sopimuspuolista sitä pyytää.
2. Tallettajan on kutsuttava koolle korkeiden sopimuspuolien ja yleissopimusten osapuolten kokous harkitsemaan teknillisten asiantuntijoiden kokouksen ehdottamia muutoksia, mikäli kokouksen jälkeen Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tai kolmasosa korkeista sopimuspuolista sitä pyytää.
3. Muutokset voidaan tällaisessa kokouksessa hyväksyä kahden kolmasosan enemmistöllä läsnäolevista ja äänestävistä korkeista sopimuspuolista.
4. Tallettajan tulee ilmoittaa jokaisesta täten hyväksytyistä I liitteen muutoksesta korkeille sopimuspuolille ja yleissopimusten osapuolille. Muutos katsotaan hyväksytyksi vuoden kuluttua ilmoituksesta, jollei kyseisen vuoden kuluessa vähin-

tään kolmasosa korkeista sopimuspuolista ole jättänyt tallettajalle ilmoitusta hyväksymättä jättämisestä.

5. Tämän artiklan 4 kappaleen mukaisesti hyväksytyksi katsottu muutos tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua hyväksymisen jälkeen kaikkien korkeiden sopimuspuolten osalta lukuun ottamatta niitä, jotka ovat jättäneet saman kappaleen mukaisesti ilmoituksen hyväksymättä jättämisestä. Jokainen sellaisen ilmoituksen tehnyt sopimuspuoli voi peruuttaa milloin tahansa ilmoituksensa, ja muutos tulee silloin tämän sopimuspuolen osalta voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä.
6. Tallettajan tulee ilmoittaa kaikille korkeille sopimuspuolille ja yleissopimusten osapuolille muutosten voimaantulosta ja siitä, mitä sopimuspuolia ne sitovat, niiden voimaantulopäivästä kunkin sopimuspuolen osalta sekä 4 kappaleen mukaisesti tehdyistä ilmoituksista hyväksymättä jättämisestä ja näiden peruutuksista.

99 artikla

Irtisanominen

1. Jos korkea sopimuspuoli irtisanoo tämän pöytäkirjan, irtisanominen ei tule voimaan ennen kuin vuoden kuluttua irtisanomiskirjan vastaanottamisesta. Jos kuitenkin kyseisen vuoden päättyessä irtisanoutuva sopimuspuoli on osapuolena 1 artiklassa tarkoitettussa tilanteessa, irtisanominen ei tule voimaan ennen aseellisen selkkauksen tai miehittämisen päättymistä eikä missään tapauksessa ennen kuin yleissopimusten tai tämän pöytäkirjan mukaan suojeltavien henkilöiden lopulliseen vapauttamiseen, kotiuttamiseen tai uudelleen sijoittamiseen liittyvät toimenpiteet on saatettu loppuun.
2. Irtisanomisesta on ilmoitettava kirjallisesti tallettajalle, jonka tulee toimittaa siitä tieto kaikille korkeille sopimuspuolille.
3. Irtisanominen tulee voimaan vain irtisanoutuvan sopimuspuolen osalta.
4. Edellä olevan 1 kappaleen mukaisesti tehty irtisanominen ei vaikuta aseellisen selkkauksen johdosta irtisanoutuvalle sopimuspuolelle tämän pöytäkirjan mukaisesti jo tullessiin velvoitteisiin jokaisen teon osalta, joka on suoritettu ennen irtisanomisen voimaantuloa.

100 artikla

Tiedotukset

Tallettajan on tiedotettava korkeille sopimuspuolille ja yleissopimusten osapuolille riippumatta siitä, ovatko ne allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan:

- a) tämän pöytäkirjan allekirjoituksista sekä 93 ja 94 artiklan mukaisesti talletetuista ratifioimis- ja liittymiskirjoista;
- b) tämän pöytäkirjan 95 artiklan mukaisesta voimaantulopäivästä;
- c) pöytäkirjan 84, 90 ja 97 artiklan mukaisesti annetuista ilmoituksista ja selityksistä;
- d) pöytäkirjan 96 artiklan 3 kappaleen mukaisesti vastaanotetuista ilmoituksista, joista tieto on toimitettava mahdollisimman nopealla tavalla; sekä
- e) pöytäkirjan 99 artiklan mukaisista irtisanomisista.

101 artikla

Rekisteröinti

1. Tämän pöytäkirjan voimaan tultua tallettajan on toimitettava se Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle rekisteröintiä varten ja julkaistavaksi Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti.
2. Tallettajan on ilmoitettava myös Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle kaikista vastaanottamistaan tätä pöytäkirjaa koskevista ratifioinnista, liittymisistä ja irtisanomisista.

102 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämän pöytäkirjan alkuperäiskappale, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan tallettajan huostaan, jonka on toimitettava siitä oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille yleissopimusten osapuolille.

LIITE I Henkilötietoja ja henkilöiden tunnistamista koskevat säännöt

I luku

HENKILÖKORTIT

1 artikla

Pysyvälle siviiliväestöön kuuluvalle lääkintä- ja hengelliselle henkilöstölle tarkoitettu henkilökortti

1. Pöytäkirjan 18 artiklan 3 kappaleessa mainitussa pysyvän siviiliväestöön kuuluvan lääkintä- ja hengellisen henkilöstön henkilökortin tulee:

- a) olla varustettu tunnusmerkillä ja kooltaan sellainen, että sitä voi kantaa taskussa;
 - b) olla kestävä ja käyttökelpoinen;
 - c) olla kirjoitettu maan kansallisella tai virallisella kielellä (minkä lisäksi siinä saa olla teksti muilla kielillä);
 - d) mainita haltijan nimi, syntymäaika (tai haltijan ikä kortin antohetkellä, jollei syntymäaika ole tiedossa) sekä haltijan henkilönumero, jos sellainen on olemassa;
 - e) ilmoittaa missä ominaisuudessa haltija nauttii yleissopimusten ja pöytäkirjan mukaista suojelua;
 - f) olla varustettu haltijan valokuvalla sek; allekirjoituksella tai peukalonjäljellä tai molemmilla;
 - g) olla varustettu toimivaltaisen viranomaisen leimalla ja allekirjoituksella;
 - h) ilmoittaa kortin antopäivä ja viimeinen voimassaolopäivä.
2. Henkilökortin on oltava samanlainen kunkin sopimuspuolen koko alueella ja mikäli mahdollista samankaltainen kaikilla selkkauksen osapuolilla. Selkkauksen osapuolet voivat käyttää 1. kuvan yksikielistä esimerkkiä mallina. Selkkauksen puhjetessa osapuolet lähettävät toisilleen mallikappaleen, jos heidän käyttämänsä kortti poikkeaa 1. kuvan mallista. Henkilökortti tehdään mikäli mahdollista kahtena kappaleena, joista antava viranomainen pitää toisen ja täten valvoo antamistaan kortteja.
3. Pysyvältä siviiliväestöön kuuluvalla lääkintä- ja hengelliseltä henkilöstöltä ei missään olosuhteissa saa riistää tätä henkilökorttia. Kortin kadotessa he ovat oikeutettuja saamaan kaksoiskappaleen.

2 artikla

Väliaikaiselle siviiliväestöön kuuluvalle lääkintä- ja hengelliselle henkilöstölle tarkoitettu henkilökortti

1. Väliaikaisen siviiliväestöön kuuluvan lääkintä- ja hengellisen henkilöstön henkilökortin tulee milloin mahdollista olla samanlainen kuin näiden sääntöjen 1 artiklassa tarkoitettu henkilökortti. Selkkauksen osapuolet voivat käyttää esimerkiksi 1. kuvan mallia.
2. Milloin olosuhteiden johdosta väliaikaiselle siviiliväestöön kuuluvalla lääkintä- ja hengelliselle henkilöstölle ei voida antaa näiden sääntöjen 1 artiklassa tarkoitettua henkilökorttia, sanotulle henkilöstölle voidaan antaa toimivaltaisen viranomaisen allekirjoittama todistus, jossa vakuutetaan haltijan toimivan väliaikaisesti näissä tehtävissä. Kortista tulee myös milloin mahdollista ilmetä tehtävän kestämisäika ja kortin haltijan oikeus käyttää tunnusmerkkiä. Todistuksessa tulee olla haltijan nimi ja syntymäaika (ellei syntymäaika ole tiedossa, haltijan ikä kortin antopäivänä), hänen tehtävänsä sekä mahdollinen henkilötunnus. Siinä on oltava hänen allekirjoituksensa tai peukalonjälkensä tai molemmat.

ETUPUOLI

	
<p>PYSYVÄN VÄLJ- AIKAISEN</p>	<p>(maa ja viranomainen, joka on kortin antanut)</p>
<p>PYSYVÄN VÄLJ- AIKAISEN</p>	<p>lääkintä- hengellisen henkilöstön</p>
<p>HENKILÖKORTTI</p>	<p>siviiliväestöön kuuluvan</p>
Nimi	
Syntymäaika (tai ikä)	
Henkilönumero (jos on)	
<p>Tämän kortin haltija nauttii Genevessä 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen yleissopimusten ja niiden kansainvälisen aseellisen selkkauksen uhrien suojele- mista koskevan lisäpöytäkirjan (Pöytäkirja I) mu- kaista suojelua toimiessaan</p>	
Annettu (päivämäärä)	
Henkilökortin n:o	
<p>Viranomaisen allekirjoitus</p>	
<p>Tämän henkilökortin voimassaolo lakkaa</p>	

KÄÄNTÖPUOLI

Pituus	Silmät	Hiukset
<p>Muut tuntomerkit tai tiedot:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>		
<p>HALTIJAN VALOKUVA</p>		
<p>Leima</p>	<p>Haltijan allekirjoitus tai peukalonjälki tai molemmat</p>	

1. kuva: henkilökortti (Koko 74x105 mm)

II luku

TUNNUSMERKKI

3 artikla

Muoto ja laatu

1. Tunnusmerkin (punainen valkoisella pohjalla) on oltava niin suuri kuin olosuhteet sallivat. Ristin, puolikuun tai leijonan ja auringon muodon osalta korkeat sopimuspuolet voivat noudattaa 2. kuvan malleja.
2. Yöllä tai näkyvyyden ollessa heikko voi tunnusmerkki olla valaistu; sen voi myös valmistaa aineesta, joka mahdollistaa sen tunnistamisen teknisin havaintovälinein.

2. kuva: punaiset tunnusmerkit valkoisella pohjalla

4 artikla

Käyttö

1. Tunnusmerkki pannaan näkyville milloin mahdollista tasaiselle pinnalle tai lippuina, jotka näkyvät mahdollisimman monelta suunnalta mahdollisimman kauas.
2. Toimivaltaisen viranomaisen ohjeita noudattaen taistelualueella toimivan lääkintä- ja hengellisen henkilöstön on mahdollisuuksien mukaan käytettävä tunnusmerkillä varustettua päähinettä ja vaatteita.

III luku

TUNNUSMERKINANTO

5 artikla

Vapaaehtoinen käyttö

1. Jollei näiden sääntöjen 6 artiklasta muuta johdu, tässä luvussa määrätyt tunnusmerkinannot on tarkoitettu yksinomaan lääkintäyksiköiden ja -kulkuneuvojen käyttöön, eikä niitä saa muussa yhteydessä käyttää. Kaikkien tässä luvussa tarkoitettujen merkinantojen käyttö on vapaaehtoista.
2. Väliaikainen lääkintäilma-alus, jota joko ajan puutteen tai laatunsa johdosta ei voi merkitä tunnusmerkillä, voi käyttää tässä luvussa tarkoitettua tunnusmerkinantoa. Paras ja tehokkain tapa tunnistaa lääkintäilma-alus on kuitenkin tunnusmerkin tai 6 artiklassa tarkoitettujen valomerkin tai molempien käyttö ja niiden täydentäminen näiden sääntöjen 7 ja 8 artiklassa tarkoitetuilla merkeillä.

6 artikla

Valomerkki

1. Valomerkki, joka muodostuu sinisestä vilkkuvalosta, vahvistetaan lääkintäilma-aluksen tunnistamismerkiksi. Mikään muu ilma-alus ei saa käyt-

tää tätä merkkiä. Suositeltu sininen väri saadaan käyttämällä kolmivärikoordinaatteja:

vihreä raja $y = 0.065 + 0.805X$

valkoinen raja .. $y = 0.400 - X$

sinipunainen raja $x = 0.133 + 0.600Y$

Sinisen valon suositeltu välähdystiheys on 60--100 välähdystä minuutissa.

2. Lääkintäilma-aluksissa tulee olla valolaitteet, joiden avulla valomerkki näkyy mahdollisimman moneen suuntaan.
3. Jollei selkkauksen osapuolten välillä ole erityistä sopimusta, jolla sinisen vilkkuvalon käyttö varataan yksinomaan lääkintäajoneuvon ja -aluksen tunnistamiseen, ei sen käyttö muissa ajoneuvoissa tai aluksissa ole kielletty.

7 artikla

Radiosignaali

1. Radiosignaalin on oltava radiopuhelin- tai radio-sähkesanoma, jota edeltää erityinen prioriteettisignaali, jonka määrää ja hyväksyy Kansainvälisen pikatiedotusliiton (ITU) Yleismaailmallinen hallinnollinen radiokonferenssi. Se on annettava kolme kertaa ennen kyseisen lääkintäkulkuneuvon kutsumerkkiä. Sanoma on lähetettävä englanninkielellä sopivien väliajojen ja 3 kappaleessa annettuja jaksolukuja käyttäen. Prioriteettisignaalit on varattava yksinomaan lääkintäyksiköiden ja -kulkuneuvojen käyttöön.
2. Radiosanomasta, jota edeltää 1 kappaleessa mainittu prioriteettisignaali, on ilmettävä seuraavat tiedot:
 - a) lääkintäkulkuneuvon kutsumerkki;
 - b) lääkintäkulkuneuvon sijainti;
 - c) lääkintäkulkuneuvojen lukumäärä ja laji;
 - d) aiottu reitti;
 - e) arvioitu matkantekoaika tai lähtö- ja saapumisaika;
 - f) muita mahdollisia tietoja kuten lennon korkeus, radiojaksoluvut, kielet ja toisiotutkalajit ja koodit.
3. Tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa mainittujen radioyhteyksien sekä pöytäkirjan 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30 ja 31 artiklassa mainittujen yhteyksien helpottamiseksi korkeat sopimuspuolet, selkkauksen osapuolet tai yksi selkkauksen osapuolista voivat yhteisymmärryksessä muiden kanssa tai yksin määrätä noudatettavan jaksoluvun Kansainvälisen pikatiedotusyleissopimuksen liitteenä olevan jaksolukutaulukon mukaisesti ja julkistaa määrätyt kansalliset jaksoluvut noudatettaviksi kyseisiä sanomia lähetettäessä. Nämä jaksoluvut on ilmoitettava Kansainväliselle pikatiedotusliitolle Yleismaailmallisen hallinnollisen radiokonferenssin määräämää menettelytapaa noudattaen.

8 artikla

Elektroninen tunnistaminen

1. Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 tehdyn kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen 10 liitteen mukaista toisiotutkajärjestelmää (SSR) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen voidaan käyttää lääkintäilma-aluksen tunnistamiseen ja sen reitin seuraamiseen. Yksinomaan lääkintäilma-alusten käyttöön varatun SSR-lajin ja -koodin

määräävät yhteisymmärryksessä muiden kansa-
sa tai yksin korkeat sopimuspuolet, selkkauksen
osapuolet tai jokin osapuolista Kansainvälisen si-
viili-ilmailujärjestön suosittelemaa menettelyta-
paa noudattaen.

2. Selkkauksen osapuolet voivat keskinäisellä sopi-
muksella määrätä vastaavan elektronisen järjes-
telmän lääkintäajoneuvojen ja -alusten tunnistamiseksi.

IV luku

YHTEYDET

9 artikla

Radioyhteydet

Näiden sääntöjen 7 artiklassa tarkoitettu prioriteet-
tisignaali voi edeltää lääkintäyksikköjen ja -kulku-
neuvojen antamaa pöytäkirjan 22, 23, 25, 26, 27, 28,
29, 30 ja 31 artiklassa määrättyjen menettelytapojen
mukaista radioyhteyttä.

10 artikla

Kansainvälisten koodien käyttö

Lääkintäyksiköt ja lääkintäkulkuneuvot voi-
vat myös käyttää Kansainvälisen pikatiedotuslii-
ton (ITU), Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön
(ICAO) ja Valtioidenvälisen neuvonantavan mer-
renkulkujärjestön (IMCO) määräämiä koodeja ja
merkkejä. Näitä koodeja ja merkkejä on käytettävä
asianomaisten järjestöjen laatimien ohjeiden ja käy-
tännön mukaisesti.

11 artikla

Muut yhteydet

Milloin kaksisuuntainen radioyhteys ei ole mahdol-
linen voidaan käyttää Valtioiden välisen neuvon-
antavan merenkulkujärjestön hyväksymää kansainvä-
lisen viestityskirjan mukaista koodia tai Chicagossa
7 päivänä joulukuuta 1944 tehdyn kansainvälisen
siviili-ilmailun yleissopimuksen asianmukaisessa
liitteessä määrättyä merkkikoodia myöhempine
muutoksineen.

12 artikla

Lentosuunnitelmat

Pöytäkirjan 29 artiklassa tarkoitettujen lentosuunni-
telmien koskevat ilmoitukset on mahdollisimman
tarkoin laadittava Kansainvälisen siviili-ilmailu-
järjestön (ICAO) määräämien menettelytapojen
mukaisesti.

13 artikla

Lääkintäilma-aluksen lentoon puuttumisessa nou- datettavat merkit ja menettelytavat

Mikäli lääkintäilma-aluksen lentoon puuttuvaa il-
ma-alusta käytetään lääkintäilma-aluksen tunnis-
tamiseksi lennon aikana tai sen pakottamiseksi
laskeutumaan pöytäkirjan 30 ja 31 artiklan mukai-
sesti, tulee lääkintäilma-aluksen lentoon puuttu-
van ilma-aluksen ja lääkintäilma-aluksen noudat-
taa Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 tehdyn
siviili-ilmailun yleissopimuksen 2 liitteen mukaisia
säännöllisiä näkö- ja radiomenetelmiä niihin myö-
hemmin tehtyine muutoksineen.

V luku

VÄESTÖNSUOJELU

14 artikla

Henkilökortti

1. Pöytäkirjan 66 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettun
väestönsuojeluhenkilöstön henkilökortin osalta
sovelletaan näiden sääntöjen 1 artiklan soveltu-
via määräyksiä.
2. Väestönsuojeluhenkilöstön henkilökortti voi olla
3. kuvan mallin mukainen.
3. Jos väestönsuojeluhenkilöstö voi kantaa kevyitä
henkilökohtaisia aseita, tämän tulee ilmetä hen-
kilökortista.

ETUPOULI

(maa ja viranomainen,
joka kortin on antanut)

Väestösuojeluhenkilöstön
HENKILÖKORTTI

Nimi
 Syntymäaika (tai ikä)
 Henkilönumero (jos on)
 Tämän henkilökortin haltija nauttii Genevessä 12
 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen yleissopimusten ja
 niiden kansainvälisen aseellisen selkkauksen uhrin
 suojelemista koskevan lisäpöytäkirjan (Pöytäkirja I)
 mukaista suojelua toimissaan na.

Annettu (päivämäärä)
 Henkilökortin n:o
 Viranomaisen allekirjoitus

Tämän henkilökortin voimassaolo lakkaa

KÄÄNTÖPUOLI

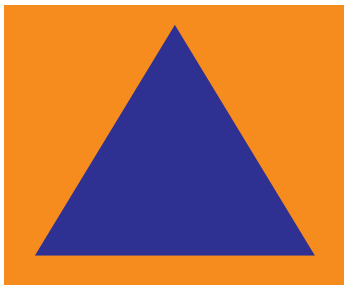
Pituus	Silmät	Hiuukset
Muut tunntomerkit tai tiedot:		
Aseet		
HALTIJAN VALOKUVA		
Leima	Haltijan allekirjoitus tai peukalonjälki tahi molemmat	

3. kuva: Väestösuojeluhenkilöstön henkilökortti (Koko 74x105 mm)

15 artikla

Väestönsuojelun kansainvälinen tunnus

1. Pöytäkirjan 66 artiklan 4 kappaleessa tarkoitettu väestönsuojelun kansainvälinen tunnus on tasaviuinen sininen kolmio oranssinvärillä pohjalta. Malli on 4. kuvassa.
2. Suositellaan:
 - a) milloin sininen kolmio on lipussa, käsivarsinauhassa tai asetakissa, että kolmion pohjan muodostaisi oranssinvärinen lippu, käsivarsinauha tai asetakki;
 - b) että yksi kolmion kulmista osoittaisi pystysuoraan ylöspäin;
 - c) ettei mikään sinisen kolmion kulma koskettaisi oranssinvärisen pohjan reunaa.
3. Väestönsuojelun kansainvälinen tunnus on olosuhteiden mukaan mahdollisimman suurikokoinen. Se pannaan näkyville milloin mahdollista tasaiselle pinnalle tai lippuina, jotka näkyvät mahdollisimman monelle suunnalle ja mahdollisimman kauas. Asianomaisen viranomaisen ohjeet huomioon ottaen väestönsuojeluhenkilöstö käyttää aina olosuhteiden salliessa väestönsuojelun kansainvälisellä tunnuksella varustettua päähinettä ja vaatteita. Yöllä tai näkyvyyden ollessa heikko tunnus voi olla valaistu. Sen voi myös valmistaa aineesta, joka mahdollistaa sen tunnistamisen teknisin havaintovälinein.

VI luku

VAARANA OLEVIA VOIMIA SISÄLTÄVÄT LAITOKSET JA RAKENNELMAT

16 artikla

Kansainvälinen erityismerkki

1. Pöytäkirjan 56 artiklan 7 kappaleessa tarkoitettu vaarana olevia voimia sisältävien laitosten ja rakennelmien kansainvälinen erityismerkki on kolme samankokoista kirkkaan oranssinväristä ympyrää samalla keskiviivalla, ympyröiden välimatkan ollessa sama kuin säde niin kuin jäljempänä 5. kuvasta näkyy.
2. Merkin on oltava niin suuri kuin olosuhteet sallivat. Kun se asetetaan näkyville laajalla alueella, voidaan se toistaa niin monta kertaa kuin olosuhteiden mukaan voidaan katsoa asianmukaiseksi. Milloin mahdollista se on asetettava näkyville tasaiselle pinnalle tai lippuina, niin että se näkyy mahdollisimman monelle suunnalle ja mahdollisimman kauas.
3. Lipussa merkin ulkoreunan ja lipun ulkoreunan välisen etäisyyden on oltava sama kuin ympyrän säde. Lipun on oltava suorakaiteen muotoinen ja pohjaväri on oltava valkoinen.
4. Yöllä tai näkyvyyden ollessa heikko merkki voi olla valaistu. Sen voi myös valmistaa aineesta, joka mahdollistaa sen tunnistamisen teknisin havaintovälinein.

5. kuva: vaarana olevia voimia sisältävien laitosten ja rakennelmien kansainvälinen erityismerkki

LIITE II Vaarallisissa ammattitehtävissä toimivien lehtimiesten henkilökortti

VAARALLISISSA AMMATTITEHTÄVISSÄ TOIMIVIEN LEHTIMIESTEN
HENKILÖKORTTI

ETUPUOLI

<p style="text-align: center;">HUOMAUTUS</p> <p>Tämä henkilökortti annetaan vaarallisissa ammattitehtävissä toimivalle lehtimiehelle alueella, jolla on aseellisia selkkauksia. Kortin haltija on Genevessä 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen yleissopimusten ja niiden I lisäpöytäkirjan mukaan katsottava siivilihenkilöksi. Haltijalla on oltava kortti aina mukanaan. Jos hänet pidätetään on hänen heti luovutettava kortti pidättäjäviranomaisille tunnistamisensa helpottamiseksi.</p>	<p style="text-align: center;">_____</p> <p>(Maa, joka kortin on antanut)</p> <p style="text-align: center;">VAARALLISISSA AMMATTITEHTÄVISSÄ TOIMIVAN LEHTIMIEHEN HENKILÖKORTTI</p>
--	--

KÄÄNTÖPUOLI

<p>Antanut (asianomainen viranomainen)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block; margin-bottom: 5px;"> Haltijan valokuva </div> <div style="display: inline-block; vertical-align: top; margin-left: 10px;"> Paikka Aika (Leima) </div> <p>..... (Haltijan allekirjoitus)</p> <p>Sukunimi</p> <p>Etunimet</p> <p>Syntymäpaikka ja -aika</p> <p>Kenen palveluksessa</p> <p>Ammatti</p> <p>Kortin voimassaoloaika lakkaa</p>	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%;">Pituus</td> <td style="width: 50%;">Silmät</td> </tr> <tr> <td>Paino</td> <td>Hiukset</td> </tr> <tr> <td>Veriryhmä</td> <td>Rh-tekijä</td> </tr> <tr> <td>Uskonto (valinnainen)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Sormenjäljet (valinnainen)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>(Vasen etusormi)</td> <td>(Oikea etusormi)</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding-top: 10px;">Erityiset tuntomerkit:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">.....</td> </tr> <tr> <td colspan="2">.....</td> </tr> <tr> <td colspan="2">.....</td> </tr> </table>	Pituus	Silmät	Paino	Hiukset	Veriryhmä	Rh-tekijä	Uskonto (valinnainen)		Sormenjäljet (valinnainen)		(Vasen etusormi)	(Oikea etusormi)	Erityiset tuntomerkit:		
Pituus	Silmät																				
Paino	Hiukset																				
Veriryhmä	Rh-tekijä																				
Uskonto (valinnainen)																					
Sormenjäljet (valinnainen)																					
(Vasen etusormi)	(Oikea etusormi)																				
Erityiset tuntomerkit:																					
.....																					
.....																					
.....																					

Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (II pöytäkirja) (SopS 81–82/1980)

Sisältö

JOHDANTO

I OSA

PÖYTÄKIRJAN ULOTTUVUUS

- 1 artikla Aineellinen soveltamisala
- 2 artikla Henkilöitä koskeva soveltamisala
- 3 artikla Puuttumattomuusperiaate

II OSA

INHIMILLINEN KOHTELU

- 4 artikla Perustakeet
- 5 artikla Vapautensa menettäneet henkilöt
- 6 artikla Syytteenpano

III OSA

HAAVOITTUNEET, SAIRAAT JA HAAKSIRIKKOUTUNEET

- 7 artikla Suojelu ja hoito
- 8 artikla Etsintä
- 9 artikla Lääkintä- ja hengellisen henkilöstön suojeleminen
- 10 artikla Lääkintätehtävien yleinen suojelu
- 11 artikla Lääkintäyksiköiden ja -kulkuneuvojen suojeleminen
- 12 artikla Tunnusmerkki

IV OSA

SIVIILIVÄESTÖ

- 13 artikla Siviiliväestön suojeleminen
- 14 artikla Siviiliväestölle elintärkeiden kohteiden suojeleminen
- 15 artikla Vaarana olevia voimia sisältävien laitosten ja rakennelmien suojeleminen
- 16 artikla Kulttuurikohteiden ja uskonnonharjoituspaikkojen suojeleminen
- 17 artikla Siviiliväestön pakkosiirtoa koskeva kielto
- 18 artikla Avustusjärjestöt ja avustustoimet

V OSA

LOPPUMÄÄRÄYKSET

- 19 artikla Tunnetuksitekeminen
- 20 artikla Allekirjoittaminen
- 21 artikla Ratifointi
- 22 artikla Liittyminen
- 23 artikla Voimaantulo
- 24 artikla Muutokset
- 25 artikla Irtisanominen
- 26 artikla Tiedotukset
- 27 artikla Rekisteröinti
- 28 artikla Todistusvoimaiset tekstit

Elokuun 12 päivänä 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten LISÄPÖYTÄKIRJA kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (II pöytäkirja)

JOHDANTO

Korkeat sopimuspuolet,

muistaen, että 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten yhteiseen 3 artiklaan sisältyvät humanitaariset periaatteet muodostavat ihmisyksilöitä kohtaan kansainvälistä luonnetta vailla olevassa aseellisessa selkkauksessa osoitettavan kunnioituksen perustan,

muistaen lisäksi, että ihmisoikeuksia koskevat kansainväliset asiakirjat tarjoavat perussuojelun ihmisen henkilölle,

tähdentäen kysymyksessä olevien aseellisten selkkausten uhrien ulkopuolista parantamisen tarvetta,

muistaen, että voimassaolevien lakien ulkopuolella jäävissä tapauksissa ihmisyksilö on humaaniisuuden periaatteiden ja julkisen omantunnon vaatimusten mukaisen suojelun alainen, ovat sopineet seuraavasta:

I OSA

PÖYTÄKIRJAN ULOTTUVUUS

1 artikla

Aineellinen soveltamisala

1. Tätä pöytäkirjaa, joka kehittää ja täydentää 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten yhteistä 3 artiklaa muuttamatta sen nykyisiä soveltamiseksi, sovelletaan kaikkiin aseellisiin selkkauksiin, jotka jäävät 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemista koskevan lisäpöytäkirjan (I pöytäkirja) 1 artiklan ulkopuolelle ja jotka tapahtuvat korkean sopimuspuolen alueella sen asevoimien ja niitä vastustavien asevoimien tai muiden järjestettyjen aseistettujen ryhmien välillä, joilla vastuullisen päällystön johdolla on hallinnassaan niin suuri osa sen alueesta, että ne pystyvät harjoittamaan jatkuvia ja keskitettyjä sotatoimia ja toteuttamaan tämän pöytäkirjan määräykset.
2. Tämä pöytäkirja ei koske sisäisiä häiriöitä ja jännitystiloihin, kuten mellakoita tai yksittäisiä ja satunnaisia väkivaltaisuuksia, ja muita vastaavan luonteisia tekoja, joita ei katsota aseellisiksi selkkauksiksi.

2 artikla

Henkilöitä koskeva soveltamisala

1. Tätä pöytäkirjaa sovelletaan ilman minkäänlaista rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon tai uskoon, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, omaisuuteen, syntyperään tai muuhun asemaan tai vastaavanlaiseen syyhyyn perustuvaa epäsuopeaa erottelua (jäljempänä ”epäsuopea erottelu”) kaikkiin henkilöihin, joihin vaikuttaa 1 artiklassa määritelty aseellinen selkkaus.
2. Aseellisen selkkauksen päättyessä kaikki henkilöt, joiden vapaus aseelliseen selkkaukseen liittyvistä

syistä on joko heiltä riistetty tai rajoitettu, samoin kuin henkilöt, joiden vapaus samoista syistä heiltä riistetään tai sitä rajoitetaan aseellisen selkkauksen päätyttyä, nauttivat 5 ja 6 artiklan mukaista suojelua kunnes heidän vapautensa on palautettu tai siihen kohdistuvat rajoitukset poistettu.

3 artikla

Puuttumattomuusperiaate

1. Mihinkään tämän pöytäkirjan määräykseen ei saa vedota tarkoituksena vaikuttaa valtion riippumattomuuteen tai sen hallituksen vastuullisuuteen kaikin laillisin keinoin ylläpitää tai palauttaa yleinen järjestys valtioon tai puolustaa kansallista eheyttä tai valtion alueellista koskemattomuutta.
2. Mihinkään tämän pöytäkirjan määräykseen ei saa vedota oikeutuksena välittömästi tai välillisesti mistään syystä puuttua sen korkean sopimuspuolen aseelliseen selkkaukseen tai ulkoisiin tai sisäisiin asioihin, jonka alueella selkkkaus tapahtuu.

II OSA

INHIMILLINEN KOHTELU

4 artikla

Perustakeet

1. Kaikilla henkilöillä, jotka eivät suoraan osallistu tai eivät enää osallistu vihollisuuksiin, riippumatta siitä, onko heidän vapauttaan rajoitettu, on oikeus kunnioitukseen henkilöään, kunniaansa, vakaumuksiaan ja uskonnollisia tapojaan kohtaan. Heitä on kaikissa olosuhteissa kohdeltava inhimillisesti ja ilman minkäänlaista epäsuopeaa erottelua. On kiellettyä antaa määräys, että ketään ei saa jättää eloon.
2. Vaikuttamatta edellä esitettyihin yleismääräyksiin, seuraavat teot 1 kappaleessa tarkoitettuja henkilöitä vastaan ovat kiellettyjä aina ja kaikkialla:
 - a) ihmisen henkeen, terveyteen tahi ruumiilliseen tai henkiseen hyvinvointiin kohdistettu väkivalta, erityisesti murha samoin kuin julma kohtelu, kuten kidutus, silpominen ja ruumiillisen rangaistuksen kaikki muodot;
 - b) joukkorangaistukset;
 - c) panttivangiksi ottaminen;
 - d) terroriteot;
 - e) henkilökohtaisen arvokkuuden loukkaaminen, erityisesti nöyryyttävä ja alentava kohtelu, väkisinmakaaminen, prostituutioon pakottaminen ja kaikenlainen siveellisyyteen kohdistuva väkivalta;
 - f) orjuus ja orjakauppa kaikissa muodoissaan;
 - g) ryöstö;
 - h) jollakin edellämainituista teoista uhkaaminen.
3. Lapsille on annettava heidän tarvitsemansa hoito ja apu, ja erityisesti:
 - a) heidän on saatava kasvatusta, mukaan lukien vanhempien tai vanhempien puuttuessa lapsista vastuussa olevien toivomaa uskonnollista ja moraalista kasvatusta;
 - b) kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin on ryhdyttävä tilapäisesti hajalle joutuneiden perheiden yhdistämiseksi;
 - c) alle viisiotaista vuotiaita lapsia ei saa määrätä asevoimiin tai vastaaviin ryhmiin, eikä heidän saa antaa osallistua vihollisuuksiin;

- d) tämän artiklan mukaista alle viisiotaistavuotiaiden lasten erityissuojelua on jatkuvasti sovellettava heihin, vaikka he olisivat c kohdan vastaisesti osallistuneet vihollisuuksiin ja tulleet vangituiksi;
- e) tarpeen vaatiessa ja milloin mahdollista vanhempien tahi lain tai tavan mukaan lapsista lähinnä vastuussa olevien luvalla on ryhdyttävä toimenpiteisiin lasten siirtämiseksi tilapäisesti pois alueelta, jolla vihollisuuksia käydään, turvallisempaan paikkaan maan rajojen sisäpuolella ja huolehdittava, että lapsia seuraa heidän turvallisuudestaan ja hyvinvoinnistaan vastaavia henkilöitä.

5 artikla

Vapautensa menettäneet henkilöt

1. Edellä olevan 4 artiklan määräyksen lisäksi seuraavia määräyksiä on noudatettava vähimmäisvaatimuksina henkilöiden osalta, jotka ovat menettäneet vapautensa aseelliseen selkkaukseen liittyvistä syistä, riippumatta siitä, ovatko he internoituina tai vangittuina:
 - a) haavoittuneita ja sairaita on kohdeltava 7 artiklan mukaisesti;
 - b) tässä kappaleessa tarkoitettujen henkilöiden on samassa määrin kuin siviiliväestön saatava ruokaa ja juomavettä, turvaa terveydelle ja sen hoidolle sekä suojaa ankaralta ilmastolta ja aseellisen selkkauksen vaaroilta;
 - c) heidän on saatava vastaanottaa henkilökohtaista tai yhteistä avustusta;
 - d) heidän on saatava harjoittaa uskontoaan sekä, jos sitä pyydetään ja se on sopivaa, vastaanottaa henkistä apua hengellisessä tehtävässä toimivalta henkilöltä, kuten sotilaspapilta;
 - e) jos heillä teetetään työtä, on heillä oltava samalaiset työolosuhteet ja työturvallisuus kuin paikallisella siviiliväestöllä.
2. Niiden, jotka ovat vastuussa 1 kappaleessa tarkoitettujen henkilöiden internoinnista tai vangitsemisesta, on myös mahdollisuuksiensa mukaan noudatettava seuraavia näitä henkilöitä koskevia määräyksiä:
 - a) lukuun ottamatta tapauksia, joissa saman perheen miehet ja naiset majoitetaan yhteen, on naiset majoitettava erikseen miehistä, ja heidän välittömänä valvojanaan on oltava nainen;
 - b) heidän on saatava lähettää ja vastaanottaa kirjeitä ja kortteja, joiden lukumäärää asianomainen viranomainen voi tarpeelliseksi katsoessaan rajoittaa;
 - c) internointi- ja vankeuspaikat eivät saa olla taistelun alueen läheisyydessä. Edellä 1 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden on evakuoitava internointi- tai vankeuspaikkojen ollessa erityisen alttiita aseellisesta selkkauksesta johtuville vaaroille, edellyttäen että heidät voidaan evakuoida tyydyttävän turvallisesti;
 - d) heidän tulee päästä osalliseksi lääkärintarkastuksista;
 - e) heidän ruumiillista tai henkistä terveyttään ja koskemattomuuttaan ei saa vaarantaa oikeudettomalla teolla tai laiminlyönnillä. Täten on kiellettyä alistaa tässä artiklassa tarkoitettuja henkilöitä lääkintätoimenpiteisiin, joita heidän terveydentilansa ei vaadi ja joihin ei yleisesti hyväksytyjen sairanhoidon periaatteiden mukaan ryhdytä vapaiden

henkilöiden kohdalla vastaavissa lääketieteellisissä olosuhteissa.

- Henkilöitä, joita 1 kappale ei kata mutta joiden vapautta on jollakin tavalla aseelliseen selkkaukseen liittyvistä syistä rajoitettu, on kohdeltava inhimillisesti 4 artiklan ja tämän artiklan 1 kappaleen a, c ja d kohdan sekä 2 kappaleen b kohdan mukaisesti.
- Jos vapautensa menettäneitä henkilöitä aiotaan vapauttaa, on päätöksentekijöiden ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin heidän turvallisuutensa takaamiseksi.

6 artikla

Syytteenpano

- Tämä artikla koskee syytteenpanoa ja rangaistusta aseelliseen selkkaukseen liittyvän rangaistavan teon johdosta.
- Tuomiota ei saa määrätä eikä rangaistusta panna täytäntöön henkilön osalta, jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, ellei tuomiota ole antanut oikeus, joka tarjoaa oleelliset takeet riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta. Nimenomaan: a) menettelyssä on syytetylle viipymättä ilmoitettava yksityiskohdat siitä teosta, josta häntä syytetään, ja hänelle on sekä ennen oikeudenkäyntiä että sen aikana järjestettävä kaikki asiaankuuluvat oikeudet ja mahdollisuudet puolustukseen; b) ketään ei saa tuomita rikollisesta teosta muutoin kuin henkilökohtaisen rikosvastuun perusteella; c) kenenkään ei saa katsoa syyllistyneen rikokseen minkään sellaisen teon tai laiminlyönnin johdosta, joka lain mukaan ei sen tekohetkellä ollut rangaistava, eikä siitä saa määrätä ankarampaa rangaistusta kuin mikä sen tekohetkellä oli voimassa. Jos teon suorittamisen jälkeen laissa on määrätty lievempi rangaistus, rikoksentekijän tulee päästä tästä osalliseksi; d) jokainen rangaistavasta teosta syytetty oletetaan syyttömäksi, kunnes hänen syyllisyytensä on lain mukaan toteen näytetty; e) jokaisella rangaistavasta teosta syytetyllä on oikeus olla henkilökohtaisesti läsnä häntä koskevassa oikeudenkäynnissä; f) ketään ei saa pakottaa todistamaan itseään vastaan tai tunnustamaan syyllisyytensä.
- Tuomitulle henkilölle on tuomiota määrättäessä ilmoitettava, mitkä hänen valitus- ja muut muutoksenhakuoikeutensa ovat ja minkä määräajan kuluessa niitä on käytettävä.
- Kuolemantuomiota ei saa määrätä henkilölle, joka rikoksen tekohetkellä ei ollut täyttänyt kahdeksaentoista vuotta, eikä täytäntöönpanna raskaana olevan naisen eikä pienen lapsen äidin osalta.
- Vihollisuuksien päätyttyä vallassa olevat viranomaiset pyrkivät mahdollisimman laajalti armahduttamaan aseelliseen selkkaukseen osallistuneet henkilöt ja aseelliseen selkkaukseen liittyvistä syistä vapautensa menettäneet henkilöt, olivatpa he internoituina tai vangittuina.

III OSA

HAAVOITTUNEET, SAIRAAT JA HAAKSIRIKKOUTUNEET

7 artikla

Suojelu ja hoito

- Kaikkia haavoittuneita, sairaita ja haaksirikkoutuneita on kunnioitettava ja suojeltava riippumatta siitä, ovatko he osallistuneet aseelliseen selkkaukseen.
- Heitä on kaikissa olosuhteissa kohdeltava inhimillisesti ja heidän on mahdollisimman laajasti ja mahdollisimman pian saatava kaikki lääkintähoito ja huomio, jota heidän tilansa edellyttää. Mitään erottelua ei saa tehdä heidän välillään muilla kuin lääketieteellisillä perusteilla.

8 artikla

Etsintä

Milloin olosuhteet suinkin sallivat ja varsinkin taistelun jälkeen, on viipymättä ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden etsimiseksi, heidän suojelemiseksi ryöstöiltä ja huonolta kohtelulta, heidän asianmukaisen hoitonsa varmistamiseksi sekä kuolleiden etsimiseksi, ruumiiden ryöstöjen estämiseksi ja asianmukaisesti haudaukseksi.

9 artikla

Lääkintä- ja hengellisen henkilöstön suojeleminen

- Lääkintä- ja hengellistä henkilöstöä on kunnioitettava ja suojeltava ja sille on annettava kaikki saatavana oleva apu sen tehtävän suorittamiseksi. Lääkintä- ja hengellistä henkilöstöä ei saa pakottaa suorittamaan tehtäviä, jotka ovat heidän humanitaarisen tehtävänsä vastaisia.
- Tehtävänsä suorituksessa lääkintähenkilöstöä ei saa pakottaa antamaan etusijaa kenellekään muin kuin lääketieteellisin perustein.

10 artikla

Lääkintätehtävien yleinen suojeleminen

- Ketään ei saa missään olosuhteissa rangaista siitä, että hän on suorittanut lääkintäetiikan mukaisia lääkintätehtäviä, riippumatta henkilöstä, jonka hyväksi ne on suoritettu.
- Lääkintätehtävissä toimivaa henkilöä ei saa pakottaa antamaan lääkintäetiikan vastaista hoitoa tai estää antamasta lääkintäetiikan edellyttämää tai tässä pöytäkirjassa tai muissa säännöissä haavoittuneiden ja sairaiden hyväksi tarkoitettujen määräysten edellyttämää hoitoa.
- Lääkintätehtävissä toimivien henkilöiden ammatillivoitteita toimintansa yhteydessä haavoittuneista tai sairaita saamiinsa tietoihin nähden on kansalliset lait huomioon ottaen kunnioitettava.
- Jollei kansallisista laeista muuta johdu, lääkintätehtävissä toimivaa henkilöä ei saa rangaista millään tavoin siitä, että hän kieltäytyy antamasta tai jättää antamatta hoidossaan olevia tai olleita henkilöitä koskevia tietoja.

11 artikla

Lääkintäyksiköiden ja kulkuneuvojen suojeleminen

1. Lääkintäyksiköitä ja -kulkuneuvoja on kaikissa olosuhteissa kunnioitettava ja suojeltava, eivätkä ne saa joutua aseellisen toiminnan kohteeksi.
2. Lääkintäyksikön- ja -kulkuneuvojen nauttima suojele ei lakkaa, ellei niitä humanitaarisesta tehtävästään poiketen käytetä vihollisuuksiin. Suojelu voi lakata vasta kun varoitus on annettu, ja milloin soveliasta myös kohtuullinen määräaika on asetettu, eikä varoitusta ole noudatettu.

12 artikla

Tunnusmerkki

Asianomaisen viranomaisen valvonnan alaisena lääkintä- ja hengellinen henkilöstö sekä lääkintäyksiköt ja lääkintäkulkuneuvot käyttävät punaisen ristin, punaisen puolikuun tai punaisen leijonan ja auringon tunnusmerkkiä valkoista taustaa vasten. Sitä on kaikissa olosuhteissa kunnioitettava, eikä sitä saa käyttää väärin.

IV OSA

SIVIILIVÄESTÖ

13 artikla

Siviiliväestön suojeleminen

1. Siviiliväestö ja yksittäiset siviilihenkilöt nauttivat yleistä suojele aseellisen toiminnan aiheuttamilta vaaroilta. Tämän suojelelun toteuttamiseksi seuraavia määräyksiä on kaikissa olosuhteissa noudatettava.
2. Siviiliväestö ja siviilihenkilöt eivät saa joutua aseellisen toiminnan kohteeksi. VäkivaltaisuuDET tai niillä uhkaaminen päätarkoituksena kauhun levittäminen siviiliväestön keskuudessa ovat kiellettyjä.
3. Siviilihenkilöt nauttivat tämän osan mukaista suojelelun, paitsi osallistuessaan suoranaisesti vihollisuuksiin.

14 artikla

Siviiliväestölle elin tärkeiden kohteiden suojeleminen

Siviiliväestön nälkään näännyttäminen sodankäyntimenetelmänä on kielletty. Siksi siviiliväestön eloonjäämisen kannalta välttämättömien kohteiden, kuten elintarvikkeiden, elintarvikkeiden tuotantoon käytettävien viljelysalueiden, viljan, karjan, juomavesilaitosten ja -varastojen sekä kastelulaitosten hävittäminen, poistaminen tai käyttökelvottomaksi saattaminen sekä näihin kohdistettu aseellinen toiminta on tässä tarkoituksessa kielletty.

15 artikla

Vaarana olevia voimia sisältävien laitosten ja rakennelmien suojeleminen

Vaarana olevia voimia sisältäviin laitoksiin ja rakennelmiin, kuten patoihin, valleihin ja ydinvoimaloihin ei saa kohdistaa aseellista toimintaa, vaikka nämä olisivat sotilaskohteita, jos tämä toiminta aiheuttaisi vaarana olevien voimien purkauksen ja siten suuria tappioita siviiliväestön keskuudessa.

16 artikla

Kulttuurikohteiden ja uskonnonharjoituspaikkojen suojeleminen

Vaikuttamatta Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehdyn kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisessa selkkauksessa koskevan yleissopimuksen määräyksiin, kansojen kulttuuri- tai hengen perinnön muodostaviin historiallisiin muistomerkkeihin, taideteoksiin ja uskonnonharjoituspaikkoihin kohdistetut vihollistoimet ja näiden kohteiden käyttäminen sotilaallisen toiminnan tueksi on kielletty.

17 artikla

Siviilihenkilöiden pakkosiirtoa koskeva kielto

1. Siviiliväestölle ei saa antaa siirtymismääräystä selkkaukseen liittyvistä syistä, ellei väestön turvallisuus tai pakottavat sotilaalliset syyt sitä vaadi. Jos siirto on toimeenpantava, on kaikin mahdollisin keinoin varmistettava, että siviiliväestö vastaanotetaan asianmukaisissa olosuhteissa majoituksen, terveyden, turvallisuuden ja ruokailun suhteen.
2. Siviilihenkilöitä ei saa selkkaukseen liittyvistä syistä pakottaa siirtymään omalta alueeltaan.

18 artikla

Avustusjärjestöt ja avustustoimet

1. Korkean sopimuspuolen alueella sijaitsevat avustusjärjestöt, kuten Punainen Risti (Punaisen Puolikuun ja Punaisen Leijonan ja Auringon) järjestöt voivat tarjota palvelujaan perinteisten tehtäviensä suorittamiseksi aseellisen selkkauksen uhrien suhteen. Siviiliväestö voi myös omasta aloitteestaan ottaa turvaan haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkoutuneet ja heitä hoitaa.
2. Jos siviiliväestö joutuu kärsimään kohtuuttomasti elintärkeiden tarvikkeiden, kuten ruoan ja lääkkeiden puutteesta, siviiliväestön hyväksi on aloitettava asianomaisen korkean sopimuspuolen suostumuksella pelkäästään humanitaariset ja puolueettomat avustustoimenpiteet, jotka eivät kohdistu kehenkään epäsuopeaa erottelua.

V OSA

LOPPUMÄÄRÄYKSET

19 artikla

Tunnetuksi tekeminen

Tämä pöytäkirja on tehtävä mahdollisimman laajalti tunnetuksi.

20 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä pöytäkirja avataan allekirjoittamista varten yleissopimuksen osapuolille kuuden kuukauden kuluttua päätösasiakirjan allekirjoittamisesta ja se on avoinna kahdentoista kuukauden ajan.

21 artikla

Ratifiointi

Tämä pöytäkirja on ratifioitava mahdollisimman pian. Ratifioimiskirjat talletetaan yleissopimusten tallettajan, Sveitsin liittoneuvoston huostaan.

22 artikla

Liittyminen

Tämä pöytäkirja on avoinna liittymistä varten yleissopimusten jokaiselle osapuolelle, joka ei ole pöytäkirjaa allekirjoittanut. Liittymisasiakirjat talletetaan tallettajan huostaan.

23 artikla

Voimaantulo

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun kaksi ratifioimis- tai liittymisasiakirjaa on talletettu.
2. Yleissopimusten jokaisen osapuolen osalta, joka sitä myöhemmin ratifioi tämän sopimuksen tai liittyy siihen, se tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä kun asianomainen sopimuspuoli on tallettanut ratifioimis- tai liittymiskirjansa.

24 artikla

Muutokset

1. Jokainen korkea sopimuspuoli voi ehdottaa muutoksia tähän pöytäkirjaan. Muutosehdotuksen teksti on toimitettava tallettajalle, joka neuvoteltuaan kaikkien korkeiden sopimuspuolten ja Punaisen Ristin kansainvälisen komitean kanssa päättää, tulisiko konferenssi kutsua koolle käsittelemään ehdotettua muutosta.
2. Tallettajan on kutsuttava konferenssiin kaikki korkeat sopimuspuolet sekä yleissopimusten sopimuspuolet riippumatta siitä, ovatko ne allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

25 artikla

Irtisanominen

1. Jos korkea sopimuspuoli irtisanoo tämän pöytäkirjan, irtisanominen tulee voimaan vasta kuuden kuukauden kuluttua irtisanomiskirjan vastaanottamisesta. Jos kuitenkin kyseisten kuuden kuukauden päättyessä irtisanoutuva sopimuspuoli on osapuolena I artiklassa tarkoitettussa tilanteessa, irtisanominen ei tule voimaan ennen kuin aseellisen selkkauksen päätyttyä. Vapautensa menettäneet henkilöt, tai henkilöt, joiden vapautta on rajoitettu selkkaukseen liittyvistä syistä, nauttivat kuitenkin edelleen tämän pöytäkirjan mukaisesta suojelusta lopulliseen vapauttamiseensa saakka.
2. Irtisanomisesta on ilmoitettava kirjallisesti tallettajalle, jonka tulee toimittaa siitä tieto kaikille korkeille sopimuspuolille.

26 artikla

Tiedotukset

Tallettajan on tiedotettava kaikille korkeille sopimuspuolille ja yleissopimuksen sopimuspuolille riippumatta siitä, ovatko ne allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan,

- a) tämän pöytäkirjan allekirjoituksista sekä 21 ja 22 artiklan mukaisesti talletetuista ratifioimis- ja liittymiskirjoista;
- b) tämän pöytäkirjan 23 artiklan mukaisesta voimaantulopäivästä;
- c) 24 artiklan mukaisesti vastaanotetuista ilmoituksista.

27 artikla

Rekisteröinti

1. Tämän pöytäkirjan voimaan tultua, tallettajan on toimitettava se Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle rekisteröintiä varten ja julkaistavaksi Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti.
2. Tallettajan on ilmoitettava myös Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle kaikista vastaanottamistaan tätä pöytäkirjaa koskevista ratifioinneista tai liittymisistä.

28 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämän pöytäkirjan alkuperäiskappale, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan tallettajan huostaan, jonka on toimitettava siitä oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille yleissopimusten osapuolille.

Vuonna 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten I pöytäkirjan (lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta) I liitteen (henkilötietoja ja henkilöiden tunnistamista koskevat säännöt) muutokset (SopS 23/1994)

Asetus vuonna 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten I pöytäkirjan I liitteen muutosten voimaansaattamisesta. SopS 23/1994

Ulkoasiainministerin esittelystä säädetään:

1 §

Vuonna 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten I pöytäkirjan (lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta) (SopS 81-82/80) I liitteen muutokset, jotka tasavallan presidentti on hyväksynyt 11 päivänä helmikuuta 1994, tulevat voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1994 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1994.

Helsingissä 25 päivänä helmikuuta 1994

Vuonna 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten I pöytäkirjan (lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta) I LIITTEEN (henkilötietoja ja henkilöiden tunnistamista koskevat säännöt) muutokset

Lisätään I lukuun uusi 1 artikla, jolloin voimassa olevat 1-16 artiklat muuttuvat vastaavasti 2-17 artikloiksi, seuraavasti:

1 artikla

Yleiset määräykset

1. Tämän liitteen henkilötietoja ja henkilöiden tunnistamista koskevilla määräyksillä toteutetaan Geneven yleissopimuksia ja pöytäkirjaa. Ne on tarkoitettu helpottamaan Geneven yleissopimuksissa ja pöytäkirjassa suojellun henkilöstön, tarvikkeiden, yksiköiden, kuljetusvälineiden ja laitteiden tunnistamista.
2. Nämä säännöt eivät perusta oikeutta suojeluun. Oikeudesta säädetään yleissopimusten ja pöytäkirjan asianomaisissa artikloissa.
3. Toimivaltaiset viranomaiset voivat Geneven yleissopimusten ja pöytäkirjan asianomaisia määräyksiä noudattaen milloin tahansa määrätä tunnusmerkkien ja tunnusmerkinantojen käytöstä, näkyville panemisesta, valaisemisesta ja selville saamisesta.
4. Korkeita sopimuspuolia ja erityisesti selkkauksen osapuolia kehoitetaan aina sopimaan lisämerkinannoista tai muista merkinannoista, keinoista tai järjestelmistä, jotka parantavat tunnistamismahdollisuutta ja hyödyntävät täysin teknologisen kehityksen tällä alalla.

Muutetaan 1 artiklan (uusi 2 artikla) 1 kappaleen c kohta seuraavasti:

- c) olla kirjoitettu maan kansallisella tai virallisella kielellä ja tarvittaessa lisäksi kyseessä olevan alueen paikallisella kielellä;

Lisätään 1 artiklan (uusi 2 artikla) 1 kappaleeseen uusi i kohta seuraavasti:

- i) ilmaista kortin kääntöpuolella, milloin mahdollista, haltijan veriryhmä.

Muutetaan 2 artiklan (uusi 3 artikla) 2 kappaleen ensimmäinen virke seuraavasti:

2. Milloin olosuhteiden johdosta väliaikaiselle siviiliväestöön kuuluvalla lääkintä- ja hengelliselle henkilöstölle ei voida antaa näiden sääntöjen 2 artiklassa tarkoitettua henkilökorttia, sanotulle henkilöstölle voidaan antaa toimivaltaisen viranomaisen allekirjoittama todistus, jossa vakuutetaan haltijan toimivan väliaikaisesti näissä tehtävissä.

Muutetaan 3 artiklan (uusi 4 artikla) otsake seuraavasti:

4 artikla

Muoto

Poistetaan 3 artiklan (uusi 4 artikla) 2 kappale.

Lisätään 3 artiklan (uusi 4 artikla) 2. kuvan jälkeen alaviite seuraavasti:

*) Mikään valtio ei ole käyttänyt leijonaa ja aurinkoa vuoden 1980 jälkeen.

Muutetaan 4 artikla (uusi 5 artikla) seuraavasti:

5 artikla

Käyttö

1. Tunnusmerkki pannaan näkyville, milloin mahdollista, tasaiselle pinnalle, lippuina tai millä muulla tahansa asiointilana sopivalla tavalla, siten että se näkyy mahdollisimman monelta suunnalta mahdollisimman kauas ja erityisesti ilmasta käsin.
2. Yöllä tai näkyvyyden ollessa heikko voi tunnusmerkki olla valaistu.
3. Tunnusmerkin voi valmistaa aineesta, joka mahdollistaa sen tunnistamisen teknisin havaintovälinein. Punainen osa tulisi maalata mustan pohjavärin päälle sen tunnistamisen helpottamiseksi erityisesti infrapunavälineillä.
4. Taistelualueella toimivan lääkintä- ja hengellisen henkilöstön on mahdollisuuksien mukaan käytettävä tunnusmerkillä varustettua päähinettä ja vaatteita.

Muutetaan 5 artikla (uusi 6 artikla) seuraavasti:

6 artikla

Käyttö

1. Kaikkia tässä luvussa määrättyjä tunnusmerkinantoja voidaan käyttää lääkintäyksiköissä ja -kulkuneuvoissa.
2. Näitä merkinantoja, jotka ovat lääkintäyksiköiden ja -kulkuneuvojen yksinomaisessa käytössä, ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen, lukuunottamatta valomerkkejä siten kuin 3 kappaleessa määrätään.
3. Jollei selkkauksen osapuolten välillä ole erityistä sopimusta, jolla sinisen vilkkuvalon käyttö varataan yksinomaan lääkintäajoneuvon ja -aluksen tunnistamiseen, ei sen käyttö muissa ajoneuvoissa tai aluksissa ole kielletty.
4. Väliaikainen lääkintäilma-alus, jota joko ajan puutteen tai laatunsa johdosta ei voi merkitä tunnusmerkillä, voi käyttää tässä luvussa tarkoitettua tunnusmerkinantoa.

Muutetaan 6 artikla (uusi 7 artikla) seuraavasti:

7 artikla

Valomerkki

1. Valomerkki, joka muodostetaan sinisestä vilkkuvalosta siten kuin ICAO:n asiakirjassa 9051 (Airworthiness Technical Manual), vahvistetaan lääkintäilma-aluksen tunnistamismerkiksi. Mikään muu ilma-alus ei saa käyttää tätä merkkiä. Sinistä vilkkuvaloa käyttävän lääkintäilma-aluksen tulee näyttää sellaisia valoja, jotka ovat tarpeen, jotta valomerkki näkyisi mahdollisimman monelta suunnalta.
2. IMO:n kansainvälisen viestityskirjan XIV luvun 4 kappaleen määräysten mukaisesti vuoden 1949 Geneven yleissopimuksissa ja pöytäkirjassa suojeltujen alusten tulee näyttää vähintään yhtä kailkiltä suunnilta nähtävää sinistä vilkkuvaloa.
3. Lääkintäkuljetusvälineiden tulee näyttää vähintään yhtä sinistä vilkkuvaloa, joka näkyy mahdollisimman kaukaa. Korkeiden sopimuspuolten ja erityisesti selkkauksen osapuolten, jotka käyttävät muunvärisiä valoja, tulee ilmoittaa siitä.

4. Suositeltu sininen valo saadaan, kun sen värikyvyys on ICI:n värikaavion seuraavilla tekijöillä määritellyissä rajoissa:

vihreä raja $y = 0.065 + 0,805x$
valkoinen raja $y = 0,400 - x$
sinipunainen raja $x = 0,133 + 0,600y$

Sinisen valon suositeltu välähdystiheys on 60-100 välähdystä minuutissa.

Muutetaan 7 artiklan (uusi 8 artikla) 1 ja 2 kappale seuraavasti:

1. Radiosignaalin tulee muodostua pikasignaalista ja tunnussignaalista siten kuin ITU:n radio-ohjesäännössä määrätään (Radio-ohjesäännön 40 ja N 40 artiklat).
2. Radiosanomaa, jota edeltää 1 kappaleessa mainitut pika- ja tunnussignaalit, tulee lähettää englanniksi sopivin väliajoin radio-ohjesäännössä tätä tarkoitusta varten määrättyllä taajuudella tai taajuuksilla, ja siitä on ilmentävä seuraavat kyseessä oleviin lääkintäkuljetuksiin liittyvät tiedot:
 - a) kutsumerkki tai muu hyväksytyt tunnistamiskeino;
 - b) sijainti;
 - c) kulkuneuvojen lukumäärä ja laji;
 - d) aiottu reitti;
 - e) arvioitu matkantekoaika tai lähtö- ja saapumisaika;
 - f) muita mahdollisia tietoja kuten lennon korkeus, radiojaksoluvut, käytetyt kielet ja toisiotutkalajit ja koodit.

Lisätään 8 artiklaan (uusi 9 artikla) uusi 2 ja 3 kappale, jolloin voimassaoleva 2 kappale siirtyy 4 kappaleeksi, seuraavasti:

2. Suojellut lääkintäkuljetukset voivat käyttää tunnistamiseensa ja sijaintinsa ilmoittamiseen normienmukaisia ilmailututkavastaimia ja/tai merenkulun etsintä- ja pelastustutkavastaimia.

Muiden toisiotutkajärjestelmillä varustettujen alusten tai ilma-alusten tulisi voida tunnistaa suojellut lääkintäkuljetukset niihin käytettävien kuljetusvälineiden toisiotutkavastaimien lähettämän esimerkiksi 3/A mukaisen koodin avulla.

Toimivaltaisten viranomaisten tulee määrätä lääkintäkuljetuksen vastaajan lähettämä koodi tuolle kuljetukselle ja ilmoittaa se kaikille selkkauksen osapuolille.

3. Sukellusveneiden tulee voida tunnistaa lääkintäkuljetukset niiden lähettämien asianmukaisten vedenalaisten äänisignaalin avulla.

Vedenalaisen äänisignaalin tulee muodostua laivan kutsumerkistä (tai muusta hyväksytyistä lääkintäkuljetuksen tunnistuskeinosta), jota edeltää morsen aakkosilla sopivalla äänitaajuudella, esimerkiksi 5 kHz, lähetetty yksittäinen ryhmä YYY. Selkkauksen osapuolten, jotka haluavat käyttää edellä tässä kappaleessa kuvattua vedenalaista äänitunnistussignaalia, tulee ilmoittaa signaali asianomaisille osapuolille mahdollisimman pian. Ilmoittaessaan sairaala-laivojen käytöstä niiden tulee vahvistaa käytettävä taajuus.

Muutetaan 9 artikla (uusi 10 artikla) seuraavasti:

10 Artikla
Radioyhteydet

1. 8 artiklassa tarkoitettu pikasignaali ja tunnussignaali voivat edeltää lääkintäyksikköjen ja -kulkuneuvojen antamaa pöytäkirjan 22, 23 ja 25-31 artiklassa määrättyjen menettelytapojen mukaista radioyhteyttä.
2. ITU:n radio-ohjesäännön 40 artiklassa (II kappale, No. 3209) ja N 40 artiklassa (III kappale, No. 3214) tarkoitettujen lääkintäkulkuneuvojen lähetettävien viestejään myös satelliittijärjestelmällä ITU:n matkaviestinnän satelliittipalveluja koskevan radio-ohjesäännön 37, N 37 ja 59 artiklan määräysten mukaisesti.

Muutetaan 10 artikla (uusi 11 artikla) seuraavasti:
11 artikla

Kansainvälisten koodien käyttö
Lääkintäyksiköt ja lääkintäkulkuneuvot voivat myös käyttää Kansainvälisen pikatiedotusliiton, Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön ja Kansainvälisen merenkulkujärjestön määrittämiä koodeja ja merkkejä. Näitä koodeja ja merkkejä on käytettävä asianomaisten järjestöjen laatimien ohjeiden ja käytännön mukaisesti.

Muutetaan 11 artikla (uusi 12 artikla) seuraavasti:
12 artikla

Muut yhteydet

Milloin kaksisuuntainen radioyhteys ei ole mahdollinen, voidaan käyttää Kansainvälisen merenkulkujärjestön hyväksymän kansainvälisen viestituskirjan mukaista merkkikoodia tai merkkiä, joka on määrätty Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 tehdyn kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen asianmukaisessa liitteessä myöhemmine muutoksineen.

Muutetaan 14 artiklan (uusi 15 artikla) 1 kappale seuraavasti:

1. Pöytäkirjan 66 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettua väestönsuojeluhenkilöstön henkilökortin osalta sovelletaan näiden sääntöjen 2 artiklan soveltuvia määräyksiä.

Geneven vuoden 1949 yleissopimusten lisäpöytäkirja uuden tunnusmerkin käyttöönotosta (III pöytäkirja) (SopS 32–33/2009)

Laki Genevessä 8 päivänä joulukuuta 2005 uuden tunnusmerkin käyttöönotosta tehdyn Geneven vuoden 1949 yleissopimusten lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. SopS 32/2009

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Genevessä 8 päivänä joulukuuta 2005 uuden tunnusmerkin käyttöönotosta tehdyn vuoden 1949 Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2008

Tasavallan presidentin asetus Genevessä 8 päivänä joulukuuta 2005 uuden tunnusmerkin käyttöönotosta tehdyn Geneven vuoden 1949 yleissopimusten lisäpöytäkirjan voimaansaattamisesta sekä lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. SopS 33/2009

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministerin esittelystä, säädetään:

1 §

Uuden tunnusmerkin käyttöönotosta Genevessä 8 päivänä joulukuuta 2005 tehty Geneven vuoden 1949 yleissopimusten lisäpöytäkirja, jonka eduskunta on hyväksynyt 9 päivänä joulukuuta 2008 ja jonka tasavallan presidentti on hyväksynyt 19 päivänä joulukuuta 2008 ja jota koskeva ratifioimiskirja on talletettu Sveitsin liittoneuvoston huostaan 14 päivänä tammikuuta 2009, tulee voimaan 14 päivänä heinäkuuta 2009.

2 §

Genevessä 8 päivänä joulukuuta 2005 uuden tunnusmerkin käytöstä tehdyn Geneven vuoden 1949 yleissopimusten lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 19 päivänä joulukuuta 2008 annettu laki (944/2008) tulee voimaan 14 päivänä heinäkuuta 2009.

3 §

Pöytäkirjan muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

4 §

Tämä asetus tulee voimaan 14 päivänä heinäkuuta 2009.

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2009

Geneven vuoden 1949 yleissopimusten lisäpöytäkirja uuden tunnusmerkin käyttöönotosta (III pöytäkirja)

Korkeat sopimuspuolet, jotka

vahvistavat 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten määräykset (erityisesti ensimmäisen Geneven yleissopimuksen 26, 38, 42 ja 44 artiklan) ja soveltuvin osin niiden 8 päivänä kesäkuuta 1977 tehtyjen lisäpöytäkirjojen määräykset (erityisesti ensimmäisen lisäpöytäkirjan 18 ja 38 artiklan ja toisen lisäpöytäkirjan 12 artiklan), jotka koskevat tunnusmerkkien käyttöä,

tahtovat täydentää edellä mainittuja määräyksiä tehostaakseen niiden suojavaikutusta ja yleismaailmallista luonnetta,

panevat merkille, ettei tämä pöytäkirja vaikuta korkeiden sopimuspuolten tunnustettuun oikeuteen jatkaa niiden tunnusmerkkien käyttöä, joita ne käyttävät Geneven yleissopimuksiin ja soveltuvin osin niiden lisäpöytäkirjoihin perustuvien veloitteidensa mukaisesti,

palauttavat mieleen, että velvollisuus kunnioittaa Geneven yleissopimusten ja niiden lisäpöytäkirjojen nojalla suojeltavia henkilöitä ja kohteita perustuu näiden kansainvälisen oikeuden mukaan suojattuun asemaan eikä riipu tunnusmerkkien, merkien tai tunnusmerkinantojen käytöstä,

painottavat, ettei tunnusmerkkien ole tarkoitus sisältää uskonnollista, etnistä, rodullista, alueellista tai poliittista merkitystä,

korostavat, että on tärkeää varmistaa niiden veloitteiden täysimittainen noudattaminen, jotka liittyvät Geneven yleissopimuksilla ja soveltuvin osin niiden lisäpöytäkirjoilla tunnustettuihin tunnusmerkkeihin,

palauttavat mieleen, että ensimmäisen Geneven yleissopimuksen 44 artiklassa erotetaan toisistaan tunnusmerkkien käyttö suojaamis- ja ilmaisemistarkoituksiin,

palauttavat lisäksi mieleen, että toisen valtion alueella toimivien kansallisten yhdistysten on varmistettava, että tunnusmerkkejä, joita ne aikovat käyttää tässä toiminnassa, saa käyttää toimintamaassa sekä kauttakulkumaassa tai -maissa,

ovat tietoisia niistä vaikeuksista, joita tietyt valtiot ja kansalliset yhdistykset voivat kohdata olemassa olevien tunnusmerkkien käyttämisessä, ja

panevat merkille Punaisen Ristin kansainvälisen komitean, Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälisen liiton sekä Kansainvälisen Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen päätöksen säilyttää nykyiset nimensä ja tunnusmerkinsä,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Pöytäkirjan noudattaminen ja soveltamisala

1. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan tätä pöytäkirjaa ja varmistamaan sen noudattamisen kaikissa olosuhteissa.

2. Tämä pöytäkirja vahvistaa ja täydentää 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen neljän Geneven yleissopimuksen ("Geneven yleissopimukset") määräyksiä sekä soveltuvin osin niiden 8 päivänä kesäkuuta 1977 tehtyjen kahden lisäpöytäkirjan määräyk-

siä ("vuoden 1977 lisäpöytäkirjat"), jotka koskevat tunnusmerkkejä eli punaista ristiä, punaista puolikuuta sekä punaista leijonaa ja aurinkoa, ja sitä sovelletaan näissä määräyksissä tarkoitettuihin tilanteissa.

2 artikla

Tunnusmerkit

1. Tällä pöytäkirjalla tunnustetaan uusi tunnusmerkki Geneven yleissopimusten mukaisten tunnusmerkkien lisäksi ja samoihin käyttötarkoituksiin. Tunnusmerkeillä on yhtäläinen asema.
2. Uusi tunnusmerkki, joka muodostuu punaisesta vinoneliön muotoisesta kehyksestä valkoisella pohjalla, on tämän pöytäkirjan liitteessä olevan kuvan mukainen. Tunnusmerkkiin viitataan tässä pöytäkirjassa "kolmannen pöytäkirjan mukaisena tunnusmerkinä".
3. Kolmannen pöytäkirjan mukaisen tunnusmerkin käytön ja kunnioittamisen edellytykset ovat samat kuin Geneven yleissopimuksilla ja soveltuvin osin vuoden 1977 lisäpöytäkirjoilla vahvistettujen tunnusmerkkien osalta.
4. Korkeiden sopimuspuolten asevoimien lääkintähenkilöstö ja hengellinen henkilöstö voi käyttää tilapäisesti jotakin tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua tunnusmerkkiä, jos tällä voidaan tehostaa suojelua, sanotun kuitenkin rajoittamatta niiden nykyisten tunnusmerkkien käyttöä.

3 artikla

Kolmannen pöytäkirjan mukaisen tunnusmerkin käyttö ilmaisemistarkoituksiin

1. Niiden korkeiden sopimuspuolten kansalliset yhdistykset, jotka päättävät käyttää kolmannen pöytäkirjan mukaista tunnusmerkkiä, voivat käyttäessään sitä asiaa koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti sijoittaa sen sisäpuolelle ilmaisemistarkoituksessa:
 - a) jonkin Geneven yleissopimuksilla tunnustetun tunnusmerkin tai näiden tunnusmerkkien yhdistelmän tai
 - b) muun tunnusmerkin, jota korkea sopimuspuoli on tosiasiallisesti käyttänyt ja joka on tallettajan kautta annettu tiedoksi muille korkeille sopimuspuolille ja Punaisen Ristin kansainväliselle komitealle ennen tämän pöytäkirjan hyväksymistä.

Tunnusmerkit on sijoitettava kolmannen pöytäkirjan mukaisen tunnusmerkin sisäpuolelle tämän pöytäkirjan liitteessä olevan kuvan mukaisesti.

2. Kansallinen yhdistys, joka päättää sijoittaa kolmannen pöytäkirjan mukaisen tunnusmerkin sisäpuolelle muun tunnusmerkin 1 kappaleen mukaisesti, voi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti käyttää kyseisen tunnusmerkin nimitystä ja pitää sitä näkyvillä kansallisella alueellaan.
3. Kansalliset yhdistykset voivat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, poikkeustapauksissa ja työnsä helpottamiseksi käyttää tilapäisesti tämän pöytäkirjan 2 artiklassa tarkoitettua tunnusmerkkiä.
4. Tämä artikla ei vaikuta Geneven yleissopimuksilla ja tällä pöytäkirjalla tunnustettujen tunnusmerkkien oikeudelliseen asemaan, eikä se vaikuta sellaisen tunnusmerkin oikeudelliseen asemaan, joka

on sijoitettu tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti osoittamistarkoituksessa kolmannen pöytäkirjan mukaisen tunnusmerkin sisäpuolelle.

4 artikla

Punaisen Ristin kansainvälinen komitea ja Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälinen liitto

Punaisen Ristin kansainvälinen komitea ja Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälinen liitto sekä niiden asianmukaisesti valtuutettu henkilöstö voi poikkeustapauksissa ja työnsä helpottamiseksi käyttää tämän pöytäkirjan 2 artiklassa tarkoitettua tunnusmerkkiä.

5 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien operaatiot

Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioihin osallistuva lääkintähenkilöstö ja hengellinen henkilöstö voi osallistuvien valtioiden suostumuksella käyttää jotakin 1 ja 2 artiklassa mainituista tunnusmerkeistä.

6 artikla

Väärinkäytön ehkäiseminen ja estäminen

1. Geneven yleissopimusten ja soveltuvin osin vuoden 1977 lisäpöytäkirjojen määräyksiä tunnusmerkkien väärinkäytön ehkäisemisestä ja estämisestä sovelletaan yhtäläisesti kolmannen pöytäkirjan mukaiseen tunnusmerkkiin. Korkeat sopimuspuolet toteuttavat erityisesti toimenpiteet, joita tarvitaan 1 ja 2 artiklassa mainittujen tunnusmerkkien ja niiden nimitysten väärinkäytön ehkäisemiseksi ja estämiseksi kaikkina aikoina, mukaan lukien niiden petollinen käyttö ja niitä jäljittelevän merkin tai nimityksen käyttö.
2. Sen estämättä, mitä 1 kappaleessa määrätään, korkeat sopimuspuolet voivat sallia kolmannen pöytäkirjan mukaisen tunnusmerkin tai sitä jäljittelevän merkin aiempien käyttäjien jatkaa tätä käyttöä, jollei käyttö ole sellaista, että se näyttää aseellisen selkkauksen aikana antavan Geneven yleissopimusten ja soveltuvin osin vuoden 1977 lisäpöytäkirjojen mukaisen suojelun, ja jos oikeudet tähän käyttöön on saatu ennen tämän pöytäkirjan hyväksymistä.

7 artikla

Sopimuksen levittäminen

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat levittämään tätä pöytäkirjaa omissa maissaan mahdollisimman laajalti sekä rauhan että aseellisten selkkausten aikana sekä erityisesti sisällyttämään pöytäkirjan opiskelun sotilaskoulutuksensa ohjelmiin ja kannustamaan siviiliväestöä opiskelemaan pöytäkirjaa, jotta tämä asiakirja tulisi tunnetuksi asevoimille ja siviiliväestölle.

8 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä pöytäkirja avataan allekirjoittamista varten Geneven yleissopimusten sopimuspuolille sen hyväksymispäivänä, ja se on avoinna kahdentoista kuukauden ajan.

9 artikla

Ratifiointi

Tämä pöytäkirja on ratifioitava mahdollisimman pian. Ratifiointiskirjat talletetaan Geneven yleissopimusten ja vuoden 1977 lisäpöytäkirjojen tallettajan, Sveitsin liittoneuvoston huostaan.

10 artikla

Sopimukseen liittyminen

Tämä pöytäkirja on avoimna liittymistä varten Geneven yleissopimusten sopimuspuolille, jotka eivät ole allekirjoittaneet sitä. Liittymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.

11 artikla

Voimaantulo

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun kaksi ratifiointi- tai liittymiskirjaa on talletettu.
2. Jokaisen Geneven yleissopimusten sopimuspuolen osalta, joka myöhemmin ratifioi tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen, pöytäkirja tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun tämä sopimuspuoli on tallettanut ratifiointi- tai liittymiskirjansa.

12 artikla

Sopimusten väliset suhteet tämän pöytäkirjan tultua voimaan

1. Milloin Geneven yleissopimusten sopimuspuolet ovat myös tämän pöytäkirjan sopimuspuolia, yleissopimuksia sovelletaan tällä pöytäkirjalla täydennettyinä.
2. Milloin tämä pöytäkirja ei sido jotakin selkkauksen osapuolista, se sitoo jatkuvasti pöytäkirjan sopimuspuolia niiden keskinäisissä suhteissa. Lisäksi pöytäkirja sitoo sopimuspuolia suhteessa sellaiseen osapuoleen, jota se ei sido, jos tämä osapuoli hyväksyy pöytäkirjan määräykset ja soveltaa niitä.

13 artikla

Muutokset

1. Jokainen korkea sopimuspuoli voi ehdottaa muutoksia tähän pöytäkirjaan. Muutosehdotuksen teksti annetaan tiedoksi tallettajalle, joka neuvoteluaan kaikkien korkeiden sopimuspuolten, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean sekä Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälisen liiton kanssa päättää, tulisiko kutsua koolle konferenssi käsittelemään ehdotettua muutosta.
2. Tallettaja kutsuu konferenssiin kaikki korkeat sopimuspuolet ja Geneven yleissopimusten sopimuspuolet riippumatta siitä, ovatko ne allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

14 artikla

Irtisanominen

1. Jos korkea sopimuspuoli irtisanoo tämän pöytäkirjan, irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua irtisanomiskirjan vastaanottamisesta. Jos kuitenkin irtisanoutuva sopimuspuoli on kyseisen vuoden päätyttyä osapuolena aseellisessa selkkauksessa tai miehittämisessä, irtisanominen tulee voimaan aseellisen selkkauksen tai miehittämisen päätyttyä.
2. Irtisanomisesta ilmoitetaan kirjallisesti tallettajalle, joka toimittaa irtisanomisen tiedoksi kaikille korkeille sopimuspuolille.
3. Irtisanominen tulee voimaan vain irtisanoutuvan sopimuspuolen osalta.
4. Edellä olevan 1 kappaleen mukainen irtisanominen ei vaikuta velvoitteisiin, joita irtisanoutuvalle sopimuspuolelle on jo aiheutunut tämän pöytäkirjan mukaisesti aseellisen selkkauksen tai miehittämisen johdosta sellaisten tekosten osalta, jotka on suoritettu ennen irtisanomisen voimaantuloa.

15 artikla

Tiedotukset

Tallettaja tiedottaa korkeille sopimuspuolille ja Geneven yleissopimusten sopimuspuolille riippumatta siitä, ovatko ne allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan:

- a) tämän pöytäkirjan allekirjoituksista sekä 8, 9 ja 10 artiklan mukaisista ratifiointi- ja liittymiskirjojen tallettamisista;
- b) tämän pöytäkirjan 11 artiklan mukaisesta voimaantulopäivästä kymmenen päivän kuluessa tästä voimaantulosta;
- c) 13 artiklan mukaisesti vastaanotetuista tiedoista;
- d) 14 artiklan mukaisista irtisanomisista.

16 artikla

Rekisteröinti

1. Tämän pöytäkirjan tultua voimaan tallettaja toimittaa sen Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle rekisteröitäväksi ja julkaistavaksi Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti.
2. Tallettaja ilmoittaa myös Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle kaikista vastaanottamistaan tätä pöytäkirjaa koskevista ratifioinneista, liittymisistä ja irtisanomisista.

17 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämän pöytäkirjan alkuperäiskappale, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan tallettajan huostaan, joka toimittaa sen oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille Geneven yleissopimusten sopimuspuolille.

Geneve, 8 joulukuuta 2005

**VUODEN 1949 JA 2005 LISÄPÖYTÄKIRJOJEN
MUKAISET TUNNUSMERKIT: PUNAINEN
RISTI, PUNAINEN PUOLIKUU SEKÄ PUNAINEN
KRISTALLI**

HAAGIN TOISESSA RAUHANKONFERENSSISSA TEHTYJÄ JA SIELLÄ 18 PÄIVÄNÄ LOKAKUUTA 1907 ALLEKIRJOITETTUJA KANSAINVÄLISIÄ SOPIMUKSIA (SopS 11/1924)

IV. Yleissopimus joka koskee maasodan lakeja ja tapoja.

Osapuolet, harkiten, että, samalla kuin etsitään keinoja rauhan turvaamiseksi ja aseellisten riitaisuuksien välttämiseksi kansojen kesken, on tärkeätä pitää silmällä sitäkin tapausta, että aseisiin vetoamisen aiheuttaisivat tapahtumat, joita he huolenpidollaan eivät ole saaneet ehkäistyksi;

hartaasti haluten vielä tässäkin äärimmäisessä tapauksessa palvella ihmisyyden etuja ja sivistyksen yhäti edistyviä vaatimuksia;

ollen sitä mieltä, että tätä varten on tärkeätä uudelleen tarkastaa sodan yleiset lait ja tavat, joko siinä tarkoituksessa, että ne saataisiin täsmällisemmin määritellyiksi, tai saadakseen niihin tehdyksi erinäisiä rajoituksia, joilla niiden ankaruutta lievennettäisiin niin paljon kuin mahdollista;

ovat katsoneet välttämättömäksi täydentää ja eräissä kohdin täsmällisentää ensimmäisen rauhankonferenssin työtä, joka rauhankonferenssi, jatkona vuoden 1874 Brysselin konferenssille, näiden, viisaan ja jalomielisen huolenpidon suosittelemien aatteiden elähyttämänä on hyväksynyt määräyksiä, joiden tarkoituksena on määritellä ja säännöstellä maasodan tavat.

Korkeiden sopimuksentekijäin käsityksen mukaan nämä määräykset, joiden laadintaan on määräävästi vaikuttanut halu saada sodan tuottamat kärsimykset vähemmän niin paljon kuin sotilaallisen välttämättömyyden näkökohdat suinkin sallivat, ovat tarkoitettut yleiseksi käyttäytymisohjeeksi sodankävijöille sekä heidän keskinäisissä suhteissaan että heidän suhteissaan asianomaiseen väestöön.

Kumminkaan ei ole ollut mahdollista jo nyt sopia määräyksistä, jotka ulottuvat kaikkiin käytännössä esiintyviin tilanteisiin;

toisekseen ei korkeiden sopimuksentekijäin tarkoituksena saattanut olla, että edellyttämättömät tapaukset jätettäisiin kirjoitettujen säännösten puutteessa armeijain johtajien mielivaltaisen arvioinnin varaan.

Kunnes täydellisempi sotalakikirja ehditään saattaa voimaan, korkeat sopimuksentekijät katsovat otolliseksi todeta, että niiden hyväksyntä säännöstelymääräyksiin sisältyvässä tapauksissa väestö ja sodankävijät jäävät kansainvälisen oikeuden periaatteiden suojeluksen ja vallan alaisiksi, periaatteiden, jotka sellaisinaan ovat tuloksena sivistyskansojen kesken vakiintuneista tavoista, ihmisyyden laeista ja julkisen omantunnon vaatimuksista.

He julistavat, että juuri tässä mielessä ovat käsitettävät nimenomaan hyväksytyt ohjesäännön 1 ja 2 artikla.

Korkeat sopimuksentekijät, haluten tehdä uuden yleissopimuksen tässä tarkoituksessa, ovat nimittäneet täysivaltaisiksi edustajikseen:

jotka esitettyään hyvään ja asianmukaiseen muotoon laadituiksi havaitut valtakirjansa ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla.

Sopimusvaltojen pitää antaa maasotavoimilleen ohjeita, jotka ovat yhtäpitäviä tähän yleissopimukseen liitetyn maasodan lakeja ja tapoja koskevan ohjesäännön kanssa.

2 artikla.

Ensimmäisessä artiklassa tarkoitettuun säännöstöön samoin kuin tähän yleissopimukseen sisältyvät määräykset ovat sovellettavissa ainoastaan sopimusvaltojen kesken ja ainoastaan, jos sodankävijät ovat kaikki sopimuskumppaneita yleissopimuksessa.

3 artikla.

Sen sodankävijän, joka rikkoo mainitun säännösten määräyksiä, on, jos niin tapahtuu, korvattava aiheuttamansa vahinko. Sen on vastattava sen sotavoimaan kuuluvien henkilöiden kaikista teoista.

4 artikla.

Tämä yleissopimus, asianmukaisesti ratifioituna, korvaa sopimusvaltojen keskinäisissä suhteissa 29 päivänä heinäkuuta 1899 tehdyn yleissopimuksen, joka koskee maasodan lakeja ja tapoja.

Vuoden 1899 yleissopimus pysyy voimassa niiden valtojen kesken, jotka ovat sen allekirjoittaneet ja jotka eivät samalla ratifioi tätä yleissopimusta.

5 artikla.

Tämä yleissopimus on mahdollisimman pian ratifioitava.

Ratifikoisiasiakirjat ovat talletettavat Haagiin.

Ratifikoisiasiakirjojen ensimmäinen tallettaminen on todettava pöytäkirjassa, jonka allekirjoittavat siihen osallisten valtojen edustajat ja Alankomaiden ulkoasiainministeri.

Ratifikoisiasiakirjojen myöhemmät tallettamiset tapahtuvat Alankomaiden hallitukselle osotetulla kirjallisella ilmoituksella, johon ratifikoisiasiakirja on liitettyinä.

Ratifikoisiasiakirjojen ensimmäistä tallettamista koskevan pöytäkirjan, edellisessä kappaleessa mainittujen ilmoituksien sekä ratifikoisiasiakirjojen oikeiksi todistetut jäljennökset on Alankomaiden hallituksen heti lähetettävä diplomaattista tietä toiseen rauhankonferenssiin kutsutuille valloille sekä muille valloille, jotka ovat yhtyneet tähän yleissopimukseen. Edellisen kappaleen tarkoittamissa tapauksissa ilmoittaa mainittu hallitus niille samalla, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

6 artikla.

Ne valtat, jotka eivät ole tätä yleissopimusta allekirjoittaneet, saavat siihen yhtyä.

Vallan, joka haluaa siihen yhtyä, on kirjallisesti ilmoitettava aikomuksensa Alankomaiden hallitukselle sekä samalla lähetettävä sille yhtymisasiakirja, joka on talletettava mainitun hallituksen arkistoon. Tämän hallituksen tulee heti lähettää kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös sekä ilmoituksesta että yhtymisasiakirjasta, samalla mainiten ilmoituksen vastaanottamispäivän.

7 artikla.

Tämä yleissopimus tulee voimaan niihin valtoihin nähden, jotka ovat olleet mukana ratifioimisasiakirjain ensimmäisessä talletamisessa, kuudenkymmenen päivän kuluttua talletuspöytäkirjan päiväyksestä lukien ja niihin valtoihin nähden, jotka myöhemmin sen ratifioivat tahi siihen yhtyvät, kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä lukien, kun Alankomaiden hallitus on vastaanottanut niiden ratifioimis- tai yhtymisilmoituksen.

8 artikla.

Jos joku korkeista sopimusvalloista haluaisi sanoa irti tämän yleissopimuksen, on irtisanomisesta kirjallisesti ilmoitettava Alankomaiden hallitukselle, jonka tulee heti toimittaa kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös ilmoituksesta ynnä tieto siitä, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

Irtisanomisen vaikutus kohdistuu ainoastaan siihen valtaan, joka sen on tehnyt, ja vasta vuoden kuluttua siitä, kun sitä koskeva ilmoitus on saapunut Alankomaiden hallitukselle.

9 artikla.

Alankomaiden ulkoasiainministeriön pitämään luetteloon on merkittävä 5 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaan tehdyn ratifioimisasiakirjojen tallettamisen päivämäärä sekä se päivämäärä, jolloin yhtymis- (6 artiklan 2 kappale) tahi irtisanomisilmoitus (8 artiklan 1 kappale) on vastaanotettu.

Jokaisella sopimusvallalla on oikeus saada tietoja tästä luettelosta ja pyytää siitä oikeiksi todistettuja otteita.

Tämän vahvistukseksi ovat valtuutetut varustaneet tämän yleissopimuksen allekirjoituksillansa.

Tehty Haagissa kahdeksantentoista päivänä lokakuuta tuhatyhdeksänsataaseitsemän yhtenä ainoana kappaleena, joka jää Alankomaiden hallituksen arkistossaan tallettavaksi, ja josta oikeiksi todistettuja jäljennöksiä on diplomaattista tietä lähetettävä niille valloille, joita on kutsuttu toiseen rauhankonferenssiin.

Liite yleissopimukseen. Maasodan lakeja ja tapoja koskeva ohjesääntö.

I OSA.

Sodankävijöistä.

1 LUKU.

Sodankävijän ominaisuudesta.

1 artikla.

Sodan lait, oikeudet ja velvollisuudet eivät koske ainoastaan armeijaa, vaan myöskin miliisi- ja vapaaehtoisia joukkoja, mikäli ne täyttävät seuraavat ehdot:

- 1) että niillä on johtajana alaisistaan vastuussa oleva henkilö;
- 2) että niillä on määrätty ja matkan päästä eroitettava tuntomerkki;
- 3) että ne kantavat aseitaan julkisesti; ja
- 4) että ne sotatoimissaan noudattavat sodan lakeja ja tapoja.

Niissä maissa, joissa miliisi- tai vapaaehtoiset joukot ovat armeijana tai sen osana, tarkoittaa nimitys armeija näitäkin.

2 artikla.

Valtaamattoman alueen väestöä, joka vihollisen lähestyessä omasta tahdostaan ryhtyy aseisiin vastustaakseen päälletunkevia joukkoja ennättämättä järjestäytyä 1 artiklan mukaisesti, pidetään sodankävijänä, jos se kantaa aseita julkisesti sekä noudattaa sodan lakeja ja tapoja.

3 artikla.

Sodankävijäin aseellisiin voimiin saattaa kuulua taistelevia ja ei-taistelevia. Joutuessaan vihollisen vangiksi on kumpaisellakin oikeus sotavangeille tulevaan kohteluun.

II luku

Sotavangeista.

4 artikla.

Sotavangit ovat vihollisen hallituksen, mutta eivät niiden yksityisten henkilöiden tai joukko-osastojen vallassa, jotka ovat heidät vanginneet.

Sotavankeja on kohdeltava inhimillisesti.

Kaikki, mikä kuuluu heille mieskohtaisesti, paitsi aseet, hevoset ja sotilaalliset asiapaperit, jää heidän omaisuudekseen.

5 artikla.

Sotavangit saa eristää kaupunkiin, linnoitukseen, leiriin tai mihin paikkaan hyvänsä, siten että heidät veloitetaan olemaan sieltä poistumatta määrättyjä rajoja ulommaksi, mutta teljetä heidät saa vain, jos sellainen varmuustoimenpide on ehdottomasti välttämätön, ja ainoastaan niin pitkäksi aikaa, kuin ne olosuhteet jatkuvat, jotka tekevät sellaisen toimenpiteen välttämättömäksi.

6 artikla.

Valtio saa käyttää sotavankeja, paitsi upseereja, työntekijöinä heidän arvoasteensa ja kykenemisen- sä mukaan. Nämä työt eivät saa olla ylen rasittavia eivätkä missään tekemisissä sotatoimien kanssa.

Vangeille saadaan antaa lupa tehdä työtä julkisen hallinnon tai yksityisten henkilöiden tai omaan tiliinsä.

Valtion tiliin suoritetuista töistä maksetaan taksojen mukaan, jotka ovat voimassa samoja töitä suorittaville oman kansallisarmeijan henkilöille, tai jos sellaisia taksoja ei ole olemassa, taksan mukaan, joka on suhteellinen suoritettuihin töihin.

Milloin työt tehdään muiden julkisten hallintojen tai yksityisten henkilöiden tiliin, järjestetään työehdot yksissä neuvoin sotilasviranomaisten kanssa. Sotavankien työpalkka on käytettävä heidän tilansa lieventämiseen, ja ylijäämä tilitettävä heille heidän päästessään vapauteen, sitten kun siitä on vähennetty ylläpitokustannukset.

7 artikla.

Se hallitus, jonka vallassa sotavangit ovat, on velvollinen ylläpitämään heidät.

Milloin sodankävijän kesken ei ole olemassa erikoista sopimusta, on sotavankeja ravintoon, makuutilaan ja vaatetukseen nähden kohdeltava samoin kuin sen hallituksen sotaväkeä, joka heidät on vanginnut.

8 artikla.

Sotavangit ovat niiden lakien, säännösten ja määräysten alaiset, mitkä ovat voimassa sen valtion armeijassa, jonka vallassa he ovat. Tottelemattomuusrikkoiset oikeuttavat ryhtymään heihin nähden tarpeellisiin ankariin toimenpiteisiin.

Karanneet sotavangit, jotka saadaan uudestaan kiinni, ennenkuin ovat päässeet takaisin omaan armeijaansa, tai ennenkuin ovat päässeet poistumaan sen armeijan valtaamalta alueelta, joka heidät on vanginnut, ovat kurinpitorangeistuksen alaisia.

Sotavangit, jotka päästyään pakenemaan, joutuvat uudestaan vangiksi, eivät ole minkään rangaistuksen alaisia edellisestä poaстан.

9 artikla.

Jokainen sotavanki on velvollinen kysyttävissä ilmoittamaan oikeat nimensä ja arvoasteensa, ja, jos hän rikkoo tämän säännöksen, tekee hän sen sillä uhalla, että häneltä saadaan supistaa hänen vertaisilleen sotavangeille myönnettyjä etuja.

10 artikla.

Sotavangit saadaan päästää vapauteen kunniasanaanansa vastaan, jos heidän oman maansa lait sallivat sen antamisen, ja siinä tapauksessa he ovat velvolliset omakohtaisen kunniansa takuulla tunnollisesti täyttämään sen, mihin ovat sitoutuneet sekä omaan hallitukseensa että siihen hallitukseen nähden, joka heidät on ottanut vangiksi.

Samassa tapauksessa heidän oma hallituksensa ei saa vaatia eikä vastaanottaa heiltä mitään palvelusta, joka on ristiriidassa heidän antamansa kunniasanan kanssa.

11 artikla.

Sotavankia ei saa pakottaa ottamaan vastaan vapautta kunniasanaanansa vastaan, samaten ei vihollisen hallitukseen ole velvollinen suostuman sotavangin pyyntöön, että hänet kunniasanaanansa vastaan päästettäisiin vapaaksi.

12 artikla.

Jokainen sotavanki, joka kunniasanaanansa vastaan vapaaksi päässeensä uudestaan joutuu kiinni kantaen aseita sitä hallitusta vastaan, jolle hän oli kunniasanaanansa antanut, taikka tämän liittolaisia vastaan, menettää oikeuden sotavangeille tulevaan kohteluun ja hänet saadaan asettaa tuomioistuimessa syytteeseen.

13 artikla.

Henkilöillä, jotka seuraavat armeijaa siihen suoraan kuulumatta, esim. sanomalehtien kirjeenvaihtajina ja reporttereina, elintarpeitten kaupustelijoina ja tarvikkeitten hankkijoina on oikeus, kun joutuvat vihollisen valtaan, ja tämä katsoo hyväksi heidät pidättää, sotavangeille tulevaan kohteluun, sillä ehdolla, että he ovat varustetut sen armeijan sotilasviranomaisen antamalla lupakirjalla, jonka mukana he ovat kulkenet.

14 artikla.

Vihollisuuksien alkaessa perustetaan kuhunkin sotaikäyppään valtioon ja tarpeen tullessa niihin puolueettomiinkin maihin, jotka ovat ottaneet sodankävijöitä alueelleen, toimisto, joka antaa tietoa ja sotavangeista. Tämä toimisto, jonka tehtävänä on vastata kaikkiin sotavankeja koskeviin tiedusteluihin, ottaa vastaan asianomaisilta eri virastoilta kaikkia tiedonantoja, jotka koskevat sotavankien eristämistä, siirtoa, vapauttamista kunniasanaanansa vastaan, vaihtoa, karkaamista, sairashuoneeseen joutumista, kuolemantapauksia sekä muita tietoja, jotka ovat tarpeen, jotta voidaan laatia jokaisesta sotavangista päivittäin täydennettävä henkilökortti. Toimiston on merkittävä tähän korttiin matrikelin numero, suku- ja ristimänimi, ikä, kotipaikka, sotilasarvo, joukko-osasto, haavat, vangitsemispaikka ja -aika, eristämisen, haavoittumisten ja kuoleman päivämäärät ja paikka sekä kaikki erikoiset huomautukset. Henkilökortti jätetään toisen sodankävijän hallitukselle rauhan solmiamisen jälkeen.

Tiedonantotoimiston pitää niinkään kerätä ja koota yhteen paikkaan kaikki henkilökohtaiseen käyttöön kuuluvat esineet, arvoesineet, kirjeet y. m., jotka löydetään taistelulentiltä, tai jotka kunniasanaanansa vastaan vapautetut, vaihdetut, karanneet tai sairaaloissa ja kenttäsaaraloissa kuolleet vangit ovat jättäneet jälkeensä, ja lähettää ne asianomaisille.

15 artikla.

Sotavankien avustamisyhdistysten, jotka ovat säännöllisesti perustetut maansa lain mukaan, ja joiden tarkoitus on olla armelijaisuustyön välittäjinä, pitää, voidakseen tehokkaasti täyttää ihmisystävällisen tehtävänsä, saada sotaikäyvien taholta itselleen ja asianmukaisesti valtuutetuille asiamiehilleen kaikki välttämättömien sotilaallisten vaatimusten ja hallinnollisten säännösten sallimat helpotukset. Näiden yhdistysten valtuutetut saavat päästä jaka-

maan avustuksia eristyspaikkoihin sekä kotimaan paluumatkalla olevien vankien yöpymispaikkoihin kun esittävät sotilasviranomaisen antaman henkilökohtaisen lupakirjan ja kirjallisesti sitoutuvat noudattamaan kaikkia tämän määräämiä järjestyks- ja poliisisäännöksiä.

16 artikla.

Tiedonantotoimistoilla on vapaakirjeoikeus. Sotavangeille osoitetut tai heidän lähettämänsä kirjeet, postiosoitukset ja arvolähetykset sekä postipaketit ovat vapautetut kaikista postimaksuista sekä lähtö- ja tulomaassa että välillä olevissa maissa.

Luonnossa annetut sotavangeille osoitetut lahjat ja avustukset ovat vapautetut kaikista tulli- ja muista maksuista sekä kuljetusmaksuista valtion käyttämillä rautateillä.

17 artikla.

Vangittujen upseerien pitää saada sama palkka, johon samanarvoisilla upseereilla on oikeus siinä maassa, jossa he ovat pidätettyinä, heidän oman hallituksensa takaisinmaksuvelvollisuutta vastaan.

18 artikla.

Sotavangeille annetaan täysi vapaus uskontonsa harjoittamiseen, siihen luettuna läsnäolo jumalanpalveluksessa, sillä ainoalla ehdolla, että he noudattavat sotilasviranomaisen määräämiä järjestyks- ja poliisisäännöksiä.

19 artikla.

Sotavankien testamentit otetaan vastaan ja laaditaan samojen ehtojen mukaan, jotka ovat voimassa oman kansallisen armeijan sotilaihin nähden.

Samoja sääntöjä on noudatettava niinkään sotavankien kuolemantapausten toteamista koskeviin asiakirjoihin ja heidän hautaamisensa nähden, ottaen huomioon heidän arvoasteensa ja virka-asemansa.

20 artikla.

Rauhan solmiamisen jälkeen ovat sotavangit mahdollisimman pian lähetettävät kotimaahansa.

III LUKU.

Sairaista ja haavoittuneista.

21 artikla.

Sairasten ja haavoittuneiden hoitoa koskevista sodankävijäin velvollisuuksista säädetään Genèven yleissopimuksessa.

II OSA.

Vihollisuuksista.

I LUKU.

Vihollisen vahingoittamiskeinoista, piirityksistä ja pommituksista.

22 artikla.

Sodankävijöillä ei vihollisen vahingoittamiskeinon valintaan nähden ole rajatonta oikeutta.

23 artikla.

Paitsi mitä erikoissopimuksilla kielletään, on sodankävijöitä nimenomaan kielletty.

- a) käyttämästä myrkyä ja myrkytettyjä aseita;
- b) petoksella tappamasta tai haavoittamasta vihollisen kansakuntaan tai armeijaan kuuluvia henkilöitä;
- c) tappamasta tai haavoittamasta vihollista, joka pantuaan pois aseensa tai kykenemättä enää niitä käyttämään on antautunut armoille;
- d) julistamasta, että armoa ei anneta;
- e) käyttämästä aseita, ammuksia tai aineita, jotka tuottavat tarpeettomia kärsimyksiä;
- f) oikeudettomasti käyttämästä sotaneuvottelijan (parlamentäärin) lippua, vihollisen kansallislippua tai sotilaallisia tunnusmerkkejä ja univormua sekä Genèven yleissopimuksen tunnusmerkkiä;
- g) hävittämästä tai takavarikoimasta vihollisen omaisuutta paitsi milloin sellainen hävittäminen ja takavarikoiminen käy sodan aiheuttamasta pakosta tuiki välttämättömäksi;
- h) julistamasta vastapuolen kansalaisten oikeuksia ja kanteita kumotuiksi, väliaikaisesti lakkautetuiksi tai tuomioistuimen käsittelyyn kelpaamattomiksi.

Samoin ei sodankävijä saa pakottaa vastapuolen kansalaisia ottamaan osaa heidän maatansa vastaan suunnattuihin sotatoimiin, ei edes siinäkin tapauksessa, että he ennen sodan alkua ovat olleet sodankävijän palveluksessa.

24 artikla.

Luvallisina pidetään sotajuonia ja muita keinoja, jotka ovat tarpeen tietojen hankkimiseksi vihollisesta ja maastosta.

25 artikla.

Kaupunkia, kylää, asuntoja tai rakennuksia, joita ei puolusteta, ei saa millään tavalla hätyyttää eikä pommittaa.

26 artikla.

Hyökkäävien joukkojen päällikön on, ennenkuin ryhdytään pommitukseen, paitsi milloin tehdään väkiryynnäkö, tehtävä kaikki voitavansa antaakseen siitä tiedon viranomaisille.

27 artikla.

Piirityksissä ja pommituksissa pitää ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta, mikäli mahdollista, säästettäisiin jumalanpalveluksen, taiteen, tieteen ja hyväntekeväisyyden työssijoiksi ajottuja rakennuksia, historiallisia muistomerkkejä, sairaaloita ja sairasten ja haavoittuneiden kokoomispaikkoja, edellyttäen, että niitä ei samalla käytetä sotilaallisiin tarkoituksiin.

Piiritettyjen velvollisuus on merkitä nämä rakennukset ja kokoomispaikat erikoisilla näkyvillä merkeillä, joista etukäteen annetaan tieto piirittäjille.

28 artikla.

Kaupunkia tai paikkakuntaa ei saa jättää ryöstettäväksi siinäkin tapauksessa, että se on vallattu väkiryynnäköllä.

LUKU II.

Vakoilijoista.

29 artikla.

Vakoilijana saa pitää ainoastaan sellaista henkilöä, joka, toimien salaa tai väärillä tekosyillä kerää tai koettaa kerätä tietoja sodankävijän toiminta-alueelta, aikoen antaa ne vastapuolelle.

Sotilashenkilöitä, jotka ilman valepukua ovat tunkeutuneet vihollisen armeijan toiminta-alueelle hankkiakseen tietoja, ei siis pidetä vakoilijoina. Samoin ei pidetä vakoilijoina sotilas- ja siviilihenkilöitä, joidle on annettu tehtäväksi lähettää sanomia joko heidän omalle armeijalleen tai vihollisarmeijalle, kun he suorittavat tehtävänsä julkisesti. Tähän luokkaan kuuluvat samoin henkilöt, jotka on lähetetty ilmapallolla viemään sanaa ja yleensä ylläpitämän yhteyttä armeijan tai jonkin alueen eri osien välillä.

30 artikla.

Vakoilijaa, joka tavataan verekseltä, ei saa rangaista ilman edelläkäypää tuomiota.

31 artikla.

Vakoilijaa, joka päästyään palaamaan siihen armeijaan, johon hän kuuluu, myöhemmin joutuu vihollisen vangiksi, kohdellaan sotavankina, eikä hän ole vastuunalainen aikaisemmasta vakoilutoiminnastaan.

III LUKU.

Rauhanhierojista.

32 artikla.

Sotaneuvottelijana pidetään henkilöä, joka toinen sodankävijä on valtuuttanut ryhtymään toisen kanssa neuvotteluihin, ja joka esittäytyy valkoisen lipun suojassa. Tällä samoin kuin hänen mukanaan olevalla torven- tai pillinpuhaltajalla tai rumpalilla, lipunkantajalla tai tulkilla on oikeus loukkaamattomuuteen.

33 artikla.

Päällikkö, jonka luo sotaneuvottelija lähetetään, ei ole kaikissa olosuhteissa velvollinen ottamaan häntä vastaan.

Hän saa ryhtyä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin estääkseen sotaneuvottelijaa käyttämästä hyväkseen tehtävänsä hankkiakseen tietoja.

Hänellä on oikeus pidättää sotaneuvottelijaa väliaikaisesti, jos tämä käyttää väärin asemaansa.

34 artikla.

Sotaneuvottelija menettää oikeutensa loukkaamattomuuteen, jos suoranaisesti ja eittämättömästi näytetään toteen, että hän on käyttänyt etuoikeutettua asemaansa aiheuttaakseen tai itse tehdäkseen petoksen.

IV LUKU.

Antautumisesta.

35 artikla.

Antautumisesta sovittaessa asianosaisten kesken on otettava huomioon sotilaskunnan vaatimukset.

Kun antautumisehdoista kerran on sovittu, on molempien asianosaisten niitä tarkasti noudatettava.

V LUKU.

Aselevosta.

36 artikla.

Aselepo lakkauttaa sotoimet sodankävijäin keskinäisellä sopimuksella. Jos sen kestämisäikää ei ole määrätty, voivat sodankävijät koska tahansa aloittaa sotoimet uudestaan, kumminkin sillä ehdolla, että siitä on viholliselle ilmoitettu sovitusajassa aselepoehtojen mukaisella tavalla.

37 artikla.

Aselepo saattaa olla yleinen tai paikallinen. Edellinen lakkauttaa sotaakäypien valtioiden sotoimet kaikkialla, jälkimäinen ainoastaan sotaakäypien armeijain määrättyjen osien välillä ja määrättyssä piirissä.

38 artikla.

Aselevosta on ajoissa ilmoitettava virallisesti asianomaisille viranomaisille ja sotajoukoille. Vihollisuudet lakkautetaan heti ilmoituksen saavuttua tai määrättyinä ajankohtana.

39 artikla.

Sopimuksentekijäin ehdonvallassa on aseleposopimuksen ehdoissa määritellä suhteet, mitkä sotanäyttämöllä saavat vallita väestöjen ja sopimuspuolten kesken.

40 artikla.

Jos toinen sopimuksentekijä pahasti rikkoo aselepoa, on toisella oikeus sanoa se irti, vieläpä kiireellisessä tapauksessa heti aloittaa vihollisuudet uudestaan.

41 artikla.

Omasta aloitteestaan toimivien yksityisten henkilöiden tekemät aselepoehtojen loukkaukset oikeuttavat ainoastaan vaatimaan syyllisten rankaisemista ja, jos siihen on aihetta, kärsittyjen vahinkojen korvausta.

III OSA.

Sotilaallisesta valtaoikeudesta vihollisvaltion alueella.

42 artikla.

Aluetta pidetään vallattuna, kun se tosiasiallisesti on vihollisarmeijan vallanalaisena.

Valtaus ulottuu ainoastaan niihin alueisiin, missä tämä valtaoikeus on voimassa ja sitä voidaan käyttää.

43 artikla.

Kun laillisen vallan valtaoikeus on tosiasiallisesti siirtynyt valtaajan käsiin, on tämän ryhdyttävä kaikkiin käytettävissään oleviin toimenpiteisiin palauttaakseen ja turvatakseen, mikäli mahdollista, yleisen järjestyksen ja julkisen elämän, noudattamalla, ellei siihen ole ehdotonta estettä, siinä maassa voimassa olevia lakeja.

44 artikla.

Sodankävijä ei saa pakottaa vallatun alueen väestöä antamaan tietoja toisen sodankävijän armeijasta tai sen puolustusvälineistä.

45 artikla.

Vallatun alueen väestöä ei saa pakottaa vannomaan uskollisuusvalaa vihollisvaltiolle.

46 artikla.

Perheen kunniaa ja oikeuksia, yksityisten henkilöiden henkeä ja yksityistä omaisuutta, samoinkuin uskonnollisia vakaumuksia ja uskontojen harjoitusta on kunnioitettava.

Yksityistä omaisuutta ei saa takavarikoida.

47 artikla.

Ryöstäminen on nimenomaan kielletty.

48 artikla.

Jos valtaaja kantaa valtaamallaan alueella valtion hyväksi säädettyjä veroja, ulostekoja tai tie- ja siltamaksuja, on sen tehtävä se, mikäli mahdollista, voimassa olevain taksoitus- ja jaoitusmääräysten mukaan, ja siitä johtuu sille velvoitus pitää huolta vallatun alueen hallintokustannuksista samassa määrin, kuin se oli ollut laillisenkin hallituksen velvollisuutena.

49 artikla.

Paitsi edellisessä artiklassa tarkoitettuja veroja ei valtaaja saa valtaamallaan alueella kantaa muita kuin armeijalle tai tämän alueen hallintoon tarvittavia rahamaksuja.

50 artikla.

Yhteistä rahasakkoa tai muuta yhteisrangaistusta ei saa säätää väestölle yksityisten tekojen vuoksi, joista sen ei voida katsoa olevan yhteisesti vastuussa.

51 artikla.

Mitään sotaveroa ei saa ottaa muuten kuin ylipäällikön kirjallisen käskyn perusteella ja hänen vastuullaan.

Tähän verotukseen on ryhdyttävä, mikäli mahdollista, ainoastaan voimassaolevien verojen taksoitusta ja jaoitusta koskevien sääntöjen mukaan.

Kustakin sotaveron suorituksesta on veronmaksajalle annettava kuitti.

52 artikla.

Luontaispakko-ottoja ja työsuorituksia saa kunnilta ja asukkailta vaatia ainoastaan valtausarmeijan tarpeisiin. Niiden pitää olla suhteelliset maan varoihin ja sen luontoisia, ettei niitä vaatimalla väestöä velvoiteta ottamaan osaa sen isänmaata vastaan kohdistettuihin sotatoimiin.

Näitä pakko-ottoja ja työsuorituksia ei saa vaatia muuten kuin vallatulla alueella toimivan ylipäällikön luvalla.

Luontaisuuritukset on, mikäli mahdollista, maksettava käteisellä; ellei se käy päinsä, ovat ne todettavat kuitilla, ja velaksi otetut summat on suoritettava mahdollisimman pian.

53 artikla.

Armeija, joka pitää aluetta vallassaan, saa takavarikoida ainoastaan varsinaisesti valtiolle kuuluvia rahavaroja, arvopapereita ja näytettäessä maksettavia sitoumuksia, asevarastoja, kuljetusvälineitä, varastohuoneita ja tarvikkeita ja yleensä kaikkea sellaista valtion irtainta omaisuutta, jota voidaan käyttää sotatoimiin.

Kaikkia välineitä, joita maalla, merellä ja ilmassa voidaan käyttää uutisten lähettämiseen, henkilöiden tai esineiden kuljetukseen, paitsi merioikeuden määräämissä tapauksissa, asevarastoja ja yleensä kaikenlaisia sotavarusteita saa takavarikoida, vaikkapa ne kuuluvat yksityisillekin henkilöille, mutta ne täytyy antaa takaisin, ja korvaukset on järjestettävä rauhanteossa.

54 artikla.

Merenalaisia kaapeleita, jotka yhdistävät vallatun alueen puolueettomaan alueeseen, ei saa takavarikoida tai hävittää, paitsi milloin se on ehdottomasti välttämätöntä. Ne täytyy niinkään antaa takaisin ja korvaukset on järjestettävä rauhanteossa.

55 artikla.

Valtaajavaltio ei saa pitää itseään muuna kuin vihollisvaltiolle kuuluvien ja vallatussa maassa olevien yleisten rakennusten, kiinteistöjen, metsien ja maanviljelystilusten haltijana ja nautinto-oikeuden käyttäjänä. Sen pitää säilyttää tämän omaisuuden pääoma-arvo semmoisenaan ja hoitaa sitä nautinto-oikeutta koskevien sääntöjen mukaan.

56 artikla.

Kuntien omaisuutta sekä uskonnonharjoitukseen ja hyväntekeväisyyteen tarkoitettujen, opetus-, taide- ja tieteellisten laitosten omaisuutta, vaikka valtiolle kuuluvaakin, on käsiteltävä samoin kuin yksityisomaisuutta.

Tämäntapaisten laitosten, historiallisten muistomerkkien, taide- ja tieteellisten teosten takavarikointi- ja tahallinen hävittäminen ja turmeleminen on kielletty ja on siitä nostettava kanne.

Seuraavat vallat ovat ratifioineet tämän yleissopimuksen tai yhtyneet siihen: Itävalta-Unkari (ennakkoepäyksellä, joka sisältyy konferenssin täysiistunnossa 17 päivänä elokuuta 1907 annettuun selitykseen), Belgia, Bolivia, Brasilia, Kiina, Cuba, Tanska, Ranska, Saksa (ennakkoepäyksellä yleissopimuksen liitteen 44 artiklan suhteen), Suurbritannia, Guatemala, Haiti, Japani (ennakkoepäyksellä liitteen 44 artiklan suhteen), Liberia, Luxemburg, Meksikko, Alankomaat, Nicaragua, Norja, Panama, Portugal, Romania, Venäjä (ennakkoepäyksellä, joka on määritelty yleissopimuksen liitteen 44 artiklan kohdalla ja merkitty neljännen täysiistunnon pöytäkirjaan 17 päivänä elokuuta 1907), Salvador, Siam, Ruotsi, Sveitsi ja Amerikan Yhdysvallat.

V. Yleissopimus joka koskee puolueettomien valtojen ja henkilöiden oikeuksia ja velvollisuuksia maasodassa.

Osapuolet, haluten tarkemmin määritellä puolueettomien valtojen oikeudet ja velvollisuudet maasodassa ja säännöstellä puolueettomalle alueelle paenneiden sodankävijäin aseman; haluten samoin määritellä puolueettomuusominaisuuden ja odottaen, kunnes käy mahdolliseksi kokonaisuudessaan järjestää puolueettomien yksityishenkilöiden asema ja suhtautuminen sodankävijöihin;

ovat päättäneet siinä tarkoituksessa tehdä yleissopimuksen ja sitä varten nimittäneet täysivaltaisiksi edustajikseen:

jotka esitettyään hyvään ja asianmukaiseen muotoon laadituiksi havaitut valtakirjansa ovat sopineet seuraavasta:

I LUKU.

Puolueettomien valtojen oikeuksista ja velvollisuuksista.

1 artikla.

Puolueettomien valtojen alue on loukkaamaton.

2 artikla.

Sodankävijät eivät saa puolueettoman vallan alueen kautta kuljettaa sotajoukkoja eikä sota- tai elintarvikekuormastoja.

3 artikla.

Sodankävijät eivät myöskään saa:

- laittaa puolueettoman vallan alueelle radioasemaa eikä muuta laitetta, joka on tarkoitettu sotaikävien maa- ja merivoimien kanssa tapahtuvan tiedoitus toiminnan välineeksi;
- käyttää hyväkseen mitään tämäntapaista laitetta, jonka nämä ovat ennen sotaa rakentaneet puolueettoman vallan alueelle yksinomaan sotilaallisen tarkoituksen ja jota ei ole luovutettu yleisen sanomavaihdon palvelukseen.

4 artikla.

Taistelujoukkoja ei saa muodostaa eikä pestaustointoista avata puolueettoman vallan alueella sotaa käyvien hyväksi.

5 artikla.

Puolueeton valta ei saa suvaita alueellaan mitään 2-4 artikloissa mainituista teoista.

Puolueeton valta on velvollinen rankaisemaan puolueettomuutta loukkaavia tekoja ainoastaan siinä tapauksessa, että nämä loukkaukset on tehty sen omalla alueella.

6 artikla.

Puolueeton valta ei joudu vastuuseen siitä, että yksityisiä henkilöitä yksitellen kulkee rajan poikki menäkseen jommankumman sodankävijän palvelukseen.

7 artikla.

Puolueeton valta ei ole velvollinen estämään kuljettamista maasta pois tai sen kautta jommankumman sodankävijän hyväksi aseita, ampumatarpeita eikä yleensä mitään sellaista, mistä voi olla hyötyä armeijalle tai laivastolle.

8 artikla.

Puolueeton valtio ei ole velvollinen kieltämään käyttämästä sodankävijäin hyväksi sähkösanoma- tai puhelinkaapeleita eikä langattoman sähkötyksen laitteita, jotka ovat joko sen itsensä, yhtiöiden tai yksityisten omaisuutta, eikä supistamaan niiden käyttöä.

9 artikla.

Kaikki ehkäisy- tai kieltotoimenpiteet, joihin puolueeton valta ryhtyy 7 ja 8 artiklassa mainittuihin asioihin nähden, pitää sen yhtäläisesti sovelluttaa sodankävijöihin.

Puolueettoman vallan on valvottava, että sähkösanoma- tai puhelinkaapeleita tai langattoman sähkötyksen laitteita omistavat yhtiöt tai yksityiset henkilöt noudattavat samaa velvoitusta.

10 artikla.

Vihamielisenä tekona ei ole pidettävä sitä, että puolueeton valta torjuu, vaikkapa väkivallankin, puolueettomuutensa loukkaamisyhteykset.

II LUKU.

Puolueettomien alueille tulleiden sodankävijäin eristämisestä ja haavoittuneiden hoidosta.

11 artikla.

Puolueettoman vallan, joka ottaa vastaan alueelleen sotaikäyppiin armeijoihin kuuluvia joukkoja, on eristettävä ne, mikäli mahdollista, kauaksi sotanäyttämöltä.

Se saa vartioida niitä leireissä, vieläpä sulkea ne linnoituksiinkin tai tähän tarkoitukseen soveltuviin paikkoihin.

Se saa päättää, voidaanko upseerit päästää vapaiksi ottamalla heiltä kunniasanaan perustuva sitoumus, etteivät luvatta poistu puolueettomalta alueelta.

12 artikla.

Ellei ole olemassa erikoissopimuksia, on puolueettoman vallan hankittava eristetyille elintarpeet, vaatukset ja ihmisyyden vaatimat avustukset.

Eristämisen aiheuttamat kulut on korvattava rauhanteossa.

13 artikla.

Puolueettoman vallan, joka ottaa vastaan karanneita sotavankeja, on jätettävä heidät vapaiksi. Jos se sallii heidän oleskella alueellaan, saa se määrätä niille olinpaikan.

Sama säännös on sovellettava sotavankeihin, joita puolueettoman vallan alueelle paenneet joukot tuovat mukanaan.

14 artikla.

Puolueeton valta saa sallia sotaikäyppiin armeijoihin kuuluvien haavoittuneiden tai sairasten kulkea

alueensa kautta sillä ehdolla, että junat, jotka heittä tuovat, eivät kuljeta sotaväkeen kuuluvia henkilöitä eikä sotatarpeita. Sellaisessa tapauksessa on puolueettoman vallan velvollisuus ryhtyä tätä var-ten tarvittaviin turvallisuus- ja tarkkailutoimenpi-teisiin.

Haavoittuneita ja sairaita, joita tällaisissa olosuh-teissa toinen sodankävijöistä on tuonut puolueetto-malle alueelle, mutta jotka kuuluvat vastapuoleen, on puolueettoman valtion vartioitava sillä tavalla, että he eivät pääse uudestaan ottamaan osaa sota-toimiin. Tällä vallalla on samat velvollisuudet sen huostaan uskottuihin toisenkin armeijan haavoittu-neisiin ja sairaisiin nähden.

15 artikla.

Genèven yleissopimus on sovellettava puolueetto-malle alueelle majoitettuihin sairaisiin ja haavoittu-neisiin.

III LUKU.

Puolueettomista henkilöistä.

16 artikla.

Puolueettomina pidetään sellaisen valtion kansalai-sia, joka ei ota osaa sotaan.

17 artikla.

Puolueeton henkilö ei saa vedota puolueettomuus-teensa:

- a) jos hän tekee toista sodankävijää vastaan viha-mielisiä tekoja;
- b) jos hän tekee tekoja toisen sodankävijän hyväk-si, nimenomaan, jos hän vapaaehtoisesti menee palvelemaan toisen puolen aseellisten joukkojen riveissä.

Sellaisessa tapauksessa ei se sodankävijä, johon nähden jokin henkilö on luopunut alkuperäisestä puolueettomuudestaan, saa kohdella häntä anka-rammin kuin toisen sodankävijän kansalaista koh-deltaisiin samasta teosta.

18 artikla.

Toisen sodankävijän hyväksi tehtyinä tekoina 17 ar-tiklan b-kirjaimen kohdalla tarkoitettussa mielessä ei ole pidettävä:

- a) toiselle sodankävijälle toimitettuja hankintoja tai myönnettyjä lainoja, kunnes hankkija tai laina-nantaja ei asu vastapuolen omalla tai sen valtaa-malla alueella, ja kunhan hankinnat eivät ole pe-räisin näiltä alueilta;
- b) poliisi- ja siviilihallinnon alalla tehtyjä palveluksia.

IV LUKU.

Rautateiden kalustosta.

19 artikla.

Puolueettomien valtojen alueelta peräisin olevaa rautateiden kalustoa, kuuluipa se näille valloille tai yksityisille yhtiöille tai henkilöille, kunhan se sel-laiseksi tunnetaan, ei sodankävijä saa takavarikoida eikä käyttää hyväkseen muuta kuin siinä tapaukses-sa ja siinä määrin kuin välttämätön pakko vaatii. Se

on palautettava mahdollisimman pian siihen maa-han, josta se on peräisin.

Puolueeton valta saa samoin pakon vaatiessa pi-dättää ja käyttää hyväkseen vastaavassa määrin ka-lustoa, joka on peräisin sotaikäyvän vallan alueelta. Korvausta on molemmin puolin maksettava suh-teessa, joka vastaa käytettyä kalustoa ja käyttöaikaa.

V LUKU.

Loppumääräyksiä.

20 artikla.

Tämän yleissopimuksen määräykset ovat sovellet-tavissa ainoastaan sopimusvaltojen kesken ja ai-noastaan, jos sodankävijät ovat kaikki sopimus-kumppaneita yleissopimuksessa.

21 artikla.

Tämä yleissopimus on mahdollisimman pian rati-fioitava.

Ratifikoisiasiakirjat ovat talletettavat Haagiin.

Ratifikoisiasiakirjain ensimmäinen tallettaminen on todettava pöytäkirjassa, jonka allekirjoittavat siihen osallisten valtojen edustajat ja Alankomaiden ulkoasiainministeri.

Ratifikoisiasiakirjojen myöhemmät tallettamiset tapahtuvat Alankomaiden hallitukselle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella, johon ratifikoisiasiakirja on liitettyä.

Ratifikoisiasiakirjojen ensimmäistä tallettamista koskevan pöytäkirjan, edellisessä kappaleessa mainittujen ilmoituksien sekä ratifikoisiasiakirjojen oikeiksi todistetut jäljennökset on Alankomaiden hallituksen heti lähetettävä diplomaattista tietä toi-seen rauhankonferenssiin kutsutuille valloille sekä muille valloille, jotka ovat yhtyneet tähän yleisso-pimukseen. Edellisen kappaleen tarkoitamissa ta-pauksissa ilmoittaa mainittu hallitus niille samalla, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

22 artikla.

Ne valtat, jotka eivät ole tätä yleissopimusta allekir-jioittaneet, saavat siihen yhtyä.

Vallan, joka haluaa siihen yhtyä, on kirjallisesti ilmoitettava aikomuksensa Alankomaiden hallituk-selle sekä samalla lähetettävä sille yhtymisasiakirja, joka on talletettava mainitun hallituksen arkistoon.

Tämän hallituksen tulee heti lähettää kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös sekä il-moituksesta että yhtymisasiakirjasta, samalla mai-niten ilmoituksen vastaanottamispäivän.

23 artikla.

Tämä yleissopimus tulee voimaan niihin valtoihin nähden, jotka ovat olleet mukana ratifikoisiasia-kirjain ensimmäisessä tallettamisessa, kuudenkym-men päivän kuluttua talletuspöytäkirjan päi-väyksestä lukien ja niihin valtoihin nähden, jotka myöhemmin sen ratifioivat tahi siihen yhtyvät, kuu-denkymmenen päivän kuluttua siitä lukien, kun Alankomaiden hallitus on vastaanottanut niiden ratifikois- tai yhtymisilmoituksen.

24 artikla.

Jos joku korkeista sopimusvalloista haluaisi sanoa irti tämän yleissopimuksen, on irtisanomisesta kirjallisesti ilmoitettava Alankomaiden hallitukselle, jonka tulee heti toimittaa kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös ilmoituksesta ynnä tieto siitä, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

Irtisanomisen vaikutus kohdistuu ainoastaan siihen valtaan, joka sen on tehnyt, ja vasta vuoden kuluttua siitä, kun sitä koskeva ilmoitus on saapunut Alankomaiden hallitukselle.

25 artikla.

Alankomaiden ulkoasiainministeriön pitämään luetteloon on merkittävä ahdenkymmenenensimmäisen artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaan tehdyn ratifioimisasiakirjojen tallettamisen päivämäärä, sekä se päivämäärä, jolloin yhtymis- (22 artikla 2 kappale) tai irtisanomisilmoitus (24 artikla 1 kappale) on vastaanotettu.

Jokaisella sopimusvallalla on oikeus saada tietoja tästä luettelosta ja pyytää siitä oikeiksi todistettuja otteita.

Tämän vahvistukseksi ovat valtuutetut varustaneet tämän yleissopimuksen allekirjoituksillansa.

Tehty Haagissa kahdeksantentoista päivänä lokakuuta tuhatyhdeksänsataa seitsemän yhtenä ainoana kappaleena, joka jää Alankomaiden hallituksen arkistossaan tallettavaksi ja josta oikeiksi todistettuja jäljennöksiä on diplomaattista tietä lähetettävä niille valloille, joita on kutsuttu toiseen rauhankonferenssiin

Seuraavat valtat ovat ratifioineet tämän yleissopimuksen tai yhtyneet siihen: Itävalta-Unkari, Belgia, Bolivia, Brasilia, Kiina, Cuba, Tanska, Ranska, Saksa, Guatemala, Haiti, Japani, Liberia, Luxemburg, Meksikko, Alankomaat, Nicaragua, Norja, Panama, Portugal, Romania, Venäjä, Salvador, Siam, Espanja, Ruotsi, Sveitsi ja Amerikan Yhdysvallat.

VI. Yleissopimus joka koskee vihollisten kauppalaivojen kohtelua vihollisuuksien alkaessa.

Osapuolet, haluten taata kansainvälisen kaupan turvallisuuden sodan yllätyksiä vastaan ja tahtoen nykyaikaisen käytännön mukaisesti, mikäli mahdollista, suojella ennen vihollisuuksien alkamista alulle pantuja ja paraillaan toimeenpantavina olevia liikeyrityksiä;

ovat päättäneet sitä varten tehdä yleissopimuksen ja ovat nimittäneet täysivaltaisiksi edustajikseen: jotka esitettyään hyvään ja asianmukaiseen muotoon laadituiksi havaitut valtakirjansa ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla.

Kun toisen sotaikäyväen vallan alainen kauppalaiva on vihollisuuksien alkaessa vihollissatamassa, on suotava, että sen sallitaan vapaasti lähteä merelle heti tai riittävän määräajan kuluttua sekä kuluvalla varustettuna suoraan päästä määräpaikkaansa tai toiseen sille määrättävään satamaan.

Sama koskee laivaa, joka lähdettyään viimeisestä lähtösatamastaan ennen sodan alkua tulee vihollissatamaan tietämättä vihollisuuksista.

2 artikla.

Kauppa-alusta, joka ylivoimaisen esteen vuoksi ei ole voinut lähteä vihollismaasta edellisessä artiklassa puheenaolevan määräajan kuluessa tai jota ei ole päästetty lähtemään, ei saa julistaa menetetyksi.

Sodankävijä saa takavarikoida sen ainoastaan sitoutumalla luovuttamaan sen sodan jälkeen korvauksetta takaisin tai ottamaan sen haltuunsa suorittamalla siitä korvauksen.

3 artikla.

Vihollisen kauppa-aluksia, jotka ovat lähteneet viimeisestä lähtösatamastaan ennen sodan alkua ja jotka tavataan merellä vihollisuuksista tietämättöminä, ei saa julistaa menetetyksi. Ne saa vain takavarikoida velvoitusta vastaan luovuttaa ne sodan jälkeen korvauksetta takaisin, niinikään vastustajavaltio saa tilata ne käytettäväksi, vieläpä hävittääkin korvausta vastaan jos se sitoutuu pitämään huolta aluksella olevien henkilöiden turvallisuudesta ja laivapaperien säilyttämisestä.

Käytyään oman maansa tai puolueettoman maan satamassa nämä alukset ovat merisodan lakien ja tapojen alaiset.

4 artikla.

Vihollisen tavarat, jotka ovat 1 ja 2 artiklassa tarkoitetuilla aluksilla, saa niinikään takavarikoida luovutettaviksi sodan jälkeen korvauksetta takaisin tai tilata käytettäväksi korvausta vastaan joko yhtenä aluksen kanssa tai erikseen.

Sama koskee sellaisilla aluksilla olevia tavaroita, joista on puhe 3 artiklassa.

5 artikla.

Tämä yleissopimus ei koske sellaisia kauppalaivoja, joiden rakenteesta käy ilmi, että ne on aiottu muuttaa sotalaivoiksi.

6 artikla.

Tämän yleissopimuksen määräykset ovat sovellettavissa ainoastaan sopimusvaltojen kesken ja ainoastaan, jos sodankävijät ovat kaikki sopimus-kumppaneita yleissopimuksessa.

7 artikla.

Tämä yleissopimus on mahdollisimman pian ratifioitava.

Ratifioimisasiakirjat ovat talletettavat Haagiin.

Ratifioimisasiakirjojen ensimmäinen tallettaminen on todettava pöytäkirjassa, jonka allekirjoittavat siihen osallisten valtojen edustajat ja Alankomaiden ulkoasiainministeri.

Ratifioimisasiakirjojen myöhemmät tallettamiset tapahtuvat Alankomaiden hallitukselle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella, johon ratifioimisasiakirja on liitettyä.

Ratifioimisasiakirjojen ensimmäistä tallettamista koskevan pöytäkirjan, edellisessä kappaleessa mainittujen ilmoitusten sekä ratifioimisasiakirjojen oikeiksi todistetut jäljennökset on Alankomaiden hallituksen heti lähetettävä diplomaattista tietä toiseen rauhankonferenssiin kutsutuille valloille sekä

muille valloille, jotka ovat yhtyneet tähän yleissopimukseen. Edellisen kappaleen tarkoittamissa tapauksissa ilmoittaa mainittu hallitus niille samalla, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

8 artikla.

Ne vallat, jotka eivät ole tätä yleissopimusta allekirjoittaneet, saavat siihen yhtyä.

Vallan, joka haluaa siihen yhtyä, on kirjallisesti ilmoitettava aikomuksensa Alankomaiden hallitukselle sekä samalla lähetettävä sille yhtymisasiakirja, joka on talletettava mainitun hallituksen arkistoon. Tämän hallituksen tulee heti lähettää kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös sekä ilmoituksesta että yhtymisasiakirjasta, samalla mainiten ilmoituksen vastaanottamispäivän.

9 artikla.

Tämä yleissopimus tulee voimaan niihin valtoihin nähden, jotka ovat olleet mukana ratifioimisasiakirjain ensimmäisessä tallettamisessa, kuudenkymmenen päivän kuluttua talletuspöytäkirjan päiväyksestä lukien ja niihin valtoihin nähden, jotka myöhemmin sen ratifioivat tahi siihen yhtyvät, kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä lukien, kun Alankomaiden hallitus on vastaanottanut niiden ratifioimis- tai yhtymisilmoituksen.

10 artikla.

Jos joku sopimusvalloista haluaisi sanoa irti tämän yleissopimuksen, on irtisanomisesta kirjallisesti ilmoitettava Alankomaiden hallitukselle, jonka tulee heti toimittaa kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös ilmoituksesta ynnä tieto siitä, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

Irtisanomisen vaikutus kohdistuu ainoastaan siihen valtaan, joka sen on tehnyt, ja vasta vuoden kuluttua siitä, kun sitä koskeva ilmoitus on saapunut Alankomaiden hallitukselle.

11 artikla.

Alankomaiden ulkoasiainministeriön pitämään luetteloon on merkittävä 7 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaan tehdyn ratifioimisasiakirjojen tallettamisen päivämäärä, sekä se päivämäärä, jolloin yhtymis- (8 artiklan 2 kappale) tai irtisanomisilmoitus (10 artiklan 1 kappale) on vastaanotettu.

Jokaisella sopimusvallalla on oikeus saada tietoja tästä luettelosta ja pyytää siitä oikeiksi todistettuja otteita.

Tämän vahvistukseksi ovat valtuutetut varustaneet tämän yleissopimuksen allekirjoituksillansa.

Tehty Haagissa kahdeksantentoista päivänä lokakuuta tuhatyhdeksänsataaseitsemän yhtenä ainoana kappaleena, joka jää talteen Alankomaiden hallituksen arkistossaan tallettavaksi, ja josta oikeiksi todistettuja jäljennöksiä on diplomaattista tietä lähetettävä niille valloille, joita on kutsuttu toiseen rauhankonferenssiin

Seuraavat vallat ovat ratifioineet tämän yleissopimuksen tai yhtyneet siihen: Itävalta-Unkari, Belgia, Brasilia, Kiina, Cuba, Tanska, Ranska, Saksa (ennakkoepäyksellä mikäli koskee 3 artiklaa ja 4 artiklan 2 kappaletta), Suurbritannia, Guatemala, Haiti, Japani, Liberia, Luxemburg, Meksikko, Alankomaat, Nicaragua, Norja, Panama, Portugal, Romania, Ve-

näjä (ennakkoepäyksellä, joka on määritelty yleissopimuksen 3 art. ja 4 artiklan 2 kappaleen kohdalla ja merkitty seitsemännän täysi-istunnon pöytäkirjaan 27 päivänä syyskuuta 1907), Salvador, Siam, Espanja, Ruotsi, Sveitsi.

VII. Yleissopimus joka koskee kauppa-alusten sotalaivoiksi muuttamista.

Osapuolet, ollen sitä mieltä että, pitäen silmällä kauppalaivaston alusten liittämistä sodan aikana taistelulaivastoon, on tärkeätä määritellä ehdot, joilla tämä toimenpide saadaan toteutettua;

että kuitenkin, koska sopimusvallat eivät ole päässeet yksimielisyyteen siitä, saako kauppa-aluksen muuttaminen sotalaivaksi tapahtua aavalla merellä, sovitaan siitä, että muuttamispaikkaa koskevaa kysymystä ei oteta käsiteltäväksi eikä mitenkään tarkoiteta allaolevilla määräyksillä;

haluten tehdä yleissopimuksen sitä varten ovat nimittäneet täysivaltaisiksi edustajikseen:

jotka esitettyään hyvään ja asianmukaiseen muotoon laadituiksi havaitut valtakirjansa ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla.

Sotalaivaksi muutetulla kauppa-aluksella ei voi olla sotalaivalle kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia, ellei se ole sen vallan suoranaisen määräysvallan, välittömän valvonnan ja vastuun alainen, jonka liipulla se kulkee.

2 artikla.

Sotalaivoiksi muutetuilla kauppa-aluksilla pitää olla samat ulkonaiset tuntoimerkit kuin niiden kansallisuuteen kuuluvilla sotalaivoillakin.

3 artikla.

Päällikön pitää olla valtion palveluksessa ja asianomaisten viranomaisten laillisesti valtuuttama. Hänen nimensä pitää olla sotalaivaston upseerien luettelossa.

4 artikla.

Miehistön pitää olla sotilaallisten kurinpitomääräysten alainen.

5 artikla.

Sotalaivaksi muutettu kauppa-alus on velvollinen sotatoimissaan noudattamaan sodan lakeja ja tapoja.

6 artikla.

Sodankävijän, joka muuttaa kauppa-aluksen sotalaivaksi, pitää mahdollisimman pian merkittyttä tämä muutos sotalaivastonsa laivaluettelon.

7 artikla.

Tämän yleissopimuksen määräykset ovat sovellettavissa ainoastaan sopimusvaltojen kesken ja ainoastaan, jos sodankävijät ovat kaikki sopimus-kumppaneita yleissopimuksessa.

8 artikla.

Tämä yleissopimus on mahdollisimman pian ratifioitava.

Ratifikoisiasiakirjat ovat talletettavat Haagiin.

Ratifikoisiasiakirjain ensimmäinen tallettaminen on todettava pöytäkirjassa, jonka allekirjoittavat siihen osallisten valtojen edustajat ja Alankomaiden ulkoasiainministeri.

Ratifikoisiasiakirjojen myöhemmät tallettamiset tapahtuvat Alankomaiden hallitukselle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella, johon ratifikoisiasiakirja on liitettyä.

Ratifikoisiasiakirjojen ensimmäistä tallettamista koskevan pöytäkirjan, edellisessä kappaleessa mainittujen ilmoitusten sekä ratifikoisiasiakirjojen oikeiksi todistetut jäljennökset on Alankomaiden hallituksen heti lähetettävä diplomaattista tietä toiseen rauhankonferenssiin kutsutuille valloille sekä muille valloille, jotka ovat yhtyneet tähän yleissopimukseen. Edellisen kappaleen tarkoittamissa tapauksissa ilmoittaa mainittu hallitus niille samalla, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

9 artikla.

Ne vallat, jotka eivät ole tätä yleissopimusta allekirjoittaneet, saavat siihen yhtyä.

Vallan, joka haluaa siihen yhtyä, on kirjallisesti ilmoitettava aikomuksensa Alankomaiden hallitukselle sekä samalla lähetettävä sille yhtymisasiakirja, joka on talletettava mainitun hallituksen arkistoon.

Tämän hallituksen tulee heti lähettää kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös sekä ilmoituksesta että yhtymisasiakirjasta, samalla mainiten ilmoituksen vastaanottamispäivän.

10 artikla.

Tämä yleissopimus tulee voimaan niihin valtoihin nähden, jotka ovat olleet mukana ratifikoisiasiakirjain ensimmäisessä tallettamisessa, kuudenkymmenen päivän kuluttua talletuspöytäkirjan päiväyksestä lukien ja niihin valtoihin nähden, jotka myöhemmin sen ratifioivat tahi siihen yhtyvät, kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä lukien, kun Alankomaiden hallitus on vastaanottanut niiden ratifikois- tai yhtymisilmoituksen.

11 artikla.

Jos joku sopimusvalloista haluaisi sanoa irti tämän yleissopimuksen, on irtisanomisesta kirjallisesti ilmoitettava Alankomaiden hallitukselle, jonka tulee heti toimittaa kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös ilmoituksesta ynnä tieto siitä, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

Irtisanomisen vaikutus kohdistuu ainoastaan siihen valtaan, joka sen on tehnyt, ja vasta vuoden kuluttua siitä, kun sitä koskeva ilmoitus on saapunut Alankomaiden hallitukselle.

12 artikla.

Alankomaiden ulkoasiainministeriön pitämään luetteloon on merkittävä 8 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaan tehdyn ratifikoisiasiakirjojen tallettamisen päivämäärä sekä se päivämäärä, jolloin yhtymis- (9 artiklan 2 kappale) tai irtisanomisilmoitus (11 artiklan 1 kappale) on vastaanotettu.

Jokaisella sopimusvallalla on oikeus saada tietoja tästä luettelosta ja pyytää siitä oikeiksi todistettuja otteita.

Tämän vahvistukseksi ovat valtuutetut varustaneet tämän yleissopimuksen allekirjoituksillansa.

Tehty Haagissa kahdeksantentoista päivänä lokakuuta tuhatyhdeksänsataaseitsemän yhtenä ainoana kappaleena, joka jää talteen Alankomaiden hallituksen arkistossaan tallettavaksi ja josta oikeiksi todistettuja jäljennöksiä on diplomaattista tietä lähetettävä niille valloille, joita on kutsuttu toiseen rauhankonferenssiin.

Seuraavat vallat ovat ratifioineet tämän yleissopimuksen tai yhtyneet siihen: Itävalta-Unkari, Belgia, Brasilia, Kiina, Tanska, Ranska, Saksa, Suurbritannia, Guatemala, Haiti, Japani, Liberia, Luxemburg, Meksikko, Alankomaat, Nicaragua, Norja, Panama, Portugal, Romania, Venäjä, Salvador, Siam, Espanja, Ruotsi ja Sveitsi.

VIII. Yleissopimus joka koskee vedenalaisten itsestään laukeavain kosketusmiinojen laskemista.

Osapuolet, lähtien siitä periaatteesta, että merireitien on oltava vapaat, kaikille kansoille avoimet;

ollen sitä mieltä, että, joskaan asiain nykyisellään ollessa ei voida kieltää käyttämästä vedenalaisia itsestään laukeavia kosketusmiinoja, kumminkin on tärkeätä rajoittaa ja säännöstellä niiden käyttöä, jotta sodan ankaruutta saadaan lievennetyksi ja annetuksi rauhalliselle merenkululle mikäli mahdollista se turvallisuus, jota sillä on oikeus vaatia siitä huolimatta, että sota on käynnissä;

odottaen, kunnes käy mahdolliseksi järjestää asia tavalla, joka antaa niille, joiden edut siinä ovat kysymyksessä, kaikki heidän toivomansa takeet.

ovat päättäneet sitä varten tehdä yleissopimuksen ja nimittäneet täysivaltaisiksi edustajikseen: jotka esitettyään hyvään ja asianmukaiseen muotoon laadituiksi havaitut valtakirjansa ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla.

On kielletty:

1. laskemasta ankkuroimattomia itsestään laukeavia kosketusmiinoja, elleivät ne ole niin rakennetut, että ne tulevat vaarattomiksi enintään tunnin kuluttua sen jälkeen, kun niiden laskijalta on loppunut niiden silmälläpitomahdollisuus;
2. laskemasta ankkuroituja itsestään laukeavia kosketusmiinoja, jotka eivät tule vaarattomiksi, niin pian kun ne ovat irtautuneet ankkuristaan;
3. käyttämästä torpedoja, jotka eivät maaliinsa osu-mattomina heti tule vaarattomiksi.

2 artikla.

On kielletty vastustajan rannikoiden edustalle ja satamiin laskemasta itsestään laukeavia kosketusmiinoja, joiden yksinomaisena tarkoituksena on kaup-pamerenkulun ehkäiseminen.

3 artikla.

Ankkuroituja itsestään laukeavia kosketusmiinoja käytettäessä on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin rauhallisen merenkulun turvaamiseksi.

Sodankävijät sitoutuvat pitämään mikäli mahdollista huolta siitä, että nämä miinat määrääjän kuluttua tulevat vaarattomiksi, ja, siinä tapauksessa että niiden silmälläpito lakkaa, varoittamaan merenkulkijoita vaarallisista alueista heti, kun sotilaalliset näkökohdat sen sallivat, ilmoituksella, joka on diplomaattista tietä annettava myöskin hallituksille.

4 artikla.

Jokaisen puolueettoman sopimusvallan, joka laskee itsestään laukeavia kosketusmiinoja rannikkonsa edustalle, on noudatettava samoja sääntöjä ja ryhdyttävä samoihin varokeinoihin, mihin sodankävijätkin ovat velvoitetut.

Puolueettoman vallan pitää etukäteen ilmoittaa merenkulkijoille ne alueet, joihin on aikomus laskea itsestään laukeavia kosketusmiinoja. Tästä ilmoituksesta pitää kiireellisesti diplomaattista tietä antaa tieto hallituksille.

5 artikla.

Sopimusvallat sitoutuvat sodan loputtua tekemään kaiken voitavansa poistaakseen kukin puolestaan laskemansa miinat.

Mitä tulee jonkin sodankävijän pitkin toisen sodankävijän rannikkoja asettamiin ankkuroituihin itsestään laukeaviin kosketusmiinoihin, pitää sen vallan, joka ne on laskenut, ilmoittaa niiden asema vastapuolelle, ja jokaisen vallan pitää ryhtyä mahdollisimman lyhyessä ajassa poistamaan omilla vesillä olevia miinoja.

6 artikla.

Ne sopimusvallat, joilla ei vielä ole käytettävissään niin täydellisiä miinoja, kuin miksi ne tässä yleissopimuksessa edellytetään, ja jotka siis eivät nykyään voi noudattaa 1 ja 3 artiklassa asetettuja sääntöjä, sitoutuvat mahdollisimman pian muuttamaan miina-aineksen yllämainittuja määräyksiä vastaaviksi.

7 artikla.

Tämän yleissopimuksen säädökset ovat sovellettavissa ainoastaan sopimusvaltojen kesken ja ainoastaan, jos sodankävijät ovat kaikki sopimuskuoppa-neita yleissopimuksessa.

8 artikla.

Tämä yleissopimus on mahdollisimman pian ratifioitava.

Ratifioimisasiakirjat ovat talletettavat Haagiin.

Ratifioimisasiakirjojen ensimmäinen tallettaminen on todettava pöytäkirjassa, jonka allekirjoittavat siihen osallisten valtojen edustajat ja Alankomaiden ulkoasiainministeri.

Ratifioimisasiakirjojen myöhemmät tallettamiset tehdään Alankomaiden hallitukselle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella, johon ratifioimisasiakirja on liitettyä.

Ratifioimisasiakirjojen ensimmäistä tallettamista koskevan pöytäkirjan, edellisessä kappaleessa mainittujen ilmoitusten sekä ratifioimisasiakirjojen

oikeiksi todistetut jäljennökset on Alankomaiden hallituksen heti lähetettävä diplomaattista tietä toiseen rauhankonferenssiin kutsutuille valloille sekä muille valloille, jotka ovat yhtyneet tähän yleissopimukseen. Edellisen kappaleen tarkoittamissa tapauksissa ilmoittaa mainittu hallitus niille samalla, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

9 artikla.

Ne vallat, jotka eivät ole tätä yleissopimusta allekirjoittaneet, saavat siihen yhtyä.

Vallan, joka haluaa siihen yhtyä, on kirjallisesti ilmoitettava aikomuksensa Alankomaiden hallitukselle sekä samalla lähetettävä sille yhtymisasiakirja, joka on talletettava mainitun hallituksen arkistoon. Tämän hallituksen tulee heti lähettää kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös sekä ilmoituksesta että yhtymisasiakirjasta, samalla mainiten ilmoituksen vastaanottamispäivän.

10 artikla.

Tämä yleissopimus tulee voimaan niihin valtoihin nähden, jotka ovat olleet mukana ratifioimisasiakirjan ensimmäisessä tallettamisessa, kuudenkymmenen päivän kuluttua talletuspöytäkirjan päiväyksestä lukien ja niihin valtoihin nähden, jotka myöhemmin sen ratifioivat tahi siihen yhtyvät, kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä lukien, kun Alankomaiden hallitus on vastaanottanut niiden ratifioimis- tai yhtymisilmoituksen.

11 artikla.

Tämä yleissopimus on voimassa seitsemän vuotta alkaen kuudennekymmenen päivästä ratifioimisasiakirjan ensimmäisen tallettamispäivän jälkeen.

Ellei sitä sanota irti, jatkuu sen voimassaolo tämän määrääjän päätyttyäkin.

Irtisanomisesta on kirjallisesti ilmoitettava Alankomaiden hallitukselle, jonka tulee heti toimittaa kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös ilmoituksesta ynnä tieto siitä, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

Irtisanomisen vaikutus kohdistuu ainoastaan siihen valtaan, joka sen on tehnyt, ja vasta vuoden kuluttua siitä, kun sitä koskeva ilmoitus on saapunut Alankomaiden hallitukselle.

12 artikla.

Sopimusvallat sitoutuvat ottamaan itsestään laukeavien kosketusmiinojen käyttöä koskevan kysymyksen uudelleen käsiteltäväkseen kuusi kuukautta ennen edellisen artiklan 1 kappaleessa edellytetyn määrääjän päättymistä, ellei kolmas rauhankonferenssi ole aikaisemmin ottanut käsiteltäväkseen ja ratkaissut sitä.

Jos sopimusvallat tekevät miinojen käyttöä koskevan uuden yleissopimuksen, niin lakkaa tämä yleissopimus sen voimaan astuessa olemasta sovellettavissa.

13 artikla.

Alankomaiden ulkoasiainministeriön pitämään luetteloon on merkittävä 8 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaan tehdyn ratifioimisasiakirjojen tallettamisen päivämäärä, sekä se päivämäärä, jolloin yhtymis-

artiklan 2 kappale) tai irtisanomisilmoitukset (11 artiklan 3 kappale) on vastaanotettu.

Jokaisella sopimusvallalla on oikeus saada tietoja tästä luettelosta ja pyytää siitä oikeiksi todistettuja otteita.

Tämän vahvistukseksi ovat valtuutetut varustaneet tämän yleissopimuksen allekirjoituksillansa.

Tehty Haagissa kahdeksantentoista päivänä lokakuuta tuhatyhdeksänsataaseitsemän yhtenä ainoana kappaleena, joka jää Alankomaiden hallituksen arkistossaan talletettavaksi, ja josta oikeiksi todistettuja jäljennöksiä on diplomaattista tietä lähetettävä niille valloille, joita on kutsuttu toiseen rauhankonferenssiin

Seuraavat valtat ovat ratifioineet tämän yleissopimuksen tai yhtyneet siihen: Itävalta-Unkari, Belgia, Brasilia, Kiina, Tanska, Ranska (ennakkoapäyksellä 2 art. suhteen), Saksa (ennakkoapäyksellä 2. art. suhteen), Suurbritannia (tätä yleissopimusta allekirjoittaessaan ovat Suurbritannian valtuutetut selittäneet, että se seikka, ettei tämä yleissopimus kiellä jotakin erityistä tekoa tai menettelyä, ei ole katsottava estävän Suurbritannian hallitusta kiistämässä sen laillisuutta), Guatemala, Haiti, Japani, Liberia, Luxemburg, Meksikko, Alankomaat, Nicaragua, Norja, Panama, Romania, Salvador, Siam (ennakkoapäyksellä mikäli koskee 1. art. 1 kappaletta), Sveitsi ja Amerikan Yhdysvallat.

IX. Yleissopimus joka koskee merisotavoimien toimittamaa pommittamista sodan aikana.

Osapuolet, haluten toteuttaa ensimmäisen rauhankonferenssin lausuman, merisotavoimien toimittamaa puolustamattomien satamien, kaupunkien ja kylien pommittamista koskevan toivomuksen:

ollen sitä mieltä, että on tärkeätä alistaa merisotavoimien harjoittama pommitus niiden määräysten alaisiksi, jotka takaavat asukkaiden oikeudet ja turvaavat tärkeimpien rakennusten säilymisen, ulottamalla tähän sotatoimeen, mikäli mahdollista, maasodan lakeja ja tapoja koskevan, vuonna 1899 annetun säännösten periaatteet;

haluten siten palvella ihmisyyden etuja ja vähentää sodan tuottamia kärsimyksiä ja tuhoja;

ovat päättäneet tehdä sitä varten yleissopimuksen ja nimittäneet täysivaltaisiksi edustajikseen: jotka esitettyään hyvään ja asianmukaiseen muotoon laadituiksi havaitut valtakirjansa ovat sopineet seuraavasta:

I LUKU.

Puolustamattomien satamien, kaupunkien, kylien, asumusten tai rakennusten pommittamisesta.

1 artikla.

Puolustamattomia satamia, kaupunkeja, kyliä, asumuksia tai rakennuksia ei saa merisotavoimilla pommittaa.

Paikkakuntaa ei saa pommittaa yksinomaan sillä perusteella, että sen sataman edessä on upotettui-

na kosketuksesta itsestään laukeavia vedenalaisia miinoja.

2 artikla.

Tähän kieltoon eivät kumminkaan sisälly sotilaalliset työt, maa- tai merisotilaalliset laitokset, ase- tai sotatarvevarastot, työpajat ja laitteet, jotka soveltuvat käytettäväksi vihollisen laivaston tai armeijan tarpeisiin, eivätkä satamassa olevat sotalaivat. Merisotavoiman päällikkö saa annettuansa kehoituksen, johon sisältyy kohtuullinen määräaika, hävittää ne ampumalla, jos kaikki muut keinot ovat mahdottomia, ja milloin paikalliset viranomaiset eivät ole ryhtyneet tähän hävitykseen heille määrätyn ajan kuluessa.

Hänelle ei siinä tapauksessa johdu mitään vastuuta niistä epätahallisista vahingoista, jotka pommitus saattaa aiheuttaa.

Jos sotilaallinen välttämätön pakko, joka vaatii heti toimimaan, ei sallisi määrääjän myöntämistä, on sovitettu, että puolustamattoman kaupungin pommittamisen kieltä on voimassa samalla tavalla kuin ensimmäisessä kohdassa mainitussa tapauksessa ja että päällikön on ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta siitä tälle kaupungille koituisi mahdollisimman vähän haittaa.

3 artikla.

Kun etukäteen on annettu nimenomainen ilmoitus, saa puolustamattomia satamia, kaupunkeja, kyliä, asumuksia tai rakennuksia ryhtyä pommittamaan, jos paikalliset viranomaiset edelläkäsineestä nimenomaisesta vaatimuksesta huolimatta kieltäytyvät hankkimasta heiltä vaadittuja elintarpeita tai muita tarvikkeita, joita paikkakunnan edustalla oleva merisotavoima sillä hetkellä välttämättä tarvitsee.

Näiden pakkohankintojen pitää olla suhteelliset paikkakunnan varoihin. Niitä saa vaatia ainoastaan puheenaolevan merisotavoiman päällikön valtuutuksella, ja ne on, mikäli mahdollista, maksettava käteisellä; muuten ne on todettava kuiteilla.

4 artikla.

Puolustamattomia satamia, kaupunkeja, kyliä, asumuksia tai rakennuksia ei saa pommittaa sen perusteella, että rahasuorituksia ei ole maksettu.

II LUKU.

Yleisiä määräyksiä.

5 artikla.

Merisotavoimien pommittaessa pitää päällikön ryhtyä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin säästääkseen, mikäli mahdollista, jumalanpalveluksen, taiteen, tieteen ja hyväntekeväisyyden tyyssijoina olevia rakennuksia, historiallisia muistomerkkejä, sairaaloita ja sairasten tai haavoittuneiden kokoomispaikkoja, sillä ehdolla, ettei niitä samalla käytetä sotilaallisen tarkoitukseen.

Asukasten velvollisuus on merkitä nämä muistomerkit, rakennukset tai kokoomispaikat näkyvillä merkeillä, joihin käytetään suuria, suorakaiteen muotoisia, kiinteitä levyjä, jotka toista halkaisijaa myöten on jaettu kahteen värilliseen kolmioon, ylempään mustaan ja alempaan valkoiseen.

6 artikla.

Paitsi siinä tapauksessa, että sotilaalliset vaatimukset eivät sitä salli, pitää hyökkäävän merisotavoiman päällikön, ennenkuin ryhtyy pommitukseen, tehdä kaikki voitavansa varoittaakseen viranomaisia.

7 artikla.

Kaupunkia tai paikkakuntaa ei saa jättää ryöstettäväksi siinäkään tapauksessa, että se on vallattu väkiryynnäköllä.

III LUKU.

Loppumääräyksiä.

8 artikla.

Tämän yleissopimuksen määräykset ovat sovellettavissa ainoastaan sopimusvaltojen kesken ja ainoastaan, jos sodankävijät ovat kaikki sopimus-kumppaneita yleissopimuksessa.

9 artikla.

Tämä yleissopimus on mahdollisimman pian ratifioitava.

Ratifioimisasiakirjat ovat talletettavat Haagiin.

Ratifioimisasiakirjojen ensimmäinen tallettaminen on todettava pöytäkirjassa, jonka allekirjoittavat siihen osallisten valtojen edustajat ja Alankomaiden ulkoasiainministeri.

Ratifioimisasiakirjojen myöhemmät tallettamiset tapahtuvat Alankomaiden hallitukselle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella, johon ratifioimisasiakirja on liitettyä.

Ratifioimisasiakirjojen ensimmäistä tallettamista koskevan pöytäkirjan, edellisessä kappaleessa mainittujen ilmoituksien sekä ratifioimisasiakirjojen oikeiksi todistetut jäljennökset on Alankomaiden hallituksen heti lähetettävä diplomaattista tietä toiseen rauhankonferenssiin kutsutuille valloille sekä muille valloille, jotka ovat yhtyneet tähän yleissopimukseen. Edellisen kappaleen tarkoittamissa tapauksissa ilmoittaa mainittu hallitus niille samalla, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

10 artikla.

Ne valtat, jotka eivät ole tätä yleissopimusta allekirjoittaneet, saavat siihen yhtyä.

Vallan, joka haluaa siihen yhtyä, on kirjallisesti ilmoitettava aikomuksensa Alankomaiden hallitukselle sekä samalla lähetettävä sille yhtymisasiakirja, joka on talletettava mainitun hallituksen arkistoon. Tämän hallituksen tulee heti lähettää kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös sekä ilmoituksesta että yhtymisasiakirjasta, samalla mainiten ilmoituksen vastaanottamispäivän.

11 artikla.

Tämä yleissopimus tulee voimaan niihin valtoihin nähden, jotka ovat olleet mukana ratifioimisasiakirjain ensimmäisessä tallettamisessa, kuudenkymmenen päivän kuluttua talletuspöytäkirjan päiväyksestä lukien ja niihin valtoihin nähden, jotka myöhemmin sen ratifioivat tahi siihen yhtyvät, kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä lukien, kun Alankomaiden hallitus on vastaanottanut niiden ratifioimis- tai yhtymisilmoituksen.

12 artikla.

Jos joku korkeista sopimusvalloista haluaisi sanoa irti tämän yleissopimuksen, on irtisanomisesta kirjallisesti ilmoitettava Alankomaiden hallitukselle, jonka tulee heti toimittaa kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös ilmoituksesta ynnä tieto siitä, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

Irtisanomisen vaikutus kohdistuu ainoastaan siihen valtaan, joka sen on tehnyt, ja vasta vuoden kuluttua siitä, kun sitä koskeva ilmoitus on saapunut Alankomaiden hallitukselle.

13 artikla.

Alankomaiden ulkoasiainministeriön pitämään luetteloon on merkittävän 9 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaan tehdyn ratifioimisasiakirjojen tallettamisen päivämäärä, sekä se päivämäärä, jolloin yhtymis- (10 artiklan 2 kappale) tai irtisanomisilmoitus (12 artiklan 1 kappale) on vastaanotettu.

Jokaisella sopimusvallalla on oikeus saada tietoja tästä luettelosta ja pyytää siitä oikeiksi todistettuja otteita.

Tämän vahvistukseksi ovat valtuutetut varustaneet tämän yleissopimuksen allekirjoituksillansa.

Tehty Haagissa kahdeksantentoista päivänä lokakuuta tuhatyhdeksänsataaseitsemän yhtenä ainoana kappaleena, joka jää Alankomaiden hallituksen arkistossaan tallettavaksi, ja josta oikeiksi todistettuja jäljennöksiä on diplomaattista tietä lähetettävä niille valloille, joita on kutsuttu toiseen rauhankonferenssiin

Seuraavat valtat ovat ratifioineet tämän yleissopimuksen tai yhtyneet siihen: Itävalta-Unkari, Belgia, Bolivia, Brasilia, Kiina, Cuba, Tanska, Ranska (ennakkoepäyksellä 1 art. 2 kappaleen suhteen), Saksa (ennakkoepäyksellä 1 art. 2 kappaleen suhteen), Suurbritannia (ennakkoepäyksellä 1 art. 2 kappaleen suhteen), Guatemala, Haiti, Japani (ennakkoepäyksellä 1 art. 2 kappaleen suhteen), Liberia, Luxemburg, Meksikko, Alankomaat, Nicaragua, Norja, Panama, Portugal, Romania, Venäjä, Salvador, Siam, Espanja, Ruotsi, Sveitsi ja Amerikan Yhdysvallat.

X. Yleissopimus joka koskee Genèven yleissopimuksen periaatteiden soveltamisesta merisotaan.

Osapuolet, haluten, mikäli heistä riippuu, vähentää sodan tuottamia onnettomuuksia ja tahtoen sitä varten merisotaan soveltattaa 6 p. heinäkuuta 1906 tehdyn Genèven yleissopimuksen periaatteet, ovat päättäneet tehdä yleissopimuksen tarkistaaksensa samaa asiaa koskevan 29 p. heinäkuuta 1899 tehdyn yleissopimuksen ja ovat täysivaltaisiksi edustajikseen määränneet:

jotka esitettyään hyvään ja asianmukaiseen muotoon laadituiksi havaitut valtakirjansa ovat sopineet seuraavista määräyksistä:

1 artikla.

Sotilassairaala-alkusia, s. o. alkusia, joita valtiot ovat rakentaneet tai varustaneet erikoisesti ja yksinomaan tarkoituksessa niillä avustaa sairaita, haa-

voittuneita ja haaksirikkooisia, ja joiden nimet on ilmoitettu sotaikäyville valtioille vihollisuuksien alkaessa tai kestäessä, kaikissa tapauksissa ennen niiden käytäntöönottamista, on pidettävä arvossa eikä niitä saa vallata vihollisuuksien kestäessä.

Näitä aluksia ei myöskään pidetä sotalaivojen vertaisina niiden puolueettomissa satamissa oleskeluun nähden.

2 artikla.

Sairaanhoito-aluksia, jotka kokonaan tai osaksi ovat varustetut yksityisten henkilöiden tai virallisesti tunnustettujen avustusyhdistysten kustannuksella, pidetään niinkään arvossa eikä niitä saa vallata, jos se sodankävijä, jonka alaiset ne ovat, on antanut niille virallisen valtakirjan ja ilmoittanut niiden nimet vastapuolelle vihollisuuksien alkaessa tai kestäessä, joka tapauksessa ennen niiden käytäntöönottamista.

Näillä aluksilla pitää olla mukanaan asianomaisen viranomaisen antama asiakirja, jossa selitetään, että ne ovat olleet sen tarkastuksen alaisina niitä varustettaessa ja niiden lopullisesti merelle lähtiessä.

3 artikla.

Sairaanhoito-aluksia, jotka kokonaan tai osaksi ovat varustetut puolueettomien maiden yksityisten henkilöiden tai virallisesti tunnustettujen avustusyhdistysten kustannuksella, pidetään arvossa eikä niitä saa vallata, jos ne ovat alistuneet jommankumman sodankävijän johtoon saatuaan sitä ennen oman hallituksensa suostumuksen ja sodankävijän itsensä valtuutuksen, ja jos tämä viimeainittu on ilmoittanut niiden nimet vastapuolelleen vihollisuuksien alkaessa tai kestäessä, joka tapauksessa ennenkuin niitä mihinkään käytetään.

4 artikla.

Ensimmäisessä, 2 ja 3 artiklassa mainittujen alusten on annettava apua ja avustusta sodankävijöiden haavoittuneille, sairaille ja haaksirikkooisille tekemättä eroa kansallisuuteen nähden.

Hallitukset sitoutuvat olemaan käyttämättä näitä aluksia mihinkään sotilaalliseen tarkoitukseen.

Nämä alukset eivät saa millään tavalla haitata taistelevien liikkeitä.

Taistelun aikana ja jälkeen niiden on toimittava omalla vastuullaan ja uhallaan.

Sodankävijöillä on niihin nähden silmälläpito ja tarkastusoikeus; ne saavat kieltäytyä ottamasta vastaan niiden avustusta, käskä niiden poistua, määrätä niille mihin suuntaan niiden on mentävä ja asettaa laivalle komissaarin, niidenä pidättäkin ne, jos tilanteen vakavuus sen vaatii.

Mikäli mahdollista on sodankävijään kirjoitettava sairaanhoito-alusten laivapäiväkirjaan ne määräykset, jotka ne niille antavat.

5 artikla.

Sotilassairaala-alusten tuntomerkinä on oleva ulkopuolella maalattu valkea maalaus, jossa on noin puolentoista metrin levyinen vihreä vaakasuora raita.

2 ja 3 artiklassa mainittujen alusten tuntomerkinä on oleva ulkopuolinen valkea maalaus, jossa on noin puolentoista metrin levyinen punainen vaakasuora raita.

Vastamainittujen alusten veneiden samoinkuin sairaalapalvelukseen käytettävien pienten alusten tuntomerkinä on oleva samantapainen maalaus.

Kaikkien sairaanhoito-alusten on, tehdäkseen ominaisuutensa havaittavaksi, nostettava kansallislippunsa ohella Genève'n yleissopimuksessa säädetty punaristinen valkea lippu ja sen lisäksi, jos ne ovat puolueettoman valtion alaisia, nostettava suurmastoon sen sodankävijän kansallislippu, jonka johtoon ne ovat alistuneet.

Niiden sairaanhoito-alusten, jotka vihollinen 4 artiklan mukaisesti on pidättänyt, on laskettava alas sen sodankävijän kansallislippu, jonka alaisia ne ovat.

Yllämainittujen alusten ja veneiden, jotka tahtovat yöllä turvata itselleen sen suojeluksen, johon niillä on oikeus, on sen sodankävijän suostumuksella, jonka mukana ne kulkevat, ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta niiden luonnetta osoittava maalaus näkyisi kyllin selvästi.

6 artikla.

Viidennessä artiklassa säädettyjä tuntomerkkejä ei saa sodan eikä rauhan aikana käyttää muuhun kuin suojaamaan ja osoittamaan siinä mainittuja aluksia.

7 artikla.

Taistelun olleessa käynnissä sotalaivalla on sairaahuoneita pidettävä arvossa ja säästettävä, mikäli se suinkin käy päinsä.

Nämä sairashuoneet ja niiden kalusto pysyvät sodan lakien alaisina, mutta niitä ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen, niin kauan kuin niitä tarvitaan haavoittuneille ja sairaille.

Kumminkin saa päällikkö, jolla ne on vallassaan, tärkeän sotilaallisen välttämättömyyden sitä vaatiessa käyttää niitä turvattuaan sitä ennen niissä olevien haavoittuneiden ja sairaiden kohtalon.

8 artikla.

Sairaanhoito-aluksille ja sotalaivojen sairashuoneille tuleva suojelus lakkaa, jos niitä käytetään viholliselle vahinkoa tuottaviin tekoihin.

Suojeluksen peruuttamiseen oikeuttavana seikkana ei pidetä sitä että näiden alusten ja sairashuoneiden henkilökunta on asetettu järjestyksen ylläpitämistä ja haavoittuneiden ja sairasten puolustamista varten eikä sitä että laivalla on radiosähkötyslaite.

9 artikla.

Sodankävijät saavat vedota puolueettomien kauppa-alusten, pursien tai veneiden päälliköiden ihmisystävälliseen harrastukseen, jotta nämä ottaisivat laivaansa haavoittuneita tai sairaita ja pitäisivät heistä huolta.

Alukset, jotka ovat noudattaneet tätä vetoomusta, samoin kuin ne, jotka omasta alotteestaan ovat korjanneet haavoittuneita, sairaita tai haaksirikkooisia, nauttivat erikoista suojelusta ja erinäisiä erikoisvapauksia. Missään tapauksessa niitä ei saa vallata sen vuoksi että ovat sellaisia henkilöitä kuljettaneet; ne jäävät valtaukselle alttiiksi puolueettomuutta vastaan mahdollisesti tekemiensä rikkomusten vuoksi, ellei muunsiältöisiä lupauksia ole niille annettu.

10 artikla.

Jokaisen vallatun aluksen uskonnonharjoitukseen sekä lääkintä- ja sairaanhoitoon kuuluva henkilökunta on loukkaamaton eikä sitä saa ottaa sotavangiksi. Laivasta lähtiessään se vie mennessään ne esineet ja kirurgiset työkalut, jotka ovat sen yksityistä omaisuutta.

Tämä henkilökunta jatkaa tehtäviensä täyttämistä, niin kauan kuin se on tarpeellista, ja saa sitten lähteä pois, kun ylipäällikkö katsoo sen mahdolliseksi.

Sodankävijäin on taattava tälle niiden valtaan joutuneelle henkilökunnalle samat määrärahat ja sama palkka kuin niiden oman meriväen samojen arvoasteiden henkilökunnalle.

11 artikla.

Laivoilla olevia merimiehiä ja sotilaita sekä muita laivastojen tai armeijojen virallisessa palveluksessa olevia henkilöitä, kun ovat haavoittuneita tai sairaita, kuuluivatpa mihin kansakuntaan tahansa, on valtaajain pidettävä arvossa ja hoidettava.

12 artikla.

Jokainen sodankävijän sotalaiva saa vaatia luovutettaviksi haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkoiset, jotka ovat sotilassairaala-aluksilla, avustusyhdistysten tai yksityisten henkilöiden sairaala-aluksilla, kauppalaivoilla, pursissa ja veneissä, olipa näiden alusten kansallisuus mikä hyvänsä.

13 artikla.

Jos haavoittuneita, sairaita tai haaksirikkoisia korjataan puolueettomalle sotalaivalle, on, mikäli mahdollista, pidettävä huolta siitä, etteivät he pääse uudestaan ottamaan osaa sotatoimiin.

14 artikla.

Toisen sodankävijän haaksirikkoiset, haavoittuneet tai sairaat, jotka joutuvat toisen valtaan, ovat sota-vankeja. Tämän jälkimäisen määrättävissä on olosuhteiden mukaan, pitääkö se heidät hallussaan, vai lähettääkö johonkin oman maansa tai puolueettoman maan taikkapa vastapuolenkin satamaan. Viimeksi mainitussa tapauksessa eivät näin kotimaahansa palautetut vangit saa tehdä sotapalvelusta, niin kauan kun sotaa kestää.

15 artikla.

Haaksirikkoiset, haavoittuneet tai sairaat, jotka las-ketaan maihin puolueettomassa satamassa paikallisten viranomaisten suostumuksella, on puolueettoman valtion, ellei se ole sodankävijäin kanssa toisin sopinut, säilytettävä sillä tavalla, etteivät pääse uudestaan ottamaan osaa sotatoimiin.

Huolto- tai eristyskustannukset ovat sen valtion suoritettavat, jonka alaisia haaksirikkoiset, haavoittuneet tai sairaat ovat.

16 artikla.

Jokaisen taistelun jälkeen on molempien sodankävijäin, mikäli sotilaalliset etunäkökohdat sen sallivat, ryhdyttävä toimenpiteisiin etsiäkseen haaksirikkoisia, haavoittuneita ja sairaita ja suojellakseen heitä, samoin kuin kuolleita, ryöstöltä ja pahoinpitelyltä.

Niiden on pidettävä huolta siitä, että kuolleiden ruumiit huolellisesti tarkastetaan, ennenkun ne haudataan, upotetaan tai poltetaan.

17 artikla.

Kunkin sodankävijän on niin pian kuin mahdollista lähetettävä kuolleilta löydetyt, heidän henkilö-lisyyttään osoittavat merkit ja sotilaalliset asiakirjat sekä korjaamiensa haavoittuneiden ja sairaiden nimiluettelo heidän maansa, laivastonsa tai armeijansa viranomaisille.

Sodankävijäin on annettava toisilleen vereskel-tään tarkat tiedot heidän vallassaan olevien haavoittuneiden ja sairasten eristämistä, siirroista ja sairaaloihin ottamisista sekä näiden keskuudessa tapahtuneista kuolemantapauksista. Niiden on kerättävä kaikki mieskohtaisessa käytännössä olleet esineet, arvoesineet, kirjeet y. m., mitkä löydetään vallatuista laivoista, tai joita sairaaloissa kuolleet, haavoittuneet tai sairaat ovat jättäneet jälkeensä, jätettäväksi heidän omisilleen heidän maansa viranomaisten välityksellä.

18 artikla.

Tämän yleissopimuksen määräykset ovat sovellet-tavissa ainoastaan sopimusvaltojen kesken ja vain, jos sodankävijät ovat kaikki sopimuskomppaneita yleissopimuksessa.

19 artikla.

Sodankävijäin laivastojen ylipäälliköiden on valvot-tava edellä olevain artiklain yksityiskohtaista täy-täntöönpanoa sekä siinä suhteessa kuin myöskin tapauksissa, joita niissä ei ole edellytetty, meneteltävä kukin oman hallituksensa ohjeiden mukaan ja nou-dattaen tämän yleissopimuksen yleisiä periaatteita.

20 artikla.

Allekirjoittaneiden valtojen on ryhdyttävä tarpeel-lisiin toimenpiteisiin perehdyttääkseen laivasto-väkenensä ja erittäinkin suhdelussa nauttivan henki-lökunnan tämän yleissopimuksen määräksiin ja saattaakseen ne väestön tietoon.

21 artikla.

Allekirjoittaneet vallat sitoutuvat samoin ryhty-mään tai milloin niiden rikoslait ovat riittämättö-mät, esittämään lainsäädäntölaitoksilleen ryhdyttäväksi tarpeellisiin toimenpiteisiin estääkseen sodan aikana yksityisiä henkilöitä ryöstämästä ja pahoin-pitelemästä laivastojen haavoittuneita ja sairaita sekä rangaistakseen sotilaallisten tunnusmerkkien anastamisena 5 artiklassa mainittujen tunnusmerk-kien väärinkäyttämisen sellaisissa laivoissa, joita tämä yleissopimus ei suojele.

Niiden on Alankomaiden hallituksen välityk-sellä ilmoitettava toisilleen tätä ehkäisyä tarkoitta-vista toimenpiteistään viimeistään viiden vuoden kuluessa tämän yleissopimuksen ratifioimisesta.

22 artikla.

Sodankävijäin maa- ja merisotavoimien välisissä so-tatoimissa ovat tämän yleissopimuksen määräykset sovellettavissa ainoastaan laivoilla oleviin sotavoi-miin.

23 artikla.

Tämä yleissopimus on mahdollisimman pian ratifioitava.

Ratifikoisiasiakirjat ovat talletettavat Haagiin.

Ratifikoisiasiakirjojen ensimmäinen tallettaminen on todettava pöytäkirjassa, jonka allekirjoittavat siihen osaaottavien valtojen edustajat ja Alankomaiden ulkoasiainministeri.

Ratifikoisiasiakirjain myöhemmät tallettamiset tehdään Alankomaiden hallitukselle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella, johon ratifikoisiasiakirja on liitetty.

Ratifikoisiasiakirjojen ensimmäistä tallettamista koskevan pöytäkirjan, edellisessä kappaleessa mainittujen ilmoitusten sekä ratifikoisiasiakirjojen oikeiksi todistetut jäljennökset on Alankomaiden hallituksen heti lähetettävä diplomaattista tietä toiseen rauhankonferenssiin kutsutuille valloille sekä muille valloille, jotka ovat yhtyneet tähän yleissopimukseen. Edellisen kappaleen tarkoittamissa tapauksissa ilmoittaa mainittu hallitus niille samalla, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

24 artikla.

Ne vallat, jotka ovat hyväksyneet 6 päivänä heinäkuuta 1903 tehdyn Genèven yleissopimuksen, mutta eivät ole allekirjoittaneet tätä yleissopimusta, saavat siihen yhtyä.

Vallan, joka haluaa siihen yhtyä, on kirjallisesti ilmoitettava aikomuksensa Alankomaiden hallitukselle sekä samalla lähetettävä sille yhtymisasiakirja, joka on talletettava mainitun hallituksen arkistoon.

Tämän hallituksen tulee heti lähettää kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös sekä ilmoituksesta että yhtymisasiakirjasta, samalla mainiten ilmoituksen vastaanottamispäivän.

25 artikla.

Tämä yleissopimus, asianmukaisesti ratifioituna, korvaa sopimusvaltojen välisissä suhteissa Genèven yleissopimuksen periaatteiden merisotaan soveltamista koskevan 29 päivänä heinäkuuta 1899 tehdyn yleissopimuksen.

Vuoden 1899 yleissopimus pysyy voimassa niiden valtojen välisissä suhteissa, jotka sen ovat allekirjoittaneet, mutta eivät samaten ratifioi tätä yleissopimusta.

26 artikla.

Tämä yleissopimus tulee voimaan niihin valtoihin nähden, jotka ovat olleet mukana ratifikoisiasiakirjain ensimmäisessä tallettamisessa, kuudenkymmenen päivän kuluttua talletuspöytäkirjan päiväyksestä lukien ja niihin valtoihin nähden, jotka myöhemmin sen ratifioivat tahi siihen yhtyvät, kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä lukien, kun Alankomaiden hallitus on vastaanottanut niiden ratifikois- tai yhtymisilmoituksen.

27 artikla.

Jos kävisi niin, että jokin sopimusvalloista tahtois sanoa irti tämän yleissopimuksen, on irtisanomisesta kirjallisesti ilmoitettava Alankomaiden hallitukselle, jonka tulee heti toimittaa kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös ilmoituksesta ynnä tieto siitä, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

Irtisanomisen vaikutus kohdistuu ainoastaan siihen valtaan, joka sen on tehnyt, ja vasta vuoden kuluttua siitä, kun sitä koskeva ilmoitus on saapunut Alankomaiden hallitukselle.

28 artikla.

Alankomaiden ulkoasiainministeriön pitämään luetteloon on merkittävä 23 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaan tehdyn ratifikoisiasiakirjojen tallettamisen päivämäärä sekä se päivämäärä, jolloin yhtymis- (24 artiklan 2 kappale) tahi irtisanomisilmoitukset (27 artiklan 1 kappale) on vastaanotettu.

Jokaisella sopimusvallalla on oikeus saada tietoja tästä luettelosta ja pyytää siitä oikeiksi todistettuja otteita.

Tämän vahvistukseksi ovat valtuutetut varustaneet tämän yleissopimuksen allekirjoituksillansa.

Tehty Haagissa kahdeksantenatoista päivänä lokakuuta tuhatyhdeksänsataaseitsemän yhtenä ainoana kappaleena, joka jää Alankomaiden hallituksen arkistossaan tallettavaksi, ja josta oikeiksi todistettuja jäljennöksiä on diplomaattista tietä lähetettävä niille valloille, joita on kutsuttu toiseen rauhankonferenssiin

Seuraavat vallat ovat ratifioineet tämän yleissopimuksen tai yhtyneet siihen: Itävalta-Unkari, Belgia, Bolivia, Brasilia, Kiina (ennakkoepäyksellä 21 art. suhteen), Cuba, Latvia, Tanska, Ranska, Saksa, Guatemala, Haiti, Japani, Luxemburg, Meksikko, Alankomaat, Nicaragua, Norja, Panama, Portugal, Romania, Venäjä, Salvador, Siam, Espanja, Ruotsi, Sveitsi ja Amerikan Yhdysvallat.

XI. Yleissopimus joka koskee erinäisiä valtausoikeuden harjoittamisen rajoituksia merisodassa.

Osapuolet, tunnustaen välttämättömäksi entistä paremmin turvata oikeuden kohtuudenmukainen soveltaminen sodanaikaiseen kansainväliseen merenkulkuun;

pitäen tämän päämäärän saavuttamiseksi parhaana, että, luopumalla yhteisen edun vuoksi erinäisistä vanhoista ristiriitaisista tavoista tai niitä tarpeen tullen keskenään sovittelemalla, ryhdytään kokoamaan yhteisiin sääntöihin rauhalliselle kaupalle ja vaarattomalle työlle kuuluvia takeita sekä merisodassa harjoitettavia vihollisuuksia koskevat säädökset; pitäen tärkeänä, että keskinäisin kirjallisin sitoumuksin vahvistetaan ne periaatteet, jotka tähän asti ovat kuuluneet riitakysymysten epämääräiseen alaan tai riippuneet hallitusten mielivallasta;

että nykyään voidaan asettaa vissi määrää sääntöjä loukkaamatta nykyään voimassa olevaa oikeutta niihin asioihin nähden, joita siinä ei ole edellytetty; ovat nimittäneet täysivaltaisiksi edustajikseen:

jotka esitettyään hyvään ja asianmukaiseen muotoon laadituiksi havaitut valtakirjansa ovat sopineet seuraavista määräyksistä:

1 LUKU.

Postilähetyksistä.

1 artikla.

Merellä, puolueettomasta tai vihollisen aluksesta löydetty puolueettomien tai sodankävijäin postilähetykset, olivatpa luonteeltaan virallisia tai yksityisiä, ovat loukkaamattomat. Jos alus vallataan, pitää valtaajan lähettää ne edelleen mahdollisimman pian.

Edellisen kappaleen määräykset eivät saarron murtamisen tapahtuessa ole sovellettavissa saartettuun satamaan osoitettuihin tai sieltä tuleviin postilähetyksiin.

2 artikla.

Postilähetysten loukkaamattomuus ei vapauta puolueettomia postialuksia niiden merisodan lakien ja tapojen alaisuudesta, jotka koskevat yleensä puolueettomia kauppa-aluksia. Niitä ei kuitenkaan saa ryhtyä tarkastamaan, ellei siihen ole pakkoa, ja silloinkin niin hellävaroen ja nopeasti kuin mahdollista.

II LUKU.

Erinäisistä laivoista, jotka ovat valtauksesta vapautetut.

3 artikla.

Yksinomaan rannikkokalastukseen tai lyhytmatkaiseen paikallisliikenteeseen tarkoitettuja alukset sekä niiden koneet, taklaukset, tarvekalut ja lasti ovat vapautetut valtauksesta.

Tämä vapautus lakkaa olemasta niihin sovellettavissa, niin pian kuin ne millä tavalla hyvänsä ottavat osaa vihollisuuksiin.

Sopimusvallat kieltäytyvät käyttämästä hyväseen mainittujen alusten viatonta luonnetta edistääkseen niillä sotilaallisia tarkoituksia samalla kun säilytetään niiden rauhallinen ulkonäkö.

4 artikla.

Samoin ovat valtauksesta vapautetut uskonnollisilla, tieteellisillä tai ihmisystävällisillä asioilla kulkevat alukset.

III LUKU.

Sodankävijän valtaamien vihollisen kauppa-alusten miehistöjen kohtelusta.

5 artikla.

Kun sodankävijä valtaa vihollisen kauppa-aluksen, ei sen miehistöön kuuluvia puolueettoman valtion kansalaisia saa ottaa sotavangeiksi.

Sama määräys koskee myöskin päällikköä ja niitä päällystön jäseniä, jotka niinkään ovat puolueettoman valtion kansalaisia, jos he nimenomaan kirjallisesti lupaavat olla palvelematta millään vihollislavalla niin kauan kuin sotaa kestää.

6 artikla.

Päällikköä sekä päällystön ja miehistön jäseniä, jotka ovat vihollisvaltion kansalaisia, ei oteta sotavan-

geiksi, jos he nimenomaisella kirjallisella lupauksella sitoutuvat olemaan menemättä, niin kauan kuin vihollisuuksia jatkuu, mihinkään palvelukseen, joka on yhteydessä sotatoimien kanssa.

7 artikla.

5 artiklan 2 kappaleessa ja 6 artiklassa mainituilla ehdoilla vapaiksi päästettyjen henkilöiden nimet ilmoittaa valtauksen tehnyt sodankävijä toiselle sodankävijälle. Tämä viimemainittu ei saa tietensä käyttää puheenaolevia henkilöitä.

8 artikla.

Kolmen edellisen artiklan määräykset eivät ole sovellettavissa aluksiin, jotka ottavat osaa sotatoimiin.

IV LUKU.

Loppumääräyksiä.

9 artikla.

Tämän yleissopimuksen määräykset ovat sovellettavissa ainoastaan sopimusvaltojen kesken ja ainoastaan, jos sodankävijät ovat kaikki sopimus-kumppaneita yleissopimuksessa.

10 artikla.

Tämä yleissopimus on mahdollisimman pian ratifioitava.

Ratifioimisasiakirjat ovat talletettavat Haagiin.

Ratifioimisasiakirjojen ensimmäinen tallettaminen on todettava pöytäkirjassa, jonka allekirjoittavat siihen osallisten valtojen edustajat ja Alankomaiden ulkoasiainministeri.

Ratifioimisasiakirjojen myöhemmät tallettamiset tapahtuvat Alankomaiden hallitukselle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella, johon ratifioimisasiakirja on liitettyä.

Ratifioimisasiakirjojen ensimmäistä tallettamista koskevan pöytäkirjan, edellisessä kappaleessa mainittujen ilmoituksien sekä ratifioimisasiakirjojen oikeiksi todistetut jäljennökset on Alankomaiden hallituksen heti lähetettävä diplomaattista tietä toiseen rauhankonferenssiin kutsutuille valloille sekä muille valloille, jotka ovat yhtyneet tähän yleissopimukseen. Edellisen kappaleen tarkoittamissa tapauksissa ilmoittaa mainittu hallitus niille samalla, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

11 artikla.

Ne vallat, jotka eivät ole tätä yleissopimusta allekirjoittaneet, saavat siihen yhtyä.

Vallan, joka haluaa siihen yhtyä, on kirjallisesti ilmoitettava aikomuksensa Alankomaiden hallitukselle sekä samalla lähetettävä sille yhtymisasiakirja, joka on talletettava mainitun hallituksen arkistoon.

Tämän hallituksen tulee heti lähettää kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös sekä ilmoituksesta että yhtymisasiakirjasta, samalla mainiten ilmoituksen vastaanottamispäivän.

12 artikla.

Tämä yleissopimus tulee voimaan niihin valtoihin nähden, jotka ovat olleet mukana ratifioimisasiakirjain ensimmäisessä tallettamisessa, kuudenkymmenen päivän kuluttua talletuspöytäkirjan päi-

väyksestä lukien ja niihin valtoihin nähden, jotka myöhemmin sen ratifioivat tahi siihen yhtyvät, kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä lukien, kun Alankomaiden hallitus on vastaanottanut niiden ratifioimis- tai yhtymisilmoituksen.

13 artikla.

Jos joku korkeista sopimusvalloista haluaisi sanoa irti tämän yleissopimuksen, on irtisanomisesta kirjallisesti ilmoitettava Alankomaiden hallitukselle, jonka tulee heti toimittaa kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös ilmoituksesta ynnä tieto siitä, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

Irtisanomisen vaikutus kohdistuu ainoastaan siihen valtaan, joka sen on tehnyt, ja vasta vuoden kuluttua siitä, kun sitä koskeva ilmoitus on saapunut Alankomaiden hallitukselle.

14 artikla.

Alankomaiden ulkoasiainministeriön pitämään luetteloon on merkittävä 10 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaan tehdyn ratifioimisasiakirjojen tallettamisen päivämäärä, sekä se päivämäärä, jolloin yhtymis- (11 artiklan 2 kappale) tahi irtisanomisilmoitukset (13 artiklan 1 kappale) on vastaanotettu.

Jokaisella sopimusvallalla on oikeus saada tietoja tästä luettelosta ja pyytää siitä oikeiksi todistettuja otteita.

Tämän vahvistukseksi ovat valtuutetut varustaneet tämän yleissopimuksen allekirjoituksillansa.

Tehty Haagissa kahdeksantenatoista päivänä lokakuuta tuhatyhdeksänsataaseitsemän yhtenä ainoana kappaleena, joka jää Alankomaiden hallituksen arkistossaan tallettavaksi, ja josta oikeiksi todistettuja jäljennöksiä on diplomaattista tietä lähetettävä niille valloille, joita on kutsuttu toiseen rauhankonferenssiin

Seuraavat vallat ovat ratifioineet tämän yleissopimuksen tai yhtyneet siihen: Itävalta-Unkari, Belgia, Brasilia, Kiina, Tanska, Ranska, Saksa, Suurbritannia, Guatemala, Haiti, Japani, Liberia, Luxemburg, Meksikko, Alankomaat, Nicaragua, Norja, Panama, Portugal, Romania, Salvador, Siam, Espanja, Ruotsi, Sveitsi ja Amerikan Yhdysvallat.

XII. Yleissopimus joka koskee puolueettomien valtojen oikeuksia ja velvollisuuksia merisodassa.

Osapuolet, vähentääkseen mielipiteiden eroavaisuuksia, joita merisodan tullen vielä on olemassa puolueettomien ja sotaikäpien valtojen keskisiin suhteisiin nähden, ja torjuakseen niitä vaikeuksia, joihin nämä mielipiteiden eroavaisuudet voisivat antaa aihetta;

ollen sitä mieltä, että, jos kohta ei nyt vielä sadakaan sovituksi määräyksistä, jotka ulottuisivat käsittämään kaikki käytännössä mahdollisesti esiintyvät olosuhteet, siitä kumminkin on eittämätöntä hyötyä, että, siinä määrin kuin on mahdollista, laaditaan yhteisiä sääntöjä siltä varalta, että sota sittenkin kovaksi onneksi puhkeaisi;

ollen sitä mieltä, että niissä tapauksissa, joita tässä yleissopimuksessa ei edellytetä, sopii ottaa huomioon kansainvälisen oikeuden yleiset periaatteet;

ollen sitä mieltä, että on suotavaa, että vallat julkaisevat täsmällisiä määräyksiä järjestääkseen omaksumansa puolueettomuusaseman seuraamukset;

ollen sitä mieltä, että puolueettomien valtojen tunnustettu velvollisuus on soveltaa hyväksymänsä määräykset tasapuolisesti eri sodankävijöihin;

ollen sitä mieltä, että tältä kannalta katsoen puolueettoman vallan ei pitäisi periaatteessa muuttaa sodan kestäessä näitä sääntöjä, paitsi milloin saavutettu kokemus sen osoittaisi välttämättömäksi sen oman oikeuden turvaamiseksi;

ovat sopineet seuraavien yhteisten sääntöjen, jotka muuten eivät saa millään tavalla loukata olemassaolevien yleisten sopimusten määräyksiä, noudattamisesta ja ovat nimittäneet täysivaltaisiksi edustajikseen:

jotka esitettyään hyvään ja asianmukaiseen muotoon laadituiksi havaitut valtakirjansa ovat sopineet seuraavista määräyksistä:

1 artikla.

Sodankävijät ovat velvolliset kunnioittamaan puolueettomien valtojen suvereenisiä oikeuksia pidättäytymään puolueettomilla maa- ja vesialueilla kaikista teoista, jotka puolueettomien valtioiden suvaitsemina merkitsisivät niiden puolueettomuuden rikkomista.

2 artikla.

Kaikki vihamieliset teot, niihin luettuna valtaus- ja tarkastusoikeuden käyttäminen, joita sodankävijän sotalaivat tekevät puolueettoman vallan aluevesillä, ovat puolueettomuuden loukkauksina ankarasti kielletyt.

3 artikla.

Kun alus on vallattu puolueettoman vallan aluevesillä, pitää tämän vallan, jos vallattu alus on vielä sen tuomiovallan piirissä, ryhtyä sen käytettävissä oleviin keinoihin, jotta vallattu alus päälystöineen ja miehistöineen päästetään vapaaksi ja valtaajan alukselle asettama miehistö eristetään.

Jos vallattu alus on puolueettoman vallan tuomiovallan piirin ulkopuolella, pitää valtaajan hallituksen päästä edellisen pyynnöstä vallattu alus päälystöineen ja miehistöineen vapaaksi.

4 artikla.

Merisotasaalisioikeutta ei sodankävijä saa asettaa puolueettomalle alueelle eikä puolueettomilla vesillä olevalle alukselle.

5 artikla.

Sodankävijät eivät saa tehdä puolueettomia satamia tai aluevesiä tukikohdaksi vastustajaansa vastaan suunnatuille merisotatoimilleen, varsinkaan laittaa sinne radiosähkötysasemia eikä mitään kojeita, jotka ovat tarkoitettut välittämään sanomanvaihtoa sotaikäpien maa- tai merisotavoimien kanssa.

6 artikla.

Puolueeton valta ei saa millään nimellä, ei suoranaisesti eikä välillisesti luovuttaa sotaakäyväälle vallalle sotalaivoja, ampumatarpeita eikä minkäänlaisia sotatarvikkeita.

7 artikla.

Puolueeton valta ei ole velvollinen estämään viemästä maasta tai kuljettamasta sen kautta kumman hyvänsä sodankävijän laskuun aseita, ampumatarpeita eikä yleensä mitään, mistä voi olla hyötyä armeijalle tai laivastolle.

8 artikla.

Puolueeton hallitus on velvollinen käyttämään kaikkia sen käytettävissä olevia keinoja estääkseen tuomiovaltansa piirissä varustamasta tai asettamasta mitään alusta, jonka se järkisyihin perustuen luulee olevan aiotun risteilemään tai myötävaikuttamaan vihamielisiin toimiin valtaa vastaan, jonka kanssa se on rauhassa. Se on myöskin velvollinen samalla tavalla valvomaan ettei sen tuomiovallan piiristä lähde alusta, joka on aiottu risteilemään tai myötävaikuttamaan vihamielisiin toimiin ja joka mainitun tuomiovallan piirissä on osaksi tai kokonaan sovellettu sotaiseen käyttöön.

9 artikla.

Puolueettoman vallan pitää molempiin sodankävijöihin soveluttaa samalla tavalla ne ehdot, supistukset ja kiellot, jotka se on säätänyt koskemaan sodankävijäin sotalaivojen ja niiden valtaamien alusten pääsyä sisä- ja ulkosatamiinsa tai aluevesilleen.

Puolueeton valta saa kuitenkin kieltää pääsyn sisä- ja ulkosatamiinsa sodankävijän alukselta, joka on laiminlyönyt sen säätämien määräysten ja ohjeiden noudattamisen tai loukannut sen puolueettomuutta.

10 artikla.

Jonkun vallan puolueettomuus ei sillä ole loukattu, että sodankävijäin sotalaivat ja niiden valtaamat alukset vain kulkevat sen aluevesien kautta.

11 artikla.

Puolueeton valta saa sallia sodankävijäin sotalaivojen käyttäen sen tutkinnon suorittaneita luotseja.

12 artikla.

Ellei puolueettoman vallan lainsäädännössä ole muita erikoismääräyksiä, eivät sodankävijäin sotalaivat saa, paitsi tämän yleissopimuksen edellyttämässä tapauksissa, viipyä puheenalaisen vallan sisä- ja ulkosatamissa tai aluevesillä enempää kuin 24 tuntia.

13 artikla.

Jos jokin valta saatuaan ilmoituksen vihollisuuksien alkamisesta saa tietää sodankävijän sotalaivan olevan sen jossakin sisä- tai ulkosatamassa tai aluevesillä, pitää tämän valtion ilmoittaa puheenaolevalle laivalle, että sen on sieltä lähdettävä 24 tunnin tai paikallisen lain säätämän määräajan kuluessa.

14 artikla.

Sodankävijän sotalaiva ei saa pitkittää puolueettomassa satamassa viipymistään ohi laillisen määräajan, paitsi merivahingon tai meren tilan vuoksi. Sen on sieltä lähdettävä, niin pian kuin viipymisen syy on lakannut.

Puolueettomissa sisä- ja ulkosatamissa ja puolueettomilla aluevesillä viipymisen rajoittamista koskevat säännöt eivät ole sovellettavissa sotalaivoihin, jotka ovat aiotut yksinomaan uskonnollisiin, tieteellisiin ja ihmisystävällisiin tehtäviin.

15 artikla.

Ellei puolueettoman vallan lainsäädännössä ole muita erikoismääräyksiä, saa enintään kolme saman sodankävijän sotalaivaa olla yhtäaikaa jossakin sen sisä- tai ulkosatamassa.

16 artikla.

Milloin molempien sodankävijäin sotalaivoja on yhtäaikaa puolueettomassa sisä- tai ulkosatamassa, täytyy vähintään 24 tuntia kulua toisen sodankävijän laivan lähdöstä toisen laivan lähtöön.

Laivojen on lähdettävä samassa järjestyksessä kuin ovat saapuneetkin, paitsi milloin ensiksi saapunut laiva on sellaisessa tilanteessa, että laillisen viipymisajan pidentäminen on sallittu.

Sodankävijän sotalaiva ei saa lähteä puolueettomasta sisä- tai ulkosatamasta aikaisemmin kuin 24 tuntia sen vastustajan lipun turvissa kulkevan kauppa-aluksen lähdön jälkeen.

17 artikla.

Puolueettomissa sisä- ja ulkosatamissa saavat sotaakäyvät sotalaivat korjata merivahinkojaan ainoastaan sen verran, kuin niiden liikehtimisen turvallisuuden vuoksi on välttämätöntä, mutta eivät saa millään tavalla lisätä sotilaallista voimaansa. Puolueettoman viranomaisen on todettava tehtävien korjausten laatu ja ne on suoritettava mahdollisimman nopeasti.

18 artikla.

Sotaakäyvät sotalaivat eivät saa käyttää puolueettomia sisä- tai ulkosatamia eikä aluevesiä uudistaakseen tai lisätäkseen sotatarvevarastojaan tai aseistustaan eivätkä täydentääkseen miehistöään.

19 artikla.

Sotaakäyvät sotalaivat saavat puolueettomissa sisä- ja ulkosatamissa hankkia itselleen vain sen verran elintarpeita, kuin tarvitaan niiden rauhanaikaisen säännöllisen elintarvevaraston täydentämiseen.

Nämä laivat saavat niinkään ottaa polttoainetta vain sen verran, että pääsevät lähimpään oman maansa satamaan. Sitäpaitsi ne saavat ottaa niin paljon polttoainetta kuin tarvitsevat saadakseen varsinaiset hiilisäiliönsä täyteen, kun ovat sellaisissa puolueettomissa maissa, jotka hankittavaan polttoainemäärään nähden ovat hyväksyneet tällaisen määritelmän.

Jos laivat puolueettoman vallan lain mukaan saavat hiiliä vasta 24 tuntia saapumisensa jälkeen, pidennetään niiden laillista viipymisaikaa 24 tunnilla.

20 artikla.

Sotaakäyvät sotalaivat, jotka ovat ottaneet polttoaineita puolueettoman vallan satamassa, saavat uudistaa varastoansa saman vallan satamassa vasta kolmen kuukauden kuluttua.

21 artikla.

Vallatun aluksen saa tuoda puolueettomaan satamaan ainoastaan merikelvottomuuden, kovan merenkäynnin tai polttoaineiden tai elintarpeiden puutteen vuoksi.

Sen on sieltä jälleen poistuttava, niin pian kuin se syy, joka sen on oikeuttanut satamaan pääsemään, on lakannut. Ellei se sitä tee, pitää puolueettoman vallan antaa sille käsky, että sen on heti poistuttava; ellei se tätä käskyä noudata, pitää puolueettoman vallan käyttää sen käytettävissä olevia keinoja vapauttaakseen sen päällystöineen ja miehistöineen ja eristää valtaajan alukselle asettama miehistö.

22 artikla.

Puolueettoman vallan pitää samoin vapauttaa valttu alus, joka on tuotu satamaan muuten, kuin 21 artiklan edellyttämässä olosuhteissa.

23 artikla.

Puolueeton valta saa sallia vallattujen alusten joko saattolaivan mukana tai yksin päästä sen sisä- tai ulkosatamiin, kun ne tuodaan sinne takavarikkoon pantaviksi odottamaan merisotasaalisuuden päätöstä. Se saa kuljetuttaa vallatun aluksen johonkin toiseen satamaansa.

Jos vallattua alusta on saattamassa sotalaiva, saavat valtaajan alukselle asettamat päällystö ja miehistö siirtyä saattolaivaan.

Jos vallattu alus kulkee yksinään, on valtaajan alukselle asettama henkilökunta jätettävä vapautteen.

24 artikla.

Jos sodankävijän sotalaiva ei puolueettoman viranomaisen kehoituksesta huolimatta lähde satamasta, jossa sillä ei ole oikeutta viipyä, on puolueettomalla vallalla oikeus ryhtyä tarpeelliseksi katsomiinsa toimenpiteisiin tehdäkseen laivan kykenemättömäksi lähtemään merelle sodan kestäessä ja laivan päällikön on avustettava näiden toimenpiteiden toimeenpanon.

Kun puolueeton valta pidättää sotaakäyvän laivan, ovat päällystö ja miehistö samaten pidätettävät.

Siten pidätetyn päällystön ja miehistön saa jättää laivalle tai sijoittaa joko toiseen laivaan tai maihin ja heidän on alistuttava sellaisiin rajoituksiin, joita heille näyttää olevan tarpeellista määrätä. Laivalle pitää kuitenkin aina jättää sen hoitoon tarvittava miehistö.

Upseerit voidaan päästää vapauteen ottamalla heiltä kunniasanaan perustuva sitoumus, etteivät luvatta poistu puolueettomalta alueelta.

25 artikla.

Puolueeton valta on velvollinen harjoittamaan sellaista velvontaa, jonka sen käytettävissä olevat keinot sallivat, estääkseen edelläolevien määräysten loukkaamisen sisä- ja ulkosatamissaan ja aluevesillä.

26 artikla.

Sitä seikkaa että puolueeton valta käyttää tämän yleissopimuksen määrittelemiä oikeuksia, ei kumpikaan sodankävijä, joka on hyväksynyt sitä koskevat artiklat, saa koskaan pitää epäystävällisenä tekona.

27 artikla.

Sopimusvaltojen on hyvissä ajoin annettava toisilleen tieto kaikista laeista, asetuksista ja muista määräyksistä, joilla sodankävijäin asianomaisen maan satamissa ja aluevesillä olevien sotalaivojen käsittely on järjestetty, Alankomaiden hallitukselle osoitetulla ilmoituksella, jonka tämä heti lähettää toisille sopimusvalloille.

28 artikla.

Tämän yleissopimuksen määräykset ovat sovellettavissa ainoastaan sopimusvaltojen kesken ja ainoastaan, jos sodankävijät ovat kaikki sopimus-kumppaneita yleissopimuksessa.

29 artikla.

Tämä yleissopimus on mahdollisimman pian ratifioitava.

Ratifioimisasiakirjat ovat talletettavat Haagiin.

Ratifioimisasiakirjojen ensimmäinen tallettaminen on todettava pöytäkirjassa, jonka allekirjoittavat siihen osallisten valtojen edustajat ja Alankomaiden ulkoasiainministeri.

Ratifioimisasiakirjain myöhemmät tallettamiset tapahtuvat Alankomaiden hallitukselle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella, johon ratifioimisasiakirja on liitettyä.

Ratifioimisasiakirjojen ensimmäistä tallettamista koskevan pöytäkirjan, edellisessä kappaleessa mainittujen ilmoitusten sekä ratifioimisasiakirjojen oikeiksi todistetut jäljennökset on Alankomaiden hallituksen heti lähetettävä diplomaattista tietä toiseen rauhankonferenssiin kutsutuille valloille sekä muille valloille, jotka ovat yhtyneet tähän yleissopimukseen. Edellisen kappaleen tarkoittamissa tapauksissa ilmoittaa mainittu hallitus niille samalla, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

30 artikla.

Ne valtat, jotka eivät ole tätä yleissopimusta allekirjoittaneet, saavat siihen yhtyä.

Vallan, joka haluaa siihen yhtyä, on kirjallisesti ilmoitettava aikomuksensa Alankomaiden hallitukselle sekä samalla lähetettävä sille yhtymisasiakirja, joka on talletettava mainitun hallituksen arkistoon.

31 artikla.

Tämä yleissopimus tulee voimaan niihin valtoihin nähden, jotka ovat olleet mukana ratifioimisasiakirjain ensimmäisessä tallettamisessa, kuudenkymmenen päivän kuluttua talletuspöytäkirjan päiväyksestä lukien ja niihin valtoihin nähden, jotka myöhemmin sen ratifioivat tahi siihen yhtyvät, kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä lukien, kun Alankomaiden hallitus on vastaanottanut niiden ratifioimis- tai yhtymisilmoituksen.

32 artikla.

Jos joku korkeista sopimusvalloista haluaisi sanoa irti tämän yleissopimuksen, on irtisanomisesta kirjallisesti ilmoitettava Alankomaiden hallitukselle, jonka tulee heti toimittaa kaikille muille valloille oikeaksi todistettu jäljennös ilmoituksesta ynnä tieto siitä, minä päivänä se on ilmoituksen vastaanottanut.

Irtisanomisen vaikutus kohdistuu ainoastaan siihen valtaan, joka sen on tehnyt, ja vasta vuoden kuluttua siitä, kun sitä koskeva ilmoitus on saapunut Alankomaiden hallitukselle.

YLEISOPIMUS LAPSEN OIKEUKSISTA

Yleissopimuksen johdanto ja 38 artikla (SopS 59-60/1991)

Laki lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

1 §

New Yorkissa 20 päivänä marraskuuta 1989 tehdyn lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 31 päivänä toukokuuta 1991

Asetus lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta

Ulkoasiainministerin esittelystä säädetään:

1 §

New Yorkissa 20 päivänä marraskuuta 1989 tehty lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus, jonka eräät määräykset on hyväksytty 31 päivänä toukokuuta 1991 annetulla lailla, myös Ahvenanmaan maakuntapäivien osaltaan hyväksymällä lailla (1129/91) ja jonka tasavallan presidentti on ratifioinut niin ikään 31 päivänä toukokuuta 1991 ja jota koskeva ratifioimiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan 20 päivänä kesäkuuta 1991, on voimassa 20 päivästä heinäkuuta 1991 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 31 päivänä toukokuuta 1991 annettu laki (1129/91) ja tämä asetus tulevat voimaan 21 päivänä elokuuta 1991.

Helsingissä 16 päivänä elokuuta 1991

YLEISSOPIMUS lapsen oikeuksista

Johdanto

Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot,

ottavat huomioon, että Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa julistettujen periaatteiden mukaisesti koko ihmiskunnan kaikkien jäsenten synnynäisen arvon sekä yhtäläisten ja luovuttamattomien oikeuksien tunnustaminen on vapauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan perusta maailmassa,

muistavat, että Yhdistyneiden Kansakuntien kansat ovat peruskirjassa vahvistaneet uskonsa ihmi-

sen perusoikeuksiin, arvoon ja merkitykseen ja ovat päättäneet edistää sosiaalista kehitystä ja parempia elinoloja vapaammissa oloissa,

tunnustavat, että Yhdistyneet Kansakunnat on ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja kansainvälisissä ihmisoikeuksien yleissopimuksissa julistanut ja sopinut, että jokainen ihminen on oikeutettu niissä tunnustettuihin oikeuksiin ja vapauksiin ilman minkäänlaista rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, syntymään tai muuhun seikkaan perustuvaa erotusta,

palauttavat mieliin, että ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa Yhdistyneet Kansakunnat on julistanut lasten olevan oikeutettuja erityiseen huolenpitoon ja apuun,

ovat vakuuttuneita siitä, että perheellä, joka on yhteiskunnan perusr ryhmä ja sen kaikkien jäsenten ja erityisesti lasten hyvinvoinnin ja kasvun luonnollinen ympäristö, on oikeus saada tarvittavaa suojelua ja apua niin että se pystyy täydellisesti hoitamaan velvollisuutensa yhteiskunnassa,

tunnustavat, että lapsen tulisi persoonallisuutensa täysipainoisen ja sopusointuisen kehityksen vuoksi kasvaa perheessä onnellisuuden, rakkauden ja ymmärtämyksen ilmapiirissä,

ottavat huomioon, että lapsen tulisi olla täysin valmis elämään itsenäistä elämää yhteiskunnassa ja häntä tulisi kasvattaa Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa julistettujen ihanteiden hengessä sekä erityisesti rauhan, ihmisarvon, suvaitsevaisuuden, vapauden, tasa-arvon ja solidaarisuuden hengessä,

muistavat, että erityisen huolenpidon ulottaminen lapseen on todettu Geneven lapsen oikeuksien julistuksessa vuonna 1924 ja Yhdistyneiden Kansakuntien vuonna 1959 hyväksymässä lapsen oikeuksien julistuksessa sekä tunnustettu ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, kansalaisyhteisöoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (erityisesti sen 23 ja 24 artiklassa), taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (erityisesti sen 10 artiklassa) ja lasten hyvinvoinnista huolehtivien erityisjärjestöjen ja kansainvälisten järjestöjen säännöissä ja asiaan liittyvissä asiakirjoissa,

muistavat, kuten Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen 20 päivänä marraskuuta 1959 hyväksymässä lapsen oikeuksien julistuksessa todetaan, että "lapsi ruumiillisen ja henkisen kypsyttömyytensä vuoksi tarvitsee erityistä suojelua ja huolenpitoa, siihen luettuna asianmukainen hoito sekä ennen syntymää että sen jälkeen"

palauttavat mieliin julistuksen sosiaalisista ja oikeudellisista periaatteista lasten huollossa ja suojelussa, erityisesti sijaishuollossa sekä kansallisessa että kansainvälisessä lapseksiottamisessa, Yhdistyneiden Kansakuntien vähimmäissäännökset nuoriso-oikeudesta ("Beijingin säännöt") ja julistuksen

naisten lasten suojelusta hätätilanteissa ja aseellisissa selkkauksissa,

tunnustavat, että kaikissa maailman maissa elää lapsia erittäin vaikeissa oloissa ja että tällaiset lapset tulee erityisesti ottaa huomioon,

ottavat asianmukaisesti huomioon kunkin kansan perinteiden ja kulttuurin merkityksen lapsen suojelussa ja tasapainoisessa kehityksessä,

tunnustavat kansainvälisen yhteistyön merkityksen lasten olojen parantamiseksi kaikissa maissa, erityisesti kehitysmaissa,

ovat sopineet seuraavasta:

--

38 artikla

1. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan niitä kansainvälisen humanitärisen oikeuden sääntöjä, jotka soveltuvat niihin aseellisissa selkkauksissa ja joilla on merkitystä lapsen kannalta, sekä takamaan kunnioituksen näitä sääntöjä kohtaan.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, etteivät alle 15-vuotiaat henkilöt suoranaisesti osallistu vihollisuuksiin.

3. Sopimusvaltiot pidättäytyvät värväämästä asevoimiinsa henkilöä, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta. Kutsuessaan palvelukseen niitä, jotka ovat täyttäneet 15 vuotta mutta eivät 18 vuotta, sopimusvaltiot pyrkivät antamaan etusijan tämän ikäryhmän vanhimille.

4. Sopimusvaltiot ryhtyvät kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisten siviiliväestön suojelua koskevien velvoitteidensa mukaisesti kaikkiin mahdollisiin toimiin suojellakseen ja hoitaakseen lapsia, joihin aseellinen selkkaus vaikuttaa.

--

Lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin (SopS 30–31/2002)

Laki lapsen oikeuksien yleissopimuksen lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (SopS 30/2002)

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

New Yorkissa 25 päivänä toukokuuta 2000 tehdyn lapsen oikeuksien yleissopimuksen lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 28 päivänä maaliskuuta 2002

Tasavallan presidentin asetus lapsen oikeuksien yleissopimuksen lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamisesta ja valinnaisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta (SopS 31/2002)

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministerin esittelystä, säädetään:

1 §

New Yorkissa 25 päivänä toukokuuta 2000 tehty, eduskunnan 26 päivänä helmikuuta 2002 hyväksymä ja tasavallan presidentin 28 päivänä maaliskuuta 2002 ratifioima lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin, jota koskeva ratifioimiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan 10 päivänä huhtikuuta 2002, tulee Suomen osalta kansainvälisesti voimaan 10 päivänä toukokuuta 2002 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Ratifioimiskirjan tallettamisen yhteydessä Suomi on antanut valinnaisen pöytäkirjan 3 artiklan 2 kappaaleen mukaisen seuraavan selityksen:

Suomi vaatii kaikilta kansallisiin asevoimiin värvättäviltä henkilöiltä 18 vuoden vähimmäisikää. Vähimmäisikä koskee sekä miesten asevelvollisuutta että naisten vapaaehtoista asepalvelusta.

3 §

Lapsen oikeuksien yleissopimuksen lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 28 päivänä maaliskuuta 2002 annettu laki (224/2002) tulee voimaan 10 päivänä toukokuuta 2002.

4 §

Valinnaisen pöytäkirjan muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

5 §

Tämä asetus tulee voimaan 10 päivänä toukokuuta 2002.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2002

Lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin

Tämän pöytäkirjan sopimusvaltiot, jotka

ovat lapsen oikeuksien yleissopimuksen saaman valtavan tuen rohkaisemia, sillä se osoittaa, että pyrkimyksiin edistää ja suojella lapsen oikeuksia on sitouduttu laajalti,

vahvistavat, että lasten oikeudet vaativat erityistä suojelua, ja vaativat, että lasten tilannetta parannetaan jatkuvasti ilman erottelua ja että heille annetaan mahdollisuus kehitykseen ja koulutukseen rauhallisissa ja turvallisissa olosuhteissa,

ovat huolestuneita aseellisten selkkausten haitallisuudesta ja laajalle levinneestä vaikutuksesta lapsiin sekä niistä pitkäaikaisista vaikutuksista, joita tällä on rauhan, turvallisuuden ja kehityksen kestävyysteen,

tuomitsevat sen, että lapset joutuvat hyökkäyksen kohteeksi aseellisissa selkkauksissa ja että hyökkäyksiä kohdistetaan suoraan kansainvälisen oikeuden suojelemiin kohteisiin, joista osassa, kuten kouluissa ja sairaaloissa on huomattavasti lapsia,

kiinnittävät huomiota kansainvälisen rikostoimistoimen perussäännön hyväksymiseen ja erityisesti siihen, että perussäännön mukaan alle 15-vuotiaiden lasten ottaminen tai värväminen kansallisiin asevoimiin tai heidän käyttämisensä osallistumaan aktiivisesti vihollisuuksiin sekä kansainvälisissä että kansallisissa aseellisissa konflikteissa on sotarikos,

katsovat sen vuoksi, että lapsen oikeuksien yleissopimuksen suojaamien oikeuksien täytäntöönpanon vahvistamiseksi on tarpeen suojella lapsia enemmän joutumiselta aseellisiin selkkauksiin,

kiinnittävät huomiota siihen, että lapsen oikeuksien yleissopimuksen 1 artiklan mukaan yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiaasta henkilöä, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin,

ovat vakuuttuneita siitä, että yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja, jolla korotetaan asevoimiin värvättävien ja vihollisuuksiin osallistuvien henkilöiden vähimmäisikää, vahvistaa sen periaatteen soveltamista, että kaikissa lapsia koskevissa toimitissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu,

kiinnittävät huomiota siihen, että joulukuussa 1995 pidetty Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun 26. kansainvälinen konferenssi suositteli muun muassa, että selkkauksen osapuolten tulisi ryhtyä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistamiseen, että alle 18-vuotiaat lapset eivät osallistu vihollisuuksiin,

suhtautuvat myönteisesti siihen, että kesäkuussa 1999 hyväksyttiin yksimielisesti Kansainvälisen työjärjestön yleissopimus nro 182, joka koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi, ja jossa kielletään muun muassa lasten pakkovärväys heidän käyttämiseen aseellisessa selkkauksessa,

tuomitsevat äärimmäisen huolestuneina sen, että valtion asevoimista erilliset aseistautuneet ryhmät värväivät, kouluttavat ja käyttävät lapsia valtion rajojen sisällä tapahtuvien ja valtion rajat ylittävien vihollisuuksien aikana sekä tiedostavat lapsia värväviin, kouluttavien ja käyttävien ihmisten vastuu tältä osin,

palauttavat mieleen, että jokaisella aseellisen selkkauksen osapuolella on velvollisuus noudattaa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden määräyksiä,

korostavat, että tämä pöytäkirja ei vaikuta Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämääriin ja periaatteisiin, mukaan luettuna 51 artiklan päämäärä ja periaatteet, eikä asiaan liittyviin humanitaarisen oikeuden määräyksiin,

pitävät mielessä, että rauhalliset ja turvalliset olosuhteet, jotka perustuvat peruskirjan päämäärien ja periaatteiden täysimääräiseen kunnioittamiseen ja sovellettavien ihmisoikeusasiakirjojen noudattami-

seen, ovat välttämättömiä lasten täysimääräiselle suojelulle, erityisesti aseellisten selkkausten ja väkivallan valtion miehityksen aikana,

tiedostavat niiden lasten erityistarpeet, jotka ovat taloudellisen tai yhteiskunnallisen asemansa tai sukupuolensa vuoksi erityisen alttiita tämän pöytäkirjan vastaiselle värväykselle tai käytölle vihollisuuksien aikana,

ovat tietoisia tarpeesta ottaa huomioon merkittävät taloudelliset, yhteiskunnalliset ja poliittiset syyt sille, että lapset joutuvat aseellisiin selkkauksiin,

ovat vakuuttuneita tarpeesta vahvistaa kansainvälistä yhteistyötä tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon osalta sekä tukea aseellisten selkkausten uhreiksi joutuneiden lasten ruumiillista ja psyykkis-sosiaalista kuntoutumista ja yhteiskuntaan uudelleen sopeutumista,

kannustavat yhteiskuntaa ja erityisesti lapsia ja lapsiuhreja osallistumaan tiedon jakamiseen sellaisista tiedotus- ja koulutusohjelmista, jotka koskevat pöytäkirjan täytäntöönpanoa,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistukseen, etteivät niiden asevoimien alle 18-vuotiaat jäsenet suoranaisesti osallistu vihollisuuksiin.

2 artikla

Sopimusvaltiot varmistavat, ettei niiden asevoimiin värvätä alle 18-vuotiaita henkilöitä pakolla.

3 artikla

1. Sopimusvaltiot nostavat lapsen oikeuksien yleissopimuksen 38 artiklan 3 kappaleessa mainittua vähimmäisikää, joka vaaditaan niiden kansallisiin asevoimiin vapaaehtoisina värvättäviltä henkilöiltä, ottaen huomioon kyseisen artiklan sisältämät periaatteet ja tunnustaan sen, että yleissopimuksen mukaan alle 18-vuotiaat henkilöt ovat oikeutettuja erityiseen suojeluun.

2. Ratifioidessaan tämän pöytäkirjan tai liityessään siihen kukin sopimusvaltio tallettaa sitovan selityksen, jossa mainitaan sen kansallisiin asevoimiin vapaaehtoisina värvättäviltä henkilöiltä vaadittava vähimmäisikä ja ne takeet, jotka se on hyväksynyt varmistukseen, ettei värväys tapahdu pakolla.

3. Sopimusvaltiot, jotka sallivat alle 18-vuotiaiden henkilöiden värväyksen vapaaehtoisina kansallisiin asevoimiinsa, varmistavat takeet vähintään sille, että:

- a) värväys perustuu todelliseen vapaaehtoisuuteen;
 - b) kyseisen henkilön vanhemmat tai lailliset huoltajat ovat kaikista asiaan vaikuttavista seikoista tietoisina antaneet värväykselle suostumuksensa;
 - c) värvättävät henkilöt ovat täysin tietoisia asepalvelukseen liittyvistä velvollisuuksista;
 - d) värvättävät henkilöt todistavat ikänsä luotettavasti ennen heidän hyväksymistään kansalliseen asepalvelukseen.
4. Kukin sopimusvaltio voi milloin tahansa vahvistaa selitystään antamalla sitä koskevan ilmoituksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, joka ilmoittaa asiasta kaikille sopimusvaltioille.

Ilmoitus tulee voimaan sinä päivänä, jona pääsihteeri vastaanottaa sen.

5. Tämän artiklan 1 kappaleen vaatimus vähimmäisn nostamisesta ei koske sopimusvaltion asevoimien ylläpitämiä tai niiden valvonnassa olevia kouluja, joiden osalta noudatetaan lapsen oikeuksien yleissopimuksen 28 ja 29 artiklan määräyksiä.

4 artikla

1. Valtion asevoimista erillisten aseistautuneiden ryhmien ei tulisi missään olosuhteissa värvätä alle 18-vuotiaita henkilöitä tai käyttää heitä vihollisuuksien aikana.
2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin ehkäistäkseen tällaisen värväyksen ja käytön, mukaan lukien oikeudelliset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tällaisen käytännön kieltämiseksi ja säätämiseksi rangaistavaksi teoksi.
3. Tämän artiklan soveltaminen ei vaikuta minkään aseellisen selkkauksen osapuolen oikeudelliseen asemaan.

5 artikla

Minkään tässä pöytäkirjassa ei katsota estävän sellaisia sopimusvaltion lainsäädännön tai kansainvälisten asiakirjojen ja humanitaarisen oikeuden määräyksiä, jotka paremmin edistävät lapsen oikeuksien toteutumista.

6 artikla

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy kaikkiin tarvittaviin oikeudellisiin, hallinnollisiin ja muihin toimenpiteisiin varmistaakseen tämän pöytäkirjan määräysten tehokkaan täytäntöönpanon ja soveltamisen lainkäyttöalueellaan.
2. Sopimusvaltiot sitoutuvat saattamaan tämän pöytäkirjan periaatteet ja määräykset yleisesti sekä aikuisten että lasten tietoon ja edistämään niiden soveltamista asianmukaisin keinoin.
3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, että niiden lainkäyttöalueella olevat henkilöt, jotka värvätään tai joita käytetään vihollisuuksien aikana tämän pöytäkirjan vastaisesti, kotiutetaan tai muutoin vapautetaan palveluksesta. Sopimusvaltiot myöntävät näille henkilöille tarvittaessa asianmukaista apua tukeakseen heidän ruumiillista ja henkistä toipumistaan ja uudelleen yhteiskuntaan sopeutumistaan.

7 artikla

1. Sopimusvaltiot tekevät yhteistyötä tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon osalta, mukaan luettuna pöytäkirjan vastaisen toiminnan ehkäiseminen ja tämän pöytäkirjan vastaisen tekojen uhrien kuntouttamisen ja uudelleen yhteiskuntaan sopeutumisen tukeminen, esimerkiksi teknisen yhteistyön ja taloudellisen avun muodossa. Tällaiseen avunantoon ja yhteistyöhön ryhdytään neuvottelemalla asianomaisten sopimusvaltioiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.
2. Sopimusvaltiot, joilla on mahdollisuus siihen, antavat apua olemassaolevien monenvälisten, kahdenvälisten tai muiden ohjelmien taikka esimerkiksi Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskouksen sääntöjen mukaisesti perustetun vapaaehtoisen rahaston kautta.

8 artikla

1. Kukin sopimusvaltio antaa kahden vuoden kuluessa siitä, kun pöytäkirja on tullut sen osalta voimaan, lapsen oikeuksien komitealle raportin, johon sisältyvät perusteelliset tiedot toimenpiteistä, joihin sopimusvaltio on ryhtynyt pöytäkirjan määräysten täytäntöönpanemiseksi, mukaan luettuna osallistumista ja värväystä koskevien määräysten täytäntöönpanoa koskevat toimenpiteet.
2. Annettuaan perusteellisen raporttinsa kukin sopimusvaltio sisällyttää mahdolliset pöytäkirjan täytäntöönpanoa koskevat lisätiedot niihin raportteihin, joita se antaa lapsen oikeuksien komitealle yleissopimuksen 44 artiklan mukaisesti. Muut pöytäkirjan sopimusvaltiot antavat raportin joka viides vuosi.
3. Lapsen oikeuksien komitea voi pyytää sopimusvaltioilta tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoon liittyviä lisätietoja.

9 artikla

1. Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille, jotka ovat yleissopimuksen sopimuspuolia tai jotka ovat allekirjoittaneet sen.
2. Tämä pöytäkirja tulee ratifioida ja se on avoinna liittymistä varten kaikille valtioille. Ratifioimis- tai liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.
3. Pääsihteeri, joka toimii yleissopimuksen ja pöytäkirjan tallettajana, ilmoittaa kaikille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja yleissopimuksen allekirjoittaneille valtioille jokaisesta talletetusta selityksestä 13 artiklan nojalla.

10 artikla

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua kymmenennen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.
2. Kunkin sellaisen valtion osalta, joka ratifioi tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen sen voimaantulon jälkeen, pöytäkirja tulee voimaan yhden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona kyseinen valtio on tallettanut ratifioimis- tai liittymiskirjansa.

11 artikla

1. Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän pöytäkirjan milloin tahansa antamalla siitä kirjallisen ilmoituksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, joka sen jälkeen ilmoittaa irtisanomisesta muille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja kaikille yleissopimuksen allekirjoittaneille valtioille. Irtisanominen tulee voimaan yhden vuoden kuluttua siitä päivästä, jona pääsihteeri on vastaanottanut ilmoituksen. Jos pöytäkirjan irtisanova sopimusvaltio on kuitenkin vuoden määräajan päättyessä aseellisen selkkauksen osapuolena, irtisanominen ei tule voimaan ennen kyseisen aseellisen selkkauksen päättymistä.
2. Irtisanominen ei vapauta sopimusvaltiota tähän pöytäkirjaan perustuvista velvoitteista sellaisten tekojen osalta, jotka tapahtuvat ennen irtisanomisen voimaantulopäivää. Irtisanominen ei myöskään millään tavalla vaikuta sellaisen asian käsitteilyn jatkamiseen, joka jo on lapsen oikeuksien komitean käsiteltävänä ennen irtisanomisen voimaantulopäivää.

12 artikla

1. Sopimusvaltio voi ehdottaa pöytäkirjan muutosta ja tallettaa muutosehdotuksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan. Tämän jälkeen pääsihteeri toimittaa muutosehdotuksen sopimusvaltioille ja pyytää niitä ilmoittamaan, kannattavatko ne sopimusvaltioiden kokouksen koolle kutsumista muutosehdotuksen käsittelyä ja siitä äänestämistä varten. Mikäli neljän kuukauden kuluessa muutosehdotuksen toimittamisesta vähintään yksi kolmasosa sopimusvaltioista ilmoittaa kannattavansa kokouksen koolle Yhdistyneiden Kansakuntien alaisuudessa. Kokouksessa läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden enemmistöllä hyväksytty muutos toimitetaan Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen hyväksyttäväksi.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti hyväksytty muutos tulee voimaan, kun Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on sen hyväksynyt ja kun sopimusvaltioiden kahden kolmasosan enemmistö on hyväksynyt sen.

3. Kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka ovat hyväksyneet sen, ja muut sopimusvaltiot ovat edelleen tämän pöytäkirjan ja aikaisemmin hyväksymiensä muutosten sitomia.

13 artikla

1. Tämä pöytäkirja, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien arkistoon.

2. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimittaa tämän pöytäkirjan oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja kaikille yleissopimuksen allekirjoittaneille valtioille.

ERÄITÄ TAVANOMAISIA ASEITA KOSKEVA YLEISSOPIMUS JA PÖYTÄKIRJAT

Yleissopimus tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä (SopS 64/1983)

Asetus eräiden tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen voimaansaattamisesta. SopS 64/1983

Ulkoasiainministerin esittelystä säädetään:

1 §

Genevessä 10 päivänä lokakuuta 1980 tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehty yleissopimus, jonka tasavallan presidentti on ratifioinut 26 päivänä helmikuuta 1982 ja jota koskeva ratifioimiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan 4 päivänä huhtikuuta 1982, tulee voimaan 2 päivänä joulukuuta 1983 niin kuin siitä on sovittu. Mainittuun yleissopimukseen liittyvät pöytäkirjat I - III, jotka tasavallan presidentti on hyväksynyt 26 päivänä helmikuuta 1982 ja joiden noudattamista koskeva ilmoitus on jätetty Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille 4 päivänä huhtikuuta 1982, tulevat niinkään voimaan 2 päivänä joulukuuta 1983 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tämä asetus tulee voimaan 2 päivänä joulukuuta 1983.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 1983

Laki tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen 1 artiklan muutoksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. SopS 102/2004

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Genevessä 21 päivänä joulukuuta 2001 tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen 1 artiklaan tehdyn muutoksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 2004

Tasavallan presidentin asetus tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen 1 artiklan muutoksen voimaansaattamisesta ja sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. SopS 103/2004

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministerin esittelystä, säädetään:

1 §

Genevessä 21 päivänä joulukuuta 2001 tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen (SopS 64/1983) 1 artiklaan tehty muutos, jonka eduskunta on hyväksynyt 18 päivänä toukokuuta 2004 ja jonka tasavallan presidentti on hyväksynyt 4 päivänä kesäkuuta 2004 ja jota koskeva hyväksymiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan 22 päivänä kesäkuuta 2004, tulee voimaan 22 päivänä joulukuuta 2004 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen 1 artiklan muutoksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 4 päivänä kesäkuuta 2004 annettu laki (442/2004) tulee voimaan 22 päivänä joulukuuta 2004.

3 §

Yleissopimuksen muutoksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetukse-
na voimassa.

4 §

Tämä asetus tulee voimaan 22 päivänä joulukuuta 2004.

Helsingissä 13 päivänä elokuuta 2004

YLEISSOPIMUS tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä

Korkeat sopimuspuolet,

jotka palauttavat mieleen, että jokaisen valtion velvollisuutena on Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisesti pidäytyä kansainvälisissä suhteissaan voimakeinojen käytöstä tai niillä uhkaamisesta minkään valtion täysivaltaisuutta, alueellista koskemattomuutta tai poliittista riippumattomuutta vastaan tai menettelemästä muulla Yhdistyneiden Kansakuntien tarkoituserien kanssa ristiriidassa olevalla tavalla,

palauttavat edelleen mieleen siviiliväestön suojelemista vihollisuuksien vaikutuksilta koskevan yleisen periaatteen,

noujautuvat siihen kansainvälisen oikeuden periaatteeseen, että aseellisen selkkauksen osapuolien oikeus valita sodankäyntimenetelmänsä ei ole rajoittamaton, sekä periaatteeseen, joka kieltää luonteeltaan sellaisten aseiden, ammusten, tarvikkeiden ja sodankäyntimenetelmien käytön, jotka aiheuttavat liiallisia vammoja tai tarpeetonta kärsimystä,

palauttavat myös mieleen, että sellaisten sodankäyntimenetelmien käyttäminen on kiellettyä, joiden tarkoituksena on aiheuttaa tai joiden voidaan olettaa aiheuttavan laajoja, pitkäaikaisia ja vakavia ympäristövahinkoja,

vahvistavat vakaana tahtonaan olevan, että tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen tai muiden kansainvälisten sopimusten ulkopuolelle jäävissä tapauksissa siviiliväestö ja taistelijat ovat aina vakiintuneeseen tapaan, humanisuuden periaatteisiin ja julkisen omantunnon vaatimuksiin perustuvien kansainvälisen oikeuden periaatteiden suojeluksessa ja niiden vaikutusvallan alaisia,

haluavat osaltaan edistää kansainvälisen jännityksen lieventämistä, asevarustelukilpailun lopettamista ja valtioiden välisen luottamuksen lisäämistä ja täten kaikkien kansojen pyrkimystä elää rauhassa,

tunnustavat, että on tärkeää jatkaa kaikkia ponnisteluja, jotka saattavat myötävaikuttaa tiukassa

ja tehokkaassa kansainvälisessä valvonnassa tapahtuvan yleisen ja täydellisen aseidenriisunnan edistymiseen,

vahvistavat tarpeen jatkaa aseellisissa selkkauksissa sovellettavan kansainvälisen oikeuden säännösten kokoamista ja asteittaista kehittämistä,

haluavat kieltää tiettyjen tavanomaisten aseiden käytön tai sitä edelleen rajoittaa ja uskovat, että tällä alalla saavutetut myönteiset tulokset voivat helpottaa varsinaisia aseidenriisuntaneuvotteluja tällaisten aseiden valmistuksen, varastoinnin ja leviämisen lopettamiseksi,

korostavat, että kaikkien valtioiden ja varsinkin sotilaallisesti merkittävien valtioiden on suotavaa tulla tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen osapuoliksi,

pitävät mielessä, että Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous ja Yhdistyneiden Kansakuntien aseidenriisuntakomissio voivat päättää tutkia kysymystä tähän yleissopimukseen ja sen liitteenä oleviin pöytäkirjoihin sisältyvien kieltojen ja rajoitusten alan laajentamisesta,

pitävät edelleen mielessä, että aseidenriisuntakomitea voi päättää harkita lisätoimiin ryhtymistä tiettyjen tavanomaisten aseiden käytön kieltämiseksi tai rajoittamiseksi,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Soveltamisala

1. Tätä yleissopimusta ja siihen liittyviä pöytäkirjoja sovelletaan sodan uhrien suojelemiseksi 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyille Geneven yleissopimuksille yhteisessä 2 artiklassa tarkoitettuisa tilanteissa, mukaan luettuina näiden yleissopimusten I lisäpöytäkirjan 1 artiklan 4 kappaleen tarkoittamat tilanteet.
2. Niiden tilanteiden lisäksi, joita tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetaan, tätä yleissopimusta ja siihen liittyviä pöytäkirjoja sovelletaan 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyille Geneven yleissopimuksille yhteisessä 3 artiklassa tarkoitettuihin tilanteisiin. Tämä yleissopimus ja siihen liittyvät pöytäkirjat eivät koske sisäisiä levottomuuksia ja jännitystiloihin, kuten mellakoihin tai yksittäisiä ja satunnaisia väkivaltaisuuksia ja muita vastaavan luonteisia tekoja, joita ei katsota aseelliseksi selkkauksiksi.
3. Jokainen selkkauksen osapuoli on velvollinen noudattamaan tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen kieltoja ja rajoituksia korkean sopimuspuolen alueella sattuvissa aseellisissa selkkauksissa, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä.
4. Mihinkään tämän yleissopimuksen tai siihen liittyvien pöytäkirjojen määräykseen ei saa vedota tarkoituksena vaikuttaa valtion riippumattomuuteen tai sen hallituksen velvollisuuteen kaikin laillisin keinoin ylläpitää tai palauttaa yleinen järjestyksensä valtioon tai puolustaa kansallista eheyttä tai valtion alueellista koskemattomuutta.
5. Mihinkään tämän yleissopimuksen tai siihen liittyvien pöytäkirjojen määräykseen ei saa vedota oikeutuksena puuttua mistään syystä, välittömästi tai välillisesti korkean sopimuspuolen alueella tapahtuvaan aseelliseen selkkaukseen tai sellai-

sen korkean sopimuspuolen sisäisiin tai ulkoiisiin asioihin.

6. Tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen määräysten soveltaminen selkkauksen osapuoliin, jotka eivät ole tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen hyväksyneitä korkeita sopimuspuolia, ei muuta nimenomaisesti tai epäsuorasti niiden tai kiistanalaisen alueen oikeudellista asemaa.
7. Tämän artiklan 2—6 kappaleen määräykset eivät vaikuta sellaisten pöytäkirjojen soveltamiseen, jotka on hyväksytty myöhemmin kuin 1 päivänä tammikuuta 2002 ja joissa mahdollisesti sovelletaan näitä määräyksiä sellaisenaan tai poiketaan niistä kokonaan tai osittain.

2 artikla

Suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin

Minkään tässä yleissopimuksessa tai siihen liittyvissä pöytäkirjoissa ei saa tulkita heikentävän muita aseellisissa selkkauksissa sovellettavan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden korkeille sopimuspuolille asettamia velvoitteita.

3 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa kahdentoista kuukauden ajan 10 päivästä huhtikuuta 1981 lähtien.

4 artikla

Ratifiointi, hyväksyminen tai liittyminen

1. Allekirjoittajavaltioiden on ratifioitava tai hyväksyttävä tämä yleissopimus. Jokainen valtio, joka ei ole allekirjoittanut tätä yleissopimusta, voi liittyä siihen.
2. Ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjat on talletettava tallettajan huostaan.
3. Ilmoitukset suostumuksesta noudattaa jotakin tähän yleissopimuksen liittyvistä pöytäkirjoista ovat valinnaisia kullekin valtiolle sillä edellytyksellä, että kyseinen valtio tallettaessaan ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa ilmoittaa tallettajalle suostumuksensa noudattaa kahta tai useampaa näistä pöytäkirjoista.
4. Valtio voi milloin hyvänsä tätä yleissopimusta koskevan ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjan talletettuaan ilmoittaa tallettajalle suostumuksensa noudattaa jotakin sellaista tähän yleissopimukseen liittyvää pöytäkirjaa, joka ei vielä sido sitä.
5. Jokainen pöytäkirja, joka sitoo korkeaa sopimuspuolta, on tuon sopimuspuolen suhteen tämän yleissopimuksen erottamaton osa.

5 artikla

Voimaantulo

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua kahdenkymmenennen ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamispäivästä.
2. Jokaisen valtion osalta, joka tallettaa ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa kahdenkymmenennen ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamispäivän jälkeen, tämä yleissopimus tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun

kyseinen valtio on tallettanut ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

3. Jokainen tähän yleissopimukseen liittyvä pöytäkirja tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun kaksikymmentä valtiota on ilmoittanut suostumuksestaan sitoutua noudattamaan sitä tämän yleissopimuksen 4 artiklan 3 tai 4 kappaleen mukaisesti.
4. Jokaisen valtion osalta, joka ilmoittaa suostumuksestaan noudattaa tähän yleissopimukseen liittyvää pöytäkirjaa sen jälkeen, kun kaksikymmentä valtiota on ilmoittanut suostumuksestaan sitoutua noudattamaan sitä, pöytäkirja tulee voimaan kuusi kuukautta sen jälkeen, kun kyseinen valtio on ilmoittanut suostumuksestaan.

6 artikla

Levittäminen

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat niin rauhan aikana kuin aseellisen selkkauksen sattuessa levittämään tätä yleissopimusta ja niitä siihen liittyviä pöytäkirjoja, joihin ne ovat sitoutuneet, maissaan mahdollisimman laajalti ja erityisesti sisällyttämään ne sotilaskoulutusohjelmiinsa, jotta nämä asiakirjat tulevat tutuiksi niiden asevoimissa.

7 artikla

Sopimussuhteet tämän yleissopimuksen voimaantullessa

1. Kun yleissopimukseen liittyvä pöytäkirja ei sido yhtä selkkauksen osapuolta, ne osapuolet, joita tämä yleissopimus ja kyseinen siihen liittyvä pöytäkirja sitoo, pysyvät keskinäisissä suhteissaan sidottuina siihen.
2. Jokaista korkeaa sopimuspuolta sitoo tämä yleissopimus ja jokainen siihen liittyvä pöytäkirja, joka sen osalta on voimassa, kaikissa 1 artiklan tarkoittamissa tilanteissa jokaisen sellaisen valtion suhteen, joka ei ole tämän yleissopimuksen osapuolena tai jota kyseinen siihen liittyvä pöytäkirja ei sido, mikäli viimeksi mainittu hyväksyy tämän yleissopimuksen tai kyseisen pöytäkirjan ja soveltaa niitä ja ilmoittaa tästä tallettajalle.
3. Tallettajan tulee tiedottaa kaikille korkeille asianomaisille sopimuspuolille viipymättä kaikista tämän artiklan 2 kappaleen mukaisista ilmoituksista.
4. Tätä yleissopimusta ja siihen liittyviä, korkeaa sopimuspuolta sitovia pöytäkirjoja sovelletaan 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen sodan uhrien suojelua koskevien yleissopimusten lisäpöytäkirjan 1 artiklan 4 kappaleessa tarkoittamassa korkeaan sopimuspuoleen kohdistuvassa aseellisessa selkkauksessa:
 - a) milloin korkea sopimuspuoli on myös lisäpöytäkirjan osapuolena ja pöytäkirjan 96 artiklan 3 kappaleen tarkoittama viranomainen on sitoutunut soveltamaan Geneven yleissopimuksia ja I lisäpöytäkirjaa mainitun lisäpöytäkirjan 96 artiklan 3 kappaleen mukaisesti ja sitoutuu soveltamaan tätä yleissopimusta ja asianomaisia liitteinä olevia pöytäkirjoja kyseisessä selkkauksessa; tai
 - b) milloin korkea sopimuspuoli ei ole I lisäpöytäkirjan osapuolena ja edellä a-kohdassa mainittu viranomainen hyväksyy Geneven yleissopimusten ja tämän yleissopimuksen velvoitteet sekä

asianomaiset liitteenä olevat pöytäkirjat ja soveltaa niitä tuossa selkkauksessa. Tällainen hyväksyminen ja soveltaminen vaikuttavat selkkauksen suhteen seuraavasti:

- i) Geneven yleissopimukset sekä tämä yleissopimus ja asianomaiset siihen liittyvät pöytäkirjat tulevat selkkauksen osapuolten osalta voimaan välittömmin vaikutuksin;
- ii) mainittu viranomainen saa samat oikeudet ja velvoitteet kuin Geneven yleissopimusten, tämän yleissopimuksen ja asianomaisten siihen liittyvien pöytäkirjojen osapuolena oleva korkea sopimuspuoli; ja
- iii) Geneven yleissopimukset, tämä yleissopimus ja asianomaiset siihen liittyvät pöytäkirjat sitovat yhtäläisesti kaikkia selkkauksen osapuolia.

Korkea sopimuspuoli ja viranomainen voivat myös sopia, että ne hyväksyvät Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan velvoitteet ja soveltavat niitä vasta- vuoroisuuden pohjalta.

8 artikla

Tarkastaminen ja muutokset

- 1 a) Jokainen sopimuspuoli voi milloin hyvänsä tämän yleissopimuksen voimaantulon jälkeen ehdottaa muutoksia siihen tai johonkin siihen liittyvään sopimuspuolta sitovaan pöytäkirjaan. Kaikista muutosehdotuksista tulee ilmoittaa tallettajalle, jonka on tiedotettava niistä kaikille korkeille sopimuspuolille ja pyydetävä näiden näkemykset siitä, pitäisikö kutsua koolle konferenssi ehdotusta käsittelemään. Mikäli vähintään kahdeksastatoista korkeasta sopimuspuolesta koostuva enemmistö niin sopii, tallettaja kutsuu viipymättä koolle konferenssin, johon kutsutaan kaikki korkeat osapuolet Valtiot, jotka eivät ole tämän yleissopimuksen osapuolia, kutsutaan konferenssiin huomioitsijoiksi.
- b) Tällainen konferenssi voi sopia muutoksista, jotka on hyväksyttävä ja jotka tulevat voimaan samalla tavalla kuin tämä yleissopimus ja siihen liittyvät pöytäkirjat sillä edellytyksellä, että vain korkeat sopimuspuolet saavat hyväksyä yleissopimuksen muutokset ja että vain ne korkeat sopimuspuolet, joita tietty yleissopimukseen liittyvä pöytäkirja sitoo, saavat hyväksyä pöytäkirjan muutokset.
- 2 a) Jokainen korkea sopimuspuoli voi milloin hyvänsä tämän yleissopimuksen voimaantulon jälkeen ehdottaa muita sellaisten tavanomaisten aseiden lajeja koskevia lisäpöytäkirjoja, jotka eivät kuulu nykyisten pöytäkirjojen piiriin. Kaikista tällaisista lisäpöytäkirjaehdotuksista on ilmoitettava tallettajalle, jonka tulee tiedottaa niistä kaikille korkeille sopimuspuolille tämän artiklan 1 kappaleen a-kohdan mukaisesti. Mikäli vähintään kahdeksastatoista korkeasta sopimuspuolesta koostuva enemmistö niin sopii, tallettaja kutsuu viipymättä koolle konferenssin, johon kutsutaan kaikki valtiot.
- b) Tällainen konferenssi voi, kaikkien konferenssissa edustettuina olevien valtioiden osallistuessa täysivaltaisesti asian käsittelyyn, sopia lisäpöytäkirjoista, jotka on hyväksyttävä samalla tavalla kuin tämä yleissopimus, liitettävä siihen ja jotka tulevat voimaan tämän yleissopimuksen 5 artiklan 3 ja 4 kappaleen määräysten mukaisesti.

3 a) Jos tämän artiklan 1 kappaleen a-kohdan tai 2 kappaleen a-kohdan mukaista konferenssia ei ole kutsuttu koolle kymmenen vuoden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulosta, jokainen korkea sopimuspuoli voi pyytää tallettajaa kutsumaan koolle konferenssin, johon kaikki korkeat sopimuspuolet kutsutaan tarkastelemaan tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen soveltamisalaa ja toteutumista sekä käsittelemään tätä yleissopimusta tai olemassa olevia pöytäkirjoja koskevia muutosehdotuksia. Valtiot, jotka eivät ole tämän yleissopimuksen osapuolia, kutsutaan konferenssiin huomioitsijoiksi. Konferenssi voi sopia muutoksista, jotka on hyväksyttävä ja jotka tulevat voimaan tämän artiklan 1 kappaleen b-kohdan mukaisesti.

b) Tällaisessa konferenssissa voidaan myös käsitellä kaikkia ehdotuksia lisäpöytäkirjoiksi, jotka koskevat olemassa olevien pöytäkirjojen piiriin kuulumattomia tavanomaisten aseiden lajeja. Kaikki konferenssissa edustettuina olevat valtiot voivat osallistua täysivaltaisesti ehdotusten käsittelyyn. Jokainen lisäpöytäkirja on hyväksyttävä samalla tavalla kuin tämä yleissopimus, liitettävä siihen ja tulee voimaan tämän yleissopimuksen 5 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaisesti.

c) Tällainen konferenssi voi harkita, onko määrättävä kutsuttavaksi jonkin korkean sopimuspuolen pyynnöstä koolle uusi konferenssi siinä tapauksessa, että tämän artiklan 3 kappaleen a-kohdassa mainitun ajan kuluttua ei ole kutsuttu koolle tämän artiklan 1 kappaleen a-kohdan tai 2 kappaleen a-kohdan mukaista konferenssia.

9 artikla

Irtisanominen

1. Jokainen sopimuspuoli voi sanoa irti tämän yleissopimuksen tai siihen liittyvän pöytäkirjan ilmoittamalla tästä tallettajalle.
2. Irtisanominen tulee voimaan vasta vuoden kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen irtisanomisesta. Jos kuitenkin kyseisen vuoden päättyessä irtisanoutuva korkea sopimuspuoli on jossakin 1 artiklan tarkoittamassa tilanteessa, tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen velvoitteet sitovat osapuolta edelleen aseellisen selkkauksen tai miehityksen päättymiseen saakka ja joka tapauksessa siihen saakka, kun aseellisessa selkkauksessa sovelletavan kansainvälisen oikeuden säännösten suojaaman henkilön lopulliseen vapauttamiseen, kotiuttamiseen tai uudelleen sijoittamiseen liittyvät toimet on saatettu päätökseen sekä sellaisessa tapauksessa, että tähän yleissopimukseen liittyvä pöytäkirja sisältää sellaisia tilanteita koskevia määräyksiä, joissa kyseisellä alueella ovat Yhdistyneiden Kansakuntien joukot tai sen lähetystöt suorittavat rauhanturvaamis-, tarkkailu- tai vastaavia toimia, näiden toimien päättymiseen saakka.
3. Tämän yleissopimuksen irtisanomisen katsotaan koskevan myös kaikkia siihen liittyviä pöytäkirjoja, jotka sitovat irtisanomisen antanutta korkeaa sopimuspuolta.
4. Irtisanomisella on vaikutus vain irtisanovaan korkeaan sopimuspuoleen nähden.

5. Irtisanominen ei vaikuta irtisanoutuvalle korkealle sopimuspuolelle aseellisen selkkauksen johdosta jo tullessiin velvoitteisiin tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen mukaisesti ennen tämän irtisanomisen voimaantuloa suoritettun teon suhteen.

10 artikla

Tallettaja

1. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimii tämän yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen tallettajana.
2. Tavanomaisten tehtäviensä lisäksi tallettajan tulee tiedottaa kaikille valtioille:
- a) 3 artiklan mukaisista tämän yleissopimuksen allekirjoittamisista;
- b) 4 artiklan mukaisista tämän yleissopimuksen ratifiointia, hyväksymistä tai siihen liittymistä koskevien asiakirjojen tallettamisista;
- c) 4 artiklan mukaisista ilmoituksista, jotka koskevat suostumusta noudattaa tähän yleissopimukseen liittyviä pöytäkirjoja;
- d) tämän yleissopimuksen ja kunkin siihen liittyvän pöytäkirjan 5 artiklan mukaisista voimaantulopäivistä; sekä
- e) 9 artiklan mukaan vastaanotetuista irtisanomisilmoituksista ja niiden voimaantulopäivistä.

11 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale siihen liittyvine pöytäkirjoineen, joiden arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan tallettajan huostaan, joka toimittaa sen oikeiksi todistetut jäljennökset kaikille valtioille.

Pöytäkirja havaitsemattomista sirpaleista (I pöytäkirja) SopS 64/1983

Minkä tahansa sellaisen aseiden käyttö on kielletty, joka ensisijaisesti vaikuttaa haavoittamalla sirpaleilla, joita ei voida havaita ihmisruumiista röntgensäteillä.

Muutettu pöytäkirja miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden käyttöä koskevista kielloista tai rajoituksista (II pöytäkirja sellaisena kuin se on muutettu 3 päivänä toukokuuta 1996) (SopS 91/1998)

1 ARTIKLA:

MUUTETTU PÖYTÄKIRJA

Tällä muutetaan tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehtyyn yleissopimukseen ("yleissopimus") liittyvä pöytäkirja miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden käyttöä koskevista kielloista tai rajoituksista (II pöytäkirja).

Muutettu pöytäkirja kuuluu seuraavasti:

MUUTETTU PÖYTÄKIRJA MIINOJEN, ANSOJEN JA MUIDEN TAISTELUVÄLINEIDEN KÄYTTÖÄ KOSKEVISTA KIELLOISTA TAI RAJOITUKSISTA (II PÖYTÄKIRJA NIIN KUIN SE ON MUUTETTU 3 PÄIVÄNÄ TOUKOKUUTA 1996)

1 artikla

Soveltamisala

1. Tätä pöytäkirjaa sovelletaan tässä määriteltyjen miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden käyttöön maalla mukaan luettuna miinat, joita käytetään sulkemaan rantoja, vesitienristeyksiä tai joenristeyksiä, mutta ei sovelleta merellä tai sisävesillä käytettäviin merimiinoihin.
2. Niiden tilanteiden lisäksi, joihin on viitattu tämän yleissopimuksen 1 artiklassa, tätä pöytäkirjaa sovelletaan 12 päivänä elokuuta 1949 tehdylle Geneven yleissopimuksille yhteisessä 3 artiklassa tarkoitettuihin tilanteisiin. Tämä pöytäkirja ei koske sisäisiä häiriöitä ja jännitystiloja, kuten mellakoita tai yksittäisiä ja satunnaisia väkivaltaisuuksia ja muita vastaavan luonteisia tekoja, joita ei katsota aseellisiksi selkkauksiksi.
3. Jokainen selkkauksen osapuoli on velvollinen noudattamaan tämän pöytäkirjan kieltoja ja rajoituksia korkean sopimuspuolen alueella sattuvissa aseellisissa selkkauksissa, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä.
4. Mihinkään tämän pöytäkirjan määräykseen ei saa vedota tarkoituksena vaikuttaa valtion riippumattomuuteen tai sen hallituksen vastuullisuuteen kaikin laillisin keinoin ylläpitää tai palauttaa yleinen järjestys valtioon tai puolustaa kansallista eheyttä tai valtion alueellista koskemattomuutta.
5. Mihinkään tämän pöytäkirjan määräykseen ei saa vedota oikeutuksena välittömästi tai välillisesti mistään syystä puuttua sen korkean sopimuspuolen aseelliseen selkkaukseen tai sisäisiin tai ulkoihin asioihin, jonka alueella selkkaus tapahtuu.
6. Tämän pöytäkirjan määräysten soveltaminen selkkauksen osapuoliin, jotka eivät ole tämän pöytäkirjan hyväksyneitä korkeita sopimuspuolia, ei muuta nimenomaisesti tai epäsuorasti niiden tai kiistanalaisen alueen oikeudellista asemaa.

2 artikla

Määritelmät

Tässä pöytäkirjassa:

1. "Miina" tarkoittaa ampumatarviketta, joka on sijoitettu maan tai muun pintakerroksen alle, sen pinnalle tai sen lähelle ja suunniteltu räjähtämään henkilön tai ajoneuvon läsnäolosta, läheisyydestä tai kosketuksesta.
2. "Kaukolevitteinen miina" tarkoittaa miinaa, jota ei ole suoraan asennettu vaan on levitetty tykistöllä, ohjuksella, raketilla, kranaatinheittimellä tai vastaavin keinoin tai pudotettu ilma-aluksesta. Miinoja, jotka on levitetty maahan sijoitetusta järjestelmästä lähempää kuin 500 metrin etäisyydeltä ei katsota "kaukolevitteisiksi"

edellyttäen, että niitä käytetään tämän pöytäkirjan 5 artiklan ja muiden asiaankuuluvien artiklojen mukaisesti.

3. "Jalkaväkimiina" tarkoittaa miinaa, joka on pääasiallisesti suunniteltu räjähtämään henkilön läsnäolosta, läheisyydestä tai kosketuksesta ja joka tekee taistelukyvyttömäksi, haavoittaa tai tappaa yhden tai useampia henkilöitä.
4. "Ansa" tarkoittaa mitä tahansa välinettä tai materiaalia, joka on suunniteltu, rakennettu tai muunnettu tappamaan tai haavoittamaan ja joka toimii odottamatta, kun henkilö häiritsee tai lähestyy vaarattomalta näyttävää kohdetta tai suorittaa ilmeisesti turvallisen toimenpiteen.
5. "Muut taisteluvälineet" tarkoittaa käsin asennettuja ampumatarvikkeita tai välineitä, mukaan lukien tilapäisvälineistä valmistetut räjähtävät välineet, jotka on suunniteltu tappamaan, haavoittamaan tai vahingoittamaan ja jotka laukaistaan käsin tai kauko-ohjauksella tai jotka laukeavat automaattisesti aikaviiveen kuluttua.
6. "Sotilaskohde" tarkoittaa kohteista puhuttaessa mitä tahansa kohdetta, jonka luonne, sijainti, tarkoitus tai käyttö muodostaa tärkeän osan sotilaallisesta toiminnasta ja jonka täydellinen tai osittainen tuhoaminen, haltuunotto tai vaarattomaksi saattaminen merkitsee kulloinkin vallitsevissa oloissa selvää sotilaallista hyötyä.
7. "Siviilikohteita" ovat kaikki kohteet, jotka eivät ole tämän artiklan 6 kappaleessa määriteltyjä sotilaskohteita.
8. "Miinoite" on määriteltävy alue, johon miinoja on asennettu, ja "miinoitettu alue" on alue, joka on vaarallinen sen vuoksi, että siellä on miinoja. "Valemiinoite" tarkoittaa miinoitetta muistuttavaa aluetta, jossa ei ole miinoja. Käsite "miinoite" sisältää valemiinoitteet.
9. "Rekisteröinti" tarkoittaa konkreettista hallinnollista ja teknistä toimenpidettä, jolla pyritään hankkimaan virallisiin arkistoihin tallentamiseksi kaikki saatavilla olevat tiedot, jotka helpottavat miinoitteiden, miinoitettujen alueiden, miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden paikantamista.
10. "Itsetuhoutumismekanismi" tarkoittaa rakenteeseen sisällytettyä tai ulkoisesti liitettyä automaattisesti toimivaa mekanismia, joka varmistaa sen ammuksen tuhoutumisen, johon se on sisällytetty tai liitetty.
11. "Itseneutralointimekanismi" tarkoittaa rakenteeseen sisällytettyä automaattisesti toimivaa mekanismia, joka tekee toimintakyvyttömäksi sen ammuksen, johon se on sisällytetty.
12. "Itsedeaktivointi" tarkoittaa sitä, että ammus menettää automaattisesti toimintakykynsä, kun ammuksen toiminnan kannalta olennainen osa, kuten patteri, kulutetaan peruuttamattomasti loppuun.
13. "Kauko-ohjaus" tarkoittaa ohjaamista komendoilla välimatkan päästä.
14. "Käsittelynestolaite" tarkoittaa laitetta, jonka tarkoituksena on suojella miinaa ja joka on osa miinaa, yhdistetty tai liitetty miinaan tai sijoitettu sen alle ja joka aktivoituu, kun miinaa yritetään käsitellä.
15. "Siirto" käsittää, paitsi miinojen konkreettisen siirtämisen kansalliselle alueelle tai sieltä pois,

myös miinojen omistusoikeuden ja hallinnan siirtämisen. Siirto ei kuitenkaan käsitä sellaisen alueen siirtämistä, johon on asennettu miinoja.

3 artikla

Miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden käyttöä koskevat yleiset rajoitukset

1. Tätä artiklaa sovelletaan

- a) miinoihin,
 - b) ansoihin ja
 - c) muihin taisteluvälineisiin.
2. Jokainen korkea sopimuspuoli tai selkkauksen osapuoli on tämän pöytäkirjan määräysten mukaisesti vastuussa kaikista käyttämistään miinoista, ansoista ja muista taisteluvälineistä ja sitoutuu poistamaan, raivaamaan tai tuhoamaan ne tai ylläpitämään niitä tämän pöytäkirjan 10 artiklassa määritellyllä tavalla.
 3. Sellaisen miinan, ansan tai muun taisteluvälineen käyttö, joka on suunniteltu sellaiseksi tai on luonteeltaan sellainen, että se aiheuttaa liiallisen vamman tai tarpeetonta kärsimystä, on kielletty kaikissa oloissa.
 4. Tässä artiklassa tarkoitettujen aseiden on tarkoin vastattava niitä vaatimuksia ja rajoituksia, jotka on määriteltävä kunkin laiteryhmän osalta teknisessä liitteessä.
 5. Sellaisten miinojen, ansojen tai muiden taisteluvälineiden käyttö, joissa toimii mekanismi tai laite, joka on erityisesti suunniteltu laukaistamaan ammus yleisesti saatavilla olevan miinaharavan läheisyydessä sen magneettisen tai muuhun kuin kosketukseen perustuvan vaikutuksen vuoksi haravan normaalin käytön aikana paikantamistehävissä, on kielletty.
 6. Sellaisen itsedeaktivoituvan miinan käyttö, jossa on käsittelynestolaite, joka on suunniteltu siten, että se voi toimia sen jälkeen, kun miina on lakanut olemasta toimiva, on kielletty.
 7. Tässä artiklassa tarkoitettujen aseiden suuntaaminen siviiliväestöön sinänsä tai yksityisiin siviilihenkilöihin tai siviilikohteisiin joko hyökkäyksessä, puolustuksessa tai kostotoimenpiteenä on kielletty kaikissa oloissa.
 8. Tässä artiklassa tarkoitettujen aseiden umpimähkäinen käyttö on kielletty. Umpimähkäistä käyttöä on sijoittaa näitä aseita:
 - a) muualle kuin sotilaskohteeseen tai siten, että aseita ei ole suunnattu sotilaskohteeseen. Milloin on epäilystä, käytetäänkö jotakin yleensä siviilitarkoituksiin käytettävää kohdetta kuten uskonnonharjoituspaikkaa, taloa tai muuta asuntoa taikka koulua sotilaallisen toiminnan tukemiseksi, on se katsottava siviilikohteeksi; tai
 - b) käyttämällä levitystapaa tai -menetelmää, jota ei voida suunnata yksilöityyn sotilaskohteeseen; tai
 - c) siten, että sen voi odottaa aiheuttavan sattumanvaraisesti ihmishengen menetyksiä tai haavoittumisia siviiliväestön keskuudessa, vahinkoa siviilikohteille tai molempia kohtuuttomassa määrin verrattuna odotettavissa olevaan todelliseen ja välittömään sotilaalliseen hyötyyn.
 9. Useita selvästi irrallisia ja erillään olevia sotilaskohteita, jotka sijaitsevat kaupungissa, kylässä tai muulla vastaavanlaisen siviiliväestön tai siviilikohteiden ryhmittymän käsittävällä alueella, ei kohdella yhtenä sotilaskohteena.

10. Siviiliväestön suojelemiseksi tässä artiklassa tarkoitettujen aseiden vaikutuksilta on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin varotoimiin. Mahdollisia varotoimia ovat ne varotoimet, joita voidaan käytännössä toteuttaa tai mahdollisesti toteuttaa ottaen huomioon senhetkiset olosuhteet kokonaisuudessaan humanitaariset ja sotilaalliset näkökohdat mukaan luettuina. Näitä olosuhteita ovat esimerkiksi:
- a) miinojen lyhyt- ja pitkäaikaiset vaikutukset paikalliseen siviiliväestöön miinakentän olemassaolajaksi;
 - b) mahdolliset toimet siviilien suojelemiseksi (esimerkiksi aitaaminen, merkit, varoittaminen ja valvonta);
 - c) vaihtoehtojen käytettävyys ja soveltuvuus; sekä
 - d) miinoitteen lyhyt- ja pitkäaikaiset sotilaalliset vaikutukset.
11. Miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden asentamisesta, joka voi vaikuttaa siviiliväestöön, on annettava tehokas etukäteisvaroitusta paitsi mikäli olosuhteet eivät sitä salli.

4 artikla

Jalkaväkimiinojen käytön rajoitukset

Sellaisten jalkaväkimiinojen käyttö, jotka eivät ole teknisen liitteen 2 kappaleessa tarkemmin määritellyn tavoin havaittavia, on kielletty.

5 artikla

Muiden jalkaväkimiinojen kuin kaukolevitteisten miinojen käytön rajoitukset

1. Tätä artiklaa sovelletaan muihin jalkaväkimiinoihin kuin kaukolevitteisiin miinoihin.
2. On kiellettyä käyttää tässä artiklassa tarkoitettuja aseita, jotka eivät vastaa teknisen liitteen itsetuhoutumista ja itsedeaktivoitumista koskevia määräyksiä paitsi, jos:
 - a) asianomaiset aseet on sijoitettu reunoiltaan merkityille, sotilashenkilökunnan valvomalle, aitaamalla tai muulla tavoin suojatulle alueelle, jotta varmistetaan siviilien tehokas sulkeminen pois alueelta. Merkintöjen täytyy olla selvästi erottuvia ja kestäviä ja niiden täytyy näkyä vähintään henkilölle, joka on astumassa merkitylle alueelle.
 - b) asianomaiset aseet poistetaan ennen kuin alue hylätään paitsi jos alue luovutetaan toisen valtion joukoille, jotka hyväksyvät vastuun tämän artiklan vaatimien suojauksien ylläpidosta ja aseiden myöhemmästä raivaamisesta.
3. Selkkauksen osapuoli vapautuu velvollisuudesta edelleen noudattaa tämän artiklan 2 kappaleen a ja b kohtien määräyksiä vain, jos niiden noudattaminen ei ole mahdollista sen seurauksena, että alueesta on jouduttu taistelussa luopumaan vihollisen sotilaallisen toiminnan pakottamana, mukaan lukien tapaukset, joissa velvoitteen noudattaminen on mahdotonta suoran vihollisen sotilaallisen toiminnan vuoksi. Jos asianomainen osapuoli saa alueen takaisin hallintaansa, on sen taas alettava noudattaa tämän artiklan 2 kappaleen a ja b kohtien määräyksiä.
4. Mikäli selkkauksen osapuolen joukot saavat haltuunsa alueen, jolle on sijoitettu tässä artiklassa tarkoitettuja aseita, on joukkojen niin suuressa määrin kuin mahdollista ylläpidettävä ja tarvit-

taessa tehtävä tämän artiklan vaatimat suojaukset, kunnes nämä aseet on poistettu.

5. On ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin sen estämiseksi, että reunoiltaan merkityn alueen merkintöjen tekemiseen käytettyjä laitteita, rakennelmia tai materiaalia luvatta poistettaisiin, turmeltaisiin, tuhottaisiin tai kätettäisiin.
6. Tässä artiklassa tarkoitettuja aseita, joista sinkoaa sirpaleita vaakatasossa olevassa alle 90 asteen sektorissa ja jotka on sijoitettu maanpintaan tai maanpinnan yläpuolelle, voidaan käyttää ilman tämän artiklan 2 kappaleen a kohdan mukaisia toimia enintään 72 tunnin ajan, mikäli:
 - a) aseet sijaitsevat ne asentaneen sotilasyksikön välittömässä läheisyydessä; ja
 - b) aluetta valvoo sotilashenkilökunta, joka tehokkaasti varmistaa siviilien pitämisen poissa alueelta.

6 artikla

Kaukolevitteisten miinojen käytön rajoitukset

1. Kaukolevitteisten miinojen käyttö on kielletty, ellei niitä ole rekisteröity teknisen liitteen 1 kappaleen b kohdan mukaisesti.
2. Sellaisten kaukolevitteisten jalkaväkimiinojen käyttö, jotka eivät vastaa teknisen liitteen itsetuhoutumista ja itsedeaktivoitumista koskevia määräyksiä, on kielletty.
3. Muiden kaukolevitteisten miinojen kuin jalkaväkimiinojen käyttö on kielletty, ellei niitä ole mahdollisuuksien mukaan varustettu tehokkaalla itsetuho- tai itseneutralointimekanismilla ja ellei niissä ole varmistavaa itsedeaktivoitiosaa, joka on suunniteltu siten, ettei miina enää toimi miina sen jälkeen, kun miina ei enää palvele sitä sotilaallista tarkoitusta, jota varten se oli asennettu.
4. Jokaisesta kaukolevitteisten miinojen levittämisestä tai pudottamisesta, jolla voi olla vaikutuksia siviiliväestöön, on annettava tehokas ennakkovaroitus paitsi milloin olosuhteet eivät sitä salli.

7 artikla

Ansojen ja muiden taisteluvälineiden käytön kiellot

1. Vaikuttamatta aseellisissa selkkauksissa sovellettaviin kansainvälisen oikeuden sääntöihin, jotka koskevat salakavaluutta ja petollisuutta, on kaikissa olosuhteissa kiellettyä käyttää ansoja ja muita taisteluvälineitä, jotka on jotenkin kiinnitetty tai yhdistetty:
 - a) kansainvälisesti tunnustettuihin suojelutunnuksiin tai -merkkeihin;
 - b) sairaisiin, haavoittuneisiin tai kuolleisiin henkilöihin;
 - c) hautausmaihin, krematoriolaitoksiin tai hautoihin;
 - d) lääkintälaitoksiin, lääkintälaitteisiin, lääkintätarpeisiin tai lääkintäkuljetuksiin;
 - e) lasten leluihin ja kannettaviin esineisiin tai tuotteisiin, jotka on nimenomaan tarkoitettu lasten ruokkimiseen, terveydenhoitoon, hygieniaan, vaate-tukseen tai kasvatukseen;
 - f) ruokaan tai juomaan;
 - g) keittiövälineisiin tai -laitteisiin, paitsi sotilaslaitoksissa, sotilasasemissa tai sotilasvarikoissa;
 - h) luonteeltaan selvästi uskonnollisiin esineisiin;
 - i) historiallisiin muistomerkkeihin, taideteoksiin tai kulttuuripaikkoihin, jotka edustavat kansojen kulttuuriperintöä tai henkistä perintöä; tai

- j) eläimiin tai niiden ruuhoihin.
2. On kiellettyä käyttää ansoja tai muita taisteluvälineitä, jotka näyttävät vaarattomilta kannettavilta esineiltä ja jotka on erityisesti suunniteltu ja rakennettu räjähtävää materiaalia sisältäviksi.
3. Vaikuttamatta 3 artiklan määräyksiin tässä artiklassa tarkoitettujen aseiden käyttö on kielletty jokaisessa kaupungissa, kylässä tai muulla vastaavanlaisen siviiliväestön ryhmittymän käsittävällä alueella, jolla ei käydä asevoimien välistä taistelua tai sellainen ei välittömästi uhkaa, paitsi jos:
- a) aseet on sijoitettu sotilaskohteeseen tai sen välittömään läheisyyteen; tai
 - b) on ryhdytty toimiin siviiliväestön suojelemiseksi niiden vaikutuksilta, esimerkiksi asettamalla vartiointia, julkaisemalla varoituksia tai rakentamalla aitoja.

8 artikla Siirrot

1. Tämän pöytäkirjan päämäärien edistämiseksi jokainen korkea sopimuspuoli:
- a) sitoutuu olemaan siirtämättä miinoja, joiden käyttö on tässä pöytäkirjassa kielletty;
 - b) sitoutuu olemaan siirtämättä miinoja millekään muulle vastaanottajalle kuin valtiolle tai valtion laitokselle, joka on valtuutettu ottamaan siirtoja vastaan;
 - c) sitoutuu harjoittamaan pidättyvyyttä sellaisten miinojen siirroissa, joiden käyttöä on tässä pöytäkirjassa rajoitettu. Erityisesti jokainen korkea sopimuspuoli sitoutuu olemaan siirtämättä jalkaväkimiinoja ja siviiliväestön, joita tämä pöytäkirja ei sido, ellei vastaanottajavaltio suostu noudattamaan tätä pöytäkirjaa; ja
 - d) sitoutuu varmistamaan, että tämän artiklan mukaiset siirrot tapahtuvat niin, että sekä siirtävä että vastaanottava valtio täysin noudattavat tämän pöytäkirjan asiaankuuluvia määräyksiä ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden soveltuvia normeja.
2. Tilanteessa, jossa korkea sopimuspuoli ilmoittaa lykkäävänsä tiettyjen miinojen käyttöä koskevien erityisten määräysten noudattamista teknisen liitteen mukaisella tavalla, soveltuu tämän artiklan 1 kappaleen a kohta kuitenkin sellaisiin miinoihin.
3. Ennen tämän pöytäkirjan voimaantuloa kaikki korkeat sopimuspuolet pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka olisivat ristiriidassa tämän artiklan 1 kappaleen a kohdan kanssa.

9 artikla

Miinoitteiden, miinoitettujen alueiden, miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden rekisteröiminen ja asianomaisen tiedon käyttö

1. Kaikki miinoitteita, miinoitettuja alueita, miinoja, ansoja ja muita taisteluvälineitä koskeva tieto on rekisteröitävä teknisen liitteen määräysten mukaisesti.
2. Selkkauksen osapuolten tulee säilyttää kaikki mainitut selosteet sekä ryhtyä viivytyksettä aktiivisten vihollisuuksien lakkaamisen jälkeen kaikkiin tarpeellisiin ja asianmukaisiin toimiin, asianomaisen tiedon käyttö mukaan luettuna, siviiliväestön suojelemiseksi niiden hallinnassa olevilla alueilla miinoitteiden, miinoitettujen alueiden, miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden vaikutuksilta.

Samalla niiden on annettava selkkauksen toisen osapuolen tai toisten osapuolten ja Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin käytettäväksi kaikki hallussaan olevat sellaiset tiedot, jotka koskevat miinoitteita, miinoitettuja alueita, miinoja, ansoja ja muita taisteluvälineitä, jotka ne ovat asentaneet alueille, jotka eivät enää ole niiden hallinnassa. Samalla edellytetään kuitenkin vastavuoroisuuden pohjalta, että kun selkkauksen osapuolen joukot ovat vastapuolen alueella, kumpikin osapuoli voi pidättyä antamasta asianomaista tietoa pääsihteerille tai toiselle osapuolelle sikäli kuin turvallisuusedut sellaista pidättyvyyttä edellyttävät, kunnes kumpikaan osapuoli ei ole toisen alueella. Jälkimmäisessä tapauksessa antamatta jätetty tieto on esitettävä heti, kun turvallisuusedut sallivat. Selkkauksen osapuolten tulee saattaa mahdollisuuksien mukaan yhteisestä sopimuksesta julkisuuteen sellaisia tietoja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tavalla, joka on sopuisuudessa kummankin osapuolen turvallisuussetujen kanssa.

3. Tämä artikla ei vaikuta tämän pöytäkirjan 10 ja 12 artiklojen määräyksiin.

10 artikla

Miinoitteiden, miinoitettujen alueiden, miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden raivaaminen ja kansainvälinen yhteistyö

1. Viivytyksettä aktiivisten vihollisuuksien lakattua kaikki miinoitteet, miinoitetut alueet, miinat, ansat ja muut taisteluvälineet on poistettava, rai-vattava tai tuhottava tai niitä on ylläpidettävä tämän pöytäkirjan 3 artiklan sekä 5 artiklan 2 kappaleen mukaisesti.
2. Korkeat sopimuspuolet ja selkkauksen osapuolet kantavat vastuun niiden miinoitteiden, miinoitettujen alueiden, miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden osalta, jotka ovat niiden hallinnassa olevalla alueella.
3. Niiden miinoitteiden, miinoitettujen alueiden, miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden osalta, jotka osapuoli on asentanut alueelle, joka ei ole enää sen hallinnassa, osapuolen tulee toimittaa aluetta hallitsevalla osapuolella tämän artiklan 2 kappaleen mukaisesti ja kyseisen osapuolen sallimissa määrin velvollisuuden täyttämiseksi tarvittavaa teknistä ja aineellista apua.
4. Osapuolten tulee pyrkiä aina tarvittaessa sopimukseen sekä keskenään että, milloin se on taroituksenmukaista, muiden valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa teknisen ja aineellisen avun toimittamisesta mukaan lukien sopivissa olosuhteissa ryhtyminen kyseisten velvollisuuksien täyttämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

11 artikla

Teknologinen yhteistyö ja apu

1. Jokainen korkea sopimuspuoli sitoutuu helpottamaan mahdollisimman laajaa tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoon ja miinanraivauksen menetelmiin liittyvää välineiden, materiaalin sekä tieteellisen ja teknologisen tiedon vaihtoa, ja jokaisella korkealla sopimuspuolella tulee olla vastaava oikeus osallistua kyseiseen vaihtoon. Erityisesti korkeiden sopimuspuolten ei tule asettaa perusteettomia rajoituksia humanitaarisia tarkoituksia varten

- olevien miinanraivausvälineiden ja niihin liittyvän teknologisen tiedon toimittamiselle.
2. Jokainen korkea sopimuspuoli sitoutuu toimittamaan Yhdistyneisiin Kansakuntiin perustettuun miinanraivausta koskevaan tietokantaan tietoja, erityisesti tietoja, jotka koskevat erilaisia miinanraivauksen menetelmiä ja teknologioita sekä miinanraivaukseen liittyviä luetteloita asiantuntijoista, asiantuntijavirastoista tai kansallisista yhteyspisteistä.
 3. Jokaisen korkean sopimuspuolen, jolla on siihen mahdollisuus, tulee antaa miinanraivausapua Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmän tai muiden kansainvälisten elinten kautta tai kahdenvälisesti tai antaa avustuksia Yhdistyneiden Kansakuntien vapaaehtoiseen miinanraivausrahastoon.
 4. Korkeiden sopimuspuolten avunpyynnöt, joiden tueksi esitetään asiaankuuluvaa tietoa, voidaan jättää Yhdistyneille Kansakunnille tai muille asianmukaisille elimille tai muille valtioille. Nämä pyynnöt voidaan jättää Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, jonka tulee välittää ne kaikille korkeille sopimuspuolille ja asiaankuuluville kansainvälisille järjestöille.
 5. Tapauksessa, jossa pyyntö on jätetty Yhdistyneille Kansakunnille, Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille voi ryhtyä käytettävissään olevien voimavarojen puitteissa asianmukaisiin toimiin arvioidakseen tilanteen ja määritelläkseen sopivat avustustoimenpiteet miinanraivausta tai pöytäkirjan täytäntöönpanoa varten yhteistyössä apua pyytäneen korkean sopimuspuolen kanssa. Pääsihteerille voi myös raportoida korkeille sopimuspuolille kaikista sellaisista arvioista samoin kuin pyydetyn avun laadusta ja kohteesta.
 6. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat, ilman että sillä olisi vaikutusta niiden perustuslaillisiin tai muihin oikeudellisiin määräyksiin, olemaan yhteistyössä ja siirtämään teknologiaa helpottaakseen tässä pöytäkirjassa asetettujen asiaankuuluvien kieltojen ja rajoitusten täytäntöönpanossa.
 7. Jokaisella korkealla sopimuspuolella on sopivilta osin oikeus pyytää ja saada toiselta korkealta sopimuspuolelta tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan asiaankuuluvaa muuhun erityiseen teknologiaan kuin aseteknologiaan liittyvää teknistä apua, jonka tarkoituksena on lyhentää sellaista siirtymäaikaa, johon teknisessä liitteessä on varattu mahdollisuus.

12 artikla

Suojeleminen miinoitteiden, miinoitettujen alueiden, miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden vaikutuksilta

1. Soveltaminen

- a) Lukuunottamatta tämän artiklan 2 kappaleen a kohdan i alakohdassa mainittuja joukkoja ja valtuuskuntia tätä artiklaa sovelletaan vain valtuuskuntiin, jotka suorittavat tehtävää alueella sen korkean sopimuspuolen suostumuksella, jonka alueella tehtävää suoritetaan.
- b) Tämän artiklan määräysten soveltaminen selkkauksen osapuoliin, jotka eivät ole korkeita sopimuspuolia, ei muuta nimenomaisesti tai epäsuorasti niiden tai kiistellyn alueen oikeudellista asemaa.

- c) Tämän artiklan määräykset eivät vaikuta olemassaolevaan kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen tai muihin soveltuviin kansainvälisiin sopimuksiin tai Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöksiin, jotka antavat tämän artiklan mukaisesti toimivalle henkilöstölle paremman suojan.

2. Rauhanturvaaminen sekä tietyt muut joukot ja valtuuskunnat

a) Tätä kappaletta sovelletaan:

- i) Yhdistyneiden Kansakuntien joukkoihin tai valtuuskuntiin, jotka suorittavat millä tahansa alueella rauhanturvaamista, tarkkailua tai vastaavia tehtäviä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisesti;

- ii) Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan VIII luvun nojalla perustettuun ja selkkausalueella tehtäviään suorittavaan valtuuskuntaan.

- b) Jokaisen korkean sopimuspuolen tai selkkauksen osapuolen tulee tämän kappaleen tarkoittamien joukkojen tai valtuuskunnan johtajan pyynnöstä:

- i) mahdollisuuksiensa mukaan ryhtyä sellaisiin toimiin, jotka ovat tarpeen joukkojen tai valtuuskunnan suojelemiseksi sen hallinnassa olevalla alueella miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden vaikutuksilta;

- ii) mahdollisuuksiensa mukaan poistaa tai tehdä vaarattomiksi kaikki alueella olevat miinat, ansat ja muut taisteluvälineet, mikäli se on tarpeellista kyseisen henkilöstön tehokkaan suojelemisen vuoksi; ja

- iii) tiedottaa joukkojen tai valtuuskunnan johtajalle kaikkien tunnettujen miinoitteiden, miinoitettujen alueiden, miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden sijainnista alueella, jolla joukot tai valtuuskunta suorittavat tehtävänsä ja mahdollisuuksien mukaan antaa joukkojen tai valtuuskunnan johtajan käytettäväksi kaikki hallussaan olevat tiedot, jotka koskevat sellaisia miinoitteita, miinoitettuja alueita, miinoja, ansoja ja muita taisteluvälineitä.

3. Yhdistyneiden Kansakuntien humanitaariset ja tietojen hankkivat valtuuskunnat

- a) Tätä kappaletta sovelletaan Yhdistyneiden Kansakuntien humanitaarisiin tai tietoja hankkiviin valtuuskuntiin.

- b) Korkean sopimuspuolen tai selkkauksen osapuolen tulee tämän kappaleen tarkoittaman valtuuskunnan johtajan pyynnöstä:

- i) tarjota valtuuskunnan henkilöstölle tämän artiklan 2 kappaleen b kohdan i alakohdan mukainen suojeleminen; ja

- ii) mikäli pääsy sen hallinnassa olevaan paikkaan tai sen läpi on tarpeen valtuuskunnan tehtävän suorittamiselle ja turvallisen kulun takaamiseksi valtuuskunnan henkilöstölle kyseiseen paikkaan tai sen kautta:

- aa) paitsi mikäli käynnissä olevat vihollisuudet estävät, tiedottaa valtuuskunnan johtajalle turvallisuudesta reitistä kyseiseen paikkaan, mikäli tällaista tietoa on käytettävissä; tai

- bb) mikäli turvallisen reitin yksilöiviä tietoja ei aa alakohdan mukaisesti esitetä, niin pitkälle kuin se on tarpeen ja mahdollista, raivata tie miinoitteiden läpi.

4. Punaisen Ristin Kansainvälisen Komitean valtuuskunnat

- a) Tätä kappaletta sovelletaan Punaisen Ristin Kansainvälisen Komitean valtuuskuntaan, joka suorittaa tehtäviään isäntävaltion tai -valtioiden suostumuksella 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten ja soveltuvin osin niiden lisäpöytäkirjojen mukaisesti.
- b) Korkean sopimuspuolen tai selkkauksen osapuolen tulee tämän kappaleen tarkoittaman valtuuskunnan johtajan pyynnöstä:
 - i) tarjota valtuuskunnan henkilöstölle tämän artiklan 2 kappaleen b kohdan i alakohdan mukainen suojele; ja
 - ii) ryhtyä tämän artiklan 3 kappaleen b kohdan ii alakohdassa esitettyihin toimiin.
5. *Muut humanitaariset ja tietoja hankkivat valtuuskunnat*
 - a) Sikäli kuin ylläolevat 2,3 ja 4 kappaleet eivät niihin sovellu, sovelletaan tätä kappaletta seuraaviin valtuuskuntiin, kun ne suorittavat tehtäviään selkkausalueella tai avustavat selkkauksen uhreja:
 - i) kansallisen Punaisen Ristin tai Punaisen Puolikuun tai niiden kansainvälisen järjestön humanitaariset valtuuskunnat;
 - ii) puolueettomien humanitaaristen järjestöjen valtuuskunnat, mukaan lukien humanitaariset miinanraivausjoukot; ja
 - iii) tietoja hankkivat valtuuskunnat, jotka on perustettu 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten ja soveltuvin osin niiden lisäpöytäkirjojen mukaisesti.
 - b) Korkean sopimuspuolen tai selkkauksen osapuolen tulee tämän kappaleen tarkoittaman valtuuskunnan johtajan pyynnöstä mahdollisuuksien mukaan;
 - i) tarjota valtuuskunnan henkilöstölle tämän artiklan 2 kappaleen b kohdan i alakohdan mukainen suojele; ja
 - ii) ryhtyä tämän artiklan 3 kappaleen b kohdan ii alakohdassa esitettyihin toimiin.
6. *Luottamuksellisuus*
Vastaanottajien tulee kohdella kaikkea tämän artiklan perusteella luottamuksellisesti annettua tietoa tiukasti luottamuksellisena, eikä sitä saa antaa asianomaisten joukkojen tai valtuuskunnan ulkopuolelle ilman tietojen antajan nimenomaista lupaa.
7. *Lakien ja määräysten noudattaminen*
Vaikuttamatta tässä artiklassa tarkoitettujen joukkojen tai valtuuskuntien henkilöstön mahdollisesti nauttimiin erioikeuksiin ja vapauksiin ja heidän tehtäviensä asettamiin vaatimuksiin, heidän tulee
 - a) noudattaa isäntävaltion lakeja ja määräyksiä; ja
 - b) pidättäytyä kaikista toimenpiteistä tai toiminnasta, jotka ovat ristiriidassa heidän tehtäviensä puolueettoman ja kansainvälisen luonteen kanssa.

13 artikla

Korkeiden sopimuspuolten neuvottelut

1. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat neuvottelemaan ja olemaan keskenään yhteistyössä kaikissa kysymyksissä, jotka liittyvät tämän pöytäkirjan toimintaan. Tässä tarkoituksessa pidetään vuosittain korkeiden sopimuspuolten konferenssi.

2. Osallistuminen vuosittaisiin konferensseihin määrätään sovitussa menettelytapasäännöissä.

3. Konferenssin työhön sisältyy:

- a) tämän pöytäkirjan toiminnan ja aseman tarkastelu;
 - b) niiden kysymysten käsittely, jotka tulevat esiin tämän artiklan 4 kappaleen mukaisista korkeiden sopimuspuolten kertomuksista;
 - c) tarkistuskonferenssien valmistelu; ja
 - d) sellaisen teknologian kehityksen tarkastelu, joka on tarkoitettu suojelemaan siviilejä miinojen umpimähkäisiltä vaikutuksilta.
4. Korkeiden sopimuspuolten tulee antaa tallettajalle vuosittaiset kertomukset, jotka tallettaja jakeaa ennen konferenssia kaikille korkeille sopimuspuolille. Vuosittaiset kertomukset koskevat seuraavia asioita:
 - a) tästä pöytäkirjasta tiedottaminen korkeiden sopimuspuolten sotavoimille ja siviiliväestölle;
 - b) miinanraivaus- ja kuntoutusohjelmat;
 - c) toimenpiteet, joihin on ryhdytty tämän pöytäkirjan teknisten vaatimusten täyttämiseksi tai mitä tahansa siihen liittyvää tietoa;
 - d) tähän pöytäkirjaan liittyvä lainsäädäntö;
 - e) toteutetut toimenpiteet, jotka koskevat kansainvälistä teknisen tiedon vaihtamista, kansainvälistä yhteistyötä miinanraivauksessa sekä teknistä yhteistyötä ja apua; sekä
 - f) muut asiaankuuluvat kysymykset.
 5. Korkeat sopimuspuolet sekä konferenssin työhön osallistuvat sopimuksen ulkopuoliset valtiot vastaavat korkeiden sopimuspuolten konferenssin kuluista tarvittavin osin muutetun Yhdistyneiden Kansakuntien maksutaulukon mukaisesti.

14 artikla

Pöytäkirjan noudattaminen

1. Korkean sopimuspuolen tulee tehdä kaikki tarvittava, lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet mukaan luettuina, estääkseen ja kieltääkseen sen lainkäyttövallan ja valvonnan alaisia henkilöitä rikkomasta tätä pöytäkirjaa sekä estääkseen ja kieltääkseen tällaiset rikkomukset sen lainkäyttövaltaan ja valvontaan kuuluvalla alueella.
2. Tämän artiklan 1 kappaleen tarkoittamat toimenpiteet sisältävät asianmukaiset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että henkilöille, jotka aseellisen selkkauksen yhteydessä ja vastoin tämän pöytäkirjan määräyksiä tahallisesti tappavat siviilejä tai tuottavat näille vakavia vammoja, määrätään rikosoikeudelliset seuraamukset ja että tällaiset henkilöt saatetaan oikeuden eteen.
3. Korkean sopimuspuolen tulee myös vaatia, että sen asevoimat julkaisevat asianmukaiset sotilasohteet ja toimintasäännöt ja että sotavoimien henkilökunta saa tehtäviensä ja vastuunsa mukaista koulutusta tämän pöytäkirjan määräysten noudattamista varten.
4. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat neuvottelemaan keskenään ja olemaan keskenään yhteistyössä kahdenvälisesti, Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin välityksellä tai muiden sopivien kansainvälisten menettelyjen kautta ratkaistakseen tämän pöytäkirjan määräysten tulkintaan ja soveltamiseen liittyvät mahdollisesti syntyvät ongelmat.

TEKNINEN LIITE

1. Rekisteröinti

a) Muiden miinojen kuin kaukolevitteisten miinojen, miinoitteiden, miinoitettujen alueiden, ansojen ja muiden taisteluvälineiden sijainti tulee rekisteröidä seuraavien määräysten mukaisesti:

i) miinoitteiden, miinoitettujen alueiden sekä ansoja ja muita taisteluvälineitä sisältävien alueiden sijainti tulee määrittää tarkasti suhteessa vähintään kahden kiinnityspisteen koordinaatteihin ja kyseisiä aseita sisältävän alueen arvioidut etäisyydet näihin kiinnityspisteisiin:

ii) kartat, kaaviot ja muut selosteet tulee tehdä siten, että niistä ilmenee miinoitteiden, miinoitettujen alueiden, ansojen ja muiden taisteluvälineiden sijainti suhteessa kiinnityspisteisiin, ja selosteista tulee myös käydä ilmi niiden ulkorajat ja laajuus;

iii) karttojen, kaavioiden ja muiden selosteiden tulee sisältää miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden löytämistä ja raivaamista varten täydelliset tiedot kaikkien näiden asennettujen aseiden tyyppistä, numerosta, asentamistavasta, sytyttimen tyyppistä ja eliniästä, asentamisen päivämäärästä ja ajasta, (mahdollisista) käsittelynestolaitteista samoin kuin muut asiaankuuluvat tiedot. Mikäli mahdollista miinoitteen selosteista tulee käydä ilmi jokaisen miinan tarkka sijainti, ellei kyseessä ole riviksi järjestetty miinoite, jolloin rivin sijainti riittää. Jokaisen asennetun ansan tarkka sijainti ja toimintamekanismi tulee rekisteröidä yksitellen.

b) Kaukolevitteisten miinojen arvioitu sijainti ja alue tulee määrittää kiinnityspisteiden (yleensä kulmapisteiden) koordinaateilla ja ne tulee varmistaa ja mikäli mahdollista merkitä maahan niin pian kuin mahdollista. Lisäksi tulee rekisteröidä asennettujen miinojen yhteismäärä ja tyyppi sekä asentamisen päivämäärä ja aika sekä itsetuhoutumisajat.

c) Rekisterien kopioita tulee säilyttää johtoportaassa, joka riittää takaamaan niiden turvallisuuden niin pitkälle kuin mahdollista.

d) Tämän pöytäkirjan voimaantulon jälkeen valmistettujen miinojen käyttö on kielletty, ellei niihin ole merkitty englanniksi tai asianomaisella kansallisella kielellä tai kansallisilla kielillä seuraavia tietoja:

i) alkuperämaan nimi;

ii) valmistuskuukausi ja -vuosi; sekä

iii) sarjanumero tai eränumero.

Merkinän tulisi olla mahdollisimman hyvin näkyvä, selvä, pysyvä ja ympäristön vaikutuksia kestävä.

2. Vaatimukset havaittavuudelle

a) 1.1.1997 jälkeen valmistettujen jalkaväkimiinojen rakenteeseen tulee sisältyä ainesosa tai laite, joka mahdollistaa miinan havaitsemisen yleisesti saatavilla olevilla teknisillä miinanpaikannusvälineillä ja josta heijastuva kaiku vastaa 8 tai useammasta grammasta yhtenäistä rautamassaa heijastuvaa kaikua.

b) Ennen 1.1.1997 valmistettujen miinojen rakenteeseen tulee sisältyä tai niihin on liitettävä ennen asentamista vaikeasti irrotettavalla tavalla ainesosa tai laite, joka mahdollistaa miinan havaitsemisen yleisesti saatavilla olevilla teknisillä miinanpaikannusvälineillä ja josta heijastuva kaiku vastaa 8 tai useammasta grammasta yhtenäistä rautamassaa heijastuvaa kaikua.

c) Tapauksessa, jossa sopimusvaltio päättää, ettei se voi välittömästi noudattaa b kohtaa, se voi ilmoittaa samalla, kun se ilmoittaa hyväksymisestään tulla sidotuksi tähän pöytäkirjaan, että se lykkää b kohdan noudattamista enintään 9 vuoden ajaksi tämän pöytäkirjan voimaantulosta. Sillä välin sen tulee mahdollisuuksien mukaan minimoida sellaisten jalkaväkimiinojen käyttö, jotka eivät täytä vaatimuksia.

3. Vaatimukset itsetuhoutumiselle ja itsedeaktivoitumiselle

a) Kaikkien kaukolevitteisten jalkaväkimiinojen tulee olla siten suunniteltuja ja valmistettuja, että korkeintaan 10 % aktivoituista miinoista jää tuhoutumatta itsekseen 30 päivän kuluessa asentamisesta. Jokaisessa miinassa tulee lisäksi olla varmistava itsedeaktivoitiossa, joka on siten suunniteltu ja valmistettu, että yhteisvaikutuksesta itsetuhoutumekanismin kanssa korkeintaan yksi tuhannesta aktivoidusta miinasta toimii miinana 120 päivän kuluttua asentamisesta.

b) Kaikkien jalkaväkimiinojen, joita ei asenneta kaukolevitteisesti ja joita käytetään tämän pöytäkirjan 5 artiklan mukaisesti merkittyjen alueiden ulkopuolella, tulee vastata a kohdassa asetettuja itsetuhoutumisen ja itsedeaktivoitumisen vaatimuksia.

c) Tapauksessa, jossa sopimuspuoli päättää, ettei se voi välittömästi noudattaa a ja/tai b kohtaa, se voi ilmoittaa samalla, kun se ilmoittaa hyväksymisestään tulla sidotuksi tähän pöytäkirjaan, että se lykkää a ja/tai b kohtien noudattamista ennen tämän pöytäkirjan voimaantuloa valmistettujen miinojen osalta enintään 9 vuoden ajaksi tämän pöytäkirjan voimaantulosta.

Tämän siirtymäkauden aikana sopimuspuolen tulee:

i) sitoutua minimoimaan mahdollisuuksien mukaan sellaisten jalkaväkimiinojen käyttö, jotka eivät täytä vaatimuksia, ja

ii) sitoutua kaukolevitteisten jalkaväkimiinojen osalta noudattamaan joko itsetuhoutumisen tai itsedeaktivoitumisen vaatimuksia ja muiden jalkaväkimiinojen osalta vähintään itsedeaktivoitumisen vaatimuksia.

4. Kansainväliset merkinnät miinoitteita ja miinoitettuja alueita varten

Miinoitteiden ja miinoitettujen alueiden näkyvyyden varmistamiseksi ja sen varmistamiseksi, että siviiliväestö ne huomaa, tulee miinoitteiden ja miinoitettujen alueiden merkitsemistä varten käyttää liitteenä olevan mallin ja allaolevan määritelmän mukaisia merkkejä:

a) koko ja muoto: kolmio tai neliö, kolmio vähintään 28 cm (11 tuumaa) kertaa 20 cm (7.9 tuumaa) ja neliön sivut vähintään 15 cm (6 tuumaa);

b) väri: punainen tai oranssi sekä keltainen heijastava reunus;

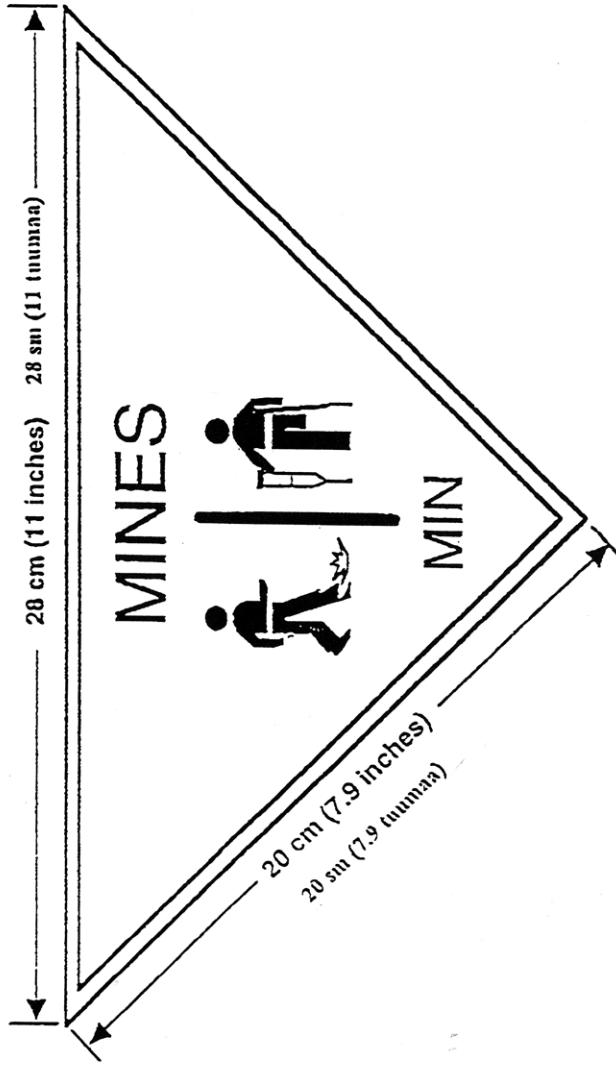
c) kuvio: liitteessä kuvattu kuvio tai muu kuvio, joka sillä alueella, missä merkki pannaan esiin, on helposti tunnistetavissa vaarallista aluetta tarkoittavaksi;

d) kieli: merkin tulisi sisältää sana ”miinoja” yhdellä yleissopimuksen kuudesta virallisesta kielestä (arabia, kiina, englanti, ranska, venäjä ja espanja) sekä alueen hallitsevalla kielellä tai hallitsevilla kielillä;

e) sijoittaminen: merkit tulisi sijoittaa miinoitteen tai miinoitetun alueen ympärille etäisyydelle, joka riittää varmistamaan sen, että ne ovat joka kohdassa aluetta lähestyvän siviilihenkilön nähtävissä.

Warning Sign for Areas Containing Mines

Varoituserkki miinoja sisältäviä alueita varten

Pöytäkirja polttoaseiden käyttöä koskevista kielloista tai rajoituksista (III Pöytäkirja) (SopS 64/1983)

1 artikla

Määritelmät

Tässä pöytäkirjassa:

1. "Polttoase" tarkoittaa mitä tahansa asetta tai ampumatarviketta, joka on ensisijaisesti suunniteltu sytyttämään tuleen kohteita tai aiheuttamaan henkilöille palovammoja maaliin saatetun aineen kemiallisesta reaktiosta syntyneen tulen, kuumuuden tai molempien vaikutuksesta.
 - a) Polttoaseita voivat olla esimerkiksi liekinheittimet, polttorasiat ja -pullot, ammuksiset, raketit, kranaatit, miinat, pommit ja muut polttoasteita sisältävät säiliöt.
 - b) Polttoaseita eivät ole:
 - i) Ampumatarvikkeet, joilla saattaa olla sattumanvaraisia polttovaikutuksia kuten valaisutarvikkeet, valajuovat, savutus- tai merkinantojärjestelmät;
 - ii) Ampumatarvikkeet, jotka on suunniteltu niin, että niissä yhdistyvät tunkeutumis-, paine- tai sirpalevaikutukset lisäksi olevaan polttovaikutukseen, kuten panssarinläpäisyammukset, sirpaleammukset, sirpalepommit ja muut samanlaatuiset monivaikutteiset ampumatarvikkeet, joissa polttovaikutusta ei ole erityisesti suunniteltu tuottamaan henkilöille palovammoja, vaan käytettäväksi sotilaskohteita kuten panssaroituja ajoneuvoja, ilma-aluksia ja sotilaslaitoksia tai tukeutumislaitoksia vastaan.
2. "Siviiliväestön keskittymä" tarkoittaa mitä tahansa pysyvää tai tilapäistä siviiliväestön keskittymää, kuten kaupunkien asuttuja osia tai asuttuja kaupunkeja tai kyliä tai pakolaisten tai evakuoitujen leirejä tai kolonnia tai paimentolaisryhmiä.
3. "Sotilaskohde" tarkoittaa kohteista puhuttaessa mitä tahansa kohdetta, jonka luonne, sijainti, tarkoitus tai käyttö muodostaa tärkeän osan sotilaallisesta toiminnasta ja jonka täydellinen tai osittainen tuhoaminen, haltuunotto tai vaarattomaksi saattaminen merkitsee kulloinkin vallitsevissa oloissa selvää sotilaallista hyötyä.
4. "Siviilikohteita" ovat kaikki kohteet, jotka eivät ole 3 kappaleessa tarkoitettuja sotilaskohteita.
5. "Toteutettavissa olevia varotoimia" ovat käytännössä mahdolliset varotoimet ottaen huomioon senhetkiset olosuhteet kokonaisuudessaan humanitääriset ja sotilaalliset näkökohdat mukaan luettuina.

2 artikla

Siviiliväestön jo siviilikohteiden suojeleminen

1. Kaikissa olosuhteissa on kiellettyä kohdistaa hyökkäystä polttoaseilla siviiliväestöön sinänsä, yksityisiin siviilihenkilöihin tai siviilikohteisiin.
2. Kaikissa olosuhteissa on kiellettyä kohdistaa hyökkäystä ilmakuljeteilla polttoaseilla mihinkään sotilaskohteeseen, joka sijaitsee siviiliväestön keskittymän sisällä.
3. Edelleen on kiellettyä kohdistaa hyökkäystä muilla kuin ilmakuljeteilla polttoaseilla mihinkään siviiliväestön keskittymän sisällä sijaitsevaan sotilaskohteeseen, paitsi milloin sellainen sotilaskohde on selvästi erotettu siviiliväestön keskittymästä ja on ryhdytty kaikkiin toteutettavissa oleviin va-

rotoimiin tarkoituksena rajoittaa polttovaikutukset sotilaskohteeseen ja välttää ja joka tapauksessa vähimmäistään sattumanvaraiset siviiliväestön hengenmenetykset, siviiliväestön haavoittumiset ja siviilikohteiden vahingot.

4. Polttoasehyökkäyksen kohdistaminen metsiin tai muuhun kasvillisuuteen on kiellettyä, paitsi milloin sellaisia luonnonosia käytetään peittämään, kätkemään tai naamioimaan taistelijoita tai muita sotilaskohteita tai ne ovat itse sotilaskohteita.

Pöytäkirja sokeuttavista laseraseista (IV pöytäkirja) (SopS 52/1998)

Asetus sokeuttavista laseraseista tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta

Ulkoasiainministerin esittelystä säädetään:

1 §

Tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen (SopS 64/1983) Genevessä 13 päivänä lokakuuta 1995 tehty pöytäkirja sokeuttavista laseraseista, jonka määräykset tasavallan presidentti on hyväksynyt 22 päivänä joulukuuta 1995 ja jota koskeva hyväksymiskirja on talletettu 11 päivänä tammikuuta 1996 Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan, tulee voimaan 30 päivänä heinäkuuta 1998 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tämä asetus tulee voimaan 30 päivänä heinäkuuta 1998.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1998

TIETTYJEN SELLAISTEN TAVANOMAISTEN ASEIDEN KÄYTÖN KIELLOISTA TAI RAJOITUKSISTA, JOIDEN VOIDAAN KATSOA AIHEUTTAVAN TARPEETTOMAN VAKAVIA VAMMOJA TAI OLEVAN VAIKUTUKSILTAAN UMPIMÄHKÄISIÄ, TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN LISÄPÖYTÄKIRJA

1 ARTIKLA: LISÄPÖYTÄKIRJA

Seuraava pöytäkirja liitetään tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehtyyn yleissopimukseen ("yleissopimus") sen IV pöytäkirjaksi:

PÖYTÄKIRJA SOKEUTTAVISTA LASERASEISTA (IV pöytäkirja)

1 artikla

On kiellettyä käyttää sellaisia laseraseita, jotka on erityisesti suunniteltu siten, että niiden yksinomaisten tarkoituksena tai yhtenä tarkoituksena taistelussa on aiheuttaa pysyvä sokeus vahvistamattomalle näölle, joka tarkoittaa paljasta silmää tai näkökykyä korjaa-

valla välineellä varustettua silmää. Korkeat sopimuspuolet eivät saa viedä tällaisia aseita millegään valtiolle tai ei-valtiolliselle yhteisölle.

2 artikla

Käyttäessään laserjärjestelmiä korkeat sopimuspuolet ryhtyvät kaikkiin toteutettavissa oleviin varotoimenpiteisiin välttääkseen pysyvän sokeuden aiheuttamisen vahvistamattomalle näölle. Tällaiset varotoimenpiteet sisältävät korkeiden sopimuspuolten omien sotavoimien kouluttamista ja muita käytännön toimenpiteitä.

3 artikla

Tämän pöytäkirjan kieltö ei koske laserjärjestelmien laillisen sotilaallisen käytön, johon luetaan laserjärjestelmien käyttö optisten laitteiden torjunnassa, satunnais- tai sivuvaikutuksena tapahtunutta sokeuttamista.

4 artikla

Tässä pöytäkirjassa "pysyvällä sokeudella" tarkoitetaan näönmenetystä, joka ei palaudu eikä ole korjattavissa ja josta aiheutuu pysyvä vaikea haitta. Haitta on vaikea, jos molempien silmien yhteinen näkökyky on heikompi kuin 20/200 Snellenin asteikolla mitattuna.

2 ARTIKLA: VOIMAANTULO

Tämä pöytäkirja tulee voimaan siten kuin yleissopimuksen 5 artiklan 3 ja 4 kappaleessa määrätään.

Pöytäkirja sodan räjähtämättömistä jäänteistä (V Pöytäkirja) (SopS 84–85/2006)

Laki tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen viidennen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. SopS 84/2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Genevessä 28 päivänä marraskuuta 2003 tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen viidennen, sodan räjähtämättömiä jäänteitä koskevan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 4 päivänä maaliskuuta 2005

Tasavallan presidentin asetus tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen viidennen pöytäkirjan voimaansaattamisesta sekä pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. SopS 85/2006

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministerin esittelystä, säädetään:

1 §

Tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen (SopS 64/1983) Genevessä 28 päivänä marraskuuta 2003 tehty viides, sodan räjähtämättömiä jäänteitä koskeva pöytäkirja, jonka eduskunta on hyväksynyt 18 päivänä helmikuuta 2005 ja jonka tasavallan presidentti on hyväksynyt 4 päivänä maaliskuuta 2005 ja jota koskeva hyväksymiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan 23 päivänä maaliskuuta 2005, tulee voimaan 12 päivänä marraskuuta 2006 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen viidennen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 4 päivänä maaliskuuta 2005 annettu laki (158/2005) tulee voimaan 12 päivänä marraskuuta 2006.

3 §

Pöytäkirjan muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

4 §

Tämä asetus tulee voimaan 12 päivänä marraskuuta 2006.

Helsingissä 3 päivänä marraskuuta 2006

PÖYTÄKIRJA sodan räjähtämättömistä jäänteistä

Korkeat sopimuspuolet,

jotka tunnustavat ne vakavat selkkausten jälkeiset humanitaariset ongelmat, joita sodan räjähtämättömät jäänteet aiheuttavat,

ovat tietoisia tarpeesta sopia yleisluonteisia apu-toimia koskevasta pöytäkirjasta, jotta saataisiin vähimmäistetyksi sodan räjähtämättömien jäänteiden aiheuttamat riskit ja vaikutukset,

ja ovat valmiita käsittelemään yleisluonteisia ennalta ehkäiseviä toimia noudattaen sellaisia vapaaehtoisia parhaita käytäntöjä, jotka on määritelty ampumatarvikkeiden luotettavuuden parantami-

seksi ja siten sodan räjähtämättömien jäänteiden esiintymisen vähimmäistämiseksi laaditussa teknisessä liitteessä,
ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Yleinen määräys ja soveltamisala

1. Korkeat sopimuspuolet sopivat Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan ja niihin sovellettavien kansainvälisen oikeuden aseellisia selkkauksia koskevien määräysten mukaisesti noudattavansa, sekä erikseen että yhteistyössä muiden korkeiden sopimuspuolten kanssa, tässä pöytäkirjassa määritellyjä velvoitteita sodan räjähtämättömistä jäänteistä aiheutuvien riskien ja vaikutusten vähimmäistämiseksi selkkoitettuihin tilanteissa.
2. Tätä pöytäkirjaa sovelletaan sodan räjähtämättömiin jäänteisiin, jotka sijaitsevat korkeiden sopimuspuolten maa-alueilla, sisävedet mukaan lukien.
3. Tätä pöytäkirjaa sovelletaan tilanteisiin, jotka johtuvat yleissopimuksen 1 artiklan, sellaisena kuin se on muutettuna 21 päivänä joulukuuta 2001, 1–6 kappaleessa tarkoitettuihin selkkauksista.
4. Tämän pöytäkirjan 3, 4, 5 ja 8 artiklaa sovelletaan muihin kuin tämän pöytäkirjan 2 artiklan 5 kappaleessa määriteltyihin olemassa oleviin sodan räjähtämättömiin jäänteisiin.

2 artikla

Määritelmät

Tässä pöytäkirjassa

1. räjähtävät taisteluvälineet tarkoittavat räjähteitä sisältäviä tavanomaisia ampumatarvikkeita, lukuun ottamatta tämän yleissopimuksen II pöytäkirjassa, sellaisena kuin se on muutettuna 3 toukokuuta 1996, määriteltyjä miinoja, ansoja ja muita taisteluvälineitä,
2. räjähtämättömät taisteluvälineet tarkoittavat räjähtäviä taisteluvälineitä, jotka on sytytetty, varustettu syyttimellä, virittetty tai muulla tavoin valmisteltu käyttöä varten ja joita on käytetty aseellisessa selkkauksessa. Ne on voitu ampua, pudottaa, laukaista tai heittää, ja niiden olisi pitänyt räjähtää, mutta ne eivät ole räjähtäneet,
3. hylätyt räjähtävät taisteluvälineet tarkoittavat räjähtäviä taisteluvälineitä, joita ei ole käytetty aseellisen selkkauksen yhteydessä ja jotka aseellisen selkkauksen osapuoli on jättänyt jälkeensä tai hylännyt ja jotka eivät enää ole sen osapuolen hallinnassa, joka jätti ne jälkeensä tai hylkäsi ne. Hylätyt räjähtävät taisteluvälineet on voitu syyttää, varustaa syyttimellä, virittää tai muulla tavoin valmistella käyttöä varten.
4. sodan räjähtämättömät jäänteet tarkoittavat räjähtämättömiä taisteluvälineitä ja hylättyjä räjähtäviä taisteluvälineitä.
5. olemassa olevat sodan räjähtämättömät jäänteet tarkoittavat räjähtämättömiä taisteluvälineitä ja hylättyjä räjähtäviä taisteluvälineitä, jotka ovat olleet olemassa ennen kuin tämä pöytäkirja on tullut voimaan sen korkean sopimuspuolen osalta, jonka alueella ne sijaitsevat.

3 artikla

Sodan räjähtämättömien jäänteiden raivaaminen, poistaminen tai hävittäminen

1. Korkeilla sopimuspuolilla ja aseellisen selkkauksen osapuolilla on tässä artiklassa määritelty vastuut kaikista sellaisista sodan räjähtämättömistä jäänteistä, jotka sijaitsevat niiden hallinnassa olevilla alueilla. Jos alue ei ole sodan räjähtäviksi jäänteiksi jääneiden räjähtävien taisteluvälineiden käyttäjän hallinnassa, käyttäjä antaa mahdollisuuksien mukaan aktiivisten vihollisuuksien päätyttyä muun muassa teknistä, taloudellista, materiaalista tai henkilöapua kahdensivälisesti tai yhteisesti sovitun kolmannen osapuolen, kuten muun muassa Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmän tai muiden asianomaisten järjestöjen, välityksellä helpottaakseen näiden sodan räjähtämättömien jäänteiden merkitsemistä ja raivaamista, poistamista tai hävittämistä.
2. Aktiivisten vihollisuuksien päätyttyä korkeat sopimuspuolet ja aseellisen selkkauksen osapuolet merkitsevät ja raivaavat, poistavat tai hävittävät mahdollisimman pian ne sodan räjähtämättömät jäänteet, jotka sijaitsevat niiden hallinnassa olevilla jäänteiden sijaintialueilla. Sellaisten sodan räjähtämättömien jäänteiden sijaintialueet, joiden arvioidaan tämän artiklan 3 kappaleen mukaisesti aiheuttavan vakavan humanitaarisen riskin, asetetaan etusijalle jäänteitä raivattaessa, poistettaessa tai hävitettäessä.
3. Aktiivisten vihollisuuksien päätyttyä korkeat sopimuspuolet ja aseellisen selkkauksen osapuolet toteuttavat mahdollisimman pian seuraavat toimet hallinnassaan olevilla sodan räjähtämättömien jäänteiden sijaintialueilla vähentääkseen näiden jäänteiden aiheuttamia riskejä:
 - (a) sodan räjähtämättömien jäänteiden aiheuttaman uhan kartoitus ja arviointi,
 - (b) merkitsemisen ja raivaamisen, poistamisen tai hävittämisen tarpeiden ja toteuttavuuden arviointi ja ensisijaistaminen,
 - (c) sodan räjähtämättömien jäänteiden merkitsemisen ja raivaamisen, poistamisen tai hävittämisen,
 - (d) toimet voimavarojen käyttöön saattamiseksi näiden toimien suorittamista varten.
4. Edellä mainittuja toimintoja suorittaessaan korkeat sopimuspuolet ja aseellisen selkkauksen osapuolet ottavat huomioon kansainväliset normit, mukaan lukien miinotoiminnan kansainväliset normit (International Mine Action Standards, IMAS).
5. Korkeat sopimuspuolet tekevät tarvittaessa yhteistyötä sekä keskenään että muiden valtioiden, asianomaisten alueellisten ja kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteisöjen kanssa antamalla muun muassa teknistä, taloudellista, materiaalista ja henkilöapua, mukaan lukien tämän artiklan määräysten noudattamiseksi tarvittavien yhteisoperaatioiden järjestäminen sen ollessa tarkoituksenmukaista.

4 artikla

Tietojen tallentaminen, säilyttäminen ja välittäminen

1. Korkeat sopimuspuolet ja aseellisen selkkauksen osapuolet tallentavat ja säilyttävät mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman paljon tietoja rä-

jähtävien taisteluvälineiden käytöstä ja hylätyistä taisteluvälineistä helpottaakseen sodan räjähtämättömyyden jäänteiden nopeaa merkitsemistä ja raivaamista, poistamista tai hävittämistä, riskikoulutusta ja asianmukaisen tiedon antamista sille sopimuspuolelle tai osapuolelle, jonka hallinnassa alue on, sekä alueen siviiliväestölle.

2. Korkeat sopimuspuolet ja aseellisen selkkauksen osapuolet, jotka ovat käyttäneet tai hylänneet räjähtäviä taisteluvälineitä, joista on saattanut tulla sodan räjähtäviä jäänteitä, antavat näitä tietoja viipymättä aktiivisten vihollisuuksien päätyttyä ja mahdollisuuksien mukaan, oikeutetut turvallisuusasetuksensa huomioon ottaen, sille yhdelle tai useammalle sopimuspuolelle tai osapuolelle, jonka hallinnassa jäänteiden sijaintialue on, kahdenvälisesti tai yhteisesti sovitun kolmannen osapuolen välityksellä, mukaan lukien muun muassa Yhdistyneet Kansakunnat, tai pyydetessä muille asianomaisille järjestöille, joiden tietoja antava sopimuspuoli tai osapuoli tietää järjestävän riskikoulutusta sekä merkitsevän ja raivaavan, poistavan tai hävittävän sodan räjähtämättömiä jäänteitä niiden sijaintialueella.
3. Tallentaessaan, säilyttäessään ja välittäessään tietoja korkeat sopimuspuolet ottavat huomioon teknisen liitteen 1 osan.

5 artikla

Muut varotoimet siviiliväestön, yksittäisten siviilien ja siviilikohteiden suojelemiseksi sodan räjähtämättömien jäänteiden riskeiltä ja vaikutuksilta

1. Korkeat sopimuspuolet ja aseellisen selkkauksen osapuolet toteuttavat kaikki mahdolliset varotoimet hallinnassaan olevalla sodan räjähtämättömien jäänteiden sijaintialueella siviiliväestön, yksittäisten siviilien ja siviilikohteiden suojelemiseksi sodan räjähtämättömien jäänteiden riskeiltä ja vaikutuksilta. Mahdollisia varotoimia ovat sellaiset varotoimet, jotka ovat käytännössä toteutettavissa tai käytännössä mahdollisia, ottaen huomioon kaikki kyseisen ajankohdan olosuhteet, mukaan lukien humanitaariset ja sotilaalliset näkökohdat. Nämä varotoimet voivat sisältää varoituksia, siviiliväestön riskikoulutusta sekä sodan räjähtämättömien jäänteiden sijaintialueen merkitsemistä, aitaamista ja valvontaa teknisen liitteen 2 osan mukaisesti.

6 artikla

Humanitaaristen valtuuskuntien ja järjestöjen suojeleminen sodan räjähtämättömien jäänteiden vaikutuksilta

1. Korkeat osapuolet ja aseellisen selkkauksen osapuolet
 - (a) suojelevat mahdollisuuksien mukaan sodan räjähtämättömien jäänteiden vaikutuksilta humanitaarisia valtuuskuntia ja järjestöjä, jotka toimivat tai tulevat toimimaan korkean sopimuspuolen tai aseellisen selkkauksen osapuolen hallinnassa olevalla alueella kyseisen sopimuspuolen tai osapuolen suostumuksella,
 - (b) antavat humanitaarisen valtuuskunnan tai järjestön pyynnöstä mahdollisuuksien mukaan tiedot kaikkien tiedossaan olevien sodan räjähtämättömien jäänteiden sijainnista alueella, jolla tietoja

pyytävä humanitaarinen valtuuskunta tai järjestö tulee toimimaan tai toimii.

2. Tämän artiklan määräykset eivät rajoita olemassa olevan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja muiden soveltuviin kansainvälisten instrumenttien tai paremman suojelun antavien Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätösten soveltamista.

7 artikla

Olemassa oleviin sodan räjähtämättömiin jäänteisiin liittyvä apu

1. Korkeilla sopimuspuolilla on oikeus tarvittaessa pyytää ja vastaanottaa apua muilta korkeilta sopimuspuolilta, sopimuksen ulkopuolisilta valtioilta sekä asianomaisilta kansainvälisiltä järjestöiltä ja laitoksilta, jotka käsittelevät olemassa olevien sodan räjähtämättömien jäänteiden aiheuttamia ongelmia.
2. Ne korkeat sopimuspuolet, joilla on siihen mahdollisuus, antavat tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan apua olemassa olevien sodan räjähtämättömien jäänteiden aiheuttamien ongelmien käsittelyssä. Tällöin korkeat sopimuspuolet ottavat myös huomioon tämän pöytäkirjan humanitaariset tavoitteet ja kansainväliset normit, mukaan lukien miinatoiminnan kansainväliset normit.

8 artikla

Yhteistyö ja apu

1. Ne korkeat sopimuspuolet, joilla on siihen mahdollisuus, antavat apua sodan räjähtämättömien jäänteiden merkitsemiseen ja poistamiseen, raivaamiseen tai hävittämiseen sekä siviiliväestön riskikoulutukseen ja siihen liittyvään toimintaan muun muassa Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmän, muiden asianomaisten kansainvälisten, alueellisten tai kansallisten järjestöjen tai laitosten, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean, Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansallisten yhdistysten ja niiden kansainvälisen liiton tai kansalaisjärjestöjen välityksellä taikka kahdenvälisesti.
2. Ne korkeat sopimuspuolet, joilla on siihen mahdollisuus, antavat apua sodan räjähtämättömien jäänteiden uhrien hoitoon ja kuntoutukseen sekä uhrien sosiaalisen ja taloudellisen tilanteen ennallistamiseen. Tällaista apua voidaan antaa muun muassa Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmän, asianomaisten kansainvälisten, alueellisten tai kansallisten järjestöjen tai elinten, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean, Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansallisten yhdistysten ja niiden kansainvälisen liiton tai kansalaisjärjestöjen välityksellä taikka kahdenvälisesti.
3. Ne korkeat sopimuspuolet, joilla on siihen mahdollisuus, avustavat Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmän rahastoja ja muita asianomaisia rahastoja helpottaakseen avun antamista tämän pöytäkirjan mukaisesti.
4. Korkeilla sopimuspuolilla on oikeus osallistua mahdollisimman laajaan varusteiden, materiaalin ja muiden kuin aseteknologisten tieteellisten ja teknisten tietojen vaihtoon, joka on tarpeen tämän pöytäkirjan täytäntöönpanemiseksi. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat helpottamaan tällaista tieto-

- jenvaihtoa kansallisen lainsäädännön mukaisesti, eivätkä aseta kohtuuttomia rajoituksia humanitaarisiin tarkoituksiin tarkoitettujen raivauslaitteiden ja niihin liittyvien teknisten tietojen hankkimiselle.
5. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat antamaan tietoja asianomaisiin Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmään perustettuihin miinatoiminnan tietokantoihin, erityisesti tietoja sodan räjähtämättömien jäänteiden raivaamiseen liittyvistä eri keinoista ja tekniikoista, asiantuntijaluetteloista, asiantuntijalaitoksista ja sodan räjähtämättömien jäänteiden raivaamisen kansallisista yhteyspisteistä, ja ne sitoutuvat antamaan vapaaehtoisesti teknisiä tietoja kyseisistä räjähtävistä taisteluvälineistä.
 6. Korkeat sopimuspuolet voivat esittää asianmukaisilla tiedoilla perusteltuja avunpyyntöjä Yhdistyneille Kansakunnille, muille tarkoituksenmukaisille elimille tai muille valtioille. Pyynnöt voidaan esittää Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, joka välittää ne kaikille korkeille sopimuspuolille ja asianomaisille kansainvälisille järjestöille ja kansalaisjärjestöille.
 7. Jos pyyntö esitetään Yhdistyneille Kansakunnille, Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin voi käytettävissä olevien voimavarojen rajoissa toteuttaa asianmukaiset toimet tilanteen arvioimiseksi ja suositella asianmukaista avunantoa yhteistyössä pyynnön esittäneen korkean sopimuspuolen ja muiden 3 artiklan mukaisesti vastuullisten korkeiden sopimuspuolten kanssa. Pääsihteerin voi myös raportoida korkeille sopimuspuolille kaikista tällaisista arvioinneista sekä pyydetyn avun laajista ja laajuudesta, mukaan lukien mahdolliset avustukset Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmään perustetuista rahastoista.

9 artikla

Yleisluonteiset ennalta ehkäisevät toimet

1. Pitäen mielessä erilaiset tilanteet ja valmiudet korkeita sopimuspuolia kannustetaan toteuttamaan yleisluonteisia ennalta ehkäiseviä toimia, joilla pyritään vähimmäistämään sodan räjähtämättömien jäänteiden esiintyminen, mukaan lukien Teknisen liitteen 3 osassa tarkoitettut toimet mutta rajoittumatta niihin.
2. Korkeat sopimuspuolet voivat vapaaehtoisesti vaihtaa tietoja, jotka liittyvät pyrkimyksiin edistää ja vakiinnuttaa tämän artiklan 1 kappaleeseen liittyviä parhaita käytäntöjä.

10 artikla

Korkeiden sopimuspuolten neuvottelut

1. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat neuvottelemaan ja toimimaan yhteistyössä keskenään kaikissa kysymyksissä, jotka liittyvät tämän pöytäkirjan toimintaan. Tätä varten pidetään korkeiden sopimuspuolten konferenssi, kun enemmistö, mutta vähintään kahdeksantoista korkeaa sopimuspuolta, niin sopii.
2. Korkeiden sopimuspuolten konferenssin työhön sisältyy
 - (a) tämän pöytäkirjan aseman ja toiminnan tarkastelu,
 - (b) tämän pöytäkirjan kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvien asioiden käsittely, mukaan lukien

kansallinen raportointi tai päivittäminen vuosittain,

- (c) tarkistuskonferenssien valmistelu.
3. Korkeat sopimuspuolet sekä konferenssiin osallistuvat sopimuksen ulkopuoliset valtiot vastaavat korkeiden sopimuspuolten konferenssin kuluista tarvittavin osin muutetun Yhdistyneiden Kansakuntien maksutaulukon mukaisesti.

11 artikla

Pöytäkirjan noudattaminen

1. Korkeiden sopimuspuolten on vaadittava, että niiden asevoimat ja asianomaiset laitokset tai osastot julkaisevat asianmukaiset ohjeet ja toimintamenetelyt ja että niiden henkilöstö saa tämän pöytäkirjan määräysten mukaisen koulutuksen.
2. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat neuvottelemaan ja toimimaan yhteistyössä keskenään kahdenvälisesti, Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin välityksellä tai muiden asianmukaisten kansainvälisten menettelyjen välityksellä ratkaisutakseen mahdolliset ongelmat tämän pöytäkirjan määräysten tulkinnassa ja soveltamisessa.

TEKNINEN LIITE

Tämä tekninen liite sisältää ehdotuksen parhaaksi käytännöksi, jolla toteutetaan tämän pöytäkirjan 4, 5 ja 9 artiklassa määrätyt tavoitteet. Korkeat sopimuspuolet panevat tämän teknisen liitteen täytäntöön vapaaehtoisesti.

1. Räjähtämättömiä taisteluvälineitä ja hylättyjä räjähtäviä taisteluvälineitä koskevien tietojen tallentaminen, säilyttäminen ja luovuttaminen
 - (a) Tietojen tallentaminen: Valtion on pyrittävä tallentamaan mahdollisimman tarkasti seuraavat tiedot räjähtävistä taisteluvälineistä, joista on saatanut tulla räjähtämättömiä taisteluvälineitä:
 - (i) räjähtävien taisteluvälineiden kohdealueiden sijainti,
 - (ii) i kohdassa tarkoitetuilla alueilla käytettyjen räjähtävien taisteluvälineiden likimääräinen määrä,
 - (iii) i kohdassa tarkoitetuilla alueilla käytettyjen räjähtävien taisteluvälineiden tyyppi ja luonne,
 - (iv) tunnettujen ja todennäköisten räjähtämättömien taisteluvälineiden yleinen sijainti.

Jos valtio on joutunut hylkäämään räjähtäviä taisteluvälineitä sotatoimien aikana, sen on pyrittävä jättämään hylätyt räjähtävät taisteluvälineet vaarattomalla ja turvallisella tavalla sekä tallennettava tiedot taisteluvälineistä seuraavasti:

- (v) hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden sijainti,
 - (vi) hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden likimääräinen määrä kussakin sijaintipaikassa,
 - (vii) hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden tyypit kussakin sijaintipaikassa.
- (b) Tietojen säilyttäminen: Jos valtio on tallentanut tietoja a kappaleen mukaisesti, ne on säilytettävä siten, että ne voidaan hakea ja luovuttaa c kappaleen mukaisesti.
 - (c) Tietojen luovuttaminen: Valtion a ja c kappaleen mukaisesti tallentamat ja säilyttämät tiedot on tiedot antaneen valtion turvallisuusedut ja muut velvoitteet huomioon ottaen luovutettava seuraavien määräysten mukaisesti:
 - (i) Sisältö:

- Räjähämättömistä taisteluvälineistä luovutettavissa tiedoissa on ilmoitettava yksityiskohtaisesti:
- (1) tunnettujen ja todennäköisten räjähtämättömien taisteluvälineiden yleinen sijainti,
 - (2) kohdealueilla käytettyjen räjähtävien taisteluvälineiden tyypit ja likimääräinen määrä,
 - (3) räjähtävien taisteluvälineiden tunnistusmenetelmä, mukaan lukien väri, koko ja muoto sekä muut merkitykselliset merkinnät,
 - (4) menetelmä räjähtävien taisteluvälineiden hävittämiseksi turvallisesti.

- Hylätyistä räjähtävistä taisteluvälineistä luovutettavissa tiedoissa on ilmoitettava yksityiskohtaisesti:
- (5) hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden sijainti,
 - (6) hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden likimääräinen määrä kussakin sijaintipaikassa,
 - (7) hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden tyypit kussakin sijaintipaikassa,
 - (8) hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden tunnistusmenetelmä, mukaan lukien väri, koko ja muoto,
 - (9) hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden pakkaustyypit ja -menetelmät,
 - (10) valmiustila,
 - (11) hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden sijaintialueella olevien tiedettyjen ansojen sijainti ja luonne.

(ii) Vastaanottaja: Tiedot on luovutettava yhdelle tai useammalle sopimuspuolelle tai osapuolelle, jonka hallinnassa räjähtämättömien taisteluvälineiden tai hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden sijaintialue on, sekä sellaisille henkilöille tai laitoksille, joiden tiedot luovuttava valtio tietää osallistuvan tai tulevan osallistumaan räjähtämättömien taisteluvälineiden tai hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden raivaamiseen niiden sijaintialueella ja siviiliväestön kouluttamiseen räjähtämättömien taisteluvälineiden tai hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden aiheuttamien riskien varalta.

(iii) Mekanismit: Valtion on mahdollisuuksien mukaan käytettävä vakiintuneita kansainvälisiä tai paikallisia tietojenluovutusjärjestelmiä, kuten UNMASia, IMSMAa tai muita asiantuntijalaitoksia, siten kuin tietoja luovuttava valtio katsoo asianmukaiseksi.

(iv) Ajoitus: Tiedot on luovutettava mahdollisimman pian, ottaen huomioon sellaiset asiat kuin räjähtämättömien taisteluvälineiden tai hylättyjen räjähtävien taisteluvälineiden sijaintialueella meneillään olevat sotilasoperaatiot ja humanitaariset operaatiot, tietojen saatavuus ja luotettavuus ja asianmukaiset turvallisuuskysymykset.

2. Varoitukset, riskikoulutus, merkitseminen, aitaaminen ja valvonta

Avaintermit

- (a) Varoitukset ovat täsmällisen varoittavan tiedon antamista siviiliväestölle tarkoituksena vähimmäistää sodan räjähtämättömien jäänteiden aiheuttamat riskit niiden sijaintialueilla.
- (b) Siviiliväestön riskikoulutuksen on koostuttava riskikoulutusohjelmista, jotka helpottavat tietojenvaihtoa riskeille altistuneiden yhteisöjen, valtiollan ja humanitaaristen järjestöjen välillä siten, että riskeille altistuneille yhteisöille tiedotetaan

sodan räjähtämättömien jäänteiden aiheuttamasta uhasta. Riskikoulutusohjelmat ovat tavallisesti pitkäaikaisia.

Varoitusten ja riskikoulutuksen parhaan käytännön osatekijät

- (c) Kaikissa varoitus- ja riskikoulutusohjelmisissä on mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon voimassa olevat kansalliset ja kansainväliset normit, mukaan lukien kansainvälisen miinatoiminnan normit (International Mine Action Standards).
- (d) Varoituksia ja riskikoulutusta on annettava riskeille altistuneelle siviiliväestölle, joka käsittelee sodan räjähtämättömien jäänteiden sijaintialueilla tai niiden ympäristössä asuvat siviilit sekä tällaisten alueiden kautta kulkevat siviilit.
- (e) Varoitukset on annettava mahdollisimman pian, tilanteen ja käytettävissä olevien tietojen mukaan. Varoitusohjelma on korvattava riskikoulutusohjelmalla mahdollisimman pian. Varoitukset ja riskikoulutus on aina annettava riskeille altistuneille yhteisöille mahdollisimman varhain.
- (f) Jos selkkauksen osapuolilla ei ole voimavaroja ja taitoa tehokkaan riskikoulutuksen järjestämiseen, niiden on käytettävä kolmansia osapuolia, kuten kansainvälisiä järjestöjä ja kansalaisjärjestöjä.
- (g) Selkkauksen osapuolten on mahdollisuuksien mukaan annettava lisävoimavaroja varoituksia ja riskikoulutusta varten. Tällaisia voimavaroja voivat olla: logistisen tuen antaminen, riskikoulutusaineiston tuottaminen, taloudellinen tuki ja yleinen kartografinen tieto.

Sodan räjähtämättömien jäänteiden sijaintialueen merkitseminen, aitaaminen ja valvonta

- (h) Selkkauksen osapuolten on mahdollisuuksien mukaan milloin tahansa selkkauksen aikana ja selkkauksen jälkeen, kun sodan räjähtämättömiä jäänteitä on olemassa, mahdollisimman varhain ja mahdollisimman laajalti varmistettava, että sodan räjähtämättömien jäänteiden sijaintialueet merkitään ja aidataan ja niitä valvotaan, jotta varmistetaan tehokkaasti siviilien pitäminen niiden ulkopuolella, seuraavien määräysten mukaisesti:
- (i) Vaaralliseksi epäiltyjen alueiden merkitsemiseen on käytettävä riskeille altistuneen yhteisön tunnistamiin merkintämenetelmiin perustuvia varoituskylttejä. Kylttien ja muiden vaarallisten alueiden rajamerkkien on oltava mahdollisimman näkyviä, luettavia, lujia ja ympäristön vaikutuksia kestäviä, ja niissä on selvästi ilmaistava, kumman puolen merkitystä rajasta katsotaan olevan sodan räjähtämättömien jäänteiden sijaintialuetta ja kumpi puoli katsotaan turvallisiksi.
- (j) On perustettava kansallisiin ja paikallisiin riskikoulutusohjelmiin integroitu asianmukainen rakenne, joka vastaa pysyvien ja väliaikaisten merkintäjärjestelmien valvonnasta ja ylläpidosta.

3. Yleisluonteiset ennalta ehkäisevät toimet

Valtioiden, jotka tuottavat tai hankkivat räjähtäviä taisteluvälineitä, on mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan pyrittävä varmistamaan, että seuraavat toimet toteutetaan ja niitä noudatetaan räjähtävien taisteluvälineiden elinkaaren ajan.

- (a) Ampumatarvikkeiden valmistuksen hallinta

- (i) Tuotantoprosessit on suunniteltava siten, että saatutetaan ampumatarvikkeiden suurin mahdollinen luotettavuus.
- (ii) Tuotantoprosesseissa on noudatettava sertifioituja laadunohjaustoimia.
- (iii) Räjähävien taisteluvälineiden tuotannon aikana on noudatettava sertifioituja kansainvälisesti tunnustettuja laadunvarmistusstandardeja.
- (iv) Hyväksymistestaus on suoritettava kovilla ampumatarvikkeilla useissa eri olosuhteissa tai muilla hyväksytyillä menetelmillä.
- (v) Räjähävien taisteluvälineiden kaupoissa ja siirroissa on vaadittava korkeiden luotettavuusstandardien noudattamista.
- (b) Ampumatarvikkeiden hallinta
 Jotta saadaan varmistetuksi räjähtävien taisteluvälineiden paras mahdollinen luotettavuus pitkällä aikavälillä, valtioita kannustetaan noudattamaan parhaiden käytäntöjen normeja ja toimintamenetelmiä räjähtävien taisteluvälineiden varastoinnissa, kuljetuksessa, kenttävarastoinnissa ja käsittelyssä seuraavien ohjeiden mukaisesti.
- (i) Räjähävät taisteluvälineet on tarvittaessa varastoitava turvallisiiin tiloihin tai asianmukaisiin säiliöihin, jotka suojaavat räjähtäviä taisteluvälineitä ja niiden osia tarvittaessa kontrolloidussa ilmakehässä.
- (ii) Valtion on kuljetettava räjähtävät taisteluvälineet tuotantotiloihin, varastoihin ja kentälle sekä tuotantotiloista, varastoista ja kentältä siten, että vähimmäistetään räjähtäville taisteluvälineille aiheutuvat vahingot.
- (iii) Valtion on tarvittaessa käytettävä asianmukaisia säiliöitä ja valvottua ympäristöä räjähtävien taisteluvälineiden varastoinnissa ja kuljetuksessa.
- (iv) Räjähdyksen riski varastoissa on vähimmäistettävä asianmukaisten varastointijärjestelyjen avulla.
- (v) Valtioiden on noudatettava asianmukaisia räjähtävien taisteluvälineiden kirjaamis-, jäljitys- ja testausmenettelyjä, joiden on sisällettävä tiedot räjähtävien taisteluvälineiden kunkin ryhmän, erän tai lähetysten valmistuspäivästä sekä siitä, missä räjähtävät taisteluvälineet ovat olleet, minkälaisiin olosuhteisiin ne on varastoitu, ja mille ympäristötekijöille ne ovat altistuneet.
- (vi) Varastoidut räjähtävät taisteluvälineet on tarvittaessa määräajoin testattava kovilla ampumatarvikkeilla sen varmistamiseksi, että ampumatarvikkeet toimivat tarkoitetulla tavalla.
- (vii) Varastoitujen räjähtävien taisteluvälineiden osakokoonpanot on tarvittaessa testattava laboratoriossa sen varmistamiseksi, että ampumatarvikkeet toimivat tarkoitetulla tavalla.
- (viii) Tarvittaessa on toteutettava kirjaamis-, jäljitys- ja testausmenettelyillä saatujen tietojen perusteella asianmukaiset toimet, mukaan lukien taisteluvälineiden otaksutun toimintakelpoisuusaajan muuttaminen, varastoitujen taisteluvälineiden luotettavuuden ylläpitämiseksi.
- (c) Koulutus
 Koko räjähtäviä taisteluvälineitä käsittelevän, kuljettavan ja käyttävän henkilöstön asianmukainen kouluttaminen on tärkeää pyrittäessä varmistamaan, että taisteluvälineet toimivat luotettavasti ja tarkoitetulla tavalla. Siksi valtioiden on otettava käyttöön ja ylläpidettävä sopivia koulutusohjelmia, joilla varmistetaan, että henkilöstö on asianmukaisesti koulutettu niiden ampumatarvikkeiden käsittelyyn, joiden kanssa heidän on oltava tekemisissä.
- (d) Siirrot
 Valtion, joka aikoo siirtää räjähtäviä taisteluvälineitä toiseen valtioon, jolla ei aiemmin ole ollut sen tyyppisiä räjähtäviä taisteluvälineitä, on pyrittävä varmistamaan, että vastaanottavalla valtiolla on valmiudet varastoida, ylläpitää ja käyttää kyseisiä räjähtäviä taisteluvälineitä oikein.
- (e) Tuleva tuotanto
 Valtion on parhaan mahdollisen luotettavuuden saavuttamiseksi tutkittava keinoja ja menetelmiä, joilla voidaan parantaa niiden räjähtävien taisteluvälineiden luotettavuutta, joita se aikoo tuottaa tai hankkia.

MUUT ASEET JA TAISTELUMENETELMÄT

Tukehduttavien, myrkyllisten tai muiden samankaltaisten kaasujen sekä bakteriologisten keinojen käytön kieltäminen sodassa koskeva pöytäkirja, tehty Genevessä 17 päivänä kesäkuuta 1925 (SopS 23/1929)

(Pöytäkirjan tullessa Suomessa voimaan, oli se jo voimassa seuraavien valtioiden välillä, nimittäin: Belgian, Egyptin, Italian, Itävallan, Jugoslavian, Liberian, Puolan, Ranskan, Saksan, Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton sekä Venezuelan.)

Pöytäkirja tuli voimaan Suomessa kesäkuun 17 päivänä 1929.

Allekirjoittaneet valtuutetut,

katsoen siihen, että sivistyneen maailman yleinen mielipide on vallan oikein tuominut tukehduttavien, myrkyllisten tai muiden samankaltaisten kaasujen sekä kaikkien samantapaisten nesteiden, aineiden ja menetelmien käytön sodassa; ja

katsoen siihen että tällainen käyttö on julistettu kielletyksi sopimuksissa, joissa enemmistö maailman valtioista on osallisina; sekä

saadakseen tämän kiellon, joka sitoo yhtä suuressa määrin kansojen omaatuntoa kuin niiden käytäntöä, yleismaailmallisesti tunnustetuksi kansainväliseen oikeuteen kuuluvana osana,

julistavat hallitustensa nimissä:

että korkeat sopimuspuolet, mikäli eivät jo ole edellämainittua käyttöä kieltävissä sopimuksissa osallisina, tunnustavat tämän kiellon, suostuvat ulottamaan sen bakteriologisiin sodankäyntikeinoihin sekä myöntävät olevansa keskenään sidottuja tämän julistuksen määräysten nojalla.

Korkeat sopimuspuolet tulevat tekemään kaiken voitavansa saadakseen muut valtiot yhtymään tähän pöytäkirjaan. Tällainen yhtyminen on ilmoitettava Ranskan tasavallan hallitukselle, joka vuorostaan antaa siitä tiedon kaikille pöytäkirjan allekirjoittaneille tai siihen yhtyneille valtioille ja se tulee voimaan siitä päivästä lukien, jona Ranskan tasavallan hallitus on yhtymisestä ilmoittanut.

Tämä pöytäkirja, jonka ranskan- ja englanninkieliset tekstit ovat todistusvoimaiset, on ratifioitava niin pian kuin mahdollista. Se on päivättävä tälle päivälle.

Tämän pöytäkirjan ratifioimiskirjat on lähetettävä Ranskan tasavallan hallitukselle, joka tällaisen ratifioimiskirjan tallettamisesta ilmoittaa jokaiselle pöytäkirjan allekirjoittaneelle tai siihen yhtyneelle valtiolle.

Ratifioimis- tai yhtymiskirjat jäävät säilöön Ranskan tasavallan hallituksen arkistoon.

Tämä pöytäkirja tulee jokaisen allekirjoittajavaltion kohdalta voimaan ratifioimiskirjan tallettamispäivästä lukien, ja siitä hetkestä tämä valtio on sidottu muihin, ratifioimiskirjansa jo tallettaneisiin valtioihin nähden.

Tämän vakuudeksi valtuutetut ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Tehty Genevessä yhtenä kappaleena 17 päivänä kesäkuuta 1925.

Yleissopimus bakteriologisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltämiseksi ja niiden hävittämiseksi (SopS 14-15/1975)

Laki bakteriologisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltämiseksi ja niiden hävittämiseksi tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. SopS 14/1975

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Bakteriologisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltämiseksi ja niiden hävittämiseksi tehdyn yleissopimuksen, joka avattiin allekirjoitettavaksi 10 päivänä huhtikuuta 1972 ja joka Suomen puolesta allekirjoitettiin samana päivänä, määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Helsingissä 4 päivänä tammikuuta 1974.

Asetus bakteriologisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltämiseksi ja niiden hävittämiseksi tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta. SopS 15/1975

Ulkoasiainministerin esittelystä säädetään:

Lontoossa, Moskovassa ja Washingtonissa 10 päivänä huhtikuuta 1972 allekirjoitettavaksi avattu yleissopimus bakteriologisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltämiseksi ja niiden hävittämiseksi, jonka eräät määräykset on hyväksytty 4 päivänä tammikuuta 1974 annetulla lailla (257/75), jonka tasavallan presidentti ratifioinut samana päivänä ja jota koskevat ratifioimiskirjat on 4 päivänä helmikuuta 1974 talletettu Amerikan Yhdysvaltain, Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan hallitusten huostaan, on voimassa 26 päivästä maaliskuuta 1975 niin kuin siitä on on sovittu.

Helsingissä 4 päivänä huhtikuuta 1975.

Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot,

päätäten toimia yleiseen ja täydelliseen aseidenriisuntaan, kaikenlaisten joukkotuhousteiden kieltäminen ja hävittäminen mukaanluettuna, johtavan tehokkaan kehityksen aikaansaamiseksi ja vakuuttuneina siitä, että kemiallisten ja bakteriologisten (biologisten) aseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltäminen ja niiden hävittäminen tehokkaiden toimenpiteiden avulla helpottaa yleisen ja täydellisen aseidenriisunnan saavuttamista tiukan ja tehokkaan kansainvälisen valvonnan alaisena,

todeten 17 päivänä kesäkuuta 1925 tehdyn, tukehduttavien, myrkyllisten ja muiden samankaltaisten kaasujen sekä bakteriologisten keinojen käytön kieltoa sodassa koskevan Geneven pöytäkirjan tärkeän merkityksen ja tietoisina myös siitä vaikutuksesta, joka sanotulla pöytäkirjalla on jo ollut ja edelleen on sodan kauhujen lievittämiseksi,

vakuuttaen uudelleen pitävänsä kiinni tämän pöytäkirjan periaatteista ja päämääristä ja kehottaen kaikkia valtioita niitä ehdottomasti noudattamaan, palauttaen mieliin, että Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on toistuvasti tuominnut kaikki 17 päivänä kesäkuuta 1925 tehdyn Geneven pöytäkirjan periaatteiden ja päämäärien vastaiset teot,

haluten edistää kansojen välisen luottamuksen voimistumista ja kansainvälisen ilmapiirin yleistä paranemista,

haluten myös edistää Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan tarkoitusten ja periaatteiden toteutumista,

vakuuttuneina sellaisten vaarallisten joukkotuhousoseiden, joissa käytetään kemiallista ja bakteriologisia aineita, hävittämisen tärkeydestä ja kiireellisyydestä valtioiden asevarastoista tehokkaiden toimenpiteiden avulla,

todeten, että bakteriologisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kieltämistä koskeva sopimus on ensimmäinen mahdollinen askel tehokkaihin toimenpiteisiin johtavan sopimuksen aikaansaamiseksi myös kemiallisten aseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoinnin ehkäisemiseksi ja päättäen jatkaa neuvotteluja tässä tarkoituksessa,

päättäenä, koko ihmiskunnan edun nimessä, estää kokonaan mahdollisuus bakteriologisten (biologisten) aineiden ja toksiinien käyttämiseen aseina, vakuuttuneina, että tällainen käyttö sotisi ihmiskunnan omaatuntoa vastaan, ja ettei mitään ponnistuksia ole säästettävä tämän vaaran saattamiseksi mahdollisimman vähäiseksi,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Jokainen tämän yleissopimuksen sopimusvaltio sitoutuu siihen, ettei se milloinkaan missään olosuhteissa kehitä, tuota, varastoi tai muulla tavalla hanki tai säilytä hallussaan:

- 1) Sen tyyppisiä tai sellaisia määriä mikrobi tai muita biologisia aineita tai mitä alkuperää tahansa olevia tai millä menetelmällä tahansa tuotettuja toksiineja, joita ennaltaehkäiseviin, suojaaviin ja muihin rauhanomaisiin tarkoituksiin nähden ei voida pitää oikeutettuina;
- 2) Aseita, laitteita tai välineitä aineiden tai toksiinien levittämiseksi, joiden tarkoituksena on käyttää näitä aineita tai toksiineja vihamielisiin tarkoituksiin tai aseelliseen selkkaukseen.

2 artikla

Jokainen tämän yleissopimuksen sopimusvaltio sitoutuu hävittämään tai muuntamaan rauhanomaisiin tarkoituksiin, niin pian kuin mahdollista, mutta viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulosta, kaikki tämän yleissopimuksen 1 artiklassa mainitut aineet, toksiinit, aseet, laitteet ja välineet aineiden ja toksiinien levittämiseksi, jotka ovat sen hallussa tai sen lainkäyttövallan tai valvonnan alaisia. Pantas-

sa täytäntöön tämän artiklan määräyksiä on noudatettava kaikkia tarpeellisia varotoimenpiteitä väestön ja ympäristön suojelemiseksi.

3 artikla

Jokainen tämän yleissopimuksen sopimusvaltio sitoutuu siihen, ettei se luovuta kenellekään, välittömästi tai välillisesti, tai muulla tavalla avusta, rohkaise tai taivuta mitään valtiota, valtioryhmää tai kansainvälistä järjestöä valmistamaan tai muuten hankkimaan mitään tämän yleissopimuksen 1 artiklassa mainittuja aineita, toksiineja, aseita, laitteita tai välineitä aineiden ja toksiinien levittämiseksi.

4 artikla

Jokaisen tämän yleissopimuksen sopimusvaltion on valtiosääntönsä mukaisesti ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin kieltääkseen ja estääkseen tämän yleissopimuksen 1 artiklassa mainittujen aineiden, toksiinien, aseiden, laitteiden ja välineiden levittämisen, kehittämisen, tuotannon, varastoinnin, hankkimisen tai säilyttämisen tämän valtion alueella tai missä tahansa sen lainsäädäntövallan tai valvonnan alaisena.

5 artikla

Yleissopimuksen sopimusvaltiot sitoutuvat neuvottelemaan keskenään ja olemaan yhteistyössä niiden ongelmien ratkaisemiseksi, joita saattaa syntyä tämän yleissopimuksen päämäärien tai sen määräysten soveltamisen yhteydessä. Tämän artiklan mukaiset neuvottelut ja yhteistyö voidaan myös suorittaa asianomaisia kansainvälisiä menettelytapoja käyttäen Yhdistyneiden Kansakuntien puitteissa sen peruskirjan mukaisesti.

6 artikla

- 1) Jokainen yleissopimuksen sopimusvaltio, joka toteaa, että jokin toinen sopimusvaltio rikkoo tämän yleissopimuksen määräyksistä johtuvat velvoitteensa, voi jättää valituksen Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvostolle. Tällaisen valituksen tulee sisältää kaikki mahdollinen näyttö sen pätevyyden vahvistamiseksi sekä pyyntö sen käsittelemiseksi turvallisuusneuvostossa.
- 2) Jokainen yleissopimuksen sopimusvaltio sitoutuu toimimaan yhteistyössä jokaisen tutkimuksen suorittamisessa, jonka turvallisuusneuvosto saattaa panna alulle Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan määräysten mukaisesti neuvoston vastaanottaman valituksen perusteella. Turvallisuusneuvosto tiedottaa yleissopimuksen sopimusvaltioille tutkimuksen tuloksista.

7 artikla

Jokainen yleissopimuksen sopimusvaltio sitoutuu antamaan apuaan Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisesti jokaiselle sitä pyytävälle yleissopimuksen sopimuspuolelle, milloin turvallisuusneuvosto päättää, että tämä sopimuspuoli on joutunut vaaralle alltiiksi tämän yleissopimuksen loukkaamisen johdosta, tai tukemaan tälle sopimuspuolelle annettavaa apua.

8 artikla

Tämän yleissopimuksen määräysten ei ole katsottava millään tavalla rajoittavan tai vähentävän nii-

tä velvoitteita, joihin jokin valtio on 17 päivänä ke-säkuuta 1925 tehdyn tukehduuttavien, myrkyllisten ja muiden samankaltaisten kaasujen sekä bakteriologisten keinojen käytön kieltoa koskevan Geneven pöytäkirjan nojalla sitoutunut.

9 artikla

Jokainen tämän yleissopimuksen sopimusvaltio va-kuuttaa pitävänsä päämääränään kemiallisten aseiden tehokasta kieltoa ja tässä tarkoituksessa sitou-tuu jatkamaan neuvotteluja vilpittömässä mielessä niiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltämistä ja niiden hävittämistä koskevia tehokkaita toimenpiteitä sekä kemiallisten agenssien asetarkoituksiin tuottamista tai käyttämistä varten erityisesti suunniteltuja laitteita tai agenssien levit-tämisvälineitä koskevia asianmukaisia toimenpitei-tä tarkoittavan sopimuksen aikaansaamiseksi mah-dollisimman pian.

10 artikla

- 1) Yleissopimuksen sopimusvaltiot sitoutuvat hel-pottamaan bakteriologisten (biologisten) agenssien ja toksiinien rauhanomaiseen käyttöön liit-tyvien laitteiden, aineiden sekä tieteellisten ja teknologisten tietojen mahdollisimman laajaa vaihtoa, ja niillä on oikeus osallistua siihen. Yleis-sopimuksen sopimuspuolten, joilla on siihen mah-dollisuus, on myös oltava yhteistyössä edistääk-seen yksinään tai yhdessä muiden valtioiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa tieteellisten keksintöjen edelleen kehittämistä ja soveltamista bakteriologian (biologian) alalla tautien ehkäisemi-seksi tai multa rauhanomaisia tarkoituksia varten.
- 2) Tätä yleissopimusta on sovellettava siten, että väl-tetään haittaamasta yleissopimuksen sopimusvaltioiden taloudellista tai teknologista kehitystä tai kansainvälistä yhteistyötä rauhanomaisen bakteriologisen (biologisen) toiminnan alalla, mukaan luettuna bakteriologisten (biologisten) agenssien ja toksiinien sekä bakteriologisten (biologisten) agenssien ja toksiinien valmistamiseen, käyttämi-seen tai tuottamiseen rauhanomaisia tarkoituk-sia varten tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti tarkoitettujen laitteiden kansainväli-nen vaihto.

11 artikla

Jokainen sopimusvaltio voi ehdottaa muutoksia tähän yleissopimukseen. Muutokset tulevat voimaan jokaiseen muutokset hyväksyneeseen sopimusval-tioon nähden yleissopimuksen sopimusvaltioiden enemmistön hyväksytyä ne ja sen jälkeen jokai-seen muuhun sopimusvaltioon nähden sinä päivänä, jona se on ne hyväksynyt.

12 artikla

Viiden vuoden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulosta, tai aikaisemmin, mikäli yleisso-pimuksen sopimuspuolien enemmistö sitä ehdot-taa tallettajahallituksille, pidetään yleissopimuksen sopimusvaltioiden välinen konferenssi Genevessä, Sveitsissä, tämän yleissopimuksen toiminnan tar-kistamiseksi, sen varmistamiseksi, että johdannon päämäärät ja yleissopimuksen määräykset, mu-kaanluettuina kemiallisia aseita koskevia neuvot-

teluja tarkoittavat määräykset, toteutetaan. Tässä tarkistuksessa on otettava huomioon kaikki uudet, tähän yleissopimukseen vaikuttavat tieteelliset ja teknologiset kehitysvaiheet.

13 artikla

- 1) Tämä yleissopimus on voimassa rajoittamatto-man ajan.
- 2) Jokaisella tämän yleissopimuksen sopimusvaltiolla on oikeus kansallisen itsensä määräämisoikeutensa pe-rusteella irtisanoa tämä yleissopimus, jos se katsoo, että poikkeukselliset tapahtumat, jotka vaikuttavat tämän yleissopimuksen soveltamisalaan, ovat saat-taneet tämän valtion tärkeimmät edut vaaranalai-siksi. Sen on ilmoitettava irtisanomisestaan muille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvostolle kolme kuukautta etukäteen. Ilmoituksen tulee sisältää sel-vitys poikkeuksellisista tapahtumista, joiden sopi-musvaltio katsoo vaarantaneen tärkeimmät etunsa.

14 artikla

- 1) Tämä yleissopimus on avoimia kaikkien valtioi-den allekirjoitettavaksi. Jokainen valtio, joka ei al-lekirjoita yleissopimusta ennen sen voimaantuloa tämän artiklan 3 kohdan mukaisesti, voi liittyä sii-hen milloin tahansa.
- 2) Tämä yleissopimus on allekirjoittajavaltioiden ra-tifioitava. Ratifioimis- ja liittymiskirjat on talletet-tava Amerikan Yhdysvaltojen, Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton hal-litusten, jotka täten määrätään tallettajahallituk-siksi, huostaan.
- 3) Tämä yleissopimus tulee voimaan kahdenkymme-nenkahden hallituksen tallettama ratifioimis- tai liittymiskirjansa, mukaanluettuna yleissopimuk-sen tallettajiksi määrätty hallitukset.
- 4) Niiden valtioiden osalta, joiden ratifioimis- tai liittymiskirjat talletetaan tämän yleissopimuksen voimaantulon jälkeen, yleissopimus tulee voimaan niiden ratifioimis- tai liittymiskirjojen tal-lettamispäivänä.
- 5) Tallettajahallitusten on viipymättä tiedotettava kaikille allekirjoittajavaltioiden jokaisen ratifioimis- ja liittymiskirjan talletuspäivästä, tämän yleisso-pimuksen voimaantulopäivästä ja muiden ilmoi-tusten vastaanottamisesta.
- 6) Tallettajahallitukset rekisteröivät tämän yleisso-pimuksen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskir-jan 102 artiklan mukaisesti.

15 artikla

Tämä yleissopimus, jonka englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan tallettajahallitusten arkistoihin. Tallettajahallitukset toimittavat allekirjoittaja- ja liittymisvaltioiden hallituksille oikeaksi to-distetut jäljennökset tästä yleissopimuksesta.

Minkä vakuudeksi allekirjoittaneet, asianmukai-sesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet Itämän yleissopimuksen.

Tehty kolmena kappaleena Lontoossa, Moskovas-sa ja Washingtonissa 10 päivänä huhtikuuta 1972.

Kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskeva yleissopimus sekä Suomen lainsäädäntöä koskevat muutokset (SopS 17-19/1997)

Laki kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta. SopS 17/1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentissa määrättyllä tavalla, säädetään:

1 §

Yleissopimuksen voimaansaattaminen

Pariisissa 13 päivänä tammikuuta 1993 kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämisestä sekä niiden hävittämistä tehdyn yleissopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Viranomaiset

Yleissopimuksen ylin täytäntöönpanoviranomainen, jolle kuuluu sen soveltaminen ja valvonnan ylin johto, on Suomessa ulkoasiainministeriö.

Ulkoasiainministeriö voi antaa Helsingin yliopiston kemiallisen aseiden kieltosopimuksen valvontalaitokselle yleissopimuksen ja 5 §:n mukaisiin tarkastuksiin liittyviä tehtäviä sekä muita yleissopimuksen soveltamiseen liittyviä viranomaistehtäviä.

Yleissopimuksen edellyttämästä vientivalvonnasta vastaa kauppa- ja teollisuusministeriö. Puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain (242/90) soveltamisalaan kuuluvista tehtävistä vastaa kuitenkin puolustusministeriö.

Läkelaitos toimii 4 §:ssä tarkoitettuna lupaviranomaisena.

3 §

Viranomaisten välinen tietojenvaihto

Tämän lain nojalla valvontaa suorittavalla viranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta yleissopimuksen tai tämän lain mukaista valvontaa varten tarvittavia tietoja.

Edellä 2 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten saavat salassapitosäännösten estämättä toimittaa yleissopimuksen edellyttämiä tämän lain nojalla saamiaan tietoja muiden sopimusvaltioiden yleissopimuksen VII artiklassa tarkoitetuille kansallisille viranomaisille ja yleissopimuksen VIII artiklassa tarkoitettulle järjestölle.

4 §

Luvanvarainen toiminta

Yleissopimuksen kemikaaliliitteen 1 luettelon sisältämien kemikaalien ja lähtöaineiden tuottaminen,

hankkiminen, säilyttäminen tai käyttö on Suomessa sallittua vain tutkimus-, lääketieteellisiin, farmaseuttisiin tai suojelutarkoituksiin läkelaitoksen luvalla siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

5 §

Tarkastus- ja valvontaoikeudet

Yleissopimuksen VI ja IX artiklan mukaisten tarkastusten toimittamiseksi ulkoasiainministeriöllä ja 2 §:n 2 momentissa mainitulla laitoksella sekä, ulkoasiainministeriön edustajan läsnä ollessa, Kemiallisten aseiden kieltojärjestön tarkastajilla ja yleissopimuksen IX artiklan 12 kappaleessa tarkoitettulla tarkkailijalla on oikeus yleissopimuksen mukaisesti

- 1) päästä sellaiselle alueelle tai sellaiseen rakennukseen, tehtaaseen tai muuhun laitokseen, joka yleissopimuksen mukaisesti voidaan tarkastaa,
- 2) pysäyttää ja tarkastaa tarkastettavaan kohteeseen menevää ja sieltä tulevaa tavaraliikennettä,
- 3) saada tai ottaa näytteitä sekä valokuvia tai muita kuvataallenteita tarkastuksen kohteesta,
- 4) tuoda tarkastettavaan kohteeseen mittauslaitteita tai muita teknisiä laitteita, jotka ovat tarpeen tietojen hankkimiseen tai rekisteröimiseen, sekä käyttää siellä olevia tällaisia laitteita sekä
- 5) saada tarkastettavan kohteen toiminnanharjoittajalta tai tämän palveluksessa olevalta tarkastuksen toimittamiseksi tarpeelliset tiedot.

Ulkoasiainministeriöllä on oikeus yleissopimuksen noudattamisen valvomiseksi määrätä toimitettavaksi tarkastus 1 momentissa tarkoitettua kohteessa. Tarkastuksesta on voimassa, mitä 1 momentissa säädetään.

Ennen tarkastuksen toimittamista toiminnanharjoittajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on mahdollista vaarantamatta tarkastuksen tavoitteita tai rikkomatta yleissopimuksen mukaisia tarkastusvelvoitteita.

Tämä pykälä ei oikeuta yksityisasuntoon kohdistuvaan tarkastukseen.

6 §

Virka-apu

Poliisi, kemikaalilaissa (744/89) tarkoitettujen valvontaviranomaiset sekä kemikaalien maahantuonnin ja maastaviennin osalta tullilaitos ja rajavartiolaitos ovat velvollisia antamaan virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi ja täytäntöönpanemiseksi.

7 §

Tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on annettava 2 §:n 2 momentissa mainitulle valvontalaitokselle yleissopimuksen asettamien velvoitteiden noudattamisen valvontaa varten tarvittavat tiedot siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

8 §

Salassapitovelvollisuus

Joka tähän lakiin tai yleissopimuksen soveltamiseen liittyvässä tehtävässään on saanut tiedon toisen ammatti- tai liikesalaisuudesta, ei saa sitä luvattomasti paljastaa tai käyttää.

Kemiallisten aseiden kieltojärjestöltä saatuja luottamuksellisiksi määriteltyjä tietoja ei saa paljastaa tai käyttää yleissopimuksen vastaisesti.

9 §

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Joka rikkoo 8 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava kemiallisten aseiden kielto- sopimuksen salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virkamiehen ja julkisyhteisön työntekijän salassapitovelvollisuuden rikkomisesta säädetään rikoslain 40 luvun 5 §:ssä.

10 §

Kemikaalien tuonti ja vienti

Yleissopimuksen sääntelemien kemikaalien tuontia ja vientiä koskevista yleissopimuksen mukaisista rajoituksista säädetään asetuksella.

Yleissopimuksen sääntelemien kemikaalien tuonnista ja viennistä on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetussa laissa (157/74) sekä puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetussa laissa (242/90) ja niiden nojalla annetuissa säännöksissä on säädetty tai määrätty.

11 §

Valvontaviranomaisen kiellot ja määräykset

Jos toiminnanharjoittaja rikkoo 4 tai 7 §:n tai niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, ulkoasiainministeriö tai asianomainen valvontaviranomainen, ei kuitenkaan 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu valvontalaitos, voi kieltää toiminnanharjoittajaa jatkamasta tai toistamasta säännösten tai määräysten vastaista menettelyä ja määrätä toiminnanharjoittajaa, muutoin täyttämään säännöksissä ja määräyksissä säädetty velvoitteet.

12 §

Uhkasakko

Valvontaviranomainen voi tehostaa 11 §:n nojalla antamaansa kieltä tai määräystä uhkasakolla. Uhkasakon määrää maksettavaksi lääninhallitus.

13 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

Helsingissä 3 päivänä helmikuuta 1995

Laki kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämisestä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta Sops 18/1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta helmikuun 3 päivänä 1995 annetun lain 9 § seuraavasti:

9 §

Rangaistukset

Rangaistus kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta säädetään rikoslain 11 luvun 7 a §:ssä.

Rangaistus 8 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 14 päivänä maaliskuuta 1997

Asetus kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämisestä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta annetun lain voimaantulosta. Sops 19/1997

Ulkoasiainministeriön esittelystä säädetään kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta helmikuun 3 päivänä 1995 annetun lain (346/1997) nojalla:

1 §

Pariisissa 13 päivänä tammikuuta 1993 kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämisestä sekä niiden hävittämistä tehty yleissopimus, jonka eräät määräykset on hyväksytty 3 päivänä helmikuuta 1995 annetulla lailla (346/1997), jota on muutettu 14 päivänä maaliskuuta 1997 annetulla lailla (347/1997), ja jonka tasavallan presidentti on ratifioinut 3 päivänä helmikuuta 1995 ja jota koskeva ratifioimiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan 7 päivänä helmikuuta 1995, tulee voimaan 29 päivänä huhtikuuta 1997 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Yleissopimuksen todentamisliitteen VI osan C osastossa tarkoitettu yksittäinen pienimuotoinen laitos on Suomessa Puolustusvoimien tutkimuskeskus. Yleissopimuksen todentamisliitteen VI osan C osastossa tarkoitettu muu laitos Suomessa on Helsingin Yliopiston yhteydessä toimiva kemiallisen aseiden kieltosopimuksen valvontalaitos, jäljempänä valvontalaitos.

3 §

Yleissopimuksen kemikaaliliitteen 1 luettelossa mainittujen kemikaalien tai lähtöaineiden tuottaminen, hankkiminen, säilyttäminen tai käyttäminen tutkimus-, lääketieteellisiin, farmaseuttisiin tai suojelutarkoituksiin, mikäli 1 luettelon sisältämien kemikaalien yhteismäärä toiminnanharjoittajaa ja laitosta kohden on enemmän kuin 100 grammaa vuodessa, on sallittua vain lääkelaitoksen luvalla. Yleissopimuksen 1 luettelossa mainittujen kemikaalien tai lähtöaineiden tuontiin tai toimitukseen Suomen alueelle on haettava määrästä riippumatta aina lääkelaitoksen lupa.

Läkelaitos voi myöntää 1 momentissa tarkoitettua luvan kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua valvontalaitoksen puoltavan lausunnon perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua lupaa on haettava viimeistään 45 vuorokautta ennen luvanvaraista toimenpidettä. Lupahakemuksen on liitettävä selvitys yleissopimuksen kemikaaliliitteen 1 luettelossa mainittujen kemikaalien määrästä ja käytötarkoituksesta sekä yleistiedot laitoksesta, jossa kemikaalien tuottaminen, säilyttäminen tai käyttäminen tapahtuu.

4 §

Toiminnanharjoittajan on vuosittain tammikuun loppuun mennessä ilmoitettava valvontalaitokselle yleissopimuksen kemikaaliliitteen 2 luettelossa mainitun kemikaalintuotannon, käsittelyn, kuluksen, viennin ja tuonnin määrät edellisen kalenterivuoden osalta.

Toiminnanharjoittajan on vuosittain tammikuun loppuun mennessä ilmoitettava valvontalaitokselle yleissopimuksen kemikaaliliitteen 3 luettelossa mainitun kemikaalintuotannon, viennin ja tuonnin määrät edellisen kalenterivuoden osalta.

Toiminnanharjoittajan on vuosittain tammikuun loppuun mennessä ilmoitettava valvontalaitokselle, mikäli toiminnanharjoittaja on pyydyttävä tässä momentissa tarkoitettuja tietoja kirjallisesti, asetettava kohtuullinen määräaika tietojen antamiselle sekä ilmoitettava pyynnössään, mihin yleissopimuksen määräyksen pyyntö perustuu.

Toiminnanharjoittajan on lisäksi annettava valvontalaitokselle muut yleissopimuksen asettamien velvoitteiden noudattamisen valvomiseksi tarvittavat tiedot. Valvontalaitoksen on pyydyttävä tässä momentissa tarkoitettuja tietoja kirjallisesti, asetettava kohtuullinen määräaika tietojen antamiselle sekä ilmoitettava pyynnössään, mihin yleissopimuksen määräyksen pyyntö perustuu.

5 §

Yleissopimuksen kemikaaliliitteen 1 luettelon sisältämiä kemikaaleja ja lähtöaineita, lukuunottamatta risiiniä ja saxitoksiinia, saa viedä Euroopan yhteisön ulkopuolelle tai toimittaa toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon vain tutkimus-, lääketieteellisiin, farmaseuttisiin tai suojelutarkoituksiin puo-

lustusministeriön myöntämällä maastavientiluvalla ja risiiniä ja saxitoksiinia vain kauppa- ja teollisuusministeriön myöntämällä vientilisenssillä. Maastavientilupaa tai vientilisenssiä on haettava vähintään 45 vuorokautta ennen viennin tai toimituksen aiotua ajankohtaa.

Yleissopimuksen kemikaaliliitteen 2 ja 3 luettelon sisältämiä kemikaaleja ja lähtöaineita saa viedä Euroopan yhteisön ulkopuolelle tai toimittaa neuvoston päätöksen N:o 94/942/YUTP IV liitteessä luettujen kaksikäyttötuotteiden osalta toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon vain kauppa- ja teollisuusministeriön myöntämällä vientilisenssillä.

Lupa- ja lisensointimenettelyn ja siihen liittyvän valvonnan osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä laissa puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta (242/1990) ja laissa kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta (562/1996) ja niiden nojalla annetuissa säädöksissä säädetään.

6 §

Ulkoasiainministeriö antaa tarvittaessa tarkempia säännöksiä tämän asetuksen soveltamisesta.

7 §

Kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta 3 päivänä helmikuuta 1995 annettu laki (346/1997) ja sen muuttamisesta 14 päivänä maaliskuuta 1997 annettu laki (347/1997) sekä tämä asetus tulevat voimaan 29 päivänä huhtikuuta 1997.

Helsingissä 18 päivänä huhtikuuta 1997

Kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskeva YLEISSOPIMUS

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto

I artikla Yleiset velvoitteet

II artikla Määritelmät ja käsitteet

III artikla Ilmoitukset

IV artikla Kemialliset aseet

V artikla Kemiallisten aseiden tuotantolaitokset

VI artikla Toiminta, jota tämä yleissopimus ei kiellä

VII artikla Kansalliset täytäntöönpanotoimet

VIII artikla Järjestö

IX artikla Neuvottelut, yhteistyö, ja tosiasioiden selvittäminen

X artikla Apu ja suojauminen kemiallisilta aseilta

XI artikla Taloudellinen ja teknologinen kehitys

XII artikla Toimenpiteet tilanteiden oikaisemiseksi ja sopimuksen noudattamisen varmistamiseksi, mukaan lukien pakotteet

XIII artikla Suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin

XIV artikla Riitojen ratkaisu

XV artikla Muutokset

XVI artikla Voimassaolo ja irtisanominen

XVII artikla Liitteiden asema

XVIII artikla Allekirjoittaminen

XIX artikla Ratifioiminen

XX artikla Liittyminen

XXI artikla Voimaantulo
XXII artikla Varaumat
XXIII artikla Tallettaja
XXIV artikla Todistusvoimaiset tekstit
Kemikaaliliite
Täytäntöönpanoa ja todentamista koskeva liite
("Todentamisliite")
Luottamuksellisten tietojen suojelua koskeva liite
("Luottamuksellisuusliite")

Johdanto

Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot päättävät toimia tavoitteenaan saada aikaan todellista kehitystä tiukassa ja tehokkaassa kansainvälisessä valvonnassa tapahtuvassa yleisessä ja täydellisessä aseidenriisunnassa, kaikenlaisten joukkotuhoaseiden kieltäminen ja hävittäminen mukaan luettuna,

haluavat edistää Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan tarkoitusten ja periaatteiden toteutumista,

palauttavat mieliin, että Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on toistuvasti tuominut kaikki Genevessä 17 päivänä kesäkuuta 1925 allekirjoitetun tukahduttavien, myrkyllisten tai muiden samankaltaisten kaasujen sekä bakteriologisten keinojen kieltämistä sodassa koskevan pöytäkirjan (vuoden 1925 Geneven pöytäkirja) periaatteiden ja päämäärien vastaiset toimet,

tunnustavat, että tämä yleissopimus vahvistaa vuoden 1925 Geneven pöytäkirjan sekä Lontoossa, Moskovassa ja Washingtonissa 10 päivänä huhtikuuta 1972 allekirjoitetun bakteriologisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoinnin kieltämistä ja niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen periaatteita ja päämääriä sekä niiden mukaisia velvoitteita,

muistavat bakteriologisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoinnin kieltämistä ja niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen 9 artiklan sisältämän päämäärän,

päättävät koko ihmiskunnan edun vuoksi täydellisesti poistaa kemiallisten aseiden käytön mahdollisuuden täytäntöönpanemalla tämän yleissopimuksen määräykset, ja täten täydentää vuoden 1925 Geneven pöytäkirjan mukaisia velvoitteita,

tunnustavat voimassaoleviin sopimuksiin ja kansainvälisen oikeuden soveltuviin periaatteisiin sisältyvän kiellon käyttäjä ympäristömyrkyjä sodankäyntimenetelmänä,

katsovat, että kemian alan saavutuksia tulee käyttää yksinomaan ihmiskunnan hyväksi,

haluavat, vahvistaakseen kaikkien sopimusvaltioiden taloudellista ja teknologista kehitystä, edistää kemikaalien vapaata kauppaa sekä kansainvälistä yhteistyötä ja tieteellisen ja teknisen tiedon vaihtoa kemian alalla tarkoituksiin, joita ei kielletä tässä yleissopimuksessa,

ovat vakuuttuneita siitä, että täydellinen ja tehokas kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kielto ja näiden aseiden hävittäminen on olennainen askel näiden yhteisten päämäärien saavuttamisessa, ovat sopineet seuraavasta:

I Artikla

Yleiset velvoitteet

- Jokainen tämän yleissopimuksen sopimusvaltio sitoutuu siihen, ettei se koskaan missään olosuhteissa
 - kehitä, valmista, muutoin hanki, varastoi tai säilytä kemiallisia aseita taikka välittömästi tai välillisesti siirrä kemiallisia aseita kenellekään,
 - käytä kemiallisia aseita,
 - ryhdy mihinkään kemiallisten aseiden käyttöä valmisteleviin sotilaallisiin toimenpiteisiin,
 - avusta, rohkaise tai suostuttele ketään millään tavoin toimimaan tavalla, joka tämän yleissopimuksen mukaan on sopimusvaltiolta kielletty.
- Jokainen sopimusvaltio sitoutuu tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti hävittämään omistamansa tai hallitsemansa tai lainkäyttövaltansa taikka valvontansa alaiseen paikkaan sijoitetut kemialliset aseet.
- Jokainen sopimusvaltio sitoutuu hävittämään kaikki toisen sopimusvaltion alueelle hylkäämänsä kemialliset aseet tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti.
- Jokainen sopimusvaltio sitoutuu tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti hävittämään omistamansa tai hallitsemansa tai lainkäyttövaltansa taikka valvontansa alaiseen paikkaan sijoitetun kemiallisten aseiden tuotantolaitoksen.
- Jokainen sopimusvaltio sitoutuu olemaan käyttämättä mellakantorjunta-aineita sodankäyntimenetelmänä.

II Artikla

Määritelmät ja arviointiperusteet

Tässä yleissopimuksessa:

- "Kemialliset aseet" tarkoittaa seuraavia, joko yhdessä tai erikseen
 - myrkyllisiä kemikaaleja ja niiden lähtöaineita, paitsi silloin kun niitä käytetään tarkoituksiin, joita ei kielletä tässä yleissopimuksessa, edellyttäen, että ne ovat laadultaan ja määrältään kyseisten tarkoitusten mukaisia,
 - ammuksia ja laitteita, jotka on nimenomaisesti suunniteltu aiheuttamaan kuolemaa tai muuta vahinkoa a kohdassa yksilöityjen myrkykkemikaalien myrkyllisillä ominaisuuksilla, jotka vapautuisivat tällaisten ammuksien ja laitteiden käyttämisen seurauksena,
 - välineistöä, joka on nimenomaisesti suunniteltu suoraan käytettäväksi yhdessä b kohdassa yksilöityjen ammusten ja laitteiden kanssa.
- "Myrkyllinen kemikaali" tarkoittaa kemikaalia, jonka kemiallinen vaikutus elintoimintoihin voi aiheuttaa kuoleman, tilapäisen toimintakyvyttömyyden tai pysyvää vahinkoa ihmisille tai eläimille. Määritelmään sisältyvät kaikki kemikaalit riippumatta kemikaalin alkuperästä ja tuotantomenetelmästä tai siitä, tuotetaanko ne laitoksissa, ammuksissa vai muualla.
(Tätä yleissopimusta sovellettaessa myrkylliset kemikaalit, joihin sovelletaan sopimuksen todentamistoimia, on lueteltu kemikaaliliitteen lueteloissa.)
- "Lähtöaine" tarkoittaa kemiallista reaktanttia, jota käytetään myrkyllisen kemikaalin valmistuksessa tuotantomenetelmästä riippumatta. Tämä kä-

sittä avainkomponentit kahdesta tai useammasta komponentista koostuvassa kemiallisessa järjestelmässä.

(Tätä yleissopimusta sovellettaessa lähtöaineet, joihin sovelletaan sopimuksen todentamismenetelmiä, on lueteltu kemikaaliliitteen luetteloissa.)

4. "Avainkomponentti kaksi- tai monikomponenttisisä kemiallisessa järjestelmässä" (jäljempänä "avainkomponentti") tarkoittaa lähtöainetta, jolla on tärkein merkitys lopullisen tuotteen myrkyllisten ominaisuuksien aikaansaamisessa ja joka reagoi nopeasti muiden kahdesta tai useammasta komponentista koostuvassa kemiallisessa järjestelmässä olevien kemikaalien kanssa.
5. "Vanhat kemialliset aseen" tarkoittaa
 - a) kemiallisia aseita, jotka on valmistettu ennen vuotta 1925, ja
 - b) kemiallisia aseita, jotka on valmistettu vuosien 1925 ja 1946 välisenä aikana ja jotka ovat siinä määrin huonontuneet tai vaurioituneet, ettei niitä enää voida käyttää kemiallisina aseina.
6. "Hylätyt kemialliset aseen" tarkoittaa kemiallisia aseita, myös vanhoja kemiallisia aseita, jotka valtio on 1 päivänä tammikuuta 1925 jälkeen hylännyt toisen valtion alueelle ilman viimeksi mainitun valtion suostumusta.
7. "Mellakantorjunta-aine" tarkoittaa kemikaalia, jota ei ole kemikaaliliitteen luetteloissa, joka voi nopeasti aiheuttaa ihmiselle aistielinten ärsytystä tai toimintakyvyttömyyttä ja jonka vaikutus häviää pian altistumisen päätyttyä.
8. "Kemiallisten aseiden tuotantolaitos"
 - a) tarkoittaa välineistöä sekä välineistön sisältävää rakennusta, joka on suunniteltu, rakennettu tai jota on käytetty 1 päivänä tammikuuta 1946 jälkeen
 - i) osana kemikaalien tuotantovaihetta ("lopullinen tekninen vaihe"), jolloin välineistön ollessa toiminnassa materiaalivirrat sisältävät
 - 1) kemikaaliliitteen 1 luettelossa mainittuja kemikaaleja tai
 - 2) muita kemikaaleja, joita ei käytetä yli tuhatta kiloa vuodessa sopimusvaltion alueella tai sen lainkäyttövallan taikka valvonnan alaisuudessa sijaitsevassa paikassa tarkoituksiin, joita ei kielletä tässä yleissopimuksessa, mutta joita voidaan käyttää kemiallisten aseiden valmistuksessa, tai
 - ii) jota käytetään kemiallisten aseiden täyttämiseen. Tällä tarkoitetaan muun muassa kemikaaliliitteen 1 luettelossa mainittujen kemikaalien täyttämistä ammuksiin, laitteisiin tai varastosäiliöihin; kemikaalien täyttämistä säiliöihin, jotka ovat osa koottua kaksimponenttiammusta tai -laitetta; tai kemiallisiin alkuammuksiin, jotka ovat osa koottua yksikomponenttiammusta tai -laitetta, ja kyseisen säiliön tai kemiallisen alkuammuksen lataamista vastaaviin ammuksiin tai laitteisiin,
 - b) ei tarkoita
 - i) laitosta, jonka enimmäiskapasiteetti a kohdan i alakohdassa mainittujen kemikaalien synteesissä on vähemmän kuin tuhat kiloa,
 - ii) laitosta, jossa valmistetaan tai on valmistettu a kohdan i alakohdassa mainittua kemikaalia, kun kyseinen kemikaali on väistämätön sivutuote toiminnassa, joka tähtää tarkoituksiin, joita ei kielletä tässä yleissopimuksessa, edellyttäen, että

tämä kemikaali muodostaa enintään 3 prosenttia koko tuotteesta ja että laitokset ovat yleissopimuksen soveltamista ja todentamisjärjestelmiä käsittelevässä liitteessä (jäljempänä "todentamisliite") mainitun ilmoitusmenettelyn ja tarkastusten kohteena tai

- iii) yksittäistä pienimuotoista laitosta, jota käytetään todentamisliitteen VI osan mukaisesti 1 luettelossa mainittujen kemikaalien tuotantoon tarkoituksiin, joita ei kielletä tässä yleissopimuksessa.
9. "Tarkoitukset, joita ei kielletä tässä yleissopimuksessa" tarkoittaa
 - a) toimintaa teollisuuden, maatalouden, tieteellisen tutkimuksen, lääketieteen tai farmasian hyväksi tai muuhun rauhanomaiseen tarkoitukseen,
 - b) suojelutoimintaa, joka liittyy suoraan suojautumiseen myrkyllisiä kemikaaleja ja kemiallisia aseita vastaan,
 - c) sotilaallisia tarkoituksia, joihin ei liity kemiallisten aseiden käyttöä ja jotka eivät ole riippuvaisia kemikaalien myrkyllisten ominaisuuksien käytämisestä sodankäyntimenetelmänä,
 - d) lainvalvontaa, myös valtionsisäisiä mellakoiden torjuntatoimia.
10. "Tuotantokapasiteetti" tarkoittaa vuosittaista määrällistä tietyn kemikaalin tuotantopotentiaalia, joka perustuu asianomaisessa tuotantolaitoksessa käytössä olevaan tai käyttöön otettavaksi suunniteltuun tekniseen menetelmään. Kapasiteetin katsotaan vastaavan ilmoitettua ohjearvokapasiteettia, tai mikäli tämä ei ole tiedossa, vastaavan suunniteltua kapasiteettia. Ilmoitetulla ohjearvokapasiteetilla tarkoitetaan optimaalisissa olosuhteissa laitteen maksimaalista tuotantotehoa, joka on määritelty yhden tai useampien koekäyttöjen avulla. Suunnitellulla kapasiteetilla tarkoitetaan vastaavaa, teoreettisesti laskettua tuotantotehoa.
11. "Järjestö" tarkoittaa Kemiallisten aseiden kieltöjärjestöä, jota koskevat määräykset ovat tämän yleissopimuksen VIII artiklassa.
12. VI artiklassa kemikaalin
 - a) "tuotanto" tarkoittaa sen muodostamista kemiallisen reaktion avulla,
 - b) "käsittely" tarkoittaa sen fyysisistä käsittelyä, kuten formulointia, uuttamista ja puhdistamista, jossa kemikaalia ei muuteta toiseksi kemikaaliksi,
 - c) "kulutus" tarkoittaa kemikaalin muuttamista toiseksi kemikaaliksi kemiallisen reaktion avulla.

III Artikla Ilmoitukset

1. Jokainen sopimusvaltio esittää järjestölle viimeistään kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun tämä yleissopimus tulee sen osalta voimaan, seuraavat ilmoitukset, joissa se
 - a) kemiallisten aseiden osalta
 - i) ilmoittaa, omistaako se, tai onko sen hallinnassa tai sijaitseeko sen lainkäyttövallan taikka valvonnan alaisessa paikassa kemiallisia aseita,
 - ii) ilmoittaa omistuksessaan tai hallinnassaan olevien tai lainkäyttövaltansa taikka valvontansa alaiseen paikkaan sijoitettujen kemiallisten aseiden tarkan sijainnin ja kokonaismäärän sekä antaa niistä yksityiskohtaisen luettelon todentamisliitteen IV (A) osan 1-3 kappaleen mukaisesti; tämä ei koske iii alakohdassa tarkoitettuja kemiallisia aseita,

- iii) ilmoittaa alueellaan olevista kemiallisista aseista, jotka ovat toisen valtion omistuksessa ja hallinnassa tai jotka on sijoitettu toisen sopimusvaltion lainkäyttövallan tai valvonnan alaiseen paikkaan, todentamisliitteen IV (A) osan 4 kappaleen mukaisesti,
- iv) ilmoittaa, onko se siirtänyt tai vastaanottanut, välittömästi tai välillisesti, kemiallisia aseita 1 päivänä tammikuuta 1946 jälkeen, ja esittää yksilöidyn selvityksen tällaisten aseiden siirroista ja vastaanottamisista todentamisliitteen IV (A) osan 5 kappaleen mukaisesti,
- v) esittää yleissuunnitelman omistuksessaan tai hallinnassa olevien, tai lainkäyttövaltansa taikka valvontansa alaiseen paikkaan sijoitettujen kemiallisten aseiden hävittämisestä todentamisliitteen IV (A) osan 6 kappaleen mukaisesti,
- b) vanhojen ja hylättyjen kemiallisten aseiden osalta
 - i) ilmoittaa, onko sen alueella vanhoja kemiallisia aseita, ja antaa niistä kaikki saatavissa olevat tiedot todentamisliitteen IV (B) osan 3 kappaleen mukaisesti,
 - ii) ilmoittaa, onko sen alueella hylättyjä kemiallisia aseita, ja antaa niistä kaikki saatavissa olevat tiedot todentamisliitteen IV (B) osan 8 kappaleen mukaisesti,
 - iii) ilmoittaa, onko se hylännyt kemiallisia aseita toisten valtioiden alueille, ja antaa näistä aseista kaikki saatavissa olevat tiedot todentamisliitteen IV (B) osan 10 kappaleen mukaisesti,
- c) kemiallisten aseiden tuotantolaitosten osalta
 - i) ilmoittaa, onko sillä, tai onko sillä ollut omistuksessaan tai hallinnassaan tai onko sen lainkäyttövallan tai valvonnan alaisessa paikassa sijainnut kemiallisten aseiden tuotantolaitoksia tammikuuta 1 päivän 1946 jälkeen,
 - ii) esittää yksilöidyn selvityksen 1 päivän tammikuuta 1946 jälkeen omistuksessaan tai hallinnassaan olevista tai olleista tai lainkäyttövaltansa taikka valvontansa alaisessa paikassa sijainneista tai sijaitsevista kemiallisten aseiden tuotantolaitoksista todentamisliitteen V osan 1 kappaleen mukaisesti; tämä ei koske iii alakohdassa tarkoitettuja laitoksia,
 - iii) ilmoittaa alueellaan olevasta kemiallisten aseiden tuotantolaitoksesta, joka on tai on ollut toisen valtion omistuksessa tai hallinnassa tai sijainnut toisen sopimusvaltion lainkäyttövallan taikka valvonnan alaisena 1 päivän tammikuuta 1946 jälkeen todentamisliitteen V osan 2 kappaleen mukaisesti,
 - iv) ilmoittaa, onko se siirtänyt tai vastaanottanut, välittömästi tai välillisesti, kemiallisten aseiden tuotantolaitteistoa 1 päivän tammikuuta 1946 jälkeen, ja esittää selvityksen tällaisen kaluston siirroista ja vastaanottamisista todentamisliitteen V osan 3-5 kappaleen mukaisesti,
 - v) esittää yleissuunnitelman omistuksessaan tai hallinnassa olevien tai lainkäyttövaltansa taikka valvontansa alaisessa paikassa sijaitsevien kemiallisten aseiden tuotantolaitosten hävittämisestä todentamisliitteen V osan 6 kappaleen mukaisesti,
 - vi) ilmoittaa toimenpiteistään omistuksessaan tai hallinnassa olevien tai lainkäyttövaltansa taikka valvontansa alaisessa paikassa sijaitsevien kemiallisten aseiden tuotantolaitosten sulkemiseksi

- todentamisliitteen V osan 1 kappaleen mukaisesti,
 - vii) esittää yleissuunnitelman omistuksessaan tai hallinnassaan olevien tai lainkäyttövaltansa taikka valvontansa alaisessa paikassa sijaitsevien kemiallisten aseiden tuotantolaitosten väliaikaisesta muuttamisesta kemiallisten aseiden hävittämislaitoksiksi todentamisliitteen V osan 7 kappaleen mukaisesti,
 - d) muiden laitosten osalta ilmoittaa omistuksessaan tai hallinnassaan olevien tai lainkäyttövaltansa taikka valvontansa alaisessa paikassa sijaitsevien sellaisten laitosten tai tehtaiden tarkkan sijainnin, luonteen ja yleisen toimialan, jotka on suunniteltu, rakennettu tai joita on käytetty 1 päivän tammikuuta 1946 jälkeen ensisijaisesti kemiallisten aseiden kehittämiseen, ilmoituksen tulee sisältää muun muassa laboratoriot sekä kehittyly- ja koealueet,
 - e) mellakantorjunta-aineiden osalta, ilmoittaa mellakoiden torjuntaa varten hallussaan pitämiensä kemikaalien kemiallisen nimen, rakennekaavan ja Chemical Abstracts Servicen (CAS) antaman rekisterinumeron, jos sellainen on annettu; tämä ilmoitus on saatettava ajan tasalle viimeistään kolmenkymmenen päivän kuluttua minkä tahansa sitä koskevan muutoksen voimaantulosta.
2. Tämän artiklan ja todentamisliitteen IV osan asiaankuuluvia määräyksiä ei sopimusvaltion oman harkinnan mukaan sovelleta kemiallisiin aseisiin, jotka on haudattu sen alueelle ennen 1 päivää tammikuuta 1977 ja jotka pysyvät haudatuina tai jotka on laskettu mereen ennen 1 päivää tammikuuta 1985.

IV Artikla

Kemialliset aseet

1. Tämän artiklan määräykset sekä yksityiskohtaiset menettelyt sen täytäntöönpanemiseksi soveltuvat kaikkiin kemiallisiin aseisiin, jotka ovat sopimusvaltion omistuksessa tai hallinnassa tai jotka on sijoitettu sen lainkäyttövallan taikka valvonnan alaiseen paikkaan, lukuunottamatta vanhoja kemiallisia aseita ja hylättyjä kemiallisia aseita, joihin sovelletaan todentamisliitteen IV (B) osaa.
2. Yksityiskohtaiset menettelyt tämän artiklan täytäntöönpanemiseksi on esitetty todentamisliitteessä.
3. Kaikki paikat, joissa varastoidaan tai tuhoetaan 1 kappaleessa määriteltyjä kemiallisia aseita, ovat järjestelmällisen, paikalla tapahtuvan tarkastuksen ja paikalle sijoitettujen valvontalaitteiden avulla suoritettun todentamisen alaisia todentamisliitteen IV (A) osan mukaisesti.
4. Jokaisen sopimusvaltion tulee välittömästi III artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaisen ilmoituksen annettuaan taata pääsy 1 kappaleessa määriteltyjen kemiallisten aseiden luo, jotta ilmoituksen sisältö voitaisiin järjestelmällisesti todentaa paikalla tapahtuvan tarkastuksen avulla. Sen jälkeen mikään sopimusvaltio ei saa siirtää mitään näistä kemiallisista aseista muualle kuin kemiallisten aseiden hävittämislaitokseen. Sen tulee järjestää pääsy sellaisten kemiallisten aseiden luo järjestelmällistä, paikalla tapahtuvan todentamista varten.
5. Jokaisen sopimusvaltion tulee taata pääsy kemiallisten aseiden hävityslaitoksiin ja niiden varas-

- tointialueille, jotka se omistaa tai joita se hallitsee taikka jotka on sijoitettu sen lainkäyttövallan tai valvonnan alaiseen paikkaan, jotta järjestelmällinen todentaminen voidaan suorittaa paikalla tapahtuvien tarkastusten ja paikalle sijoitettujen valvontalaitteiden avulla.
6. Jokaisen sopimusvaltion on hävitettävä kaikki 1 kappaleessa määritellyt kemialliset aseet todentamisliitteessä sovitun hävittämisaikataulun ja -järjestyksen mukaisesti (tämän jälkeen "hävittämisyjärjestys"). Hävittäminen on aloitettava viimeistään kahden vuoden kuluttua yleissopimuksen voimaantulosta asianomaisen sopimusvaltion osalta, ja sen tulee päättyä viimeistään 10 vuoden kuluessa yleissopimuksen voimaantulosta. Sopimusvaltio saa hävittää tällaiset kemialliset aseet nopeammassa tahdissa.
 7. Jokaisen sopimusvaltion tulee
 - a) esittää yksityiskohtainen suunnitelma 1 kappaleessa määriteltujen kemiallisten aseiden hävittämiseksi todentamisliitteen IV (A) osan 29 kappaleen mukaisesti viimeistään 60 päivää ennen vuotuisen hävittämiskauden alkamista; yksityiskohtaisen suunnitelman tulee käsittää kaikki varastot, jotka on tarkoitus hävittää seuraavan vuotuisen kauden aikana,
 - b) antaa vuosittain ilmoitukset 1 kappaleessa määriteltujen kemiallisten aseiden hävittämisuunnitelmien täytäntöönpanosta viimeistään 60 päivän kuluttua jokaisen vuotuisen hävittämiskauden päättymisestä, ja
 - c) vahvistaa viimeistään 30 päivän kuluttua siitä, kun hävittäminen on suoritettu loppuun, että kaikki 1 kappaleessa tarkoitetut kemialliset aseet on hävitetty.
 8. Mikäli valtio ratifioi tämän sopimuksen tai liittyy siihen 6 kappaleessa säädetyn 10 vuoden hävittämiskauden jälkeen, sen tulee hävittää 1 kappaleessa määritellyt kemialliset aseet niin pian kuin mahdollista. Hallintoneuvoston on määrättävä hävittämisyjärjestys ja tiukat todentamismenettelyt tällaiselle sopimusvaltiolle.
 9. Kemialliset aseet, joiden olemassaolon sopimusvaltio on saanut selville ensimmäisen kemiallisen aseita koskevan ilmoituksen jälkeen, on ilmoitettava, varmennettava ja hävitettävä todentamisliitteen IV (A) osan mukaisesti.
 10. Jokaisen sopimusvaltion tulee kuljettaessaan varastoidessaan ja hävittäessään kemiallisia aseita sekä ottaessaan niistä näytteitä ensisijaisesti varmistaa ihmisten turvallisuus ja ympäristön suojeleminen. Jokainen sopimusvaltio kuljettaa, varastoi ja hävittää kemialliset aseet ja ottaa niistä näytteet kansallisten turvallisuus- ja päästörajoitusten mukaisesti.
 11. Jokaisen sopimusvaltion, jolla on alueellaan kemiallisia aseita, jotka ovat toisen valtion omistuksessa tai hallinnassa tai sijoitettuna toisen valtion lainkäyttövallan taikka valvonnan alaiseen paikkaan, on kaikin tavoin pyrittävä varmistamaan, että nämä aseet on siirretty pois sen alueelta viimeistään yhden vuoden kuluttua siitä, kun yleissopimus on sen osalta tullut voimaan. Jos niitä ei vuoden kuluessa ole siirretty, sopimusvaltio voi pyytää järjestöä ja muita valtioita avustamaan näiden kemiallisten aseiden hävittämisessä.
 12. Jokainen sopimusvaltio sitoutuu toimimaan yhteistyössä muiden sopimusvaltioiden kanssa näiden pyytäessä tietoja tai apua kahdensivälisesti tai teknisen sihteeristön kautta koskien keinoja tai menetelmiä kemiallisten aseiden turvalliseksi ja tehokkaaksi hävittämiseksi.
 13. Suorittaessaan tämän artiklan ja todentamisliitteen IV (A) osan mukaisia todentamistoimia järjestön tulee harkita keinoja, joiden avulla vältetään sopimusvaltioiden tekemien kahden- tai monenvälisen kemiallisten aseiden varastointi- ja hävittämissopimusten tarpeeton toistaminen. Tämän vuoksi hallintoneuvoston on rajoitettava todentaminen keinoihin, jotka vain täydentävät niitä keinoja, joihin on ryhdytty kyseisten kahden- tai monenvälisen sopimusten mukaisesti, jos se katsoo, että
 - a) kyseisen sopimuksen todentamismääräykset vastaavat tämän artiklan ja todentamisliitteen IV (A) osan määräyksiä,
 - b) kyseisen sopimuksen täytäntöönpano antaa riittävän varmuuden tämän sopimuksen olennaisten määräysten noudattamisesta ja
 - c) kahden- tai monenvälisen sopimuksen osapuolet ilmoittavat järjestölle kaikista todentamistoimenpiteistään.
 14. Jos hallintoneuvosto tekee 13 kappaleen mukaisen päätöksen, järjestöllä on oikeus valvoa kahden- tai monenvälisen sopimuksen täytäntöönpanoa.
 15. Edellä 13 ja 14 kappaleen määräykset eivät poista sopimusvaltion velvollisuutta antaa III artiklan, tämän artiklan sekä todentamisliitteen IV (A) osan mukaisia ilmoituksia.
 16. Jokaisen sopimusvaltion on huolehdittava niiden kemiallisten aseiden hävittämiskustannuksista, jotka se on velvollinen hävittämään. Sen on myös huolehdittava näiden kemiallisten aseiden varastoimisen ja hävittämisen todentamiskustannuksista, jos hallintoneuvosto ei toisin päättä. Jos hallintoneuvosto päättää rajoittaa järjestön todentamistoimia 13 kappaleen mukaisesti, järjestön täydentävän todentamisen ja valvonnan kustannukset on maksettava Yhdistyneiden Kansakuntien maksusteikon mukaan VIII artiklan 7 kappaleen määräyksen mukaisesti.
 17. Tämän artiklan ja todentamisliitteen IV osan asiaankuuluvia määräyksiä ei sopimusvaltion oman harkinnan mukaan sovelleta kemiallisiin aseisiin, jotka on haudattu sen alueelle ennen 1 päivää tammikuuta 1977 ja pysyvät haudattuina, tai jotka on laskettu mereen ennen 1 päivää tammikuuta 1985.

XIII Artikla

Suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin

Minkään tämän yleissopimuksen määräyksen ei saa tulkita millään tavoin rajoittavan tai vähentävän minkään valtion Genevessä 17 kesäkuuta 1925 allekirjoitetun tukahduttavien, myrkyllisten tai muiden samankaltaisten kaasujen sekä bakteriologisten keinojen kieltämistä sodassa koskevan pöytäkirjan ja Lontoossa, Moskovassa ja Washingtonissa 10 huhtikuuta 1972 allekirjoitetun bakteriologisten (biologisten) ja myrkkuyaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltämistä ja niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen nojalla omaksumia velvoitteita.

Yleissopimus jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä (Ottawan sopimus) (SopS 12–13/2012)

Laki jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta SopS 12/2012

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sopimuksen voimaansaattaminen

Jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä Oslossa 18 päivänä syyskuuta 1997 tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Viranomaiset

Yleissopimuksen päävastuullinen täytäntöönpanoviranomainen on Suomessa ulkoasiainministeriö.

3 §

Tietojen luovuttaminen

Suomen viranomainen voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 1 §:ssä tarkoitetun yleissopimuksen velvoitteiden toteuttamiseksi tarpeellisia asiakirjoja ja tietoja kyseisen sopimuksen 6–8 artiklan mukaisesti.

4 §

Selvitysmenettely

Yleissopimuksen 8 artiklan mukaisen selvitysmenettelyn toteuttamiseksi ulkoasiainministeriön edustajalla ja yleissopimuksen 8 artiklan 14 kappaleessa tarkoitetulla selvitysvaltuuskunnalla on oikeus yleissopimuksen mukaisesti:

- 1) päästä sellaiselle Suomen valvonnassa olevalle alueelle tai valvonnassa olevaan laitokseen, joka yleissopimuksen 8 artiklan 14 kappaleen mukaisesti voi olla selvityksen kohteena; ja
- 2) tuoda selvittävään kohteeseen mittauslaitteita tai muita teknisiä laitteita, jotka ovat tarpeen tietojen hankkimiseen tai rekisteröimiseen, sekä käyttää siellä olevia tällaisia laitteita.

Ennen selvityksen toimittamista selvityksen kohteena olevalle toiminnanharjoittajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on mahdollista vaarantamatta selvityksen tavoitteita tai rikkomatta yleissopimuksen mukaisia selvitysvelvoitteita. Selvitystä ei saa kuitenkaan kohdistaa pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuihin tiloihin.

5 §

Virka-apu

Viranomaisen on annettava ulkoasiainministeriölle tämän lain noudattamiseksi ja täytäntöön pa-

nemiseksi sellaista tarpeellista virka-apua, jonka antamiseen asianomainen viranomainen on toimivaltainen. Virka-avun pyytämisestä päättää ulkoasiainministeriö.

6 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2011

Tasavallan presidentin asetus jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain voimaantulosta. SopS 13/2012

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä Oslossa 18 päivänä syyskuuta 1997 tehty yleissopimus tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2012 niin kuin siitä on sovittu.

Eduskunta on hyväksynyt sopimuksen 25 päivänä marraskuuta 2011 ja tasavallan presidentti 22 päivänä joulukuuta 2011. Liittymiskirja on talletettu Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan 9 päivänä tammikuuta 2012.

2 §

Jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annettu laki (1465/2011) tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2012.

3 §

Yleissopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

4 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2012.

Helsingissä 17 päivänä helmikuuta 2012

YLEISSOPIMUS JALKAVÄKIMIINOJEN KÄYTÖN, VARASTOINNIN, TUOTANNON JA SIIRRON KIELTÄMISESTÄ JA NIIDEN HÄVITTÄMISESTÄ **Johdanto**

Sopimuspuolet, jotka

ovat päättäneet lopettaa jalkaväkimiinojen aiheuttamat kärsimykset ja onnettomuudet, jotka tappavat tai vammauttavat viikoittain satoja, enimmäkseen syyttömiä ja puolustuskyvyttömiä, siviili-

henkilöitä ja erityisesti lapsia, haittaavat talouden kehitystä ja jälleenrakentamista sekä estävät pakolaisten ja maansisäisten pakolaisten kotiuttamisen ja joilla on muita vakavia seurauksia vielä vuosia miinojen asentamisen jälkeen,

katsovat tarpeelliseksi tehdä kaikkensa vastataakseen osaltaan tehokkaasti ja koordinoitusti siihen haasteeseen, jonka eri puolille maailmaa asennettujen jalkaväkimiinojen poistaminen asettaa, sekä varmistaakseen niiden tuhoamisen,

haluavat tehdä kaikkensa tarjotakseen apua miinojen uhrien hoitamiseen ja kuntouttamiseen, mukaan lukien uhrien sosiaalisen ja taloudellisen tilanteen palauttaminen ennalleen,

ovat tietoisia siitä, että jalkaväkimiinojen täydellisen kieltäminen olisi myös merkittävä luottamusta lisäävä toimi,

suhtautuvat myönteisesti hyväksytyyn, 3 päivänä toukokuuta 1996 muutettuun, pöytäkirjaan miinojen, ansojen ja muiden taistelulaitteiden käyttöä koskevasta kielloista tai rajoituksista, joka on liitetty yleissopimukseen tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, sekä kehottavat kaikkia valtioita, jotka eivät vielä ole ratifioineet pöytäkirjaa, ratifioimaan sen mahdollisimman pian,

suhtautuvat myönteisesti myös Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 10 päivänä joulukuuta 1996 antamaan päätöslauselmaan 51/45 S, jossa kaikkia valtioita kehoitetaan toimimaan tarmokkaasti, jotta saataisiin aikaan tehokas ja oikeudellisesti sitova kansainvälinen sopimus jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä,

suhtautuvat myönteisesti myös yksipuolisiin ja monenvälisiin toimiin, joita viime vuosina on toteutettu jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämiseksi, rajoittamiseksi ja keskeyttämiseksi,

korostavat, että yleisellä tietoisuudella on tärkeä merkitys humanitaaristen periaatteiden edistämisessä, kuten vaatimus jalkaväkimiinojen täydellisestä kieltämisestä osoittaa, ja antavat tunnustusta niille ponnisteluille, joihin Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälinen liike, kansainvälinen jalkaväkimiinojen vastainen kampanja ja useat muut kansalaisjärjestöt ovat ryhtyneet kaikkialla maailmassa kiellon aikaansaamiseksi,

palauttavat mieleen 5 päivänä lokakuuta 1996 annetun Ottawan julistuksen ja 27 päivänä kesäkuuta 1997 annetun Brysselin julistuksen, joissa kansainvälistä yhteisöä kehoitetaan neuvottelemaan kansainvälisestä ja oikeudellisesti sitovasta sopimuksesta jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämiseksi,

korostavat, että on suotavaa edistää kaikkien valtioiden liittymistä tähän yleissopimukseen, ja ovat päättäneet työskennellä tarmokkaasti edistääkseen yleissopimuksen maailmanlaajuisia hyväksyntää kaikissa asiaan liittyvissä yhteyksissä, mukaan lukien muun muassa Yhdistyneet kansakunnat, Aserisuntakonferenssi, alueelliset järjestöt ja eri ryhmittymät sekä tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden

voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen tarkistuskonferenssi, ja

noautuvat siihen kansainvälisen humanitaarisen oikeuden periaatteeseen, että aseellisten selkkausten sopimuspuolten oikeutta valita taistelumenetelmät tai -välineet on rajoitettu, ja periaatteeseen, että aseellisissa selkkauksissa ei saa käyttää sellaisia aseita, ammuksia, tarvikkeita ja taistelumenetelmiä, jotka aiheuttavat tarpeettoman laajoja vammoja tai tarpeetonta kärsimystä, sekä periaatteeseen, että siviilihenkilöiden ja taistelijoiden välillä on tehtävä ero, ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Yleiset velvoitteet

1. Sopimuspuolet sitoutuvat siihen, etteivät ne missään oloissa
 - a) käytä jalkaväkimiinoja;
 - b) kehitä, tuota tai muutoin hanki, varastoi, pidä hallussa tai siirrä suoraan tai välillisesti kenenkään käyttöön jalkaväkimiinoja;
 - c) auta, kannusta tai taivuta ketään millään tavoin ryhtymään toimintaan, joka on tämän yleissopimuksen mukaan kielletty sopimuspuolelta.
2. Sopimuspuolet sitoutuvat tuhoamaan kaikki jalkaväkimiinat tai varmistamaan niiden tuhoamisen tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti.

2 artikla

Määritelmät

1. "Jalkaväkimiina" tarkoittaa miinaa, joka on suunniteltu räjähtämään henkilön läsnäolosta, läheisyydestä tai kosketuksesta ja joka tekee taistelukyvyttömäksi, haavoittaa tai tappaa yhden tai useampia henkilöitä. Miinoja, jotka on suunniteltu räjähtämään ajoneuvon mutta ei henkilön läsnäolosta, läheisyydestä tai kosketuksesta ja joissa on käsittelynestolaite, ei tämän laitteen vuoksi katsota jalkaväkimiinoiksi.
2. "Miina" tarkoittaa ampumatarviketta, joka on suunniteltu sijoitettavaksi maan tai muun pintakerroksen alle, pinnalle tai lähelle ja räjähtämään henkilön tai ajoneuvon läsnäolosta, läheisyydestä tai kosketuksesta.
3. "Käsittelynestolaite" tarkoittaa laitetta, jonka tarkoituksena on suojata miinaa ja joka on osa miinaa tai yhdistetty tai liitetty miinaan tai sijoitettu sen alle ja joka aktivoituu, kun miinaa yritetään käsitellä tai sen toimintaa yritetään muutoin tahallisesti häiritä.
4. "Siirto" käsittää paitsi jalkaväkimiinojen konkreettisen siirtämisen jonkin valtion alueelle tai pois sieltä myös miinojen omistusoikeuden ja hallinnan siirtämisen, ei kuitenkaan sellaisen alueen luovuttamista, jolle on asennettu jalkaväkimiinoja.
5. "Miinoitettu alue" tarkoittaa aluetta, joka on vaarallinen sen vuoksi, että siellä on tai epäillään olevan miinoja.

3 artikla

Poikkeukset

1. Tämän yleissopimuksen 1 artiklassa määrättyjen yleisten velvoitteiden estämättä on sallittua pitää

hallussa tai siirtää tietty määrä jalkaväkimiino- ja miinanetsintä-, miinanraivaus- tai miinantuhoamistekniikan kehittämistä tai niihin liittyvää koulutusta varten. Näitä miinoja saa olla enintään se vähimmäismäärä, joka on ehdottoman välttämätön edellä mainittuihin tarkoituksiin.

2. Jalkaväkimiinojen siirto niiden tuhoamista varten on sallittua.

4 artikla

Varastoitujen jalkaväkimiinojen tuhoaminen

Sopimuspuolet sitoutuvat tuhoamaan kaikki omistamansa tai hallinnassaan olevat tai lainkäyttövaltaansa tai valvontaansa kuuluvat varastoidut jalkaväkimiinat tai varmistamaan niiden tuhoamisen muissa kuin 3 artiklassa määrätyissä tapauksissa mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään neljän vuoden kuluttua siitä, kun tämä yleissopimus on tullut voimaan kyseisen sopimuspuolen osalta.

5 artikla

Miinoitetuilla alueilla olevien jalkaväkimiinojen tuhoaminen

1. Sopimuspuolet sitoutuvat tuhoamaan kaikki lainkäyttövaltaansa tai valvontaansa kuuluvilla miinoitetuilla alueilla olevat jalkaväkimiinat tai varmistamaan niiden tuhoamisen mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun tämä yleissopimus on tullut voimaan kyseisen sopimuspuolen osalta.
2. Sopimuspuolet pyrkivät kaikin keinoin määrittämään kaikki lainkäyttövaltaansa tai valvontaansa kuuluvat alueet, joilla tiedetään tai epäillään olevan asennettuja jalkaväkimiinoja, ja varmistavat mahdollisimman pian, että kaikki niiden lainkäyttövaltaan tai valvontaan kuuluvissa miinoitetuilla alueilla olevat jalkaväkimiinat merkitään, niitä valvotaan tai ne suojataan aitaamalla tai muulla tavoin sen varmistamiseksi, että siviilihenkilöt pidetään tehokkaasti poissa alueelta, kunnes kaikki alueella olevat jalkaväkimiinat on tuhottu. Merkintöjen on vastattava vähintään niitä vaatimuksia, jotka on asetettu tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehtyyn yleissopimukseen liittyvässä miinojen, ansojen ja muiden taistelulaitteiden käyttöä koskevista kielloista tai rajoituksista tehdyssä pöytäkirjassa, sellaisena kuin se on muutettuna 3 päivänä toukokuuta 1996.
3. Jos sopimuspuoli katsoo, että se ei pysty tuhoamaan kaikkia tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuja jalkaväkimiinoja tai varmistamaan niiden tuhoamista vaaditussa ajassa, se voi pyytää sopimuspuolten kokoukselta tai tarkistuskonferenssilta jalkaväkimiinojen tuhoamisen määrääjän pidentämistä enintään kymmenellä vuodella.
4. Pyynnössä on mainittava
 - a) ehdotetun määrääjän pidennyksen kesto;
 - b) yksityiskohtaiset perustelut ehdotetulle määrääjän pidennykselle, mukaan lukien tiedot seuraavista:
 - i) kansallisten miinanraivausohjelmien mukaisten toimien valmistelu ja edistyminen;

ii) kyseisen sopimuspuolen käytettävissä olevat taloudelliset ja tekniset keinot kaikkien jalkaväkimiinojen tuhoamiseksi; ja

iii) seikat, jotka estävät kyseistä sopimuspuolta tuhoamasta kaikkia miinoitetuilla alueilla olevia jalkaväkimiinoja;

c) määrääjän pidennyksen humanitaariset, sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristöön liittyvät vaikutukset; ja

d) muut ehdotetun määrääjän pidennyksen kannalta olennaiset tiedot.

5. Sopimuspuolten kokous tai tarkistuskonferenssi arvioi pyynnön ottaen huomioon 4 kappaleessa mainitut tekijät ja päättää läsnä olevien ja äänestävien sopimuspuolten äänten enemmistöllä, voidaanko määrääjän pidentämistä koskevaan pyyntöön suostua.

6. Määrääjän pidennystä voidaan jatkaa tämän artiklan 3, 4 ja 5 kappaleen mukaisesti esitetystä uudesta pyynnöstä. Pyytäessään määrääjän pidennyksen jatkamista sopimuspuoli toimittaa asian kannalta olennaiset lisätiedot siitä, mitä tämän artiklan mukaisia toimia edellisen pidennetyin määrääjän kuluessa on toteutettu.

6 artikla

Kansainvälinen yhteistyö ja apu

1. Sopimuspuolilla on tähän yleissopimukseen perustuvien velvoitteidensa täyttämiseksi oikeus pyytää ja vastaanottaa toteutettavissa olevaa apua muilta sopimuspuolilta mahdollisuuksien mukaan.
2. Sopimuspuolet sitoutuvat edistämään tämän yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvää laitteiden, aineiston ja tieteellisten ja teknisten tietojen vaihtoa mahdollisimman laajalti, ja niillä on oikeus osallistua tällaiseen vaihtoon. Sopimuspuolet eivät aseta perusteettomia rajoituksia miinanraivauslaitteiden ja niihin liittyvien teknisten tietojen toimittamiselle humanitaariseen tarkoitukseen.
3. Sopimuspuolet antavat mahdollisuuksiensa mukaan apua miinojen uhrien hoitamiseen ja kuntouttamiseen, uhrien sosiaalisen ja taloudellisen tilanteen palauttamiseen ennalleen sekä miinoja koskeviin valistusohjelmiin. Apua voidaan antaa muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien järjestelmän tai kansainvälisten, alueellisten tai kansallisten järjestöjen tai elinten kautta, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean, Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansallisten yhdistysten ja niiden kansainvälisen liiton tai kansalaisjärjestöjen kautta tai kahdenvälisesti.
4. Sopimuspuolet antavat mahdollisuuksiensa mukaan apua miinanraivaukseen ja siihen liittyvään toimintaan. Apua voidaan antaa muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien järjestelmän tai kansainvälisten tai alueellisten järjestöjen tai elinten kautta, kansalaisjärjestöjen tai valtiosta riippumattomien elinten kautta, kahdenvälisesti tai tukemalla Yhdistyneiden kansakuntien vapaaehtoista miinanraivausrahastoa tai muita alueellisia miinanraivausrahastoja.
5. Sopimuspuolet antavat mahdollisuuksiensa mukaan apua varastoitujen jalkaväkimiinojen tuhoamisessa.

6. Sopimuspuolet sitoutuvat antamaan Yhdistyneiden kansakuntien järjestelmän yhteyteen perustettuun miinanraivaustiedostoon tietoja erityisesti miinanraivauksessa käytettävistä menetelmistä ja teknologiasta sekä miinanraivaukseen liittyvien asiantuntijoiden, asiantuntijaalainten tai kansallisten yhteystahojen luetteloita.
7. Sopimuspuolet voivat pyytää Yhdistyneitä kansakuntia, alueellisia järjestöjä, muita sopimuspuolia tai muita toimivaltaisia hallitustenvälisiä tai valtiosta riippumattomia tahoja auttamaan niiden viranomaisia kansallisen miinanraivausohjelman laatimisessa, selvittääkseen muun muassa
 - a) jalkaväkimiinaongelman suuruuden ja laajuuden;
 - b) miinanraivausohjelman toteuttamiseen tarvittavat taloudelliset, tekniset ja henkilövoimavarat;
 - c) vuosimäärän, joka arvioidaan tarvittavan kaikkien niiden jalkaväkimiinoiden tuhoamiseen, jotka ovat kyseisen sopimuspuolen lainkäyttövaltaan tai valvontaan kuuluvilla miinoitetuilla alueilla;
 - d) miinoja koskevat valistustoimet, joilla vähennetään miinojen aiheuttamia vammoja ja kuolemantapauksia;
 - e) miinojen uhreille annettavan avun;
 - f) kyseisen sopimuspuolen hallituksen suhteen asiaan liittyviin miinanraivausohjelman toteuttamiseen osallistuviin valtiollisiin, hallitustenvälisiin tai valtiosta riippumattomiin tahoihin.
8. Sopimuspuolet, jotka antavat tai vastaanottavat apua tämän artiklan määräysten mukaisesti, toimivat yhteistyössä varmistaakseen sovittujen avustushelmien täysimääräisen ja nopean toteuttamisen.

7 artikla

Toimet avoimuuden lisäämiseksi

1. Sopimuspuolet antavat Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään 180 päivän kuluttua siitä, kun tämä yleissopimus on tullut voimaan kyseisen sopimuspuolen osalta, tiedot seuraavista:
 - a) 9 artiklassa tarkoitetut kansalliset täytäntöönpanotoimet;
 - b) kyseisen sopimuspuolen omistuksessa tai hallinnassa olevien tai sen lainkäyttövaltaan tai valvontaan kuuluville alueille varastoitujen jalkaväkimiinoiden kokonaismäärä; tiedoissa on mainittava kaikkien varastoitujen jalkaväkimiinatyypin jakautuminen tyyppiin, lukumäärän ja mahdollisuuksien mukaan eränumeron perusteella;
 - c) mahdollisuuksien mukaan kaikkien sellaisten kyseisen sopimuspuolen lainkäyttövaltaan tai valvontaan kuuluvien miinoitettujen alueiden sijainti, joilla on tai epäillään olevan jalkaväkimiinoja; tiedoissa on mainittava mahdollisimman yksityiskohtaisesti kaikkien jalkaväkimiinatyypien tyyppiä ja määrät kullakin miinoitettulla alueella sekä niiden asentamisen ajankohta;
 - d) kaikkien miinanetsintä-, miinanraivaus- tai miinantuhoamistekniikan kehittämistä tai niihin liittyvää koulutusta varten hallussa pidettyjen tai siirrettyjen tai tuhoamista varten siirrettyjen jalkaväkimiinoiden tyyppiä, määrät ja mahdollisuuksien mukaan eränumerot sekä tahot, jotka kyseinen sopimuspuoli on valtuuttanut jalkaväkimiinoiden hallussapitoon tai siirtoon 3 artiklan mukaisesti;

- e) jalkaväkimiinoiden tuotantolaitosten käyttötarkoituksen muuttamiseen tai lakkauttamiseen tarkoitettujen ohjelmien edistymisen;
 - f) 4 ja 5 artiklan mukaiseen jalkaväkimiinoiden tuhoamiseen tarkoitettujen ohjelmien edistymisen; tiedoissa on mainittava tuhoamisessa käytettävien menetelmien yksityiskohdat, kaikkien tuhoamispaikkojen sijainti sekä sovellettavat turvallisuus- ja ympäristövaatimukset;
 - g) kaikkien sellaisten jalkaväkimiinoiden tyyppiä ja määriä, jotka on tuhottu sen jälkeen, kun tämä yleissopimus on tullut voimaan kyseisen sopimuspuolen osalta; tiedoissa on mainittava kaikkien 4 ja 5 artiklan mukaisesti tuhottujen jalkaväkimiinoiden määrän jakautuminen tyypeittäin sekä mahdollisuuksien mukaan kaikkien 4 artiklan mukaisesti tuhottujen jalkaväkimiinatyypin eränumerot;
 - h) kaikkien tuotettujen jalkaväkimiinoiden tekniset ominaisuudet siltä osin kuin ne ovat tiedossa sekä kyseisen sopimuspuolen omistuksessa tai hallinnassa olevien jalkaväkimiinatyypin tekniset ominaisuudet; tiedoissa on mainittava kohtuullisten mahdollisuuksien mukaan sellaiset tiedot, jotka voivat helpottaa jalkaväkimiinoiden paikantamista ja raivaamista; näihin tietoihin on sisällytettävä vähintään miinojen mitat, laukeamistapa, räjähteen ja metallin määrä sekä värivalokuvat ja muut sellaiset tiedot, jotka voivat helpottaa miinanraivausta; ja
 - i) toimet, jotka on toteutettu väestön varoittamiseksi välittömästi ja tehokkaasti kaikista 5 artiklan 2 kappaleen mukaisesti määritetyistä alueista.
2. Sopimuspuolet päivittävät tämän artiklan mukaisesti toimitetut tiedot vuosittain siten, että ne kattavat viimeisimmän kalenterivuoden, ja antavat ne Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille viimeistään kunkin vuoden huhtikuun 30 päivänä.
 3. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin toimittaa kaikki saamansa tiedot sopimuspuolille.

8 artikla

Yleissopimuksen noudattamisen helpottaminen ja sen noudattamista koskevat selvitykset

1. Sopimuspuolet sopivat neuvottelevansa ja toimivansa yhteistyössä keskenään tämän yleissopimuksen määräysten täytäntöönpanossa sekä pyrkivänsä yhdessä yhteistyön hengessä tekemään sopimuspuolille helpommaksi noudattaa tämän yleissopimuksen mukaisia velvoitteitaan.
2. Jos yksi tai useampi sopimuspuoli haluaa selvittää tai ratkaista kysymyksiä siitä, miten toinen sopimuspuoli noudattaa tämän yleissopimuksen määräyksiä, se voi esittää kyseiselle sopimuspuolelle asiaa koskevan selvityspyynnön Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin välityksellä. Pyynnön mukana on toimitettava kaikki tarvittavat tiedot. Sopimuspuolet pidättäytyvät perusteettomien selvityspyynnöiden esittämisestä, ja väärinkäytösten välttäminen on varmistettava. Sopimuspuoli, joka vastaanottaa selvityspyynnön, toimittaa pyynnön esittäneelle sopimuspuolelle 28 päivän kuluessa Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin välityksellä kaikki tiedot, jotka auttavat asian selvittämisessä.
3. Jos pyynnön esittänyt sopimuspuoli ei saa vastausta Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin väli-

- tyksellä edellä mainitussa ajassa tai katsoo, ettei selvityspyynnön annettu vastaus ole tyydyttävä, se voi Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin välityksellä esittää asiaa käsiteltäväksi seuraavassa sopimuspuolten kokouksessa. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin toimittaa esityksen sekä kaikki tarvittavat selvityspyynnön liittyvät tiedot kaikille sopimuspuolille. Kaikki nämä tiedot toimitetaan selvityspyynnön vastaanottaneelle sopimuspuolelle, jolla on oikeus antaa vastineensa.
- Ennen sopimuspuolten kokouksen koolle kutsumista mikä tahansa asiaan liittyvistä sopimuspuolista voi pyytää Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeriltä hyviä palveluksia pyydetyn selvityksen helpottamiseksi.
 - Pyynnön esittänyt sopimuspuoli voi ehdottaa Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin välityksellä sopimuspuolten erityiskokouksen koolle kutsumista asian käsittelemiseksi. Tällöin Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin antaa ehdotuksen sekä kaikki asiaan liittyvien sopimuspuolten toimittamat tiedot tiedoksi kaikille sopimuspuolille ja pyytää niitä ilmoittamaan, kannattavako ne sopimuspuolten erityiskokouksen koolle kutsumista asian käsittelemiseksi. Jos 14 päivän kuluessa tiedoksiannosta vähintään kolmasosa sopimuspuolista on ilmoittanut kannattavansa sopimuspuolten erityiskokousta, Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin kutsuu sopimuspuolten erityiskokouksen koolle seuraavan 14 päivän kuluessa. Kokous on päätösvaltainen, kun sopimuspuolten enemmistö on läsnä.
 - Sopimuspuolten kokous tai tapausten mukaan sopimuspuolten erityiskokous ratkaisee ensin, tuleeko asiaa käsitellä edelleen, ottaen huomioon kaikki asiaan liittyvien sopimuspuolten toimittamat tiedot. Sopimuspuolten kokous tai sopimuspuolten erityiskokous pyrkii kaikin keinoin saavuttamaan yksimielisen päätöksen. Jos kaikista pyrkimyksistä huolimatta yksimielisyyttä ei saavuteta, päätös tehdään läsnä olevien ja äänestävien sopimuspuolten äänten enemmistöllä.
 - Kaikki sopimuspuolet toimivat täysimittaisessa yhteistyössä sopimuspuolten kokouksen tai sopimuspuolten erityiskokouksen kanssa asian käsittelemiseksi, mukaan lukien mahdolliset 8 kappaleen mukaisesti valtuutetut selvitysvaltuuskunnat.
 - Jos tarvitaan lisäselvitystä, sopimuspuolten kokous tai sopimuspuolten erityiskokous valtuuttaa selvitysvaltuuskunnan ja vahvistaa sen toimeksiannon läsnä olevien ja äänestävien sopimuspuolten äänten enemmistöllä. Selvityspyynnön vastaanottanut sopimuspuoli voi milloin tahansa kutsua selvitysvaltuuskunnan alueelleen. Tällainen selvitysvaltuuskunnan vierailu ei edellytä sopimuspuolten kokouksen tai sopimuspuolten erityiskokouksen päätöstä. Selvitysvaltuuskunta, joka koostuu enintään yhdeksästä asiantuntijasta ja on nimetty ja hyväksytty 9 ja 10 kappaleen mukaisesti, voi koota lisätietoja vierailukohteessa tai muissa selvityspyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainkäyttövaltaan tai valvontaan kuuluvissa paikoissa, jotka liittyvät välittömästi väitettyyn yleissopimuksen noudattamista koskevaan asiaan.
 - Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin laatii ja päivittää luettelon sopimuspuolten toimittamista pätevien asiantuntijoiden nimistä ja kansallisuuksista sekä muista heitä koskevista olennaisista tiedoista ja antaa luettelon tiedoksi kaikille sopimuspuolille. Luetteloon merkitty asiantuntija katsotaan nimetyksi mihin tahansa selvitysvaltuuskuntaan, jolle sopimuspuoli ilmoita kirjallisesti vastustavansa tätä. Vastustettu asiantuntija ei osallistu selvitysvaltuuskunnan toimintaan häntä vastustaneen sopimuspuolen lainkäyttövaltaan tai valvontaan kuuluvalla alueella, jos vastustuksesta on ilmoitettu ennen asiantuntijan nimeämistä kyseiseen selvitysvaltuuskuntaan.
 - Saatuana pyynnön sopimuspuolten kokoukselta tai sopimuspuolten erityiskokoukselta Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin nimeää selvitysvaltuuskunnan jäsenet ja sen puheenjohtajan neuvoteltuaan asiasta selvityspyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen kanssa. Selvitysvaltuuskuntaan ei nimitä valtuuskunnan nimeämistä pyytäneiden sopimuspuolten tai siihen suoraan liittyvien sopimuspuolten kansalaisia. Selvitysvaltuuskunnan jäsenillä on 13 päivän helmikuuta 1946 tehdyn Yhdistyneiden kansakuntien erioikeuksia ja vapauksia koskevan yleissopimuksen VI artiklan mukaiset erioikeudet ja vapaudet.
 - Selvitysvaltuuskunnan jäsenet saapuvat selvityspyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen alueelle mahdollisimman pian, kuitenkin vähintään 72 tunnin varoitusajalla. Selvityspyynnön vastaanottanut sopimuspuoli toteuttaa tarvittavat hallinnolliset toimet valtuuskunnan vastaanottamiseksi, kuljettamiseksi ja majoittamiseksi sekä varmistaa valtuuskunnan turvallisuuden mahdollisimman pitkälle valtuuskunnan ollessa sen valvontaan kuuluvalla alueella.
 - Selvitysvaltuuskunta voi tuoda selvityspyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen alueelle tarvittavat laitteet, joita käytetään ainoastaan koottaessa tietoja väitetystä sopimuksen noudattamista koskevasta asiasta, sanotun kuitenkin rajoittamatta kyseisen sopimuspuolen suvereniteettia. Ennen saapumistaan valtuuskunta ilmoittaa selvityspyynnön vastaanottaneelle sopimuspuolelle, mitä laitteita se aikoo käyttää työskentelynsä aikana.
 - Selvityspyynnön vastaanottanut sopimuspuoli pyrkii kaikin keinoin varmistamaan, että selvitysvaltuuskunnalle annetaan mahdollisuus keskustella kaikkien sellaisten asiaan liittyvien henkilöiden kanssa, jotka saattavat pystyä antamaan tietoja väitetystä sopimuksen noudattamista koskevasta asiasta.
 - Selvityspyynnön vastaanottanut sopimuspuoli myöntää selvitysvaltuuskunnalle pääsyn kaikille valvonnassaan oleville alueille ja kaikkiin valvonnassaan oleviin laitoksiin, joilta tai joista sopimuksen noudattamista koskevaan asiaan liittyviä tietoja on oletettavasti koottavissa. Pääsyn edellytyksenä on noudatettava järjestelyjä, jotka selvityspyynnön vastaanottanut sopimuspuoli katsoo tarpeellisiksi seuraavilla perusteilla:
 - arkaluonteisten laitteiden, tietojen tai alueiden suojaaminen;
 - sellaisten kyseisen sopimuspuolen perustuslaillisten velvoitteiden suojaaminen, jotka koskevat

- omistusoikeuksia, etsintää ja takavarikkoa, tai muita perustuslaillisia oikeuksia; tai
- c) selvitysvaltuuskunnan jäsenten fyysisen suojelun ja turvallisuuden varmistaminen.

Jos selvityspyynnön vastaanottanut sopimuspuoli toteuttaa edellä tarkoitettuja järjestelyjä, sen on pyrittävä kaikin kohtuullisin keinoin osoittamaan muulla tavalla noudattavansa tätä yleissopimusta.

15. Selvitysvaltuuskunta saa viipyä kyseisen sopimuspuolen alueella enintään 14 päivää ja yksittäisessä paikassa enintään 7 päivää, jollei toisin sovita.
16. Kaikki salassa pidettävänä toimitetut tiedot, jotka eivät liity selvitysvaltuuskunnan selvitettävänä olevaan asiaan, käsitellään salassa pidettävänä.
17. Selvitysvaltuuskunta antaa selvityksensä tuloksista kertomuksen sopimuspuolten kokoukselle tai sopimuspuolten erityiskokoukselle Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin välityksellä.
18. Sopimuspuolten kokous tai sopimuspuolten erityiskokous käsittelee kaikki asiaan liittyvät tiedot, mukaan lukien selvitysvaltuuskunnan kertomus, ja se voi pyytää selvityspyynnön vastaanottanutta sopimuspuolta toteuttamaan määräjassa toimet yleissopimuksen noudattamista koskevan asian korjaamiseksi. Selvityspyynnön vastaanottanut sopimuspuoli antaa kertomuksen kaikista toimista, jotka se on toteuttanut pyynnön johdosta.
19. Sopimuspuolten kokous tai sopimuspuolten erityiskokous voi ehdottaa asiaan liittyville sopimuspuolille keinoja ja menetelmiä käsiteltävänä olevan asian selvittämiseksi edelleen tai sen ratkaisemiseksi, mukaan lukien asianmukaisten kansainvälisen oikeuden mukaisten menettelyjen käynnistäminen. Jos käsiteltävänä olevan asian katsotaan johtuvan selvityspyynnön vastaanottaneesta sopimuspuolesta riippumattomista olosuhteista, sopimuspuolten kokous tai sopimuspuolten erityiskokous voi suositella asianmukaisia toimia, mukaan lukien 6 artiklassa tarkoitettuja yhteistyötoimet.
20. Sopimuspuolten kokous tai sopimuspuolten erityiskokous pyrkii kaikin keinoin tekemään 18 ja 19 kappaleessa tarkoitettuja päätöksensä yksimielisesti, ja jollei tämä ole mahdollista, vähintään läsnä olevien ja äänestävien sopimuspuolten kahden kolmasosan ääntenemmistöllä.

9 artikla

Kansalliset täytäntöönpanotoimet

Sopimuspuolet toteuttavat kaikki tarvittavat lainsäädännölliset, hallinnolliset ja muut toimet, mukaan lukien rikosoikeudellisten seuraamusten säätäminen, estääkseen ja torjuakseen sellaista toimintaa, joka tämän yleissopimuksen mukaan on kielletty sopimuspuolelta ja johon syyllistyvät sen lainkäyttövaltaan tai valvontaan kuuluvat henkilöt tai johon syyllistytään sen lainkäyttövaltaan tai valvontaan kuuluvilla alueilla.

10 artikla

Riitojen ratkaiseminen

1. Sopimuspuolet neuvottelevat ja toimivat yhteistyössä keskenään ratkaistakseen mahdolliset tämän yleissopimuksen soveltamista tai tulkintaa

koskevat riidat. Sopimuspuoli voi saattaa tällaisen riidan sopimuspuolten kokouksen käsiteltäväksi.

2. Sopimuspuolten kokous voi edistää riidan ratkaisemista asianmukaiseksi katsomallaan tavalla, muun muassa tarjoamalla hyviä palveluksia, kehoittamalla riidan osapuolina olevia valtioita aloittamaan valitsemansa riitojenratkaisumenettely ja suosittamalla sovittulle menettelylle määrääaikaa.
3. Tämä artikla ei rajoita niiden yleissopimuksen määräysten soveltamista, jotka koskevat yleissopimuksen noudattamisen helpottamista ja sen noudattamista koskevia selvityksiä.

11 artikla

Sopimuspuolten kokoukset

1. Sopimuspuolet kokoontuvat säännöllisesti käsittelemään tämän yleissopimuksen soveltamiseen tai täytäntöönpanoon liittyviä asioita, mukaan lukien
- a) tämän yleissopimuksen toimivuus ja tilanne;
- b) tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti toimitetuista kertomuksista johtuvat asiat;
- c) 6 artiklan mukainen kansainvälinen yhteistyö ja apu;
- d) jalkaväkimiinojen raivaustekniikan kehittäminen;
- e) 8 artiklan mukaiset sopimuspuolten pyynnöt;
- f) 5 artiklan määräysten mukaisiin sopimuspuolten pyyntöihin liittyvät päätökset.
2. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin kutsuu ensimmäisen sopimuspuolten kokouksen koolle vuoden kuluessa tämän yleissopimuksen voimaantulosta. Seuraavat kokoukset Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin kutsuu koolle kerran vuodessa ensimmäiseen tarkistuskonferenssiin saakka.
3. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin kutsuu koolle sopimuspuolten erityiskokouksen 8 artiklassa mainituihin edellytyksiin.
4. Valtioita, jotka eivät ole tämän yleissopimuksen sopimuspuolia, sekä Yhdistyneet kansakunnat, muita asiaan liittyviä kansainvälisiä järjestöjä tai elimiä, alueellisia järjestöjä, Punaisen Ristin kansainvälinen komitea ja asiaan liittyviä kansalaisjärjestöjä voidaan kutsua osallistumaan kokouksiin tarkkailijoina sovitun työjärjestyksen mukaisesti.

12 artikla

Tarkistuskonferenssit

1. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin kutsuu koolle tarkistuskonferenssin viiden vuoden kuluessa tämän yleissopimuksen voimaantulosta. Myöhemmät tarkistuskonferenssit Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin kutsuu koolle, jos yksi tai useampi sopimuspuoli sitä pyytää, edellyttäen kuitenkin, että tarkistuskonferenssien välinen aika on aina vähintään viisi vuotta. Kaikki tämän yleissopimuksen sopimuspuolet kutsutaan kuhunkin tarkistuskonferenssiin.
2. Tarkistuskonferenssin tarkoituksena on
- a) tarkastella tämän yleissopimuksen toimivuutta ja tilannetta;
- b) käsitellä seuraavien 11 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettujen sopimuspuolten kokousten tarpeellisuutta ja niiden välisen ajan pituutta;
- c) tehdä 5 artiklan mukaisiin sopimuspuolten pyyntöihin liittyviä päätöksiä; ja

- d) esittää tarvittaessa konferenssin loppukertomuksessa päätelmät tämän yleissopimuksen täytäntöpanosta.
3. Valtioita, jotka eivät ole tämän yleissopimuksen sopimuspuolia, sekä Yhdistyneet kansakunnat, muita asiaan liittyviä kansainvälisiä järjestöjä tai elimiä, alueellisia järjestöjä, Punaisen Ristin kansainvälinen komitea ja asiaan liittyviä kansalaisjärjestöjä voidaan kutsua osallistumaan kuhunkin tarkistuskonferenssiin tarkkailijoina sovitun työjärjestyksen mukaisesti.

13 artikla

Muutokset

1. Sopimuspuoli voi milloin tahansa tämän yleissopimuksen voimaantulon jälkeen ehdottaa yleissopimuksen muuttamista. Muutosehdotus annetaan tiedoksi tallettajalle, joka toimittaa sen kaikille sopimuspuolille ja pyytää niiden mielipidettä siitä, olisiko muutuskonferenssi kutsuttava koolle käsittelemään ehdotusta. Jos sopimuspuolten enemmistö ilmoittaa tallettajalle viimeistään 30 päivän kuluttua muutosehdotuksen toimittamisesta, että ne kannattavat ehdotuksen käsittelyä, tallettaja kutsuu koolle muutuskonferenssin, johon kutsutaan kaikki sopimuspuolet.
2. Valtioita, jotka eivät ole tämän yleissopimuksen sopimuspuolia, sekä Yhdistyneet kansakunnat, muita asiaan liittyviä kansainvälisiä järjestöjä tai elimiä, alueellisia järjestöjä, Punaisen Ristin kansainvälinen komitea ja asiaan liittyviä kansalaisjärjestöjä voidaan kutsua osallistumaan kuhunkin muutuskonferenssiin tarkkailijoina sovitun työjärjestyksen mukaisesti.
3. Muutuskonferenssi pidetään välittömästi sopimuspuolten kokouksen tai tarkistuskonferenssin jälkeen, jollei sopimuspuolten enemmistö pyydä sen pitämistä aikaisempaa ajankohtana.
4. Tämän yleissopimuksen muutokset hyväksytään muutuskonferenssissa läsnä olevien ja äänestävien sopimuspuolten kahden kolmasosan äänenenemmistöllä. Tallettaja antaa hyväksytyt muutokset tiedoksi sopimuspuolille.
5. Tämän yleissopimuksen muutos tulee voimaan kaikkien sen hyväksyneiden sopimuspuolten osalta, kun sopimuspuolten enemmistö on tallettanut hyväksymiskirjansa tallettajan huostaan. Sen jälkeen muutos tulee voimaan muiden sopimuspuolten osalta päivänä, jona ne tallettavat hyväksymiskirjansa.

14 artikla

Kustannukset

1. Sopimuspuolten kokouksen, sopimuspuolten erityiskokouksen, tarkistuskonferenssin ja muutuskonferenssin kustannuksista vastaavat sopimuspuolet sekä näihin kokouksiin ja konferensseihin osallistuvat tämän yleissopimuksen ulkopuoliset valtiot asianmukaisesti sovitun Yhdistyneiden kansakuntien maksuosuussasteikon mukaisesti.
2. Sopimuspuolet vastaavat Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille 7 ja 8 artiklan perusteella aiheutuneista kustannuksista sekä selvitysvaltuuskuntien kustannuksista asianmukaisesti sovitun Yhdistyneiden kansakuntien maksuosuussasteikon mukaisesti.

15 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä yleissopimus, joka on tehty Oslossa, Norjassa, 18 päivänä syyskuuta 1997, on avoinna allekirjoittamista varten Ottawassa, Kanadassa, kaikille valtioille 3 päivästä joulukuuta 1997 lukien 4 päivään joulukuuta 1997 saakka ja Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa New Yorkissa 5 päivästä joulukuuta 1997 lukien voimaantuloonsa saakka.

16 artikla

Ratifiointi, hyväksyminen ja liittyminen

1. Tämä yleissopimus on sen allekirjoittaneiden valtioiden ratifioitava tai hyväksyttävä.
2. Yleissopimus on avoinna liittymistä varten kaikille valtioille, jotka eivät ole allekirjoittaneet sitä.
3. Ratifiointi-, hyväksymis- ja liittymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.

17 artikla

Voimaantulo

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan 40. ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamiskuukautta seuraavan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä.
2. Sellaisen valtion osalta, joka tallettaa ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa sen päivän jälkeen, jona 40. ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu, tämä yleissopimus tulee voimaan kyseisen valtion ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamispäivää seuraavan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä.

18 artikla

Väliaikainen soveltaminen

Valtio voi ratifiointi-, hyväksymisen tai liittymisen yhteydessä antaa selityksen, jonka mukaan se soveltaa tämän yleissopimuksen 1 artiklan 1 kappaletta väliaikaisesti ennen yleissopimuksen voimaantuloa.

19 artikla

Varaumat

Tämän yleissopimuksen artikloihin ei saa tehdä varauksia.

20 artikla

Voimassaolo ja irtisanominen

1. Tämä yleissopimus on voimassa toistaiseksi.
2. Sopimuspuolella on kansallista suvereniteettiaan harjoittaessaan oikeus irtisanoa tämä yleissopimus. Se ilmoittaa irtisanomisesta kaikille muille sopimuspuolille, tallettajalle ja Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvostolle. Irtisanomiskirjassa annetaan tyhjentävä selvitys irtisanomisen syistä.
3. Irtisanominen tulee voimaan vasta kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut irtisanomiskirjan. Jos kuitenkin yleissopimuksen irtisanonut sopimuspuoli on kyseisen kuuden kuukauden ajanjakson päättyessä osallisen aseellisessa selkkauksessa, irtisanominen tulee voimaan vasta aseellisen selkkauksen päätyttyä.
4. Se, että sopimuspuoli irtisanoo tämän yleissopimuksen, ei vaikuta millään tavoin valtioiden velvollisuuteen täyttää edelleen asiaan liittyvien kansainvälisen oikeuden sääntöjen mukaiset velvoitteensa.

21 artikla

Tallettaja

Tämän yleissopimuksen tallettajaksi nimetään Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri.

22 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.

Asekauppasopimus (SopS 32–33/2014)

Laki asekauppasopimuksen 6 ja 7 artiklan väliaikaisesta soveltamisesta. SopS 32/2014

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

New Yorkissa 2 päivänä huhtikuuta 2013 tehdyn asekauppasopimuksen 6 ja 7 artiklan määräyksiä sovelletaan väliaikaisesti ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Tämä laki on voimassa siihen päivään, jona asekauppasopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettu laki (105/2014) tulee voimaan. Helsingissä 31 päivänä tammikuuta 2014

Valtioneuvoston asetus asekauppasopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta SopS 33/2014

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään asekauppasopimuksen 6 ja 7 artiklan väliaikaisesta soveltamisesta annetun lain (106/2014) 2 §:n nojalla:

1 §

New Yorkissa 2 päivänä huhtikuuta 2013 tehdyn asekauppasopimuksen 6 ja 7 artiklaa sovelletaan väliaikaisesti 2 päivästä huhtikuuta 2014 lukien niin kuin siitä on sovittu.

Eduskunta on hyväksynyt sopimuksen 16 päivänä joulukuuta 2013. Tasavallan presidentti on päättänyt sopimuksen 6 ja 7 artiklan väliaikaisesta soveltamisesta 31 päivänä tammikuuta 2014. Väliaikaisesta soveltamisesta on ilmoitettu Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille 2 päivänä huhtikuuta 2014.

2 §

Asekauppasopimuksen 5 artiklan 6 kohdassa tarkoitettut kansalliset yhteystahot ovat Suomessa ulkoasiainministeriö, puolustusministeriö ja Poliisihallitus.

3 §

Asekauppasopimuksen 6 ja 7 artiklan väliaikaisesta soveltamisesta annettu laki (106/2014) tulee voimaan 15 päivänä huhtikuuta 2014.

4 §

Tämä asetus tulee voimaan 15 päivänä huhtikuuta 2014.

Helsingissä 10 päivänä huhtikuuta 2014

ASEKAUPPASOPIMUS

Johdanto

Tämän sopimuksen osapuolet, jotka toimivat Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan päämäärien ja periaatteiden ohjaamina, palauttavat mieliin Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 26 artiklan, jolla pyritään edistämään kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden aikaansaamista ja ylläpitämistä käyttäen maailman ihmisvoimia ja taloudellisia voimavaroja mahdollisimman vähän aseistukseen,

korostavat tarvetta estää ja lopettaa tavanomaisten aseiden laitton kaupan sekä estää näiden aseiden tarkoituksenvastaiset siirrot laittomille markkinoille tai luvattomaan loppukäyttöön ja luvattomille loppukäyttäjille, mukaan lukien terroriteot,

tunnustavat valtioiden oikeudet poliittiset, taloudelliset, kaupalliset ja turvallisuusedut, jotka liittyvät tavanomaisten aseiden kansainväliseen kauppaan,

vahvistavat jokaisen valtion suvereenin oikeuden säännellä ja valvoa tavanomaisia aseita yksinomaan omalla alueellaan oman oikeusjärjestelmänsä tai valtiosääntöjärjestelmänsä mukaisesti,

tiedostavat, että rauha ja turvallisuus, kehitys ja ihmisoikeudet ovat Yhdistyneiden kansakuntien järjestelmän peruspilareita ja muodostavat yhteisen turvallisuuden perustan, ja ovat tietoisia siitä, että kehitys, rauha ja turvallisuus sekä ihmisoikeudet ovat sidoksissa toisiinsa ja vahvistavat toisiaan,

palauttavat mieliin Yhdistyneiden kansakuntien aseidenriisuntatoimikunnan antamat kansainvälisten asesiirtojen suuntaviivat, jotka perustuvat 6 päivänä joulukuuta 1991 annettuun yleiskokouksen päätöslausemaan 46/36 H,

panevat merkille sen työpanoksen, joka on annettu Yhdistyneiden kansakuntien toimintaohjelmalla pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden estämisestä, torjumisesta ja poistamisesta, kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaista Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusta täydentävällä ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja laittoman kaupan torjuntaa koskevalla lisäpöytäkirjalla sekä kansainvälisellä välineellä, jonka avulla valtiot voivat tunnistaa ja jäljittää nopeasti ja luotettavasti laittomat pienaseet ja kevyet aseet,

ovat tietoisia tavanomaisten aseiden laittoman ja sääntelemättömän kaupan vaikutuksista turvallisuuteen, talouteen sekä sosiaaliin ja humanitäärisiin olosuhteisiin,

pitävät mielessä, että suuri enemmistö aseellisten selkkausten ja aseellisen väkivallan uhreista on siivilejä, erityisesti naisia ja lapsia,

ovat tietoisia myös aseellisten selkkausten uhrien kohtaamista haasteista ja heidän tarpeestaan saada asianmukaista hoitoa ja kuntoutusta sekä päästä osallisiksi yhteiskunnasta ja taloudesta,

korostavat, ettei mikään tämän sopimuksen määräys estä valtioita ylläpitämästä ja toteuttamasta muita tehokkaita toimia, joilla edistetään tämän sopimuksen tavoitetta ja tarkoitusta,

ottavat huomioon tiettyjen tavanomaisten aseiden laillisen kaupan, laillisen omistuksen ja käytön vapaa-ajan-, kulttuuri-, historia- ja urheilutoiminnassa, jossa tällainen kauppa, omistus ja käyttö ovat lailla sallittuja tai suojattuja,

ottavat huomioon myös sen tehtävän, joka alueellisilla järjestöillä voi olla niiden avustajana osapuolia pyydettyä tässä sopimuksen täytäntöönpanossa,

ovat tietoisia siitä vapaaehtoisesta ja aktiivisesta panoksesta, jonka kansalaisyhteiskunta, kansalaisjärjestöt mukaan lukien, ja elinkeinoelämä voivat antaa tiedottamalla tämän sopimuksen tavoitteesta ja tarkoituksesta sekä tukemalla sen täytäntöönpanoa,

tiedostavat, että tavanomaisten aseiden kansainvälisen kaupan sääntely ja niiden tarkoituksen vastaisten siirtojen estäminen eivät saisi haitata kansainvälistä yhteistyötä eivätkä varusteiden, tarvikkeiden ja teknologian laillista kauppaa rauhanomaisiin tarkoituksiin,

korostavat olevan suotavaa, että tätä sopimusta noudatetaan yleismaailmallisesti,

ovat päättäneet toimia seuraavia periaatteita noudattaen:

Periaatteet

- kaikkien valtioiden luonnollinen oikeus erilliseen ja yhteiseen puolustautumiseen, joka on tunnustettu Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 51 artiklassa;
- kansainvälisten riitojen selvittäminen Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 2 artiklan 3 momentin mukaisesti rauhanomaisin keinoin siten, ettei kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta eikä oikeudenmukaisuutta vaaranneta;
- Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 2 artiklan 4 momentin mukainen pidättäminen kansainvälisissä suhteissa väkivallalla uhkaamisesta tai sen käyttämisestä minkään valtion alueellista koskemattomuutta tai poliittista riippumattomuutta vastaan tai menettelemästä muulla tavalla, joka on ristiriidassa Yhdistyneiden kansakuntien päämäärien kanssa;
- Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 2 artiklan 7 momentin mukainen puuttumattomuus asioihin, jotka olennaisesti kuuluvat jonkin valtion sisäiseen toimivaltaan;
- kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattaminen ja sen noudattamisen varmistaminen muun muassa vuoden 1949 Geneven sopimusten mukaisesti sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja niiden kunnioittamisen varmistaminen muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan ja ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen mukaisesti;
- kaikkien valtioiden vastuu tavanomaisten aseiden kansainvälisen kaupan tehokkaasta sääntelemisestä kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti ja näiden aseiden tarkoituksenvastaisten siirtojen estämisestä sekä kaikkien valtioiden ensisijainen vastuu kansallisten valvontajärjestelmien perustamisesta ja toteuttamisesta;

– kunnioitus sitä kohtaan, että jokaisella valtiolla on oikeutettu etu saada hankkia tavanomaisia aseita käyttääkseen oikeuttaan puolustautumiseen ja osallistua rauhanurvaoperaatioihin sekä oikeutettu etu tuottaa, viedä maasta, tuoda maahan ja siirtää tavanomaisia aseita;

– tämän sopimuksen johdonmukainen, puolueeton ja syrjimätön täytäntöönpano,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Tavoite ja tarkoitus

Tämän sopimuksen tavoitteena on

- saada aikaan mahdollisimman tiukat yhteiset kansainväliset vaatimukset, joilla säännellään tavanomaisten aseiden kansainvälistä kauppaa tai parannetaan sen sääntelyä;
- estää ja lopettaa tavanomaisten aseiden laitton kauppa ja estää näiden aseiden tarkoituksenvastaiset siirrot, jolloin sopimuksen tarkoituksena on
- osaltaan edistää kansainvälistä ja alueellista rauhaa, turvallisuutta ja vakautta;
- vähentää ihmisten kärsimyksiä;
- edistää osapuolten yhteistyötä, avoimuutta ja vastuullista toimintaa tavanomaisten aseiden kansainvälisessä kaupassa ja siten lisätä osapuolten keskinäistä luottamusta.

2 artikla

Soveltamisala

1. Tätä sopimusta sovelletaan kaikkiin tavanomaisiin aseisiin, jotka kuuluvat seuraaviin luokkiin:
 - (a) taistelupanssarivaunut;
 - (b) panssaroidut taisteluaoneuvot;
 - (c) suuren kaliiperin tykistöjärjestelmät;
 - (d) taistelulentokoneet;
 - (e) rynnäköhelikopterit;
 - (f) sotalaivat;
 - (g) ohjukset ja ohjuksen laukaisulaitteet; ja
 - (h) pienaseet ja kevyet aseet.
2. Tätä sopimusta sovellettaessa kansainvälisen kaupan toiminnan katsotaan sisältävän viennin, tuonnin, kauttakuljetuksen, uudelleenlastauksen ja välityksen, joita jäljempänä sanotaan ”siirroksi”.
3. Tätä sopimusta ei sovelleta, kun osapuoli tai joku muu sen puolesta kuljettaa tavanomaisia aseita kansainvälisesti omaa käyttöönsä varten, edellyttäen, että tavanomaiset aseet pysyvät kyseisen osapuolen omistuksessa.

3 artikla

Ampumatarvikkeet

Osapuolet perustavat kansallisen valvontajärjestelmän ja ylläpitävät sitä säännelläkseen 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvilla tavanomaisilla aseilla ammuttavien, laukaistavien tai muutoin liikelle saatettavien ampumatarvikkeiden vientiä, ja osapuolet soveltavat 6 ja 7 artiklan määräyksiä ennen kuin myöntävät luvan tällaisten ampumatarvikkeiden vientiin.

4 artikla

Osat ja komponentit

Osapuolet perustavat kansallisen valvontajärjestel-

män ja ylläpitävät sitä säännelläkseen osien ja komponenttien vientiä, jos vienti tapahtuu muodossa, joka mahdollistaa 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden kokoamisen, ja osapuolet soveltavat 6 ja 7 artiklan määräyksiä ennen kuin myöntävät luvan tällaisten osien ja komponenttien vientiin.

5 artikla

Yleinen täytäntöönpano

1. Osapuolet panevat tämän sopimuksen täytäntöön johdonmukaisesti, puolueettomasti ja syrjimättömästi, pitäen mielessä sopimuksessa tarkoitettua periaatetta.
2. Osapuolet perustavat kansallisen valvontajärjestelmän, mukaan lukien kansallinen valvonnalaisten tuotteiden luettelo, ja ylläpitävät sitä pannakseen tämän sopimuksen määräykset täytäntöön.
3. Osapuolia kehoitetaan soveltamaan tämän sopimuksen määräyksiä mahdollisimman monenlaisiin tavanomaisiin aseisiin. Sopimuksen 2 artiklan 1 kohdan a–g alakohdan soveltamisalaan kuuluvien luokkien kansallisten määritelmien on sisällettävä vähintään ne kuvaukset, joita Yhdistyneiden kansakuntien tavanomaisten aseiden rekisterissä käytetään sopimuksen voimaantulon ajankohtana. Sopimuksen 2 artiklan 1 kohdan h alakohdan soveltamisalaan kuuluvan luokan kansallisten määritelmien on sisällettävä vähintään ne kuvaukset, joita asianomaisissa Yhdistyneiden kansakuntien asiakirjoissa käytetään tämän sopimuksen voimaantulon ajankohtana.
4. Osapuolet toimittavat kansallisen lakinsa mukaisesti kansallisen valvonnalaisten tuotteiden luettelonsa sihteeristölle, joka saattaa sen muiden osapuolten saataville. Osapuolia kehoitetaan saattamaan valvonnalaisten tuotteiden luettelonsa julkisesti saataville.
5. Osapuolet toteuttavat tämän sopimuksen määräysten täytäntöönpanon edellyttämät toimet ja nimeävät toimivaltaiset kansalliset viranomaiset luodakseen tehokkaan ja avoimen kansallisen valvontajärjestelmän, jolla säännellään sopimuksen 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden sekä 3 ja 4 artiklan soveltamisalaan kuuluvien tarvikkeiden siirtoa.
6. Kukin osapuoli nimeää yhden tai useamman kansallisen yhteystahon vaihtamaan tietoja tämän sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvistä asioista. Kukin osapuoli ilmoittaa 18 artiklan mukaisesti perustetulle sihteeristölle kansallisen tai kansalliset yhteystahonsa ja pitää tämän tiedon ajan tasalla.

6 artikla

Kiellot

1. Osapuoli ei myönnä lupaa 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tai 3 tai 4 artiklan soveltamisalaan kuuluvien tarvikkeiden siirtoon, jos siirto rikkoisi osapuolen velvoitteita, jotka perustuvat Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan VII luvun mukaisesti toimivan Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston hyväksymiin toimenpiteisiin, erityisesti aseidenvientikieltoihin.

2. Osapuoli ei myönnä lupaa 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tai 3 tai 4 artiklan soveltamisalaan kuuluvien tarvikkeiden siirtoon, jos siirto rikkoisi osapuolen kansainvälisiä velvoitteita, jotka perustuvat kansainvälisiin sopimuksiin, joissa se on osapuolena, erityisesti tavanomaisten aseiden siirtoon tai laitomaan kauppaan liittyviä velvoitteita.
3. Osapuoli ei myönnä lupaa 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tai 3 tai 4 artiklan soveltamisalaan kuuluvien tarvikkeiden siirtoon, jos sillä on luvasta päättämisen ajankohtana tietoa, jonka mukaan kyseisiä aseita tai tarvikkeita voitaisiin käyttää joukkotuhontaan, rikoksiin ihmisyyttä vastaan, vuoden 1949 Geneven sopimusten törkeään rikkomiseen, suojeltuihin siviilikohteisiin tai suojeltuihin siviileihin kohdistuviin hyökkäyksiin tai muihin sotarikoksiin, jotka määritellään kansainvälisissä sopimuksissa, joissa kyseinen osapuoli on osapuolena.

7 artikla

Vienti ja vientilupahakemusten arviointi

1. Jollei vientiä kielletä 6 artiklan mukaisesti, viejänä oleva sopimuksen osapuoli arvioi ennen vientiluvan myöntämistä 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluville tavanomaisille aseille tai 3 tai 4 artiklan soveltamisalaan kuuluville tarvikkeille, lainkäyttövaltansa ja kansallisen valvontajärjestelmänsä mukaisesti, puolueettomasti ja syrjimättömästi sekä ottaen huomioon asianmukaiset tekijät, myös tuojavaltion 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti antaman tiedon, sitä mahdollisuutta, että kyseisillä tavanomaisilla aseilla tai tarvikkeilla
 - a) vahvistettaisiin tai heikennettäisiin rauhaa ja turvallisuutta;
 - b) saatettaisiin
 - i) loukata vakavasti kansainvälistä humanitaarista oikeutta tai helpottaa tällaista loukkaamista;
 - ii) loukata vakavasti ihmisoikeuksia koskevaa kansainvälistä oikeutta tai helpottaa tällaista loukkaamista;
 - iii) syöllistyä tekoon tai helpottaa tekoa, joka on rikos sellaisten terrorismia koskevien kansainvälisten sopimusten tai pöytäkirjojen mukaan, joissa viejävaltio on osapuolena; tai
 - iv) syöllistyä tekoon tai helpottaa tekoa, joka on rikos sellaisten kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta koskevien kansainvälisten sopimusten tai pöytäkirjojen mukaan, joissa viejävaltio on osapuolena.
2. Viejänä oleva sopimuksen osapuoli harkitsee myös, voitaisiinko 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettujen riskien vähentämiseksi toteuttaa joi-takin toimia, kuten luottamusta lisääviä toimia tai viejä- ja tuojavaltioiden yhdessä kehittämiä ja so-pimia ohjelmia.
3. Jos viejänä oleva sopimuksen osapuoli päättää asiaa arvioituaan ja käytettävissä olevia riskiä vä-hentäviä toimia harkittuaan, että on olemassa jon-kin 1 kohdassa tarkoitettun kielteisen seurauksen huomattava riski, se ei saa myöntää vientilupaa.
4. Asiaa arvioidessaan viejänä oleva sopimuksen osapuoli ottaa huomioon sen riskin, että 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvia tavanomaisia aseita tai 3 tai 4 artiklan soveltamisalaan kuulu-

via tarvikkeita saatetaan käyttää törkeään sukupuolittuneeseen väkivaltaan tai törkeään naiseen ja lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan tai tällaisen väkivallan helpottamiseen.

5. Viejänä oleva sopimuksen osapuoli toteuttaa toimet, joilla se varmistaa, että kaikki 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tai 3 tai 4 artiklan soveltamisalaan kuuluvien tarvikkeiden vientiluvat ovat yksityiskohtaisia ja että ne annetaan ennen vientiä.
6. Viejänä oleva sopimuksen osapuoli saattaa pyydettäessä asianmukaiset tiedot kyseisestä luvasta tuojana olevan sopimuksen osapuolen sekä kauttakuljetus- tai uudelleenlastausvaltioina olevien osapuolten saataville kansallisten säädösten, käytäntöjensä ja toimintaperiaatteidensa mukaisesti.
7. Viejänä oleva sopimuksen osapuolta, joka saa luvan myöntämisen jälkeen uutta asiaan liittyvää tietoa, kehoitetaan arvioimaan lupa uudelleen neuvoteltuaan tarvittaessa tuojavaltion kanssa.

8 artikla **Tuonti**

1. Tuojana oleva sopimuksen osapuoli toteuttaa toimet, joilla se varmistaa, että asiaa koskevaa ja asianmukaista tietoa annetaan pyydettyä sen kansallisten säädösten mukaisesti viejänä olevalle sopimuksen osapuolelle, jotta tämä voi tiedon avulla arvioida viennin kansallisesti 7 artiklan mukaisesti. Nämä toimet voivat sisältää loppukäyttöä tai loppukäyttäjää koskevaa dokumentointia.
2. Tuojana oleva sopimuksen osapuoli toteuttaa toimet, joiden avulla se voi säännellä tarvittaessa lainkäyttövaltaansa kuuluvaa 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tuontia. Nämä toimet voivat sisältää tuontijärjestelmiä.
3. Tuojana oleva sopimuksen osapuoli voi pyytää viejänä olevalta sopimuksen osapuolelta tietoja vientilupahakemuksista tai myönnettyistä vientiluvista, joissa tuojana oleva sopimuksen osapuoli on lopullisena määräämään.

9 artikla **Kauttakuljetus tai uudelleenlastaus**

Osapuolet toteuttavat asianmukaiset toimet, joilla ne sääntelevät tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan lainkäyttövaltaansa kuuluvaa 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden kauttakuljetusta tai uudelleenlastausta alueensa kautta asiaa koskevan kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

10 artikla **Välitys**

Osapuolet toteuttavat kansallisen lakinsa mukaisesti tarvittavat toimet, joilla ne sääntelevät lainkäyttövaltaansa kuuluvaa 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden välitystä. Näissä toimissa aseiden välittäjiä voidaan vaatia rekisteröitymään tai hankkimaan kirjallinen lupa ennen välitystoiminnan aloittamista.

11 artikla

Tarkoituksenvastaiset siirrot

1. Sopimuksen 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden siirtoon osallistuva osapuoli toteuttaa toimet, joilla estetään aseiden tarkoituksenvastaiset siirrot.
2. Viejänä oleva sopimuksen osapuoli pyrkii estämään 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tarkoituksenvastaiset siirrot 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti perustetun kansallisen valvontajärjestelmänsä avulla, arvioimalla vietävien aseiden tarkoituksenvastaisten siirtojen riskin sekä harkitsemalla riskejä vähentävien toimien käyttöönottoa, kuten luottamusta lisääviä toimia tai viejä- ja tuojavaltioiden yhdessä kehittämisiä ja sopimia ohjelmia. Muita estämistoimia voivat tarvittaessa olla vientiin osallistuvien toimijoiden selvittäminen, täydentävien asiakirjojen, todistusten ja vakuutusten vaatiminen, vientin kieltäminen tai muut asianmukaiset toimet.
3. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan tuojaja viejävaltioina olevat osapuolet sekä kauttakuljetus- ja uudelleenlastausvaltioina olevat osapuolet toimivat yhteistyössä ja vaihtavat keskenään tietoja kansallisen lakinsa mukaisesti vähentääseen 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tarkoituksenvastaisen siirron riskiä.
4. Jos osapuoli havaitsee siirrettyjä 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvia tavanomaisia aseita siirretyn tarkoituksenvastaisesti, se toteuttaa kansallisen lakinsa ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti asianmukaiset toimet tämän tarkoituksenvastaisen siirron käsittelemiseksi. Nämä toimet voivat sisältää varoituksen antamisen niille osapuolille, joita asia mahdollisesti koskee, kyseisten 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tarkoituksenvastaisten kuljetusten tutkimisen sekä seurantatoimet tutkinnan ja lainvalvonnan avulla.
5. Jotta osapuolet pystyisivät paremmin ymmärtämään ja estämään siirrettävien 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tarkoituksenvastaisia siirtoja, niitä kehoitetaan jakamaan keskenään asianmukaisia tietoja tehokkaista toimista tarkoituksenvastaisten siirtojen käsittelemiseksi. Näitä tietoja voivat olla tiedot laittomasta toiminnasta, mukaan lukien korruptio, kansainväliset laittoman kaupan reitit, laittomat välittäjät, laittomat toimituslähteet, salaamisen menetelmät, tavanomaiset lähetyspaikat ja tarkoituksenvastaisiin siirtoihin osallistuvien järjestäytyneiden ryhmien käyttämät määräpaikat.
6. Osapuolet kehoitetaan ilmoittamaan muille osapuolille sihteeristön kautta niistä toimista, jotka ne ovat toteuttaneet käsitelläkseen siirrettyjen 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tarkoituksenvastaisia siirtoja.

12 artikla

Tiedostojen pito

1. Osapuolet pitävät kansallisten säädösten ja määräystensä mukaisesti kansallisia tiedostoja vientiluvista, jotka ne ovat myöntäneet 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvia tavanomaisia aseita varten, tai tällaisten aseiden toteutuneesta viennistä.

2. Osapuolia kehoitetaan pitämään tiedostoja 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvista tavanomaisista aseista, jotka siirretään lopulliseen määräpaikkaansa niiden alueelle tai joiden kauttakuljetus osapuolten lainkäyttövaltaan kuuluvan alueen kautta tai uudelleenlastaus tällä alueella sallitaan.
3. Osapuolia kehoitetaan merkitsemään kyseisiin tiedostoihin tarpeen mukaan 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden määrä, arvo, malli/tyyppi, sallitut kansainväliset siirrot, tosiasiallisesti siirretyt tavanomaiset aseet sekä yksityiskohtaiset tiedot viejävaltiosta tai -valtioista, tuojavaltioista tai -valtioista, kauttakuljetus- ja uudelleenlastausvaltiosta tai -valtioista ja loppukäyttäjistä.
4. Tiedostojen tietoja säilytetään vähintään kymmenen vuotta.

13 artikla Raportointi

1. Kukin osapuoli antaa ensimmäisen vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta kyseisen osapuolen osalta 22 artiklan mukaisesti sihteeristölle ensimmäisen raportin toimista, jotka se on toteuttanut tämän sopimuksen täytäntöönpanemiseksi, mukaan lukien kansalliset säädökset, kansalliset valvonnanalaiisten tuotteiden luettelot sekä muut määräykset ja hallinnolliset toimet. Osapuolet raportoivat tarvittaessa sihteeristölle uusista toimista, jotka ne ovat toteuttaneet tämän sopimuksen täytäntöönpanemiseksi. Sihteeristö saattaa raportit osapuolten saataville ja jakaa ne näille.
2. Osapuolia kehoitetaan raportoimaan sihteeristön välityksellä muille osapuolille tiedot sellaisista toteutetuista toimista, jotka ovat osoittautuneet tehokkaiksi käsiteltäessä siirrettyjen 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tarkoituksenvastaisia siirtoja.
3. Osapuolet antavat sihteeristölle vuosittain viimeistään 31 päivänä toukokuuta raportin edelliseltä kalenterivuodelta 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden viennistä ja tuonnista, johon on annettu lupa tai joka on toteutunut. Sihteeristö saattaa raportit osapuolten saataville ja jakaa ne näille. Sihteeristölle annettu raportti voi sisältää samat tiedot, jotka osapuoli on antanut muiden asiaa koskevien Yhdistyneiden kansakuntien järjestelmien yhteydessä, mukaan lukien Yhdistyneiden kansakuntien tavanomaisten aseiden rekisteri. Raporteista voidaan jättää pois kaupallisesti arkaluontoiset ja kansallista turvallisuutta koskevat tiedot.

14 artikla Täytäntöönpano

Osapuolet toteuttavat asianmukaiset toimet saatukseen voimaan kansalliset säädökset ja määräykset, joilla tämän sopimuksen määräykset pannaan täytäntöön.

15 artikla Kansainvälinen yhteistyö

1. Osapuolet toimivat yhteistyössä keskenään turvallisuusasetujensa ja kansallisen lakinsa mukai-

sesti pannakseen tämän sopimuksen tehokkaasti täytäntöön.

2. Osapuolia kehoitetaan helpottamaan kansainvälistä yhteistyötä, mukaan lukien tietojen vaihto sellaisista yhteistä etua koskevista asioista, jotka liittyvät tämän sopimuksen täytäntöönpanoon ja soveltamiseen, turvallisuusasetujensa ja kansallisen lakinsa mukaisesti.
3. Osapuolia kehoitetaan neuvottelemaan keskenään yhteistä etua koskevista asioista sekä jakamaan tarvittaessa keskenään tietoja tämän sopimuksen täytäntöönpanon tukemiseksi.
4. Osapuolia kehoitetaan toimimaan yhteistyössä kansallisen lakinsa mukaisesti edistääkseen tämän sopimuksen määräysten kansallista täytäntöönpanoa, myös vaihtamalla keskenään tietoja laittomista toiminnoista ja toimijoista, sekä estääkseen ja lopettaakseen 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden tarkoituksenvastaiset siirrot.
5. Osapuolet avustavat toisiaan yhteisestä sopimuksesta ja kansallisen lakinsa mukaisesti mahdollisimman laajasti tutkinnassa, syytetoimissa ja oikeudenkäynneissä, jotka liittyvät tämän sopimuksen mukaisesti toteutettujen kansallisten toimien rikkomiseen.
6. Osapuolia kehoitetaan toteuttamaan kansallisia toimia ja toimimaan yhteistyössä keskenään estääkseen korruptiomenettelyt 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien tavanomaisten aseiden siirrossa.
7. Osapuolia kehoitetaan vaihtamaan keskenään kokemuksia ja tietoja kaikista tähän sopimukseen liittyvistä näkökohdista.

16 artikla Kansainvälinen apu

1. Tätä sopimusta täytäntöön pannesaan osapuolet voivat pyytää apua, mukaan lukien oikeusapu ja lainsäädäntöapu, instituutioiden valmiuksien kehittäminen sekä tekninen, aineellinen ja rahallinen apu. Tätä apua voidaan antaa varastojen hallinnassa, aseidenriisuntaa, demobilisaatiota ja yhteiskuntaan sopeuttamista koskevien ohjelmien toteuttamisessa, mallilainsäädännön laadinnassa sekä tehokkaiden täytäntöönpanomenettelyjen käyttöönotossa. Kaikki osapuolet, jotka siihen pystyvät, antavat tällaista apua pyydettyä.
2. Osapuolet voivat pyytää, tarjota tai ottaa vastaan apua muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien, kansainvälisten, alueellisten, alialueellisten tai kansallisten organisaatioiden tai kansalaisjärjestöjen kautta tai kahdenvälisesti.
3. Osapuolet perustavat vapaehtoisen rahaston auttaakseen kansainvälistä apua tarvitsevia ja sitä pyytäviä osapuolia tämän sopimuksen täytäntöönpanemisessa. Kaikkia osapuolia kehoitetaan luovuttamaan rahastoon varoja.

17 artikla Osapuolten konferenssi

1. Tämän sopimuksen 18 artiklan mukaisesti perustettu väliaikainen sihteeristö kutsuu koolle osapuolten konferenssin viimeistään vuoden kuluttua sopimuksen voimaantulosta ja sen jälkeen ajankohtina, joista osapuolten konferenssi päättää.

2. Osapuolten konferenssi hyväksyy työjärjestyksensä yksimielisesti ensimmäisessä istunnossaan.
3. Osapuolten konferenssi hyväksyy toimintaansa koskevat varainhoitosäännöt, mahdollisesti perustamiensa avustavien toimielinten rahoitussäännöt sekä sihteeristön toimintaa sääntelevät varainhoitomääräykset. Kussakin varsinaisessa istunnossaan osapuolten konferenssi hyväksyy talousarvion seuraavaan varsinaiseen istuntoon saakka kestäväksi varainhoitokaudeksi.
4. Osapuolten konferenssi
 - a) tarkastelee tämän sopimuksen täytäntöönpanoa, mukaan lukien tavanomaisten aseiden alalla tapahtuva kehitys;
 - b) käsittelee ja antaa suosituksia, jotka koskevat tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ja toimintaa, erityisesti sen yleismaailmallisuuden edistämistä;
 - c) käsittelee ehdotuksia tämän sopimuksen muuttamiseksi 20 artiklan mukaisesti;
 - d) käsittelee tämän sopimuksen tulkinnasta syntyviä kysymyksiä;
 - e) käsittelee sihteeristön tehtäviä ja talousarviota ja päättää niistä;
 - f) käsittelee sellaisten avustavien toimielinten perustamista, joita saatetaan tarvita tämän sopimuksen toimivuuden parantamiseksi; ja
 - g) suorittaa muita tämän sopimuksen mukaisia tehtäviä.
5. Osapuolten konferenssi pitää ylimääräisiä kokouksia katsoessaan sen tarpeelliseksi tai osapuolen pyydettyä kirjallisesti ylimääräistä kokousta, edellyttäen, että vähintään kaksi kolmasosaa osapuolista kannattaa tätä pyyntöä.

18 artikla

Sihteeristö

1. Tällä sopimuksella perustetaan sihteeristö, jonka tehtävänä on auttaa osapuolia panemaan tämä sopimus tehokkaasti täytäntöön. Osapuolten konferenssin ensimmäiseen kokoukseen saakka tämän sopimuksen mukaisista hallintotehtävistä vastaa väliaikainen sihteeristö.
2. Sihteeristöllä on riittävä henkilöstö. Henkilöstöllä on tarvittava asiantuntemus sen varmistamiseksi, että sihteeristö pystyy suorittamaan 3 kohdassa tarkoitetut tehtävät tehokkaasti.
3. Sihteeristö on vastuussa osapuolille. Sihteeristö toimii mahdollisimman kevyellä organisaatiolla ja suorittaa seuraavia tehtäviä:
 - a) vastaanottaa, saattaa saataville ja jakaa tässä sopimuksessa määrättyjä raportteja;
 - b) pitää luetteloa kansallisista yhteyshenkilöistä ja saattaa sen osapuolten saataville;
 - c) auttaa sovittamaan yhteen sopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä avunpyyntöjä ja -tarjouksia sekä edistää pyydettyä kansainvälistä yhteistyötä;
 - d) avustaa osapuolten konferenssia sen työssä, myös tekemällä järjestelyjä ja suorittamalla tarvittavia palveluja tämän sopimuksen mukaisia kokouksia varten; ja
 - e) suorittaa muita tehtäviä osapuolten konferenssin päätösten mukaan.

19 artikla

Riitojen ratkaiseminen

1. Osapuolet kuulevat toisiaan ja tekevät keskinäisellä suostumuksella yhteistyötä, myös neuvotte-lujen, välityksen, sovittelun tai oikeudenkäynnin avulla tai muilla rauhanomaisilla keinoilla, ratkaistakseen riidat, joita niiden välille voi syntyä tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta.
2. Osapuolet voivat keskinäisellä suostumuksella käyttää väliesmenettelyä ratkaistakseen keskinäiset riitansa tämän sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevista asioista.

20 artikla

Sopimuksen muuttaminen

1. Kuuden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta mikä tahansa osapuoli voi ehdottaa sopimuksen muuttamista. Sen jälkeen osapuolten konferenssi voi käsitellä muutosehdotuksia ainoastaan joka kolmas vuosi.
2. Ehdotus tämän sopimuksen muuttamiseksi toimitetaan kirjallisena sihteeristölle, joka lähettää ehdotuksen kaikille osapuolille vähintään 180 päivää ennen seuraavaa sellaista osapuolten konferenssin kokousta, jossa muutoksia voidaan käsitellä 1 kohdan mukaisesti. Muutosta käsitellään seuraavassa sellaisessa osapuolten konferenssin kokouksessa, jossa muutoksia voidaan käsitellä 1 kohdan mukaisesti, jos osapuolten enemmistö viimeistään 120 päivän kuluttua siitä, kun sihteeristö on lähettänyt muutosehdotuksen, ilmoittaa sihteeristölle kannattavansa ehdotuksen käsittelyä.
3. Osapuolet pyrkivät kaikkiin keinoin yksimielisyyteen kaikista muutoksista. Jollei kaikista pyrkimyksistä huolimatta yksimielisyyteen ole päästy, muutos hyväksytään viime kädessä osapuolten konferenssin kokouksessa läsnä olevien ja äänestävien osapuolten kolmen neljäsosan enemmistöllä. Tässä artiklassa tarkoitetaan läsnä olevilla ja äänestävillä osapuolilla niitä läsnä olevia osapuolia, jotka äänestävät muutoksen puolesta tai sitä vastaan. Tallettaja ilmoittaa näin hyväksytyyn muutoksen kaikille osapuolille.
4. Tämän artiklan 3 kohdan mukaisesti hyväksytty muutos tulee voimaan kunkin muutosta koskevan hyväksymiskirjansa tallettaneen osapuolen osalta yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä, kun enemmistö sopimuksen osapuolista muutoksen hyväksymisen ajankohtana on tallettanut hyväksymiskirjansa tallettajan huostaan. Sen jälkeen muutos tulee voimaan kunkin muun osapuolen osalta yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kyseinen osapuoli on tallettanut muutosta koskevan hyväksymiskirjansa.

21 artikla

Allekirjoittaminen, ratifioiminen, hyväksyminen tai liittyminen

1. Tämä sopimus on avoimena allekirjoittamista varten kaikille valtioille Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa New Yorkissa 3 päivästä kesäkuuta 2013 sopimuksen voimaantuloon saakka.
2. Allekirjoittajavaltiot ratifioivat tai hyväksyvät tämän sopimuksen.

3. Tultuaan voimaan tämä sopimus on avoinna liittymistä varten kaikille valtioille, jotka eivät ole allekirjoittaneet sitä.
4. Ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.

22 artikla

Voimaantulo

1. Tämä sopimus tulee voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä, kun viideskymmenes ratifioimis- tai hyväksymiskirja on talletettu tallettajan huostaan.
2. Sellaisen valtion osalta, joka tallettaa ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen, sopimus tulee voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä, kun tämä valtio on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

23 artikla

Väliaikainen soveltaminen

Valtio voi tämän sopimuksen allekirjoittaessaan tai ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa tallettaessaan antaa selityksen, jonka mukaan se soveltaa sopimuksen 6 ja 7 artiklaa väliaikaisesti ennen sopimuksen voimaantuloa kyseisen valtion osalta.

24 artikla

Voimassaolo ja irtisanominen

1. Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi.
2. Osapuolella on oikeus kansallista suvereniteettiin käyttäen irtisanoa tämä sopimus. Osapuoli ilmoittaa irtisanomisesta tallettajalle, joka ilmoittaa asiasta kaikille muille osapuolille. Irtisanomisilmoituksessa voidaan antaa selitys irtisanomisen perusteista. Irtisanominen tulee voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut irtisanomisilmoituksen, jolle ei irtisanomisilmoituksessa mainita myöhempää ajankohtaa.

3. Valtiota ei irtisanomisensa perusteella vapauteta niistä velvoitteista, jotka sille ovat syntyneet tästä sopimuksesta sen ollessa sopimuksen osapuolena, mukaan lukien mahdolliset rahalliset velvoitteet, joita sille on voinut syntyä.

25 artikla

Varaumat

1. Osapuoli voi tehdä varaumia tähän sopimukseen allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään sopimuksen tai liittyessään siihen, jolleivät varaumat ole sopimuksen tavoitteen ja tarkoituksen vastaisia.
2. Osapuoli voi milloin tahansa peruuttaa varauksensa ilmoittamalla asiasta tallettajalle.

26 artikla

Suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin

1. Tämän sopimuksen täytäntöönpano ei vaikuta sellaisiin osapuolten velvoitteisiin, jotka perustuvat olemassa oleviin tai tuleviin kansainvälisiin sopimuksiin, joissa tämän sopimuksen osapuolet ovat osapuolina, jos kyseiset velvoitteet ovat sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa.
2. Tähän sopimukseen ei saa vedota perusteena sen osapuolten välisten puolustusyhteistyösopimusten mitätöimiselle.

27 artikla

Tallettaja

Tämän sopimuksen tallettajana toimii Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri.

28 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämän sopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, kiinan-, englannin-, ranskan-, venäjän- ja espanjankieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.

TEHTY NEW YORKISSA toisena päivänä huhtikuuta vuonna kaksituhattakolmetoista.

KULTTUURIOMAISUUS JA YMPÄRISTÖNSUOJELU

Kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskeva yleissopimus, täytäntöönpanosäännöt ja kulttuuriomaisuuden poiskuljetusta koskeva I pöytäkirja (Haagin kulttuurisopimus) (SopS 92–93/1994)

Laki kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ja pöytäkirjan soveltamisesta. SopS 92/1994

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehtyyn kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan yleissopimukseen liittyvän, niin ikään Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehdyn pöytäkirjan määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Suomeen tuotu esine, jota on perusteltua aihetta pitää 1 §:ssä mainitun yleissopimuksen 1 artiklan a kohdassa ja pöytäkirjan 2 kappaleessa tarkoitettuna kulttuuriomaisuutena, on esineen suojelemiseksi ja sen palauttamisen turvaamiseksi määrättävä takavarikkoon.

Takavarikoimisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies oikeusministeriön määräyksestä. Takavarikon toimittamisessa, takavarikoitavan esineen haltuunottamisessa takavarikoimista varten ja etsinnän toimittamisessa takavarikoitavan esineen löytämiseksi on soveltuvin osin noudatettava, mitä pakkokeinolaissa (450/87) säädetään.

3 §

Takavarikosta päättäneen virkamiehen on kuukauden kuluessa saatettava takavarikoimista koskeva päätös Helsingin käräjäoikeuden tai sen paikkakunnan tuomioistuimen vahvistettavaksi, missä takavarikointi on toimitettu.

Päätäessään vahvistaa takavarikon on tuomioistuimen samalla asetettava määräaika, jonka takavarikko on voimassa, taikka määrättävä, että takavarikko on voimassa toistaiseksi. Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen ennen määräajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää määräaika.

Takavarikon kumoamisesta, muutoksenhausta ja takavarikoidun esineen palauttamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 4 luvun 11 §:n 1 momentissa sekä 16 ja 17 §:ssä säädetään.

4 §

Oikeusministeriö päättää takavarikoidun esineen palauttamisesta pöytäkirjan 3 kappaleen mukaisesti sen sopimuspuolen toimivaltaiselle viranomaiselle, josta esine on viety.

Vieraan valtion esittämä esineen palauttamista koskeva pyyntö ja sen perusteet on annettava tiedoksi esineen omistajalle ja muun oikeuden haltijalle noudattaen mitä tiedoksiannosta hallintoasioissa on säädetty. Samalla omistajaa ja muuta oikeuden haltijaa on kehotettava asetetussa määräajassa puhevallan menettämisen uhalla ilmoittamaan, vastustaako hän palauttamista sekä ilmoittamaan ne korvausvaatimukset tai muut vaatimukset, joita hän mahdollisesti haluaa asiassa esittää. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos oikeusministeriö katsoo, että pyyntö ei anna aihetta toimenpiteisiin.

5 §

Jos esineen omistaja tai muun oikeuden haltija on määräajassa kirjallisesti ilmoittanut oikeusministeriölle, että hän vastustaa palauttamista taikka haluaa esittää asiassa muita vaatimuksia, oikeusministeriön on saatettava palauttamista koskeva asia tai korvausta koskeva vaatimus, siltä osin kuin siihen ei suostuta, takavarikosta päättäneen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Asia pannaan vireille kirjallisella hakemuksella. Omistajalle ja muulle oikeuden haltijalle on varattava asiassa tilaisuus tulla kuulluksi.

6 §

Sillä, joka on ennen takavarikkoa saanut esineeseen omistusoikeuden tai muun oikeuden, on oikeus saada valtiolta korvaus siitä vahingosta, joka hänelle on aiheutunut tämän lain mukaan toimitetusta takavarikosta taikka esineen palauttamisesta vieraaseen valtioon, jos hän oikeuden saadessaan ei tiennyt eikä hänen pitänyt tietää, että kysymyksessä oli 2 §:ssä tarkoitettu kulttuuriomaisuus, taikka jos korvauksen maksamista muutoin voidaan pitää perusteltuna.

Korvauksesta päättää oikeusministeriö siltä osin kuin asiaa ei ole saatettu tuomioistuimen ratkaistavaksi.

7 §

Tämän lain nojalla takavarikoidun esineen säilyttämisestä Suomessa sekä esineen palauttamisesta huolehtii museovirasto.

Museoviraston tehtävänä on lisäksi antaa tuomioistuimille ja muille viranomaisille lausuntoja siitä, onko kysymyksessä 2 §:ssä tarkoitettu kulttuuriomaisuus, sekä muista sellaisista erityistä asiantuntemusta edellyttävistä seikoista, joilla on merkitystä asian käsittelyssä.

8 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain soveltamisesta ja täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

9 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tätä lakia ei sovelleta esineeseen, joka on tuotu Suomeen ennen tämän lain voimaantuloa.

Naantalissa 15 päivänä heinäkuuta 1994

Asetus kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevan yleissopimuksen ja siihen liittyvän pöytäkirjan voimaansaattamisesta ja pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ja soveltamisesta annetun lain voimaantulosta. SopS 93/1994

Ulkoasiainministerin esittelystä säädetään:

1 §

Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehty kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskeva yleissopimus, jonka eduskunta on hyväksynyt 3 päivänä toukokuuta 1994, ja yleissopimukseen liittyvä pöytäkirja, jonka erät määräykset on hyväksytty 15 päivänä heinäkuuta 1994 annetulla, myös Ahvenanmaan maakuntapäivien osaltaan hyväksymällä lailla (1135/94), ja joihin liittymisestä tasavallan presidentti on päättänyt niin ikään 15 päivänä heinäkuuta 1994 ja joita koskeva liittymiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatustiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan 16 päivänä syyskuuta 1994, tulevat voimaan 16 päivänä joulukuuta 1994 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ja pöytäkirjan soveltamisesta 15 päivänä heinäkuuta 1994 annettu laki (1135/94) ja tämä asetus tulevat voimaan 16 päivänä joulukuuta 1994.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 1994

YLEISSOPIMUS kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa

Sopimuspuolet, jotka

toteavat, että kulttuuriomaisuus on kärsinyt vakavia vaurioita viime aseellisten selkkauksen aikana ja että sodankäyntiteknikan kehityksen vuoksi se on entistä suuremmassa vaarassa tuhoutua,

ovat vakuuttuneita siitä, että minkä tahansa kansan kulttuuriomaisuudelle aiheutettu vahinko on menetys koko ihmiskunnan kulttuuriperinnölle, koska jokainen kansa on tuonut osansa maailman kulttuuriin,

katsovat, että kulttuuriperinnön säilyttäminen on erityisen tärkeää maailman kaikille kansoille ja että tämän perinnön kansainvälinen suojelu on tärkeätä,

niiden kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevien periaatteiden johdattamina, jotka on vahvistettu Haagin vuoden 1899 ja 1907 yleissopimuksissa sekä 15 päivänä huhtikuuta 1935 tehdyssä Washingtonin yleissopimuksessa,

katsovat, ettei tällainen suojelu voi olla tehokasta, ellei sen järjestämiseen ryhdytä rauhan aikana kansallisin ja kansainvälisin toimenpitein,

päättävät ryhtyä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi, ovat sopineet seuraavasta:

I luku

Yleiset määräykset suojelusta

1 artikla

Kulttuuriomaisuuden määritelmä

Tässä yleissopimuksessa kulttuuriomaisuudella tarkoitetaan sen alkuperään tai omistajaan katso-matta:

- a) irtainta tai kiinteätä omaisuutta, jolla on huomattava merkitys kansojen kulttuuriperinnölle, kuten rakennustaiteellisia, taiteellisia tai historiallisia muistomerkkejä, olivatpa ne uskonnollisia tai eivät, kiinteitä muinaisjäänöksiä, rakennusryhmiä, joilla kokonaisuutena on historiallista tai taiteellista merkitystä, taideteoksia, käsikirjoituksia, kirjoja ja muita esineitä, joilla on taiteellista, historiallista tai muinaistieteellistä merkitystä sekä tieteellisiä kokoelmia ja merkittäviä kirja- tai arkistokokoelmia taikka kokoelmia, jotka sisältävät edellä määritellystä omaisuudesta tehtyjä jäljennöksiä,
- b) rakennuksia, joiden pääasiallisena tarkoituksena on a kohdassa määritellyn irtaimen kulttuuriomaisuuden säilyttäminen tai näyttöilläpitäminen, kuten museoitu, suuria kirjastoja, arkistoja sekä suojia, joiden tarkoituksena on turvata aseellisen selkkauksen sattuessa a kohdassa määritelly irtain kulttuuriomaisuus,
- c) keskuksia, jotka sisältävät huomattavan määrän a ja b kohdissa mainittua kulttuuriomaisuutta. Näitä keskuksia kutsutaan ”muistomerkkikeskuksiksi”.

2 artikla

Kulttuuriomaisuuden suojelu

Tätä yleissopimusta sovellettaessa kulttuuriomaisuuden suojelulla tarkoitetaan tämän omaisuuden turvaamista ja kunnioittamista.

3 artikla

Kulttuuriomaisuuden turvaaminen

Sopimuspuolet sitoutuvat rauhan aikana järjestämään alueellaan olevan kulttuuriomaisuuden turvaamisen aseellisen selkkauksen vaikutusten varalta ryhtymällä sopiviksi katsomiinsa toimenpiteisiin.

4 artikla

Kulttuuriomaisuuden kunnioittaminen

1. Sopimuspuolet sitoutuvat kunnioittamaan omalla tai toisen sopimuspuolen alueella olevaa kulttuuriomaisuutta pidättäytymällä käyttämästä tätä omaisuutta ja sen välitöntä ympäristöä tai niiden suojaksi rakennettuja laitteita tarkoituksiin, jotka voisivat aseellisen selkkauksen sattuessa saattaa tämän omaisuuden hävitykselle tai vahingoittumiselle alttiiksi, ja pidättäytymällä tähän omaisuuden kohdistuvista vihamielisistä teoista.
2. Edellä 1 kappaleessa määrätystä velvoitteista voidaan poiketa vain pakottavan sotilaallisen syyn ehdottomasti niin vaatiessa.
3. Sopimuspuolet sitoutuvat lisäksi kieltämään, ehkäisemään ja tarpeen vaatiessa lopettamaan kaikenlaisen kulttuuriomaisuuteen kohdistuvan varkauden, ryöstön tai laittoman haltuunoton ja hävityksen. Ne sitoutuvat olemaan takavarikoimatta toisen sopimuspuolen alueella olevaa irtainta kulttuuriomaisuutta.

4. Ne pidättäytyvät kaikista kulttuuriomaisuuteen kohdistuvista kustotoimista.
5. Sopimuspuoli ei voi vapautua tässä artiklassa määrättyjen velvoitteiden noudattamisesta toiseen sopimuspuoleen nähden sillä perusteella, että viimeksi mainittu ei ole ryhtynyt 3 artiklassa tarkoitettuihin turvaamistoimenpiteisiin.

5 artikla **Miehitys**

1. Sopimuspuolen, joka on osittain tai kokonaan miehittänyt toisen sopimuspuolen alueen, on mahdollisuuksiensa mukaan tuettava miehitetyn maan toimivaltaisia kansallisia viranomaisia tämän maan kulttuuriomaisuuden turvaamisessa ja säilyttämisessä.
2. Jos osoittautuu välttämättömäksi ryhtyä toimiin miehitetyllä alueella sijaitsevan ja sotatoimien vahingoittaman kulttuuriomaisuuden säilyttämiseksi, ja elleivät toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voi niihin ryhtyä, on miehitysvallan, mikäli mahdollista, ryhdyttävä välttämättömpiin säilyttämistoimenpiteisiin läheisessä yhteistyössä näiden viranomaisten kanssa.
3. Sopimuspuolen, jonka hallitusta vastarintaliikkeen jäsenet pitävät laillisena hallituksenaan, on mikäli mahdollista kiinnitettävä näiden huomiota velvollisuuteen noudattaa niitä tämän yleissopimuksen määräyksiä, jotka koskevat kulttuuriomaisuuden kunnioittamista.

6 artikla **Kulttuuriomaisuuden merkitseminen**

Kulttuuriomaisuus voidaan tunnistamisen helpottamiseksi varustaa 16 artiklan määräysten mukaisesti selvästi erottuvalla tunnusmerkillä.

7 artikla **Sotilaalliset toimenpiteet**

1. Sopimuspuolet sitoutuvat sisällyttämään rauhan aikana sotaväenohjesääntöihin tai ohjeisiin sellaisia määräyksiä, joilla voidaan turvata tämän yleissopimuksen noudattaminen, ja edistämään puolustusvoimissaan kaikkien kansojen kulttuurin ja kulttuuriomaisuuden kunnioittamisen henkeä.
2. Sopimuspuolet sitoutuvat suunnittelemaan tai perustamaan rauhan aikana puolustusvoimissaan yksikön tai asiantuntijaryhmän, jonka tehtävänä on kulttuuriomaisuuden kunnioittamisen varmistaminen ja joka on yhteistoiminnassa kulttuuriomaisuuden turvaamisesta vastuussa olevien siviiliviranomaisten kanssa.

II luku

Erytysuojelu

8 artikla **Erytysuojelun myöntäminen**

1. Erytysuojeluun voidaan asettaa rajoitettu määrä suojia, joiden tarkoituksena on suojata irtainta kulttuuriomaisuutta aseellisen selkkauksen varalta, muistomerkkikeskuksia ja muuta erittäin tärkeätä kiinteätä kulttuuriomaisuutta, jos
 - a) ne sijaitsevat riittävän etäällä suurista teollisuuskeskuksista tai tärkeästä, sotilaallisesti arasta koh-

teesta, kuten lentokentästä, radioasemasta, maanpuolustusta palvelevasta laitoksesta, tärkeästä satamasta tai rautatieasemasta tai merkittävästä liikenneväylästä,

- b) niitä ei käytetä sotilaallisiin tarkoituksiin.
2. Irtaimen kulttuuriomaisuuden suoja voidaan myös sen sijaintiin katsomatta asettaa erityissuojeluun, jos se on rakennettu siten, että se todennäköisesti kestää pommituksen.
 3. Muistomerkkikeskusta katsotaan käytettävän sotilaallisiin tarkoituksiin, jos sitä käytetään sotilashenkilöstön tai -varusteiden siirtoihin tai kauttakulkuun. Sama on voimassa, jos keskuksessa harjoitetaan toimintaa, joka on suoraan yhteydessä sotatoimiin, sotaväen majoittamiseen tai sotatarvikkeiden tuotantoon.
 4. Käyttönä sotilaallisiin tarkoituksiin ei pidetä sitä, jos 1 kappaleessa mainittua omaisuutta vartioivat tähän tehtävään erityisesti valtuutetut aseistetut vartijat tai sen läheisyydessä on yleisen järjestyksen ylläpitämisestä normaalisti vastuussa olevia poliisijoukkoja.
 5. Jos tämän artiklan 1 kappaleessa mainittu kulttuuriomaisuus sijaitsee lähellä sanotussa kappaleessa tarkoitettua sotilaallisesti tärkeää kohdetta, voidaan se kuitenkin asettaa erityissuojeluun, jos suojelua pyytävä sopimuspuoli sitoutuu olemaan käyttämättä kohdetta aseellisen selkkauksen sattuessa ja erityisesti, milloin kohteena on satama, asema tai lentokenttä, ohjaamaan kaiken liikenteen muualle. Tällöin liikenteen muualle ohjaaminen on valmisteltava rauhan aikana.
 6. Erytysuojelu myönnetään kulttuuriomaisuudelle merkitsemällä se erityissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden kansainväliseen rekisteriin. Merkintä voidaan tehdä ainoastaan tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti ja tämän yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöissä asetetuilla ehdoilla.

9 artikla **Erytysuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuus**

Sopimuspuolet sitoutuvat takaamaan erityissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuuden pidättäytymällä kaikista siihen kohdistuvista vihamielisistä teoista omaisuuden tultua kansainväliseen rekisteriin ja lukuunottamatta 8 artiklan 5 kappaleessa tarkoitettuja tapauksia, käyttämästä tätä omaisuutta tai sen ympäristöä sotilaallisiin tarkoituksiin.

10 artikla **Yksilöinti ja valvonta**

Erytysuojelussa oleva kulttuuriomaisuus on aseellisen selkkauksen aikana varustettava 16 artiklassa määritetyllä selvästi erottuvalla tunnusmerkillä, ja sen on oltava kansainvälisen valvonnan alainen yleissopimuksen täytäntöönpanosääntöjen mukaisesti.

11 artikla **Koskemattomuuden kumoaminen**

1. Jos sopimuspuoli rikkoo 9 artiklassa tarkoitettua erityissuojelussa olevaa kulttuuriomaisuutta koskevan velvoitteensa, vastapuoli on vapautettu vel-

- vollisuudestaan taata tämän omaisuuden koskemattomuus niin kauan kuin rikkomus kestää. Viimeksimainitun sopimuspuolen on kuitenkin ensin mahdollisuuksien mukaan pyydettävä, että rikkomus lopetetaan kohtuullisen ajan kuluessa.
- Lukuunottamatta tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua tapausta, erityissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuus voidaan kumota vain väistämättömän sotilaallisen pakon sanelemissa poikkeustapauksissa ja ainoastaan niin pitkäksi aikaa kuin tämä pakkotila kestää. Tämän pakkotilan voi todeta ainoastaan vahvuudeltaan divisioonan suuruisen tai sitä suuremman yhtymän päällikkö. Olosuhteiden salliessa on vastapuolelle ilmoitettava etukäteen kohtuullisen ajan kuluessa koskemattomuuden kumoamisesta.
 - Koskemattomuuden kumoavan sopimuspuolen on niin pian kuin mahdollista ilmoitettava toimenpiteestään kirjallisesti yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöissä tarkoitetulle kulttuuriomaisuuden pääkomissaarille ja selostettava hänelle kumoamisen syyt.

III luku

Kulttuuriomaisuuden kuljetus

12 artikla

Erityissuojelussa oleva kuljetus

- Yksinomaan kulttuuriomaisuuden siirtoon tarkoitettu kuljetus valtion alueella tai toisen valtion alueelle voi asianomaisen sopimuspuolen pyynnöstä tapahtua erityissuojelun alaisena yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöissä määrätyin ehdoin.
- Erityissuojelussa oleva kuljetus on suoritettava täytäntöönpanosäännöissä edellytetyn kansainvälisen valvonnan alaisena ja sen tulee olla varustettu 16 artiklassa tarkoitetulla tunnusmerkillä.
- Sopimuspuolet pidättäytyvät kaikista erityissuojelussa olevaan kuljetukseen kohdistuvista vihamielisistä teoista.

13 artikla

Kuljetus kiireellisissä tapauksissa

- Jos sopimuspuoli katsoo tietyn kulttuuriomaisuuden turvallisuuden vaativan omaisuuden siirtoa ja tapauksen olevan niin kiireellisen, ettei 12 artiklassa määrättyä menettelyä voida noudattaa, erityisesti aseellisen selkkauksen alkaessa, voidaan kuljetus varustaa 16 artiklassa määrätyillä tunnusmerkillä edellyttäen, ettei hakemusta 12 artiklassa tarkoitettua koskemattomuudesta ole tehty ja evätty. Kuljetuksesta on, mikäli mahdollista, ilmoitettava vastapuolille. Toisen valtion alueelle suuntautuvaa kulttuuriomaisuuden kuljetusta ei kuitenkaan saa varustaa tunnusmerkillä, ellei sille ole nimenomaan myönnetty koskemattomuutta.
- Sopimuspuolet ryhtyvät mahdollisuuksien mukaan tarpeellisiin varotoimiin tämän artiklan 1 kappaleessa mainittujen ja tunnusmerkillä varustettujen kuljetusten suojelemiseksi niihin kohdistuvilta vihamielisiltä teoilta.

14 artikla

Koskemattomuus takavarikoimiselta, valtaukselta ja haltuunotolta

- Koskemattomuuden takavarikoimiselta, valtaukselta ja haltuunotolta saa:
 - 12 tai 13 artiklassa tarkoitettussa suojeluksessa oleva kulttuuriomaisuus,
 - yksinomaan tämän kulttuuriomaisuuden siirtoon käytetyt kuljetusvälineet.
- Tämä artikla ei mitenkään rajoita oikeutta tarkastukseen ja valvontaan.

IV luku

Henkilöstö

15 artikla

Henkilöstö

Kulttuuriomaisuutta suojelevaa henkilöstöä on kunnioitettava kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi siinä laajuudessa kuin se on sopusoinnussa turvallisuusvaatimusten kanssa, ja jos henkilöstöön kuuluu joutuu vastapuolen käsiin, on heidän saatava jatkaa toimintaansa aina kun heidän vastuullaan oleva kulttuuriomaisuus myös joutuu vastapuolen käsiin.

V luku

Tunnusmerkki

16 artikla

Yleissopimuksen mukainen merkki

- Yleissopimuksen mukainen tunnusmerkki on tyvestä terävä kilpi, joka on jaettu nelilohkoisesti siniseen ja valkoiseen (kilven muodostaa sininen neliö, jonka yksi kulma on kilven tyvenä, sekä sininen kolmio neliön yläpuolella ja kummallekin puolelle jäävässä tilassa valkoinen kolmio).
- Merkkiä käytetään yksinään tai kolmasti toistettuna kolmion muotoisessa ryhmässä (yksi merkki alhaalla) 17 artiklassa määrätyillä ehdoilla.

17 artikla

Merkin käyttö

- Tunnusmerkkiä voidaan kolmasti toistettuna käyttää yksilöimään vain:
 - erityissuojelussa olevaa kiinteää kulttuuriomaisuutta;
 - 12 ja 13 artiklassa määrättyjen ehtojen mukaista kulttuuriomaisuuden kuljetusta;
 - yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöissä määrättyjen ehtojen mukaista tilapäissuojaa.
- Tunnusmerkkiä sellaisenaan voidaan käyttää vain yksilöimään:
 - kulttuuriomaisuutta, joka ei ole erityissuojelussa,
 - niitä henkilöitä, jotka vastaavat yleissopimuksen täytäntöönpanosääntöjen mukaisesta valvonnasta,
 - henkilöstöä, jonka tehtävänä on suojella kulttuuriomaisuutta,
 - yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöissä tarkoitettua henkilöllisyystodistusta.
- Tunnusmerkkiä ei saa aseellisen selkkauksen aikana käyttää muissa kuin tämän artiklan edellisissä kappaleissa mainituissa tapauksissa eikä tunnusmerkkiä muistuttavia merkkejä saa käyttää lainkaan.

4. Kiinteään kulttuuriomaisuuteen ei saa kiinnittää tunnusmerkkiä, ellei siihen samalla kiinnitetä sopimuspuolen toimivaltaisen viranomaisen myöntämää asianmukaisesti allekirjoitettua ja päivättyä lupaa.

VI luku

Yleissopimuksen soveltamisala

18 artikla

Yleissopimuksen soveltaminen

1. Niitä määräyksiä lukuunottamatta, jotka tulevat voimaan rauhan aikana, tätä yleissopimusta sovelletaan, kun sota on julistettu tai muu aseellinen selkkauksen osapuolten välillä, vaikkei yksi tai useampi niistä tunnustaisikaan sotatilan vallitsevan.
2. Yleissopimusta sovelletaan myös, kun sopimuspuolen koko alue tai osa siitä on miehitetty, vaikka tämä miehitys ei kohtaa aseellista vastarintaa.
3. Jos jokin selkkaukseen osallistuvista valtioista ei ole tämän yleissopimuksen sopimuspuoli, sitoo yleissopimus kuitenkin sopimuspuolia niiden välisissä suhteissa. Yleissopimus sitoo lisäksi niitä suhteissa ensin mainittuun valtioon, jos tämä on julistanut hyväksyvänsä sen määräykset, niin kauan kun se niitä soveltaa.

19 artikla

Selkkaukset, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä

1. Sellaisen aseellisen selkkauksen sattuessa, joka ei ole luonteeltaan kansainvälinen ja joka puhkeaa jonkun sopimuspuolen alueella, on selkkauksen osapuolten sovellettava ainakin niitä tämän yleissopimuksen määräyksiä, jotka tarkoittavat kulttuuriomaisuuden kunnioittamista.
2. Selkkauksen osapuolten tulee pyrkiä saattamaan erityissopimuksilla voimaan tämän yleissopimuksen muut määräykset kokonaan tai osittain.
3. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö voi tarjota palveluksiaan selkkauksen osapuolille.
4. Edellä olevien määräysten soveltaminen ei vaikuta selkkauksen osapuolien oikeudelliseen asemaan.

VII luku

Yleissopimuksen täytäntöönpano

20 artikla

Yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöt

Tätä yleissopimusta sovellettaessa noudatettavasta menettelystä määrätään sen täytäntöönpanosäännöissä, jotka muodostavat sen erottamattoman osan.

21 artikla

Suojeluvalliot

Tätä yleissopimusta ja sen täytäntöönpanosääntöjä sovelletaan yhteistyössä niiden suojeluvaltioiden kanssa, joiden tehtävänä on suojella selkkauksen osapuolien etuja.

22 artikla

Sovittelumenettely

1. Suojeluvaltioiden tulee tarjota palveluksiaan (bona officia) aina, kun ne pitävät sitä tarpeellisenä kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi, erityisesti jos selkkauksen osapuolten välillä on erimielisyyttä tämän yleissopimuksen määräysten tai sen täytäntöönpanosääntöjen soveltamisesta tai tulkitsemisesta.
2. Tässä tarkoituksessa voi jokainen suojeluvallio yhden osapuolen tai Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan esityksestä tai omasta aloitteestaan ehdottaa selkkauksen osapuolille, että niiden edustajat ja erityisesti niiden kulttuuriomaisuuden suojelusta huolehtivat viranomaiset kokoontuisivat, jos sitä pidetään tarkoituksenmukaisena, sopivaksi katsotulla puolueettomalla alueella. Selkkauksen osapuolten on noudatettava niille tehtyä ehdotusta kokoontumisesta. Suojeluvaltioiden tulee esittää selkkauksen osapuolten hyväksyttäväksi henkilöä puolueettomasta valtiosta tai henkilöä, jota Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön johtaja on ehdottanut, ja tämä henkilö kutsutaan osallistumaan tähän kokoukseen puheenjohtajana.

23 artikla

Apu Unescolta

1. Sopimuspuolet voivat kääntyä Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön puoleen saadakseen teknistä apua kulttuuriomaisuutensa suojelun järjestämisessä tai muussa tämän yleissopimuksen tai sen täytäntöönpanosääntöjen soveltamiseen liittyvässä ongelmassa. Järjestön tulee antaa apuaan ohjelmansa ja voimavarojensa asettamissa rajoissa.
2. Järjestöllä on oikeus tehdä omasta aloitteestaan tätä koskevia ehdotuksia sopimuspuolille.

24 artikla

Erityissopimukset

1. Sopimuspuolet voivat tehdä erityissopimuksia kaikista niistä asioista, joista ne pitävät erityismääräyksiä tarpeellisina.
2. Erityissopimusta, jolla vähennetään tämän yleissopimuksen takaamaa suojaa kulttuuriomaisuudelle tai sitä suojelevalle henkilöstölle, ei saa tehdä.

25 artikla

Yleissopimuksen tunnetuksi tekeminen

Sopimuspuolet sitoutuvat tekemään mahdollisimman laajassa mitassa, sekä rauhan että aseellisen selkkauksen aikana, tätä yleissopimusta ja sen täytäntöönpanosääntöjä tunnetuksi omassa maassaan. Ne sitoutuvat erityisesti sisällyttämään niiden opiskelun osaksi sotilaskoulutusohjelmaansa ja mikäli mahdollista siviiliohjelmaansa siten, että koko väestö ja erityisesti puolustusvoimat ja kulttuuriomaisuuden suojelusta huolehtiva henkilöstö oppivat tuntemaan niiden periaatteet.

26 artikla

Käännökset ja selvitykset

1. Sopimuspuolet toimittavat toisilleen Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kult-

tuurijärjestön pääjohtajan välityksellä viralliset käännökset tästä yleissopimuksesta ja sen täytäntöönpanosäännöistä.

2. Lisäksi ne lähetettävät vähintään joka neljäs vuosi pääjohtajalle selvityksen, joka sisältää niiden tarpeelliseksi katsomat tiedot toimenpiteistä, joihin niiden asianomaiset viranomaiset ovat ryhtyneet, taikka joita ne valmistelevat tai suunnittelevat tämän yleissopimuksen ja sen täytäntöönpanosääntöjen soveltamiseksi.

27 artikla

Kokoukset

1. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja voi toimeenpanevan neuvoston suostumuksella kutsua koolle sopimuspuolien edustajia. Hänen tulee kutsua koolle tällainen kokous, jos vähintään viidesosa sopimuspuolista sitä pyytää.
2. Lukuunottamatta muita tehtäviä, joita tämä yleissopimus tai sen täytäntöönpanosäännöt antaa kokoukselle, on sen tehtävänä tutkia yleissopimuksen ja sen täytäntöönpanosääntöjen soveltamiseen liittyviä kysymyksiä ja laatia niihin liittyviä suosituksia.
3. Kokous voi lisäksi tarkistaa yleissopimusta tai sen täytäntöönpanosääntöjä 39 artiklan määräysten mukaan, jos sopimuspuolten enemmistö on edustettuna.

28 artikla

Rangaistukset

Sopimuspuolet sitoutuvat ryhtymään rikoslainsäädäntönsä mukaisesti kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin tätä yleissopimusta rikkoneiden tai sen rikkomista tarkoittavan käskyn antaneiden saatamiseksi rikosoikeudelliseen tai kurinpidolliseen vastuuseen näiden kansallisuuteen katsomatta.

LOPPUMÄÄRÄYKSET

29 artikla

Kielet

1. Tämä yleissopimus on laadittu englannin-, espanjan-, ranskan- ja venäjänkielellä jokaisen neljän tekstin ollessa yhtä todistusvoimainen.
2. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö huolehtii yleissopimuksen kääntämisestä järjestön yleiskokouksen muille virallisille kielille.

30 artikla

Allekirjoitus

Tämä yleissopimus on päivätty 14 päivänä toukokuuta 1954 ja se on avoinna 31 päivään joulukuuta 1954 kaikkien niiden valtioiden allekirjoittamista varten, jotka oli kutsuttu Haagissa 21 päivästä hhtikuuta 14 päivään toukokuuta 1954 koolla olleeseen konferenssiin.

31 artikla

Ratifiointi

1. Allekirjoittajavaltioiden on ratifioitava tämä yleissopimus kunkin valtion valtiosäännössä määrätyn menettelyn mukaisesti.

2. Ratifiointiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.

32 artikla

Liittyminen

Tämä yleissopimus on avoinna liittymistä varten voimaantulopäivästään lukien kaikille 30 artiklassa mainituille valtioille, jotka eivät ole allekirjoittaneet sitä, samoin kuin kaikille muille valtioille, joita Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön toimeenpaneva neuvosto on kutsunut siihen liittymään. Liittyminen tapahtuu tallettamalla liittymiskirja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.

33 artikla

Voimaantulo

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun viisi ratifiointiskirjaa on talletettu.
2. Sen jälkeen se tulee voimaan jokaisen sopimuspuolen osalta kolmen kuukauden kuluttua ratifiointi- tai liittymiskirjan tallettamisesta.
3. Yleissopimuksen 18 ja 19 artiklassa mainituissa tapauksissa tulevat selkkauksen osapuolien ennen vihollisuuksien tai miehityksen alkamista tai sen jälkeen tallettamattomat ratifiointi- tai liittymiskirjat välittömästi voimaan. Näissä tapauksissa Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede ja kulttuurijärjestön pääjohtaja toimittaa nopeinta mahdollista tietä 38 artiklassa tarkoitetut ilmoitukset.

34 artikla

Soveltamisen turvaaminen

1. Valtiot, jotka ovat yleissopimuksen sopimuspuolia sen voimaantulopäivänä, ryhtyvät kuuden kuukauden kuluessa sen voimaantulosta kaikkiin tarpeellisiin toimiin varmistukseen yleissopimuksen tehokkaan soveltamisen.
2. Niiden valtioiden osalta, jotka tallettavat ratifiointi- tai liittymiskirjansa yleissopimuksen voimaantulopäivän jälkeen, määräaika on kuusi kuukautta ratifiointi- tai liittymiskirjan tallettamispäivästä.

35 artikla

Sopimuksen alueellinen ulottuvuus

Sopimuspuoli voi ratifiointin tai liittymisen yhteydessä tai milloin tahansa sen jälkeen selittää Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle osoitetulla ilmoituksella, että tämä yleissopimus koskee kaikkia alueita tai jotain aluetta, joiden kansainvälisistä suhteista se vastaa. Tämä ilmoitus tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua sen vastaanottamisesta.

36 artikla

Suhde aikaisempiin yleissopimuksiin

1. Niiden valtioiden välisissä suhteissa, joita sitoo Haagin maasodan lakeja ja tapoja koskeva yleissopimus (IV) ja merivoimien sota-aikana suorittamia pommituksia koskeva yleissopimus (IX) olipa kysymyksessä yleissopimus 29 päivästä heinäkuuta 1899 tai 18 päivästä lokakuuta 1907, ja jotka ovat

tämän yleissopimuksen osapuolia. Tämä yleissopimus täydentää yllämainittua yleissopimusta (IX) ja siihen liittyvää säännöstöä (IV), ja korvaa yllämainitun yleissopimuksen (IX) 5 artiklassa määritellyn merkin tämän yleissopimuksen 16 artiklassa määritellyillä merkeillä niissä tapauksissa, joissa tämä yleissopimus ja sen täytäntöönpanosäännöt edellyttävät tämän tunnusmerkin käyttämistä.

2. Niiden valtioiden välisissä suhteissa, joita sitoo Washingtonin sopimus 15 päivästä huhtikuuta 1935 taiteellisten ja tieteellisten laitosten sekä historiallisten muistomerkkien suojelemisesta (Roerichin sopimus) ja jotka ovat tämän yleissopimuksen osapuolia, viimeksi mainittu yleissopimus täydentää Roerichin sopimusta ja korvaa sopimuksen III artiklassa määritellyn tunnuslipun tämän yleissopimuksen 16 artiklassa määritellyillä merkillä niissä tapauksissa, joissa tämä yleissopimus ja siihen liittyvät täytäntöönpanosäännöt edellyttävät tämän tunnusmerkin käyttämistä.

37 artikla

Irtisanominen

1. Jokainen sopimuspuoli voi irtisanoa tämän yleissopimuksen omalta osaltaan tai sellaisen alueen osalta, jonka kansainvälisistä suhteista se vastaa.
2. Irtisanomisesta ilmoitetaan kirjallisesti asiakirjalla, joka talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.
3. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua irtisanomisasiakirjan vastaanottamisesta. Jos kuitenkin tämän määräajan loppuessa irtisanova sopimuspuoli on osallistunut aseelliseen selkkaukseen, irtisanominen ei tule voimaan ennen kuin vihollisuudet tai toimet kulttuuriomaisuuden palauttamiseksi ovat päättyneet, sen mukaan, kumpi näistä tapahtuu myöhemmin.

38 artikla

Ilmoitukset

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja ilmoittaa 30 ja 32 artikloissa tarkoitetuille valtioille sekä Yhdistyneille Kansakunnille kaikista 31, 32 ja 39 artikloissa määritettyjen ratifioimis-, liittymis- ja hyväksymiskirjojen tallettamisista, samoin kuin 35, 37 ja 39 artikloissa määrättyistä ilmoituksista ja irtisanomisista.

39 artikla

Yleissopimuksen ja sen täytäntöönpanosääntöjen tarkistaminen

1. Sopimuspuoli voi ehdottaa muutoksia tähän yleissopimukseen ja sen täytäntöönpanosääntöihin. Jokaisesta ehdotetusta muutoksesta ilmoitetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle, joka toimittaa tekstin kaikille sopimuspuolille pyytäen niitä ilmoittamaan neljän kuukauden kuluessa:
 - a) haluavatko ne, että kutsuttaisiin koolle konferenssi tutkimaan ehdotettua muutosta,
 - b) kannattavatko ne ehdotetun muutoksen hyväksymistä kutsumatta konferenssia koolle, tai
 - c) kannattavatko ne ehdotetun muutoksen hylkäämistä kutsumatta konferenssia koolle.

2. Pääjohtaja toimittaa tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti saadut vastaukset kaikille sopimuspuolille.
3. Jos kaikki sopimuspuolet, jotka ovat mainitussa ajassa ilmoittaneet kantansa Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle tämän artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti ilmoittavat pääjohtajalle, että ne kannattavat muutoksen hyväksymistä ilman konferenssin koollekutsumista, tekee pääjohtaja ilmoituksen niiden päätöksestä 38 artiklan mukaisesti. Muutos tulee voimaan kaikkiin sopimuspuoliin nähden 90 päivän kuluttua tästä ilmoituksen päivämäärästä.
4. Pääjohtaja kutsuu sopimuspuolien konferenssin tutkimaan ehdotettua muutosta, jos enemmän kuin kolmasosa sopimuspuolista sitä häneltä pyytää.
5. Edellisen kappaleen määräysten mukaisesti käsitellyt yleissopimuksen tai sen täytäntöönpanosääntöjen muutokset tulevat voimaan sen jälkeen, kun konferenssissa edustettuina olevat sopimuspuolet ovat hyväksyneet ne yksimielisesti ja kun jokainen sopimuspuoli on ne hyväksynyt.
6. 4 ja 5 kappaleessa mainitun konferenssin hyväksymiä yleissopimuksen tai sen täytäntöönpanosääntöjen muutoksia koskeva sopimuspuolen hyväksyminen tulee voimaan virallisen asiakirjan tallettamisella Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.
7. Tämän yleissopimuksen tai sen täytäntöönpanosääntöjen muutosten tultua voimaan on vain tämä muutettu yleissopimuksen tai sen täytäntöönpanosääntöjen teksti avoimena ratifioimista tai liittymistä varten.

40 artikla

Kirjaaminen

Tämä yleissopimus kirjataan Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan pyynnöstä Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Tehty Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 yhtenä kappaleena, joka talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön arkistoon ja josta lähetetään oikeiksi todistetut jäljennökset kaikille 30 ja 32 artikloissa tarkoitetuille valtioille ja Yhdistyneille Kansakunnille.

KULTTUURIOMAISUUDEN SUOJELEMISEN ASEELLISEN SELKKAUKSEN SATTUESSA TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSÄÄNNÖT

I luku

Valvonta

1 artikla

Kansainvälinen henkilöluettelo

Yleissopimuksen tullessa voimaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjes-

tön pääjohtaja laatii kansainvälisen luettelon niistä henkilöistä, jotka sopimuspuolet ovat nimenneet päteviksi hoitamaan kulttuuriomaisuuden pääkomissaarin tehtäviä. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan aloitteesta tätä luetteloa tarkistetaan aika ajoin sopimuspuolten esitysten mukaisesti.

2 artikla

Valvonnan järjestäminen

Sopimuspuolen joutuessa yleissopimuksen 18 artiklassa tarkoitettuun aseelliseen selkkaukseen:

- a) se nimeää alueellaan sijaitsevaa kulttuuriomaisuutta varten edustajan; jos se on miehittänyt toisen alueen, sen tulee nimetä erityisedustaja tällä alueella sijaitsevaa kulttuuriomaisuutta varten,
- b) suojeluvaltio, joka toimii kunkin tällaisen sopimuspuolen kanssa selkkauksessa olevan osapuolen hyväksi, nimeää valtuutetun ensiksi mainittua osapuolta varten 3 artiklan mukaisesti,
- c) tällaiselle sopimuspuolelle nimetään kulttuuriomaisuuden pääkomissaari 4 artiklan mukaisesti.

3 artikla

Suojeluvaltioiden valtuutettujen nimeäminen

Suojeluvalliot nimeävät valtuutettunsa diplomaatti- tai konsuliedustustojensa virkamiehistä tai muista henkilöistä sen osapuolen suostumuksella, jonka alueella heidät valtuutetaan toimimaan.

4 artikla

Pääkomissaarin nimeäminen

1. Kulttuuriomaisuuden pääkomissaari valitaan kansainvälisestä henkilöluettelosta sen osapuolen, jonka alueella hänet valtuutetaan toimimaan, ja vastapuolten hyväksi toimivien suojeluvaltioiden keskenään tekemän sopimuksen perusteella.
2. Jolleivät osapuolet sovi asiasta kolmen viikon kuluessa asiaa koskevien neuvottelujen alkamisesta, heidän on pyydettävä Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtajaa nimeämään pääkomissaari, joka ei saa ryhtyä hoitamaan tehtäviään ennen kuin se sopimuspuoli, jonka alueella hänet valtuutetaan toimimaan, on nimeämisen hyväksynyt.

5 artikla

Valtuutettujen tehtävät

Suojeluvaltioiden valtuutetut toteavat yleissopimuksen rikkomiset, tutkivat ne olosuhteet, joissa rikkomukset ovat sattuneet sen sopimuspuolen suostumuksella, jonka alueella heidät on valtuutettu toimimaan, tekevät paikan päällä esityksiä varmistaakseen rikkomusten keskeyttämisen ja ilmoittavat tarvittaessa pääkomissaarille näistä rikkomuksista. Heidän tulee pitää hänet tietoisena toimistaan.

6 artikla

Pääkomissaarin tehtävät

1. Kulttuuriomaisuuden pääkomissaari käsittelee sen sopimuspuolen edustajien, jonka alueella hänet on valtuutettu toimimaan, ja asianomaisten valtuutettujen kanssa kaikki ne asiat, jotka hänelle osoitetaan sopimuksen soveltamisen yhteydessä.
2. Hänellä on päätös- ja nimitysalta näissä säännöissä määritellyissä tapauksissa.

3. Sen osapuolen suostumuksella, jonka alueelle hänet on valtuutettu toimimaan, hänellä on oikeus määrätä toimitettavaksi tutkimus tai itse johtaa sitä.

4. Hän tekee yleissopimuksen soveltamisen kannalta tarpeelliseksi katsomiaan esityksiä selkkauksen osapuolille tai niiden suojeluvaltiaille.

5. Hän laatii yleissopimuksen soveltamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä ja toimittaa ne asianomaisille sopimuspuolille ja näiden suojeluvaltiaille. Hänen tulee lähettää näistä jäljennökset Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle, joka saa käyttää vain niihin sisältyviä teknisiä tietoja.

6. Jos suojeluvaltiota ei ole, pääkomissaari huolehtii suojeluvaltiolle yleissopimuksen 21 ja 22 artiklan mukaan kuuluvista tehtävistä.

7 artikla

Tarkastajat ja asiantuntijat

1. Milloin kulttuuriomaisuuden pääkomissaari pitää sitä tarpeellisenä, joko asianomaisten valtuutettujen pyynnöstä tai heidän kanssaan neuvoteltuaan, hän esittää sen sopimuspuolen hyväksyttäväksi, jonka alueella hänet on valtuutettu toimimaan, kulttuuriomaisuuden tarkastajan asettamisen erityistehtäviä varten. Tarkastaja on vastuussa vain pääkomissaarille.

2. Pääkomissaari, valtuutetut ja tarkastajat voivat käyttää apunaan asiantuntijoita, joiden nimeäminen tulee niin ikään saattaa edellisessä kappaleessa mainitun sopimuspuolen hyväksyttäväksi.

8 artikla

Valvonnan harjoittaminen

Kulttuuriomaisuuden pääkomissaarit, suojeluvaltioiden valtuutetut, tarkastajat ja asiantuntijat eivät missään olosuhteissa saa ylittää toimivaltuuksiaan. Heidän on erityisesti otettava huomioon sen sopimuspuolen turvallisuustarpeet, jonka alueella heidät on valtuutettu toimimaan, ja toimia kaikissa olosuhteissa tämän sopimuspuolen heille osoittaman sotilaallisen tilanteen vaatimusten mukaisesti.

9 artikla

Sijaantulevat suojeluvalliot

Jos selkkauksen osapuoli ei saa tai on lakannut saamasta hyötyä suojeluvallion toimista, voidaan puolueetonta valtiota pyytää huolehtimaan suojeluvaltiolle kuuluvista tehtävistä, jotka koskevat kulttuuriomaisuuden pääkomissaarin nimeämistä 4 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti. Tarpeen vaatiessa näin nimetty pääkomissaari antaa tarkastajille ne suojeluvaltioiden valtuutettujen tehtävät, jotka määrittellään näissä säännöissä.

10 artikla

Kustannukset

Kulttuuriomaisuuden pääkomissaarin, tarkastajien ja asiantuntijoiden palkkioista ja kuluista vastaa se sopimuspuoli, jonka alueella heidät on valtuutettu toimimaan. Suojeluvaltioiden valtuutettujen palkat ja kulut sovitaan näiden valtojen ja niiden valtioiden kesken, joiden etua he valvovat.

II luku

Erityissuojelu

11 artikla

Tilapäissuojat

1. Jos sopimuspuoli aseellisen selkkauksen aikana ennalta arvaamattomien olosuhteiden vuoksi joutuu perustamaan tilapäisen suojan ja toivoo, että tämä suoja asetettaisiin erityissuojeluun, tästä on välittömästi ilmoitettava tämän sopimuspuolen alueella toimimaan valtuutetulle pääkomissaarille.
2. Jos pääkomissaari pitää toimenpidettä olosuhteiden ja tilapäissuojassa olevan kulttuuriomaisuuden merkittävyyden kannalta perusteltuna, hän voi oikeuttaa sopimuspuolen merkitsemään tällaisen suojan tunnusmerkillä, joka on määritelty yleissopimuksen 16 artiklassa. Hänen on ilmoitettava päätöksestään viipymättä asianomaisten suojeluvaltioiden valtuutetuille, joista jokainen voi 30 vuorokauden kuluessa määrätä, että merkki poistetaan välittömästi.
3. Jos valtuutetut ovat ilmoittaneet suostumuksensa tai 30 vuorokauden määräaika on päättynyt ilman, että kukaan asianomaisista valtuutetuista on esittänyt vastalauseita, ja jos pääkomissaari on sitä mieltä, että suoja on yleissopimuksen 8 artiklassa mainittujen ehtojen mukainen, pääkomissaari pyytää Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajaa merkitsemään tilapäissuojan erityissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden rekisteriin.

12 artikla

Erityissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden kansainvälinen rekisteri

1. Laaditaan erityissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden kansainvälinen rekisteri.
2. Rekisteriä pitää Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja. Hän toimittaa siitä jäljennökset Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille ja sopimuspuolille.
3. Rekisteri jaetaan osastoihin siten, että kukin sopimuspuoli saa oman osaston. Jokainen osasto on jaettu kolmeen kappaleeseen, otsikoin: suojat, muistomerkkikeskukset, muu kiinteä kulttuuriomaisuus. Pääjohtaja määrää, mitkä yksityiskohdat merkitään kappaleisiin.

13 artikla

Rekisteröintipyyntö

1. Sopimuspuoli voi tehdä Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle hakemuksen alueellaan olevan tietyn suojan, muistomerkkikeskuksen ja muun kiinteän kulttuuriomaisuuden merkitsemisestä rekisteriin. Hakemuksessa tulee olla kuvaus omaisuuden sijainnista, ja siinä tulee varmistaa, että omaisuus on yleissopimuksen 8 artiklan määräysten mukainen.
2. Miehitkysen sattuessa on miehittäjävaltiolla oikeus tehdä tällainen hakemus.
3. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja lähettää viipymättä rekisteröintihakemusten jäljennökset kaikille sopimuspuolille.

14 artikla

Vastalauseet

1. Sopimuspuoli voi esittää vastalauseen kulttuuriomaisuuden rekisteröintiin Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle osoittamallaan kirjeellä. Hänen tulee vastaanottaa kirje neljän kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona hän on lähettänyt rekisteröintihakemuksen jäljennökset.
2. Vastalauseessa on esitettävä sen perusteet; ainoat mahdolliset perusteet ovat:
 - a) omaisuus ei ole kulttuuriomaisuutta,
 - b) omaisuus ei ole yleissopimuksen 8 artiklassa mainittujen ehtojen mukainen.
3. Pääjohtaja lähettää viipymättä vastalausekirjeen jäljennöksen sopimuspuolille. Hän pyytää tarvittaessa lausunnon kansainväliseltä monumenttien, taiteellisten ja historiallisten muistomerkkien ja arkeologisten kaivausten komitealta ja, milloin hän pitää sitä aiheellisena, myös muulta asian-tuntijaelimeltä tai asiantuntijalta.
4. Pääjohtaja tai rekisteröintiä pyytävä sopimuspuoli voi tehdä tarpeelliseksi katsomiaan esityksiä vastalauseen esittäneelle sopimuspuolelle vastalauseeseen peruuttamiseksi.
5. Jos rauhan aikana rekisteröintiä hakenut sopimuspuoli joutuu osalliseksi aseelliseen selkkaukseen ennen kuin kulttuuriomaisuus on rekisteröity, merkitään tämä kulttuuriomaisuus välittömästi rekisteriin väliaikaisesti odottamaan mahdollisia vastalauseita tai esitettyjen vastalauseiden vahvistamista, peruuttamista tai kumoamista.
6. Jollei pääjohtaja ole kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona vastalausekirje on saapunut, saanut vastalauseen esittäneeltä sopimuspuolelta ilmoitusta vastalauseen peruuttamisesta, voi rekisteröintiä hakeva sopimuspuoli pyytää välimiestuomiota seuraavassa kappaleessa määrätystä järjestyksessä.
7. Tällaista pyyntöä välimiestuomiosta ei saa tehdä myöhemmin kuin vuoden kulluttua siitä, kun pääjohtaja on saanut vastalausekirjeen. Riidan molemmat osapuolet nimeävät välimiehen. Milloin rekisteröintihakemukseen on esitetty enemmän kuin yksi vastalause, vastalauseen esittäneet sopimuspuolet nimeävät yhdessä yhden välimiehen. Nämä kaksi välimiestä valitsevat puheenjohtajana toimivan välimiehen näiden sääntöjen 1 artiklassa mainitulta kansainväliseltä listalta. Jos nämä välimiehet eivät kykene sopimaan valinnasta, heidän on pyydettävä Kansainvälisen tuomioistuinten puheenjohtajaa nimeämään puheenjohtajana toimivan välimiehen, jota ei välttämättä tarvitse valita kansainväliseltä listalta. Näin muodostettu välimiesoikeus vahvistaa omat menettelytapansa. Sen päätöksestä ei saa valittaa.
8. Sopimuspuolella on sellaisen riidan syntyessä, jossa se on osapuolena, oikeus selittää, että se ei halua käyttää edellisessä kappaleessa määrättyä välimiesmenettelyä. Tällöin pääjohtaja toimittaa vastalauseen rekisteröintihakemukseen sopimuspuolille. Vastalause vahvistetaan vain, mikäli sopimuspuolet niin päättävät kahden kolmasosan enemmistöllä äänestykseen osallistuneista sopimuspuolista. Äänestäminen toimitetaan kirjeenvaihdolla, mikäli Yhdistyneiden Kansakuntien kas-

vatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja ei pidä välttämättömänä kutsua koolle kokousta hänelle yleissopimuksen 27 artiklan mukaan kuuluvan toimivallan perusteella. Mikäli pääjohtaja päättää, että äänestys toimitetaan kirjeenvaihdolla, hänen on pyydetävä sopimuspuolia lähettämään äänensä sinetöidyssä kirjeessä kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona heitä on pyydetty niin tekemään.

15 artikla

Rekisteröinti

1. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huolehtii siitä, että rekisteriin merkitään juoksevilla numeroinnilla jokainen esine, jonka rekisteröintiä on haettu, edellyttäen että hän ei ole vastaanottanut vastalauseita 14 artiklan 1 kappaleessa määrätynä aikana.
2. Jos vastalause on tehty, pääjohtaja merkitsee omaisuuden rekisteriin vain, 14 artiklan 5 kappaleessa mainituin poikkeuksin, jos vastalause on peruutettu, tai sitä ei ole vahvistettu 14 artiklan 7 tai 8 kappaleessa mainitussa järjestyksessä.
3. Sovellettaessa 11 artiklan 3 kappaletta pääjohtajan on merkittävä omaisuus rekisteriin, mikäli kulttuuriomaisuuden pääkomissaari sitä pyytää.
4. Pääjohtaja lähettää viipymättä oikeaksi todistetun jäljennöksen jokaisesta rekisteröinnistä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, sopimuspuolille ja rekisteröintiä hakevan osapuolen pyynnöstä myös kaikille muille yleissopimuksen 30 ja 32 artiklassa mainituille valtioille. Rekisteröinti tulee voimaan 30 päivän kuluttua näiden jäljennösten lähettämisestä.

16 artikla

Rekisteröinnin peruuttaminen

1. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja voi peruuttaa omaisuuden rekisteröinnin:
 - a) sen sopimuspuolen pyynnöstä, jonka alueella kulttuuriomaisuus sijaitsee,
 - b) jos sopimuspuoli, joka on pyytänyt rekisteröintiä, on irtisanonut yleissopimuksen, ja irtisanominen on tullut voimaan,
 - c) 14 artiklan 5 kappaleessa tarkoitettussa erityistapauksessa, kun vastalause on vahvistettu 14 artiklan 7 tai 8 kappaleessa määrättyssä järjestyksessä.
2. Pääjohtaja lähettää viipymättä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille ja kaikille valtioille, jotka ovat vastaanottaneet jäljennöksen rekisteröinnistä, myös vahvistetun jäljennöksen rekisteröinnin peruuttamisesta. Rekisteröinnin peruuttaminen tulee voimaan 30 päivän kuluttua tällaisten jäljennösten lähettämisestä.

III luku

Kulttuuriomaisuuden kuljetus

17 artikla

Menettely koskemattomuuden saavuttamiseksi

1. Yleissopimuksen 12 artiklan 1 kappaleessa mainittu pyyntö osoitetaan kulttuuriomaisuuden pääkomissaarille. Siinä ilmoitetaan ne syyt, joihin se perustuu sekä määritellään siirrettävien esineiden

arvioitu määrä ja merkitys, niiden nykyinen sijainti sekä paikka, johon ne on tarkoitus siirtää, käytettävä kuljetustapa ja -reitti sekä ehdotettu siirtöpäivä ja esitetään asiaan vaikuttavat muut seikat.

2. Jos pääkomissaari, saatuaan tarpeelliseksi katsomansa lausunnot, pitää siirtoa perusteltuna, hän neuvottelee asianomaisten suojeluvaltioiden edustajien kanssa niistä toimenpiteistä, joita on ehdotettu siirron toteuttamiseksi. Näiden neuvottelujen jälkeen hän ilmoittaa selkkauksen asianomaisille osapuolille siirrosta ja liittää tähän ilmoitukseen kaiken tarpeellisen tiedon.
3. Pääkomissaari nimittää yhden tai useamman tarkastajan, jonka tehtävänä on varmistaa, että siirto käsittää vain pyynnössä mainitun omaisuuden ja että kuljetus tapahtuu hyväksytyllä tavalla ja tunnusmerkkiä käyttäen. Tarkastaja tai tarkastajat seuraavat omaisuutta sen määränpäähän.

18 artikla

Kuljetus ulkomaille

Milloin erityissuojelussa oleva siirto tapahtuu toisen valtion alueelle, sitä koskee yleissopimuksen 12 artiklan ja näiden sääntöjen 17 artiklan lisäksi seuraavat määräykset:

- a) kun kulttuuriomaisuus on toisen valtion alueella, tämä valtio on sen tallettaja ja tämän valtion tulee käsitellä sitä yhtä huolellisesti kuin omaa, yhtä tärkeätä kulttuuriomaisuuttaan,
- b) tallettajavaltion tulee palauttaa omaisuus vasta selkkauksen päätyttyä. Omaisuus palautetaan kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona sitä on pyydetty,
- c) siirron eri vaiheiden aikana ja kulttuuriomaisuuden ollessa toisen valtion alueella tallettava valtio tai tallettajavaltio ei saa takavarikoida eikä luovuttaa omaisuutta. Jos kuitenkin kulttuuriomaisuuden turvallisuus niin vaatii, tallettaja voi tallettavan valtion suostumuksella siirtää kulttuuriomaisuuden kolmanteen valtioon tässä artiklassa määrätyn ehdoin,
- d) erityissuojelua koskevasta pyynnöstä tulee käydä ilmi, että valtio, jonka alueelle omaisuus aiotaan siirtää, hyväksyy tämän artiklan määräykset.

19 artikla

Miehitetty alue

Kun sopimuspuoli, joka miehittää toisen sopimuspuolen alueen, siirtää kulttuuriomaisuutta muualla samalla alueella sijaitsevaan suojaan, pystymättä noudattamaan sääntöjen 17 artiklassa määrättyä menettelyä, siirron ei katsota tapahtuvan yleissopimuksen 4 artiklan vastaisesti edellyttäen, että kulttuuriomaisuuden pääkomissaari vahvistaa kirjallisesti, neuvoteltuaan niiden kanssa, jotka omaisuudesta yleensä huolehtivat, että siirto oli olosuhteiden vuoksi välttämätön.

IV luku

Tunnusmerkki

20 artikla

Merkitseminen

1. Tunnusmerkin sijoitus ja näkyminen on sopimuspuolen toimivaltaisen viranomaisen harkinnassa.

Tunnusmerkki voidaan esittää lippuna tai käsivarsinauhana; se voidaan maalata esineeseen tai esittää muussa sopivassa muodossa.

2. Aseellisen selkkauksen sattuessa ja yleissopimuksen 12 ja 13 artiklassa mainituissa tapauksissa tunnusmerkki kuitenkin sijoitetaan, vieläkin selvemmän merkinnän ollessa mahdollinen, kuljetusvälineisiin siten, että se näkyy päivänvalossa selvästi sekä maasta että ilmasta.

Merkin tulee näkyä maasta:

- a) säännöllisin ja tarpeeksi tihein välein osoittamaan selvästi erityissuojelussa olevan muistomerkki-keskuksen ympäryksen rajat,
- b) muun erityissuojelussa olevan kiinteän kulttuuriomaisuuden sisäänkäynnin kohdalla.

21 artikla

Henkilöiden tunnistaminen

1. Yleissopimuksen 17 artiklan 2 kappaleen b ja c kohdassa mainitut henkilöt saavat pitää käsivarsinauhaa, jossa on toimivaltaisen viranomaisen myöntämä ja leimaama tunnusmerkki.
2. Näillä henkilöillä on oltava erityinen henkilökortti, jossa on tunnusmerkki. Tässä kortissa on mainittava ainakin sen haltijan sukunimi, etunimet, syntymäaika, arvo tai asema ja tehtävä. Kortissa tulee olla haltijan valokuva, nimikirjoitus tai sormenjälki tai molemmat. Kortin tulee olla toimivaltaisen viranomaisen leimaama.
3. Kukin sopimuspuoli valmistaa oman henkilökortin sen mallin mukaan, joka on liitetty näihin sääntöihin esimerkinomaisesti. Sopimuspuolet toimitavat toisilleen kappaleen käyttämästään mallista. Mikäli mahdollista, henkilökortti tulee tehdä ainakin kahtena kappaleena, joista yhtä säilytetään siinä valtiossa, joka on sen myöntänyt.
4. Mainituilta henkilöiltä ei voida ilman laillista syytä ottaa pois henkilökorttia tai oikeutta pitää käsivarsinauhaa.

Etusivu

HENKILÖKORTTI

henkilöstölle, jonka tehtävänä on suojella kulttuurinomaisuutta

Sukunimi

Etunimi

Syntymäaika

Arvo tai ammatti

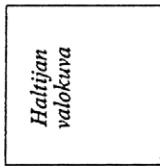
Tehtävä

on tämän kortin haltija Haagissa 14 päivänä
toukokuuta 1954 tehdyn kulttuurinomaisuuden
suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa
koskevan yleissopimuksen ehtojen mukaisesti

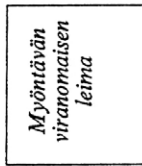
Myöntämispäivä

Kortin numero

Takasivu

*Haltijan nimikirjoitus tai
sormenjälki tai molemmat*

Pituus

Hiusten väri

Silmien väri

Muita tunnusmerkkejä

.....

.....

.....

.....

.....

.....

PÖYTÄKIRJA

Sopimuspuolet ovat sopineet seuraavasta:

I

1. Sopimuspuoli sitoutuu aseellisen selkkauksen aikana estämään sellaisen kulttuuriomaisuuden viennin valtaamaltaan alueelta, joka on määritelty kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehdyn yleissopimuksen 1 artiklassa.
2. Sopimuspuoli sitoutuu ottamaan haltuunsa kulttuuriomaisuuden, joka on tuotu sen alueelle suoraan tai epäsuorasti miehitetyltä alueelta. Tämä tapahtuu ilman eri pyyntöä omaisuuden tuonnin yhteydessä tai muutoin viimeksi mainitun alueen viranomaisen pyynnöstä.
3. Sopimuspuoli sitoutuu palauttamaan vihollisuuksien päätyttyä aiemmin miehitetyn alueen toimivaltaiselle viranomaiselle alueellaan olevan kulttuuriomaisuuden, jos omaisuus on viety miehitetyltä alueelta 1 kappaleen periaatteiden vastaisesti. Tällaista omaisuutta ei saa koskaan pidättää sotakorvauksena.
4. Sopimuspuolen, jonka velvollisuutena oli estää kulttuuriomaisuuden vienti miehittämältään alueelta, tulee maksaa korvaus sille, joka pitää vilpittömässä mielessä hallussaan kulttuuriomaisuutta, joka on palautettava toiseen valtioon edellä olevan kappaleen määräysten mukaisesti.

II

5. Sopimuspuolen on palautettava vihollisuuksien päätyttyä kulttuuriomaisuus, joka tulee toisen sopimuspuolen alueelta ja jonka tämä on tallettanut ensiksi mainitun sopimuspuolen alueelle suojelukseen sitä aseellisen selkkauksen vaaroilta, sen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, josta tämä omaisuus on tullut.

III

6. Tämä pöytäkirja on päivätty 14 päivänä toukokuuta 1954 ja se on avoinna 31 päivään joulukuuta 1954 kaikkien niiden valtioiden allekirjoittamista varten, jotka oli kutsuttu Haagissa 21 päivästä huhtikuuta 14 päivään toukokuuta 1954 koolla olleeseen konferenssiin.
7. a) Allekirjoittajavaltioiden on ratifioitava pöytäkirja kunkin valtion valtiosäännössä määrätyn menettelyn mukaisesti.
b) Ratifioimiskirja talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.
8. Tämä pöytäkirja on avoinna liittymistä varten kaikille 6 kappaleessa mainituille valtioille, jotka eivät ole allekirjoittaneet sitä samoin kuin kaikille muille valtioille, jotka Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön hallintoneuvosto on pyytänyt siihen liittymään. Liittyminen tapahtuu tallettamalla liittymiskirja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.
9. Edellä 6 ja 8 kappaleissa mainitut valtiot voivat allekirjoittamisen, ratifioinnin tai liittymisen yhteydessä selittää, että niitä eivät sido tämän pöytäkirjan I tai II luvun määräykset.

10. a) Tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun viisi ratifioimiskirjaa on talletettu.
b) Sen jälkeen se tulee voimaan jokaisen sopimuspuolen osalta kolmen kuukauden kuluttua ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.
c) Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehdyn kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevan yleissopimuksen 18 ja 19 artiklassa mainituissa tapauksissa tulevat selkkauksen osapuolten ennen vihollisuuksien tai miehityksen alkamista tai sen jälkeen tallettamattamat ratifioimis- tai liittymiskirjat välittömästi voimaan.
11. a) Valtiot, jotka ovat pöytäkirjan sopimuspuolia sen voimaantulopäivänä, ryhtyvät kuuden kuukauden kuluessa sen voimaantulosta kaikkiin tarpeellisiin toimiin varmistaa pöytäkirjan tehokkaan soveltamisen.
b) Niiden valtioiden osalta, jotka tallettavat ratifioimis- tai liittymiskirjansa pöytäkirjan voimaantulopäivän jälkeen, määräaika on kuusi kuukautta ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamispäivästä.
12. Sopimuspuoli voi, ratifioinnin tai liittymisen yhteydessä, tai milloin tahansa sen jälkeen selittää Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle osoitetulla ilmoituksella, että tämä pöytäkirja koskee kaikkia alueita tai jotain aluetta, joiden kansainvälisistä suhteista se vastaa. Tämä ilmoitus tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua sen vastaanottamisesta.
13. a) Sopimuspuoli voi irtisanoa tämän pöytäkirjan omalta osaltaan tai sellaisen alueen osalta, jonka kansainvälisistä suhteista se vastaa.
b) Irtisanomisesta ilmoitetaan kirjallisesti asiakirjalla, joka talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.
c) Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua irtisanomisasiakirjan vastaanottamisesta. Kuitenkin, jos tämän määräajan loppuessa irtisano-va osapuoli on osallistunut aseelliseen selkkaukseen, irtisanominen ei tule voimaan ennen kuin vihollisuudet tai toimet kulttuuriomaisuuden palauttamiseksi ovat päätyneet, sen mukaan, kumpi näistä tapahtuu myöhemmin.
14. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääsihteeri ilmoittaa kaikille 6 ja 8 kappaleessa tarkoitetuille valtioille sekä Yhdistyneille Kansakunnille kaikista 7, 8 ja 15 kappaleessa määrättyjen ratifioimis-, liittymis- tai hyväksymiskirjojen tallettamisista, sekä 12 ja 13 kappaleessa määrättyistä ilmoituksista ja irtisanomisista.
15. a) Tätä pöytäkirjaa voidaan tarkistaa, mikäli enemmän kuin kolmannes sopimuspuolista sitä vaatii.
b) Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja kutsuu koolle konferenssin tätä tarkoitusta varten.
c) Tämän pöytäkirjan muutokset tulevat voimaan vasta sitten, kun kokouksessa edustettuina olevat sopimuspuolet ovat ne yksimielisesti hyväksyneet ja kun jokainen sopimuspuoli on ne hyväksynyt.

- d) Tämän kappaleen b ja c kohdissa mainitun kokouksen hyväksymien pöytäkirjan muutosten hyväksyminen sopimusvaltioiden toimesta tulee voimaan virallisen asiakirjan tallettamisella Yhdistyneiden Kansakuntien kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.
- e) Tähän pöytäkirjaan tehtyjen muutosten tultua voimaan vain näin muutetun pöytäkirjan teksti on avoimena ratifiointia tai liittymistä varten.

Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti tämä pöytäkirja kirjataan Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä Yhdistyneiden Kansakuntien kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan pyynnöstä.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Tehty Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 yhtenä englannin-, ranskan-, venäjän- ja espanjankielisenä kappaleena, joka talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestön arkistoon ja josta toimitetaan oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille 6 ja 8 kappaleissa mainituille valtioille sekä Yhdistyneille Kansakunnille.

Haagin kulttuurisopimuksen II pöytäkirja (SopS 151–152/2004)

Laki kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen tehdyn toisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta SopS 151/2004

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Haagissa 26 päivänä maaliskuuta 1999 hyväksytyyn kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen tehdyn toisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Naantalissa 9 päivänä heinäkuuta 2004

Tasavallan presidentin asetus kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen tehdyn toisen pöytäkirjan voimaansaattamisesta sekä pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. SopS 152/2004

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministerin esittelystä, säädetään:

1 §

Kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen Haagissa 26 päivänä maaliskuuta 1999 tehty toinen pöytäkirja, jonka eduskunta on hyväksynyt 8 päivänä kesäkuuta 2004 ja jonka tasavallan presidentti on hyväksynyt 9 päivänä heinäkuuta 2004 ja jota koskeva hyväksymiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan 27 päivänä elokuuta 2004, tulee voimaan 27 päivänä marraskuuta 2004 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevan Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen toisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 9 päivänä heinäkuuta 2004 annettu laki (661/2004) tulee voimaan 27 päivänä marraskuuta 2004.

3 §

Pöytäkirjan muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

4 §

Tämä asetus tulee voimaan 27 päivänä marraskuuta 2004.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2004

Toinen pöytäkirja Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa

Haag, 26 päivänä maaliskuuta 1999

Sopimuspuolet, jotka

ovat tietoisia tarpeesta parantaa kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisissa selkkauksissa ja perustaa tehostetun suojelun järjestelmä nimenomaisesti määritellylle kulttuuriomaisuudelle;

vahvistavat Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehdyn, kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevan yleissopimuksen määräysten merkityksen ja korostavat tarvetta täydentää näitä määräyksiä toimenpiteillä, jotka vahvistavat niiden täytäntöönpanoa;

haluavat antaa yleissopimuksen sopimuspuolille keinon osallistua tiiviimmin kulttuuriomaisuuden

suojelamiseen aseellisissa selkkauksissa luomalla siihen tarkoitukseen sopivia menettelytapoja;

katsovat, että kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisissa selkkauksissa koskevien sääntöjen tulisi kuvastaa kansainvälisen oikeuden kehitystä;

vahvistavat, että niihin kysymyksiin, joita tämän pöytäkirjan määräykset eivät sääntele, sovelletaan edelleen kansainvälisen tapaoikeuden sääntöjä; ovat sopineet seuraavasta:

1 luku

Johdanto

1 Artikla

Määritelmät

Tässä pöytäkirjassa:

- (a) ”sopimuspuoli” tarkoittaa tämän pöytäkirjan sopimuspuolena olevaa valtiota;
- (b) ”kulttuuriomaisuus” tarkoittaa yleissopimuksen 1 artiklan määritelmän mukaista kulttuuriomaisuutta;
- (c) ”yleissopimus” tarkoittaa Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehtyä yleissopimusta kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa;
- (d) ”yleissopimuksen sopimuspuoli” tarkoittaa yleissopimuksen sopimuspuolena olevaa valtiota;
- (e) ”tehostettu suojelu” tarkoittaa 10 ja 11 artiklassa perustettua tehostetun suojelun järjestelmää;
- (f) ”sotilaallinen kohde” tarkoittaa kohdetta, joka ominaisuuksiensa, sijaintinsa, tarkoituksensa tai käyttönsä puolesta on oleellinen osa sotilaallista toimintaa, ja jonka täydellisestä tai osittaisesta tuhoamisesta, valtauksesta tai vaarattomaksi tekemisestä on selvää sotilaallista hyötyä tuolloin vallitsevissa olosuhteissa;
- (g) ”laiton” tarkoittaa pakon alaisena tai miehityksen alueen kansallisen lainsäädännön soveltuvien määräysten tai kansainvälisen oikeuden vastaisesti tapahtuvaa;
- (h) ”luettelo” tarkoittaa 27 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti laadittua kansainvälistä luetteloa tehostetun suojelun piiriin kuuluvasta kulttuuriomaisuudesta;
- (i) ”pääjohtaja” tarkoittaa Unescon pääjohtajaa;
- (j) ”Unesco” tarkoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestöä;
- (k) ”ensimmäinen pöytäkirja” tarkoittaa Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehtyä pöytäkirjaa kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa;

2 Artikla

Suhde yleissopimukseen

Tämä pöytäkirja täydentää yleissopimusta sopimuspuolten välisten suhteiden osalta.

3 Artikla

Soveltamisala

1. Sen lisäksi, että tiettyjä tämän pöytäkirjan määräyksiä sovelletaan rauhan aikana, tätä pöytäkirjaa sovelletaan 22 artiklan 1 kappaleessa sekä yleissopimuksen 18 artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitetuissa tilanteissa.

2. Siitä huolimatta, että tämä pöytäkirja ei sido jotakin aseellisen selkkauksen osapuolta, se sitoo pöytäkirjan sopimuspuolia niiden keskinäisissä suhteissa. Tämä pöytäkirja sitoo myös sen sopimuspuolia suhteessa sellaiseen selkkauksen osapuolena olevaan valtioon, jota tämä pöytäkirja ei sido, jos kyseinen valtio hyväksyy tämän pöytäkirjan määräykset, ja niin kauan kuin se soveltaa niitä.

4 Artikla

Tämän pöytäkirjan 3 luvun määräysten suhde muihin yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan määräyksiin

Tämän pöytäkirjan 3 luvun määräysten soveltaminen ei rajoita:

- (a) yleissopimuksen I luvun ja tämän pöytäkirjan 2 luvun määräysten soveltamista;
- (b) yleissopimuksen II luvun määräysten soveltamista, mutta jos kulttuuriomaisuudelle on myönnetty sekä erityissuojelu että tehostettu suojelu, sovelletaan ainoastaan tehostetun suojelun määräyksiä, mikäli kyse on tämän pöytäkirjan sopimuspuolten keskinäisistä suhteista tai jonkin tämän pöytäkirjan sopimuspuolen ja sellaisen valtion välisistä suhteista, joka hyväksyy tämän pöytäkirjan ja soveltaa sitä 3 artiklan 2 kappaleen mukaisesti.

2 luku

Yleiset määräykset suojelusta

5 Artikla

Kulttuuriomaisuuden turvaaminen

Valmisteleviin toimenpiteisiin, joihin ryhdytään rauhan aikana kulttuuriomaisuuden turvaamiseksi aseellisen selkkauksen ennakoitavissa olevien vaikutusten varalta yleissopimuksen 3 artiklan mukaisesti, sisältyvät mahdollisuuksien mukaan omaisuusluetteloiden tekeminen, hätätoimenpiteiden suunnittelu tulipalon tai rakenteiden sortumisen varalta, irtaimen kulttuuriomaisuuden siirtämiseen varautuminen tai varautuminen tällaisen omaisuuden suojelemiseen paikan päällä sekä kulttuuriomaisuuden turvaamisesta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten nimeäminen.

6 Artikla

Kulttuuriomaisuuden kunnioittaminen

Kulttuuriomaisuuden kunnioittamisen varmistamiseksi yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti:

- (a) pakottavaan sotilaalliseen syyhyyn voidaan vedota perusteena velvoitteista poikkeamiselle yleissopimuksen 4 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, vihamielisen teon kohdistamiseksi kulttuuriomaisuuteen, ainoastaan kun ja niin kauan kuin:
 - i. kyseisestä kulttuuriomaisuudesta on sen käyttötarkoituksen perusteella tullut sotilaallinen kohde; ja
 - ii. vastaavan sotilaallisen hyödyn saavuttamiseksi ei ole käytettävissä muuta toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa kuin vihamielisen teon suuntaaminen edellä mainittua kohdetta kohtaan;
- (b) pakottavaan sotilaalliseen syyhyyn voidaan vedota perusteena velvoitteista poikkeamiselle yleissopimuksen 4 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, kulttuuriomaisuuden käyttämiseksi tarkoituksiin, jotka todennäköisesti altistavat sen hävitykselle tai

vahingoittumiselle, ainoastaan kun ja niin kauan kuin ei ole mahdollista valita tällaisen kulttuuriomaisuuden käytön ja muun sellaisen toteuttamiskelpoisen vaihtoehdon välillä, jolla saavutettiin vastaava sotilaallinen hyöty;

- (c) päätöksen pakottavaan sotilaalliseen syyhyn vetoamisesta voi tehdä ainoastaan pataljoonan kokaisen tai sitä suuremman sotilasyksikön päällikkö tai pienemmän sotilasyksikön päällikkö, mikäli olosuhteet niin vaativat;
- (d) sellaisesta hyökkäyksestä, joka perustuu a kohdan mukaisesti tehtyyn päätökseen, annetaan tehokas ennakkovaroitus aina kun olosuhteet sen mahdollistavat.

7 Artikla

Varotoimenpiteet hyökkäyksen varalta

Tämän rajoittamatta muita varotoimenpiteitä, joita kansainvälinen humanitaarinen oikeus edellyttää sotilaallisen toiminnan yhteydessä, jokainen selkkauksen osapuoli:

- (a) tekee kaiken mahdollisen varmistukseensa, etteivät hyökkäyksen kohteet ole yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti suojeltavaa kulttuuriomaisuutta;
- (b) ryhtyy kaikkiin mahdollisiin varotoimenpiteisiin hyökkäyskeinojen ja -menetelmien valinnan suhteen välttääkseen yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti suojeltavalle kulttuuriomaisuudelle tästä hyökkäyksestä mahdollisesti aiheutuvaa vahinkoa ja ainakin rajoittakseen vahingon mahdollisimman vähäiseksi;
- (c) pidättäytyy päätöksestä aloittaa sellainen hyökkäys, jonka voi odottaa aiheuttavan yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti suojeltavalle kulttuuriomaisuudelle kohtuuttoman suurta vahinkoa suhteessa odotettuun konkreettiseen ja välittömään sotilaalliseen hyötyyn; ja
- (d) peruuttaa tai keskeyttää hyökkäyksen jos ilmenee, että,
 - (i) kohde on yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti suojeltavaa kulttuuriomaisuutta
 - (ii) hyökkäyksen voidaan odottaa aiheuttavan yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti suojeltavalle kulttuuriomaisuudelle kohtuuttoman suurta vahinkoa suhteessa odotettuun konkreettiseen ja välittömään sotilaalliseen hyötyyn.

8 Artikla

Varotoimenpiteet vihollisuuksien seurausten varalta

Selkkauksen osapuolten tulee mahdollisuuksien mukaan:

- (a) siirtää liikuteltavissa olevaa kulttuuriomaisuutta sotilaallisten kohteiden läheisyydestä tai suojella sitä riittävästi paikan päällä;
- (b) välttää sotilaallisten kohteiden sijoittamista kulttuuriomaisuuden läheisyyteen.

9 Artikla

Kulttuuriomaisuuden suojeleminen miehityellä alueella

1. Tämän rajoittamatta yleissopimuksen 4 ja 5 artiklan määräysten soveltamista, sopimuspuolen, joka on osittain tai kokonaan miehittänyt toisen sopimuspuolen alueen, tulee kieltää ja ehkäistä miehityellä alueella:

- (a) kulttuuriomaisuuden laitton maastavienti, muu siirtäminen tai sen omistusoikeuden siirto;
 - (b) arkeologiset kaivaukset, paitsi silloin, kun ne ovat välttämättömiä kulttuuriomaisuuden turvaamiseksi, rekisteröimiseksi tai säilyttämiseksi;
 - (c) sellainen kulttuuriomaisuuden muuttaminen tai kulttuuriomaisuuden käyttötarkoituksen muuttaminen, jonka tarkoituksena on kätkeä tai tuhota kulttuurista, historiallista tai tieteellistä todistusaineistoa.
2. Miehitetyn alueen kulttuuriomaisuuden arkeologiset kaivaukset, kulttuuriomaisuuden muuttaminen tai sen käyttötarkoituksen muuttaminen tulee tehdä läheisessä yhteistyössä miehitetyn alueen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten kanssa, elleivät olosuhteet sitä estä.

3 luku

Tehostettu suojeleminen

10 Artikla

Tehostettu suojeleminen

Kulttuuriomaisuutta voidaan asettaa tehostettuun suojeleluun edellyttäen, että se täyttää seuraavat kolme ehtoa:

- (a) se on kulttuuriperintöä, jolla on suuri merkitys ihmiskunnalle;
- (b) se on suojeltu riittävin kansallisin oikeudellisin ja hallinnollisin toimenpitein, joissa otetaan huomioon sen poikkeuksellinen kulttuuriarvo ja historiallinen arvo, ja joilla varmistetaan sille korkein mahdollinen suojeleminen;
- (c) sitä ei käytetä sotilaallisiin tarkoituksiin eikä suojaamaan sotilaallisia kohteita, ja sopimuspuoli, jonka valvonnassa kulttuuriomaisuus on, on antanut vahvistuksen siitä, ettei sitä tulla käyttämään tällaiseen tarkoitukseen.

11 Artikla

Tehostetun suojeleminen myöntäminen

1. Jokaisen sopimuspuolen tulisi toimittaa komitealle luettelo kulttuuriomaisuudesta, jolle se aikoo pyytää tehostettua suojeletoa.
2. Sopimuspuoli, jonka lainkäyttövaltaan tai valvontaan kulttuuriomaisuus kuuluu, voi pyytää, että se lisätään 27 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti laadittavaan luetteloon. Tähän pyyntöön tulee sisällyttää kaikki tarpeelliset tiedot, jotka liittyvät 10 artiklassa mainittuihin ehtoihin. Komitea voi kehottaa sopimuspuolta pyytämään kulttuuriomaisuuden lisäämistä luetteloon.
3. Muut sopimuspuolet, Sininen kilpi -järjestön kansainvälinen komitea, (International Committee of the Blue Shield) sekä muut kansalaisjärjestöt, joilla on asiaan liittyvää asiantuntemusta, voivat suositella tiettyä kulttuuriomaisuutta komitealle.
4. Se, että luetteloon pyydetään lisäämään tai lisätään sellaista kulttuuriomaisuutta, joka sijaitsee alueella, jonka suhteen yksi tai useampi valtio vaatii itsemääräämisoikeutta tai lainkäyttövaltaa, ei rajoita millään tavoin riidan osapuolten oikeuksia.
5. Kun pyyntö omaisuuden lisäämiseksi luetteloon vastaanotetaan, komitea tiedottaa asiasta kaikille sopimuspuolille. Sopimuspuolet voivat toimittaa kyseistä pyyntöä koskevia esityksiä komitealle 60 päivän kuluessa. Tällaisten esitysten tulee pe-

- rustua 10 artiklan mukaisiin kriteereihin. Esitysten tulee olla täsmällisiä ja perustua tosiasioihin. Komitea käsittelee esitykset ja antaa pyynnön esittäneelle sopimuspuolelle kohtuullisen tilaisuuden vastata, ennen kuin se tekee päätöksensä. Kun komitealle on tehty pyyntöä koskeva esitys, päätös kulttuuriomaisuuden lisäämisestä luetteloon tehdään läsnä olevien ja äänestävien jäsenten neljän viidesosan ääntenemmistöllä, sen estämättä mitä 26 artiklassa määrätään.
6. Kun komitea päättää pyynnöstä, sen tulisi pyytää lausuntoja hallitustenvälisiltä järjestöiltä ja kansalaisjärjestöiltä sekä yksittäisiltä asiantuntijoilta.
 7. Päätöksen tehostetun suojelun myöntämisestä tai epäämisestä tulee perustua 10 artiklan mukaisiin kriteereihin.
 8. Jos komitea on todennut, että sopimuspuoli, joka pyytää kulttuuriomaisuuden sisällyttämistä luetteloon, ei pysty täyttämään 10 artiklan b kohdan mukaista ehtoa, se voi poikkeustapauksissa päättää myöntää tehostetun suojelun, jos pyytävä sopimuspuoli esittää kansainvälistä apua koskevan pyynnön 32 artiklan nojalla.
 9. Vihollisuuksien puhjetessa selkkauksen osapuoli voi hätätilanteessa esittää lainkäyttövaltansa tai valvontansa alaisen kulttuuriomaisuuden tehostettua suojelua koskevan pyynnön komitealle. Komitean tulee viipymättä toimittaa tämä pyyntö kaikille selkkauksen osapuolille. Tällaisissa tapauksissa komitea käsittelee asianomaisten sopimuspuolten esitykset kiireellisinä. Päätös väliaikaisen tehostetun suojelun myöntämisestä tehdään mahdollisimman nopeasti, läsnä olevien ja äänestävien jäsenten neljän viidesosan ääntenemmistöllä, sen estämättä mitä 26 artiklassa määrätään. Komitea voi myöntää väliaikaisen tehostetun suojelun, kunnes varsinaisen menettelyn mukainen päätös on tehty, edellyttäen kuitenkin, että 10 artiklan a ja c kohdan mukaiset ehdot täyttyvät.
 10. Komitea myöntää kulttuuriomaisuudelle tehostetun suojelun siitä hetkestä lähtien, kun se merkitään luetteloon.
 11. Pääjohtaja ilmoittaa viipymättä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille sekä kaikille sopimuspuolille komitean päätöksestä lisätä kulttuuriomaisuutta luetteloon.

12 Artikla

Tehostetussa suojelussa olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuus

Selkkauksen osapuolet varmistavat tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuuden pidättäytymällä tekemästä siitä hyökkäyksen kohdetta tai käyttämästä omaisuutta tai sen lähiympäristöä sotilaalliseen tarkoitukseen.

13 Artikla

Tehostetun suojelun menetys

1. Tehostetun suojelun kohteena oleva kulttuuriomaisuus menettää suojelun ainoastaan:
 - (a) jos suojelu keskeytetään tai peruutetaan 14 artiklan mukaisesti; tai
 - (b) jos omaisuudesta on sen käyttötarkoituksen vuoksi tullut sotilaallinen kohde, jolloin suojelu

menetetään niin pitkäksi ajaksi kuin omaisuus on sotilaallinen kohde.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen b kohdassa tarkoitetuissa olosuhteissa omaisuus saa olla hyökkäyksen kohde ainoastaan, jos:
 - (a) hyökkäys on ainoa mahdollinen keino lopettaa 1 kappaleen b kohdassa tarkoitettu omaisuuden käyttö;
 - (b) kaikkiin mahdollisiin varoitoimenpiteisiin on ryhdytty hyökkäyskeinoja ja -menetelmiä valittaessa, edellä tarkoitettun omaisuuden käytön lopettamiseksi ja välttämiseksi tai ainakin kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vahingon rajoittamiseksi mahdollisimman vähäiseksi;
 - (c) olosuhteet eivät sitä välittömän itsepuolustustarpeen vuoksi estä;
 - (i) hyökkäys määrätään korkeimmalla operatiivisella komentotasolla;
 - (ii) vastapuolelle annetaan tehokas ennakkovaroitus, vaatien 1 kappaleen b kohdassa tarkoitettun käytön lopettamista; ja
 - (iii) vastapuolelle annetaan kohtuullisesti aikaa perääntyä tilanteesta.

14 Artikla

Tehostetun suojelun keskeytys tai peruuttaminen

1. Kun kulttuuriomaisuus ei täytä enää yhtään tämän pöytäkirjan 10 artiklan ehtoista, komitea voi keskeyttää tai peruuttaa tehostetun suojelun poistamalla kyseisen kulttuuriomaisuuden luettelosta.
2. Komitea voi keskeyttää kulttuuriomaisuuden tehostetun suojelun, jos kyseessä on vakava 12 artiklan rikkomus, joka liittyy tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden käyttöön sotilaallisen toiminnan tukemiseen. Mikäli nämä rikkomukset ovat toistuvia, komitea voi poikkeuksellisesti peruuttaa tehostetun suojelun poistamalla kulttuuriomaisuuden luettelosta.
3. Pääjohtaja ilmoittaa viipymättä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille sekä kaikille tämän pöytäkirjan sopimuspuolille komitean päätöksistä keskeyttää tai peruuttaa tehostettu suojelu.
4. Ennen edellä tarkoitettun päätöksen tekemistä komitea antaa sopimuspuolille tilaisuuden ilmaista mielipiteensä.

4 luku

Rikosoikeudellinen vastuu ja lainkäyttövalta

15 Artikla

Tämän pöytäkirjan vakava rikkominen

1. Tässä pöytäkirjassa tarkoitettuun rikokseen syyllistyy henkilö, joka tahallisesti ja yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan vastaisesti tekee jonkin seuraavista teoista:
 - (a) hyökkäyksen kohdistaminen tehostetun suojelun kohteena olevaan kulttuuriomaisuuteen;
 - (b) tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden tai sen lähiympäristön käyttäminen sotilaallisen toiminnan tukemiseen;
 - (c) yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan mukaisesti suojellun kulttuuriomaisuuden laajamittainen hävitys tai haltuunotto;

- (d) hyökkäyksen kohdistaminen kulttuuriomaisuuteen, joka on yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan mukaisen suojelun kohteena;
- (e) yleissopimuksen mukaisen suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden varastaminen, ryöstö, laitton haltuunotto tai hävitys.
2. Jokainen sopimuspuoli ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin säätääkseen tässä artiklassa tarkoitettuja rikokset sen kansallisen lainsäädännön nojalla rangaistaviksi teoiksi ja säätääkseen kyseisille rikoksille asianmukaiset rangaistukset. Niin tehdessään sopimuspuolet noudattavat lain ja kansainvälisen oikeuden yleisiä periaatteita mukaan lukien säännöt, jotka ulottavat henkilökohtaisen rikosoikeudellisen vastuun myös muihin tekoon osallisiin kuin rikoksentehtijään.

16 Artikla

Lainkäyttövalta

1. Tämän rajoittamatta 2 kappaleen soveltamista, jokainen sopimuspuoli ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin ulottaakseen lainkäyttövaltansa 15 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin seuraavissa tapauksissa:
- (a) kun rikos tehdään kyseisen valtion alueella;
- (b) kun väitetty rikoksentehtijä on kyseisen valtion kansalainen;
- (c) 15 artiklan a—c kohdassa tarkoitettujen rikosten osalta, kun väitetty rikoksentehtijä tavataan kyseisen valtion alueella.
2. Tämän rajoittamatta 28 artiklan soveltamista, lainkäyttövallan osalta:
- (a) tämä pöytäkirja ei sulje pois henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta eikä lainkäyttövaltaa sovellettavan kansallisen tai kansainvälisen oikeuden nojalla, eikä se vaikuta lainkäyttövallan käyttöön kansainvälisen tapaoikeuden nojalla;
- (b) tämän pöytäkirjan nojalla henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta ei kuitenkaan ole sellaisilla henkilöillä, jotka kuuluvat sellaisen valtion asevoimiin tai ovat sellaisen valtion kansalaisia, joka ei ole tämän pöytäkirjan sopimuspuoli, lukuunottamatta kansalaisia, jotka palvelevat sellaisen valtion asevoimissa, joka on tämän pöytäkirjan sopimuspuoli, eikä tämä pöytäkirja myöskään aseta velvollisuutta ulottaa lainkäyttövaltaa sellaisiin henkilöihin tai luovuttaa heitä rikoksen johdosta.

17 Artikla

Syytetoimet

1. Jollei sopimuspuoli luovuta 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdassa tarkoitettujen rikosten väitettyä tekijää, joka tavataan sen alueella, se saattaa tapauksen poikkeuksetta ja ilman aiheutonta viivytystä toimivaltaisten viranomaistensa käsiteltäväksi, syytetoimien toteuttamiseksi kyseisen sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön tai soveltuvin osin asiaan liittyvien kansainvälisen oikeuden sääntöjen mukaista menettelyä noudattaen.
2. Tämän rajoittamatta mahdollisesti sovellettavien asiaan liittyvien kansainvälisen oikeuden sääntöjen soveltamista, henkilölle, jota varten järjestetään oikeudenkäynti yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan johdosta, taataan oikeudenmukai-

nen kohtelu ja oikeudenkäynti kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti kaikissa oikeudenkäynnin vaiheissa, eikä tämän henkilön kohtelu saa missään tapauksessa olla huonompi kuin kansainvälisen oikeuden mukainen kohtelu.

18 Artikla

Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen

1. Tämän pöytäkirjan 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdassa tarkoitettujen rikosten katsotaan sisältyvän kaikkiin luovutus sopimuksiin, joita sopimuspuolten välillä on ennen tämän pöytäkirjan voimaantuloa, rikoksina, joiden johdosta rikoksentehtijä voidaan luovuttaa. Sopimuspuolet sitoutuvat sisällyttämään tällaiset rikokset jokaiseen luovutus sopimukseen, joita ne myöhemmin tekevät keskenään.
2. Mikäli sopimuspuoli, joka asettaa luovuttamisen ehdoksi luovutus sopimuksen olemassaolon, saa luovuttamista koskevan pyynnön toiselta sopimuspuolelta, jonka kanssa sillä ei ole luovutus sopimusta, pyynnön vastaanottanut sopimuspuoli voi halutessaan pitää tätä pöytäkirjaa oikeusperustana 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdassa tarkoitettujen rikosten johdosta tapahtuvalle luovuttamiselle.
3. Sopimuspuolet, jotka eivät aseta luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaoloa, tunnustavat 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdassa tarkoitettuja rikoksia sellaisiksi rikoksiksi, joiden johdosta rikoksentehtijä voidaan luovuttaa, ottaen huomioon pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön mukaiset ehdot.
4. Mikäli välttämätöntä, 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdassa tarkoitettuja rikoksia käsitellään sopimuspuolten välillä tapahtuvalle rikoksentehtijän luovuttamisen osalta siten kuin ne olisivat rikoksentehtijän lisäksi tapahtuneet myös niiden sopimuspuolten alueella, jotka ovat ulottaneet 16 artiklan 1 kappaleen mukaisesti lainkäyttövaltansa niihin rikoksiin.

19 Artikla

Keskinäinen oikeusapu

1. Sopimuspuolet antavat toisilleen mahdollisimman laajaa apua 15 artiklassa mainittujen rikosten johdosta käynnistetyn tutkinnan, rikosoikeudenkäynnin tai luovuttamisen suhteen, mukaan luettuna apu oikeudenkäyntiin tarvittavan, saatavilla olevan todistusaineiston hankkimisessa.
2. Sopimuspuolet täyttävät 1 kappaleen mukaiset velvoitteensa niiden välillä mahdollisesti olevien keskinäistä oikeusapua koskevien sopimusten tai muiden järjestelyjen mukaisesti. Mikäli tällaisia sopimuksia tai muita järjestelyjä ei ole, sopimuspuolet avustavat toisiaan kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

20 Artikla

Kieltäytymisperusteet

1. Luovuttamista varten 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdassa tarkoitettuja rikoksia, sekä keskinäistä oikeusapua varten 15 artiklassa tarkoitettuja rikoksia ei katsota poliittisiksi rikoksiksi eikä niihin liittyviksi rikoksiksi, eikä poliittisista syistä teh-

dyiksi rikoksiksi. Tämän mukaisesti luovuttamista koskevista pyynnöstä tai oikeusapupyynnöstä, joka perustuu näihin rikoksiin, ei voi kieltäytyä yksinomaan sillä perusteella, että pyyntö koskee poliittista rikosta, poliittiseen rikokseen liittyvää rikosta tai poliittisista syistä tehtyä rikosta.

2. Tämän pöytäkirjan määräysten ei tulkita asettavan velvoitetta luovuttaa tai antaa keskinäistä oikeusapua, mikäli pyynnön vastaanottaneella sopimuspuolella on perusteltua syytä uskoa, että 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdassa tarkoitettujen rikosten johdosta esitetty luovutuspyyntö tai 15 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin liittyvä oikeusapupyyntö on esitetty tarkoituksessa syyttää tai rangaista henkilöä hänen rotunsa, uskontonsa, kansallisuutensa, etnisen alkuperänsä tai poliittisten mielipiteidensä vuoksi, tai jos pyyntöön vastaaminen aiheuttaisi vahinkoa tämän henkilön asemalle edellä mainittujen syiden vuoksi.

21 Artikla

Toimenpiteet, jotka koskevat muita rikkomuksia

Tämän rajoittamatta yleissopimuksen 28 artiklan soveltamista, jokainen sopimuspuoli hyväksyy määräykset tarvittavista lainsäädäntö-, hallinto- tai kurinpitotoimenpiteistä, joilla puututaan seuraaviin tekoihin, kun ne ovat tahallisia:

- (a) sellainen kulttuuriomaisuuden käyttö, joka on yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan vastaista;
- (b) kulttuuriomaisuuden laitton maastavienti, muu siirtäminen pois miehitetyltä alueelta tai sen omistusoikeuden siirtäminen yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan vastaisesti.

5 luku

Kulttuuriomaisuuden suojeleminen aseellisissa selkkauksissa, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä

22 Artikla

Aseelliset selkkaukset, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä

1. Tätä pöytäkirjaa sovelletaan aseellisissa selkkauksissa, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä ja jotka tapahtuvat jonkun sopimuspuolen alueella.
2. Tätä pöytäkirjaa ei sovelleta valtionsisäisiin levottomuuksiin tai jännitteisiin, kuten mellakat, yk-sittäiset tai satunnaiset väkivaltaisuuudet ja muut vastaavat teot.
3. Tämän pöytäkirjan määräyksiin ei saa vedota tarkoituksessa vaikuttaa valtion itsemääräämisoikeuteen tai hallituksen vastuuseen pitää yllä lakia ja järjestystä valtiossa tai palauttaa se taikka puolustaa kansallista yhtenäisyyttä ja valtion alueellista koskemattomuutta kaikin oikeutetuin keinoin.
4. Tämän pöytäkirjan määräykset eivät rajoita 15 artiklassa mainittujen rikosten osalta sopimuspuolen ensisijaista lainkäyttövaltaa silloin, kun tämän alueella on muu kuin kansainvälinen aseellinen selkkaus.
5. Tämän pöytäkirjan määräyksiin ei saa vedota perusteena mistään syystä tapahtuvalle suoralle tai välilliselle aseelliselle selkkaukseen puuttumiselle

le tai sellaisen sopimuspuolen sisäisiin tai ulkoi-siin asioihin puuttumiselle, jonka alueella tämä selkkaus on.

6. Tämän pöytäkirjan soveltaminen 1 kappaleessa tarkoitetussa tilanteessa ei vaikuta selkkauksen osa-puolten oikeudelliseen asemaan.
7. Unesco voi tarjota palveluksiaan selkkauksen osa-puolille.

6 luku

Institutionaaliset kysymykset

23 Artikla

Sopimuspuolten kokoukset

1. Pöytäkirjan sopimuspuolten kokous kutsutaan koolle samanaikaisesti Unescon yleiskokouksen kanssa ja yhteistyössä yleissopimuksen sopimus-puolten kokouksen kanssa, mikäli pääjohtaja on kutsunut yleissopimuksen sopimuspuolten ko-kouksen koolle.
2. Sopimuspuolten kokous hyväksyy omat menet-telytapasääntönsä.
3. Sopimuspuolten kokouksella on seuraavat teh-tävät:
 - (a) valita komitean jäsenet 24 artiklan 1 kappaleen mukaisesti;
 - (b) hyväksyä komitean laatimat ohjeet 27 artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaisesti;
 - (c) antaa komitealle ohjeita rahaston käytöstä ja val-voa sitä;
 - (d) käsitellä raportti, jonka komitea on antanut 27 ar-tiklan 1 kappaleen d kohdan mukaisesti;
 - (e) keskustella tämän pöytäkirjan soveltamiseen liit-tyvistä ongelmista ja antaa tarvittaessa sitä kos-kevia suosituksia.
4. Pääjohtaja kutsuu koolle ylimääräisen sopimus-puolten kokouksen, jos vähintään viidesosa sopi-muspuolista sitä pyytää.

24 Artikla

Komitea kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisissa selkkauksissa

1. Tällä pöytäkirjalla perustetaan komitea kulttuuri-omaisuuden suojelemiseksi aseellisissa selkkauk-sissa. Se koostuu 12 sopimuspuolesta, jotka sopi-muspuolten kokous valitsee.
2. Komitea kokoontuu varsinaiseen istuntoon kerran vuodessa ja ylimääräisiin istuntoihin aina kun se katsoo tämän tarpeelliseksi.
3. Päätteessään komitean jäsenistä, sopimuspuolet pyrkivät varmistamaan, että maailman eri alueet ja kulttuurit ovat tasapuolisesti edustettuina.
4. Komitean jäseninä olevat sopimuspuolet valitsevat edustajikseen henkilöitä, jotka ovat päteviä kulttuuriperinnön, puolustuksen tai kansainvä-lisen oikeuden alalla, ja ne pyrkivät keskenään neuvotellen varmistamaan, että komitea kokonai-suudessaan omaa riittävän asiantuntemuksen kai-killä näillä aloilla.

25 Artikla

Toimikausi

1. Sopimuspuoli valitaan komiteaan neljäksi vuodek-si kerrallaan ja voidaan valita välittömästi uudel-leen ainoastaan kerran.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen määräyksistä riippumatta puolet ensimmäisessä vaalissa valituista jäsenistä päättää toimikautensa ensimmäisen valintansa jälkeisen varsinaisen sopimuspuolten kokouksen päättyessä. Tämän kokouksen puheenjohtaja valitsee toimikautensa päättävät jäsenet arvalla.

26 Artikla

Menettelytapasäännöt

1. Komitea hyväksyy menettelytapasääntönsä.
2. Komitea on päätösvaltainen kun enemmistö sen jäsenistä on läsnä. Komitean päätökset tehdään äänestykseen osallistuneiden jäsenten kahden kolmasosan äänten enemmistöllä.
3. Jäsenet eivät osallistu äänestykseen kulttuuriomaisuutta koskevasta päätöksestä, jos ne ovat osapuolina aseellisissa selkkauksessa, joka vaikuttaa kyseiseen omaisuuteen.

27 Artikla

Tehtävät

1. Komitealla on seuraavat tehtävät:
 - (a) laatia ohjeita tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoa varten;
 - (b) myöntää, keskeyttää tai peruuttaa kulttuuriomaisuuden tehostettu suojeleminen sekä laatia luettelo tehostetun suojelun kohteena olevasta kulttuuriomaisuudesta, ylläpitää sitä ja edistää sen soveltamista;
 - (c) tarkkailla ja valvoa tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoa sekä edistää tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden luettelointia;
 - (d) käsitellä ja kommentoida sopimuspuolten raportteja, pyytää tarvittaessa lisäselvityksiä ja valmistella tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoa koskeva raporttinsa sopimuspuolten kokousta varten;
 - (e) vastaanottaa ja käsitellä 32 artiklan nojalla tehdyt kansainvälisiä apua koskevat pyynnöt;
 - (f) päättää rahaston käytöstä;
 - (g) hoitaa muut tehtävät, jotka sopimuspuolten kokous sille mahdollisesti määrää.
2. Komitea hoitaa tehtävänsä yhteistyössä pääjohtajan kanssa.
3. Komitea toimii yhteistyössä sellaisten kansainvälisten hallitustenvälisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen sekä kansallisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa, joilla on vastaavat tavoitteet kuin yleissopimuksella, sen ensimmäisellä pöytäkirjalla ja tällä pöytäkirjalla. Edistääkseen tehtäviensä hoitamista, komitea voi kutsua kokoukseensa neuvonantajajärjestöjä, esimerkiksi järjestöjä, joilla on virallinen suhde Unescon, mukaan lukien Sininen kilpi -järjestön kansainvälinen komitea (ICBS) ja sen elimet. Myös kansainvälisen kulttuuriperinnön suojeleminen ja entistämistä edistävän koulutus- ja tutkimuslaitoksen (Rooman keskus) (ICCRROM) ja Punaisen Ristin kansainvälisen komitean (ICRC) edustajia voidaan kutsua osallistumaan komitean kokoukseen neuvonantajajärjestöinä.

28 Artikla

Sihteeristö

Komiteaa avustaa Unescon sihteeristö, joka valmistelee komitean asiakirjat ja sen kokousten asialistat sekä vastaa komitean päätösten täytäntöönpanosta.

29 Artikla

Rahasto kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisissa selkkauksissa

1. Tällä pöytäkirjalla perustetaan rahasto, jonka tarkoituksena on:
 - (a) tukea taloudellisesti tai muutoin valmistelevia tai muita toimenpiteitä, joihin ryhdytään rauhan aikana muun muassa 5 artiklan, 10 artiklan b kohdan ja 30 artiklan mukaisesti; ja
 - (b) tukea taloudellisesti tai muutoin hätätoimenpiteitä, väliaikaisia toimenpiteitä tai muita toimenpiteitä, joihin ryhdytään muun muassa 8 artiklan a kohdan mukaisesti kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisen selkkauksen aikana, tai heti kun kulttuuriomaisuus saadaan takaisin vihollisuuksien päätyttyä.
2. Rahasto perustaa säätiön Unescon rahoitusta koskevien määräysten mukaisesti.
3. Rahaston myöntämiä varoja käytetään ainoastaan siihen tarkoitukseen, josta komitea päättää 23 artiklan 3 kappaleen c kohdassa tarkoitettujen ohjeiden mukaisesti. Komitea voi hyväksyä varoja käytettäväksi ainoastaan tiettyyn ohjelmaan tai hankkeeseen, edellyttäen kuitenkin, että komitea on päättänyt sellaisen ohjelman tai hankkeen toteuttamisesta.
4. Rahaston varat koostuvat:
 - (a) sopimuspuolten antamista vapaaehtoisista avustuksista;
 - (b) avustuksista tai lahjoituksista, joita ovat antaneet:
 - (i) muut valtiot;
 - (ii) Unesco tai jokin muu Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmään kuuluva järjestö;
 - (iii) muut hallitustenväliset järjestöt tai kansalaisjärjestöt; ja
 - (iv) julkiset tai yksityiset yhteisöt tai yksityishenkilöt;
 - (c) koroista, joita rahastolle on kertynyt;
 - (d) keräysvaroista sekä rahaston hyväksi järjestettyjen tilaisuuksien tuottamista varoista; ja
 - (e) muista rahoituslähteistä, jotka ovat sallittuja rahastoon sovellettavien ohjeiden mukaan.

7 luku

Tiedotus ja kansainvälinen apu

30 Artikla

Tiedotus

1. Sopimuspuolet pyrkivät asianmukaisin keinoin ja erityisesti koulutus- ja tiedotusohjelmin lisäämään kulttuuriomaisuuden arvostusta ja kunnioitusta koko väestön keskuudessa.
2. Sopimuspuolet tekevät tätä pöytäkirjaa tunnetuksi mahdollisimman laajalti sekä rauhan että aseellisten selkkausten aikana.
3. Sotilas- ja siviiliviranomaisten, jotka vastaavat aseellisen selkkauksen aikana tämän pöytäkirjan soveltamisesta, tulee olla perehtyneitä sen tekstiin. Tämän vuoksi sopimuspuolet asianmukaisin keinoin:

- (a) sisällyttävät sotilaallisiin määräyksiin toimintaohjeita ja muita ohjeita kulttuuriomaisuuden suojelemisesta;
- (b) kehittävät ja toteuttavat rauhan ajan opetus- ja koulutusohjelmia yhteistyössä Unescon ja muiden asiaan liittyvien hallitustenvälisten järjestöjen ja kansalaisjärjestön kanssa;
- (c) tiedottavat toisilleen pääjohtajan välityksellä a ja b kohdan perusteella säädetyistä laeista, annetuista hallinnollisista määräyksistä tai suoritetuista toimenpiteistä;
- (d) tiedottavat toisilleen mahdollisimman pian pääjohtajan välityksellä laeista ja hallinnollisista määräyksistä, joita ne mahdollisesti hyväksyvät varmistaakseen tämän pöytäkirjan soveltamisen.

31 Artikla

Kansainvälinen yhteistyö

Mikäli tätä pöytäkirjaa on vakavasti rikottu, sopimuspuolet sitoutuvat toimimaan joko yhdessä komitean välityksellä tai erikseen, yhteistyössä Unescon ja Yhdistyneiden Kansakuntien kanssa sekä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisesti

32 Artikla

Kansainvälinen apu

1. Sopimuspuoli voi pyytää komitealta kansainvälistä apua tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi sekä apua 10 artiklassa tarkoitettujen lakien, hallinnollisten määräysten ja toimenpiteiden valmistelulle, kehittämiselle ja täytäntöönpanolle.
2. Selkkauksen osapuoli, joka ei ole tämän pöytäkirjan sopimuspuoli, mutta joka hyväksyy sen määräykset ja soveltaa niitä 3 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, voi pyytää tarvittavaa kansainvälistä apua komitealta.
3. Komitea hyväksyy säännöt kansainvälistä apua koskevien pyyntöjen esittämistä varten ja määrittelee mahdolliset kansainvälisen avun muodot.
4. Sopimuspuolia kannustetaan antamaan komitean kautta kaikenlaista teknistä apua sitä pyytävälle sopimuspuolille tai selkkauksen osapuolille.

33 Artikla

Unescon apu

1. Sopimuspuoli voi kääntyä Unescon puoleen saadakseen teknistä apua kulttuuriomaisuutensa suojelun järjestämisessä, johon kuuluvat esimerkiksi valmisteleva toiminta kulttuuriomaisuuden turvaamiseksi, ennalta ehkäisevät toimenpiteet ja järjestelytoimenpiteet hätätilanteiden varalta, sekä kulttuuriomaisuuden kansallisten luetteloiden kokoaminen. Unesco antaa tällaista apua ohjelmansa ja voimavarojensa asettamissa rajoissa.
2. Sopimuspuolia kannustetaan antamaan kahden- tai monenvälistä teknistä apua.
3. Unescolla on oikeus tehdä omasta aloitteestaan apua koskevia ehdotuksia sopimuspuolille.

8 luku

Tämän pöytäkirjan täytäntöönpano

34 Artikla

Suojeluvalliot

Tätä pöytäkirjaa sovelletaan yhteistyössä selkkauksen osapuolten etujen turvaamisesta vastaavien suojeluvaltioiden kanssa.

35 Artikla

Sovittelumenettely

1. Suojeluvalliot tarjoavat hyviä palveluksiaan aina, kun ne katsovat sen hyödylliseksi kulttuuriomaisuuden suojelemiselle, erityisesti jos selkkauksen osapuolena olevien sopimuspuolten välillä on erimielisyyttä tämän pöytäkirjan määräysten soveltamisesta tai tulkitsemisesta.
2. Tässä tarkoituksessa jokainen suojeluvallio voi jonkin sopimuspuolen tai pääjohtajan esityksestä taikka omasta aloitteestaan ehdottaa selkkauksen osapuolille, että niiden edustajat ja erityisesti niiden kulttuuriomaisuuden suojelusta vastaavat viranomaiset kokoontuisivat sellaisen valtion alueella, joka ei ole selkkauksen osapuolena, mikäli sitä pidetään tarkoituksenmukaisena. Selkkauksen osapuolilla on velvollisuus noudattaa niille tehtyä ehdotusta kokoontumisesta. Suojeluvalliot ehdottavat selkkauksen osapuolten hyväksyttäväksi joko selkkauksen ulkopuolisesta valtiosta olevaa henkilöä tai pääjohtajan ehdottamaa henkilöä, joka osallistuu kokoukseen puheenjohtajan ominaisuudessa.

36 Artikla

Sovittelu ilman suojeluvaltioita

1. Selkkauksessa, jonka osalta ei ole nimetty suojeluvaltioita, pääjohtaja voi tarjota hyviä palveluksiaan tai käyttää muuta sovittelu- tai välitysmenettelyä erimielisyyden ratkaisemiseksi.
2. Yhden sopimuspuolen tai pääjohtajan esityksestä komitean puheenjohtaja voi ehdottaa selkkauksen osapuolille, että niiden edustajat ja erityisesti niiden kulttuuriomaisuuden suojelusta huolehtivat viranomaiset kokoontuisivat sellaisen valtion alueella, joka ei ole selkkauksen osapuolena, mikäli sitä pidetään tarkoituksenmukaisena.

37 Artikla

Käännökset ja raportit

1. Sopimuspuolet kääntävät tämän pöytäkirjan virallisille kielilleen ja toimittavat nämä viralliset käännökset pääjohtajalle.
2. Sopimuspuolet antavat joka neljäs vuosi komitealle raportin tämän pöytäkirjan täytäntöönpanosta.

38 Artikla

Valtion vastuu

Tämän pöytäkirjan määräykset, jotka liittyvät henkilökohtaiseen rikosoikeudelliseen vastuuseen, korvausvelvollisuus mukaan lukien, eivät vaikuta kansainvälisen oikeuden mukaiseen valtion vastuuseen.

9 luku

Loppumääräykset

39 Artikla

Kielet

Tämä pöytäkirja on laadittu arabian, englannin, espanjan, kiinan, ranskan ja venäjän kielellä, jokaisen kuuden tekstin ollessa yhtä todistusvoimainen.

40 Artikla

Allekirjoittaminen

Tämä pöytäkirja on tehty 26 päivänä maaliskuuta 1999. Se on avoinna allekirjoittamista varten kaikille yleissopimuksen sopimuspuolille Haagissa 17 päivästä toukokuuta 1999 lähtien 31 päivään joulukuuta 1999 saakka.

41 Artikla

Ratifiointi, hyväksyminen, vahvistaminen

1. Yleissopimuksen sopimuspuolten, jotka ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan, on ratifioitava tai hyväksyttävä se valtiosääntönsä määräämän menettelyn mukaisesti.
2. Ratifiomis- tai hyväksymiskirja talletetaan pääjohtajan huostaan.

42 Artikla

Liittyminen

1. Tämä pöytäkirja on avoinna liittymistä varten muille yleissopimuksen sopimuspuolille 1 päivästä tammikuuta 2000 lähtien.
2. Liittyminen tapahtuu tallettamalla liittymiskirja pääjohtajan huostaan.

43 Artikla

Voimaantulo

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun kaksikymmentä ratifiomis- tai hyväksymiskirjaa on talletettu.
2. Tämän jälkeen se tulee voimaan kunkin sopimuspuolen osalta kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun se on tallettanut ratifiomis- tai hyväksymiskirjansa.

44 Artikla

Voimaantulo aseellisen selkkauksen tapauksessa

Yleissopimuksen 18 ja 19 artiklassa tarkoitetussa tapauksessa selkkauksen osapuolten ennen vihollisuuksien tai miehityksen alkamista tai sen jälkeen tallettavat ratifiomis-, hyväksymis-, tai liittymiskirjat tulevat välittömästi voimaan. Tällaisessa tapauksessa pääjohtaja antaa 46 artiklassa tarkoitettun ilmoituksen nopeinta mahdollista keinoa käyttäen.

45 Artikla

Irtisanominen

1. Sopimuspuoli voi irtisanoa tämän pöytäkirjan.
2. Irtisanomisesta ilmoitetaan kirjallisesti asiakirjalla, joka talletetaan pääjohtajan huostaan.
3. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua irtisanomisasiakirjan vastaanottamisesta. Jos kuitenkin tämän määräajan päättyessä irtisanova sopimuspuoli on aseellisen selkkauksen osapuolena, irtisanominen ei tule voimaan ennen kuin vihollisuudet ovat päättyneet tai toimenpiteet kulttuurimaisuuden palauttamiseksi on suoritettu, sen mukaan, kumpi näistä tapahtuu myöhemmin.

46 Artikla

Ilmoitukset

Pääjohtaja ilmoittaa kaikille yleissopimuksen sopimuspuolille sekä Yhdistyneille Kansakunnille kaikista 41 ja 42 artiklan mukaisista ratifiomis-, hyväksymis- tai liittymiskirjojen tallettamisista sekä 45 artiklan mukaisista irtisanomisista.

47 Artikla

Rekisteröinti Yhdistyneissä Kansakunnissa

Tämä pöytäkirja rekisteröidään Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti pääjohtajan pyynnöstä Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Tehty Haagissa 26 päivänä maaliskuuta 1999, yhtenä alkuperäiskappaleena, joka talletetaan UNESCON arkistoon ja josta toimitetaan oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille sopimuspuolille.

Yleissopimus ympäristönmuuttamismenetelmien sotilaallisen tai muun vihamielisen käytön kieltämisestä (EN-MOD-sopimus) (SopS 60/1978)

Asetus ympäristönmuuttamismenetelmien sotilaallisen tai muun vihamielisen käytön kieltämistä koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta. SopS 60/1978

Ulkoasiainministerin esittelystä säädetään:

Genevessä 18 päivänä toukokuuta 1977 tehty ympäristönmuuttamismenetelmien sotilaallisen tai muun vihamielisen käytön kieltämistä koskeva yleissopimus, jonka tasavallan presidentti on ratifioinut 2 päivänä toukokuuta 1978 ja jota koskeva ratifiomiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan 12 päivänä toukokuuta 1978, on voimassa 5 päivästä lokakuuta 1978 niin kuin siitä on sovittu.

Helsingissä 10 päivänä marraskuuta 1978.

YLEISSOPIMUS ympäristönmuuttamismenetelmien sotilaallisen tai muun vihamielisen käytön kieltämisestä

Tämän yleissopimuksen osapuolina ovat valtiot, rauhan lujittamisen tärkeyden viitoittamina ja haluten myötävaikuttaa kilpavarustelun ehkäisemiseen sekä yleisen ja täydellisen aseidenriisunnan aikaansaamiseen tiukan ja tehokkaan kansainvälisen valvonnan alaisena samoin kuin ihmiskunnan pelastamiseen uusien sodankäyntimenetelmien käyttämisen vaaralta, päättäenä jatkaa neuvotteluja tavoitteenaan todellinen edistys lisätoimenpiteiden aikaansaami-

sessä aseidenriisunna alalla,

todeten tieteellisen ja teknisen edistyksen saattavan avata uusia mahdollisuuksia ympäristönmuuttamisen osalta,

palauttaen mieliin Tukholmassa 16 päivänä kesäkuuta 1972 hyväksytyyn Yhdistyneiden Kansakuntien ympäristökongressin julistuksen,

tietoisina siitä, että ympäristönmuuttamismenetelmien käyttö rauhanomaisiin tarkoituksiin saattaisi parantaa ihmisen ja luonnon välistä vuorovaikutusta ja edistää ympäristönsuojelua ja ympäristön parantamista nykyisiä ja tulevia sukupolvia varten,

tunnustaen kuitenkin, että näiden menetelmien sotilaallinen tai muu vihamielinen käyttö saattaisi olla äärimmäisen vahingollista ihmiskunnan hyvinvoinnille,

tahtoen tehokkaasti kieltää ympäristönmuuttamismenetelmien sotilaallisen tai muun vihamielisen käytön poistaakseen sen ihmiskunnalle aiheuttamat vaarat ja vakuuttaen halukkuuttaan työskennellä tämän tavoitteen saavuttamiseksi,

tahtoen myös myötävaikuttaa kansojen välisen luottamuksen lujittamiseen ja kansainvälisen tilanteen parantamiseen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärien ja periaatteiden mukaisesti, ovat sopineet seuraavasta:

I artikla

1. Tämän yleissopimuksen jokainen sopimusvaltio sitoutuu olemaan käyttämättä sotilaallisesti tai muutoin vihamielisesti ympäristönmuuttamismenetelmiä, joilla on laaja-alainen, pitkäaikainen tai vakava hävittävä tai vahingoittava vaikutus toiseen sopimusvaltioon.
2. Tämän yleissopimuksen jokainen sopimusvaltio sitoutuu olemaan avustamatta, rohkaisematta tai yllyttämättä valtiota, valtioryhmää tai kansainvälistä järjestöä ryhtymään tämän artiklan 1 kappaleen määräysten vastaiseen toimintaan.

II artikla

Edellä I artiklassa käytetty sanonta ”ympäristönmuuttamismenetelmä” tarkoittaa jokaista menetelmää, jolla tarkoituksellisesti puuttamalla luonnon kiertokulkuun muutetaan maapallon tai ulkoavaruuden dynamiikkaa, koostumusta tai rakennetta, mukaan lukien maapallon biota, litosfääri, hydrosfääri ja atmosfääri.

III artikla

1. Tämän yleissopimuksen määräykset eivät estä ympäristönmuuttamismenetelmien käyttöä rauhanomaisiin tarkoituksiin eivätkä vaikuta kansainvälisen oikeuden tällaista käyttöä koskeviin yleisesti tunnustettuihin periaatteisiin ja siihen sovellettaviin sääntöihin.
2. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot sitoutuvat helpottamaan mahdollisimman täydellistä ympäristönmuuttamismenetelmien rauhanomaisesta käytöstä koskevaa tieteellisten ja teknisten tietojen vaihtoa, ja niillä on oikeus osallistua tällaiseen vaihtoon. Sopimusvaltioiden tulee mahdollisuuksiensa mukaan myötävaikuttaa yksin tai yhdessä muiden valtioiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa ympäristön suojeluun, parantamiseen

ja rauhanomaiseen käyttöön tähtävään taloudelliseen ja tieteelliseen yhteistyöhön ottaen asianmukaisesti huomioon maailman kehitysalueiden tarpeet.

IV artikla

Tämän yleissopimuksen jokainen sopimusvaltio sitoutuu ryhtymään tarpeelliseksi katsomiinsa valtiosääntönsä mukaisiin toimenpiteisiin yleissopimuksen määräysten vastaisen toiminnan kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi kaikilla lainkäyttövaltansa tai valtontansa alaisilla alueilla.

V artikla

1. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot sitoutuvat neuvottelemaan ja toimimaan yhteistyössä keskenään yleissopimuksen tavoitteisiin liittyvien ja sen määräysten soveltamisesta syntyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Tämän artiklan mukaisiin neuvotteluihin ja yhteistyöhön voidaan ryhtyä myös käyttämällä tarkoituksenmukaisia kansainvälisiä menettelytapoja Yhdistyneiden Kansakuntien puitteissa ja sen peruskirjan mukaisesti. Näihin kansainvälisiin menettelytapoihin voivat sisältyä asianmukaisen kansainvälisen järjestön tai tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun neuvoo-antavan asiantuntijakomitean palvelukset.
2. Tämän artiklan 1 kappaleessa mainittua tarkoitusta varten tallettajan tulee kutsua koolle tämän yleissopimuksen sopimusvaltion pyynnöstä neuvoo-antava asiantuntijakomitea kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Sopimusvaltio voi nimetä asiantuntijan komiteaan, jonka tehtävät ja menettelytapasäännöt määrätään liitteessä, joka on tämän yleissopimuksen erottamaton osa. Komiteaan tulee toimittaa tallettajalle yhteenveto työnsä tuloksista ja sisällyttää siihen kaikki komitealle sen asiaa käsitellessä esitetyt tiedot ja näkökohdat. Tallettajan tulee jakaa yhteenveto kaikille sopimusvaltioille.
3. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltio, jolla on syytä uskoa toisen sopimusvaltion harjoittavan yleissopimuksesta johtuvien veloitteiden vastaista toimintaa, voi tehdä valituksen Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvostolle. Valituksen on sisällytettävä kaikki asiaankuuluvat tiedot sekä kaikki sitä tukeva mahdollinen todistusaineisto.
4. Tämän yleissopimuksen jokainen sopimusvaltio sitoutuu toimimaan yhteistyössä sellaisen tutkimuksen suorittamiseksi, jonka turvallisuusneuvosto Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisesti panee alulle vastaanottamansa valituksen perusteella. Turvallisuusneuvoston tulee ilmoittaa sopimusvaltioille tutkimuksen tulokset.
5. Tämän yleissopimuksen jokainen sopimusvaltio sitoutuu Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan määräysten mukaisesti antamaan tai tukemaan apua sitä pyytävälle sopimusvaltiolle, mikäli turvallisuusneuvosto katsoo, että kyseinen osapuoli tämän yleissopimuksen määräysten vastaisen toiminnan johdosta on joutunut tai saattaa joutua kärsimään vahinkoa.

VI artikla

1. Tämän yleissopimuksen jokainen sopimusvaltio voi ehdottaa muutoksia yleissopimukseen. Muutosehdotuksen teksti tulee antaa tallettajalle, joka toimittaa sen viipymättä kaikille sopimusvaltioille.
2. Muutos tulee voimaan kaikkien sen hyväksyneiden sopimusvaltioiden osalta, kun sopimusvaltioiden enemmistö on tallettanut hyväksymiskirjansa tallettajan huostaan. Sen jälkeen se tulee voimaan jokaisen muun sopimusvaltion osalta sen hyväksymiskirjan tallettamispäivänä.

VII artikla

Tämä yleissopimus on voimassa määräämättömän ajan.

VIII artikla

1. Viiden vuoden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulosta tallettajan tulee kutsua koolle yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden konferenssi Geneveen Sveitsiin. Konferenssin tulee suorittaa yleissopimuksen toimivuuden tarkastelu varmistuakseen, että sen tarkoituksiperät ja määräykset toteutuvat, ja tutkia erityisesti I artiklan 1 kappaleen määräysten tehokkuutta sotilaallisen tai muun vihamielisen ympäristönmuuttamisenetelmän käytön aiheuttamien vaarojen poistamisessa.
2. Vähintään viiden vuoden väliajoin sen jälkeen tämän yleissopimuksen sopimusvaltioiden enemmistö voi tekemällä tallettajalle tätä koskevan ehdotuksen saada konferenssin koolle samaa tarkoitusta varten.
3. Jollei tämän artiklan 2 kappaleen mukaista konferenssia ole pidetty kymmenen vuoden kuluessa edellisen konferenssin päättymisestä, tallettajan tulee tiedustella tämän yleissopimuksen kaikkien sopimusvaltioiden mielipidettä sellaisen konferenssin koolle kutsumisesta. Jos joko kolmasosa tai kymmenen sopimusvaltioista, pienemmän lukumäärän mukaisesti, vastaa myöntävästi, tallettajan tulee ryhtyä välittömästi toimenpiteisiin konferenssin koolle kutsumiseksi.

IX artikla

1. Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille. Valtio, joka ei allekirjoita tätä yleissopimusta ennen sen voimaantuloa tämän artiklan 3 kappaleen mukaisesti, voi liittyä siihen milloin tahansa.
2. Tämä yleissopimus on allekirjoittajavaltioiden ratifioitava. Ratifioimis- tai liittymiskirjat tulee tallettaa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

3. Tämä yleissopimus tulee voimaan kahdenkymmenen hallituksen talletettua ratifioimiskirjansa tämän artiklan 2 kappaleen mukaisesti.
4. Niiden valtioiden osalta, jotka tallettavat ratifioimis- tai liittymiskirjansa tämän yleissopimuksen voimaantulon jälkeen, se tulee voimaan niiden ratifioimis- tai liittymiskirjojen tallettamispäivänä.
5. Tallettajan tulee ilmoittaa viipymättä kaikille allekirjoittaja- ja liittymävaltioille jokaisesta allekirjoittamisesta ja ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta sekä tämän yleissopimuksen ja sen muutosten voimaantulopäivästä samoin kuin muiden ilmoitusten vastaanottamispäivästä.
6. Tallettajan tulee toimittaa tämä yleissopimus rekisteröitäväksi Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti.

X artikla

Tämä yleissopimus, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan, joka lähettää siitä oikeiksi todistetut jäljennökset kaikkien allekirjoittaja- ja liittymävaltioiden hallituksille.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet edustajat ovat hallitustensa asianmukaisesti siihen valtuuttamina allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen, joka on avattu allekirjoittamista varten Genevessä 18 päivänä toukokuuta 1977.

Yleissopimuksen liite: Neuvoa-antava asiantuntijakomitea

1. Neuvoa-antava asiantuntijakomitea suorittaa tarvittavia selvityksiä ja antaa asiantuntijalausuntoja kaikista komitean koolle kutsumista pyytäneen sopimusvaltion V artiklan 1 kappaleen mukaisesti esille tuomista kysymyksistä.
2. Neuvoa-antavan asiantuntijakomitean toiminta on järjestettävä niin, että se pystyy suoriutumaan sille tämän liitteen 1 kappaleen mukaan kuuluvista tehtävistä. Komitea päättää toimintaansa liittyvistä menettelytapakysymyksistä mahdollisuuksien mukaan yksimielisesti, mutta muutoin läsnä olevien ja äänestävien jäsenten äänten enemmistöllä. Asiakysymyksistä ei äänestettä.
3. Tallettaja tai hänen edustajansa toimii komitean puheenjohtajana.
4. Jokaisella asiantuntijalla voi kokouksissa olla apunaan yksi tai useampia neuvonantajia.
5. Jokaisella asiantuntijalla on oikeus puheenjohtajan välityksellä pyytää valtioilta tai kansainvälisiltä järjestöiltä komitean työn suorittamisen kannalta tarpeellisiksi katsomiaan tietoja ja apua.

KANSAINVÄLISIÄ RIKOKSIA JA SEURAAMUSJÄRJESTELMÄÄ KOSKEVIA SOPIMUKSIA

Yleissopimus joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi (SopS 4–5/1960)

Laki joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä. SopS 4/1960

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen 9 päivänä joulukuuta 1948 hyväksymän joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen säännökset olkooot, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu, kuitenkin siten, etteivät sopimuksen säännökset aiheuta muutosta siihen, mitä hallitusmuodon mukaan on voimassa tasavallan presidentistä.

Mainittujen säännösten täytäntöönpanoa tarkoittavia tarkempia määräyksiä annetaan tarvittaessa asetuksella.

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 1959.

Asetus joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta. SopS 5/1960

Ulkoasiainministerin esittelystä säädetään:

1 §

Sitten kun Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen 9 päivänä joulukuuta 1948 hyväksymän joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen eräät säännökset on 13 päivänä marraskuuta 1959 annetulla lailla (557/59) hyväksytty ja yleissopimuksen liittymiskirja talletettu 18 päivänä joulukuuta 1959 Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan, on sanottu yleissopimus voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Liittymiskirjaan on sisällytetty varauma, jonka mukaan yleissopimus ei aiheuta muutosta hallitusmuodon 47 §:n 2 momenttiin sisältyvään määräykseen syytteen nostamisesta tasavallan presidenttiä vastaan.

Helsingissä 4 päivänä helmikuuta 1960.

YLEISSOPIMUS joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi

Sopimuspuolet,

ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen 11 päivänä joulukuuta 1946 hyväksymässä päätöslauselmassa 96 (I) olevan julkilausuman siitä, että joukkotuhonta on rikos kansainvälisen oikeuden mukaan, Yhdistyneiden Kansakuntien hengen ja päämäärien vastainen ja sivistyneen maailman tuomitsema;

todeten, että joukkotuhonta historian kaikkina aikoina on aiheuttanut ihmiskunnalle suuria menetyksiä; ja

vakuuttuneina siitä, että kansainvälinen yhteistoiminta ihmiskunnan vapauttamiseksi tästä vit-sauksesta on tarpeen;

sopivat täten seuraavasta:

I artikla

Sopimuspuolet toteavat joukkotuhonnan, tapahtui se sitten rauhan tai sodan aikana, olevan kansainvälisen oikeuden mukaan rikoksen, jonka ehkäisemiseen ja rankaisemiseen ne sitoutuvat.

II artikla

Tässä yleissopimuksessa tarkoitetaan joukkotuhonnalla jokaista seuraavaa tekoa, joka tähtää jonkin kansallisen, etnillisen, rodullisen tai uskonnollisen ryhmän hävittämiseen tässä sen ominaisuudessa joko kokonaan tai osittain:

- ryhmän jäsenten tappamista;
- vaikean ruumiillisen tai henkisen vamman aiheuttamista ryhmän jäsenille;
- ryhmän elinehtojen tahallista huonontamista tarkoituksella aikaansaada sen fyysillinen hävittäminen joko kokonaan tai osittain;
- toimenpiteiden toteuttamista, joiden tarkoituksena on syntyväisyyden ehkäiseminen ryhmän piirissä;
- lasten pakollista siirtämistä ryhmästä toiseen.

III artikla

Seuraavat teot ovat rangaistavia;

- joukkotuhonta;
- salahanke joukkotuhonnan suorittamiseksi;
- välitön ja julkinen yllytys joukkotuhontaan;
- joukkotuhonnan yritys;
- osallisuus joukkotuhontaan.

IV artikla

Joukkotuhontaan tai johonkin 3 artiklassa mainittuihin muihin rikoksiin syyllistyneet henkilöt on rangaistava siitä riippumatta, ovatko he perustuslain mukaisesti hallitusvastuussa olevia henkilöitä (gouvernants), virkamiehiä taikka yksityisiä henkilöitä.

V artikla

Sopimuspuolet sitoutuvat perustuslakiensa mukaisesti ryhtymään tämän yleissopimuksen määräysten voimaansaattamista varten tarpeelliseen lainsäädäntään ja erityisesti säätämään tehokkaita rangaistuksia joukkotuhontaan tai 3 artiklassa mainittuihin muihin tekoihin syyllistyneille henkilöille.

VI artikla

Joukkotuhonnasta tai 3 artiklassa mainituista muista teoista syytetyt henkilöt vastaavat oikeassa tuomioistuimessa siinä valtiossa, missä teko suoritettiin, tai sellaisessa kansainvälisessä rikostuomioistuimessa, jolla on tuomiovalta niihin sopimuspuoliin nähden, jotka ovat sen tuomiovallan hyväksyneet.

VII artikla

Joukkotuhontaa ja 3 artiklassa mainittuja muita tekoja ei pidetä rikoksentehtyjän luovuttamiseen nähden poliittisina rikoksina.

Sopimuspuolet sitoutuvat tällaisessa tapauksessa suostumaan luovutukseen voimassa olevien lakien ja sopimustensa perusteella.

VIII artikla

Jokainen sopimuspuoli voi pyytää Yhdistyneiden Kansakuntien asianomaisia elimiä ryhtymään sellaisiin Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan edellyttämiin toimenpiteisiin, joita nämä elimet pitävät tarkoituksenmukaisina joukkotuhonnan tai 3 artiklassa mainittujen muiden tekojen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi.

IX artikla

Tämän yleissopimuksen tulkitsemista, soveltamista tai täytäntöönpanoa koskevat sopimuspuolten väliset erimielisyydet, mukaan luettuina ne, jotka koskevat jonkin valtion vastuunalaisuutta joukkotuhontaan tai 3 artiklassa mainittuihin muihin tekoihin, alistetaan Kansainväliseen tuomioistuimeen jonkin osapuolen sitä pyytäessä.

X artikla

Tämä yleissopimus, jonka englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, päivätään 9 päivänä joulukuuta 1948.

XI artikla

Tämä yleissopimus on 31 päivään joulukuuta 1949 saakka avoinna allekirjoittamista varten jokaiselle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenelle ja jokaiselle Yhdistyneisiin Kansakuntiin kuulumattomalle valtiolle, jolle yleiskokous on lähettänyt allekirjoittamiskutsun.

Tämä yleissopimus on ratifioitava ja ratifioimiskirjat on talletettava Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

Tähän yleissopimukseen voi 1 päivän tammiukuuta 1950 jälkeen liittyä jokainen Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen ja jokainen Yhdistyneisiin Kansakuntiin kuulumaton valtio, joka on saanut yllä mainitun kutsun.

Liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

XII artikla

Jokainen sopimuspuoli voi milloin tahansa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille osoitetulla ilmoituksella ulottaa tämän yleissopimuksen soveltamisen koskemaan kaikkia tai joitakin niistä alueista, joiden ulkomaisten suhteiden hoidosta tämä sopimuspuoli on vastuussa.

XIII artikla

Sinä päivänä, jolloin ensimmäiset kaksikymmentä ratifioimis- tai liittymiskirjaa on talletettu, laatii pääsihteerin siitä pöytäkirjan ja lähettää tästä jäljennöksen jokaiselle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenvaltiolle ja jokaiselle XI artiklassa tarkoitetulle Yhdistyneisiin Kansakuntiin kuulumattomalle jäsenelle.

Tämä yleissopimus tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä kahdenkymmenennen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamispäivästä lukien.

Jokainen tämän päivän jälkeen suoritettu ratifiointi tai liittyminen tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä asianomaisen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta lukien.

XIV artikla

Tämä yleissopimus on voimassa kymmenen vuoden ajan sen voimaantulopäivästä lukien.

Tämän jälkeen se on voimassa viisi vuotta kerrallaan niiden sopimuspuolten osalta, jotka eivät ole irtisanoneet sitä vähintään kuusi kuukautta ennen sanotun määräajan päättymistä.

Irtisanominen suoritetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille osoitetulla kirjallisella ilmoituksella.

XV artikla

Tämän yleissopimuksen sopimuspuolten lukumäärän alittaessa irtisanomisten perusteella kuusitoista, lakkaa yleissopimus olemasta voimassa siitä päivästä lukien, jolloin viimeinen näistä irtisanomisista on tullut voimaan.

XVI artikla

Jokainen sopimuspuoli voi milloin tahansa pyytää tämän yleissopimuksen tarkistusta ilmoittamalla siitä kirjallisesti Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille.

Yleiskokous päättää tällaisen pyynnön johdosta mahdollisesti suoritettavista toimenpiteistä.

XVII artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin ilmoittaa jokaiselle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenvaltiolle ja XI artiklassa tarkoitetuille Yhdistyneisiin Kansakuntiin kuulumattomille valtioille seuraavasta:

- a) XI artiklan mukaisesti tapahtuneista allekirjoituksista, ratifioinneista ja liittymisistä;
- b) XII artiklan mukaisesti vastaanotetuista ilmoituksista;
- c) XIII artiklan mukaisesti tämän yleissopimuksen voimaantulopäivästä;
- d) XIV artiklan mukaisesti irtisanomisista;
- e) XV artiklan mukaisesti yleissopimuksen voimaantulon lakkaamisesta;
- f) XVI artiklan mukaisesti vastaanotetuista ilmoituksista.

XVIII artikla

Tämän yleissopimuksen alkuperäinen kappale talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristön arkistoon.

Oikeaksi todistettu jäljennös yleissopimuksesta lähetetään jokaiselle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenvaltiolle ja jokaiselle XI artiklassa tarkoitettulle Yhdistyneisiin Kansakuntiin kuulumattomalle valtiolle.

XIX artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin kirjaa tämän yleissopimuksen sen voimaantulopäivänä.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön I–III ja VII luvut (SopS 55–58/2002)

Laki Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja perussäännön soveltamisesta. SopS 55/2002

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 95 §:n 2 momentissa määrättyllä tavalla, säädetään:

1 §

Roomassa 17 päivänä heinäkuuta 1998 tehdyn Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Oikeusministeriö ottaa vastaan Kansainvälisen rikostuomioistuimen tekemät pyynnöt, jotka koskevat Kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivaltaan kuuluvan rikosasian käsittelyä, mukaan luettuna pyynnöt rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen antamien päätösten täytäntöönpanosta, sekä huolehtii joko itse tai toimivaltaisten viranomaisten välityksellä pyyntöjen toimeenpanosta.

Kansainväliselle rikostuomioistuimelle lähetettävät vastaukset toimitetaan oikeusministeriön välityksellä myös silloin, kun oikeusministeriö ei itse ole huolehtinut pyynnön toimeenpanosta, jollei pyynnöstä muuta johdu.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei estä Kansainvälistä rikostuomioistuinta pitämästä suoraan yhteyttä Suomen toimivaltaisiin viranomaisiin taikka yhteydenpitoa diplomaattista tietä tai Kansainvälisen rikospoliisijärjestön tai muun asianmukaisen alueellisen järjestön välityksellä.

3 §

Suomessa oleva henkilö on Kansainvälisen rikostuomioistuimen pyynnöstä luovutettava Kansainväliselle rikostuomioistuimelle siten kuin tuomioistuimen pyynnössä on esitetty.

Luovuttamisessa noudatettavasta menettelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetussa laissa (456/1970) säädetään.

4 §

Suomen toimivaltaiset viranomaiset ovat velvolliset antamaan Kansainvälisen rikostuomioistuimen pyytämää oikeusapua tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvan rikosasian käsittelyä varten.

Oikeusapua on annettava noudattaen soveltuvin osin kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa (4/1994) säädettyä menettelyä, jollei pyynnöstä muuta johdu. Oikeusapua annettaessa voidaan käyttää pakkokeinoja siten kuin pakkokeinolaissa (450/1987) säädetään.

5 §

Todistaja, jolle on Suomessa annettu tiedoksi Kansainvälisen rikostuomioistuimen kutsu saapua kuultavaksi Kansainvälisessä rikostuomioistuimessa, on velvollinen noudattamaan kutsua.

Viranomaisten on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin helpottaakseen todistajan mahdollisuutta noudattaa saamaansa kutsua.

6 §

Todistajalle, joka on Suomessa kutsuttu kuultavaksi Kansainväliseen rikostuomioistuimeen, on pyynnöstä suoritettava ennakkoa noudattaen soveltuvin osin, mitä valtion varoista maksettavista todistelukulunnuksista annetussa laissa (666/1972) ennakosta säädetään.

Ennakon suorittamista koskeva pyyntö on tehtävä sille käräjäoikeudelle, joka on huolehtinut kutsun tiedoksiannosta todistajalle. Ennakon myöntämisestä päättää oikeusministeriö käräjäoikeuden esityksestä.

Suoritettu ennakko voidaan periä takaisin ainoastaan todistajalta, joka jää tuomioistuimeen saapumatta taikka muutoin jättää täyttämättä sen, jota varten hänet on kutsuttu tuomioistuimeen. Ennakon takaisinperinnästä päättää 2 momentissa tarkoitettu käräjäoikeus oikeusministeriön esityksestä.

7 §

Kansainvälisen rikostuomioistuimen määräämä vapaudenmenetystä tarkoittava seuraamus on tuomioistuimen pyynnöstä pantava täytäntöön Suomessa siten kuin kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetussa laissa (21/1987) säädetään. Seuraamuksen täytäntöönpanoon ei sovelleta, mitä täytäntöönpanon edellytyksistä lain 3 §:ssä säädetään.

Seuraamuksen täytäntöönpano määrätään tapahtuvaksi antamalla tarpeelliset määräykset täytäntöönpanosta siten kuin 1 momentissa tarkoitettun lain 7 §:ssä säädetään.

8 §

Kansainvälisen rikostuomioistuimen päätös omaisuuden ja rikoksen tuottaman hyödyn tuomitsemisesta menetetyksi ja palauttamisesta on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen soveltuvin osin,

mitä kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetussa laissa säädetään. Seuraamuksen täytäntöönpanoon ei sovelleta, mitä täytäntöönpanon edellytyksistä sanotun lain 3 §:ssä säädetään.

Omaisuus ja rikoksen tuottama hyöty on oikeusministeriön määräyksestä palautettava siten kuin tuomioistuimen pyynnössä on esitetty.

9 §

Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomitsema sakko ja vahingonkorvaus pannaan täytäntöön Suomessa tuomioistuimen pyynnön mukaisesti.

10 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

11 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 28 päivänä joulukuuta 2000

Tasavallan presidentin asetus Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön voimaansaattamisesta sekä perussäännön lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja perussäännön soveltamisesta annetun lain voimaantulosta. SopS 56/2002

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministerin esittelystä, säädetään:

1 §

Roomassa 17 päivänä heinäkuuta 1998 tehty Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntö, jonka eduskunta on hyväksynyt 18 päivänä joulukuuta 2000 ja jonka tasavallan presidentti on ratifioinut 28 päivänä joulukuuta 2000 ja jota koskeva ratifioimiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan 29 päivänä joulukuuta 2000, tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2002 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Ratifioimiskirjan tallettamisen yhteydessä Suomi on antanut seuraavat ilmoitukset:

”Perussäännön 87 artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaisesti Suomen tasavalta ilmoittaa, että yhteistyöpyynnöt tulee toimittaa joko diplomaattiteitse tai suoraan oikeusministeriölle, joka on toimivaltainen viranomainen vastaanottamaan tällaisia pyyntöjä. Tuomioistuin voi myös tarvittaessa olla suoraan yhteydessä muihin Suomen toimivaltaisiin viranomaisiin. Luovutuspyyntöihin liittyvissä asioissa oikeusministeriö on ainoa toimivaltainen viranomainen.

Perussäännön 87 artiklan 2 kappaleen mukaisesti Suomen tasavalta ilmoittaa, että tuomioistuimen yhteistyöpyynnöt ja pyyntöön liitettävät asiakirjat tulee toimittaa joko suomeksi tai ruotsiksi, jotka ovat Suomen virallisia kieliä, tai englanniksi, joka on yksi tuomioistuimen työkielistä.”

3 §

Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja perussäännön soveltamisesta 28 päivänä joulukuuta 2000 annettu laki (1284/2000) tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2002.

4 §

Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

5 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2002.

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 2002

KANSAINVÄLISEN RIKOSTUOMIOISTUIMEN ROOMAN PERUSSÄÄNTÖ

Tämän perussäännön sopimusvaltiot, jotka

ovat tietoisia siitä, että yhteiset siteet yhdistävät kaikkia kansoja ja niiden kulttuurit muodostavat yhteisen perinnön, ja että tämä hauras kokonaisuus voi hajota milloin tahansa,

pitävät mielessä, että tämän vuosisadan aikana miljoonat lapset, naiset ja miehet ovat olleet käsitämättömien ihmiskuntaa järkyttävien julmuuksien uhreja,

tiedostavat, että sellaiset törkeät rikokset vaarantavat maailman rauhan, turvallisuuden ja hyvinvoinnin,

toteavat, että vakavimmista rikoksista, jotka koskettavat koko kansainvälistä yhteisöä, tulee rangaista ja tehokas syytteen ajaminen niiden osalta tulee varmistaa ryhtymällä kansallisiin toimenpiteisiin ja edistämällä kansainvälistä yhteistyötä,

ovat päättäneet varmistaa, että näihin rikoksiin syyllistyneet henkilöt eivät vältty rangaistukselta, ja siten vaikuttaa näiden rikosten ehkäisemiseen,

palauttavat mieleen, että jokainen valtio on velvollinen käyttämään rikosoikeudellista toimivaltansa kansainvälisiin rikoksiin syyllistyneisiin henkilöihin,

vahvistavat Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä erityisesti sen, että kaikkien valtioiden tulee pidättäytyä uhkaamasta voimankäytöllä tai käyttämästä voimaa toisen valtion alueella koskemattomuutta tai poliittista itsenäisyyttä vastaan tai muutoin Yhdistyneiden Kansakuntien päämäärien vastaisesti,

korostavat tässä yhteydessä, että minkään tässä perussäännössä ei katsota antavan sopimusvaltiolle oikeutta puuttua aseelliseen selkkaukseen tai minkään valtion sisäisiin asioihin,

ovat päättäneet tässä tarkoituksessa ja nykyisten ja tulevien sukupolvien etujen mukaisesti perustaa Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmän yhteyteen riippumattoman pysyvän Kansainvälisen rikostuomioistuimen, jonka toimivalta ulottuu vakavimpiin rikoksiin, jotka koskettavat koko kansainvälistä yhteisöä,

korostavat, että tämän perussäännön mukaisesti perustettu Kansainvälinen rikostuomioistuin täydentää kansallista rikosoikeudellista toimivaltaa,

ovat päättäneet varmistaa kansainvälisen oikeuden mukaisuuden pysyvän kunnioituksen ja toteuttamisen,

ovat sopineet seuraavaa:

1 OSA

TUOMIOISTUIMEN PERUSTAMINEN

1 artikla

Tuomioistuin

Tällä perussäännöllä perustetaan Kansainvälinen rikostuomioistuin ("tuomioistuin"). Se on pysyvä toimielin ja sillä on valtuudet käyttää toimivaltaansa henkilöihin, jotka ovat syyllistyneet tässä perussäännössä tarkoitettuihin vakavimpiin kansainvälisiin rikoksiin, ja sen toimivalta täydentää kansallista rikosoikeudellista toimivaltaa. Tuomioistuimen toimivallasta ja toiminnasta määrätään tässä perussäännössä.

2 artikla

Tuomioistuimen suhde Yhdistyneisiin Kansakuntiin

Tuomioistuimen suhde Yhdistyneisiin Kansakuntiin ratkaistaan sopimuksella, joka tämän perussäännön sopimusvaltioiden kokouksen on ensin hyväksyttävä, ja jonka tuomioistuimen presidentti sen jälkeen tekee tuomioistuimen puolesta.

3 artikla

Tuomioistuimen toimipaikka

1. Tuomioistuimen toimipaikka on Haag, Alankomaat ("isäntävaltio").
2. Tuomioistuin tekee isäntävaltion kanssa päämajasopimuksen, joka sopimusvaltioiden kokouksen on ensin hyväksyttävä, ja jonka tuomioistuimen presidentti sen jälkeen tekee tuomioistuimen puolesta.
3. Tuomioistuin voi kokoontua muualla tämän perussäännön määräysten mukaisesti aina kun tuomioistuin katsoo sen tarpeelliseksi.

4 artikla

Tuomioistuimen oikeudellinen asema ja valtuudet

1. Tuomioistuin on kansainvälinen oikeushenkilö. Sillä on myös tehtäviensä hoitamiseen ja päämääränsä toteuttamiseen tarvittava oikeustoimikelpoisuus.
2. Tuomioistuin voi hoitaa tehtäviään ja käyttää valtuuksiaan tämän perussäännön määräysten mukaisesti minkä tahansa sopimusvaltion alueella ja erityisen sopimuksen nojalla muun valtion alueella.

2 OSA

TOIMIVALTA, TAPAUKSEN OTTAMINEN KÄSITELTÄVÄKSI JA SOVELLETTAVA OIKEUS

5 artikla

Tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvat rikokset

1. Tuomioistuimen toimivalta rajoittuu vakavimpiin rikoksiin, jotka koskettavat koko kansainvälistä yhteisöä. Tuomioistuin on tämän perussäännön mu-

kaisesti toimivaltainen käsittelemään seuraavia rikoksia:

- a) joukkotuhonta;
 - b) rikokset ihmisyyttä vastaan;
 - c) sotarikokset;
 - d) hyökkäysrikos.
2. Tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään hyökkäysrikosta sen jälkeen, kun 121 ja 123 artiklan mukaisesti on hyväksytty määräys, jossa rikos määritellään ja jossa täsmennetään ehdot, joiden mukaisesti tuomioistuin käyttää toimivaltaansa tämän rikoksen suhteen. Tällaisen määräyksen tulee olla yhdenmukainen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan asianomaisten määräysten kanssa.

6 artikla

Joukkotuhonta

Tässä perussäännössä "joukkotuhonta" tarkoittaa mitä tahansa seuraavista teoista, joiden tarkoituksena on kansallisen, etnisen, rodullisen tai uskonnollisen ryhmän hävittäminen tässä sen ominaisuudessa joko kokonaan tai osittain:

- a) ryhmän jäsenten surmaaminen;
- b) vaikean ruumiillisen tai henkisen vamman aiheuttaminen ryhmän jäsenille;
- c) tahallinen sellaisten elinehtojen asettaminen ryhmälle, joiden tarkoituksena on sen fyysinen hävittäminen kokonaan tai osittain;
- d) ryhtyminen sellaisiin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on syntyvyyden ehkäiseminen ryhmän keskuudessa;
- e) lasten siirtäminen pakolla ryhmästä toiseen.

7 artikla

Rikokset ihmisyyttä vastaan

1. Tässä perussäännössä "rikos ihmisyyttä vastaan" tarkoittaa mitä tahansa seuraavista teoista, kun se tehdään osana siviiliväestöön kohdistuvaa laajamittaista tai järjestelmällistä hyökkäystä ja hyökkäyksestä tietoisena:

- a) murha;
- b) tuhoaminen;
- c) orjuus;
- d) väestön karkottaminen tai pakolla siirtäminen;
- e) vangitseminen tai muu vakava fyysisen vapauden riisto kansainvälisen oikeuden perustavaa laatua olevien määräysten vastaisesti;
- f) kidutus;
- g) raiskaus, seksuaalinen orjuus, pakkoprostituutio, pakkoraskaus, pakkosterilisaatio tai muu yhtä törkeä seksuaalisen väkivallan muoto;
- h) tunnistettavissa olevaan ryhmään tai yhteisöön kohdistuva vaino poliittisen mielipiteen, rodun, kansallisuuden, etnisen alkuperän, kulttuurin tai uskonnon perusteella tai sukupuolen perusteella, niin kuin tämä käsite on määritelty 3 kappaleessa, tai muilla perusteilla, jotka yleisesti katsotaan kielletyiksi kansainvälisen oikeuden nojalla, muun tässä kappaleessa tarkoitettun teon tai tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvan rikoksen yhteydessä;
- i) tahdonvastainen katoaminen;
- j) rotuerottelu;
- k) muut samanlaatuiset epäinhimilliset teot, joilla tahallisesti aiheutetaan suurta kärsimystä tai vaikeaa ruumiillinen vamma tai vahingoitetaan vakavasti henkistä tai fyysistä terveyttä.

- ix) tahallinen hyökkäys uskonnon harjoittamiseen, opetukseen, taiteiden tai tieteen harjoittamiseen tai hyväntekeväisyystarkoitukseen käytettäviä rakennuksia, historiallisia muistomerkkejä, sairaaloita ja sairaiden ja haavoittuneiden vastaanottoasemia vastaan, sillä edellytyksellä, että nämä eivät ole sotilaskohteita;
- x) vastapuolen määräysvaltaan kuuluvien henkilöiden silpominen tai näiden alistaminen lääketieteellisiin tai tieteellisiin kokeisiin, jotka eivät ole perusteltavissa kyseisten henkilöiden lääkärin-, hammas- tai sairaalahoitolla tai joita ei tehdä kyseisten henkilöiden etujen mukaisesti, ja jotka aiheuttavat kyseisten henkilöiden kuoleman tai vakavasti vaarantavat heidän terveytensä;
- xi) viholliskansaan tai -armeijaan kuuluvien yksilöiden petollinen surmaaminen tai haavoittaminen;
- xii) ilmoitus, jonka mukaan armoa ei anneta;
- xiii) vihollisen omaisuuden tuhoaminen tai haltuunotto, ellei sotaan liittyvä pakkotilanne edellytä tällaista tuhoamista tai haltuunottoa;
- xiv) ilmoitus, jonka mukaan vihamielisen osapuolen kansallisuutta olevien henkilöiden oikeudet ja oikeustoimenpiteet kumotaan, niitä lykätään tai ei voida ottaa käsiteltäväksi tuomioistuimissa;
- xv) vihamielisen osapuolen kansallisuutta olevien henkilöiden pakottaminen osallistumaan sota-toimenpiteisiin, jotka kohdistetaan heidän omaa maataan vastaan, vaikka he olisivat sotaa käyvän valtion palveluksessa ennen sodan alkamista;
- xvi) kaupungin tai paikan ryöstäminen, vaikka se tapahtuisi hyökkäyksen yhteydessä;
- xvii) myrkytys tai myrkyaseiden käyttäminen;
- xviii) tukehduttavien, myrkyllisten tai muiden kaasujen, ja kaikkien vastaavien nesteiden, tarvikkeiden tai laitteiden käyttäminen;
- xix) ihmisen ruumiissa helposti laajentuvien tai litistyvien luotien käyttö, esimerkiksi sellaisten luotien käyttö, joissa on kova vaippa, joka ei peitä ydintä kokonaan tai johon on tehty viiltoja;
- xx) sellaisten aseiden, ammusten, tarvikkeiden ja sodankäyntimenetelmien käyttö, jotka ovat omiaan aiheuttamaan liiallisia vammoja tai tarpeetonta kärsimystä tai jotka ovat luonnostaan urpimähkäisiä, aseellisia selkkauksia koskevan kansainvälisen oikeuden vastaisesti, edellyttäen, että sellaiset aseet, ammuksot, tarvikkeet tai sodankäyntimenetelmät on kielletty kattavasti ja ne on sisällytetty tämän perussäännön liitteeseen muutoksella, joka tehdään asiaan liittyvien 121 ja 123 artiklan määräysten mukaisesti;
- xxi) henkilön kunniaa loukkaavat rikokset, erityisesti epäinhimillinen ja halventava kohtelu;
- xxii) raiskaus, seksuaalinen orjuus, pakkoprostitutio, pakkoraskaus 7 artiklan 2 (f) kappaaleen määritelmän mukaisesti, pakkosterilisaatio tai muu seksuaalisen väkivallan muoto, joka on samalla Geneven yleissopimusten törkeä rikos;
- xxiii) siviilihenkilöiden tai muiden suojeltujen henkilöiden läsnäolon hyväksikäyttäminen, jotta sotatoimet eivät ulottuisi tiettyihin kohteisiin, alueisiin tai sotavoimiin;
- xxiv) tahallinen hyökkäys sellaisia rakennuksia, tarvikkeita, lääkintäyksiköitä ja kuljetusvälineitä sekä henkilöitä vastaan, jotka käyttävät Geneven

- yleissopimuksissa tarkoitettuja tunnusmerkkejä kansainvälisen oikeuden mukaisesti;
- xxv) siviilihenkilöiden näkkiinnynnä tahallinen käyttäminen sodankäyntimenetelmänä, estämällä heiltä sellaisten tarvikkeiden saanti, jotka ovat välttämättömiä heidän henkiinjäämiselleen, mukaan luettuna Geneven yleissopimusten mukaisesti annetun hätäavun harkittu estäminen;
- xxvi) alle 15-vuotiaiden lasten ottaminen tai värväminen kansallisiin asevoimiin tai heidän käyttämisensä osallistumaan aktiivisesti vihollisuuksiin.
- c) valtiosisäisten aseellisten selkkausten osalta vakavia 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyn neljän Geneven yleissopimuksen yhteisen 3 artiklan loukkauksia, eli mitä tahansa seuraavista teoista, kun ne tehdään sellaisia henkilöitä vastaan, jotka eivät aktiivisesti osallistu vihollisuuksiin, mukaan luettuna asevoimien jäsenet, jotka ovat laskeneet aseensa ja jotka ovat tulleet taistelukyvyttömiksi sairauden, haavoittumisen, vangitsemisen tai muun syyn vuoksi:
- i) henkeen ja henkilöön kohdistuva väkivalta, erityisesti murha kaikissa muodoissa, silpominen, julma kohtelu ja kidutus;
- ii) henkilön kunniaan kohdistuvat rikokset, erityisesti epäinhimillinen ja halventava kohtelu;
- iii) panttivankien ottaminen;
- iv) rangaistuksen määrääminen ja teloitus ilman lailisesti perustetun tuomioistuimen antamaa aikaisempaa tuomiota, johon liittyvät kaikki yleisesti välttämättömiksi tunnustetut oikeudelliset takeet.
- d) tämän artiklan 2 (c) kappaletta sovelletaan valtiosisäisiin aseellisiin selkkauksiin, mutta ei valtiosisäisiin levottomuuksiin ja jännittyneisiin tilanteisiin, kuten mellakoihin, erillisiin ja satunnaisiin väkivaltaisuuksiin tai muihin vastaaviin tekoihin.
- e) muita vakavia valtiosisäisiin aseellisiin selkkauksiin sovellettavan oikeuden ja tapojen loukkauksia, kansainvälisen oikeuden järjestelmän puitteissa, eli mitä tahansa seuraavista teoista:
- i) tahallinen hyökkäys koko siviiliväestöä vastaan tai sellaisia yksittäisiä siviilihenkilöitä vastaan, jotka eivät osallistu välittömästi vihollisuuksiin;
- ii) tahallinen hyökkäys sellaisia rakennuksia, tarvikkeita, lääkintäyksiköitä ja kuljetusvälineitä sekä henkilöitä vastaan, jotka käyttävät Geneven yleissopimuksissa tarkoitettuja tunnusmerkkejä kansainvälisen oikeuden mukaisesti;
- iii) tahallinen hyökkäys Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisissa humanitaarisissa avustustehtävissä tai rauhanturvaamistehtävissä toimivaa henkilöstöä tai näihin tehtäviin liittyviä rakennelmia, materiaalia, yksiköitä tai ajoneuvoja vastaan, mikäli nämä ovat oikeutettuja siviilihenkilöille tai siviilikohteille myönnettävään suojaan aseellisia selkkauksia koskevan kansainvälisen oikeuden nojalla;
- iv) tahallinen hyökkäys uskonnon harjoittamiseen, opetukseen, taiteiden tai tieteen harjoittamiseen tai hyväntekeväisyystarkoitukseen käytettäviä rakennuksia, historiallisia muistomerkkejä, sairaaloita ja sairaiden ja haavoittuneiden vastaanottoasemia vastaan, sillä edellytyksellä, että nämä eivät ole sotilaskohteita;

- v) kaupungin tai paikan ryöstäminen, vaikka se tapahtuisi hyökkäyksen yhteydessä;
- vi) raiskaus, seksuaalinen orjuus, pakkoprostitutio, pakkoraskaus 7 artiklan 2 (f) kappaleen määritelmän mukaisesti; pakkosterilisaatio ja muu seksuaalisen väkivallan muoto, joka on samalla neljän Geneven yleissopimuksen yhteisen 3 artiklan vakava loukkaus;
- vii) alle 15-vuotiaiden lasten ottaminen tai värväminen asevoimiin tai aseistautuneisiin ryhmiin, tai heidän käyttämisenä osallistumaan aktiivisesti vihollisuuksiin;
- viii) määräys siirtää siviiliväestöä selkkaukseen liittyvistä syistä, elleivät kyseisten siviilihenkilöiden turvallisuus tai pakottavat sotilaalliset syyt vaa-di sitä;
- ix) vastapuolen sotilaan petollinen surmaaminen tai haavoittaminen;
- x) ilmoitus, jonka mukaan armoa ei anneta;
- xi) selkkauksen toisen osapuolen määräysvaltaan kuuluvien henkilöiden siipominen tai näiden alistaminen lääketieteellisiin tai tieteellisiin kokeisiin, jotka eivät ole perusteltavissa kyseisten henkilöiden lääkärin-, hammas- tai sairaalahoidolla tai jotta ei tehdä kyseisten henkilöiden etujen mukaisesti, ja jotka aiheuttavat kyseisten henkilöiden kuoleman tai vakavasti vaarantavat heidän terveytensä;
- xii) vastapuolen omaisuuden tuhoaminen tai haltuunotto, elleivät selkkaukseen liittyvät pakottavat syyt edellytä sellaista tuhoamista tai haltuunottoa.
- f) Tämän artiklan 2 (e) kappaletta sovelletaan valtionsisäisiin aseellisiin selkkauksiin, mutta ei valtionsisäisiin levottomuuksiin ja jännittyneisiin tilanteisiin, kuten mellakoihin, erillisiin ja satunnaisiin väkivaltaisuuksiin tai muihin vastaaviin tekoihin. Sitä sovelletaan aseellisiin selkkauksiin, jotka tapahtuvat valtion alueella, kun siellä on meneillään pitkäaikainen valtion viranomaisten ja järjestäytyneiden aseistautuneiden ryhmien välinen tai tällaisten ryhmien välinen aseellinen selkkaus.
3. Tämän artiklan 2 kappaleen (c) ja (e) kohdan määräykset eivät vaikuta hallituksen velvollisuuteen ylläpitää tai palauttaa laki ja järjestys valtioon tai puolustaa valtion yhtenäisyyttä ja alueellista koskemattomuutta kaikin laillisin keinoin.

9 artikla

Rikosten määritelmien tulkintaohjeet

1. Tuomioistuin käyttää 6, 7 ja 8 artiklan tulkinnassa ja soveltamisessa apuna rikosten määritelmien tulkintaohjeita. Sopimusvaltioiden kokous hyväksyy ne jäsentensä kahden kolmasosan ääntenemmistöllä.
2. Muutoksia rikosten määritelmien tulkintaohjeisiin voivat esittää:
 - a) sopimusvaltiot;
 - b) tuomarit ehdottomalla ääntenemmistöllä;
 - c) syyttäjä.

Sopimusvaltioiden kokous hyväksyy muutokset jäsentensä kahden kolmasosan ääntenemmistöllä.

3. Rikosten määritelmien tulkintaohjeiden ja niiden muutosten tulee olla tämän perussäännön mukaisia.

10 artikla

Tämän osan määräysten ei tulkita rajoittavan millään tavalla olemassaolevia tai kehittyviä kansainvälisen oikeuden määräyksiä tai vaikuttavan niihin muuta tarkoitusta kuin tämän perussäännön soveltamista varten.

11 artikla

Ajallinen toimivalta

1. Tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään ainoastaan sellaisia rikoksia, jotka on tehty tämän perussäännön voimaantulon jälkeen.
2. Jos valtiosta tulee tämän perussäännön sopimuspuoli sen voimaantulon jälkeen, tuomioistuin voi käyttää toimivaltaansa ainoastaan sellaisten rikosten suhteen, jotka on tehty sen jälkeen, kun perussääntö on tullut kyseisen valtion osalta voimaan, ellei tämä valtio ole antanut 12 artiklan 3 kappaleen mukaista selitystä.

12 artikla

Toimivallan edellytykset

1. Valtio, josta tulee tämän perussäännön sopimuspuoli, hyväksyy sopimuspuoleksi tullessaan tuomioistuimen toimivallan 5 artiklassa tarkoitettujen rikosten suhteen.
2. Tuomioistuin voi käyttää toimivaltaansa 13 artiklan (a) tai (c) kohdan tapauksessa, jos yksi tai useampi seuraavista valtioista on tämän perussäännön sopimuspuolena tai on hyväksynyt tuomioistuimen toimivallan 3 kappaleen mukaisesti:
 - a) valtio, jonka alueella kyseinen teko tai laiminlyönti on tapahtunut tai, jos rikos on tehty aluksella tai ilma-aluksessa, kyseisen aluksen tai ilma-aluksen rekisteröintivaltio;
 - b) valtio, jonka kansalainen syytetty on.
3. Jos tämän perussäännön ulkopuolisen valtion hyväksyntä edellytetään 2 kappaleen nojalla, kyseinen valtio voi kirjaajalle toimitetulla selityksellä hyväksyä tuomioistuimen toimivallan kyseessä olevan rikoksen suhteen. Hyväksyvä valtio toimii yhteistyössä tuomioistuimen kanssa viipymättä ja poikkeuksetta 9 osan määräysten mukaisesti.

13 artikla

Toimivallan käyttäminen

- Tuomioistuin voi käyttää toimivaltaansa 5 artiklassa tarkoitettujen rikosten suhteen tämän perussäännön määräysten mukaisesti, jos:
- a) sopimusvaltio saattaa 14 artiklan mukaisesti syyttäjän käsiteltäväksi tilanteen, johon ilmeisesti liittyy yksi tai useampi sellainen rikos;
 - b) turvallisuusneuvosto, joka toimii Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan VII luvun nojalla, saattaa syyttäjän käsiteltäväksi tilanteen, johon ilmeisesti liittyy yksi tai useampi sellainen rikos; tai
 - c) syyttäjä on aloittanut sellaisen rikoksen tutkinnan 15 artiklan mukaisesti.

14 artikla

Sopimusvaltion esittämä tutkintapyyntö

1. Sopimusvaltio voi saattaa syyttäjän käsiteltäväksi tilanteen, johon ilmeisesti liittyy yksi tai useampi tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos, pyytäen syyttäjää tutkimaan tilanteen sen ratkai-

semiseksi, tulisiko yksi tai useampi henkilö asettaa syytteen kyseisestä rikoksesta.

2. Tutkintapyyntöä mainitaan mahdollisuuksien mukaan asiaan liittyvät olosuhteet ja sen mukana toimitetaan ne tutkintapyyntöä tukevat asiakirjat, jotka tilanteen käsiteltäväksi saattavalla valtiolla on käytettävissään.

15 artikla

Syyttäjä

1. Syyttäjä voi aloittaa tutkinnan omasta aloitteestaan tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvia rikoksia koskevien tietojen perusteella.
2. Syyttäjä tutkii saatujen tietojen vakavuuden. Tätä tarkoitusta varten syyttäjä voi hankkia lisätietoja valtioilta, Yhdistyneiden Kansakuntien toimielimiltä, hallitustenvälisiltä järjestöiltä tai kansalaisjärjestöiltä tai muista sopiviksi katsomistaan luotettavista lähteistä, ja hän voi ottaa vastaan kirjallisia tai suullisia todistajanlausuntoja tuomioistuimen toimipaikassa.
3. Jos syyttäjä katsoo, että tutkinnan jatkamiselle on olemassa perusteltua syytä, hän toimittaa esitutkintajaostolle pyynnön luvan saamiseksi tutkinnalle sekä kerätyn tietojen tukevan aineiston. Rikosten uhrin voivat antaa lausuntoja esitutkintajaostolle oikeudenkäyntimenettelyä ja todisteluun koskevien sääntöjen mukaisesti.
4. Jos esitutkintajaosto pyynnön ja sitä tukevan aineiston tutkittuaan katsoo, että tutkinnan jatkamiselle on olemassa perusteltua syytä ja että tapaus ilmeisesti kuuluu tuomioistuimen toimivaltaan, se sallii tutkinnan aloittamisen. Tämä ei kuitenkaan vaikuta siihen, mitä tuomioistuin myöhemmin päättää toimivallan ja tapauksen käsiteltäväksi ottamisen osalta.
5. Mikäli esitutkintajaosto ei anna tutkinnalle lupaa, syyttäjä voi kuitenkin myöhemmin esittää uuden pyynnön, joka perustuu uusiin samaan tilanteeseen koskeviin tosiseikkoihin tai todisteisiin.
6. Jos syyttäjä katsoo 1 ja 2 kappaleessa tarkoitetun alustavan tutkinnan jälkeen, että saatujen tietojen perusteella tutkinnan aloittamiselle ei ole olemassa perusteltua syytä, hän ilmoittaa tästä tiedot toimittaneille taholle. Tämä ei estä syyttäjää tarkastelemasta hänelle toimitettavia samaa tilannetta koskevia lisätietoja uusien tosiseikkojen tai todisteiden valossa.

16 artikla

Tutkinnan tai syyttämisen lykkääminen

Tutkintaa tai syyttämistä ei voida aloittaa tai jatkaa perussäännön mukaisesti kahdentoista seuraavan kuukauden aikana siitä, kun turvallisuusneuvosto on Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan VII luvun nojalla hyväksyttyllä päätöksellä pyytänyt lykystä tuomioistuimelta; turvallisuusneuvosto voi uudistaa pyyntönsä samoin ehdoin.

17 artikla

Tapauksen käsiteltäväksi ottaminen

1. Ottaen huomioon johdanto-osan 10 kappaleen ja 1 artiklan määräykset, tuomioistuin ei ota tapauksista käsiteltäväksi, jos:
 - a) tapauksista on tutkittu tai syyte on nostettu valtiossa, jonka toimivaltaan tapaus kuuluu, ellei valtio

ole haluton tai kykenemätön tehokkaasti huolehtimaan tutkinnasta ja syyttämisestä;

- b) tapauksista on tutkittu valtiossa, jonka toimivaltaan tapaus kuuluu, ja valtio on päättänyt olla nostamatta syytettä kyseistä henkilöä vastaan, ellei päätös johdu valtion haluttomuudesta tai kykenemättömyydestä tehokkaasti huolehtia syyttämisestä;
 - c) kyseistä henkilöä vastaan on jo järjestetty oikeudenkäynti valituksen kohteena olevasta toiminnasta, eikä oikeudenkäynti tuomioistuimessa ole sallittu 20 artiklan 3 kappaleen nojalla;
 - d) tapaus ei ole riittävän vakava, jotta käsitellyn jatkaminen tuomioistuimessa olisi perusteltua.
2. Ratkaistakseen onko tietyssä tapauksessa kyse haluttomuudesta, tuomioistuin harkitsee, oikeudenmukaista menettelyä koskevat kansainvälisen oikeuden periaatteet huomioon ottaen, vallitseeko yksi tai useampi seuraavista tilanteista:
 - a) oikeudenkäyntiin ryhdyttiin tai ollaan ryhtymässä tai kansallinen päätös tehtiin kyseisen henkilön suojelemiseksi rikosoikeudelliselta vastuulta 5 artiklassa tarkoitettujen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvien rikosten suhteen;
 - b) oikeudenkäyntiä on viivytetty perusteettomasti, eikä viivytys olosuhteet huomioon ottaen vastaa tarkoitusta saattaa kyseinen henkilö oikeuden eteen;
 - c) oikeudenkäynti ei ollut tai ei ole riippumaton tai puolueeton eikä oikeudenkäyntimenettely olosuhteet huomioon ottaen vastannut tai vastaa tarkoitusta saattaa kyseinen henkilö oikeuden eteen.
 3. Ratkaistakseen onko tietyssä tapauksessa kyse kykenemättömyydestä, tuomioistuin harkitsee, onko valtio kykenemätön saamaan syytetyn oikeuteen tai hankkimaan tarvittavat todisteet ja todistajanlausunnot tai muuten kykenemätön järjestämään oikeudenkäynnin siitä syystä, että sen kansallinen tuomioistuinjärjestelmä on kokonaan tai merkittävilta osin romahtanut tai puuttuu kokonaan.

18 artikla

Tapauksen käsiteltäväksi ottamista koskevat alustavat päätökset

1. Kun tilanne on saatettu tuomioistuimen käsiteltäväksi 13 artiklan (a) kohdan mukaisesti ja syyttäjä on todennut, että tutkinnan aloittamiselle on olemassa perusteltua syytä tai syyttäjä aloittaa tutkinnan 13 artiklan (c) kohdan ja 15 artiklan mukaisesti, syyttäjä ilmoittaa siitä kaikille sopimusvaltioille ja niille valtioille, jotka käytettävissä olevien tietojen perusteella tavallisesti olisivat toimivaltaisia kyseessä olevien rikosten suhteen. Syyttäjä voi ilmoittaa käsitteystä sellaisille valtioille luottamuksellisesti ja, jos hän katsoo sen henkilöiden suojelemisen, todisteiden tuhoamisen estämisen tai henkilöiden karkaamisen estämisen vuoksi tarpeelliseksi, rajoittaa valtioille toimitettavien tietojen laajuutta.
2. Valtio voi ilmoittaa tuomioistuimelle kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, että se on tutkimassa tai on tutkinut omien kansalaistensa tai muiden sen toimivaltaan kuuluvien henkilöiden tekemiä rikollisia tekoja, jotka voivat olla 5 artiklassa tarkoitettuja rikoksia ja jotka liittyvät valtioille lähetetyssä ilmoituksessa mainittuihin tietoihin. Syyttäjä jättää näiden henkilöiden tut-

kinnan kyseisen valtion tehtäväksi, jos tämä sitä pyytää, ellei esitutkintajaosto syyttäjän hakemuksesta päättää sallia tutkintaa.

3. Syyttäjä voi harkita uudelleen päätöstään jättää tutkinta valtion tehtäväksi kuuden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona tutkinta on jätetty valtion tehtäväksi, tai milloin tahansa, kun olosuhteet ovat merkittävästi muuttuneet sen vuoksi, että valtio on haluton tai kykenemätön suorittamaan tutkinnan tehokkaasti.
4. Kyseinen valtio tai syyttäjä voi valittaa esitutkintajaoston päätöksestä valitusjaostoon 82 artiklan mukaisesti. Valitus käsitellään kiireellisenä.
5. Kun syyttäjä on jättänyt tutkinnan valtion tehtäväksi 2 kappaleen mukaisesti, syyttäjä voi pyytää, että kyseinen valtio säännöllisin väliajoin ilmoittaa syyttäjälle tutkinnan edistymisestä ja mahdollisista myöhemmistä syytteistä. Sopimusvaltioiden tulee vastata tällaisiin pyyntöihin ilman aiheetonta viivytystä.
6. Odottaessaan esitutkintajaoston päätöstä tai milloin tahansa, kun syyttäjä on jättänyt tutkinnan valtion tehtäväksi tämän artiklan mukaisesti, syyttäjä voi hakea poikkeuslupaa esitutkintajaostolta suorittaakseen tarpeelliset tutkintaan liittyvät toimenpiteet todisteiden säilyttämiseksi, kun tärkeiden todisteiden saamiseen on ainutlaatuinen tilaisuus tai on olemassa merkittävä vaara, että sellaisia todisteita ei myöhemmin ole saatavilla.
7. Valtio, joka on vastustanut esitutkintajaoston päätöstä tämän artiklan nojalla, voi vastustaa tapauksen käsiteltäväksi ottamista 19 artiklan mukaisesti uusien merkittävien tosiseikkojen tai merkittävän olosuhteiden muutoksen perusteella.

19 artikla

Tuomioistuimen toimivallan tai tapauksen käsiteltäväksi ottamisen vastustaminen

1. Tuomioistuin varmistaa, että se on toimivaltainen käsittelemään tapauksia, jotka on saatettu sen käsiteltäväksi. Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan päättää, voidaanko tapaus ottaa käsiteltäväksi 17 artiklan mukaisesti.
2. Tapauksen käsiteltäväksi ottamista 17 artiklassa tarkoitettuun perusteisiin tai tuomioistuimen toimivaltaa voi vastustaa:
 - a) syytetty tai henkilö, josta on annettu pidätysmääräys tai joka on haastettu 58 artiklan nojalla;
 - b) valtio, joka on toimivaltainen käsittelemään tapauksia, sillä perusteella, että tutkinta tai syyttäminen on käynnissä tai on suoritettu tässä valtiossa; tai
 - c) valtio, jonka hyväksyntä on 12 artiklan mukaisesti toimivallan edellytyksenä.
3. Syyttäjä voi pyytää tuomioistuimelta toimivaltaa tai tapauksen käsiteltäväksi ottamista koskevaa päätöstä. Toimivaltaa tai tapauksen käsiteltäväksi ottamista koskevassa oikeuskäsittelyssä ne tahot, jotka ovat saattaneet tilanteen syyttäjän käsiteltäväksi 13 artiklan mukaisesti, sekä uhrin voivat antaa tuomioistuimelle lausuntonsa.
4. Tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettu henkilö tai valtio voi vastustaa tapauksen käsiteltäväksi ottamista tai tuomioistuimen toimivaltaa vain kerran. Vastustus esitetään ennen oikeudenkäynnin alkamista tai sen alkaessa. Poikkeustapauksis-

sa tuomioistuin voi myöntää luvan vastustuksen esittämiseen useammin kuin kerran tai oikeudenkäynnin alkamisen jälkeen. Tapauksen käsiteltäväksi ottamisen vastustaminen oikeudenkäynnin alkaessa tai myöhemmin tuomioistuimen luvalla voi perustua ainoastaan 17 artiklan 1 kappaleen (c) kohtaan.

5. Tämän artiklan 2 kappaleen (b) tai (c) kohdassa tarkoitettu valtio esittää vastustuksensa mahdollisimman aikaisin.
6. Ennen syytteiden vahvistamista tapauksen käsiteltäväksi ottamisen tai tuomioistuimen toimivallan vastustus saatetaan esitutkintajaoston käsiteltäväksi. Syytteiden vahvistamisen jälkeen vastustus saatetaan oikeudenkäyntijaoston käsiteltäväksi. Toimivaltaa tai tapauksen käsiteltäväksi ottamista koskevista päätöksistä voi valittaa valitusjaostoon 82 artiklan mukaisesti.
7. Jos 2 kappaleen (b) tai (c) kohdassa tarkoitettu valtio vastustaa toimivaltaa tai tapauksen käsiteltäväksi ottamista, syyttäjä lykkää tutkintaa kunnes tuomioistuin tekee päätöksen 17 artiklan mukaisesti.
8. Odottaessaan tuomioistuimen päätöstä, syyttäjä voi hakea tuomioistuimelta lupaa:
 - a) suorittaakseen 18 artiklan 6 kappaleessa tarkoitettua kaltaista tarpeellista tutkintaa liittyvät toimenpiteet;
 - b) ottaakseen lausunnon tai todistajanlausunnon todistajalta tai päättääkseen todisteiden keräämisen ja tarkastelun, joka on aloitettu ennen vastustuksen esittämistä; ja
 - c) estääkseen yhteistyössä niiden valtioiden kanssa, joita asia koskee, sellaisten henkilöiden pakonemisen, joista syyttäjä on jo pyytänyt pidätysmääräystä 58 artiklan nojalla.
9. Vastustaminen ei vaikuta syyttäjän ennen vastustuksen esittämistä suorittamien toimenpiteiden pätevyyyteen tai tuomioistuimen ennen vastustuksen esittämistä antamien määräysten tai pidätysmääräysten pätevyyyteen.
10. Jos tuomioistuin on päättänyt 17 artiklan mukaisesti, että tapauksia ei voida ottaa käsiteltäväksi, syyttäjä voi esittää pyynnön päätöksen uudelleen käsittelemisestä, kun hän on täysin vakuuttunut siitä, että sellaisia uusia tosiseikkoja on ilmennyt, jotka kumoavat ne perusteet, joilla tuomioistuin on aikaisemmin 17 artiklan mukaisesti päättänyt, että tapauksia ei voida ottaa käsiteltäväksi.
11. Jos syyttäjä 17 artiklassa tarkoitettujen seikkojen perusteella jättää tutkinnan valtion tehtäväksi, syyttäjä voi pyytää asianomaiselta valtiolta tietoja kansallisesta oikeudenkäynnistä. Nämä tiedot ovat luottamuksellisia, jos kyseinen valtio sitä pyytää. Jos syyttäjä sen jälkeen päättää jatkaa tutkintaa, hän ilmoittaa tästä sille valtiolle, jonka järjestettäväksi oikeudenkäynti on jätetty.

20 artikla

Ne bis in idem

1. Ellei tässä perussäännössä toisin määrätä, ketään ei saa tutkia tuomioistuimessa uudelleen toiminnasta, johon syyte on perustunut, ja josta tuomioistuin on tuominnut kyseisen henkilön tai jonka osalta tuomioistuin on vapauttanut hänet.
2. Toinen tuomioistuin ei saa tutkia ketään sellaisesta 5 artiklassa tarkoitettusta rikoksesta, josta tuo-

mioistuin on jo tuominut kyseisen henkilön tai vapauttanut hänet.

3. Ketään, joka on jo ollut toisen tuomioistuimen tutkittavana 6, 7 tai 8 artiklassa tarkoitetusta toiminnasta, ei tutkita tuomioistuimessa samasta toiminnasta, paitsi jos oikeudenkäynti kyseisessä tuomioistuimessa:

 - a) oli tarkoitettu suojelemaan kyseistä henkilöä rikosoikeudelliselta vastuulta tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvien rikosten suhteen; tai
 - b) ei ollut muutoin riippumaton tai puolueeton kansainvälisen oikeuden oikeudenmukaista menettelyä koskevien sääntöjen mukaisesti eikä oikeudenkäyntimenettelyolosuhteet huomioon ottaen vastannut tarkoitusta saattaa kyseinen henkilö oikeuden eteen.

21 artikla

Sovellettava oikeus

1. Tuomioistuin soveltaa:

- a) ensisijaisesti tätä perussääntöä, rikosten määrittämien tulkintaohjeita ja sen oikeudenkäyntimenettelyä ja todistelua koskevia sääntöjä;
- b) toissijaisesti tarvittaessa asiaan sovellettavia opimuksia ja kansainvälisen oikeuden periaatteita ja sääntöjä, mukaan luettuna aseellisia selkkauksia koskevat kansainvälisen oikeuden periaatteet;
- c) ellei edellä mainittuja voida soveltaa, tuomioistuin soveltaa yleisiä oikeusperiaatteita, jotka se johtaa maailman oikeusjärjestelmien valtiosisäisestä oikeudesta, mukaan luettuna tarvittaessa sen valtion valtiosisäisen oikeus, joka tavallisesti olisi toimivaltainen rikoksen suhteen, edellyttäen, että nämä oikeusperiaatteet eivät ole ristiriidassa tämän perussäännön ja kansainvälisen oikeuden kanssa tai kansainvälisesti tunnustettujen sääntöjen ja vaatimusten vastaisesti.
2. Tuomioistuin voi soveltaa oikeusperiaatteita ja oikeussääntöjä sen aikaisemmissa päätöksissä olevien tulkintojen mukaisesti.
3. Tämän artiklan mukaisen oikeuden soveltamisen ja tulkinnan tulee olla yhdenmukaista kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien kanssa eikä soveltamisessa ja tulkinnassa saa olla sellaisia eroavaisuuksia, jotka perustuvat esimerkiksi sukupuoleen, niin kuin tämä käsite on määritelty 7 artiklan 3 kappaleessa, ikään, rotuun, ihonväriin, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen, kansalliseen, etniseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun asemaan.

3 OSA

YLEISET RIKOSOIKEUDELLISET PERIAATTEET

22 artikla

Nullum crimen sine lege

1. Kukaan henkilö ei ole tämän perussäännön nojalla rikosoikeudellisessa vastuussa, ellei toiminta ollut teon hetkellä tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos.
2. Rikostunnusmerkistöä tulee tulkita täsmällisesti, eikä sitä saa laajentaa analogiapäätelmien avulla. Epäselvässä tapauksessa rikostunnusmerkistöä tulee tulkita tutkinnan, syytteen tai tuomion

kohteena olevan henkilön eduksi.

3. Tämä artikla ei estä katsomasta rikokseksi kansainvälisen oikeuden nojalla tästä perussäännöstä riippumatta.

23 artikla

Nulla poena sine lege

Tuomioistuimen tuomitsemalle henkilölle voidaan määrätä rangaistus ainoastaan tämän perussäännön mukaisesti.

24 artikla

Taannehtivuuden kielto *ratione personae*

1. Kukaan ei ole tämän perussäännön nojalla rikosoikeudellisessa vastuussa perussäännön voimaantuloa edeltävästä toiminnastaan.
2. Mikäli tiettyyn tapaukseen sovellettava oikeus muuttuu ennen lopullisen tuomion antamista, sovelletaan oikeutta, joka on edullisempi sen henkilön kannalta, johon tutkinta, syyte tai tuomio kohdistuu.

25 artikla

Henkilökohtainen rikosoikeudellinen vastuu

1. Tuomioistuimen toimivalta ulottuu luonnollisiin henkilöihin tämän perussäännön mukaisesti.
2. Henkilö, joka tekee tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvan rikoksen, on siitä henkilökohtaisesti vastuussa ja hänelle voidaan määrätä rangaistus tämän perussäännön mukaisesti.
3. Tämän perussäännön mukaisesti henkilö on vastuussa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvasta rikoksesta ja hänelle voidaan määrätä siitä rangaistus, jos kyseinen henkilö:
 - a) tekee rikoksen yksin tai yhdessä toisen kanssa tai toisen henkilön välityksellä riippumatta siitä, onko toinen henkilö rikosoikeudellisessa vastuussa;
 - b) käskee, kehottaa tai suostuttelee tekemään sellaisen rikoksen, ja rikos tosiasiaa täytetään tai sitä yritetään;
 - c) rikoksen täytäntöönpanon helpottamiseksi auttaa tai avustaa sellaisen rikoksen tekemisessä tai rikoksen yrityksessä, mukaan luettuna keinojen tarjoaminen rikoksen tekemiseen;
 - d) jollakin muulla tavalla myötävaikuttaa sellaisen rikoksen täyttymiseen tai sen yritykseen, sellaisen henkilöryhmän toimesta, joka toimii yhteisen päämäärän hyväksi. Tällaisen myötävaikutamisen tulee olla tahallista ja:
 - i) sen tarkoituksena tulee olla joko ryhmän rikollisen toiminnan tai rikollisen päämäärän edistäminen, kun sellaiseen toimintaan tai päämäärään liittyy tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos; tai
 - ii) myötävaikuttajan tulee olla tietoinen ryhmän aikomuksesta tehdä rikos;
 - e) joukkotuhonnan osalta yllyttää välittömästi ja julkisesti muita joukkotuhontaan;
 - f) yrittää tehdä rikoksen ryhtymällä toimenpiteisiin, jotka olennaisella tavalla aloittavat sen täytäntöönpanon, mutta rikos jää täyttymättä henkilön tarkoituspäristä riippumattomien olosuhteiden vuoksi. Sellaiselle henkilölle, joka luopuu rikoksen yrityksestä tai muutoin estää rikoksen täyttymisen, ei määrätä rangaistusta rikoksen yrityksestä tämän perussäännön nojalla, jos kyseinen henkilö täysin ja vapaehtoisesti on luopunut rikollisesta päämäärästä.

4. Tämän perussäännön henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta koskevat määräykset eivät vaikuta vastuuseen, joka valtioilla on kansainvälisen oikeuden nojalla.

26 artikla

Alle 18-vuotiaiden henkilöiden rajaaminen toimivallan ulkopuolelle

Tuomioistuimen toimivalta ei ulotu sellaisiin henkilöihin, jotka olivat alle 18-vuotiaita ajankohtana, jona rikoksen väitetään tapahtuneen.

27 artikla

Virallisen aseman merkityksettömyys

1. Tätä perussääntöä sovelletaan samalla tavalla kaikkiin henkilöihin heidän virallisesta asemastaan riippumatta. Erityisesti, virallinen asema valtion tai hallituksen päämiehenä, hallituksen tai parlamentin jäsenenä, valittuna edustajana tai valtion virkamiehenä ei missään tapauksessa vapauta henkilöä tämän perussäännön mukaisesta rikosoikeudellisesta vastuusta, eikä se sellaisenaan ole peruste rangaistuksen lieventämiselle.
2. Valtionsisäisen tai kansainvälisen oikeuden koskevat säännöt, jotka voivat liittyä henkilön viralliseen asemaan, eivät estä tuomioistuinta käyttämästä toimivaltaansa sellaisen henkilön suhteen.

28 artikla

Päälliköiden ja muiden esimiesten vastuu

Sen lisäksi, mitä muualla tässä perussäännössä määrätään rikosoikeudellisen vastuun perusteista, tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvien rikosten suhteen:

- a) Sotilaspäällikkö tai tosiasiaa sotilaspäällikkönä toimiva henkilö on vastuussa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvista rikoksista, joihin tosiasiallisesti hänen komennossaan ja valvonnassaan tai määräysvallassaan ja valvonnassaan olevat joukot ovat syyllistyneet sen seurauksena, että tämä sotilaspäällikkö tai henkilö ei ole asianmukaisesti valvonut joukkojen toimintaa, jos:
 - i) tämä sotilaspäällikkö tai henkilö joko tiesi tai sen hetken olosuhteet huomioon ottaen hänen olisi pitänyt tietää, että joukot olivat tekemässä tai aikoiivat tehdä kyseiset rikokset; eikä
 - ii) tämä sotilaspäällikkö tai henkilö ryhtynyt kaikkiin käytettävissään oleviin tarpeellisiin ja kohtuullisiin toimenpiteisiin ehkäistäkseen tai estääkseen rikosten täyttymisen tai saattaakseen asian toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi tutkintaa ja syytteen nostamista varten.
- b) Muiden kuin (a) kohdan mukaisten esimiehen ja alaisten välisten suhteiden osalta esimies on vastuussa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvista rikoksista, joihin hänen tosiasiallisessa määräysvallassaan ja valvonnassaan olevat alaiset ovat syyllistyneet sen seurauksena, että hän ei ole valvonut alaistensa toimintaa asianmukaisesti, jos:
 - i) esimies joko tiesi tai tietoisesti ei kiinnittänyt huomiota tietoihin, jotka selvästi osoittivat, että hänen alaisensa olivat tekemässä tai aikoiivat tehdä kyseisiä rikoksia;
 - ii) kyseiset rikokset liittyivät toimintaan, joka kuului esimiehen tosiasialliseen vastuuseen ja valvontaan; eikä

- iii) esimies ryhtynyt kaikkiin käytettävissään oleviin tarpeellisiin ja kohtuullisiin toimenpiteisiin ehkäistäkseen tai estääkseen rikosten täyttymisen tai saattaakseen asian toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi tutkintaa ja syytteen nostamista varten.

29 artikla

Vanhentumisajojen soveltamattomuus

Vanhentumisajat eivät koske tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvia rikoksia.

30 artikla

Syyksiluettavuus

1. Jollei erikseen ole toisin määrätty, henkilö on rikosoikeudellisessa vastuussa ja hänet voidaan tuomita rangaistukseen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvasta rikoksesta ainoastaan, jos rikoksen tunnusmerkistö on toteutettu tahallaan ja tietoisesti.
2. Artiklaa sovellettaessa tarkoitetaan henkilön toimivan tahallaan:
 - a) suhteessa toimintaan, kun hänen tarkoituksenaan on toimia kyseisellä tavalla;
 - b) suhteessa seuraukseen, kun hänen tarkoituksenaan on aiheuttaa tuo seuraus tai hän on selvillä siitä, että toiminta tavallisesti aiheuttaa tuon seurauksen.
3. Artiklaa sovellettaessa tarkoitetaan "tietoisuudella" sitä, että henkilö on selvillä olosuhteen vallitsemisesta tai siitä, että toiminta tavallisesti aiheuttaa kyseisen seurauksen. Ilmaisuille "tietää" ja "tietoisena" annetaan merkitys vastaavalla tavalla.

31 artikla

Rikosoikeudelliset vastuuvapausperusteet

1. Sen lisäksi, mitä muualla tässä perussäännössä määrätään rikosoikeudellisistä vastuuvapausperusteista, henkilö ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa, jos kyseisen henkilön toiminnan aikaan:
 - a) hänellä oli mielisairaus tai mielenterveyden häiriö, joka poistaa hänen kykynsä arvioida toimintansa oikeudenvastaisuutta tai luonnetta tai hänen kykynsä säädellä käyttäytymistään siten, että se vastaa lain vaatimuksia;
 - b) hän oli sellaisessa päihtymystilassa, joka poistaa hänen kykynsä arvioida toimintansa oikeudenvastaisuutta tai luonnetta tai hänen kykynsä säädellä käyttäytymistään siten, että se vastaa lain vaatimuksia, ellei tämä henkilö ole itse aiheuttanut päihtymystään sellaisissa olosuhteissa, että hän joko oli tietoinen vaarasta tai jätti kiinnittämättä huomiota siihen vaaraan, että hän päihtymyksen seurauksena luultavasti ryhtyisi toimintaan, joka on tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos;
 - c) hän toimi kohtuuden rajoissa puolustaakseen itseään tai toista henkilöä taikka sotarikosten osalta hänen itsensä tai toisen eloonjäämisen taikka sotilaallisen tehtävän suorittamisen kannalta olennaista omaisuutta, välittömästi uhkaavaa ja oikeudetonta voimankäyttöä vastaan tavalla, joka oli järkevässä suhteessa itselle tai toiselle tai suojeltavalle omaisuudelle koituvan vaaraan nähden. Se, että kyseinen henkilö osallistui asevoimien puolustustoimintaan, ei sinänsä ole peruste rikosoikeudellisesta vastuusta vapauttamiselle tämän kohdan nojalla;

- d) toiminta, jonka väitetään olevan tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos, on tehty pakkotilassa, kun itseä tai toista on uhannut välitön kuolema taikka jatkuva tai välitön vaikea ruumiinvamma ja kun tuo toiminta oli tarpeen ja perusteltua uhkan välttämiseksi, edellyttäen, että hän ei tarkoittanut aiheuttaa suurempaa vahinkoa kuin se vahinko, jonka hän yritti välttää. Tällainen uhka voi olla joko:
- i) toisten henkilöiden aiheuttama; tai
 - ii) se voi johtua muista kyseisestä henkilöstä riippumattomista olosuhteista.
2. Tuomioistuin päättää tässä perussäännössä mainittujen rikosoikeudellisten vastuuvapausperusteiden soveltamisesta sen käsiteltävänä olevaan tapaukseen.
3. Oikeudenkäynnissä tuomioistuin voi harkita muuta kuin 1 kappaleessa tarkoitettua rikosoikeudellista vastuuvapausperustetta, kun tällainen peruste johdetaan 21 artiklan mukaisesta sovellettavasta oikeudesta. Tällaisen perusteen harkitsemiseen liittyvistä menettelytavoista määrätään oikeudenkäyntimenettelyä ja todistelua koskeissa säännöissä.

32 artikla

Tosiasiaerehdys ja oikeuserehdys

1. Tosiasiaerehdys on rikosoikeudellinen vastuuvapausperuste vain, jos se poistaa rikoksen edellyttämän syyksiluettavuuden.
2. Oikeuserehdys, joka koskee sitä, onko tietyn tyyppinen toiminta tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos, ei ole rikosoikeudellinen vastuuvapausperuste. Oikeuserehdys voi kuitenkin olla rikosoikeudellinen vastuuvapausperuste, jos se poistaa kyseisen rikoksen edellyttämän syyksiluettavuuden tai se voi olla vastuuvapausperusteen mukaan, mitä 33 artiklassa määrätään.

33 artikla

Esimiehen määräykset ja lain määräykset

1. Se, että henkilö on tehnyt tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvan rikoksen hallituksen taikka sotilas- tai siviiliesimiehen määräyksestä, ei vapauta kyseistä henkilöä rikosoikeudellisesta vastuusta, paitsi jos:
 - a) hänellä oli oikeudellinen velvoite totella kyseisen hallituksen tai esimiehen määräyksiä;
 - b) hän ei tiennyt, että määräys oli oikeudenvastainen; ja
 - c) määräys ei ollut ilmeisen oikeudenvastainen.
2. Tätä artiklaa tulkitaan siten, että joukkotuhonnan tai ihmisyyttä vastaan kohdistuvien rikosten täytäntöönpanoa koskevat määräykset ovat ilmeisen oikeudenvastaisia.

7 OSA

RANGAISTUKSET

77 artikla

Sovellettavat rangaistukset

1. Jollei 110 artiklassa toisin määrätä, tuomioistuin voi määrätä yhden seuraavista rangaistuksista henkilölle, joka tuomitaan tämän perussäännön 5 artiklassa tarkoitetuista rikoksesta:

- a) määräaikainen vankeusrangaistus, jonka pituus on korkeintaan 30 vuotta; tai
 - b) elinkautinen vankeusrangaistus, kun se on perusteltavissa rikoksen äärimmäisen törkeyden ja tuomitun henkilökohtaisten olosuhteiden vuoksi.
2. Vankeusrangaistuksen lisäksi tuomioistuin voi määrätä:
- a) sakon oikeudenkäyntimenettelyä ja todistelua koskevista säännöissä määrättyjen vaatimusten mukaisesti;
 - b) rikoksella suoraan tai välillisesti saadun hyödyn, omaisuuden ja varat menetetyiksi, tämän kuitenkin vaikuttamatta vilpittömässä mielessä olevien kolmansien osapuolten oikeuksiin.

78 artikla

Rangaistuksesta päättäminen

1. Päättäessään rangaistuksesta tuomioistuin ottaa oikeudenkäyntimenettelyä ja todistelua koskevien sääntöjen mukaisesti huomioon sellaisia tekijöitä kuin rikoksen törkeys ja tuomitun henkilökohtaiset olosuhteet.
2. Määrätessään vankeusrangaistuksen tuomioistuin vähentää siitä ajan, jonka tuomittu on mahdollisesti aikaisemmin viettänyt tutkintavankeudessa tuomioistuimen määräyksen mukaisesti. Tuomioistuin voi vähentää rangaistuksesta min-kä tahansa ajan, jonka tuomittu on muutoin viettänyt tutkintavankeudessa ja joka liittyy kyseisen rikoksen perustana olevaan toimintaan.
3. Kun henkilö on tuomittu useammasta kuin yhdestä rikoksesta, tuomioistuin määrää rangaistuksen kustakin rikoksesta erikseen ja yhteisen rangaistuksen, josta ilmenee vankeusrangaistuksen kokonaisaika. Tämä aika on vähintään ankarin yksittäinen määrätty rangaistus ja enintään 30 vuotta vankeutta tai elinkautinen vankeusrangaistus 77 artiklan 1 kappaleen (b) kohdan mukaisesti.

79 artikla

Rahasto

1. Sopimusvaltioiden kokouksen päätöksellä perustetaan rahasto tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvien rikosten uhreja ja heidän perheitään varten.
2. Tuomioistuin voi määrätä sakkojen tai menetetyksi määräämisen kautta saatavan rahan tai muun omaisuuden siirrettäväksi rahastolle.
3. Rahastoa hoidetaan sopimusvaltioiden kokouksen päättämien vaatimusten mukaisesti.

80 artikla

Perussääntö, kansallisten rangaistusten soveltaminen ja kansallinen lainsäädäntö

Mikään tässä osassa ei vaikuta valtioiden kansallisessa lainsäädännössä määrättyjen rangaistusten soveltamiseen, eikä sellaisten valtioiden lainsäädäntöön, joissa tässä osassa tarkoitettuja rangaistuksia ei ole käytössä.

Laki rikoslain muuttamisesta. SopS 57/2002

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 1 luvun 11 §:n 2 momentti ja 40 luvun 9 §:n 3 momentti, sellaisena kuin ne ovat 1 luvun 11 §:n 2 momentti laissa 563/1998 ja 40 luvun 9 §:n 3 momentti laissa 815/1998, sekä lisätään 15 lukuun uusi 12 a §, 16 lukuun uusi 19 a § sekä 16 luvun 20 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 4 momentti seuraavasti:

1 luku Suomen rikosoikeuden soveltamisala

11 §

Kaksoisrangaistavuuden vaatimus

Vaikka teosta ei säädetä rangaistusta tekopaikan laissa, siihen sovelletaan Suomen lakia, jos sen on tehnyt Suomen kansalainen tai 6 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu henkilö ja teosta säädetään rangaistus

- 1) 15 luvun 12 a §:n nojalla mainitun luvun 1—9 §:ssä,
- 2) 16 luvun 19 a §:n nojalla mainitun luvun 1—3, 13 tai 14 §:ssä,
- 3) 17 luvun 18 tai 19 §:ssä,
- 4) 20 luvun 6—8 §:ssä,
- 5) 20 luvun 9 §:ssä, jos teko kohdistuu kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henkilöön tai
- 6) 40 luvun 1—4 §:ssä, jos rikoksen tekijä on Kansainvälisen rikostuomioistuimen palveluksessa oleva henkilö.

15 luku Rikoksista oikeudenkäyttöä vastaan

12 a §

Rikokset Kansainvälisen rikostuomioistuimen oikeudenkäyttöä vastaan

Perätöntä lausumaa, väärää ilmiantoa, todistusaineiston vääristelemistä sekä oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamista koskevia säännöksiä sovellettaessa tuomioistuimella tarkoitetaan myös Kansainvälistä rikostuomioistuinta ja rikosasian esituttokinnalla myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännössä tarkoitettua tutkintaa.

16 luku Rikoksista viranomaisia vastaan

19 a §

Kansainväliseen rikostuomioistuimeen kohdistuvat rikokset

Tämän luvun 1—3, 13 ja 14 §:ssä virkamiehellä tarkoitetaan myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen palveluksessa olevaa henkilöä.

20 §

Määritelmät

Kansainvälisen rikostuomioistuimen palveluksessa olevalla tarkoitetaan henkilöä, joka toimii Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomarina, syyttäjänä, kirjaajana tai virkamiehenä syyttäjän toimistossa tai tuomioistuimen kirjaamossa.

40 luku Virkarikoksista ja julkisyhteisön työntekijän rikoksista

9 §

Soveltamisalasäännös

Tämän luvun 1—4 §:ää sovelletaan myös silloin, kun rikoksen tekijä on 16 luvun 20 §:ssä tarkoitettu Euroopan yhteisöjen palveluksessa oleva henkilö, Euroopan unionin toisen jäsenvaltion virkamies tai Kansainvälisen rikostuomioistuimen palveluksessa oleva henkilö.

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 28 päivänä joulukuuta 2000

Tasavallan presidentin asetus rikoslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosta. SopS 58/2002

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministerin esittelystä, säädetään:

1 §

Rikoslain muuttamisesta 28 päivänä joulukuuta 2000 annettu laki (1285/2000) tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2002.

2 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2002.

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 2002

Kampalan tarkistuskonferenssissa hyväksytyt perussäännön muutokset (Kansallinen voimaansaattaminen kesken toukokuussa 2015, ks. HE 289/2014)

Päätöslauselma RC/Res.5

Annettu 10 päivänä kesäkuuta 2010 pidetystä 12. täysistunnossa yksimielisesti

RC/Res.5

Rooman perussäännön 8 artiklan muuttaminen

Tarkistuskonferenssi, joka

paneerille, että Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön 123 artiklan 1 kappaaleen mukaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin on kutsuttava koolle tarkistuskonferenssi käsittelemään perussäännön muutoksia seitsemän vuoden kuluttua perussäännön voimaantulosta,

paneerille perussäännön 121 artiklan 5 kappaaleen, jonka mukaan perussäännön 5, 6, 7 ja 8 artiklan muutokset tulevat voimaan muutoksen hyväksyneiden sopimusvaltioiden osalta vuoden kuluttua siitä, kun ne ovat tallettaneet ratifioimistai hyväksymiskirjansa, ja jossa määrätään, että sel-

laisen sopimusvaltion osalta, joka ei ole hyväksynyt muutosta, tuomioistuimien ei käytä toimivaltaansa muutoksen kattaman rikoksen suhteen, kun rikoksen on tehnyt kyseisen sopimusvaltion kansalainen tai se on tehty tämän valtion alueella; ja vahvistaa katsovansa, että tämän muutoksen yhteydessä samaa periaatetta, jota sovelletaan muutosta hyväksymättömään sopimusvaltioon, sovelletaan myös sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole perussäännön sopimusvaltioita,

vahvistaa, että valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen 40 artiklan 5 kappaleen perusteella sellaisilla valtioilla, jotka tulevat perussäännön sopimusvaltioiksi myöhemmin, on oikeus päättää, hyväksyvätkö ne tässä päätöslauselmassa esitetyn muutoksen ratifioidessaan tai hyväksyessään perussäännön tai liittyessään siihen,

paneerille merkille perussäännön 9 artiklan, joka koskee rikosten määritelmien tulkintaohjeita ja jonka mukaan tuomioistuimien käyttää näitä tulkintaohjeita apuna toimivaltaansa kuuluvien rikosten määritelmien tulkinnassa ja soveltamisessa,

ottaa asianmukaisesti huomioon, että rikokset, joissa rikostekona on myrkytys tai myrkyaseiden käyttäminen, tukehduttavien, myrkyllisten tai muiden kaasujen ja kaikkien vastaavien nesteiden, tarvikkeiden tai laitteiden käyttäminen, sekä ihmisen ruumiissa helposti laajentuvien tai litistyvien luotien käyttö, esimerkiksi sellaisten luotien käyttö, joissa on kova vaippa, joka ei peitä ydintä kokonaan tai johon on tehty viiltoja, kuuluvat jo 8 artiklan 2 kappaleen b kohdan mukaisesti tuomioistuimen toimivaltaan vakavina kansainvälisiin aseellisiin selkkauksiin sovellettavien oikeuden ja tapojen loukkauksina,

paneerille merkille ne näiden rikosten määritelmien tulkintaohjeet, jotka jo sisältyvät sopimusvaltioiden kokouksen 9 päivänä syyskuuta 2000 hyväksymiin rikosten määritelmien tulkintaohjeisiin,

katsoo, että edellä mainittuja tulkintaohjeita voidaan käyttää apuna kyseisten rikosten määritelmien tulkinnassa ja soveltamisessa myös luonteeltaan muunlaisen kuin kansainvälisen aseellisen selkkauksen yhteydessä, koska tulkintaohjeissa täsmennetään muun muassa, että kyseinen menettely on tapahtunut aseellisen selkkauksen yhteydessä ja liittynyt siihen; siten siis vahvistetaan, että lainvalvontatilanteet jäävät tuomioistuimen toimivallan ulkopuolelle,

katsoo kansainvälisen tapaoikeuden mukaisesti, että 8 artiklan 2 kappaleen e kohdan xiii alakohdassa (myrkyjen tai myrkyaseiden käyttäminen) ja 8 artiklan 2 kappaleen e kohdan xiv alakohdassa (tukehduttavien, myrkyllisten tai muiden kaasujen ja kaikkien vastaavien nesteiden, tarvikkeiden tai laitteiden käyttäminen) tarkoitetut rikokset ovat luonteeltaan muunlaisiin kuin kansainvälisiin aseellisiin selkkauksiin sovellettavien oikeuden ja tapojen vakavia loukkauksia,

katsoo kansainvälisen tapaoikeuden mukaisesti, että myös 8 artiklan 2 kappaleen e kohdan xv alakohdassa tarkoitettu rikos (ihmisen ruumiissa helposti laajentuvien tai litistyvien luotien käyttö) on luonteeltaan muunlaisiin kuin kansainvälisiin aseellisiin selkkauksiin sovellettavien oikeuden ja tapojen vakava loukkaus ja että tällaisen rikoksen katsotaan toteutuvan vain, jos tekijä käyttää luoteja

pahentaakseen tarpeettomasti luotien kohteelle aiheuttavia kärsimyksiä tai vammoja,

1. päättää hyväksyä tämän päätöslauselman liitteessä I olevan Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön 8 artiklan 2 kappaleen e kohdan muutoksen, joka ratifioidaan tai hyväksytään ja joka tulee voimaan perussäännön 121 artiklan 5 kappaleen mukaisesti;
2. päättää hyväksyä asianmukaiset tulkintaohjeet, sellaisina kuin ne ovat tämän päätöslauselman liitteessä II, lisättäviksi rikosten määritelmien tulkintaohjeisiin.

Liite I

8 artiklan muuttaminen

Lisätään 8 artiklan 2 kappaleen e kohtaan seuraavat alakohdat:

- ”xiii) myrkytys tai myrkyaseiden käyttäminen;
- xiv) tukehduttavien, myrkyllisten tai muiden kaasujen ja kaikkien vastaavien nesteiden, tarvikkeiden tai laitteiden käyttäminen;
- xv) ihmisen ruumiissa helposti laajentuvien tai litistyvien luotien käyttö, esimerkiksi sellaisten luotien käyttö, joissa on kova vaippa, joka ei peitä ydintä kokonaan tai johon on tehty viiltoja.”

Liite II

Rikosten määritelmien tulkintaohjeet

Lisätään rikosten määritelmien tulkintaohjeisiin seuraavat tulkintaohjeet:

- 8 artiklan 2 kappaleen e kohdan xiii alakohhta

Myrkytys tai myrkyaseiden käyttäminen

Tulkintaohjeet

1. Tekijä on käyttänyt myrkyllistä ainetta tai sellaista ainetta, jota käytettäessä siitä vapautuu myrkyllistä ainetta.
2. Käytetty aine on ollut sellaista, että se aiheuttaa tavanomaisessa tapahtumien kulussa kuoleman tai vakavaa vahinkoa terveydelle myrkyllisten ominaisuuksiensa vuoksi.
3. Menettely on tapahtunut kansainvälistä luonnetta vailla olevan aseellisen selkkauksen yhteydessä ja on liittynyt siihen.
4. Tekijä on ollut tietoinen niistä tosiseikoista, joiden perusteella kyseessä on ollut aseellinen selkkkaus.

- 8 artiklan 2 kappaleen e kohdan xiv alakohhta

Kiellettyjen kaasujen, nesteiden, tarvikkeiden tai laitteiden käyttäminen

Tulkintaohjeet

1. Tekijä on käyttänyt kaasua tai muuta vastaavaa ainetta tai laitetta.
2. Kaasu, aine tai laite on ollut sellainen, että se aiheuttaa tavanomaisessa tapahtumien kulussa kuoleman tai vakavaa vahinkoa terveydelle tukehduttavien tai myrkyllisten ominaisuuksiensa vuoksi.

3. Menettely on tapahtunut kansainvälistä luonnetta vailla olevan aseellisen selkkauksen yhteydessä ja on liittynyt siihen.
4. Tekijä on ollut tietoinen niistä tosiseikoista, joiden perusteella kyseessä on ollut aseellinen selkkaus.

8 artiklan 2 kappaleen e kohdan xv ala-kohta

Kiellettyjen luotien käyttö

Tulkintaohjeet

1. Tekijä on käyttänyt tietynlaisia luoteja.
2. Luodit ovat olleet sellaisia, että niiden käyttö loukkaa aseellisiin selkkauksiin sovellettavaa kansainvälistä oikeutta, koska ne laajentuvat tai litistyvät helposti ihmisen ruumiissa.
3. Tekijä on tiennyt luotien olleen luonteeltaan sellaisia, että niiden käyttö lisäisi tarpeettomasti niiden aiheuttamia kärsimyksiä tai vammoja.
4. Menettely on tapahtunut kansainvälistä luonnetta vailla olevan aseellisen selkkauksen yhteydessä ja on liittynyt siihen.
5. Tekijä on ollut tietoinen niistä tosiseikoista, joiden perusteella kyseessä on ollut aseellinen selkkaus.

Päätöslauselma RC/Res.6

Annettu 11 päivänä kesäkuuta 2010 pidetyssä 13. täysistunnossa yksimielisesti
RC/Res.6

Hyökkäysrikos

Tarkistuskonferenssi, joka

palauttaa mieliin Rooman perussäännön 12 artiklan 1 kappaleen,

palauttaa mieliin Rooman perussäännön 5 artiklan 2 kappaleen,

palauttaa mieliin myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamista käsitelleen Yhdistyneiden kansakuntien täysivaltaisten diplomaattien konferenssin 17 päivänä heinäkuuta 1998 antaman F-päätöslauselman 7 kappaleen,

palauttaa lisäksi mieliin päätöslauselman ICC-ASP/1/Res.1 hyökkäysrikosta koskevan työn jatkamisesta ja ilmaisee hyökkäysrikosta käsitelleelle työryhmälle kiitoksensa siitä, että työryhmä on laatinut ehdotukset hyökkäysrikosta koskevaksi määräykseksi,

ottaa huomioon päätöslauselman ICC-ASP/8/Res.6, jolla sopimusvaltioiden kokous välitti ehdotukset hyökkäysrikosta koskevaksi määräykseksi tarkistuskonferenssin käsiteltäväksi,

on päättänyt aktivoida tuomioistuimen toimivallan hyökkäysrikoksen käsitelyyn suhteen mahdollisimman pian,

1. päättää hyväksyä Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön (jäljempänä "perussääntö") 5 artiklan 2 kappaleen mukaisesti tämän päätöslauselman liitteessä I olevat perussäännön muutokset, jotka ratifioidaan tai hyväksytään ja jotka tulevat voimaan 121 artiklan 5 kappaleen mukaisesti; sekä panee merkille, että sopimusvaltio voi ennen muutosten ratifioimista tai hyväksymistä antaa 15 a artiklassa tarkoitettua selityksen;

2. päättää myös hyväksyä tämän päätöslauselman liitteessä II olevat rikosten määritelmien tulkintaohjeiden muutokset;

3. päättää myös hyväksyä tämän päätöslauselman liitteessä III olevat yhteisymmärrykset edellä mainituista muutoksista;

4. päättää lisäksi tarkistaa hyökkäysrikosta koskevat muutokset seitsemän vuoden kuluttua siitä, kun tuomioistuin on alkanut käyttää toimivaltaansa;
5. kehottaa kaikkia sopimusvaltioita ratifioimaan tai hyväksymään liitteessä I olevat muutokset.

Liite I

Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön hyökkäysrikosta koskevat muutokset

1. Poistetaan perussäännön 5 artiklan 2 kappale.

2. Lisätään perussäännön 8 artiklan jälkeen seuraava teksti:

8 a artikla

Hyökkäysrikos

1. Tässä perussäännössä "hyökkäysrikos" tarkoittaa hyökkäystä suunnittelua, valmistelua, aloittamista tai toteuttamista, kun hyökkäysteko on luonteeltaan, vakavuudeltaan ja mittasuhteiltaan ilmeisellä tavalla Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan vastainen ja siihen syyllistyy henkilö, joka voi tosiasiallisesti määrätä valtion poliittisista tai sotilaallisista toimista tai johtaa niitä.

2. Tämän artiklan 1 kappaletta sovellettaessa "hyökkäysteko" tarkoittaa tekoa, jossa valtio käyttää aseellista voimaa toisen valtion suvereniteettia, alueellista koskemattomuutta tai poliittista riippumattomuutta vastaan tai muulla tavoin Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan vastaisesti. Sodanjulistuksesta riippumatta hyökkäystekoja ovat 14 päivänä joulukuuta 1974 annetun Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen päätöslauselman 3314 (XXIX) mukaisesti seuraavat teot:

- (a) valtion asevoimat tunkeutuvat tai hyökkäävät toisen valtion alueelle, tai tällainen tunkeutuminen tai hyökkäys johtaa, vaikka väliaikaisestikin, sotilaalliseen miehitykseen, tai valtio liittyy voimankäytön avulla toisen valtion alueen kokonaan tai osittain omaan alueeseensa;
- (b) valtion asevoimat pommittavat toisen valtion aluetta, tai valtio käyttää aseita toisen valtion aluetta vastaan;
- (c) valtion asevoimat saartavat toisen valtion satamat tai rannikot;
- (d) valtion asevoimat hyökkäävät toisen valtion maan, meri- tai ilmavoimien joukkoja tai laivastoa ja lentokalustoa vastaan;
- (e) valtion asevoimia, jotka ovat toisen valtion alueella tämän valtion suostumuksella, käytetään asiaa koskevan sopimuksen ehtojen vastaisesti, tai näiden asevoimien pitämistä kyseisellä alueella jatkeaan asiaa koskevan sopimuksen päätyttyä;
- (f) valtio, joka on antanut alueensa toisen valtion käyttöön, sallii tämän toisen valtion käyttää aluetta kolmanteen valtioon kohdistuvaan hyökkäystekoon;

(g) valtio tai joku muu sen puolesta lähettää aseistautuneita joukkoja, ryhmiä, asevoimiin kuulumattomia joukkoja tai palkkasotureita, jotka suorittavat toista valtiota vastaan sellaisia asevoimien toimiin verrattavia toimia, jotka vastaavat vakavuudeltaan edellä lueteltuja tekoja, tai osallistuu merkittävästi tällaisiin toimiin.

3. Lisätään perussäännön 15 artiklan jälkeen seuraava teksti:

15 a artikla

Toimivallan käyttö hyökkäysrikoksen käsittelyyn (Valtion esittämä tutkintapyyntö, syyttäjän omasta aloitteesta käynnistämä tutkinta)

1. Tuomioistuin voi käyttää toimivaltaansa hyökkäysrikoksen käsittelyyn 13 artiklan (a) ja (c) kohdan mukaisesti, jollei tämän artiklan määräyksistä muuta johdu.
2. Tuomioistuin voi käyttää toimivaltaansa ainoastaan sellaisten hyökkäysrikosten käsittelyyn, jotka on tehty aikaisintaan vuoden kuluttua siitä, kun kolmekymmentä valtiota on ratifioinut tai hyväksynyt perussäännön muutokset.
3. Tuomioistuin käyttää toimivaltaansa hyökkäysrikoksen käsittelyyn tämän artiklan mukaisesti, jos asiasta tehdään 1 päivän tammikuuta 2017 jälkeen päätös samalla sopimusvaltioiden ääntenenemmistöllä, jota edellytetään perussäännön muutoksen hyväksymiseksi.
4. Tuomioistuin voi 12 artiklan mukaisesti käyttää toimivaltaansa sopimusvaltion hyökkäysteosta johtuvan hyökkäysrikoksen käsittelyyn, jollei kyseinen sopimusvaltio ole aiemmin antanut kirjaa-jalle selitystä, jonka mukaan se ei tunnusta tällaista toimivaltaa. Tällainen selitys voidaan peruuttaa milloin tahansa, ja sopimusvaltio käsittelee peruuttamista kolmen vuoden kuluessa.
5. Sellaisen valtion osalta, joka ei ole tämän perussäännön sopimusvaltio, tuomioistuin ei käytä toimivaltaansa hyökkäysrikoksen käsittelyyn, kun rikoksen ovat tehneet kyseisen valtion kansalaiset tai se on tehty tämän valtion alueella.
6. Jos syyttäjä katsoo, että on perusteltua syytä tutkia hyökkäysrikos, hän selvittää ensimmäiseksi, onko turvallisuusneuvosto todennut kyseisen valtion syyllistyneen hyökkäystekoon. Syyttäjä ilmoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille tuomioistuimen käsiteltävänä olevasta tilanteesta ja toimittaa hänelle kaikki asian kannalta merkitykselliset tiedot ja asiakirjat.
7. Jos turvallisuusneuvosto on todennut hyökkäysteon tehdyksi, syyttäjä voi tutkia hyökkäysrikoksen.
8. Jollei hyökkäystekoa tällä tavoin todeta kuuden kuukauden kuluessa ilmoituspäivästä, syyttäjä voi tutkia hyökkäysrikoksen, jos esitutkintaosasto on sallinut hyökkäysrikoksen tutkinnan aloittamisen 15 artiklan mukaista menettelyä noudattaen ja ettei turvallisuusneuvosto ole päättänyt toisin 16 artiklan mukaisesti.
9. Vaikka tuomioistuimen ulkopuolinen elin toteaisi hyökkäysteon tehdyksi, tämä ei vaikuta niihin päätelmiin, jotka tuomioistuin itse tekee tämän perussäännön mukaisesti.
10. Tämä artikla ei vaikuta niiden määräysten soveltamiseen, jotka koskevat toimivallan käyttöä

muiden 5 artiklassa tarkoitettujen rikosten käsittelyyn.

4. Lisätään perussäännön 15 a artiklan jälkeen seuraava teksti:

15 b artikla

Toimivallan käyttö hyökkäysrikoksen käsittelyyn (Turvallisuusneuvoston esittämä tutkintapyyntö)

1. Tuomioistuin voi käyttää toimivaltaansa hyökkäysrikoksen käsittelyyn 13 artiklan (b) kohdan mukaisesti, jollei tämän artiklan määräyksistä muuta johdu.
2. Tuomioistuin voi käyttää toimivaltaansa ainoastaan sellaisten hyökkäysrikosten käsittelyyn, jotka on tehty aikaisintaan vuoden kuluttua siitä, kun kolmekymmentä sopimusvaltiota on ratifioinut tai hyväksynyt perussäännön muutokset.
3. Tuomioistuin käyttää toimivaltaansa hyökkäysrikoksen käsittelyyn tämän artiklan mukaisesti, jos asiasta tehdään 1 päivän tammikuuta 2017 jälkeen päätös samalla sopimusvaltioiden ääntenenemmistöllä, jota edellytetään perussäännön muutoksen hyväksymiseksi.
4. Vaikka tuomioistuimen ulkopuolinen elin toteaisi hyökkäysteon tehdyksi, tämä ei vaikuta niihin päätelmiin, jotka tuomioistuin itse tekee tämän perussäännön mukaisesti.
5. Tämä artikla ei vaikuta niiden määräysten soveltamiseen, jotka koskevat toimivallan käyttöä muiden 5 artiklassa tarkoitettujen rikosten käsittelyyn.

5. Lisätään perussäännön 25 artiklan 3 kappaleen jälkeen seuraava teksti:

3 a. Hyökkäysrikoksen osalta tämän artiklan määräyksiä sovelletaan ainoastaan sellaisiin henkilöihin, jotka voivat tosiasiallisesti määrätä valtion poliittisista tai sotilaallisista toimista tai johtaa niitä.

6. Korvataan perussäännön 9 artiklan 1 kappaleen ensimmäinen virke seuraavalla virkkeellä:

1. Tuomioistuin käyttää 6, 7, 8 ja 9 a artiklan tulkinnassa ja soveltamisessa apuna rikosten määrittämien tulkintaohjeita.

7. Korvataan perussäännön 20 artiklan 3 kappaleen johdantolause seuraavalla kappaleella; muilta osin kappale pysyy muuttumattomana:

3. Ketään, joka on jo ollut toisen tuomioistuimen tutkittavana 6, 7, 8 tai 9 a artiklassa tarkoitettusta toiminnasta, ei tutkita tuomioistuimessa samasta toiminnasta, paitsi jos oikeudenkäynti kyseisessä toisessa tuomioistuimessa:

Liite II

Rikosten määrittelmien tulkintaohjeiden muutokset

8 a artikla

Hyökkäysrikos

Johdanto

1. Kaikki 8 a artiklan 2 kappaleessa tarkoitettut teot katsotaan hyökkäysteoiksi.

2. Näyttöä ei edellytetä siitä, että rikoksenteikijä on arvioinut oikeudelliselta kannalta, onko aseellisen voiman käyttö ollut Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan vastaista.
3. Ilmaus ”ilmeisellä tavalla” on objektiivinen luonnehdinta.
4. Näyttöä ei edellytetä siitä, että rikoksenteikijä on arvioinut oikeudelliselta kannalta, onko teko ollut ”ilmeisellä tavalla” Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan vastainen.

Tulkintaohjeet

1. Rikoksenteikijä suunnitteli, valmisteli, aloitti tai toteutti hyökkäyksen.
2. Rikoksenteikijänä oli henkilö, joka saattoi tosiasiallisesti määrätä hyökkäykseen syyllistyneen valtion poliittisista tai sotilaallisista toimista tai johtaa niitä.
3. Hyökkäysteko – teko, jossa valtio käyttää aseellista voimaa toisen valtion suvereniteettia, alueellista koskemattomuutta tai poliittista riippumattomuutta vastaan tai muulla tavoin Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan vastaisesti – toteutettiin.
4. Rikoksenteikijä oli tietoinen niistä tosiseikoista, joiden perusteella kyseinen aseellisen voiman käyttö oli Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan vastaista.
5. Hyökkäysteko oli luonteeltaan, vakavuudeltaan ja mittasuhteiltaan ilmeisellä tavalla Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan vastainen.
6. Rikoksenteikijä oli tietoinen niistä tosiseikoista, joiden perusteella teko oli ilmeisellä tavalla Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan vastainen.

Liite III

Yhteisymmärrykset Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön hyökkäysrikosta koskevista muutoksista

Turvallisuusneuvoston esittämät tutkintapyyntö

1. Tuomioistuimen katsotaan voivan käyttää toimivaltaansa perussäännön 13 artiklan (b) kohdan mukaisen turvallisuusneuvoston esittämän tutkintapyyntö perusteella ainoastaan sellaisten hyökkäysrikosten käsittelyyn, jotka on tehty 15 b artiklan 3 kappaleen mukaisen päätöksen tekemisen jälkeen ja aikaisintaan vuoden kuluttua siitä, kun kolmekymmentä sopimusvaltiota on ratifioinut tai hyväksynyt perussäännön muutokset, sen mukaan, kumpi ajankohta on myöhäisempi.
2. Tuomioistuimen katsotaan voivan käyttää toimivaltaansa hyökkäysrikoksen käsittelyyn perussäännön 13 artiklan (b) kohdan mukaisen turvallisuusneuvoston esittämän tutkintapyyntö perusteella riippumatta siitä, onko kyseinen valtio tunnustanut tuomioistuimen toimivallan tässä suhteessa.

Ajallinen toimivalta

3. Tuomioistuimen katsotaan voivan käyttää toimivaltaansa perussäännön 13 artiklan (a) tai (c) koh-

dan mukaisessa tapauksessa ainoastaan sellaisten hyökkäysrikosten käsittelyyn, jotka on tehty 15 a artiklan 3 kappaleen mukaisen päätöksen tekemisen jälkeen ja aikaisintaan vuoden kuluttua siitä, kun kolmekymmentä sopimusvaltiota on ratifioinut tai hyväksynyt perussäännön muutokset, sen mukaan, kumpi ajankohta on myöhäisempi.

Kansallinen toimivalta hyökkäysrikoksen käsittelyyn

4. Hyökkäyksen ja hyökkäysrikoksen määritelmiä koskevien muutosten katsotaan olevan sovellettavissa ainoastaan tätä perussääntöä sovellettaessa. Rooman perussäännön 10 artiklan mukaisesti näiden muutosten ei tulkitta millään tavoin rajoittavan voimassa tai muodostumassa olevia kansainvälisen oikeuden sääntöjä tai vaikuttavan niihin muutoin kuin tätä perussääntöä sovellettaessa.
5. Muutosten ei katsota olevan tulkittavissa siten, että ne luovat oikeuden tai velvollisuuden käyttää kansallista toimivaltaa toisen valtion tekemän hyökkäyksen käsittelyyn.

Muut yhteisymmärrykset

6. Hyökkäys katsotaan vakavimmaksi ja vaarallisimmaksi laittoman voimankäytön muodoksi; päätöksen siitä, onko hyökkäysteko tehty, katsotaan edellyttävän kaikkien kunkin yksittäistapauksen tosiseikkojen, erityisesti kyseisen teon vakavuuden ja seurausten, tarkastelua Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisesti.
7. Määritettäessä, onko hyökkäysteko ilmeisellä tavalla Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan vastainen, katsotaan, että kaikkien kolmen tunnusmerkin eli luonteen, vakavuuden ja mittasuhteiden on toteuduttava riittävästi, jotta teko voitaisiin todeta ”ilmeisellä tavalla” peruskirjan vastaiseksi. Mikään näistä tunnusmerkeistä ei yksin voi riittää täyttämään ilmeisellä tavalla peruskirjan vastaisen teon tunnusmerkistöä.

Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus (SopS 59–60/1989)

Laki kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. SopS 59/1989

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

New Yorkissa 10 päivänä joulukuuta 1984 tehdyn kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Naantalissa 14 päivänä heinäkuuta 1989

Asetus kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta. SopS 60/1989

Ulkoasiainministerin esittelystä säädetään:

1 §

New Yorkissa 10 päivänä joulukuuta 1984 tehty kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus, jonka erät määräykset on hyväksytty 14 päivänä heinäkuuta 1989 annetulla lailla (828/89) ja jonka tasavallan presidentti on ratifioinut niin ikään 14 päivänä heinäkuuta 1989 ja jota koskeva ratifioimiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan 30 päivänä elokuuta 1989, tulee voimaan 29 päivänä syyskuuta 1989 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Ratifioimiskirjan tallettamisen yhteydessä Suomi on antanut seuraavan selityksen:

-- Suomi tunnustaa täysin kidutuksen vastaisen komitean yleissopimuksen 21 artiklan 1 kappaleen ja 22 artiklan 1 kappaleen mukaisen toimivallan.

3 §

Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 14 päivänä heinäkuuta 1989 annettu laki (828/89) ja tämä asetus tulevat voimaan 29 päivänä syyskuuta 1989.

Helsingissä 22 päivänä syyskuuta 1989

Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen YLEISSOPIMUS

Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot, jotka katsovat, että Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden mukaisesti ihmiskunnan kaikkien jäsenten yhtäläisten ja luovuttamattomien oikeuksien tunnustaminen on vapauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan perusta maailmassa, tunnustavat, että nämä oikeudet johtuvat ihmisen synnynnäisestä arvosta,

katsovat, että peruskirjan ja etenkin sen 55 artiklan mukaisesti valtioiden velvollisuutena on edistää ihmisoikeuksien ja perusvapauksien yleismaailmallista kunnioittamista ja noudattamista,

ottavat huomioon Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 5 artiklan ja kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 7 artiklan, jotka kumpikin määrää-

vät, että ketään ei saa kiduttaa tai kohdella tai rangaista julmasti, epäinhimillisesti tai halventavasti, ottavat huomioon myös yleiskokouksen 9 päivänä joulukuuta 1975 hyväksymän julistuksen kaikkien ihmisten suojelemiseksi kidutukselta ja muulta julmalta, epäinhimilliseltä tai halventavalta kohtelulta tai rangaistukselta,

haluavat tehostaa taistelua kidutusta ja muuta julmaa, epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua tai rangaistusta vastaan kaikkialla maailmassa, ovat sopineet seuraavaa:

I OSA

1 artikla

1. Tässä yleissopimuksessa "kidutuksella" tarkoitetaan kaikkia tekoja, joilla aiheutetaan jollekulle tahallisesti kovaa kipua tai kovaa joko henkistä tai ruumiillista kärsimystä tietojen tai tunnustuksen saamiseksi häneltä tai kolmannelta henkilöltä, hänen rankaisemisekseen teosta, jonka hän tai kolmas henkilö on tehnyt tai epäillään tehneen, hänen tai kolmannen henkilön pelottelemiseksi tai pakottamiseksi taikka minkäläiseen tahansa syrjintään perustuvasta syystä, kun virkamies tai muu virallisessa asemassa toimiva henkilö aiheuttaa sellaista kipua tai kärsimystä, yllyttää tai suostuu niiden aiheuttamiseen tai hyväksyy sen hiljaisesti. Kidutusta ei ole sellainen kipu tai kärsimys, joka saa alkunsa pelkästään laillisista seuraamuksista, joko niihin kuuluvana tai niihin liittyvänä.
2. Tämä artikla ei vaikuta kansainvälisiin asiakirjoihin tai kansalliseen lainsäädäntöön, jotka sisältävät tai voivat sisältää määräyksiä, joiden soveltamisala on laajempi.

2 artikla

1. Jokainen sopimusvaltio ryhtyy tehokkaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, oikeudellisiin tai muihin toimiin ehkäistäkseen kidutuksen kaikilla lainkäyttövaltaansa kuuluvilla alueilla.
2. Minkäänlaisia poikkeuksellisia oloja, kuten sotatilaa tai sodanuhkaa, sisäistä poliittista epävakaisuutta tai muuta yleistä hätätilaa ei saa käyttää oikeutuksena kidutukselle.
3. Esimiehen tai viranomaisen käskyä ei saa käyttää oikeutuksena kidutukselle.

3 artikla

1. Mikään sopimusvaltio ei saa karkottaa, palauttaa tai luovuttaa ketään toiseen valtioon, jos on perusteltu syy uskoa, että hän olisi siellä vaarassa joutua kidutetuksi.
2. Ratkaistessaan, onko tällainen syy olemassa, toimivaltaiset viranomaiset ottavat huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat, kuten mahdollisesti sen, tapahtuuko kyseisessä valtiossa jatkuvasti törkeitä, räikeitä tai laajamittaisia ihmisoikeusloukkauksia.

4 artikla

1. Jokainen sopimusvaltio huolehtii siitä, että kaikki kidutusteot ovat sen rikoslain mukaan rikoksia. Sama koskee kiduttamisen yritystä ja kenen tahansa tekemää tekoa, jolla myötävaikutetaan tai osallistutaan kidutukseen.

2. Jokainen sopimusvaltio säättää näistä rikoksista asianmukaiset rangaistukset, joissa on otettu huomioon tekojen vakava laatu.

5 artikla

1. Jokainen sopimusvaltio ryhtyy tarpeellisiin toimiin ulottaakseen lainkäyttövaltansa 4 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin seuraavissa tapauksissa:
 - a) Kun rikokset on tehty jollakin kyseisen valtion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella tai kyseisessä valtiossa rekisteröidyssä aluksessa tai ilma-aluksessa;
 - b) Kun rikoksentehtyjäksi väitetty on kyseisen valtion kansalainen;
 - c) Kun uhri on kyseisen valtion kansalainen, jos valtio pitää sitä asianmukaisena.
2. Jokainen sopimusvaltio ryhtyy samoin tarpeellisiin toimiin ulottaakseen lainkäyttövaltansa tällaisiin rikoksiin tapauksissa, joissa rikoksentehtyjäksi väitetty on sen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella eikä se luovuta häntä 8 artiklan mukaisesti mihinkään tämän artiklan 1 kappaleessa mainittuun valtioon.
3. Tämä yleissopimus ei sulje pois sisäisen lainsäädännön mukaisesti harjoitettavaa rikosoikeudellista lainkäyttövaltaa.

6 artikla

1. Sopimusvaltio, jonka alueella on henkilö, jonka väitetään tehneen jonkin 4 artiklassa mainitun rikoksen, pidättää hänet tai ryhtyy muihin oikeudellisiin toimiin hänen läsnäolonsa varmistamiseksi, kun valtio on käytettävissään olevat tiedot tutkittuaan todennut, että asianhaarat tähän oikeuttavat. Pidättämisessä ja muissa oikeudellisissa toimitissa noudatetaan kyseisen valtion lakia, mutta ne saavat kestää vain sen aikaa kuin rikosoikeudellisiin toimiin tai luovuttamiseen ryhtymiseksi on välttämätöntä.
2. Valtion tulee välittömästi suorittaa asiassa alustava tutkimus tosiseikkojen selville saamiseksi.
3. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti pidätettyä henkilöä autetaan saamaan heti yhteys lähimpään sen valtion asianomaiseen edustajaan, jonka kansalainen hän on, tai jos hän on valtioton henkilö, sen valtion edustajaan, jossa hän tavallisesti asuu.
4. Kun valtio on tämän artiklan mukaisesti pidättänyt jonkun, se ilmoittaa heti 5 artiklan 1 kappaleessa mainituille valtioille tämän vangitsemisesta ja siihen oikeuttaneista seikoista. Valtio, joka suorittaa tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua tutkimuksen, tiedottaa tutkimuksen tuloksista viipymättä mainituille valtioille sekä ilmoittaa, aikooko se käyttää lainkäyttövaltaansa.

7 artikla

1. Sopimusvaltio, jonka lainkäyttövaltaan kuuluvalta alueelta 4 artiklassa mainitun rikoksen tekijäksi väitetty henkilö on tavattu, antaa 5 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa asian toimivaltaisille viranomaisilleen syytteen nostamista varten, jollei se luovuta tätä.
2. Nämä viranomaiset tekevät asiassa ratkaisunsa samalla tavoin kuin silloin, kun on kyse tavallisesta tämän valtion laissa säännellystä vakavasta rikoksesta. Syytetoimiin ryhtymisen ja tuomit-

semisen edellytyksenä olevia todisteita koskevat vaatimukset eivät 5 artiklan 2 kappaleessa mainituissa tapauksissa saa olla väljemmät kuin 5 artiklan 1 kappaleessa mainituissa tapauksissa.

3. Jokaiselle, jota vastaan ryhdytään toimenpiteisiin jonkin 4 artiklassa mainitun rikoksen vuoksi, on taattava oikeudenmukainen kohtelu menettelyn kaikissa vaiheissa.

8 artikla

1. Rikokset, jotka mainitaan 4 artiklassa, katsotaan kaikissa sopimusvaltioiden välillä voimassa olevissa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevissa sopimuksissa rikoksiksi, joiden johdosta voidaan luovuttaa. Sopimusvaltiot sitoutuvat sisällyttämään tällaiset rikokset kaikkiin niiden välillä tehtäviin rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeviin sopimuksiin rikoksiksi, joiden johdosta voidaan luovuttaa.
2. Jos sopimusvaltio, joka asettaa luovuttamisen ehdoksi sopimuksen, saa luovuttamispyynnön toiselta sopimusvaltiolta, jonka kanssa sillä ei ole luovuttamisoppimusta, se voi katsoa tämän yleissopimuksen lailliseksi perusteeksi luovuttamiselle tällaisten rikosten johdosta. Luovuttaminen edellyttää luovuttamispyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion lainsäädännön muiden luovuttamista koskevien ehtojen noudattamista.
3. Sopimusvaltiot, jotka eivät aseta luovuttamisen ehdoksi sopimusta, tunnustavat nämä rikokset sellaisiksi rikoksiksi, joiden johdosta näiden valtioiden kesken voidaan luovuttaa luovuttamispyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön määräämin ehdoin.
4. Näitä rikoksia käsitellään, sikäli kuin on kysymys luovuttamisesta sopimusvaltioiden välillä, niin kuin ne olisi tehty paitsi niiden tekopaikassa, myös niiden valtioiden alueella, joiden on 5 artiklan 1 kappaleen mukaisesti ulotettava lainkäyttövaltansa niihin.

9 artikla

1. Sopimusvaltiot antavat toisilleen mahdollisimman laajaa oikeusapua 4 artiklassa tarkoitettujen rikosten johdosta käytävien rikosoikeudenkäyntien yhteydessä, mihin kuuluu myös niiden hallussa olevan, oikeudenkäynnissä tarvittavan todistusaineiston luovuttaminen.
2. Sopimusvaltiot velvoittavat tämän artiklan 1 kappaleen asettamat velvoitteensa niiden välillä mahdollisesti voimassa olevien keskinäistä oikeusapua koskevien sopimusten mukaisesti.

10 artikla

1. Jokainen sopimusvaltio huolehtii siitä, että kidutuskiellosta valistaminen ja tiedottaminen sisällytetään täysimääräisesti lainkäytöstä vastaavan siviilijärjestön sotilashenkilöstön, terveydenhoitohenkilöstön, virkamiesten ja muiden sellaisten henkilöiden koulutukseen, jotka saattavat osallistua missä hyvänsä muodossa tapahtuneen vapaudenriiston kohteeksi joutuneen henkilön pitämiseen vapautensa menettäneenä, kuulustelemiseen tai käsittelemiseen.
2. Jokainen sopimusvaltio sisällyttää tämän kiellon näiden henkilöiden tehtävistä ja velvollisuuksista annettaviin määräyksiin tai ohjeisiin.

11 artikla

Jokainen valtio tarkistaa kidutuksen ehkäisemiseksi säännöllisesti ja järjestelmällisesti kuulumääräyksensä, -ohjeensa, -menetelmänsä ja -käytäntönsä sekä järjestelyt, jotka koskevat sen alueella olevien vapaudenriiston kohteeksi joutuneiden vapautensa menettäneenä pitämistä tai käsittelemistä.

12 artikla

Jokainen sopimusvaltio huolehtii siitä, että sen toimivaltaiset viranomaiset aloittavat viipymättä puolueettoman tutkimuksen aina kun on perusteltua syytä uskoa, että sen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella on käytetty kidutusta.

13 artikla

Jokainen sopimusvaltio huolehtii siitä, että jokaisella joka väittää, että häntä on kidutettu sen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella, on oikeus valittaa sen toimivaltaisille viranomaisille ja saada asiansa viipymättä puolueettomasti tutkituksi. Valituksen tekijän ja todistajien suojelemiseksi on ryhdyttävä toimiin, joilla heitä suojellaan valituksesta tai todistamisesta johtavalta kaikenlaiselta huonolta kohtelulta tai pelottelulta.

14 artikla

1. Jokainen sopimusvaltio huolehtii siitä, että sen oikeusjärjestelmän mukaan kidutuksen uhri saa hyvitystä ja että hänellä on täytäntöönpanokelpoinen oikeus oikeudenmukaiseen ja riittävään korvaukseen, mihin sisältyy myös mahdollisuus mahdollisimman täydelliseen kuntoutukseen. Jos uhri kuolee kidutuksen johdosta, hänen elätettäväänän olleilla on oikeus korvaukseen.
2. Mikkään tämän artiklan määräys ei rajoita uhrilla tai muilla henkilöillä kansallisen lain mukaan olevaa oikeutta saada korvausta.

15 artikla

Jokainen sopimusvaltio huolehtii siitä, ettei mitään lausuntoa, joka todetaan saadun kidutuksella, käytetä todisteena oikeudellisessa menettelyssä, paitsi kidutuksesta syytettyä vastaan todisteena siitä, että sellainen lausunto on annettu.

16 artikla

1. Jokainen sopimusvaltio sitoutuu ehkäisemään lainkäyttövaltaansa kuuluvalla alueella muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen, joka ei vastaa 1 artiklassa olevaa kidutuksen määritelmää silloin kun näihin tekoihin syyllistyy, yllyttää, suostuu tai hiljaisesti myöntyy virkamies tai muu virallisessa asemassa toimiva henkilö. Erityisesti sovelletaan 10, 11, 12 ja 13 artiklaan sisältyviä velvoitteita, mutta siten, että viittaukset kidutukseen korvataan viittauksilla muuhun julmaan, epäinhimilliseen ja halventavaan kohteluun tai rangaistukseen.
2. Tämän yleissopimuksen määräykset eivät rajoita minkään muun sellaisen kansainvälisen asiakirjan tai kansallisen lain määräyksiä, jotka kieltävät julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen tai jotka koskevat rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista tai karkottamista.

17 artikla

1. Täten perustetaan kidutuksen vastainen komitea (jota kutsutaan jäljempänä komiteaksi), joka suorittaa jäljempänä mainittuja tehtäviä. Komitea koostuu kymmenestä asiantuntijasta, joilla on korkea moraalinen ja jotka tunnustetaan päteviksi ihmisoikeuksien alalla. He toimivat henkilökohtaisessa ominaisuudessaan. Sopimusvaltiot valitsevat asiantuntijat siten, että valinnassa kiinnitetään huomiota sekä tasapuoliseen maantieteelliseen jakautumaan että saavutettavaan hyötyyn sen seikan johdosta, että joillakin osallistujista on oikeudellista kokemusta.
2. Komitean jäsenet valitaan salaisessa äänestyksessä sopimusvaltioiden nimeämistä henkilöistä koostuvasta luettelosta. Jokainen sopimusvaltio voi ehdottaa yhtä henkilöä, joka on sen kansalainen. Sopimusvaltioiden tulee pitää mielessä, että on hyödyllistä ehdottaa henkilöitä, jotka ovat myös kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen nojalla perustetun ihmisoikeuskomitean jäsenenä ja jotka ovat halukkaita toimimaan kidutuksen vastaisessa komiteassa.
3. Komitean jäsenten vaalit pidetään kokouksessa, jonka Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri kutsuu koolle joka toinen vuosi. Näissä kokouksissa, joiden päätösvaltaisuus edellyttää vähintään kahden kolmanneksen sopimusvaltioista olevan läsnä, komiteaan valitaan ne, jotka saavat suurimman äänimäärän ja ehdottoman enemmistön läsnä olevien ja äänestävien sopimusvaltioiden edustajien äänistä.
4. Ensimmäiset vaalit pidetään viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulopäivästä. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri lähettää vähintään neljä kuukautta ennen kulloistenkin vaalien ajankohtaa sopimusvaltioille kirjeen, jossa niitä pyydetään asettamaan ehdokkaansa kolmen kuukauden kuluessa. Pääsihteeri laatii kaikista näin asetetuista ehdokkaista aakkosellisen luettelon, jossa mainitaan, mitkä sopimusvaltiot ovat heitä ehdottaneet, sekä lähettää ehdokasluettelon sopimusvaltioille.
5. Komitean jäsenet valitaan nelivuotiskaudeksi. Heidät voidaan valita uudelleen, jos heidät on asetettu uudelleen ehdokkaiksi. Viiden ensimmäisissä vaaleissa valitun jäsenen toimikausi päättyy kuitenkin kahden vuoden kuluttua. Tämän artiklan 3 kappaleessa mainitun kokouksen puheenjohtaja valitsee nämä viisi jäsentä arvalla heti ensimmäisten vaalien päätyttyä.
6. Jos komitean jäsen kuolee tai eroaa tai ei jostain muusta syystä voi enää hoitaa tehtäviään komiteassa, häntä esittänyt sopimusvaltio nimeää kansalaisistaan hänen toimikautensa loppuun uuden asiantuntijan, jos sopimusvaltioiden enemmistö tämän hyväksyy. Hyväksyminen katsotaan annetuksi, ellei vähintään puolet sopimusvaltioista ole vastustanut sitä kuuden viikon kuluessa siitä, kun Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri on ilmoittanut niille nimitysehdotuksesta.
7. Sopimusvaltiot vastaavat komitean jäsenten kuiluista näiden hoitaessa tehtäviään komiteassa.

18 artikla

1. Komitea valitsee omat virkailijansa kaksivuotiskaudeksi. Heidät voidaan valita uudelleen.
2. Komitea hyväksyy oman työjärjestyksensä, jossa tulee kuitenkin määrätä muun muassa, että:
 - a) komitea on päätösvaltainen, kun vähintään kuusi jäsentä on läsnä;
 - b) komitean päätöksiin tarvitaan läsnä olevien jäsenten ääntenemmistö.
3. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri järjestää tarvittavan henkilökunnan ja toimintaedellytykset, jotta komitea voi suorittaa sille tässä yleissopimuksessa määrätty tehtävät tehokkaasti.
4. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri kutsuu koolle komitean ensimmäisen kokouksen. Tämän jälkeen komitea kokoontuu työjärjestyksen määrääminä aikoina.
5. Sopimusvaltiot vastaavat sopimusvaltioiden kokouksista ja komitean kokouksista aiheutuvista kuluista, mihin sisältyy myös Yhdistyneille Kansakunnille tämän artiklan 3 kappaleen mukaisesti aiheutuvien, esimerkiksi henkilöstöstä ja tiloista johtuvien kulujen korvaaminen.

19 artikla

1. Sopimusvaltiot antavat komitealle Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin välityksellä selvityksen siitä, mihin toimiin ne ovat tämän yleissopimuksen mukaisten sitoumustensa toteuttamiseksi ryhtyneet. Selvitys annetaan vuoden kuluttua siitä, kun yleissopimus on tullut sopimusvaltion osalta voimaan. Sen jälkeen sopimusvaltiot antavat neljän vuoden välein lisäselvityksiä uusista toimista sekä muita komitean mahdollisesti pyytämiä selvityksiä.
2. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimittaa selvitykset kaikille sopimusvaltioille.
3. Komitea käsittelee jokaisen selvityksen ja voi esittää sopiviksi katsomiaan yleisiä huomautuksia, jotka se toimittaa asianomaiselle sopimusvaltiolle. Sopimusvaltio voi vastata komitealle lähettämällä haluamansa lausunnon.
4. Komitea voi harkintansa mukaan päättää sisällyttää tämän artiklan 3 kappaleen mukaisesti esittämänsä huomautukset sekä niistä sopimusvaltiolta saamansa lausunnon 24 artiklan mukaisesti laadittavaan vuosikertomukseensa. Asianomaisen sopimusvaltion pyynnöstä komitea voi sisällyttää kertomukseen myös jäljennöksen tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti annetusta selvityksestä.

20 artikla

1. Jos komitea saa luotettavia tietoja, jotka sen mielestä perustellusti osoittavat, että jonkin sopimusvaltion alueella käytetään järjestelmällisesti kidutusta, komitea pyytää kyseistä sopimusvaltiota tutkimaan tietoja yhteistyössä kanssaan ja antamaan tätä varten lausunnon tiedoista.
2. Ottaen huomioon asianomaiselta sopimusvaltiolta mahdollisesti saamansa lausunnon sekä muut käytettävissä olevat tiedot asiasta komitea voi, jos se toteaa olevan aiheutta, määrätä yhden tai useamman jäsenensä tekemään luottamuksellisen tutkimuksen ja luovuttamaan sen tulokset komitealle viipymättä.

3. Jos tämän artiklan 2 kappaleen mukainen tutkimus tehdään, komitea pyytää sopimusvaltiota yhteistyöhön sen tekemiseksi. Jos sopimusvaltio suostuu, tutkimukseen voi kuulua käynti sen alueella.
4. Käsiteltävään jäsenensä tai jäsentensä tekemän tutkimuksen tulokset, jotka on luovutettu tämän artiklan 2 kappaleen mukaisesti, komitea toimittaa ne asianomaiselle sopimusvaltiolle samoin kuin huomautukset ja ehdotukset, jotka näyttävät kyseisessä tilanteessa asianmukaisilta.
5. Kaikki tämän artiklan 1--4 kappaleissa mainittu asian käsittely komiteassa on luottamuksellista ja käsittelyn kaikissa vaiheissa pyritään yhteistyöhön sopimusvaltion kanssa. Kun käsittely on 2 kappaleen mukaisen tutkimuksen osalta päättynyt, komitea voi keskusteltuaan asiasta kyseisen sopimusvaltion kanssa päättää julkaista tiivistelmän käsittelyn tuloksista vuosikertomuksessaan, joka tehdään 24 artiklan mukaisesti.

21 artikla

1. Tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio voi antaa milloin hyvänsä tämän artiklan mukaisesti selityksen, jonka mukaan se tunnustaa komitean toimivallan ottaa vastaan ja käsitellä ilmoituksia, joissa sopimusvaltio väittää, että toinen sopimusvaltio ei täytä tämän yleissopimuksen mukaisia velvoitteitaan. Tällaisia ilmoituksia voidaan ottaa vastaan ja tutkia tämän artiklan määräämien menettelytapojen mukaisesti vain, jos ne ovat sellaisen sopimusvaltion tekemiä, joka on antanut osaltaan komitean toimivallan tunnustavan selityksen. Komitea ei saa käsitellä ilmoitusta, jos se koskee sopimusvaltiota, joka ei ole antanut mainittua selitystä. Tämän artiklan mukaisesti vastaanotetut ilmoitukset käsitellään seuraavaa menettelyä noudattaen:
 - a) Jos sopimusvaltio katsoo, että toinen sopimusvaltio ei toteuta tämän yleissopimuksen määräyksiä, se voi kirjallisella ilmoituksella saattaa asian kyseisen sopimusvaltion tietoon. Kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta vastaanottajavaltion tulee antaa ilmoituksen lähettäneelle valtiolle asiaa valaiseva kirjallinen selvitys tai muu lausunto, jossa olisi mainittava, siinä määrin kuin mahdollista ja asiaankuuluvaa, ne valtiosäiset toimet ja oikeuskeinot, jotka jo on käytetty, jotka ovat vireillä tai jotka ovat käytettävissä.
 - b) Jos asiaa ei saada selvitettyksi molempien asianosaisten sopimusvaltioiden tyydytykseksi kuuden kuukauden kuluessa vastaanottajavaltion saatua alkuperäisen ilmoituksen, kummallakin valtiolla on oikeus esittää asia komitealle sille sekä toiselle valtiolle osoitetulla tiedonannolla.
 - c) Komitea käsittelee sille tämän artiklan mukaisesti esitetyn asian vasta, kun se on varmistunut siitä, että kaikkia käytettävissä olevia kansallisia muutoksenhakekeinoja on asiassa käytetty ja ne on käytetty loppuun kansainvälisen oikeuden yleisesti tunnustettujen periaatteiden mukaisesti. Tätä säännöstä ei pidä soveltaa silloin, kun muutoksenhakekeinojen käyttäminen kestää kohtuuttoman kauan tai ei todennäköisesti auta tämän yleissopimuksen rikkomisen uhriksi joutunutta tehokkaasti.

- d) Komitea käsittelee tämän artiklan mukaisesti tehdyt ilmoitukset suljetussa istunnossa.
- e) Komitea asettaa c-kohdan määräykset huomioon ottaen hyvät palveluksensa asianomaisten sopimusvaltioiden käytettäviksi tarkoituksenaan asiansovinnollinen selvittäminen tässä yleissopimuksessa tunnustettujen velvollisuuksien kunnioittamisen pohjalta. Tätä varten komitea voi tarpeen vaatiessa perustaa ad hoc -sovittelukomission.
- f) Komitea voi jokaisessa tämän artiklan mukaisesti sille esitetystä asiasta pyytää asianomaisia tämän kappaleen b-kohdassa tarkoitettuja sopimusvaltioita antamaan kaikki asiaankuuluvat tiedot.
- g) Asianomaisilla tämän kappaleen b-kohdassa tarkoitetuilla sopimusvaltioilla on oikeus olla edustettuina, kun asiaa käsitellään komiteassa, sekä tehdä huomautuksia suullisesti ja/tai kirjallisesti.
- h) Komitea antaa kahdentoista kuukauden kuluessa tämän kappaleen b-kohdassa tarkoitettua tiedonannon vastaanottamispäivästä selvityksen:
 - (i) Jos päästään tämän kappaleen e-kohdan mukaiseen ratkaisuun, komitea laatii selvityksensä lyhyen lausunnon muotoon, jossa todetaan tosiasiat sekä saavutettu ratkaisu.
 - (ii) Jos tämän kappaleen e-kohdan mukaiseen ratkaisuun ei päästä, komitea laatii lyhyen selvityksen lausunnon muotoon, josta käyvät ilmi tosiasiat; asianomaisten valtioiden tekemät kirjalliset huomautukset sekä pöytäkirja suullisista huomautuksista liitetään selvitykseen.

Jokaisessa asiassa selvitys toimitetaan asianomaisille sopimusvaltioille.

2. Tämän artiklan määräykset tulevat voimaan, kun viisi tämän yleissopimuksen osapuolena olevaa valtiota on antanut tämän artiklan 1 kappaleen mukaisen selvityksen. Sopimusvaltiot tallettavat selvityksensä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan, joka toimittaa siitä jäljennökset muille sopimusvaltioille. Selvityksen voi peruuttaa milloin tahansa ilmoittamalla asiasta pääsihteerille. Peruutus ei vaikuta minkään asian käsittelyyn, josta on jo ehditty tehdä tämän artiklan mukainen ilmoitus; uusia ilmoituksia sopimusvaltiolta ei tämän artiklan nojalla oteta vastaan sen jälkeen, kun Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin on saanut ilmoituksen selvityksen peruuttamisesta, ellei asianomainen sopimusvaltio ole antanut uutta selitystä.

22 artikla

1. Tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio voi antaa milloin hyvänsä tämän artiklan mukaisesti selvityksen, että se tunnustaa komitean toimivallan ottaa vastaan ja käsitellä ilmoituksia sellaisilta lainkäyttövaltaansa kuuluvilta yksityishenkilöiltä tai näiden puolesta, jotka väittävät joutuneensa sopimusvaltion taholta yleissopimuksen määräysten rikkomisen uhriksi. Komitea ei saa ottaa vastaan ilmoitusta, jos se koskee sopimusvaltiota, joka ei ole antanut tällaista selitystä.
2. Komitea ei hyväksy tämän artiklan mukaisesti tehtyä ilmoitusta, joka on nimetön tai joka sen mielestä merkitsee tällaisen ilmoituksen lähettämisoikeuden väärinkäyttöä tai on ristiriidassa tämän yleissopimuksen määräysten kanssa.

3. Komitea saattaa 2 kappaleen määräykset huomioon ottaen tämän artiklan nojalla sille tehdyt ilmoitukset sen sopimusvaltion tietoon, joka on antanut 1 kappaleen mukaisen selvityksen ja jota syytetään yleissopimuksen määräysten rikkomisesta. Ilmoituksen vastaanottanut valtio antaa kuuden kuukauden kuluessa komitealle kirjalliset selvitykset tai lausunnot asiasta ja toimista, joihin se on mahdollisesti ryhtynyt.
4. Komitea käsittelee tämän artiklan nojalla tehdyt ilmoitukset kaikkien niiden tietojen perusteella, joita se on saanut yksityishenkilöltä tai tämän puolesta ja asianomaiselta sopimusvaltiolta.
5. Komitea ei käsittele yksityishenkilön lähettämää ilmoitusta, ellei se ole varmistautunut, että:
 - a) samaa asiaa ei ole tutkittu tai tutkita jollakin toisella kansainvälisellä tutkimus- tai sovittelumenettelyllä;
 - b) henkilö on käyttänyt kaikki mahdolliset kotimaiset muutoksenhakekeinot; tätä säännöstä ei pidä soveltaa silloin, kun muutoksenhakekeinojen käyttäminen kestää kohtuuttoman kauan tai ei todennäköisesti auta tämän yleissopimuksen rikkomisen uhriksi joutunutta tehokkaasti.
6. Komitea käsittelee tämän artiklan nojalla tehdyt ilmoitukset suljetussa istunnossa.
7. Komitea ilmoittaa mielipiteensä asianomaiselle sopimusvaltiolle ja yksityishenkilölle.
8. Tämän artiklan määräykset tulevat voimaan, kun viisi yleissopimuksen osapuolena olevaa valtiota on antanut tämän artiklan 1 kappaleen mukaisen selvityksen. Sopimusvaltiot tallettavat selvityksensä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan, joka toimittaa siitä jäljennökset muille sopimusvaltioille. Selvityksen voi peruuttaa milloin hyvänsä ilmoittamalla asiasta pääsihteerille. Peruutus ei vaikuta minkään asian käsittelyyn, josta on jo ehditty tehdä tämän artiklan mukainen ilmoitus; uusia ilmoituksia yksityishenkilöiltä tai heidän puolestaan ei tämän artiklan mukaisesti oteta vastaan sen jälkeen, kun pääsihteerin on saanut ilmoituksen selvityksen peruuttamisesta, ellei sopimusvaltio ole antanut uutta selitystä.

23 artikla

Komitean ja 21 artiklan 1 kappaleen e-kohdan mukaisesti mahdollisesti perustettavien ad hoc -sovittelukomissioiden jäsenillä on oikeus Yhdistyneiden Kansakuntien tehtävissä olevien asiantuntijoiden etuihin, erioikeuksiin ja vapauksiin, kuten Yhdistyneiden Kansakuntien erioikeuksia ja vapauksia koskevan yleissopimuksen asianomaisissa kohdissa määrätään.

24 artikla

Komitea antaa sopimusvaltiolle ja Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokoukselle vuosikertomuksen tämän yleissopimuksen mukaisesta toiminnastaan.

III OSA

25 artikla

1. Tämä yleissopimus on avoinna kaikkien valtioiden allekirjoittamista varten.

2. Tämä yleissopimus on ratifioitava. Ratifioimiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

26 artikla

Tämä yleissopimus on avoinna kaikkien maiden liittymistä varten. Liittyminen tapahtuu tallettamalla liittymiskirja Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

27 artikla

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmantenkymmenentenä päivänä siitä, kun kahdeskymmenes ratifioimis- tai liittymiskirja on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.
2. Jokaisen valtion osalta, joka ratifioi tämän yleissopimuksen tai liittyy siihen kahdennenkymmenennen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisen jälkeen, yleissopimus tulee voimaan kolmantenkymmenentenä päivänä siitä, kun valtio on tallettanut oman ratifioimis- tai liittymiskirjansa.

28 artikla

1. Jokainen valtio voi allekirjoittaessaan tai ratifioiessaan tämän yleissopimuksen tai liittyessään siihen antaa selityksen, että se ei tunnusta komitean 20 artiklassa mainittua toimivaltaa.
2. Sopimusvaltio, joka on tehnyt tämän artiklan 1 kappaleen mukaisen varauman, voi peruuttaa sen milloin hyvänsä ilmoittamalla asiasta Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille.

29 artikla

1. Jokainen tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio voi ehdottaa siihen muutosta ja toimittaa ehdotuksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille. Pääsihteeri tiedottaa sitten muutosehdotuksesta sopimusvaltioille ja pyytää niitä ilmoittamaan hänelle, kannattavatko ne sopimusvaltioiden kokouksen koolle kutsumista käsittelemään ehdotusta ja äänestämään siitä. Jos vähintään kolmannes jäsenvaltioista neljän kuukauden kuluessa tiedotuksesta ilmoittaa kannattavansa kokousta, pääsihteeri kutsuu kokouksen koolle Yhdistyneiden Kansakuntien suojeluksessa. Pääsihteeri toimittaa kokouksessa läsnä olevien ja äänestävien valtioiden enemmistön hyväksymän muutoksen kaikkien sopimusvaltioiden hyväksyttäväksi.
2. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti hyväksytyt muutokset tulevat voimaan, kun kaksi kolmannelle tämän yleissopimuksen osapuolena olevista valtioista on ilmoittanut Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, että ne ovat hyväksyneet sen oman perustuslakinsa säätämässä järjestyksessä.
3. Tullessaan voimaan muutokset sitovat vain niitä sopimusvaltioita, jotka ovat hyväksyneet ne. Muita valtioita sitovat edelleen tämän yleissopimuksen ja niiden mahdollisesti aiemmin hyväksymien muutosten määräykset.

30 artikla

1. Kahden tai useamman sopimusvaltion välinen riita tämän yleissopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta, jota ei saada ratkaistuksi neuvottelemalla, alistetaan välimiesmenettelyyn jonkin riidan osapuolen pyynnöstä. Jolleivät osapuolet kuuden

kuukauden kuluessa välitysmenettelyä koskevaista pyynnöistä ole päässeet sopimukseen välimiesmenettelyn järjestämisestä, mikä hyvänsä osapuoli voi antaa riidan Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi esittämällä siitä tuomioistuimen perussäännön mukaisen pyynnön.

2. Jokainen sopimusvaltio voi tämän yleissopimuksen allekirjoittamisen tai ratifioinnin tai siihen liittymisen yhteydessä ilmoittaa, ettei se katso tämän artiklan 1 kappaleen sitovan itseään. Muita sopimusvaltioita tämän artiklan 1 kappaleen määräykset eivät sido sellaiseen sopimusvaltioon nähden, joka on tehnyt tällaisen varauman.
3. Jokainen sopimusvaltio, joka on tehnyt tämän artiklan 2 kappaleen mukaisen varauman, voi milloin tahansa peruuttaa tämän varauman ilmoittamalla asiasta Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille.

31 artikla

1. Sopimusvaltio voi sanoa tämän yleissopimuksen irti ilmoittamalla asiasta kirjallisesti Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua päivästä, jona Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri on saanut ilmoituksen asiasta.
2. Irtisanominen ei vapauta sopimusvaltiota sille tämän sopimuksen mukaisesti kuuluvista velvollisuuksista sellaisten tekojen tai laiminlyöntien osalta, jotka on tehty ennen irtisanomisen voimaantulopäivää. Irtisanominen ei myöskään millään tavoin vaikuta sellaisen asian jatkokäsittelyyn, joka on ollut komiteassa harkittavana jo ennen irtisanomisen voimaantulopäivää.
3. Komitea ei saa ottaa käsiteltäväkseen sopimusvaltiota koskevaa uutta asiaa sen jälkeen kun sopimusvaltion irtisanominen on tullut voimaan.

32 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri ilmoittaa kaikille Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenvaltioille ja kaikille valtioille, jotka ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen tai liittyneet siihen:

- a) 25 ja 26 artiklan mukaisista allekirjoittamisista, ratifioimisista ja liittymisistä;
- b) päivämäärästä, jolloin tämä yleissopimus tulee 27 artiklan mukaisesti voimaan, ja päivämäärästä, jolloin 29 artiklan mukaiset muutokset tulevat voimaan;
- c) 31 artiklan mukaisista irtisanomisista.

33 artikla

1. Tämä yleissopimus, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.
2. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimittaa oikeaksi todistetut jäljennökset tästä yleissopimuksesta kaikille valtioille.

LIITE

MUITA SODAN OIKEUSSÄÄNTÖJEN KANNALTA KESKEISIÄ SOPIMUKSIA, ASIAKIRJOJA SEKÄ KANSALLISIA SÄÄDÖKSIÄ

Valtiosopimukset

- Kansainvälinen yleissopimus kaikkien henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta. Tehty 23.9.2005 (Suomi valmistelee sopimukseen liittymistä)
<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CED/Pages/ConventionCED.aspx>
- Yleissopimus Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen yhteydessä toimivan henkilöstön turvallisuudesta (SopS 2–3/2001)
<http://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2001/20010003>
- Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (Euroopan ihmisoikeussopimus) (SopS 63/1999)
<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1999/19990063>
- Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä yhteistyöstä sotien seurauksena menehtyneiden muiston vaalimisesta (SopS 74/1997)
<http://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1997/19970074>
- Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä yhteistyöstä toisen maailmansodan seurauksena Venäjällä kaatuneiden suomalaisten sotilaiden ja Suomessa kaatuneiden venäläisten (neuvostoliittolaisten) sotilaiden muiston vaalimisesta (SopS 95/1992)
<http://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1992/19920095>
- Eurooppalainen yleissopimus kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi (SopS 16–17/1991)
<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910017>
- Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus ja siihen liittyvä valinnainen lisäpöytäkirja (SopS 7–8/1976)
<http://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1976/19760008>
- Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen liittyvä toinen valinnainen pöytäkirja kuolemanrangaistuksen poistamisesta (SopS 48–49/1991)
<http://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910049>
- Haagin julistus, jossa ”sopimuksen tehneet valtat sitoutuvat olemaan käyttämättä luoteja, jotka helposti laajenevat tahi litistyvät ihmisruumissa, niin kuin luoteja, joilla on kova vaippa, ellei tämä kokonaan täytä sisusta tai jos se on varustettu uurroksilla” (1899)
<https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Treaty.xsp?action=openDocument&documentId=D528A73B-322398B5C12563CD002D6716>
- Pietarin julistus, joka kieltää käyttämästä sodan aikana räjähtäviä ammuksia, jotka painavat alle 400 grammaa (1868)
<https://www.icrc.org/ihl/INTRO/130?OpenDocument>
- Pariisin selityskirja koskien merioikeutta sodan aikana (1856)
<https://www.icrc.org/ihl/INTRO/105?OpenDocument>

Muut asiakirjat

- Ulkoministeriön myöntämää humanitaarista apua ja sen varainkäyttöä koskeva ohjeistus (2013)
<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=296517&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Tallinnan manuaali kansainvälisestä kybersodankäynnistä (2013)
<https://ccdcoe.org/tallinn-manual.html>
- Ulkoministeriön humanitaarisen avun linjaus (2012)
<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=101186>
- Euroopan unionin suuntaviivat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamisen edistämiseksi, EUVL C 303, 15.12.2009.
[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52009XG1215\(01\)&from=FI](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52009XG1215(01)&from=FI)
- Harvardin ilma- ja ohjussodankäyntimanuaali (2009)
<http://ihlresearch.org/amw/HPCR%20Manual.pdf>
- Montreux'n asiakirja yksityisten turvallisuus- ja puolustusalan yritysten toimintaan liittyvistä valtioiden kansainvälisoikeudellisista velvoitteista ja hyvistä käytännöistä aseellisen selkkauksen aikana (2008)
https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/fi/documents/topics/Montreux-document-6_fi.pdf

- **The Copenhagen Process; Principles and Guidelines on the Handling of Detainees in International Military Operations (2007)**
<http://um.dk/en/foreign-policy/copenhagen-process-on-the-handling-of-detainees-in-international-military-operations/>
- **Rooman perussäännön rikosmääritelmien tulkintaohjeet, ulkoasiainministeriön julkaisuja 1/2004**
- **Kansainvälisen rikostuomioistuimen sisäiset määräykset (2004)**
http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/B920AD62-DF49-4010-8907-E0D8CC61EBA4/277527/Regulations_of_the_Court_170604EN.pdf
- **Naiset, rauha ja turvallisuus. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 (2000) 31.10.2000**
<http://www.1325.fi/fi/1325paatoslauselma/>
- **Katastrofiavun eettiset ohjeet, 1994 (Code of Conduct for the International Red Cross and Red Crescent Movement and Non-Governmental Organisations in Disaster Relief)**
<http://www.ifrc.org/Global/Publications/disasters/code-of-conduct/code-english.pdf>
- **San Remon merisotamanoaki (1994)**
<https://www.icrc.org/ihl/INTRO/560?OpenDocument>
- **Åbo Declaration of Minimum Humanitarian Standards (1990)**
http://web.abo.fi/institut/imr/publications/publications_online_text.htm

Suomen kansallista lainsäädäntöä

- **Valmiuslaki (1552/2011): 17 luku, väestönsuojelu ja evakuointi**
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20111552#L17>
- **Pelastuslaki (379/2011) 1, 2 ja 66 §**
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379>
- **Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007): 1–11, 17–21 ja 23–27 §**
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070556>
- **Laki Suomen Punaisesta Rististä (238/2000) ja tasavallan presidentin asetus (811/2005)**
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2000/20000238>
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050811>
- **Laki valtion korvauksesta eräille Neuvostoliiton partisaani-iskujen kohteeksi joutuneille henkilöille (697/2003)**
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030697>
- **Laki eräiden kansainvälisesti suojattujen tunnusten käytöstä (947/1979)**
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1979/19790947>
- **Laki Yhdistyneiden Kansakuntien nimen ja tunnuksen suojaamisesta (272/1958)**
http://dev.ykliitto.fi/useinkysyttya/laki_ykn_tunnuksen_kayttamisesta
- **Rikoslaki (39/1889)**
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
 - Suomen rikoslain soveltamisala kansainvälisten rikosten osalta: 1 luvun 7 §, asetus rikoslain 1 luvun 7 §:n soveltamisesta (627/1996):
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19960627>
 - Poikkeus kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta kansainvälisten rikosten osalta: 1 luvun 11 §:n 2 momentti
 - Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan: 11 luku

ULKOASIAINMINISTERIÖN JULKAISUJA

5 / 2015

ISSN 0358-1489 (paino)
ISSN 2341-8230 (pdf)
ISBN 978-952-281-400-5
PDF ISBN 978-952-281-401-2
e-pub ISBN 978-952-281-402-9